Hs 751
(früher: Hs 794)

liber Capituli ecclesie sancti marci in butzbach

In isto volumine continentur

Dieta salutis habens decem partes scilicet
prima
2a
3a
4a
5a
6a
7a
8a
9
10
agit de
de viciis
de penitentia
de preceptis
de consiliis
de virtutibus
de donis
de beatitudinibus
de fructibus spiritus
de iudicio
de inferno et celo

Themata explanata dominicalium et de omnibus sanctorum
Tabula diete salutis
Quatuor novissima
Responsio Nicolai de lira ad quendam iudeum nequiter arguentem contra christum ex verbis evangelii
Sermo de dominica prima post octavas epiphanie
Obitus beati Ieronimi
Epistola beati augustini de magnificentia beati Ieronimi
Epistola Cirilli de miraculis eiusdem
Meditationes beati bernhardi
Meditationes sancti anshelmi episcopi
hugo de arra anime
Sermo pro pluvia impetranda
vita sancte elizabeth in octo libros partita
Exempla quedam moralisata Sermo de dedicatione ecclesie. brevis est.
Exceptum quoddam de ortu. gestis. et translatione trium regum. het cala &c

Hs: ~~794~~ 751

Hec est via ambulate in ea nec declinabitis ad dextram nec ad sinistram. Ysa. xxx°. Magnam misericordiam facit qui erranti viam ostendit maxime de nocte in terra hostium et guerrarum. Errantes sunt peccatores omnes, id est quod dicit Ro. iii°: Omnes peccaverunt et egent gratia dei. Pa. Joh. i°: Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus et veritas in nobis non est. Cum igitur omnes simus peccatores, omnes sumus errantes, sicut dicitur Ysa. liii°: Omnes nos sicut oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit. Nox est peccatum ad instar nimis frigidum vel infrigidans dilectionem, obscurum vel obcecans racionem, inaptum faciens ad bona operandum. Joh. ix°: Venit nox quando nemo potest operari. Terra hostium est mundus in quo principatur dyabolus. Joh. xii°: Nunc princeps mundi huius eicietur foras. Tempus guerre est tempus presentis vite, quia nunc caro concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem, ut dicitur Gal. v°. Cum igitur omnes errantes et peccatores simus et per consequens extra viam veritatis imus et in nocte et in terra hostili et in tempore guerre mortales sumus et existimus, Jo. predicator ubi dum maxime magnam facit erratibus instantis periculis constitutis viam salutis ostendit, unde magnum meritum et coronam apud deum acquirit. Ideo dicitur Jac. v°: Qui converti fecerit peccatorem ab errore vie sue salvabit animam eius a morte et operit multitudinem peccatorum. Officium enim predicatoris verbi dei est ipsos errantes dirigere et ad viam salutis revocare. In cuius persona verbum dei premisse peccatoribus erratibus est auctoritate proclamatum cum dicitur Hec supple via est ambulate etc. Item ac peccatores tripliciter possunt errare, scilicet mala via eligendo et in via errando et a via divertendo. Ideo predicator in verbis istis propositis docet nos tria specialiter de ista via salutis, scilicet subtiliter eligere, viriliter incedere, virtualiter insistere. Primo igitur docet nos viam subtiliter eligere cum dicit Hec est via scilicet et nulla alia ad salutem eligenda. Secundo docet nos per viam salutis viriliter incedere cum dicit Ambulate in ea quasi dicat Nolite remanere in illa. Tertio docet nos vie salutis virtualiter insistere cum infert nec declinabitis ad dexteram neque ad sinistram quasi dicat Nolite divertere ab ea

po⁹ go pdicator dog nos
via salutis eligere cu dt
Hec e via s' no erroris
s veitatis no piclitacois
s salutis no ad infernu
sed ad celu Et no q hec
via ht spea nove die-
tas pma e a pcto ad pmaz
tiaz ad medicinaz et reme-
diu pctor Scda e a pe-
nitecia ad ptepta Tcia
e a pcepts ad csilia Qrta
ta a csilijs ad vtutes
tanq ad instrumeta q docet
opari ~~faclit et expe-
dite~~ rte Qnta e a
vtutibg ad dona spus sti
q docet opari facilit et
expedite Sexta a do-
nis ad btitudies q docet
opari pfte Septia est
a btitudinibg ad fructg
spus qui docet opari
delectabilit et deliciose
Octava e a fructibg spus
ad iudiciu Nona e a
iudicio ad celu Et sm
ho i pnti ope qd dici
via vl dieta salutis sut
x capla In pmo go agit
de vicijs a quibg e mo-
nedu et recedend In
2o agit de pnia In 3o de
de pceptis agit In qrto a-
git de csilijs In qnto
de vtutibg In sexto de
donis In 7mo de btitu-
dinibg In octavo de fruc-
tibg spus In nono de
iudicio In decio de in-
ferno et celo Pmo go a-
gendu e i noie dni de
vicijs et pmo in gnali
et pcea in speali etc

De pcto vl vicio in gnli
Capitulu primum

Primo i" no de pcto
vl vicio i gnli Sed
sciend q pctm e sctm dcm
vl gcupitu con lege di
vt dt Augs Et e sciend
q vitad est pctm spea-
ter et pcipue ppt tria Pmo
qz e difformitas quam
deg detesta Iniquitas
qua demon aplexatur
Infirmitas qua mudus
dissipat Pmo pctm e de-
testad qz e deformitas
qua deg sume detesta
Debz eni cogitai quid
deg fecit ppt odiu pcti
Ipe eni ppt pctm semel
fere dissipavit oia opa
sua sz totu mudu p di-
luviu Gen vij Alij
reges et potetes in p-
iudiciu inimicor depo-
pulat tras eor Deus
at dissipavit tra pmaz
qz pctm infiicat i tra
sua Ite no solu ht pctm
odio sed et quitaq pctm
tangit Alij naqz hoies
ppt vinu corruptu no
pcint i mare vasa au-
rea vl argetea sz frag
vasa et vinu effudunt
Deg at no solu pctm sz
eciam vasa pcti sz creaturas
ronales sz aias ad sua
ymagiez fctas et suo pci-
oso sagne redeptas in
odiu pcti pcit i oterea-
no infnali qz vt dicit
Sap xiiij Odio est deo
impig et impietas eius

Itē deus pctm̄ odit qȝ ꝑpt
pctā mūdi ī nocēte vni-
genitū intfecit. Un dr
ysa. liij°. ꝑpt scelꝰ ꝑpli
mei pcussi eū. Et ipe
met filiꝰ dei ut pctm̄
interficeret vl occideret tra-
didit ī morte aīaz suā
vt dr ysa. liij°. Nullꝰ at
ī venit q tātū odit in-
imicū qȝ ī eiꝰ odiū vel-
let interficere vnigenitū
ꝑpriū vel etiā semetipm̄.
Sic tātū deꝰ ꝑsecutꝰ est
pctm̄ abinicio qȝ ipm̄ ple-
cit de celo. et videns qȝ
remāsit ī mūdo ipe ī
ꝑpa psona descendit in
mūdū vt de ipo fugaret
pctm̄. et tādē in iudicio
piciet et icludet ipm̄
in inferno qȝ dr Michee
vij°. piciet in pfundū
maris oia pctā nra.
·B· Scdo pctm̄ ē meretrix
quā demō amplexat². Et
nō qȝ amplexo ē signū qȝ
pctm̄ placz dyabolo. Unū
est qȝ ī nllo alio delectat²
qȝ ipe nō wlt aliud.
balneū. nō querit aurū
nō amat affectū. qȝ in
psona eiꝰ dr Gen. xiiij.
Da m aīas cetera tolle
tibi. Sicut em aīuis ra-
pax amat cor pde. sic
ipe cor hoīs. Ut patz de
illo qui introgavit dya-
bolū q aābat plꝰ. et
dyaꝰ sibi rndit. qȝ tria
pricipue. Lunā pmā. ro-
tam solis et ferrū mo-
le. Hoc est cor qd cō-
ponit² ex hiis lrīs q
hnt illas lrās zb. 2m

Signū qȝ dyabꝰ amat pc-
tātū ē qȝ in pcurādo pc-
catū nūqȝ fatiga². Itē
sex milia anoz sūt et
amplꝰ qȝ nichil aliud
fecit qȝ pcurare pctā. Un
qñ dñs introgavit eū
Un venis. rndit. circuivi
terrā et pambulavi eam
Job j°. Non licz em sibi
capē cibū neqȝ sompnū
tm̄ ē occupatꝰ ī negocio
pctōz. Job. xxxj°. Qui
me comedūt nō dormi-
ut. Terciū signū qȝ dya-
bolꝰ aāt pctm̄ ē qȝ nūqȝ
potuit nec potit pctōs sa-
ciari. Ipe em nō pūt nu-
merari illa multa infini-
ta hoīm pctōz quos ab-
sorbuit ⁊ devorauit. tm̄
adhuc ē famelicꝰ ⁊ sic
leo rugiens circuit qrens
que devoret. pa pet. v°.
Adhuc etiā est insacia-
bilis pctō ⁊ nō solū fa-
melicꝰ s etiā sitibūdꝰ.
Un dr Job. xl°. Absor-
bebit fluuiū et nō mi-
rabit² et hz fiducia qȝ
īfluat iordanꝭ ī os eiꝰ.
Peccatores cū impetu cur-
rentes in os eiꝰ. i. infer-
nū vocat². Hic ē fluuiꝰ
que absorbet dyabolꝰ
⁊ nō mirat². Iusti em
quieti et pacifici dn̄r
iordanꝭ. Item inpsta²
hūilis descensꝰ. Et ta-
les sume desiderat dya-
bolꝰ absorbere. Hom̄
ī vitis pctm̄ de capto de-
mone ⁊ de singulis.

demoibꝫ de pctīs ⁊ malis que priuauerat rddetibꝫ ceteroꝫ et ille qui pccat^r fuit laudatꝫ ⁊ honoratꝫ a principe eoꝝ et in kathedra collocatus qui fecerat fornicari vnū monachū quē i pl' ānis vix traxit ad pctm. Talis ē pctm infirmitas qua mundꝫ dissipat^r. Et nō ꝙ pctm ē febris tciana ppt tplicē concupiscēciā scꝫ deliciaꝝ diuiciaꝝ ⁊ honoꝝ. De qua pᵃ Johis iiº: Omne qđ ē i mundo aut ē concupia carnis aut concupiscēcia oculoꝝ aut supbia vite. Et quartana etiā ē ppt quadruplicē gen^s pctī scꝫ cordis oris opis et cōsuetudinis. Contra quē dr Can. vjº: Reuertere reuertere Sunamitis reuertere reuertere. Sunamitis intptatur simens et sic aīam afflictam p pctā inspere significauit. Et quater qđ dr reuertere ppt quatuor illa peccata pdicta. Est etiā febris cottidiana ppt pctm supbie qđ ē in oi pctō ⁊ cottidie. Vel continua ē qꝛ ē valde periculosa. Ita sic febris cottidiana alῑ aufert vitā tpalē vel corpalē et confert mortē corpalē, sic pctī infirmitas aufert vitā nō solū tpalem sꝫ alῑ eternalē seu spūalem. Et etiā mortē confert eternalē infernalē. Podagra pedū vel gutta ē ppt pctm accidie. Paralisis manuū ē ppt pctm inuidie. Ydropisis ē ppt pctm auaricie. Dolor viscerum et torsiones ē ppt pctm inuidie. Squinancia ppt pctm gule. Lepra ppter pctm luxurie. Et ppt hec oīa dr de pctore Ysa. iº: A planta pedis vsqꝫ ad verticē nō est in eo sanitas.

r

De pctō vel vicio in speciali Capitulum scdm

Secundo nūc de viciis in speciali. Et ē sciēdum ꝙ septē sūt vicia pncipalia siue capitalia, v quinqꝫ dicūtur spūalia scꝫ supbia inuidia ira auaricia accidia. Duo vero dicūtur carnalia scꝫ luxuria et gula. Vnde dat septē vicia dictio saligia vnica scꝫ dictio sūt tot lr̄e qt sūt vicia capitalia, licꝫ nō sit i lr̄is et viciis idē ordo. De quolibꝫ vicio nota pncipue tria scꝫ typū quē pfert effectū quē pfert et dampnū qđ infert. Pro primo eciā vnde sūt ad ppositū pctī i gnē. Et nō ꝙ pctm ē sicut putredo i pomo. Sicut enim putredo i pomo aufert decorē odorē valorē ⁊ saporē, sic pctm aufert decorē vite, odorē fame, valorē grē et saporē glorie. Vn dr Job xviiº.

N

Quasi putredo consumendus sum. Secundo peccatum est sicut vulnus in corpore humano. Ita recenter vulneratus permittit se tangi et vulnus premi et investigari, sed post tertium diem non sine dolore tangitur in vulnere. Sic peccatum in sua recentia cito curatur et post tertium diem cum crescit dolor vulnerum. Gen. xxxiiij. Die tertia quando gravissimus dolor vulnerum erat, arreptis gladiis duo filii Jacob Symeon et Levi fratres Dyne ingressi sunt urbem confidenter et Emor et Sichem pariter necaverunt, quia scilicet intollerabilis est correctio vel sanatio peccatorum post tres dies. Isti autem dies sunt peccati perpetratio, perseverandi consuetudo et peccati obstinacio. Ita post istum tertium diem peccator non permittit se tangi correctione. Prov. j°. Peccator cum in profundum venerit contempnit. Dicunt enim illud Ysa. xxx°: Loquimini nobis placentia, videte nobis errores. Excecavit enim eos malicia eorum, unde eciam odio habuerunt corripientem in porta. Tercio peccatum est sicut falsitas in panno. Nam sicut mercator de in falso panno non ostendit emptoribus medium neque finem sed tantum caput, sic dyabolus qui est mercator peccati ostendit fatuo peccatori solum caput peccati, id est delectationem culpe, non medium vel remorsum conscientie neque finem vel penam gehenne. De hac mercatura dicitur Ysa. xxiiij°: Erit sicut emens sic ille qui vendit, quia scilicet tam peccator quam dyabolus in mercatura peccati est deceptus. Quarto peccatum est sicut taberna dyaboli in qua vendit vinum voluptatis immunde pro precio anime. Et sicut tabernator ponit tres taxillos in taberna in quibus occupantur ribaldi, sic dyabolus in taberna peccati posuit tres taxillos pro ribaldis, id est amatoribus voluptatis, tres videlicet concupiscentias mundanas, de quibus habetur prima Joh. ii°: concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum et superbia vite. Quinto peccatum est sicut ludus aleatoris qui vulgo dicitur corrigiee. Nam sicut ille talis aleator, id est corrigiator, permittit homines primo lucrari aliquid et finaliter aufert et recuperat totum quod amiserat et cum hoc lucratur ab eis quicquid habent et eciam eorum vestes, sic dyabolus tamquam falsus aleator permittit peccatorem in aliquo temporali prosperari sed finaliter aufert animam et corpus, graciam et gloriam et temporalem substantiam. Contra quod clamat Sara dicens Thob. iij°: Numquam cum ludentibus miscui me vel cum demonibus simul aleatoribus. Sexto peccatum est sic rethe et sic virga invistata. Nam sicut piscis in rethibus girando plus se involvit et avis plus ambulans per virgam invistatam fortius se capit, Sic peccator magis elongatur a deo et strictius illaqueatur adversarius. De hoc dicitur Job xviii. Tenebitur planta eius laqueo. Secundo peccatum est vinculum quo ducitur porcus ad macellum, bos ad victimam et quo ligatur falco ad perticam et iumentum ad crucem. Sic enim carnifex ducens porcum non stringit nimis pede eius ne clamet. Sic dyabolus non stringit nimis peccatorem per tempus adversitatem ne clamet per confessionem vel orationem ut sic eum ducat liberius ad macellum infernale. Unde dicitur Prov. vii. Ignorat quod ad vincula trahitur stultus. Item sicut bos ligatus non sentit se esse ligatum quamdiu ducitur ad macellum nisi cum vult fugere. Item sicut falco non sentit se esse ligatum nisi cum vult volare de pertica. Sic peccator non sentit vinculum peccati dum perpetrat et in peccato perseverat sed tunc vincula sentit cum anima infelix a corpore separatur.

De superbia Capitulum tertium

Superbia est libido dominandi vel appetitus proprie excellentie ut dicit Augustinus. De qua notanda tria secundum typum quod praefert, secundum quem praefert et dampnum quod infert. Superbia igitur quia est prima et principale capitale vitium habet multiplicem typum in natura et in scriptura cui congrue comparatur. .I. Comparatur primo vento propter tria quia ventus extinguit lucem, evacuat rorem et exsufflat pulverem vanitatis mundane. Et iste cum homo sit pulvis ex sua conditione huius id Gen. iii. Pulvis es et in pulverem reverteris. Magis timendus est ventus superbie in alto quam in basso, i. in statu prelationis quam subiectionis quia ventus si in alto pulverem invenerit citius eum sufflaret quia perflant altissima venti ut dicit poeta. Secundo comparatur superbia fumo quia sicut fumus magis ascendendo deficit, Sic exaltatus superbus magis evanescit. Psalmista. Mox ut honorificati fuerint et exaltati deficientes quemadmodum fumus deficient. Tertio comparatur palee propter levitatem et inconstantiam et defectum valoris quia sicut torrens trahit paleas et huiusmodi levia ad oceanum, Sic torrens temptationis trahit secum vanos non humiles ad oceanum inferni. .K. Quarto comparatur stelle aquose que inflatur et stat ampulla et vesice que mox deficit dum compungitur. Sic superbus mox inflatus deficit per unam modicam febrem tribulacionem annichilatur. Quinto comparatur araneae quia sicut aranea se eviscerat texendo telam ut capiat muscas, sic superbus perdit animam ut capiat laudem humanam. Ysa. v°: Telas araneae texuerunt. Sexto comparatur feretro quia sicut feretrum tunc solum ornatur cum mortuus in eo ponitur, sic viri et mulieres precipue ornant feretrum corporis sui per exteriorem vestium pulchritudinem cum anima intus est mortua per superbiam.

C.

Septimo comparatur luctatori in tanto. Ita sicut si in lucta unus de luctatoribus possit levare pedem alterius deicit ipsum, sic demon si potest levare pedem id est affectionem per superbiam deicit eum in dampnacionem eternam. Psalmus: Deiecisti eos dum allevarentur. Octavo comparatur galline quia sicut gallina statim cantat cum ovum posuit, sic superbus statim vult videri cum fecerit aliquod opus boni. Nono comparatur lupo. Dicitur enim de lupo quod uno mense vivit de vento. Sic superbus uno mense id est mensura vite sue vivit vel pascitur vento glorie mundane. Osee xii°: Effraym pascit ventum id est gloriam mundanam, sequitur estum tota die id est superbus sepe cum famelicus laudes humanas.

D.

Dampna vero que facit superbia in homine sunt quinque specialiter. Primo enim hominem arefacit ut melius ardeat id est sicut humidum cremat et sic combustione efficitur. Ecclesiastici vi°: Non te extollas in cogitacione anime tue, et sequitur: ut non delinquaris quasi lignum aridum in heremo id est in inferno ubi cremabuntur arbores infructuose. Secundo hominem consumit id est omne bonum hominis annichilat et perdit. Job xviii°: Consumet brachia ipsius id est hominis superbi primogenita mors, sic superbia que est primogenita filia patris id est dyaboli. Tercio homines infatuat et decipit. Lug sicut enim quia superbus preciosa vilipendit id est graciam et gloriam et vilia care emit id est gloriam transitoriam. Jere. xlix°: Arrogancia et superbia cordis tui decepit te. Quarto hominem precipitat et id hominem ad alta levat ut maior eius et gravior sit ruina. Luce xiiii°: Qui se exaltat humiliabitur. Quinto facit hominem penitus infelicem. Superbus enim adeo est infelix quod de bono semine colligit malam messem. Quod enim sit bona aliis convertit in malum. De sanitate enim infirmatur.

de vita moritur de medicamine vulneratur a victo vincitur a mortuo superatur atque occiditur. Hec omnia eveniunt superbo quia de bono gloriatur et sic de bono efficitur malus et de virtute efficitur viciosus. Ps. Contricio et infelicitas in viis eorum i. superborum.

·E· Filie superbie sunt septem scilicet presumpcio ambicio inobediencia irreverencia et erubescencia boni et irrisio bonorum vel simplicium vana gloria et ypocrisis. Hec autem precedunt. Quia superbia nascitur figuratur per septem annos quibus filii Israel servierunt Chosa raphathaym regi Mesopotamie Iudicum iij°. Chosa raphathaym interpretatur tenebrosa iniquitas per quam significatur dyabolus qui est ex iniquitate tenebrosus. Rex iste dicitur rex Mesopotamie quod interpretatur elevata per superbia quia ipse est rex super omnes filios superbie ut dicitur Iob xlj°.

De Invidia Capitulum quartum

Invidia est tristicia aliene felicitatis et in adversitate leticia. De invidia hic tria specialiter scilicet typum quem gerit actum quem facit fetum quem parit. Invidia enim multas habet similitudines odiosas. ·A· Est enim sicut vermis in ligno rubigo in ferro tinea in vestimento. Ita sicut ista rodit proprium subiectum et consumit illud prius quam alia sic invidia rodit invidum et plus invidus nocet sibi quam aliis. Secundo est sicut draco quia sicut draco insidiatur elephanti in potu ut ipsum pungat et mordeat vel comedat, sic invidus bono alieno insidiatur indicio prius suspicionis. Et postea mordet vel pungit aculeo murmuracionis et inficit veneno detraccionis. Unde de invido dicitur Iob iij°. Frater fui draconum et socius strucionum. Tercio similis est Iude proditori et dyabolo et leproso. Leprosus enim vellet quod nullus esset sanus et dyabolus quod nullus esset bonus. Unde dicitur Sap. i°. Invidia dyaboli mors intravit orbem terrarum. Iudas contristatus fuit de effusione unguenti super Christum Mat. xxvi. Sic invidus ad instar leprosi vel dyaboli dolet de bonis proximi, et eciam ad modum Iude proditoris de bona fama fratris et odore virtutis. Unde magnam iniuriam faceret deus invido si eum poneret in paradisum. Moreretur enim pre dolore si videret alios gaudere.

·B· Quarto similis est invidus oculo menstruato. Ita sicut iste inficit speculum cum respicit eum, sic invidus inficit proximum cum respicit bonum eius qui cum studio laborat aliquam maculam ponere in corpore. Unde dicitur Eccli. xi°. Bona in mala convertit insidiatur et in electis ponit maculam. Quinto similis est noctue et igni greco. Noctua enim de nocte videt et de die excecatur et ignis grecus in aqua fortius exardescit quam succenditur. sic invidia in aliis graciis fortius exardescit unde deberet extingui et ad modum noctue a luce excecatur. unde debet illuminari. Sic Hely qui non poterat videre lucernam domini extinguitur ut dicitur Reg. iii°. Sexto similis est aque in navi et candele serpentine. Nam in aqua virga recta apparet tortuosa et in navi [illegible] et cum ipsi fortiter descendunt videtur quod montes currant velociter et ad lucem candele serpentine omnes palee videntur esse serpentes. Sicut candela serpentina de cera parata in aqua in qua serpentes cocti sunt. Et postquam candela illa de tali cera facta ardet. videtur hominibus quod omnes palee et omnes alie candele que ibi ardent sint serpentes. Sic invidus ad modum aque recta facit tortuosa ad instar [illegible] ~~i mili~~ navi. quia cum ipsi invidi ad infernum descendunt videtur eis quod montes id est viri sancti et stabiles ad dampnacionem currant et ad lucem sicut candele serpentine sic invidi innocentes et bonos esse estimant serpentinos omnia enim in malum convertunt Eccli. xi°. Bonum in malum convertit insidiator. Septimo comparatur invidus Cayn de quo dicitur Gen. iiii°. Omnis qui invenerit me occidet me. sic invidum interficit omnibus horis. quia aut videt bonum in honore tunc dolet aut malum sic gaudet et in omni hore peritat vel moritur propter peccatum. Octavo comparatur cecitati sodomorum id est cecitati qua percussit dominus sodomitas Gen. xix°. Cecitas est passio que aufert iudicium. Et dicitur ab a quod est sine et cris iudicium. quia invidus neque videt neque iudicat illa que oportet videre et iudicare. Nono similis est nichilo pro eo dissimilis est tam creatori quam omni creature sine creato. Creator enim communicat bona sua liberaliter et creatura similiter. Ut videmus ipsum solem quod lumen suum communicat omni creature et ignis calorem et de aliis. Sed invidus non solum non communicat bona sua sed etiam quantum in se est annichilat aliena quod sibi valde displicet et ex toto plus invidus sit. vellet quod nichil sibi in secula esset. Dampna invidie sunt specialiter quinque. Primum est quia claudit viam salutis et aditum paradisi. Est enim blasphemia in spiritum sanctum q̄ nō remittet̄ neq̄ ī hoc seclo neq̄ in futuro ut dr̄ Mt. xij. Scd̄ at quinq̄ pctā in spm̄ scm̄ qz̄ īuidia ē vnū. Inuidentia frāne grē. Inpugnacō veritatis agnite. psumpcō de ī̄mitate. obstinacō mentis. desparacō 7 finalis inpnia. Dicit̄ at pctā ī spm̄ scm̄. qz̄ īpugnat grām spūs sc̄i. Scdm̄ ē qz̄ implet hoīem omni malo. Vn̄ est plenū doleu qd̄ ut volgo dr̄ ē plenū vsq̄ ad oclm̄. Et inuidꝰ cuiꝰ signū ē qz̄ malicia īvidi poclm̄ expit. Ita dr̄ Eccl. xiiij°. Nequā est oclꝰ inuidi. Et Mt. xx°. An oclꝰ tuꝰ neq̄ est qz̄ ego bonꝰ sū. Terciū ē qz̄ spoliat hoīem omni bono. Et rā est qz̄ qui odit īpugnat omne bonū. Alia naq̄ vicia opponūt̄ vni virtuti ut supbia humilitati luxuria castitati. auaricia largitati. 7c. Inuidia at ut dcm̄ ē īpugnat seu opponit̄ oī bono. Vn̄ notm̄ dr̄ mala fera pessima. Hec ē fera pessima q̄ deuorauit Joseph ut dr̄ Gen. j°. Quartū ē qz̄ facit hoīem pctm̄ īmisericordē. sic p̄z in caym qui ex īvidia nō pepcit abel frī suo īnocenti Gen. iiij°. Et sic patuit in filijs Jacob qui īvidia stimulante nō pepcerunt Joseph innocenti Gen. xxxvij. Sic etiā p̄z ī iudeis qui nō pepcerunt xp̄o īnocentissimo. Cuiꝰ cā fuit īuidia ut p̄z Mt. xxvij°. qz̄ pylatꝰ sciebat qz̄ p īnvidiam tradidisset eum. Quintū ē qz̄ facit hominē pctm̄ īfelicē. Inuiduꝰ enī de bonis alioꝝ affligit̄ et de melioratōe deteriorat̄. de pfectu deficit. de piguedine macrescit. de sanitate īfirmat̄. de vita morit̄. ipē amittē se putat qd̄ alij lucrant̄ et sic diligentibꝰ deū oīa cooꝑant̄ in bonū ita īvido oīa cooꝑant̄ ī malū. Vn̄ poeta pulcherrime describit īuidū. Pallor ī ore sedz macies ī corpe toto. Nora facies limas rubigine dentes. Pectora felle virent lingua suffusa veneno. Nec risus abest nisi cū fecē dolores. Nec fruit̄ sōpnis vigilatibꝰ excitat curis. Inuitꝰ qz̄ vidz excalescit qz̄ videndo. Successus hoīs carpit qz̄ carpit vna. Suppliciūq̄ suū ē cū felicia p̄mit cernit.

Unde filie īvidie sūt sz̄ tristicia ī psperis pximi et exultacō ī aduersis q̄ contrariat̄ spealit̄ caritati.

E.

Cuius officium est gaudere cum gaudentibus et flere cum flentibus. Ro. xii°. Iste due filie stant pro columba et columba vel colubina que intrat templum et habitaculum mentis eam, in persona diaboli dicitur quod assumit septem spiritus nequiores se et ingressi habitant ibi, scilicet invidia. Mt. xii°. De istis filiabus dicitur Eze. xxiii°: Due mulieres filie matris unius fuerunt, scilicet invidie, quia ipsas ex diabolo concepit. Iste due filie sunt valde proprie dicte diabolice. Imitantur enim diabolum patrem suum qui de bono dolet et de malo gaudet. Unde dicitur Sapie. ii°: Invidia diaboli mors intravit in orbem terrarum. Imitantur autem illum qui sunt ex parte illius.

De Ira Capitulum quintum

A. Ira est libido vel appetitus vindicte ut dicit Augustinus. De ira non separata, scilicet odiosa eius effigies, cutis rimosa, proprietas eius viciosa, ymaginem. Ira plures habet ad aptitudines et figuras in quas posset comparari. Igni. Ita sicut ignis domum ligneam et omnem materiam aridam accendit, sic ira precipue accendit aridos, id est homines iracundos, quibus caret humore gratie. Unde homo iracundus est sicut homo habens domum ligneam qui mane est dives et vespere nichil habet, quia ignis ire combussit sibi domum, id est conscientiam. Et pignus abstulit sibi quietis quod habebat. 2°. Iracundus est similis olle bullienti. Sicut enim olla bulliendo emittit aquam et omnia alia, sic iracundus ebulliendo per iram emittit stultitiam, id est verba iracundie. Prover. xv°: Cor fatuorum ebullit stultitiam. Tertio iracundus similis est apro. Ita sicut aper ex furore se impingit et currit contra gladium, sic iracundus currit ad percussiones, ad contentiones et iniurias et homicidium. De talibus dicitur Prov. i°: Pedes eorum ad malum currunt. Et Gregorius in pastorali: Mentem impellit furor quo non trahit desiderium et agit incommoda velut nesciens, unde postea dolet sciens. B Quarto iracundus similis est insano vel arrepticio qui precipitat se in ignem vel in aquam. Sic iracundus in quamvis maliciam. Unde dicitur Mt. xvii°: De illo arrepticio quod ubicumque apprehendit illum allidit. Sic iracundus allidit per impatientiam molestando et spumat per clamores contempnendo vel offendendo et stridet dentibus maliciam machinando et arescit odium adversario concupiscendo. Hec enim sunt signa ire et species iracundie. Quinto iracundus similis est calculo emittenti ignem. Ita sicut calculus percussus malleo emittit scintillas, sic iracundus tactus verbo accendit inpatientiam suam. Et sic calculus non emittit ignem nisi tangatur aliquo duro; sic multi reputantur patientes qui cum spar desistunt in ira tacti aliquo verbo contumelioso. Dicitur enim Job xxviii°: Quasi lapis calore solutus in es vertitur. Lapis enim atque durus est et lapidibus qui quandoque solvuntur calore iracundie stati ad modum eris redditur primum indignationis et contumelie. Secundo iracundus similis est ramno. Ramnus est enim frutex spinosissimus habens ita duras spinas quod ad impetum venti emittit scintillas ut dicit philosophus. Sic iracundus per ventum indignationis emittit scintillas spinosissime contentionis. Unde dicitur Judicum ix°: Egrediatur ignis de ramno et devoret cedros Libani, id est superbos et potentes huius seculi qui specialiter esse consueverunt iracundi. Tertio similis est iracundus vasi vacuo posito iuxta ignem. Videmus quod si vas luteum et vacuum ponatur ad ignem frangitur, si autem sit plenum aqua in nullo leditur. Sic homo qui de sua condicione est terrenus, si ponatur ad ignem adversitatis vel tribulationis statim frangitur per impatientiam si sit in gratia vacuus; si autem sit gratia plenus non leditur. Et ideo dicitur Ecclesiastici xxvii°: Vasa figuli probat fornax, scilicet adversitatis vel temptationis. Dampna vero sunt specialiter quinque. Primo enim excecat rationis oculum. Unde dicitur in psalmo: Turbatus est a furore oculus meus, scilicet rationis, et per quem non potest videre iratus quid iustum sit vel iniustum. Unde dicit Jacobus primo: Ira enim viri iustitiam dei non operatur. Et Seneca dicit quod duo impediunt consilium, scilicet festinantia et ira. Secundo ira facit hominem promptum ad contumeliam proximi. Vulgo namque dicitur de homine multum irato vel accenso quod omnia faceret. Et ideo dicitur Proverbiorum xxix°: Qui ad iracundiam facilis est erit ad peccandum promptior. Tertio reddit hominem stultum et quasi rabidum. Unde eo tempore quo homo iratus est ~~perdit racionem~~ perdit racio et humanitas in homine et per consequens mutatur et efficitur bestia. Nam homo est animal mansuetum a natura ut dicit philosophus. De stulticia hominis iracundi dicitur Job v°: Virum stultum interficit iracundia. Quarto aufert hominem seipsum. Sic vulgo dicitur homo iratus vel turbatus non est in se ipso, satis autem dampnificatur qui perdit seipsum. De tali dampno dicitur Proverbiorum xix°: Qui impatiens est sustinebit dampnum sui ipsius. Sic

ecōtrario paciēcia seruat
hoīem seipm̄ vt a dr̄ luc.
xxi°. In paciēcia vr̄a pos-
sidebitis aīas vr̄as. Itē 2do
aufert hoīem omēz mi-
sericordiā et cpassioēz.
Ideo dr̄ prou. xxvij°. Ira
nō ht' mīaz neqz eru-
pens furor. Vn homo
iratus fugiendus ē sicut
canis rabidus et leo co-
D. citatus. Filie ire sunt
sex. odiū. lis. guerra.
incendiū. homicidiū. ra-
pina. Et ista sex figu-
rat' Ezech. ix°. Vn dicit'
Ecce sex viri veniebant
de via pte superioris q̄ ē
de superbia q̄ est porta
ad iram q̄ respicit ad
aquilonē i. adustitate
q̄ gñat iram vl turbatoēz
z vnusquisqz vas interitus
i manu sua q2 isti filii
et filie s(un)t iracundie q̄
sex vasa interitus vl mor-
tis eterne. De Auaricia

Capitulum sextum

Auaricia ē imoderatus
amor pecunie acq-
rende vl retinende. De
qua sic tū specialr' sz ty-
pu ridiculosum. dapnu
piculosū. et fetū pnicio-
A. sum. Auaricia multas ht
compacioēs. Pō eni co-
patur mari morti z
inferno. Nā sic mare
vl mors nūq̄ redūdat
Eccl. pō. sic auarus nūq̄
redundat dando elemosinaz
vl faciendo restitucionē. Itez
ad modū maris omēs
fluuios mundi bibat. i.
diuicias omēs absorbeat
cupiditate. Vn vde illi'
insaciabilit' compat' mal.
z eodē morti z inferno.
q2 nūq̄ saciat' illa occide-
do z ille deglutiendo. Vn
de Auaro dr̄ Abacuk
ii°. Dilatauit q'i infern'
aīam suā z ipe quasi
mors nō adimplebit'.
Secundo auarus silis est
talpe in 4or. Auarus n.
ad modū talpe ē niger
p nequiciā. cecus p ignora-
ciam. quot ht possessio-
nes tot ht cumulos in
quibus sepelit seipm̄ p
cōtinuā sollicitudinē q̄
qz fodit ponit sup se q2
de motibus facit viā. Tercio
compat' sterquilinio. quia
sterquilinium congregatum cor-
rūpit' et fetet. dispsū
vero facit agros fructi-
feros. Diuicie aīam qn̄
diu sunt congregate aīaz
corrūpunt. sz disperse pau-
peribus ipos nutriunt
et diuicii pctā redimunt
Quapp id luc. xvi°. Facite
vobis amicos de māmona
iniquitatis. De hoc ster-
quilinio dr̄ Osee. viij°.
Aurū eorū in sterquiliniū
erit. Quarto auarus B.
silis ē rote molendini
quātūcūqz eni vertit'
z quociescūqz et semp-
tn̄ in eodē loco iuenit'.
Sic auarus qui nudus
i mundū venit qntūcūqz
laborat nudus tn̄ deme-

do recedet. Vnde dicitur Job i°. Nudus egressus sum de vtero matris mee et nudus reuertar illuc. Quinto auarus filius est porco. Porcus enim nichil vtilitatis dum viuit sed cum moritur valere incipit. Sic auarus non valet aliquid in vita quia viuens non wlt restituere nec elemosinam dare sed moriens incipit quasi liberalis esse de hiis que non potest secum portare quia diuicie deserunt eum non ipse diuicias. Sicut canis sequens duos homines in capite viarum ondit cuius sit dominus. tunc sequitur dominum suum proprium et dimittit extraneum. Sic diuicie in capite mortis sequuntur mundum et dimittunt auarum. Vnde dicit Apostolus prima ad Thy vi°. Nichil quidem intulimus in hunc mundum haut dubium quia nec auferre quid possumus. Sexto filius est auarus pixidi perforate superius que recipit pecuniam quam nunquam potest reddere nisi frangatur. Sic auarus et precipue vsurarius pecunias et diuicias haurit et congregat. et nunquam nisi morte fragga curat eas restituere. Ideo dicitur de auaro ysa. xxx°. Comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione perualida. Septimo auarus filius est trunco arboris nasc dominus qui habet truncum in orto potest inserere ramum cuiuscumque generis voluerit. Sic dyabolus qui potest inserere in corde hominis auariciam vel cupiditatem omnia vicia inserit quia iam habet malorum radicem et principium. Quod idem apostoli. Thy vi°. Radix omnium malorum est cupiditas. Octauo auarus filius est gallie. Nam gallina valet surda est in augusto. Sic auarus in augusto vel estate id est in statu melioris vel tempore gracie quando debet colligere bonorum operum messem ad modum galline surdus est quia non wlt audire predicatores. Vnde auaris dicitur in persona domini prouerbiorum i°. Vocaui et renuistis extendi manum meam et non fuit qui aspiceret. Nono auarus filius est apostemati quod est proximum cordi et vel quod ponitur in medio super pupillam oculi. Apostema enim tunc est periculosum quando est iuxta cor. Sic diuicie sunt tunc mortifere quando diliguntur nimio amore. Vnde dicitur in psalmo. Diuicie si affluant nolite apponere cor. Et per eandem etiam racionem comparatur rei que ponitur in medio super pupilla oculi. Nunquam enim res potest bene videri que nimis est propinqua oculo. Ideo auarus male videt diuicias quia nimis apponit menti oculum et nimis diligit eas ps̄ Oculos suos statuerunt declinare i t'ra. Dāpna avaricie st pp̄ hec nouē. Po' ēm facit hoīez miserū. vn̄ dr̄ Apoc. iii°. Dicis qz dives sū & locupletatus et nullius egeo & nescis qz tu es miser & miserabilis paup cecus & nudus. Nota hic duo ĩfortunia avari. Est enī miser qz divicias cū labore acquirit. Miserabilis qz cū timore custodit. Pauper qz cū dolore amittit. Cecus qz illis avare se punit. Nudus qz nullum ad bonū facit. Secdo avaricia facit hoīez similē. divicie nō st avarorum s; avari diviciarum. Vn̄ signāt dt psalmista in ps. Viri diviciarum nō virorum divicie. Tercio avaricia facit hoīem stultū. Nā stultus nō p'cavet periculum quāvis sit p'pinquū. Sic avarus nō fugit periculum inferni cū sit ei & morti p'pinquus. Vn̄ dr̄ avaro Luc. xii°. Stulte hac nocte repetent animā tuā a te s; de mortuis q̄ aūt parasti vel congregasti cuius erunt. qz thezaurisat īmpie & ignorat cui congregabit ea. Quarto avaricia facit hoīem abhoīabilē. Osee ix°. Facti st abhominabiles sicut ea q̄ dilexerunt. Nō enī mirū ē si deus abhominat' avarū cū ipse tantū deum contempnat. qz plus diligit nummū vel obulū q̄z deum. Cui' signū ē qz nō veret' aliquē p obulo mentire nec vult dare obulū p amore dei. Quinto facit avaricia hoīez insaciabilem. vn̄ avarus compat' ydropico qz multū bibit & nūq̄ saciat'. vn̄ dr̄ Eccl. v°. Avarus nō implebit' pecunia. Sexto facit hoīem insociabilē vel solitariū. Sicut aves rapaces nō volant congregati s; solitarie. Sic avarus est solitarius quia nūq̄ vult h're sociū in pecunia. vn̄ de avaro dr̄ Eccl. iiii°. Vnus ē & 2m nō h't. & io sua ē illa maledictio q̄ scribit' Eccl. iiii°. Ve soli qz nō habz si ceciderit sublevātē se. Septimo facit hoīem obliviosū p'prie salutis. Et i signū huius manasses & effraym fuerūt f'res vt h't' Gen. xli°. manasses int'p'tat' oblivio. Effraym fructificās vel crescens. Et significat avarū q' effraym i. crescens i diviciis. Et manasses qz sui oblivisc' p'prie salutis. Octavo facit hoīem angustiosū. Vn̄ dr̄ Eccl. v°. Labor stultorum affliget eos. Io spine dr̄ divicie Luc. viii°. qz cruciāt possidentes. Sic videmus q' spina in pede nō sinit hoīez quiete dormire.

Nemo sit hominem tempestuosum. Numquam enim cupidus vel avarus potest habere neque iusticiam nec in domo propria pacem. Unde dicitur Proverbiorum xv°. Conturbat domum suam qui sectatur avariciam. Est enim talis sicut canis qui durodit os et irascitur appropinquanti sibi sive sit extraneus sive notus. Quia vulgo dicitur quod canis non vult habere socium in coquina. Filie autem avaricie sunt .xv. videlicet rapina. calliditas. iniusticia. fraus. negociorum. deceptio advocatorum. acceptio munerum. symonia. promocio consanguineorum. peccatum anachoritarum. et illorum qui promoventur favore vel potencia principaliorum. fraudes mercatorum. Avaricia senie et iniquitas lusorum. Ista enim peccata que generat avaricia signantur per .xii. duces quos Ismahel generavit. Ismahel enim erat ydolatra et signat avarum. De quo dicitur Ephesios v°. Avaricia est ydolorum servitus. Filii eius vere dicuntur duces quia fere totus mundus regitur et ducitur istis .xii. peccatis que ex avaricia nascuntur. Unde dicitur Ysaie lvi°. Omnes in viam suam declinaverunt unusquisque ad avariciam a summo usque ad novissimum. Et Jeremie vi° dicitur quod a minori usque ad maiorem omnes avaricie student etc.

De accidia septimum capitulum.

Accidia est pigricia amor boni cum tedio et inordinata cum tristicia et impaciencia rei divine. De accidia nota tria specialiter scilicet typum horribilissimum. deformem turpissimum. Et precium vilissimum. Accidia habet multas figuras et similitudines detestandas. Unde comparatur accidia salicibus que sunt arbores infructuose et solum faciunt umbram. Sic accidiosi et ociosi nullum faciunt fructum sed umbram faciunt dyabolo vel refrigerium. Unde dicitur de dyabolo Job xl°. Circumdant eum scilicet dyabolum salices infructuose. Secundo comparatur febri ethice vel thisice vel lasse vel paralisi. Febris ethica vel thisica fit ex consumpcione humoris naturalis. Sic accidia facit quia deficit humore dilectionis. Similiter comparatur febri lasse. Nam febris hodi vix aut nunquam curatur. Sic piger vel ociosus cum sit semimortuus vix corrigitur. Est enim languor. De quo dicitur Eccli. x°. Languor prolixior gravat medicum. Comparatur etiam paralisi que facit membra inpotencia. Sic accidia facit pedes inpotentes ad ambulandum manus ad operandum et membra omnia ad laborem penitencie sustinendum. De talibus dicitur In ps°. Manus habent et non palpabunt etc. Tercio compatur Adombesech de quo dicitur Judicum i° quod amputavit manus et pedes lxx regibus. Adombesech interpretatur dominator egestatis et significat accidiam que facit subditos suos inopes et egentes. Unde dicitur Prov. x°: Egestatem operata est manus remissa, id est pigra. Iste Adombesech amputat manus et pedes regibus quia ad literam prelati et reges solent vivere ociose vel reges dicuntur viri religiosi. Huius id Apoc. pl. viii°: Tunc misit regem ad primam. Religiosi enim debent se et alios regere per vitam et doctrinam sed aliqui habent manus et pedes ligatos per accidiam.

H. Tercio compatur accidiosus cani famelico. Hic quidem enim piger et ociosus ad modum canis esurit et omnis sensus universaliter famem patitur. Unde illud Ps.: Famem patientur ut canes. Os enim eius esurit cibaria delicata, lingua verba vana, manus opera vilia, cor honores, aures rumores et oculi vanitates. Ideo dicitur Prov. xxi°: Desideria occidunt pigrum. Quinto compatur ociosus vel piger ferro, aque, terre, vesti, scolari negligenti, homini stanti et non ambulanti. Iste enim sepe adaptatur eadem ratione. Ferrum quidem quod non tractatur cito rubiginatur. Terra que non colitur herbas malas generat. Aqua que non movetur cito corrumpitur. Vestis que non portatur de facili a tinea corroditur. Scolaris negligens qui non addiscit de civitate nichil scit. Homo stans qui non vadit facilius cadit quam ille qui incedit. Sic accidiosus qui non exercet se in aliquo bono opere ideo succumbit viciis et omni temptacioni. Unde dicit Jeronimus ad rusticum monachum: Semper aliquid boni facito ut te dyabolus non inveniat ociosum. Facile dyabolus occupat illos quos in aliquo bono opere non invenit occupatos. Nam immundus spiritus cum invenit domum vacantem per accidiam assumit alios septem nequiores se, id est universa vicia, et ingressi habitant ibi ut dicitur Mt. xii. Sexto compatur ociosus accidiosus et piger litargico qui moritur dormiendo sicut Zizara de quo dicitur Judicum iiii°: Tunc in sopore morti soporatus defecit et mortuus est. Et sicut vulgo dicitur quod qui nimis forte et profunde dormit culcitram sibi furari permittit. Sic piger nimis oppressus est sopore accidie quod permittit sibi furari culcitram, id est quietem bone consciencie.

L. Dampna accidie sunt specialiter sex. Primum est paupertas quia facit hominem egentem temporaliter quod probatur Prov. x: Egestatem operata est manus remissa. Et Mt. xxv° dicitur de servo pigro: Tollite ab eo talentum.

qz nō talentū grē meret
amittere qui illud negli-
git multiplicare Scdm
est vilitas facit enim ac-
cidia hoiem vilē vn dr
Eccī xxij In lapide luteo
lapidatus ē piger · lapis
luteus pt duā parum i mu-
du ad qd accidia facit
hoiem pnū Tertiū ē
timor vel pusillanimitas
facit enim hoiem pavid
et pusillanime ad mod
lepor vn dr Prov · xviij ·
pigrū deicit timor de-
cacūie s; virtutis Qrtū
ē spūalis corrupcō Cor-
rupit enim ad modū aq-
ue mote Jerē° dr Jere
xlviij° Moab nō ē transfusus
de vase i vas Moab i
interpretatur deses · v · accidio-
sus qui de vase i vas
nō ē transfusus qz sz i bo-
nis opibus nō ē occupa-
tus Qntū ē viciorū ac-
cumulacō replet enim ac-
cidia hoiem viciis vni-
versis vn dr Prov · xxiiij ·
Agrū hoīs pigri transi-
ui et ecce totū reple-
uerant urtice Urtica-
re fecat accidia Na ur-
tica ht foliū molle sed
i folio ht aculeū pungi-
tiuū Sic accidia ad mo-
dū urtice ht in folio re-
missionis aculeos pungi-
tiue temptacōis Et sic
asinus liber pascitur herbis
pungitivis s; carduibus Sic
piger liber pascitur herbis
pungitivis sz delectacōibus
pruriens quasi aculeatis

Sextū ē exprobrabilis ex-
cusacō facit enim accidia
hoiem exprobracōe dig-
nū vn dr Prov · xxvi° ·
Usq; piger dormis et
īo ad excusacionē sue negli-
gēcie multi ociosi ad-
ducerent in scola formice
Juxta illud qd scriptū ē
Prov · vi° · Vade ad formi-
cam o piger · Et scdo est
hoi magna confusio q
oportet eum discere a tam
pvis et despecto magro ·
Et notandū qd pigricia vel
negligēcia ē pcipue
rephensibil in · v · casibus
Pmo qn ē magnū iter et
tēpus breue Sic nobis hēg
magnū iter usq; ad ce-
lū Supra qd dicitur ē Helie
iij Reg · xix° · Grandis
tibi restat via et tempus
valde breue sz vita nra
q ē quasi transitus umbre
nre Sap · ij° · Scdo ē re-
phensibil negligēcia
qn quis expectatur a mag-
nis et pigritat venire
Sic nos periculose pigritam
qui expectamur ab ange-
lis et sanctis Tercio qn
quis vocatur ad magna ·
Sic nos pigritari est pe-
riculosū · qz vocamur ad mag-
na sz ad regnū celorū Qrto
qn multa impedimenta sunt in
via · Sic nullo modo debemus ee
pigri · qz via nram im-
pediunt temptacōes diverse
Qnto qn res impigno-
rata nō redimitur i termino
Sic nobis periculosū ē si ne-

negligamus animam redimere que est impignorata dyabolo per peccati delectationem. Sexto quia prescriptio est prope timendum summe. Sic nobis valde est periculosum cum dyabolo prescripsit hominem vel animam per peccata multo tempore si non interrumpatur vel irritetur eius prescriptio, scilicet lacrima oratione confessione et huiusmodi ante tempus prescriptionis, id est ante diem mortis. Scriptura dicit. Eccl. xvij. Ante mortem confitere. Et iterum: Vivus et sanus confiteberis. Septimo quia quis cecidit ad turpe locum. Turpis enim locus in quo cecidimus est peccatum quod est quid turpissimum. Et ideo non debemus esse pigri ad surgendum. Octavo quia magnum donum offertur. Hoc donum est divina gratia. Et si illud negligimus accipere hec negligentia est valde periculosa. Nono quia quis est in magno periculo nisi ei succurratur est valde periculosum. Sic negligentia est valde periculosa homini pigro quod cito succurrat anime sue que est in periculo infernalis precipicie. Decimo quia est tempus plantandi arbores et non plantant, putandi vineas et non putant, seminandi agros et non seminant, metendi segetes et non metent, domandi carnalia et non domant, curandi vulnera et non curant, lavandi vestes et non lavant, saliendi carnes et non saliunt. In omnibus istis est valde periculosa pigri negligentia. Et multo sunt reprehensibiles quia in istis spiritualiter sunt negligentes. Est enim modo tempus ad omnia predicta spiritualiter facienda. Nunc enim est tempus plantandi peraltat radicationem, putandi peccatorum confessionem, seminandi per elemosinarum largitionem, metendi per bonorum operum cumulationem, domandi carnalia per carnis mortificationem, curandi vulnera per proprie meditationem, lavandi vestes per lacrimarum effusionem, saliendi carnes per continentie satisfactionem. Filie autem accidie sunt .xv. scilicet tepiditas, mollities, sompnolentia, ociositas, dilatio, tarditas, negligentia, imperseverantia, remissio, dissolutio, incuria, ignavia, indevotio, tristicia, tedium vite et desperatio. Hec .xv. predicta que nascuntur ex accidia signat Gen. vij. per .xv. cubitos quibus ascendit aqua diluvii super montes universos. Sic enim aqua diluvii submersit mundum sic et accidia suffocat ociosum. Et sicut tunc .xv. cubitos super omnes montes affluxit, sic ex accidia .xv. generantur peccata. Ideo notandum quod contra peccata predicta summum est remedium diversitas occupationum etc.

De Gula Capitulum Octavum

Gula est immoderatus appetitus edendi vel potandi. De gula non speciali tantum opus reprobandum, dampnum lamentandum, preterea detestandum. Primo enim comparatur squinancie que est pestibus. Ista squinancia est morbus gutturis et cito suffocat hominem. Sic et gula que ad literam est gutturis vicium facile strangulat hominem per peccatum. Unde dicitur Eccl. xxxvij: Propter crapulam multi perierunt. Morte quadruplici, scilicet morte naturali, culpe, infamie et iehenne. Secundo comparatur morbo regio. Ista ille morbus requirit multas expensas. Et ideo dicitur regius quia soli reges et potentes possunt sufficere ad expensas tam grandes. Sic gule vicium est tam magnarum expensarum quod unus potest ei aliquando sufficere. Unde dicitur Eccl. vi°: Omnis labor hominis est in ore eius. Tertio comparatur bolismo. Ista bolismus est caninus appetitus qui inficit hominem quod non potest saciari. Sic gula maledicta ad modum canini appetitus inficit gulosum qui numquam potest saciari. Unde dicitur Prov. xiij: Venter impiorum insaciabilis.

Quarto comparatur gulosus sacco pertuso vel perforato cum quantumcumque ex una parte acquirit tantum ex altera perdit. Talis saccus est gula quia ex una parte est coquina adimplenda et ex altera latrina ad evacuandum. Et satis est miser homo qui sic est deditus tam vili officio. Unde dicitur Aggei primo: Qui mercedes congregavit misit eas in sacco pertuso. Quinto gulosus comparatur porco. Ista porcus est animal deditum gule. Dyabolus autem impinguat porcos et bernas suas, id est gulosos, ut postea ad suum infernum ponat et eos in eternum devoret et pascatur. Unde dicitur Mt. viij°: Si eicis nos hinc mitte nos in porcos, scilicet gulosos. Sexto comparatur freno. Nam sicut sessor ducit equum quocumque voluerit per quem ipsum infrenavit, sic gula ducit gulosum ad omne peccatum ex quo homo se vicio gule infrenari permittit. Unde de guloso dicitur in Ps.: In chamo et freno maxillas eorum constringe. Septimo gulosus comparatur Esau qui pro cibo lenticule vendidit primogenita sua. Ista dicitur Tren. i°: Dederunt preciosa queque pro cibo. Octavo comparatur gulosus pisci et avi. Ista sicut piscis per guttur capitur cum hamo et avis per collum tenetur laqueo, sic gulosus per guttur et collum capitur gule vicio. Et precipue inter aves similis est gulosus avibus pinguibus, propterea quod avis pinguis non potest multum volare, sic gulosus non celestia desiderare. Ut sunt aves pingues sic sunt cotornices in vindemiis qui sunt

A.

B.

C.

D.

ubi pingues de facili capiuntur ab aucupe. Sic homines gule dediti facile mutantur et vincuntur a temptatore. Item sicut avis miluus vel accipiter sine falco qui est bene saturatus non vult venire ad manum domini quantumcumque ostendantur eis carnes rubee, sic gulosi fugiunt manus dei quantumcumque ostendit eis carnes rubeas scilicet vulnera passionis Christi. Unde Deut. xxxii° dicitur de guloso: Incrassatus impinguatus dilatatus dereliquit deum factorem suum. Nono comparatur gulosus qui ducit cervum in lutum. Nam sicut canis post os quod videt in luto ducit cervum ad lutum, sic gula ducit gulosum in lutum et immundiciam peccati. Et ideo suadet Sapiens Eccli. xviii°: Et dicit post concupiscencias tuas non eas, a voluptate tua autem avertere. Dampna gule [illegible] sunt sex. Primum est mentis brutalitas ad defectum rationis. Unde dicitur ii Petri ii°: Hij scilicet gulosi sunt velut irrationabilia pecora. Et est quantum ad defectum compassionis. Nulla enim compassione gulosus movetur ad compatiendum pauperi et afflicto, ac si esset animal brutum. Unde Amos vi°: Bibentes vinum in phialis nichil compatiebantur super contricione Ioseph id est pauperibus. Exemplum de divite epulone Luc. xvi°. Tamen non est compassus Lazaro, cui tamen compatiebantur canes eius vulnera lingendo. Secundum est corporis infirmitas. Unde dicitur Eccli. xxxvii°: In multis escis non deest morbus et cena infirmitas. Morbus scilicet culpe, nature et iehenne. Tercium est oris loquacitas. Sicut patet in Herode qui in convivio temere promisit et iuravit saltatrici puelle se daturum quicquid peteret et ad peticionem eius precepit amputari caput Iohannis Baptiste. Mt. xiiii°. Quartum est inopia. Exemplum de filio prodigo qui dissipavit omnia bona sua quousque ita fuit pauper quod cupiebat de siliquis porcorum saciari, quod idem sunt quod sunt furfures secundum aliquos, secundum aliquos cortices fabarum. Quintum est carnis luxuria. Nam ex ebrietate membrorum scilicet ventris et genitalium intercedit confederacio viciorum. Unde dicitur Ie. v°: Saciavit eos et mechati sunt. Sextum est cordis stulticia. Unde dicitur Prov. xx°: Quicumque hijs delectatur non est sapiens. Osee iiii° dicitur: quod vinum et ebrietas aufert cor.

·R·

Filie gule sunt due scilicet castrimargia et ebrietas. Castrimargia dicitur a castro et mergo is, eo quod omnia mergit in castro ventris. Ebrietas est excessus in potu. Et dicitur ebrietas quasi extra briam. Nam bria dicebatur antiquitus calix vel ciphus quo

erat in mensura potus. Alia
vinum dabat ad mensuram.
Et iste due filie sunt ille
de quibus dicitur Proverbiorum xxx°.
Sanguisuge due sunt filie
dicentes affer affer. Sang-
uisuga dicitur venter quia
ad modum sanguisuge cibus
obruitur quam saturatur ut dicit
beatus Bernhardus. Huius ergo sang-
uisuge scilicet ventris due
sunt filie scilicet castrimargia
et ebrietas etc. affer affer.
Una castrimargia dicit affer
cibum. Ebrietas dicit affer
potum. Una vult aliquantulum
comedere post potum et alia
aliquantulum bibere post cibum
et sic in infinitum etc.

De luxuria capitulum nonum

Luxuria est immoderatus
appetitus secundum tactum.
De luxuria non speratur ta-
hit enim typum ociosum, damp-
num ruinosum, precium pernicio-
sum. Luxuria multas habet
figuras detestabiles et si-
A. militudines odiosas. Primo in-
iehenne comparatur. Ita in iehe-
na sunt specialiter tria scilicet ig-
nis ardens, vermis rodens
et sulphur fetens. Sic
in peccato luxurie est ignis co-
ncupiscentie, vermis scilicet re-
morsus conscientie et sulphur
scilicet infamie. Et ideo qui est
in peccato luxurie iam quodammodo
est in supplicio iehenne. Un-
de dicitur Matthei v°. Expedit tibi
scilicet o luxuriose ut pereat
unum membrorum scilicet vilissimum
et inordinandum quam quod totum
corpus tuum mittatur in iehen-
na. Secundo comparatur luxu-
riosus fatuo mercatori
qui rem preciosam dat pro vi-
li precio. Unde dicitur Proverbiorum vi°.
Precium scorti vix est unius
denarii. Mulier autem precio-
sam viri animam rapit. Et fa-
cit magnam iniuriam iste
fatuus mercator Christo qui
tam care emerat animam eius.
Debuisset enim dixisse dya-
bolo qui emit animas ta-
li precio: non possum tibi ven-
dere animam meam. Aliquis scilicet
propter maiori precio emit eam.
Ymo illud quod dicitur prima ad
Corinthios vi°. Empti estis precio
magno. Iste enim fatuus
mercator scilicet luxuriosus quia
ita magnum forum facit de
mercibus suis preciosis, non
est mirum si cito amittit ca-
pitale suum. Et ideo inter
omnes peccatores luxuriosus
veniet in iudicium paupe-
rimus. Nam hic vendidit et
destruxit quidquid habebat
scilicet deum et sanctos, animam, fa-
mam, scientiam, gratiam et gloriam.
Tertio comparatur luxurio-
sus corvo qui cadaveri-
bus adhesit ut dicitur Genesis
viii°. Sic fatuus luxurio-
sus facit quia dimissa ar-
cha continentie et castitatis
adheret cadaveribus, id est de-
lectationibus inmundis. Quarto B.
luxuriosus comparatur fatuo
bellatori inermi qui vo-
cavit hostem suum quem vi-
det ipsum melius arma-
tum. Arma namque dyaboli
sunt mulieres. Ille enim sunt
baliste dyaboli sagitta.

de luxuria capitulum nonum

longa longe in segetes.
Est enim fatuus luxuriosus
qui non curat hostem suum
fugere sed attendit pulchri-
tudinem baliste. Vel mu-
lier compta et pulchra cum
suis ornamentis est gladius
dyaboli bene scindens et bene li-
matus. Luxuriosus autem est tantum
infatuatus et attentus cum
pulchritudine istius gladii
quod non curat cavere ictum
inimici sui. Vel mulieres
sunt castra in quo dyabolus
ponit vexilla .i. diversa
paramenta. Luxuriosus inimicus
intendens ad castra ubi vi-
det arma dyaboli qui non
cavet periculum et iaculatur
tantum tractus a pulchritudine
vexillorum. Unde bene significatur
luxuriosus per Abimalech
de quo dicitur Iudicum ix° quod
veniens ad oppidum Abima-
lech appropinquabat ad turrim.
Et ecce una mulier frag-
mine mole desuper iacens
illesit capiti Abimalech
et confregit caput eius
cerebrumque effudit. Abima-
lech iste inimicus appropinquans
ad turrim est homo luxurio-
sus incaute appropinquans ad
mulierem. Fragmine mole
quod mulier proiecit et Abi-
malech interfecit est temp-
tacio que a muliere procedit
et ipsos luxuriosos occi-
dit. Quinto comparatur luxu-
riosus sagene. Nam sage-
na capit omne genus pis-
cium neque fit aliqua distinctio
sed quicquid invenit apprehendit.
Sic peccatum luxurie fere
totum mundum involvit. Nam

dicitur de dyabolo qui piscatur
cum hac sagena. Abacuk
primo: Totum mundum cum hamo
suo levavit totum traxit
in sagena sua. Sexto com-
paratur luxuria igni greco.
Ignis enim grecus horribi-
liter ardet et aquis comburit
et vix potest extingui. Sic
est ignis luxurie in frigidos
et mortificatos ardet et se-
omnia devorat. Nam dicitur de
luxuria Iob xxxi°: Ignis est
usque ad consummacionem devo-
rans. Et Iohel primo: Ignis
scilicet luxurie comedit spe-
ciosa deserti .i. plurimos
viros et mulieres huius mundi.
Et nota quod ignis iste gre-
cus consuevit cum duobus extin-
gui scilicet arena et cum aceto.
Quia luxuria habet ista duo
magna remedia. Arena
.i. consideracionem in fragilitatis
huius mundi. Et aceti id est
acrimoniam et austeritatem
penitentie. Septimo comparatur
equo. Nam equus nichil valet
sine calcaribus et freno. Sic
homo nisi habeat frenum conti-
nencie cum calcaribus penitentie
efficitur inutilis ad modum
equi non frenati propter
luxurie lasciviam. Unde dicitur
in psalmo: Nolite fieri sicut equus
et mulus. Octavo comparatur
navi que a nauta sine vello
gubernaculo regitur sed solum
fluxum aque sequi et per-
mitti. Unde illud quod vulgo
dicitur: Qui vadit ad nutum
suum vadit ad dolorem suum.
Navis enim per se numquam
ad portum ducitur nisi a nauta

. L .

ire regatur. Ratio nostra est nauis et spiritus est nauta. Si numquam ratio veniat ad portum salutis nisi appositu regatur gubernaculo virtutis, ymo sequetur fluxum aque id est impetum luxurie. Et tandem precipitabit hominem in mare occeanum dampnationis eterne. Insignia huius dicitur act. xxvij. quod nauicula operiebatur fluctibus, quia ratio nostra mergetur fluctibus temptationis nisi habeat auxilium diuine misericordie. V. Nono comparatur stercori et luto propter vilitatem. Nam sicut porcus fouetur in luto et equus iacet in proprio fimo, sic luxuriosi perseuerantes inter moriuntur in proprio peccato. Et ideo dicitur Johel. Computruerunt iumenta in stercore suo. Computrescere est luxuriosi in fetore luxurie vitam finire.

.D. Dampna luxurie sunt quinque. Primo enim deducit ad paupertatem maximam, aufert siquidem gratiam, gloriam et propriam substantiam. Unde dicitur Luc. xv. quod filius prodigus per quem luxuriosus figuratur dissipauit substantiam suam cum meretricibus viuendo luxuriose. Secundo deicit in pessimam seruitutem. Facit enim quod turpior et vilior pars que est in homine dominetur ei. Hec seruitus figuratur per seruitutem egipti que erat seruitus luti et lateris, ut dicitur Exo. i°. per quam bene intelligitur luxuria que est seruitus lutose delectationis. Tercio precipitat hominem in maximam vilitatem, quia hominem qui est similis deo et angelis fuit compare brutis. Unde dicitur in ps. Homo cum in honore esset non intellexit etc. Cassiod. dicit. Homo cum in honore esset non intellexit quod ad ymaginem dei creatus sit. Et ideo comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. Tercio luxuria priuat hominem omni ratione. Et sicut alia bruta tempore infatuat, sicut patet in Salomone qui tante fuit sapientie et tamen de ipso dicitur iij reg. xi. quod deprauatum est cor eius per mulieres. Quarto homines acriter mortificat. Occidit enim triplici morte scilicet culpe, morte infamie et morte gehenne. Et ideo dicitur Eccl. vij. Inueni amariorem muliere morti. Mors enim nature simplex est et transitoria. Sed mors luxurie est multiplex et sempiterna. Sexto homines fortes illaqueat. Unde dicitur Eccl. vij. Laqueus venatorum est id est demonum qui venantur animas peccatorum. Sagena cor eius, vincula manus illius. Et nota habetur de muliere triplex genus capture, scilicet laqueum quo capiuntur volatilia. Sagena qua capiuntur natatilia. Vincula quibus capiuntur animalia siluestria. Luxuria non capit volatilia id est superbos. Natatilia id est deliciosos et animalia siluestria id est auaros et fere sibi nullus euadit. Alie luxurie sunt quinque scilicet fornicatio que est cum muliere soluta. Adulterium quod fit cum coniugata. Stuprum quod fit cum virgine vel religiosa. Incestus qui cum affine vel cum consanguinea. Et peccatum quod fit contra naturam. De istis quinque filiabus luxurie habetur figura quarti regum vi° ubi dicitur quod quarta pars cabi stercoris columbarum quinque argenteis vendebatur. Stercus columbe que est avis luxuriosa significat immunditiam luxurie. Quinque argentei quibus venditur vel emitur sunt ista quinque peccata quibus delectatio luxurie paratur. Et bene quarta pars stercoris emitur quinque argenteis. Quia cum quatuor sint in peccato luxurie scilicet cogitatio delectatio consensus et operatio unum solum de istis scilicet delectationem quarta parte peccati precipue emit et vendit luxuriosus. Ab hiis omnibus viciis supradictis nos clementer absolvat pater et filius et spiritus sanctus. Amen.

Incipit dieta salutis de penitentia Capitulum primum

Post tractatum de viciis sequitur tractatus de penitentia quia hec est prima dieta salutis scilicet a peccatis ad penitentiam pervenire. Et nota quod de penitentia specialiter tria scilicet laudes multivarias partes necessarias et artes meritorias. Vel per alia verba laudes eius figurales partes eius integrales artes eius virtuales. Laudes eius figurales narrat multiplex eius comparatio. Partes eius integrales sunt confessio contritio et satisfactio. Partes eius virtuales sunt ieiunium elemosina et oratio. Habet igitur penitentia laudes multiplices secundum figuras suas et comparationes.

A

Comparatur autem penitentia specialiter tribus. Est enim penitentia sicut aqua calida contra canes sicut clamor contra fures sicut arma contra hostes. Est itaque penitentia sicut aqua calida contra canes et maxime quantum ad contritionem. Sicut enim cum aqua calida canis eicitur sic cum aqua lacrimarum fervencium de anima eicitur dyabolus et peccatum. In cuius figura dicitur Genesis xxxvi°. Ana qui invenit aquas calidas in deserto. Anam qui interpretatur donatus vel iustificatus significat penitentem. Aque calide id est lacrime manant penitentis contritorum. Solitudo vero in qua aquas calidas invenerunt designat vitam solitariam penitentis seu mundificacionem. Unde Ambrosius. Lacrime lavant delictum quod voce pudor est confiteri. Iste est enim Anam qui [illegible] aqua calida patris sui sacerdotis.

B

Comparatur autem penitens arbori cuius radix est contritio, frondes confessio, flores scilicet devotio, fructus bona opera, honor scilicet diffusio. Vel penitentes sut arbores radicate in in xpo p humilitate· excelsi p caritate· opti cortice p austeritate· Dates umbra aliis p bo exepla et cosilia Apoc. vij. Nolite nocere arboribus hee arbores sut oliua vitis ⁊ ficus Oliua acti misericordes ficus cotemplatiui claustrales vitis pdicatores Judic. ix. ficus noluit regnare sup ligna siluarum i· sup homines terrenos Est ergo pnia sic clamor cotra fures· quatu ad cofessione Nam sic ad clamore fugiut fures· sic penitentis clamorosa cofessio ul oracio fugat demones Vn in figura huius dr ijo Machab iiijo q timore iude quimit pcta cofessio repulsi sut inimici eius Est insup pnia sic arma contra hostes maxime quantum ad satisfactione Na satisfactio penitentis sic ieiuniu ⁊ elemosina sunt quidam penitentis arma na dt apostolus 2i Cor. vjo. Arma iusticie vre no sut carnalia sz supple carne mactatia De elemosina dr Eccl. xxixo Sup scutu potentis et sup lancea pugnabit adusus inimicu tuu Est pnia turbatiua adinstar maris feruentia adistar ignis ⁊ oclusia adistar sepis Est itaq pnia sicut queda turbacio maris na sic inde no emittit inmundicias ut sit turbatu Sic aia no emittit peccatu nisi in se habeat pnie et cotricionis turbacoz et motu Vn penitenti dr Magna e velut mare ctricio tua Est ergo pnia sic quedam ignis accesio Na sic ignis educit fumu cotricionis· et sic ligna viridia reddut quedam humore p virtute ignis Sic pctorz oculi virtute pnie eructat humore lacrimose ctricionis et cpunctionis na dr in ps. Exitus aquarum deduxerut oculi mei q no custodierut lege tua Et sic ligna vida qu sut bn accesa fortius calefaciut Sic pctores penitentes qui sut igni pnie vehementer accesi fortius diligut vt luc. vijo. Cui multa dimittut multu diligit Sed sut multi qui no inuenit igne sz aqua crassa vt dr ijo Machab. jo Tales sut qui cogitat vita sua pterita no ad ctricione sz ad delectacioz Est ergo pnia sic queda sepis cclusio Na sic agricola cu sepibus spinis quas extrapit de vinea claudit vinea cotra porcos et bestias Sic penites cogitado pcta sua declaude ⁊ munire corsua cotra omnes teptaciones bestiales ⁊ timu-

C

das her e sepis de qua dr Sapiens Ecc. xj.º vbi no est sepis diripiet possessio Et ecc. ue vbi no est sepis pnie qui aiam claudat qr reti dium facile dirupet possessio vtutu Et pnia est discrete iponenda deuote assumenda pfecte adimplenda Est enim penitentia discrete iponenda Na sic virg sspeti vita cosuat Sic morte hoi ppinat Et sic ignis auru pbat z vgulta cinerat et sic talpa morit i luce et sb terra vivit Et sic ignis q cetera aialia cremat salamandra nutrit Et sic ho sub aq moit vbi pisc delectat Sic pnia eadem no oibus e iponenda vel i ungenda neqz qr omnia pcta sut diusa diusa Nacz sacerdos dz e discne int pniaz et pniaz et int culpa z culpa Sic i lege dni dz sacerdos ex madato dni discne int lepra z lepra Vn dr Levitic. xiij.º et xiiij Est etia pnia deuote assumenda Sic enim miles no recusat onus vel pondus armorz Sic penites no dz recusare onus penitenciarz nec pegrinus onus baculi neqz equs onus quadrige Sic penites no dz recusare onus pnie Vn ille bonus penitens David compat se iumento cui dr in ps. vt iumentu fcus su apud te Est insup pnia pfecte adimplenda ut no com penitens vitet ppinq sed pcti residuum i portunitates oms qi quasda radices et gramina peccatorz Sic enim herba falcata renascit sed eradicata no ita pcta de facili pullulat si no sut radicitus evulsa Vn dicit Augus pnia e causas pctorz excidere et earu additu no indulgere Et bonis et pfecte penitentes fugit dyabolus sequitur eos spernit mudus. hppetit celu penitentes itaqz pfecte fugit dyabolum et currit ad patibulum pnie Sic enim aucula ponit se int spinas vt possit accipitre evadere Et eadem roe sic lilium int spinas crescit valde bn. sic ho pfat i tollerancia pnie Vn Cant ij.º Sic lilium int spinas sic amica mea int filias Spine siquidem quibus lilium clauditur pphibet ne lilium tangatur Ph modo spine pnie custodiunt aiam adinstar aucule a predali accipitri Adinstar lilii ab omni tactu delectionibus i munde Penitentes eciam bonus se pspiciunt z inmita na pnia e via qua abulavit xpc Vn post baptismu statim intravit desertu ut dr luce xiii° Penitentia effecit pa doctna qua xpc pdicavit ut het mt iiii°. pniam agite appinquabit regnu dei. Penitens igr si est bonus discipls xpi libent intrat cu xpo pmo desertu contra simulatos penitentes qui ad modum usurarii volunt ee discipli xpi. Sic enim usurarius volt ee illius socius cui mutuat pecuniaz i lucro et no i dapno. Sic multi volunt p xpm sequi i psperis et nichil i adversis vellet cu xpo regnare i celo sic filii zebedei et no cu xpo certare in stadio vn dicit e illis mt xx°. Nescitis quid petatis. Penitens nichilominus spernit mundu et mundi psperitatem aliqs qui sunt sicut symea que cum invenit nuces recentes ppter exterioris corticis amaritudine indicat nuce amara et pdit nucleum interiore. Sic a multis repudiatur penitencia qz carni vr adra qd dr heb xii°. Ois disciplina in pnti no z gaudii s; meroris. Penitens insup appetit celu. et sic pher rupit veste veterem ut cicius habeat nova. Sic bonus penitens lacerat saccum carnis ut cicius aie sue acquirat stolam eterne felicitatis. Vn dr i ps. Conscidisti saccum meu et circudedisti me leticia etc.

De Contricione Capm scdm

De pma no ptes integrales. Et po nonda qz pma ht 3s ptes ipaz virtualis integrates sz contricioz cordis. confessioz oris. satisfactioz opis. Circa ad contrioz que e pa ps pnie no qz contrio dz ee specialr septiformis. A. Na dz ee morosa et intenta no psunctoria solitaria no publica integra no diminuta ordiata no confusa ppa no aliena gemebunda no deliciosa iusta no sclata. Et he septe sut in illo vbo Ezechie regs ysa xxxviii° recogitabo ti omes annos meos i amaritudine aie mee. Et iste vsicls dz ee ppetue memorie illoz septe que a contrio dz hre. po em ut dom e dz ee morosa no psunctoria qd dt recogitabo contra illos qui veniunt ad confessioz incogitati qz de pctis nullaz vl modica videtur hre sollicitudinez cu tn hoc sit maiora debita et maiora negocia que ho habeat vl hre possit in hac vita. Ista n debita sut p. mille talentor vt dr mt xviii°. Ista eni sut negocia p quibus filius dei mortuus e et p quibus convocabit angelos de celo et homines de mudo. et omes demones de iferno vt dr apt xx°. Non valde e fatuus qui

de hijs maxis debit⁹ et
negocijs nunc ē sollicitꝰ
Vn dt ille bonꝰ penitens
david Recogitabo p pcc̄o
meo · nō dt p nimio vt a-
varꝰ · neqꝫ de cibo ut gu-
losus · nec de luto ut i mū-
dus · nō de vento ut sup-
bus · n° de mēdacio ut ver-
bosus Sꝫ de pctīs meis
ero dolens ꝛ sollicitꝰ Rā
ut vulgo dr̄ Ubi dolor
est dens ibi vsat⁹ ligua do-
lentis Scdo ɔtrio dꝫ eē
solitaria nō publica Jō dt
tibi · qꝛ demū solū eē i cō-
spcū dei Vñ id ps · me-
ditacō cordis mei in cō-
spectu tuo semp Infirmꝰ
nō ɔsuevit stare i pla-
tea sꝫ i camera clausa
ꝛ cōsilia negocij ardua
nō tracta⁹ in publico sꝫ in
loco secreto Jō dr̄ Mt
vi° Tu oraūs sꝫ p pec-
catis tuis intr̄ i cubilem
s cordis tui ꝛ clauso ostio
ora prem tuū i abscon-
dito Tercio ɔtrio debz
eē integ̃ nō dimidia Jō
dt omīs modicū em de
corrupto liquore in fiat
vas s manet i illo Jō
dr̄ · Tren ij° Effunde sic
aqua cor tuū · Vn let
dt sic aqua · qꝛ aliq li-
quor vin pt effundi ɔ°
qd ibi remaneat aliq
de colore ul odo'e vel
sapo'e Vi⁹ em q pꝰ ef-
fusioz lact⁹ remaneat
in vase color Pꝰ effu-
sione vini manet odor
pꝰ effusioz mellis re-
manet sapor · Dꝫ igit⁹

penitens cor effundē nō
sic lac ne s'maneat color
pristine gulositatis N° sicut
vinū ne remaneat odor
prave ymaginacōis Neqꝫ
sic mel ne remaneat sa-
por inmunde delectaciōis
Sꝫ sic aqua pfte ꝛ inte-
gre cōtricōis Qrto ɔtrio
dꝫ eē ordinata nō ɔfusa
Jō dr̄ annos Annꝰ naqꝫ
distinguit⁹ p iiij° · tpa · s ·
hyeme ver estatem ꝛ
autūpnū Dꝫ igit⁹ peni-
tens annos ul curriculū vi-
te sue distīguere p tempa
vt possit faciliꝰ i venire
pcc̄a Et pripue dꝫ i ves-
tigare pctor si i veniat in
vita sua hyeme · i · fri-
giditate corpis ꝛ accidie
Ver · i · humiditate corpal
lascivie Estate i digna-
cōis ꝛ iracundie Et au-
tūpnū · i · sterilitate cupidit⁹
ꝛ avaricie Hec sūt tpa q̄bꝰ
distinguunt⁹ aīi pctorꝫ
De quibꝰ dr̄ in ps Anni
nri sicut aranea medi-
tabunt⁹ Aranea nit⁹ et
totū studiū suū ponit ut
ordiet tela vile ꝛ fra-
gilem ad capiend muscas
Talis ē vita hoīs vilis
et fragil et solū mus-
cas capit · i · delcacōes
corpales et imundas Vn
dr̄ Ysa' lix° Telas ara-
nee texuerūt Qrto
dꝫ eē cōtricio ppa nō aliena
· i · de pctīs ppijs et nō
alienis ppter hoc dicit
meos Ipo em hō psspe-
rat⁹ qui dimissis ppijs
negocijs sollicitꝰ est de

aliemis vn dt saluator luce xxiij° filie ihrlm nolite flere sup me s3 sup vos ipas flete Et sic volt xpc qz nuqz fleas vel plangendo morte sua bndcta3 quousq3 plam̄ deris culpa ppriam Nichilo mi9 tn̄ h3 gtu qz iudices gtiam aliena Vnde sic volo dr qlib3 plangat talia sua r dapnu ppriu̅ Iuxta illud apli Gall vj° vnusquisq3 onus suu̅ portabit Sexto dz ee cotrito gemebunda no delicosa Id dt i amaritudie ipis e signu mortis qm infirmus videt in fuore ifirmitatis et egrotus affligit et anxiat et vlnatr sentit egritudinem sint trist z qrelam sub septe vn dr ysa xxxviij° Ecce i pace amaritudo mea amarissima Contrio naqz amara p i ensu offense diuine Amarior p dapno supne prie Amarissima p reatu pene etne facit infirmu quiescere z cciatu firmare et egrota sit autem cretrudie Septio z vltio gtrio dz ee iusta no ficta vl palliata Et io dt dies mee Emplastru em dz poni sup locu doloris i firmi sicut colliriu pom in oclo no in calcaneo Et io qz pcm̄ e morbus aie ipa dz pci pue gtrione dolor' pcui sentire vn dr Johel ij° Scindite corda vra et no vestimenta vra Con illos quoru pena e in vultu z no i spu z veste z no in corde Cu ypocritas nr mediry ppr quarum maiora doceat penitentie facie lauare vestes gponere caput vngere et cor pungere dt vj° xv°

De confessione Cam trium

De prima quantum ad confessionem que e 2a ps penitentie virtualiter integrans Est nondum gcepte sit i confessione attendenda p°o n. vz ee festina no tarda Contra illos qui quanto plus put differunt confitei in firmitate nunquam vissitant Et tales sunt sicut latronibus quibus confessio aculeos z gstion9 extorquere qz talud gfessionem extorquet dei aculeu acute febris vl graue ifirmitatis Cu tn dicat ppha Prompte(?) omnipem9 facie eius i gfessione Et cum ille diffidit de iuie suo dz an iudicium de parte z gpositione tractare z die suu pueniens Secdo gfessio dz ee humilis z verecunda Iuxta illud apli Ro° vj° Que frnc tue habuistis i illis i qbus nunc erubescitis Latrones dimisso capite et pfusi rubore sua scelera confitentur Con alios dicentes horrenda pccta sua qz nec deu timet neqz hoiem verentur latrones timent patibulum cum sit tn breue supplicium z transitoriu et tales no timent infernum et itimabile cruciatum latrones vercudat ⁊ tn paz q nichil pdest eis verecundia Isti aute no erubescut cu tn ps pnie sit ipa erubescencia De talibg dr Je vi°. Cofusi sut qui ab hoiacoꝝ fecerunt qnvmo cofusioe no sut cofusi et erubescere nescierut qz tales vtiqz hnt erubescencie cāz ⁊ meitu ⁊ tn no hnt erubescere signu Tercio cofessio dz ee apta et no palliata Dr confessio apta in qua pctor se accusat exprimendo omes pcti dras et pcipue aggrauates Cra dr Pu. xviij. Justus por accusator e sui Cu ꝯfiteba David dixit Dixi ꝯfitebor adusu mei iniusticia mea dno No dicit pme laudado ⁊ excusado se sicbat phariseus Luc. xviij. Quarto dz ee vera no ficta Et dr uad ꝯfessio q est cu pposito emendadi q no solu ore sz eciam cordis De qua dt dd. Cofitebor dno in toto corde meo Conf. aliqꝰs quoꝝ ꝯfessio est ꝯfessio lupi De q̄ narrat fabla qd semel ꝯfitebat iniqtates suas et intro edt multu sollicitus qz videbat oues recedetes Vn dixit ꝯfessori suo qd cito eu absolueret vt s posset sequi oues Sic ꝯfitent aliq i plma pponentes ad pctm redire

pꝰ pascha Quinto ꝯfessio dz ee integra no dimidia Paz em valet si i firmus febre medico reuelaret et peste febris celaret Et si nauta aliq navis foramia obstruet et aliq no Debz igl peccans integra ꝯfessioz deo offre Deus enim e rex nobilis ⁊ in mensa regia poni dnt panes integri no fracmenta Deus eni no ꝯsueuit dimidiare venia Joh. v°. hoiem sanu fecit i sabbo vt dr Joh. vii°. Et sicut magni mercatores i grosso no sbulata neqz denariata vendut sz paupes mercatores precio Quia mercator dei sz gra et venia e res i visibil cu ipe sit mercator semp Ista duo erut i visibilia ad instar margarite ul alicg lapidis pciosi qui totus emit ul totus dimitti Ipe at est negociator margaritarum qui qrit bonas margaritas vt dr Mt. xiij°. Sexto ꝯfessio dz ee fidelis ⁊ lacrimosa Sic petri ⁊ magdalene qz vina et lacrime sut ad iuice valde amici Et io vbi e lacrima ibi statim adest sua amica s. vnia Her enim e aq qua ppter valde sitit ⁊ nullg fons eu tantu delectat qm puteus lacrimarum In aliq figura quiescit iuxta puteum samarie ⁊ pecijt aquam samaritane s. lac maioꝛ amlie samaritana ·i· apertatte ala Joh iiij°. Septio et ultio ꝯfessio dꝫ ee obediens ⁊ pmpta vt sꝫ penitens studeat suscipē et obsuare sacerdotis mādata Infirmus qui nichil vult facere pro medico vix aut nūq̄ curatur a morbo Vn obediē dꝫ penitens et nō ꝯtendere sic dauid qui dicebat Vt iumentū factus sū apud te Ad iumentū namqꝫ nō ptinet sibi onera taxare vel imponere sꝫ taxata ⁊ imposita portare ·B· Nō qꝫ triplex ꝯfessio Pa est ꝯfessio pcti De qua ps dicit Confitebor aduersum me iniusticiā meā dno In hoc aūt verbo tangunt sex que dꝫ necessaria ꝯfessio hr̄e Primū ē pmeditacio qd notatur cū dr Dixi Scdm est ꝯpunctio cordis et oris ut corde sit et ore fiat qd notatur p confitebor Tercium ē qꝫ sit accusans qd notatur p aduersū me Quartū est qꝫ sit de malis nō de bonis qd notatur p iniusticiā Quintū ē qꝫ sit ppria i de ppriis pctis vel nō de alienis qd notatur p mea Sextū ē qꝫ sit ad honorē dei et ad honestatē sui qd notatur p dno Et talis ꝯfessio est vtilis Scda ē ꝯfessio laudis De qua [illegible] vbi Confitebor tibi dne rex ⁊ collaudabo te deū saluatorē meum Vn de hiis duobus dt ppha Confitebimꝰ tibi deus confitebimꝰ tibi Tercia ē ꝯfessio fidei de q̄ ad Ro x° Corde creditur ad iusticiā ore aūt ꝯfessio fit ad salutē Et nō qꝫ ꝯfessio est in qua sunt vij ꝯdiciones cōpat kᵍ fielle tāq̄ vij corde Vn melodia ꝯfessionis q̄ habꝫ ista corda septemplicem reddit in auribꝰ dei suauissimā melodiā nō est aliqd organū musicū qd deꝰ ita libent audiat sicut vera ꝯfessio peccatoris Et is qui sic tangit melodiā ꝯfessionis corā deo reportat statim sallarium sꝫ veniā omniū pctoꝝ Lc. plnj° Narra si q̄ habes Bꝫ aliā translacionē Dic iniquitates tuas vt iustificeris Et dauid ꝯsulit oībꝰ minimis sꝫ pctoribꝰ penitentibꝰ qui volunt in curiā regis intrare etnū vt tangant eo mō quo supra dictū ē melodiā ꝯfessionis dt enim in ps Introite portas eius in ꝯfessione etc.

De satisfactioē Capᵐ q̄rtū

De pena quam ad satisfactionē que ē tercia ps ipam vtualit integras Est nōnd qꝫ vij sūt pripue remedia vt sit pfecta pnia ⁊ pcti medicina ·A· Nō enim requiritur ad satisfactionē abstinentia a pccō Sic em pa lex qua medicus imponit ifirmo e abstinēcia a cibis Ita pm qd e necūm penitenti e dieta scz abstinencia a pccō hanc legē imponebat ypocras nr xpus egrotis suis quos habebat i cura Sic pz i adultera Joh viij Vade et amplius noli pccare Scdo ad satisfactioz pmo requirit restitucio rei aliene seu ablate Et hoc est sic minucio qdā vl flebotomia Minuit em sāguinis s̄bam sz aufert febrē mãz ⁊ ɔsuat vitā Sic q aliena restituit minuit pecuniaz sz aufert cupiditatē et mortē et ne s̄bam mãz ⁊ ɔsuat gram et aīe vitā Et sic st qdā infirmitates q nō pnt sn̄ flebotomia curari Sic st qda pccā a quibz nō pt quis sn̄ restitucōe curari q iustificari Sic furtū vsura rapina symonia ⁊ hmōi. Quia nō dimittit pccatū n restituat ablatū vt dt Aug9 Flebotomia hanc sibi faciebat zacheus q dicebat Luce xix Si aliqd defraudaui reddo qdruplū Tercio requirit ad satisfactioz cineris humilitatis et aqua calida lacrimaꝝ q facit pmaz ptriciām Et sic aq calida n tuseat cinere nō bn purgat sordes vestiū Sic la-

cīne ꝯfmis calide n tuseant p cinerē humilit nō lauat sordes viciorꝝ Qs dicebat Job xlij Ago penitēcia i fauilla ⁊ cinē In fauilla s. deuocois et cinē humilitatis Quarto requirit ad satisfactioz penitencie ciliciū mortificacōnis hoc e ppriū et speciale malagmatū et emplastrū carnis repssiuū luxurie ⁊ lasciuie Et sic emplastrū repat ⁊ repmit in vulnē tumorē atqz dolorē Ita mortificacō carnis repat et reprimit libidinē hoc emplastrū ponebat dite sup locū doloris Judith De qua dr Judit viij q hūit sup lūbos suos ciliciū et ieiunabat hūit ciliciū cont luxuriaz et ieiuniū ɔ gulā Quīto requirit ad satisfactioz ieiuniū afflictiuū qz ad litteraz panis ⁊ aq̃ e cibus ⁊ est vita infirmi Et pcipue viꝝ phibetur ifirmis Vñ ille bonus medicus Paulus dt Eph v Nolite iebriari vino i quo e luxuria Sz nō qz oia creduntur infirmis de quoꝝ salute desperatur Sz aliis de quibus het spes qz curentur subtrahuntur nociua quantucūqz delectabilia sint Vñ dr Johel ij Conuertimini ad me i toto corde vro i ieiunio et fletu ⁊ planctu Et sic Quis sit conquerēdū et ignoscat de9

q. d. Boqus deus qui summus est medicus ieiunando nos precipit de salute nostra non diffidit. Secundo requiritur ad satisfactionem penitentie elemosina et hoc est quasi sallarium medici. Videmus enim laborat medicus quia sperat se bene remunerari. Et ideo quasi sallarium taxandum est medico sicut quod plus laboravit circa infirmum et quanto a maiori et periculosiori morbo liberavit egrotum. Bene igitur remunerandus est medicus noster christus qui ita nos laboravit, ymmo propter infirmitates nostras animam suam morti tradidit ysa. liii°. Et etiam qui a tam gravi et multiplici infirmitate nos liberavit. Ipse enim est qui sanat omnes infirmitates nostras et redimit de interitu vitam nostram ut dicitur in ps. Si enim bene remuneretur iste medicus nequaquam de morte timeat egrotus. Oportet enim remunerari non in se quia bonorum meorum non indiget sed in heredibus suis scilicet pauperibus amore sui, unde dicitur mat. xxv°. Quamdiu uni ex minimis meis fecistis michi fecistis. De isto sallario elemosine dicitur thob. iiii. Elemosina ab omni peccato et a morte liberat et non patietur animam ire in tenebras. Tertio et ultimo requiritur ad satisfactionem penitentie oratio devota. Sic enim mater pro filio egroto facit candelam et emittit votum si nullum consilium nec auxilium superest medicorum. Sic quando nos videmus spiritum nostrum periclitari gravi morbo peccati debemus deo facere candelam operationis bone quod supra in luc. xii°. lucerne ardentes in manibus vestris. Et emittere votum orationis devote quia hoc genus demoniorum scilicet peccatum non eicitur nisi in oratione et ieiunio ut habetur mat. xvii°. Oratio namque mentis pestes curat et ieiunium pestes corporis.

De oratione Capitulum quintum

Hic non partes penitentie virtuales que sunt tres scilicet oratio ieiunium et elemosina. Primo de oratione dicendum est quod oratio est decentium in deo vel a deo ut dicit Damascenus. De oratione notanda sunt que spectant v. scilicet typus decens, virtus inherens, modus competens, locus conveniens, tempus conveniens. Habet igitur oratio typum decentem et figuram elegantem. Comparatur autem specialiter tribus. Est enim sicut incensum divine miserationi offerendum, sicut scutum divine indignationi opponendum, sicut tributum divine dominationi offerendum et persolvendum. Est ergo oratio primo sicut thimiama incensum quod divine miserationi debemus offerre. Sic enim thus vel incensum

sup carbones positu spirat
suaue et redolete odoz
ul fumū. Sic oro incen-
sa sup carbones deuocōis
incētu fragrat i conspcu-
dine maiestatis. Et io dr
i ps°. Dirigat oro mea
sicut incensu in cospectu tuo.
Quedo oro est sicut scuto
qd dine idignacōi deg
oppone. Na sic scutu op-
ponitur ictu lancee ul sagit-
te. sic oro fuat hoiez
a lancea ul sagitta su-
me ire dei. Vn dr Sap
xviij de moyse q psens
scutu orōis restetit ire
dei. Est michilog oro
sicut tributo qd dine
dnacōi demq psolue.
Sic eni emphiteota
ul feodotarig soluit tri-
butu rei emphiteosis
ul feudo qd tenet ab ipso.
Sic tributu laudis et orō-
nis soluedu e deo p em-
phiteosi corpis et aīe
quā ab ipso accepig in
feodu. Et io dr Mt xxij
Reddite que sunt cesaris ce-
sari et q sut dei deo. Ite
oro triplice ht figuraz
aliq valde pulchram.
Est eni vir orans sicut
ho portans regi xeniu
sic a rege petens iudiciu
sicut a rege petens suc-
cursu. Est itaq ho q
orat sicut ille qui regi
presentat xeniu magnu
et nobile ut ho mag-
nus ul nobil domicellus
sic oro e i xeniu qd
nobile et magnu qd

solū dz presentari deo p ho-
minē magnū sz iustu.
Hoc eni e officiu xpi ho-
minis et mediatoris nri
q orones nras et opa
nra presentat deo pri. Et
representat dyaconus i eccia
ul i missa cū offert thu-
ribulū sacerdoti. Hoc est
officiu angli q orones
nras offert sicut in co-
spectu dei. Sic dixit anglus
ad thobiam Thob xij. Cum
orabas cū lacrimis et se-
peliebas mortuos ego
oroz tuā offerba deo. Et
sicut nō offert q cibu mi-
nistrat ferculū corā prīn-
cipe cū musicis. Sic qui orat
nō dz regi regu offrre
ferculū cū musicis .i. co-
gitacoibus ventosis et in-
mundis. Est etiā ho qui
orat sicut ille qui a rege
petit iudiciū. Sicut .n.
qui i iudicio loqui debz
hre testes de hijs que
proponit. alioqn nō cre-
deret sibi ul nō audiret
immo a iudice puniret.
Sic oro volens dz hre
testimoniū cordis. Sz ca-
ueat ne forte cor ora-
tis sit corruptū ul flg
testes corruptos sz in-
iquitatis. Vn dr i ps.
Iniquitate si aspexi in
corde meo nō exaudi-
at dns. Sz si consciencia bona
et fidelis testimoniū ferat
orans iudiciū psperū re-
portat. Vnde dr apls
ijo Cor j°. Gla nrā h

est testimonium conscientie mee. Est insuper orans sicut ille qui a rege est in obsidione qui mittit vel petit succursum. Vnde sicut qui tenet castrum regis si obsidetur ab inimicis reputatur infidelis nisi castri regis enunciaverit obsessum vel petet succursum. Vel si non expectaverit a rege succursum vel auxilium. Sic cum hostes invisibiles et invisibiles obsidet animam temptacionibus statim debemus regi regum nuncium mittere et obsidionem denunciare sicut fecit propheta qui dicebat in psalmo Consilium malignantium obsedit me. Deus enim non differt auxilium mittere quia fidelis est et statim faciet succursum cum de temptacione sicut proventum [illegible] ut dicit Apostolus prima Cor. 1o. Cum temptacione faciat proventum ut possitis sustinere. Item qui orat debet clamare sicut clamat parvulus cum vult ubera. Sic clamat catulus cum sentit verbera. Sic clamat pullus cum videt picam. Est itaque homo qui orat sicut parvulus volens ubera. Vnde sicut parvulus clamat pre desiderio lactis. Sic viri spirituales debent emittere ululatum orationis devote pro uberibus consolacionis divine. Vnde ut dicitur Cant. 1o Meliora sunt ubera tua vino. Est etiam qui orat sicut catulus sentiens verbera qui plus ~~lactat~~ clamat cum plus percutitur. Sic plus debet clamare orando qui a domino castigatur verbere tribulacionis. Vnde dicit propheta Ad dominum cum tribularer clamavi et exaudivit me. Est insuper homo qui orat sicut pullus videns picam. Sic n[on] convenit pullus clamare precipue contra tria scilicet contra aquam ignem et hostes. Sic clamare debet homo clamore contra triplex genus temptacionis scilicet contra carnalem concupiscentiam que per ignem significatur, contra concupiscentiam terrenam seu mundanam que per aquam intelligitur, contra dyabolicam superbiam que per hostes appellatur. Hec pica timebat David qui dicebat Pica inferni circumdederunt me. Tribulacionem et dolorem inveni et nomen domini invocavi. Item in oratione debemus os cordis aperire tripliciter, scilicet sicut reumaticus aeri, sicut infantulus nutrici et sicut pullus matri. Est itaque orans sicut reumaticus qui nares habet strictas et necessaria est ad respirandum apertio oris. Sic qui habet impeditum odoratum scilicet desiderii celestis. Vnde dicit propheta Os meum aperui et attraxi spiritum. Est etiam os aperiendum in oratione sicut infans aperit os nutrici. Sic enim nutrix infantem pascere non posset si os non aperiret. Sic si volumus nutrimentum vite suscipere orando aperiamus ob nrm omni nutti secundum gracie dei ut dicitur Cap. xvj°. Est insuper homo qui orat sicut pullicus qui cum sentit milvum venientem applicat rostrum versus celum. Sic cum frequenter visitet nos deus per inspiracionem suam quam semper debemus habere os aptum per oracionem devotam. Sic dicit apostolus prima Thess. v°: Sine intermissione orate. Et de uno iusto dicitur Eccl. xxxix°: Aperiet os suum in oracione et pro delictis suis deprecabitur. Item oracio est sicut armatura militem armans, sicut lucerna viam demonstrans, sicut columba olivam portans. Est itaque oracio sicut armatura militis, quia sicut miles non exit sine armis ad bellum, ita sine armis oracionum nullo modo debemus intrare temptacionis conflictum. Unde in cuius figura dicitur Exo. xvij° quod Moyse levante manus ad oracionem vincebat Israel scilicet dyabolum et cum remittebat manus superabat Amalech id est dyabolus. Est etiam oracio sicut lucerna viam demonstrans. Nam sicut lucerna necessaria est in tenebris, sic oracio in rebus dubiis. Unde in cuius figura mulier illa evangelica id est anima devota accendit lucernam et invenit dragmam. Luce xv°. Lucerna est oracionis iusti vel instancia. Dragma vero est gracia divina que si perdita fuerit reperitur per oracionem devotam. Et sicut lucerna dirigit gressus, sic oracio dirigit omne opus bonum. Unde dicit Ieronimus ad Paulinum: In principio singulis bonis operibus premittite signum crucis cum oracione dominica. Est insuper oracio sicut columba que reversa est ad archam cum oliva. Gen. viij°. Nam sicut dicitur illa nunciavit pacem et iam cessasse diluvium. Sic oracio denunciat penitenti divinam reconciliacionem et veniam peccatorum. Et sicut columba illa portavit ramum olive, sic oracio ramum divine gracie. Et sicut columba habet duplicem alam, sic oracio habet duas alas scilicet ieiunium et elemosinam. Unde dicitur in ps.: Quis dabit mihi pennas sicut columbe et volabo per oracionem et requiescam per devocionem. Amen.

De ieiunio Capitulum sextum.

De ieiunio notanda sunt specialiter tria, scilicet quibus ieiunium comparatur, quid ieiunium operatur, quale ieiunium commendatur. Primo enim ieiunium comparatur pluribus specialiter tribus. Est enim sicut privacio ignis vel lignorum sub olla. Sic enim subtrahendo ignem vel ligna de sub olla cessat bullire. Sic corpori subtrahendo cibaria cessat temptacio carnis. Ubi [illegible] racio non bene pasta caro. Unde non quam ancilla prudens apostoli impedit ebullicionem olle, scilicet ligna subtrahendo, aquam infundendo et quasi ollam movendo vel inclinando. Sic

N.

anima penitens adinstar ancille ad ebulicionem carnis gaupita dz ligna subtrahere pre comedendo vel Subtrahe ligna foco si vis extinguere flammam. Debet eciam infundere aquam ad braz i. aquam bibendo vel vinum mixtum limphando. Dz olla minime se ebulit occupando. Unde dicit Apostolus ij Cor vi: In ieiuniis in laboribus occupemus nos. Alia tamen anima ad flatum dyaboli sicut carbo ignibus accenditur. Et sic olle succense adfuerunt ut dicitur Job xli: Anhelitus eius prunas ardere facit.

Est tercia ieiunii sic agilitas in avicula. Nam sicut avis macilenta est agilis ad fugiendum accipitrem et ad volatum sublimem, Sic mens hominis ieiunantis et abstinentis est habilis ad fugiendum hostes temptacionum et ad sublimem volatum contemplacionis. De tali dicitur in psalmo: Volavit super pennas ventorum. Volavit fugiendo temptacionem et volavit se elevando ad contemplacionem. Econtrario non est de ave crassa et pingui, Sic de cotornice tempore vindemiarum, que non potest accipitrem fugere nec alte volare. Sic homines carni dediti non possunt bene temptacionem dyaboli fugere nec celestia contemplari. Unde in figura istorum Helyas ieiunabat xl diebus et xl noctibus ut persecucionem Iesabel evaderet et ad montem dei Oreb celeriter perveniret ut legitur in iij Reg. xix. Helyas signat in figura animam hominis abstinentis, persecucio Iesabel designat temptacionem carnis, mons dei Oreb sublimitatem contemplacionis.

Est insuper ieiunium sic gravitas in sigella. Nam sicut sigella nisi esset gravata et corde desuper extense non esset sonorosa, Sic homo nisi sit vacuus per abstinentiam et extensus per rigidam penitenciam non reddit sonorosam divine laudis melodiam. Unde in figura huius dixit dominus Moysi Exodo xxvii: Facies altare cavum non solidum sed inane. Altare est cor penitentis ubi debet ymolari sacrificium contricionis et laudis, quod quidem non debet esse solidum i. deliciis plenum sed inane et gravatum i. penitencia et ieiunio attenuatum.

Item ieiunium est summum remedium ad expellendum morbum, bonum consilium ad effugandum lupum, cautum ingenium ad expugnandum castrum. Est itaque ieiunium remedium contra morbum. Nam sicut lex prima medicorum in infirmitatibus corporalibus est dieta, Sic primum auxilium vexatis febre temptacionis est ieiunium abstinencie. Unde ieiunium ponitur post inter spasme quod suadet ille summus ypocras scilicet deus in suis amphorismis Johel ijo: Convertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio et fletu etc. Est eciam ieiunium valde bonum consilium ad fugandum lupum. Dicitur enim ut vulgo dicitur ffames sicut lupum de nemore. Sic abstinentia et ieiunium fugat dyabolum ab homine. Unde dicitur Math. xvii. Hoc genus demoniorum non eicitur nisi in oratione et ieiunio. Item sicut oratio et ieiunium fugat pestes corporis, ut dicit Augustinus. Unde figura Judith que confitens interpretatur significat penitentiam, qui peccata sua confitetur. Holofernes quem Judith ieiunans occidit significat dyabolum, qui confessione et abstinentia superatur. Est insuper ieiunium valde certum instrumentum ad castrum expugnandum. Sic enim a deo nec est forte castrum quin possit expugnari si subtrahantur ei victualia. Sic enim non est adeo caro rebellis spiritui quin abstrahendo cibaria possit a spiritu subiugari. Tale siquidem nostra castrum dyaboli est quod rebellat contra spiritum. De hoc castro dicitur Luce xi. Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt que possidet. Si autem fortior superveniens vicerit eum, omnia vasa eius diripiet. Atrium dyaboli est castrum corporis in mundi, habens tres, scilicet superbie fossatum, avaricie rupes, invidie, habens pro muro defensorem culpe predictus, habens portas gustatoris in disciplinate, habens pacem plusquam intrinsecus delectationibus in munde. Sed quantumcumque muniatur per ieiunium, ut dictum est, subtrahendo cibaria expugnatur. Item non quod peior in ieiunio reprobatur, scilicet cum ieiunans vacat culpe, cum ieiunans inhiat fame, cum ieiunans parcit burse, et cum ieiunando servit gule. Est igitur reprobandum in ieiunio cum ieiunans vacat peccato. Qui enim ieiunat a cibo et non abstinet a peccato similis est dyabolo, cui esca non est et malicia semper est, ut dicit Ysidorus. De hoc ieiunio dicitur Ysa. lviii. Hoc est ieiunium quod elegi: dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes. Et in eodem dicitur: Ecce ad lites et contentiones ieiunatis. Est etiam in ieiunio reprobandum cum ieiunans querit ex hoc laudem humanam et glorie transitorie famam. Nam qui ieiunat propter humanam laudem, de hoc quod subtrahit ventri hosti pascit duplicem hostem. Tantundem adversario scilicet carni subtrahit per ieiunium, de hoc pascit duos, scilicet dyabolum et mundum. Tale erat ieiunium phariseorum, de quo dicitur Math. vi. Nolite fieri sicut ypocrite tristes. Exterminant enim facies suas ut appareant hominibus ieiunantes. Est etiam reprobandum ieiunium quando ieiunans non ieiunat ut parcat burse. Talis nichil videtur facere nisi id quod subtrahit sibi ponit in ore dyaboli vel in bursa que est os dyaboli. Unde avarus videtur multum diligere dyabolum quem subtrahit ori proprio. Unpascat et impinguat ipsum. Tale ieiunium reprobat et reputat Sapiens infelicissimum Eccles. vi. 2. vir cui dedit deus substantiam divitias et honores et nichil deest anime sue ex omnibus que desiderat nec tribuit ei deus potestatem ut comedat ex eo sed homo extraneus devorabit illud hoc vanitas et magna miseria est.

D. Sunt etiam alii qui tempore ieiunii querunt magis delicata cibaria et tunc volunt comedere splendidius et tantum una vice comedunt quantum in duabus quando non ieiunant. et tales talem gratiam faciunt soli deo sicut qui duobus obulos dat sibi pro denario uno et eandem gratiam faciunt iudeis vel sarracenis. Sunt nichilominus qui tribus diebus plus manducant pro uno misterio ieiunio quod ieiunant illa die precedenti. dicunt enim ieiunabimus. et ita defraudant deum quia pro tribus obulis non solum unum denarium dat. De talibus conqueritur dominus Osee. xi. Circumdedit me in negociacione sua effraym. De tali ieiunio potest intelligi quod dicitur Ysa. lviii. Nolite ieiunare sicut ad hanc diem.

E. Item triplex ieiunium in sacro eloquio commendatur scilicet bonum melius optimum. Bonum est quando quis ieiunat pro satisfactione peccati. Melius quando quis ieiunat ad honorem dei. Optimum quando quis ieiunat pro operatione operibus boni. Bonum enim ieiunium dicitur quando quis iam amore peccati pro contritione et confessione resurrexit et in caritate existit et ieiunat pro peccatis que fecit. Si autem caritatem non habet bonum amittit quod fecit. contra dicitur i. Cor. xiii. Si tradidero corpus meum ita ut ardeam caritatem autem non habuero nichil michi prodest. Et tunc offert quasi mortuum cadaver deo qui ieiunat in mortali peccato cum tamen offerre debemus deo corda nostra hostiam viventem ut dicitur Ro. xii. Melius vero ieiunium vocatur quod ad honorem dei et sanctorum et patrum et cum devocione celebratur. De quo intelligitur quod scribitur Mat. vi. Tu autem cum ieiunaveris unge caput tuum scilicet oleo unctuose compunctionis et faciem tuam lava scilicet aqua lacrimose contritionis unde dicit glossa. Deo ieiunat qui pro eius amore se macerat. Et quod sibi subtrahit pauperibus elargitur. Optimum ieiunium dicitur quando homo exterius ieiunat et homo interior orat ut dicit Ysidorus. Et quando quis ieiunat ex una parte ieiunando quia macerat corpus et ex altera parte bona facere non cessat. quod est contra aliquos qui nichil putant facere cum ieiunant immo etiam ludunt ad scacos ut ieiunium non sentiant Et sic ociando ocio vacant. Contra hoc quod dicit Boecius quod pro ocio vitando ocium sectari ridiculosum est. Ieiunium bonum scilicet plenum

moysi Exo. xxxiiij. Item in
melle fraterne precium Ezechie-
lis xxvijo. Item in optimo fra-
precium xpi Mt. iiij. xo

De elemosina Capitulum septimum

De elemosina per speciem
sic nominata scilicet typus
elegantis motus stimulantis mo-
tus regulantis et stratus habun-
dantis hec in elemosina typum
vel similitudinem elegantie et
specierum triplicem. Est enim ele-
mosina sicut lumen radiosum
sicut flumen copiosum et sicut
semen fructuosum. Est itaque
elemosina sicut lumen. Nam sicut
lumen serenat aerem sic
elemosina serenat mentem. Et sicut
lumen fugat omnes tene-
bras sic elemosina fugat omnes
culpas. Sicut lumen debet por-
tari non post sed ante hominem sic
homo facit elemosinam in vita sua
non post mortem. Unde dicitur
elemosina non facta in vita
sua sed post mortem similis est
homini qui post tergum volt por-
tare lumen id est lucernam. Dicit
enim sapiens Eccl. xiiij. Ante
mortem benefac amico tuo
id est anime tue vel proximo in me-
bris suis. Est etiam elemosina
sicut flumen. Nam sicut flumen
manat ex influencia fontis
sic elemosina ex influencia
pietatis. Et sicut fons dum
manat fluvius per occultos
meatus procedit a mari. Sic
pietas unde manat ele-
mosina per occulta inspiracionis
venit ex gracia dei et ele-
mosina venit a deo et do-
natur a deo. Unde sicut dicitur
Eccl. primo. Ad locum unde
exeunt flumina revertuntur

A.

ut iterum fluat. Et sicut
flumen quando exit extra ri-
pas non est contentum propriis
alveis. Ita elemosina iterum
danda est bonis id est dicitur et
malis maiore tempore non
Sicut pater celestis solem suum
oriri facit super bonos et
malos. Et pluit super
iustos et iniustos ut dicitur
Mt. v. Est insuper elemosina
sicut semen. Et ideo non quod vi-
sus in quibus elemosina bene semi-
natur. Quia sicut semen
debet abscondi ita elemosina
debet occulte dari. Unde dicitur
Mt. vjo. Conclude ele-
mosinam in sinu pauperis. Secundo
quia sicut semen perdi videtur
sed tamen postea recuperatur. Sic
elemosina videtur amitti quando
optime fiat et thezau-
rizat in thezauro paradisi
ut dicitur Ecclesiastici xxixo. Perde pe-
cuniam propter fratrem. Tercio
semen cum fenore surgit.
Sic qui dat elemosinam a deo
centuplum accipiet quia dicitur
Proverbiorum xixo. Fenerat domino qui
miseretur pauperis. Glosa
centuplum accepturus.
Certo semen quod est preciosum
sicut triticum in uno anno seritur
et in alio metitur. Vile vero
sicut ordeum et milium eodem
anno seruntur. Sic ele-
mosina preciosa est que in hoc
anno seritur. Et fructus
in alio anno expectatur.
Vile vero id est hypocritarum videlicet ele-
mosina illa que in presenti re-
muneratur. Et de ea dicit salvator
in evangelio Mt. vjo. Amen dico
vobis receperunt mercedem

B.

sua preciosa non solum in presenti et temporaliter sed etiam eternaliter remuneratur. quia dicit Apostolus j Thy. iiij°. Pietas ad omnia valet promissionem habens vite que nunc est et future. Secundo semen gelu et retardatum profert uberem fructum. Sic elemosina facit qui dans ipsam sustinet tribulacionem uberiorem et ditativam repromissionem seu fructum vel remuneracionem. Unde dicitur in psalmo. Euntes ibant et flebant ~~ro~~ Venientes autem venient cum exultacione. Tercio semen sustinet molestias multas scilicet gelu grandinem pluvias. Sic homo qui libens elemosinam dat cum cor habeat compassione plenum tales sustinet [illegible] necessitates pauperum et miserias afflictorum. In cuius persona dicit Apostolus ij. Cor. xj°. Quis infirmatur et ego non infirmor.

C

Item elemosinarius est sicut arbor que fert fructum. sicut mater que nutrit puerum et sicut mercator qui merces vendit. Est enim homo elemosinarius sicut arbor. Cum enim arbor melius crescit et fructificat dum ab ea resecantur superflua. Sic divites melius proficiunt in gratia. resecantes divicias suas. scilicet dando elemosinam que est de superfluis facienda. Sic dicitur Luce xj°. Quod superest date elemosinam. Et sicut elemosina tollerat in vinea aliquas infructuosas arbores que sustinent vites. sic summus agricola deus in vinea sua scilicet in ecclesia tollerat multos divites qui cum elemosina sua sustentant pauperes. Unde dicitur Mt. xx°. Vinea pastinavit homo. In vinea fidei non solum sunt vites que fructificant. ymo et papilli aridi. sic in ecclesia peccatores et iniusti. qui vites fructificantes id est iustos suis elemosinis sustentant. Homo etiam elemosinarius est sicut mater que lactat puerum. Nam sicut mulieres solent impinguari ut habundent in lacte et bene nutriant filios. Sic dominus bonis temporalibus impinguat divites ut habundent in lacte compassionis et nutriant filios suos id est pauperes. Unde dicitur in psalmo. Impinguasti in oleo caput meum. Sic enim dominus caput hominis oleo impinguat quando magis pauperes oleo compassionis humectat. Est insuper homo elemosinarius sicut mercator industrius. Nam sicut mercatores pecunias suas non tradunt eis qui reddere non possunt vel eis qui ad nundinas venturi non sunt. Sic homo prudens non dat elemosinam histrionibus qui nichil habent de gratia dei. et qui venturi non sunt ad nundinas paradisi. Unde dicitur Eccli. xij°. Benefac humili. et ne dederis impio. Hoc intelligitur in duobus casibus. Unus quando datur histrionibus non intuitu pietatis sed racione histrionatus

Aliq̄ ſi credis q̄ ipſe ele-
moſinam tuā impiꝰ ne-
gligit iuſticiā. et ſicut
pedagiū nō peti² ab ill̄
qui tranſeūt vacui ſꝫ ab
illis qui ſūt onerati Sic
dn̄s pedagiū eleoſīe nō
petit a pauperibꝰ qui ſūt
vacui rebꝰ tpalibꝰ ſed
a diuitibꝰ qui ſūt onerati
diuicijs et plenī bonis tpa-
libꝰ. Vn̄ dt Apl̄s. Thi. vi°.
Diuitibꝰ huiꝰ ſeculi p̄cipe
facile tribue' quirere the-
zaurizare ſibi thezauꝝ
vl fundamentū i futuꝝ Et
ſicut dn̄s terre q̄ mercatoribꝰ
q̄ furat² pedagiū aufert
quoꝫ totū capitale Sic
illis ditibꝰ qui pedagio
eleoſīe defraudat pau-
perē aufert dn̄s nō ſolū
granū ymo et inter di-
tpalem ſbam De tali
dr̄ Mt. xxv°. Tollite ab
eo talentū. et date ei q̄
ht̄. x. talenta Quaſi dicat
tollēda ē tpalis ſbā ꝛ
illi dāda qui miſerando
pauperibꝰ implet māda-
ta diuina Sexto eleēna
ht̄ motiū ſtimulāte et
ſpeāl' tplice Vn̄ nō q̄
ille a quo peti² eleoſina
dꝫ p̄cipue ꝯſiderare ta-
l q̄uis petit. et q̄ petit
et p quo petit Pō igit²
qm̄ paup petit eleoſinā
dꝫ diues ꝯſiderare q̄s
eam petit. q2 dn̄s p tq
amore petit ea mediāt
Deus eīn adeo diligit
paup̄es q̄ quitq̄ ſit eis
ipſe honore ſuū reputat
ſibi factū Vn̄ dr̄ Mt. xxv°.
Qd̄ vni ex minimis meis
feciſtis mihi feciſtis Petit ig²
eleoſina p paupere ſimul
ille a quo quaſi diues pe-
tit regnū. Et cū paupi
negat diues modicam
fruſtā panis. timē dꝫ q̄
deus nō audiat eū cū pe-
ciit regnū eterne felicitatis
Qr̄a dr̄ Pu. xxi°. Qui
obturat aures ſuas ad
clamorē pauperis. clama-
bit et ip̄e et nō exaudietur
Debꝫ 2° ꝯſiderare q̄ petit
deus qm̄ eleēna petit i ſuis
pauperibꝰ Petit enī deus
nō in ꝓprijs ſuis Vn̄ valde
tpatum ē deo qui paupi-
negat modicā eleoſinā
cū de bonis dei habeat
habundant' ad menſā ſuam
Hoc ꝯſiderauit dauid p̄d
palip. xxix°. dicens Tua
ſūt dn̄e om̄ia et q̄ de ma-
nu tua accepim9 dedim9 t.
Debꝫ tercio ꝯſiderare hō diues
ad quid petit deus eīn
petit nō ad dādū ſꝫ ad
mutuādū nec tm̄ ad ſimplā
ymo ad centuplas vſuras
Vn̄ dt Augꝰ ſup̄ ſ. Hō quid fe-
nerat' hō dī. Fenerare deo
ꝛ centuplū accipies ac
vitā eternā poſſidebis Et
io nimis ē iniuſtꝰ qui ad
tales vſuras nō vult co-
modare deo ad quales
mutuaret iudeo vl ſar-
raceno Tercio ht̄ eleo-
ſina modū regulante Et
ſpeat' tplice Vn̄ nō q̄
dando eleoſinā dꝫ eſſe

magis iustus modo quam iniustus et modus pius. iustus sine iniuria Gratus sine tristitia pius sine superbia. Ideo igitur qui dat elemosinam debet habere modum iustum ut scilicet det suum non alienum. Dicit enim aqua munda lavat inmunda coinquinat. Sic elemosina munda que est sine peccato usure vel rapine date mundat. pauperem sublevat et deum placat. Unde dicitur Prov. iii. Honora dominum de tua substantia non aliena. Item elemosina de alieno scilicet ut rapina vel usura vel de furto datorem inficit. proximum ledit et deum offendit. Unde in figura huius dicitur Levit. ii. Omnis oblatio que offertur domino absque fermento erit scilicet usure furti vel rapine vel turpiter acquisitionis iniuste. Secundo qui dat elemosinam debet habere modum gratum ut scilicet ostendat pauperi letum vultum. Unde dicit Apostolus ii. Cor. ix. Hylarem datorem diligit deus De dulci verbo dicitur Eccl. iiii. Redde illi scilicet pauperi in pacifica mansuetudine. De prompta manu dicitur Prov. iii. Ne dicas amico tuo vade et revertere cras dabo tibi cum statim possis dare. Tertio qui dat elemosinam laudem non querat pauperem non despiciat seipsum sine elemosina non dimittat. Qui enim dat elemosinam laudem vitat vanam. Unde dicitur Mat. vi. Te faciente elemosinam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. ut sit elemosina tua in abscondito. Quarto qui dat elemosinam non debet propter hoc pauperem despicere. Unde dicitur Ysa. lviii. Carnem tuam ne despexeris. nec debet seipsum sine elemosina dimittere qui vult aliis misericors esse. Dicitur enim Eccl. xxx. Miserere anime tue placens deo. Et Aug. in enchiridion. Qui vult elemosinam ordinate dare debet a se ipso incipere. Sic enim non debet dici misericors qui omnibus facit iniuriam et michi ipse crudelis et inmisericors esse. Sic multo minus dicenda est elemosina vel misericordia qua quis facit aliis anima sua neglecta et in peccato dimissa. Unde dicitur Eccl. xiiii. Qui sibi non bonus quo aliis bonus erit vel cui alii bonus erit. Et Aug. Quid est miserius misero non miseranti sibi ipsi.

Incipit dieta 3a
De preceptis in generali Capitulum primum

Postquam dictum est de penitentia dicendum est de preceptis que sunt 2a dieta salutis scilicet a prima venire ad precepta. Et ideo non de preceptis divinis specialiter tamen qualiter sunt descripta. qualiter districta qualiter edicta. Fuerunt enim descripta indelebiliter. distincta rationabiliter edicta naturalis. Cur preceptorum descriptio est notanda quod ad obsuadendum precepta divina debet nos movere preceptorum scriptura triplex. Si enim attendamus quis scripsit, ubi scripsit et quid scripsit. Primo enim si queris quis scripsit, dicitur quod digitus dei scilicet spiritus sanctus. Scriptura enim plus autentica et magis obsuadenda que per manum publici tabellionis est confecta. Iste tabellio est spiritus sanctus qui de nichilo fecit celum et terram et omnia elementa et corpus christi formavit de virginali utero et de pulvere formavit corpora nostra. Item ipse scripsit scilicet hec precepta. Iste enim est publicus notarius qui fecit instrumentum de unionis contractu quo iunxit dei filius in virgine Unita et nostra carne. Et ipse scripsit testamentum quod condidit christus in cruce in quo legavit spiritum deo patri, matrem iohanni et paradisum latroni. Iste tabellio scribet in die iudicii equitate divine sentencie. Iste scribet electos in libro vite. Et breviter iste scribet omnes causas et scripturas et instrumenta divina. Bene igitur obsuadenda est preceptorum scriptura, unde dicitur Deut. x°. Deus dedit moysi duas tabulas lapideas scriptas utrasque digito dei. Secundo si queris ubi scripsit, dico quod in tabulis lapideis et in lapidibus marmoreis. In textu habetur duo fuerunt paria tabularum. Prime scripte fuerunt fracte. Ad instar illarum fuerunt alie renovate. Prime figurant innocenciam perditam per peccatum. Et ideo si contingat tabulas innocentie frangi, dentur saltem precepta in tabulis penitencie scribi, sicut videmus. Si instrumenta ~~fuerint~~ sint in vetustate vel aliquo casu corrupta, sed per manum notarii exemplata eandem auctoritatem cum originali habent. Penitencia que primam reducit in gradum pristinum et omnes defectus revocat ad pristinum, ut dicit Augustinus. Unde dixit dominus moysi Exo. xxxiiii. Precide tibi duas tabulas ad instar priorum et scribe super eas verba que habuerunt tabule quas fregisti. De scriptura preceptorum tercio notandum quod in hac scriptura scriptor ut dictum est digitus dei, scribet calamus lingua predicatoris. Unde in ps. Lingua mea calamus scribe. Scilicet spiritus sanctus scribet. Pergamenum est mundicia cordis. Unde in pergameno luto sordido vel immundo littera non bene scribitur, non apparet scriptura. Ymmo oportet quod sit album et mundum, unde dicebat propheta: Cor mundum crea in me deus. Incaustum huius scripture est gracia spiritus sancti. Rubrica ornans totam scripturam est sanguis christi.

Continentia scripture est dilectio dei et proximi quia finis precepti est caritas ut dicit apostolus j ad Thy. j° Et quia scriptura tam cara fuit ideo intima et secreta est Nam sicut iocalia cara et preciosa reponuntur cum magno studio in loco secreto et scrineo precioso Ita et hec scriptura debet reponi in intimis cordis. De hac scriptura cara et intima dicitur Jere. xxxj° Dabo legem meam in visceribus eorum et in corde eorum scribam eam.

B. De scriptura preceptorum in corpore hominis de triplici parte corporis in quo quasi scripta sunt precepta dei qui in continuo memoriali Scripta sunt enim in manibus ubi sunt x digiti In pedibus ubi sunt x articuli Et in quinque sensibus ubi sunt x organa scilicet duo oculi ad videndum due aures ad audiendum due nares ad odorandum due fauces ad gustandum due manus ad tangendum Per quod patet quod precepta divina debent in nobis dirigere gressus affectionis Jo. x sunt articuli pedum qui memoriales preceptorum Debent etiam regere actus operationis propter quod sunt x digiti manuum ad scribendum x precepta seu mandata preceptorum Debent nichilominus moderare sensus nostre conversationis propter hoc in quinque sensibus sunt x organa ad servandum x precepta Hic est liber scriptus intus et foris ut dicitur Ezech. ij° quia precepta ut dictum est debent esse scripta intus scilicet in corde per dilectionem et foris scilicet per opera in corpore.

C. Si queris quomodo scripsit Dico quod indelebiliter Et nota quod tria sunt que solent delere scripturas scilicet liquor ignis et vetustas Specialiter aqua tristicie delectationis ignis afflictive persecutionis et vetustas defective gustationis delet scripturam divinorum mandatorum In aqua scribitur temptatio carnis incidens In igne temptatio hostis decipiens In vetustate temptatio mundi deficientis In quibusdam non delet precepta aqua vel liquor carnalis delectationis In quibusdam ignis vel furor hostilis persecutionis In quibusdam vetustas mundialis gustationis Et ideo contra ista tria voluit precepta sua in lapide indelebiliter scribere ut numquam delerentur nec bestialitate carnali nec adversitate hostili nec prosperitate mundiali Unde dst. v° Celum et terra transibunt verba autem mea non transibunt

D. Item nota quod tres scripture sunt specialiter indelebiles scilicet leges imperatorum donationes inter vivos et ultimum testamentum Precepta autem dei sunt leges imperatoris summi edite in consistorio trinitatis que leguntur a doctoribus katholicis per katholica predicatores repetuntur a scolaribus per-

bona opacioz vn dr Bar
mo Hic est liber mada
toz dei et lex eius in et
nu Sunt ergo precepta dei
sic donata int vivos et
hz zenoblit dona vita
etna illis qui int vivos
v i statu gre obsuant
madata dina vn dr mt
xix° Si vis ad vitam ingre
di sua madata dei Bn
at donata dr int vivos
et no int mortuos qz in
statu culpe no pt quis di
uina precepta obseruare
Sunt michilo(n)g precepta di
uina sic vltim testamtu
Na pm testamtu iudeoz
fuit q precepta obsuabat
ex timore z illud fuit re
uotu Scdm fuit testamtu
xpi tpe sz gre i quo ob
suat precepta ex caritate
Et illud fuit i morte xpi
gfirmatu vn xpc dixit
i suo vltio testamto Joh
xv° hoc e preceptu meu
vt diligat inuice sicut
dilexi vos zc De precepti

pme tabule Capm scdm

De prept pe tabule
Circa preceptoz 2e
H.
distinctioz Notand e pom
gnali de dibg Et no sm
Josephu qui fuit doctor
hystoriaz q precepta dni
fuerunt p quinas et eqs
~~[illegible]~~ ptes i duas tablas
distincta qz quinqz fuerunt
i vna et quinqz i alia Se
sm Origene Et btm Aug
et alios doctores multi
tos et moales pa tabla

dr gtine tm illa precepta
q ordinant hoiem ad deu
vl i vita gteplatiua Que
sut ta sz. Non hebis deos
alienos zc Scda at tabla
cotinet illa precepta tm q
ordinant hoiez ad pxim
q sut vij sz honora prez
tuu zc Et hoc breuit re
narrat Josephus ad lram
Et no hic q deus hitat i
celo z pxius i mundo Peccator
igr q no suat precepta pe
table q ordinant ad deu
no meret hitare i celo vbi
deus e Et qz no suat p
cepta 2e table que ordi
nat ad pxim no e dignus
intra habitare vl i mundo
vbi deus e pxius Et sic p
gns relinquitur in infno vbi
est dyabolus Unde ait mt xxij
ligatis manibus eius et pe
dibus mittite eu i tenebras
B.
exteriores Scdo notandu e
i speciali q i pa tabla sut
tria precepta hoiem ad deu
ordinancia vl i vita gte
platiua Pm e Non hebis
deos alienos Scdm est
Non assumes nom dei tui
i vanu 3m e Memento
ut die sabbati sctifices.
Pm igr preceptu pe tabule
est Non hebis deos alie
nos s vnu deu verz et
viuu Unde dt Deut vi°
Audi isrl dns deus tuus deus
vnus e In hoc igr precepto
phibetur omnis ydolatria Et
con hoc facit no fidelis
et paganus ac hereticus vez
etiam omnis ho qui amor
ptipium q debet ponere

.r.

in deo ponit i quocumque
bono creato Cu abiciosus
qui summe diligit hono
rem proprium Et auarus similiter
qui diligit nummum Et
gulosus qui summe diligit
ventrem suum Et io nota
quod triplex est ydolatria scilicet
ydolatria paganorum que est
mala quia colunt aurum et
argentum Unde dicitur in ps. Simu
lachra gentium argentum
et aurum. ydolatria aua
rorum est peyor quia qui deum
adorat nummum Vnde aua
ricia est ydolorum seruitus
secundum apostolum ad Ephesios. ydo
latria autem gulosorum est
pessima quia gulosi colunt
deum vilissimum scilicet ventrem
suum qui est latrina in
mundicie quorum deus ven
ter est et gloria in confu
sione ipsorum vt dicit apostolus
ad philip. iii°. pagani co
lunt deum auro precioso
Auari nummo rubiginoso
Gulosi ventri ignominio
so Secundum preceptum est.
Non assumas nomen dei tui
in vanum quo prohibetur periu
rium et blasphemia et
omne periurium vel iordiaco
lingue maxime contra deum
Et non habet speciale ita de
periuris vel blasphemia
scilicet quia periurus vel blasphe
mus pessime destruit
causam suam et prouocat
enim contra se tres personas
necessarias valde.

necessarie est in iudicio ad sentenciam
obtinendam scilicet iudicem tes
tes et aduocatos Primo
ille iurat per deum habet contra
se iudicem scilicet deum Qui est
iudex vt dicitur in ps. Secundo
iurat ille per sanctos habet contra
se aduocatos id est sanctos qui
sunt aduocati nostri Et specialiter
qui iurat per virginem matrem
dei Vnde de illa cantat
ecclesia Eya ergo aduocata
nostra etc. Summum aduocatum
prouocat contra se qui ille
iurat per dominum vel per corpus
suum vel per altare sacrum
Iz'a ipse est principalis
aduocatus noster Vnde dicitur prima
Joh. ii°. Aduocatum habemus
apud patrem ihesum xpistum
iustum. Tercio qui falso
iurat per sancta dei creatura
vel fide vel consciencia sua habet
testes contra se Vnde sancta
dei creatura sunt testimonia
veritatis et fides et consciencia
nostra sunt testes nostri Vnde
dicitur ii Cor. i°. Gloria nostra
hec est testimonium conscie
ncie nostre Quarto ergo blasphe
mus vel periurus facit contra
veritatem iudicem aduoca
tos testes contra se habet
per quam viam itendet in
extremo iudicio et iusto
iudicio dei vbi vir ius
tus saluabitur precedens quia qui
credit per se dampnam habere
habet contra se De talibus co
queritur dominus per ysaiam iii°.
Iugiter tota die nomen dei
blasphematur Non mi
reris si periurus et blasphe

-mus dampnetur qui non dignos se gloriosi assumuntur in vitam virginem gloriosam fide sua et christianam suam sanctam ecclesiam et apostolos et omnes sanctos et omne bonum assumunt in vitam. Et ideo non merentur a deo et virgine et sanctis omnibus in iudicio illo tremendo penitus repellantur.

Tercium preceptum est: Memento ut diem sabbati sanctifices. Et non quod transgressores huius precepti videntur specialiter memoriam amisisse. Unde ipsis solum dicitur Memento. Probo igitur quod tales videntur amisisse memoriam quia non reminiscuntur eorum que vident in natura nec eorum que legunt vel audiunt in scriptura. Videmus enim in natura quod omnia quietem appetunt post laborem. Herbe namque et plante segetes et arbores fructificant et suo modo laborant in vere, estate et autumpno et quiescunt in hyeme. Et quando consummant. Legimus etiam in scriptura quod deus fecit celum et terram et omnia que in eis sunt in sex diebus et in die septimo requievit. Apostoli et martires et alii sancti laboraverunt in hoc mundo et tandem requiescunt in celo. Solus vero dyabolus nunquam quiescit nec illi qui sunt in inferno. Transgressores igitur huius precepti sunt illi qui laborant per totam septimanam nec quiescunt nec cessant in dominicis diebus nec in aliis festis. Non sunt ut patet similes deo qui requievit septima die nec creaturis que requiescunt in hyeme nec sanctis qui requiescunt in celo sed sunt similes dyabolo et hiis qui dampnantur quia numquam requiescunt sed semper laborant et laborabunt in inferno. Nam de dampnato dicitur in psalmo: Laborabit in eternum et vivet adhuc in finem. Secundo tales videntur memoriam amisisse quia ingrati sunt deo ut in die festo vacacionem in divino cultu. Tales etiam faciunt totum contrarium. Nam diebus festivis vadunt ad mercata et ad nundinas et alia et dimittunt sermones et missas. Fugiunt a deo et vacant mundo et quod peius est peccato. Tales enim sunt similes cancro qui retro vadit et serpit retrogradiendo.

Tercio tales videntur perdidisse memoriam quia deus mandat sanctificari sabbatum et illi polluunt quod peius est et qui sanctificant septimanam. Vacant enim in septimana operibus licitis. Et in sabbato vel in die festo ebrietatibus, ~~ludibus~~ inmundiciis, sordibus et peccatis. Per tota septimana dat corpus victui misero et in die festo dat animam dyabolo. De hiis conqueritur dominus Ysaie 1°: Sollempnia mea sprevistis et festa mea pollucis. xv.

De preceptis secunde tabule. Capitulum trium

De preceptis secunde tabule, que sunt vii in numero. Primum est honora patrem tuum et matrem tuam. Secundum est non occides. Tercium est non mechaberis. Quartum est non furtum facies. Quintum non falsum testimonium dices. Sextum non concupisces rem proximi tui. Septimum est non desiderabis uxorem proximi tui.

A. Primum est affirmatiuum et alia sunt negatiua. Precepta autem affirmatiua ligant semper sed non ad semper pro loco et tempore. Negatiua autem obligant semper et ad semper. Primum preceptum tabule secunde est honora patrem tuum et matrem tuam et est affirmatiuum. Et est notandum quod triplex est racio quare honorandi sunt parentes, quia nos genuerunt, nutriuerunt et instruxerunt. Quia ergo per ipsos sumus geniti, debemus ipsis corporale obsequium. Quia per ipsos sumus nutriti, debemus ipsis temporale nutrimentum uel subsidium. Quia per ipsos sumus instructi, debemus imitacionis exemplum.

B. Prima ergo racio honorandi parentes est quia ipsi nos genuerunt. Unde dicitur Ecclesiastici vii°: Honora patrem tuum et gemitus matris ne obliuiscaris, meditando quia nisi per illos non fuisses. Et secundum hoc ut dictum est, debemus corporale obsequium, scilicet corde debemus eos diligere. Contra illos qui ipsos contempnunt et desiderant mortem eorum, maxime quando senescunt. Lingua debemus eis veneranter loqui et benedicere. Contra illos qui non benedicunt sed maledicunt. Manibus debemus eis obedire. Contra illos qui eorum precepta paruipendunt. Manibus debemus eis seruire. Contra illos qui eos percuciunt. Secunda racio honorandi parentes est quia ipsi nos nutriuerunt, et secundum hoc debemus eis temporale nutrimentum uel subsidium. Tercia racio honorandi parentes est quia ipsi nos instruxerunt. Debemus eis imitacionis exemplum, scilicet in bonis, quia dicitur Prouerbiorum i°: Audi fili mi disciplinam patris tui et ne dimittas legem matris tue. Unde solacium filius bonus est benediccio patris et matris, quia in eo benedicuntur pater et mater. Sicut vulgo dicitur de bono filio: Benedicantur pater tuus et mater tua, sicut illa bona filia salutatori nostro, Luce xi°: Beatus venter qui te portauit. Et econuerso pro solacio patris et matris dicitur de malo filio: Maledicatur qui te genuit et mater que te lactauit. Bonum de Lucrecio, de quo narrat Boecius in libro de disciplina scolarium.

C. Item nota quod pena eorum est propter quod non honorat parentes suos. D. Prima est filiorum suorum inobediencia. Na [illegible] solacium dabunt eis

de preceptis secunde tabule capitulum 37 fily sui qd ipi dedert pntibꝫ suis . id Luc vi°. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis remetietur et vobis Secunda pena est tpalis infamia Na sicut canonicas et summas factiones malignam parentes infames sut Ita ex eorum malignitate pz testamentu demo rehonari et put ei facultate et hereditate pnali prna . et ult° h° tales mala morte moriunt i hac vita et mt's horribilt puniunt . Tertia pena est brevis vita sicut pmiu honorantis est longa vita vt dr Exo . xx° . honora patrem et matrem vt sis longevus sup terra Nec est mirum si tales reputantur indigni vl indicantur et si h misera et tristoria vita eis subtrahit tn alijs pratoribꝫ conceda ad pnam facienda Secundum preceptu 2° table est Non occides s. non iniuste Na in ipse fit tribꝫ modis vt manu ppa faciendo . vbo morte procurando . et ppriu odiendo homicidium ppatur De ultio enim dicitur quomo vt dr Iohis iij°. Qui odit fratrem suu homicida est Hec nota spealit q tres sut homicidarum gna Sunt n. quida qui interficiunt seipsos ppriis . Et hmi Judas illi scelerati s

D.

spirit homicide sunt qui interficiunt seipsos De hijs dr Thob iiij°. Qui sunt pctm et iniqtate hostis est aie sue Sunt alij spualit interficiunt pprium spiritum per scandalu et malu exemplu qd figra i morte pmogenitorum egipti Exo . xij° . Ex em moriunt pmogeniti in egipto qn maiores prestant minoribꝫ materiam pcti vl ruine suo malo exo Sunt et alij qui pcurant aborsum qn bonum ppositum ipse extinguunt qd eis misericordit inspiratur ergo q p gratiam impregnatur Sic in pna istorum dicit ysa . xxvj° . A facie tua concepimus et pepimus spm salutis Tali nos concipiunt sed non pariunt sed suffocant conceptu De hijs dr ysa xxxvij Venerunt filij vsqz ad partum et virtus non erat pariendi Item no q triplex est homicidarum pena . exilium patibulum et irregularitas impetu homicide enim expulbat qn at put capi suspendunt . sic qui occidunt se vl alibus pprium expulsi sunt a gra et gloria Homicide suspendit qn put tangi in patibulo inferni Sic spualibus homicide suspendunt i patibulo inferni qn moriunt homicide etc non put ad sacros ordines procedere Sic aie homicidarum no

E.

F

promovebuntur ad ordinem angelorum sed erunt in inferno ubi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat Job x°. Tercium preceptum est Non mechaberis. Ubi prohibetur omnibus concubitus illicitus et actus carnalis inordinatus et contra ordinem nature et gracie. Et notandum quod triplex est racio quare prohibetur mechia. Quia universalis infirmitas quia fere totus mundus tabescit et egrotat isto peccato. Et est morbus ita contagiosus quod solo aspectu inficit hominem. Unde salvator prohibuit aspectum illicitum Mathei v°. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam in corde suo. Mulier namque adultera sicut basiliscus solo aspectu inficit hominem per consensum propter quod non debemus nimis ei appropinquare vel familiares esse. Sicut nec infirmis qui laborant morbo contagioso. Unde dicitur Ecclesiastici xlii° De vestimentis procedit tinea et a muliere iniquitas. Secundo quia mechia est maior mercatura dyaboli. In aliis peccatis lucratur dyabolus unum peccatorem pro uno peccato. Sed in mechia ut ego dicam lucratur pro uno peccato duos ymo tres et interdum plures scilicet adulteram et adulterum et vetulam que parat peccatum. Unde et dyabolus in hoc magis multiplicat usurias suas. Quis huic mercature vel negocio plus intendit ymo non cupit dormire vel comedere tam est intentus huic perverse mercature. Dicitur enim Job xxx°. Qui me rodunt temptando non dormiunt a temptacione cessando. Tercio quia mechia communior via inferni. Hec strata polita et magis lata et magis trita quia plures ambulant per eam. Alia peccata vendicant sibi specialia hominum genera sed luxuria nulli parcit sed fere ad omne genus humanum se extendit. Exemplum de dyabolo qui sicut in fabula duxit uxorem et ex ea habuit vii filias et maritavit illas. Superbiam dedit mulieribus quia studium suum ponunt in vanitate et in speculo pectine et crinibus et monilibus et situ capitum. Usuram dedit burgensibus rapinam militibus et magnatibus. Symoniam clericis et prelatis ypocrisim et luxuriam. De hac via dicitur Mathei vii°. Lata est porta et spaciosa via que ducit ad perdicionem et multi sunt qui intrant per eam. Quartum preceptum secunde tabule est Non furtum facias. In quo prohibetur furtum rapina et symonia et omnis illicita contractio

5. rei aliene Et nō q̄
furtu ē con̄ cplire le-
gem Est em̄ pⁿ cont
lege nature sm̄ qua oia
dnt ee coīa q̄ fures at ₇
sm̄ comites nō solu re-
tinet sua ppa ymo vsur-
pat sibi aliena Cont̄
illud preptu Thob iiij.
Quod oderis ab alio t
fieri ne tu alteri facias
Et ē con̄ lege scripture
vt dr Exo xx. Nō
furtu facias Con lege
gre nihilo⁹ ē na ca-
ritas q̄ ē pⁿ preptu
gre nō querit sua sed
aliena Caritas pcipit
date ₇ dabr̄ uob Sz fur
penitus mittr̄ auffere ca-
ritas at coniuncta facit
nos filios deo qui nō
solu sua et ē eterna sz
eciā seipm p nob de-
dit Eph v. Fures rap-
tores et vsurarij au-
ferendo alijs sūt filios
morti et dyabolo na
mors mittr̄ furari ₇ au-
ferre corpus Dyabo⁹ uo
aīam De tlib⁹ dr ysa
xxviij Percussimus fedo-
ra morte et inferno
i. dyabolo fecim⁹ pactu
qui furatur aīam et p-
cipue vsurarij fures
ul raptores qui aufe-
runt sua pauperib⁹ sūt
filios morti q̄ aufert
pauperib⁹ victu sum-
marum et p cons̄ vi-

tam sua Na dr Eccl xxx-
iiij. Panis egentiu vita
pauperis ē qui ac frau-
dat illu vir sanguinis ē
Octavu preptu 2e table
ē nō falsu testimoniu di-
ces In quo phibetur oē pc-
catu oris etiā i ordina-
rio lingue specialiter q̄ ppⁱij
Dicunt ac sm̄ doctores
xxiij pcca ul deordina-
tiones lingue et omes p-
hibent Sz blasphema
murmur pcti defensio p-
iuriu mendaciu detrac-
tio multiloquiu verbu
ociosu scurrilitas que
ad re nō ptinet i. dis-
sensio conuitiu contencio
bonor derisio prauu
consiliu seminare discor-
dias maledictio adulacio
peccatu biliguiu rumor
iactantia secreti reuela-
tio specialiter Et nō q̄ fures
testes falsi ppriis obnox-
ius ē vt dr ysidorus de
summo bono Est n. ob-
noxius deo q̄ contempnit
et iudici q̄ decipit ₇
pximo que ledit Men-
dax ē sic denarius falsus
vel potius sic falsus mone-
tarius qui fabricat falla-
cia mendacij Et talis de-
bere puniri morte et
na Ibi id ps pdes eos
qui loquuntur mendaciu
Detractor filius ē tam
labit in ore nō car-
ne sua sz uleda ₇ sanguine

Murmurarius at similis est rote deteriori curri que plus e quam alie garrulosa quia non e uncta oleo. Et defecit istis unctio spiritus sancti. Iactator similis e cuculo qui nescit nisi cantare nisi de se ipso. Adulatores siles sunt canibus qui cum obviant sibi tuce ostlant se in loco in mundo. Bilinguis vel portator verborum similis e serpenti que habet linguam biforcatam sic tales loquuntur ad duas partes. Cum stulte promittit similis e arbori que habet lata folia sicut vitis quito folia defluit ut dicit psalmus. Cum loquitur scurrilit similis e porco qui ubicumque ponit pedem non verecunde ponit os. Cum peccatum defendit vel excusat similis est ade qui retorsit culpam suam in deum dicens Mulier quam dedisti michi sociam dedit michi de ligno et comedi Gen iij°. Cum maledicit similis est hystrioni vilior. Imo vilior est quia e inter omnes qui est vulgo dicitur Iaculator de maledictis qui e multum ociosus. Cum multum loquitur e sicut fatuus mercator qui sine modo ponderare et mensura vendit merces suas. Et ideo non e mirum si interdum defraudetur. Cum indiscrete comminatur similis e cani qui plus latrat et numquam facit. Nobilis enim canis sicut leporarius vix latrat. Cum conviciatur e sicut canis macelli qui semper os portat sanguinolentum. Cum contendit vel contentiones incipit e sicut qui a dyabolo mutuum recipit et quod in contentione recepit dyabolo usuras solvit. Cum prave consulit est sicut serpens qui inficit quicquid lingua eius tangit. Cum rumores multos narrat similis e lupo qui ut dicitur bono mense vivit de vento. Cum loquitur verba ociosa e sicut ulmus et alie arbores infructuose que nullum fructum ferunt sed folia tantum. Cum bonos deridet e sicut cecus qui spuit et nescit ubi sed spuit super vultum cum credit spuere super terram vel lutum. Cum seminat discordias e sicut serpens ignivomus quia plus vomit ignem et incendit melius. Cum secreta revelat e sicut saccus sine fundo et vas sine opertorio. Et de blasphemo et periuro dictum e supra post hec pericula que lingua procedunt nostra universitas mictatur Zach iiij°. Sextum preceptum 2e tabule e Non concupisces rem proximi tui. Septimum preceptum est Non desiderabis uxorem eius. Non ... concupiscentia oculorum. In hoc con-

pistencia carnis Et nō
qȝ triplex ē ro q̄re specia-
lius ista dupx ꝯcupia
ꝓhibetᷣ. tu qȝ ē qdam
aie labes q̄cito macu-
lat et vix pt tergi. tu
qȝ ē quidā aie ignis
qui subito īflamat ꝛ
vix pt extingui. tu qȝ
ē qda aie sitis q semp
cruciat et vix pt satu-
rarj Et nō pō isti ẽe
duplex ꝯcupia ē aie
labes que vix pt tergi
Una istaꝝ sc̄ ꝯcupia
carnis ē sic aq̄ ꝓpter
labilitatē turpitorie de-
lectacionis Altera sc̄ ꝯcu-
piscencia oculoꝝ ē sicut
tra ꝓpt ariditatē tre-
ne affectiois Sicut ex
aqua ꝛ tra fit lutum
male ꝯta ex h' duab3
ꝯcupia fit lutu spudle
quo aia sordidatᷣ et
p quē fetet et displicꝫ
in ꝯspcu dei ad modu
vilissimi luti vnd dr
i ps ut lutu plateaꝝ
delebo eos Tercio ista
dupx ꝯcupia est aie
ignis ad ꝯsūpcōē deuo-
rans Inflamat enim
aiaꝫ et iflamado i ci-
nerat et hic 3a soror
eaꝝ supbia vanitate
q est ventꝰ sufflat i
aiam sc reducta i ci-
nerē et dispdit eam
i nichil et p quē anichi-
lat Et io dr in ps qr
impius ē sic pulvis q
pcit ventꝰ a facie
tre Quarto ista dupx con-
piscencia ē sic aie sitis
q vix pt saciari Unde sc̄
due sanguisuge filie di-
cētes affer. affer pu
iij° Concupia oculoꝝ dt
affer diuicias Concupia
carnis dt affer delicias
Una ꝯcupiscē nō cessat
alia effundē vt dr Ag-
gei j° Qui mcedes congre-
gauit misit eas i saccu
ptusu. hō mundans di-
uiciaꝝ et deliciaꝝ stu-
diis sacꝰ dr ptusus
Et io nō est mirū si nu-
qua pt saciari. qr nuq
pt impleri ptrusus ad mo-
du sacci. De preceptoꝝ
edicōe ul pmulgacōne
nōnd q sunt edita vni-
u'salit' et sub pena cplici
corpis ꝛ aie lex em
impatoris editᷣ sub pena
corporis tm. s lex crea-
toris sub pena corpis
et aie vt dr Mt xo.
Nolite timē eos qui oc-
cidut corpꝰ. aiaꝫ aūt oc-
cide nō psut Scdo prep-
ta diuina ediuntᷣ ul ma-
dantᷣ sub pena bonoꝝ
mobiliu Bona mobilia
dr bona gre. qr psut
pdi et recupari Bona
in mobilia dr bona glie
q semel hita nuq psut
amitti Insupꝑoes diui-
noꝝ preceptoꝝ bonis gra-
cie ꝛ glie p'uatᷣ Sicut
obs'uātibꝰ datᷣ gra in
pnti et gla in futuro
Unde i ps Graꝫ ꝛ glam

.L. dabit dominus. Ista precepta diuina edicunt sub pena patibuli infernalis. Transgressor enim diuini precepti id est in via qua ducitur a dyabolo ad patibulum infernale. Et nota quod talis est qui fuit latro quando ducitur ad patibulum. Oculis velatur, manibus ligatur et veste nudatur. Sic peccatori qui ducitur ad infernum velantur oculi racionis, ligantur manus operacionis et nudatur veste honeste conuersacionis. Vnde ergo precepta diuina edicunt sub multiplici pena. Ideo dicitur in psalmo: Tu mandasti mandata tua custodiri nimis.

.M. Notandum sicut decalogus decem preceptorum dei sic sunt .x. transgressiones decalogi que figurantur per decem plagas egipti. Que sunt sanguis, rane, cinifes et musce, animalium pestes et vesica, grando et locusta, tenebre et mors primogenitorum. Et per istas .x. plagas egipti figurantur vt dictum est transgressiones decalogi. Ita sicut plage ille vastauerunt egiptum, sic plage peccatorum corrumpunt mundum istum. Prima plaga egipti fuit sanguis. Omnes enim aque egipti verse fuerunt in sanguinem et hoc significat sanguinem et corrupcionem luxurie. Secunda plaga fuit rana. Tota enim egiptus bulliunt ranas. Et hoc significat loquacitatem et peccata lingue. Tercia plaga fuit cinifes cum aculeis amaris qui inuisibiliter pungit et significat aculeum inuidie. Quarta plaga fuit musca commista. Et hoc significat indignacionem et peccatum ire. Quinta plaga fuit pestis animalium et hoc significat languorem vel peccatum accidie. Sexta fuit vesica turgens et ampullosa et significat inflamacionem vel peccatum luxurie. Septima fuit grando. Et hoc significat persecucionem et peccatum in[illegible] quia ex superbia nascitur iniuria vel malicia. Octaua fuit locusta que deuorauit quicquid fuit residuum. Et hoc significat voracitatem et peccatum gule. Nona plaga fuit palpabilis tenebra. Et hoc significat cecitatem ignorancie. Decima et ultima fuit mors primogenitorum. Et hoc significat scandalum vel votum infamie quando scilicet maiores prebent occasionem peccandi vel magne ruine. Hec fuerunt ad litteram plage egipciorum. Et iste sunt plage peccatorum transgressionis .x. preceptorum. Vnde sicut egipcii post plagas illas fuerunt submersi in mari rubro, Sic homines mundani post plagas istas peccatorum nisi fuerint loti per penitenciam submerguntur in inferno cum pharaone et suis curribus et dyabolo et angelis suis quia fuit transgressor di-

nium preceptorum non erit immu-
nis a plagis peccatorum ⁊ a
gehenne tormentorum. Tercia dicitur
Luce viij. Tercium custodit
precepta non experietur
quicquam mali. Explicit. Incipit

Dicta quarta de consilijs de religione
Capitulum primum.

Post tractatum de pre-
ceptis dicendum est de
consilijs ewangeliorum. Ti-
enim est tria dicta salu-
tis scilicet de preceptis ad con-
silia ewangeliorum. Dicitur
ad magis perfecta venire.
Et qui ista via ambulant
viri perfecti sicut sunt religi-
osi. Quod dicendum est hic de re-
ligione et congregacione de
quo notandum specialiter tria scilicet
typum vel comparacionem ortum
unde denominatur. nodum cum
quo ligatur. Hic in reli-
gionis typum multiplicem qui
ipsam reddit commendabilem.
Unde non quod tantum commendatur
in religione vel religiosis
sed pondus maturitatis ac
gravitatis et fuga superfluitatis.
Religiosi id est habere po-
dus maturitatis sive ma-
turitate. Sic enim trape-
zeta vel campsor cognos-
cit meliores denarios
ad pondus. Sic in pondere
maturitatis cognoscitur re-
ligiosus. Unde in psalmo dicitur
In populo gravi lauda-
bo te. Religiosus debet
gravitatem amare. Et hoc
multiplici exemplo. Videmus
enim quod plures homines
qui sunt congregati incedunt
securius resistunt fortius
placantur iocundius. Unde
dicitur Ecclesiastes iiij. Melius est
duos esse simul quam unum. Vide-
mus insuper egrio quod avis
sola et singularis vel est ra-
pax ut accipiter vel ami-
sit sponsum vel sponsam ut tur-
tur. Sic religiosus singularis
vel est rapax detrahendo
vel mendicando contra priorem vel
prepositum vel amisit sponsum
id est Christum. Tercia dicitur Ecclesiastes iiij.
Ve soli etc. Quod in oblacione
domini in templo sunt par
turturum non sola turtur ut
dicitur Luce ijo. Videmus enim quod
sola candela per ventum ex-
tinguitur sed non ita de facili
quando cum alijs ardet. Sic plu-
res congregati vinculo cari-
tatis vincti melius lucent
per exemplum vehemencius ar-
dent per desiderium divi-
num. Unde dicitur in psalmo Congregate
illi sanctos eius. Videmus preterea
quod non solus denarius sed plures
faciunt acervum. Non unus
scolaris sed plures faciunt stu-
dium. Non unus bos sed plures
trahunt ingenium. Non unum me-
brum sed plura faciunt corpus.
Non una apis sed plures con-
ponunt favum. Non unum granum
sed plura faciunt acervum. Non
una species herbarum sed plures
faciunt electuarium. Sic
cum plures sunt iuncti per amo-
ris vinculum est in eis absque
dubio maior habundancia
meritorum. Unde in figura hec
non unus solus discipulus sed

plures discipli q̄s h̄uit receperunt spm̄ scm̄ vt dr̄ Act. 1°. Religiosus insup dz fuge et cauere ppetate Sicut enim vespertilio bibit oleum in ecclīa vbi laudant alij deum Sic religiosus ppetarius adinstar vespertilionis bibit et furat͛ bona monasterij vbi alij vacant laudibus et diuinis Sic iudas q̄ solus int͛ aplos pecunias portabat et loculos habuit vt dr̄ Ioh. xij. Ex his nō q̄ tā sunt specialit͛ reprobanda in quolibet religioso sz indeuocio dissolucio et vagacio Nam religiosus indeuotus est corpus vel truncus qui intus siccus est aridus et tn̄ stat in aqua vel in loco aquoso

B.

Est sicut piscis qui non bibit aqua lꝫ tn̄ apit͛ petra inuenit͛ vacuus. Talis in medio pane morit͛ fame. in medio igne morit͛ frigore Et de talibus dr̄ in ps. Diuites eguerunt et esurierunt etc. Est etiam reprobanda in religiosis dissolucio vite et inhonestas in conuersacione Secularis inhoneste viuens solum infamat seipsum Religiosus autem inhonestus et dissolutus infamat totum monasterium et ordinem suum Ita q̄ vinum proclamatur in villa pro vino quod propinatur in cipho indicat hominibus de toto vino quod est in dolio Sic modus per conuersacione qua vidz in vno religioso indicat omnes alios qui sunt in monasterio vel in ordine suo et hoc tam de bonis vel de malo Vnde dicit Apls 1° Cor. iiij. Spectaculum facti sumus mundo Est insuper religiosis valde reprobanda vagacio Sicut enim pisces non diu viuunt extra aquam Sic religiosus vagabundus cito morit͛ per culpam Vnde dr̄ cōmunit͛ Deum in carcere est sollicitudo paradisi Ex his q̄ religiosus dz se castigare nō interficere. plato obedire nō contradicere proficere nō retrocedere

C.

Religiosus itaque dz corpus suum nō occidere sed disciplinare et disciplinam cum ratione regulare et interdum disciplinam remittere Sic auis retrahit alas ut melius extendat et balistarius emittit et distendit arcum vt fortius postmodum trahit Sic interdum remittenda et recupanda est disciplina vt postea conualescat Ita dicit Apls Ro. xij. Racionabile sit obsequium vestrum Religiosus etiam suo plato dz obedire humiliter nō resistere Sic enim membrum indicatur paraliticum q̄ nō mouetur ad imperium capitis sui Sic peruersus est religiosus qui nō petit

motu ad impium spiritua-
lis prius De talibus dicitur
Osee xxx°. Sunt immobi-
les quasi lapides et sicut se-
cundi. Sic dicit philosophus Ma-
le terminat in termino pro-
prio et bene in alieno Sic re-
ligiosus bene regitur si ob-
servat prelati preceptum
male vero si sequitur proprie vo-
luntatis votum Unde dicit
Jeronimus Tolle propriam vo-
luntatem et infernus non
erit Religiosus insuper
debet proficere quia non retrocedere
Et ideo ab altioribus inci-
pere debet ut proficiendo ad
altiora valeat pervenire
Unde dicit Augustinus Omnia dicit
non proficere deficere est Sic
enim edificium in fundamento
fit largius et postmodum in
construendo fit strictius
Sic religiosus licet perfec-
cione debet incipere quia ad
ea valeat ascendere et in
ea perseverare ne dicatur
illud ewangelicum ubi di-
citur ipsum Iste homo inci-
pit edificare et non po-
tuit consummare ut dicitur
Luce xiiii°. Debet autem super omnia
in religione perseverare
Contra de apostata dicit
Salvator Nemo mittens
manum ad aratrum et as-
piciens retro aptus est
regno dei Sic enim stul-
tus homo est qui tempore tem-
pestatis exit de navi
et proicit se in mare Ita
summa stulticia est tempore
temptacionis navem di-
mittere et ad seculum ingrediendo
se in mare seculi precipitare
De talibus autem dicitur Actuum
xxvii°. Nisi in navi man-
serint peribitis Item non quod
religiosus debet in disciplina
nutriri et informari tri-
pliciter scilicet sicut puerulus in gre-
mio. sicut plantula in orto
sicut virgula in virgulto Debet
itaque religiosus ad modum
pueri in disciplina educari
Unde debet habere duas obste-
trices in progressu. duas
nutrices in processu et duas
consolatrices in perfectione vel
in statu. Debet in habere duas
obstetrices scilicet obedienciam que
sibi ligat manus et pedes
et involuat eum in pannis vel
paupertatis Et etiam humi-
litatem que inclinet eum in
presepio et cunabulo clau-
stri cum freno temperancie et
capistro correpcionis Iste sunt
due obstetrices ebreorum
et religiosorum que conservant
mares i. perfectos religio-
sos et perfecte vivere volen-
tes ut legitur Exodi i°. Debet
habere duas nutrices in pro-
gressu scilicet veritatem que doce-
at eum loqui iuxta illud Petri
primo Siquis loquitur quasi
sermones dei, et honestatem
que doceat eum ambulare
iuxta illud ut dicit apostolus prima
Thessal. iiii°. Precipimus vobis
ut honeste ambuletis ad
eos qui foris sunt Debet
nichilominus habere duas con-
solatrices in perfecto statu scilicet
caritatem ad deum et ad proxi-

.D.

mũ Vñ dt Apl'us Ad heb
xiij° Caritas fraternitatis ma-
neat in nobis et austerita-
te ad sepum Iuxta illud prime
Cor ix° Castigo corpus
meum et in seruitute redi-
.E. go Religiosi adinstar
plantule dz nutriri in dis-
ciplina et religione Vn-
de videmus qd ortulanus facit
sex plantulis qs̄tis in orto
qd spiritualiter debent fieri reli-
giosis nouis plantulis namque
de uno loco eradicatur et
in alio transplantatur clauditur
irrigatur purgatur foditur
Sic nouicius dz adinstar
plantule de mundo radici-
tus euelli et in religione
transplantari et in isto propo-
sito radicari circumspectione
claudi deuotione rigari
confessione purgari exercicio
et occupacione fodi et tales
sunt sic nouelle planta-
tiones in iuuentute sua vt
dicitur in ps Religiosi insup
sic vngula in vngulto debet
educari in disciplina Vnde
notandum qd agricola qui habet
vngula vel sorcula generosa
vel fructuose arbores pro-
videt ei in multis qd habeat
radice stipite frondes
et folia flores et fructus
Sic spiritualiter neophitus vel
nouicius in vngulto religio-
nis dz habere ista sex scilicet
radice profunde humilitatis
stipite recte intencionis fron-
des sancte dilectionis fo-
lia honeste locucionis flo-
res pulchre conuersacionis

Laude super omnia fructus bo-
ne operacionis quia per fructus
eorum cognoscit eos deus
Sic dicit saluator Math
vij° De talibus vngulis
generosis et fructuosis dicitur in
ps filii tui sic nouelle
oliuarum in circuitu mense
tue .i. religionis Habet
ergo religio ortum primor-
dialem valde laudabilem
Vnde nota qd omnis religio et
omnis spiritualis congregatio vel
fraternitas habet post ortum a
samuele qui congregauit pro-
cuneum prophetarum vt dicitur
ij° Reg x° Secundo habuit
ortum a Iohanne baptista qui
congregauit discipulos vt
dicitur Ioh ij° Tercio habuit
ortum ab apostolis quibus
adheserunt multi discipuli
simul habitantes per ministerium
spiritus sancti Sic dicitur Actuum
iiij° Erat nemo quicquam
eorum que possidebat aliquid
suum esse dicebat sed erant
illis omnia communia Quarto
habuit ortum a marco euan-
gelista qui apud Alex-
andria discipulos vite
mirabilis vt narrat philo
Et habetur in scolastica his-
toria li° post ca° xvij Inde
processerunt monachi quorum
fuerunt tria genera scilicet ceno-
bitarum qui in communi viuebant
Aliorum qui dicebantur emuchi
qui bini vel trini habi-
tabant Et anachoritarum
qui soli in deserto viue-
bant quorum auctor fuit
paulus lustrator in egipti

pnceps Johes baptista vt dicit Jeronim9 Epla plom. Habz insuper religio nodu religatē valde nobile q ipam facit valde laudabilez sz nomē religiois obediencie stringantis paupertatis allevantis castitatis decorantis. Obedia aufert religioso ppaz voluntatē et p q̄ns infernu q vo id Geom. Tolle ppam voluntatez et infernus no erit. Paupertas aufert ipi frena cupiditatē et p q̄ns oē malu Quo vn Apls Thy. vi°. Radix oim malor ē cupiditas. Castitas aufert hoi carnalem feditatē et per q̄ns fit eu angelus Quo id Mt xxij°. Neq3 nubet neq3 nubentur s3 erunt sic angli dei i celo. De h° triplici voto p ordine dicen est po de obedia

B.

De obediencia Capm scdm

De obediencia nota specialit tria sz pmia quib9 adiuvatur officia quib9 occupatur. Habz ergo obedia multa pmia q ipaz laudant. Vnde hō q obedia e scola saluatoris et nobile gen9 martirij et palma triumphalis scala padisi. Est i obedia pro scola saluatoris ymnis q saluator ei9 solo docuit obediam tplit ad mundu veniens. i mundo manens. de mundo trāsiens. Obediaz docuit i mundu veniens vt dr Joh vi°. Descendi de celo no ut facere voluntatē meā s3 voluntatē ei9 qui misit me patris. Obediaz docuit i mundo manens vt dr phil. ij° factus ē obediens vsq3 ad mortē. Obediaz docuit de mundo trāsiens. Vnd dixit pr no sic ego volo s3 sic tu Mt xxvj°. Est ergo obedia quoddā nobile gen9 martirij et palma triumphal q decollat hoiez et amputat ei ppe voluntatis caput. De hoc martirio dr pvb pv° xv° Melior ē obedia q victia. Est aut obedia scala padisi Cui9 septē st gradus quos assignat B. Pri9 gradus obedie est obedire libent sine reclamacōe Exem de paulo qui dixit Act ix° Dne quid me vis facere. Scdus ē obedire simplr sine simulacōe Exem de dauid q dixit in ps Vt iumentu factus sum apd te. Tercius ē obedire hylariter sine murmuracōe Exem ī conv̄ud de symoe cyreneo qui portavit i angaria sine dolore crucē xpi Mt xxvij°. Quartus ē obedire velocit sine reclamacōe Exem de petro et andrea qui ad una dni vocem relictis retibus secuti sunt eu Mt iv°. Quintus est.

A.

·B·

De obedia cap 27.

quid me felicē totiens iactastis amici

obedie vilit sn obstina-
tone Rom de pet q dixit
Dne patq su tecu in car-
cerem z i morte ire Luc
xxij Depto e obedire
humilit sn elacoe Rom
de discipul quibz dixit
saluator du feceritis oia
q precepta sut vob dicite
qz serui sum i vtiles Cep-
timq gdq e obedie pse-
uerant sn dissimulatoe
Rom de xpo de quo dixit
aplq factq e obediens
vsqz ad morte phil ijo
Isti vij gdq erat signati
in scala iacob De qua
het Gen xxviijo Que
fit obediam tu qz angli
ascedebat et descedebat
p illa p q d intr q obe-
diencia est vita angelica
tu qz scala ista tangebat
celos In quo innuit q vera
obediencia e vita celestis
.B. Patet no q obedia est na-
uis ad celu tuplex cla-
uis celu apiens auis ad
celu ascendens Est itaqz
obedia sic nauis Nam
sic qui est i naui semp
predit et cu ipa quies-
cit Sic qui e i naui obe-
diencie spe psicit dormie-
do vigilando comededo
abstinedo abulado qui-
escendo qz admistar na-
uis no moue motu ppo
sz alieno De hac naui
het Pu xxxjo Facta
est quasi nauis instito-
ris i mercatoris Per-
cam rone obediens co-
pat equitanti Na sicut
equitas quiescedo pre-
dit qz no moue motu
ppo sz quiescit Sic bos
obediens qn pausat
merit qz no innit motu
voluntatis sue sz maioris
sui vn dr Can pmo
Equitatui meo assimi-
laui te amica mea Est
eciam obedia sic clauis
padisi Sic em iobedi-
encia padisu clausit
Gen iijo Sic obediencia
apit In sigua hq dicit
q xpc dedit symoni
in sigis claues regni ce-
loru Mt xvjo Et sicut
dns maledixit pro hoi
iobedienti Dns male-
dicta tra i ope tuo Gen
iijo Sic bndixit symoni
i obedienti dicens Btus
es symon bariona Mt
xvjo Est eciam obedia
sic auis ad celu ascen-
dens Na sic auis cum
duabz alis volat Sic .C.
obediens cu ala paup-
tatis et cu ala castita-
tis scandit ad celestia
hoc est qd dr Apoc
xijo Date sut mulieri
due ale vt volaret
in desertu locu mulier
ista pt dici obedia due
ale pnt dici illa duo
vota sibi iuncta scz cas-
titas et paupertas vo-
luntaria Patet nota q obe- .D
diencia est suma i me-
rito vicina deo pxia
celo Est itaqz obedia

i meito suprma Et insignia h⁹ xpc aptis apposuit symone obediente Sic em dr creator mr q oia obediat obedienti nec mirz si volt q obedienti obediant cete catue qz ipe deus volunt obedienti obedire Hom de Josue De quo dr Josue x° Nō fuit pquea tā longa dies obediente deo voci hominis Est ergo obedia deo vicina Jnungs sta dns recubuit in domo symois luc vij° Et omis qui erant i bethania eu diligebat Joh xj° Bethania quippe domus obedie dr Est at obedia scala celi et deo ppinqua Jnsignia h⁹ dns ascendit i celu de bethania luc xxiiij° Habz at obedia auxilia q ipam iuuat Vn nō mirū q sex sūt q iuuat obediam scz humilitas flectes · consuetudo freques dilectio feruens affect⁹ terrea contepnes gra interiq igmes placatus modestie ppiēs Obediencia igit hoiez obedientem iuuat humilitas q aiam reddit flexibile Sic em gracilitas et sbtilitas virge facit vrga facile iclinare Sic gracilitas humilitatis facit hoies facile obedire vñ dr

Aplq de xpo phil ij°. humiliauit semet ipm factus obediens vsqz ad morte Juuat ecia obediaz consuetudo Na sic equus assuescit cū voluptatib⁹ vt sciat se ad omez pte flecte Sic assuetus obediencie fit hoiez ad mitu obedire De tali eq° dr bn Prou xxv° Equus paratus ad die pli Juuat 3° obediaz dilectio di Na sic ignis facit cera mollem et tractablem Sic amor dei ignitus facit hoiem obedire vn dr luc xij° Jgne veni mitte in terra · i · in aiaz deuota Juuat obediam nichilominus contept⁹ mudi et separacio volutatis ab oi re corpali · sic e pellis tractabilis aliq° separato que tatu est rigida q diu e in ligno confixa Sic aia nr adinstar pellis attemis seiūgit ad obediendu facile inclinat Jnungs psona dr patiens sit et no turbatus Juuat ecia obediam vnctio gre interioris Sic em coreu vnctu fit molle z tractable qd sn an vnctioz erat durz et rebelle Sic ho facile ad obediam qn aia intus e vncta p graciaz hec est vnctio de qua dr pi Joh ij° Vnctioz qua accepistis ades maneat in vobis Tandē iuuat obediam modestia ppipientis Rom

de deo q̄ vnu͂ solu͂ lignu͂
phibuit et o͞ia alia co-
cessit Gen̄ ii°. c. De o͞i
ligno paradisi comedite de
ligno aut̄ ~~boni~~ scīe boni
⁊ mali ne comedat̄ Hec
etiā obediā officia que
ypaz occupat̄ sz tā gn̄a
·2·F· preceptoꝝ Vn̄ no͞ q̄ quilibz
dz obedire preceptis indictis
p nām̄ q̄ in scriptura sunt
Thob iiii°. c. Qd ab alio ode-
ris tibi fieri caue ne alt̄i
feceris Et mt̄ vii°. Omnia
quecumqz vultis ne faciat
vobis hoīes ea nolite fa-
ce eis Vel demu͂ obediē
preceptis īnditis p scripturā
que scripta sunt Exo. xx°.
Vbi pom̄ preceptu͂ Non ha-
bebis deos alienos Debe͂
etiā obediē preceptis īspi-
ratis p gram̄ et dilcoz
dei et proximi que scripta
sunt math xxii. Hoꝝ exo-
positor q̄ ī una de pre-
ceptis et ī una de caritate

De pauptate · Capm̄ tciu͂ :-

De pauptate no͞ spe-
cialit̄ tria sc̄z q̄ pau-
ptas ē celeste preciu͂ cu͂
quo paupes celu͂ mer-
cant̄. celeste prandiu͂ ad
qd paupes īvitat̄ celes-
te soliu͂ in quo paupes
·3·A· locat̄ Primo igit̄ pauptas
ē celeste preciu͂ q̄a a paupi-
bus emit̄ celu͂ Sic dicit Aug
Regnu͂ mag celoꝝ iure
empcionis cōbemit pau-
peribz qz ipi ipe solunt
preciu͂ qd tacuerit xpus
mt̄ xix°. Omnis qui re-
liquerit domu͂ etc. Secdo
pauptas ē celeste pran-
diu͂ quo paupes refici-
unt̄ Sic enī videmus q̄ q̄n
clamat̄ elemosina vel pran-
diu͂ soli paupes veni-
unt ⁊ accelerāt Sic ad
prandiu͂ celi ad qd xpus ·b·
īvitat soli paupes in-
trant Qd figurat̄ luce
xiiii° vbi dr̄ q̄ ho quidā
fecit cenā magnā etc.
Et no͞ q̄ tā gn̄a homi- ·2·B·
ad cenā illā venire no-
luerunt sz excusaciones
friuolas allegauerunt
sz auari diuicijs incras-
sati et mundi delicijs
īpinguati. supbi hono-
ribz dilatati Vnde id
Deut°. xxxii. Incrassa-
tus īpinguatus dilata-
tus dereliquit deu͂ facto-
re suu͂ Auari figurat̄
p illu͂ qui quinqz iuga
bou͂ emerat Immundi
p illu͂ qui vxore͂ duxe-
rat Supbi p illu͂ qui
villā cōparauerat Et io
omnes isti a cena xpi sunt
exclusi et soli paupes
sunt intromissi vnde dr̄ ibi
Voca paupes et debi-
les et introduc Tercio
pauptas ē celeste soliu͂
ī quo paupes sedet Sic
dr̄ mt̄. xix. Vos qui re-
liquistis o͞ia et secuti
estis me Et seq̄ Sedebitis
et vos sup sedes duo-
decim iudicantes xii tribus
isrl̄ Sz no͞ q̄ qui esset
sup celu͂ t̄ra tota re-

De pauptate cap 3m

putaret quam centies. Sic terra tota pauperes reputat quasi rem minimam et vilem quia in celo ut dominus est habitat sedes et maior suam nam sic dicit Apostolus in epistola ad Philippenses iii. Nostra conuersacio in celis est. C. Vnde non solum pauper habet tria bona scilicet vitam securissimam, mentem preciosissimam, vestem nobilissimam. Primo gaudent pauperes in vita securissima securi quia propter paupertatem non mouentur lites, non timent fures, non formidant ventorum tempestates. Sed diuites huius mundi sustinent omnes tribulaciones. Vnde in figura huius Cayn qui interpretatur possessio habebat caput tremulum et portat diuitum curam et sollicitudinem auarorum. Secundo pauperes mente sunt quieti et a spinis diuiciarum minime lacerati et ab earum pondere liberi et ab earum ignarde mundi. Nam diuicie faciunt tria mala: bona acquisita temporalia possessa onerant, amata inquietant, amissa cruciant, ut dicit Bernardus. Vnde in figura spiritualis quietis quam habent pauperes et anxietates quas comitantur diuicias, Israel accepit sabbatum quietem et Egipcii anxietates et curas ut dicitur ad Hebreos iiii. Relinquitur libera possessio populi Dei. Tercio sunt pauperes veste decori id est honestate conspicui. Ideo Capitulum iungit ista duo. Crisostomus: Paupertas inquit et honestas adeo sunt quasi iuncte pauperibus specialiter velut signum Christi. De quo dicitur Luce ii. Et hoc signum cum condicione. D. Et non solum simplex est signum Christi condicione ad luxum actoribus mundi: primo fuit paupertas cum contradicitur ab auaris; secundo fuit castitas cum contradicitur ab immundis; tercio fuit humilitas cum contradicitur a superbis. E. Vnde non quod paupertas alia tria bona habet sed est enim Deo summe coplata, celo summe coequata, bonis summe cumulata. Paupertas primo est Deo summe coplata. Christus enim habet pauperes quasi familiares et domesticos et diuites quasi ignotos et extraneos. Vnde in figura huius Christus officio suo vocauit pauperes prius quam diuites, piscatores quam mercatores, pastores quam reges, pauperes de prope et diuites magos ab oriente. Secundo paupertas est summe coequata celo et ea que summe est elongata et eleuata a mundo. Pauper enim summe celis appropinquat quia omnia momentanea conculcat. Sic vir ille qui vult alte attingere scabellum consueuit sub pedibus locare, sic pauper manu tangit celum quia de omnibus terrenis contempnendo et gaudendo fiat sibi quasi sub pedibus scabellum iuxta id Deuteronomii xi° Omnis locus quem calcaverit pes vester vester erit. Ideo paupertas est summe cumulata omni bono. Optime enim thezaurisat ipse, enim dimittit terram talpis, id est avaris, fimum porcis, id est immundis, pulverem serpentibus, id est superbis, iuxta id Genesis iii° Serpenti pulvis panis eius. Ipsa enim dedignatur fimum stabuli habere loco thesauri. Fimus stabuli sunt divicie huius mundi, quia mundus est stabulum, id est locus iumentorum, id est hominum bestialium. Ipsa etiam bona immobilia retinet, id est celestia, et despicit mobilia, id est omnia terrena, quod significatur Genesis xxv°, ubi dicitur quod Abraham dedit Ysaac omnia que possidebat et filiis concubinarum largitus est munera ~~et~~

De castitate Capitulum quartum

De castitate modo specialiter. Castitas enim floret sicut lilium inter spinas, sicut precium inter gemmas, sicut solem super stellas. Habet lilium incorruptibile, habet precium spirituale, habet solem insuperabilem. Osee n. Castitas est flores sicut lilium iuxta illud Canticorum Sicut lilium inter spinas ii°. Et nota quod in lilio sunt sex folia minei coloris et sex grana coloris aurei. Sex folia minea significant carnis pudiciciam et sex grana aurea significant mentis mundiciam. Vel sic: in lilio sunt sex folia in quibus significantur sex ad pudiciciam necessaria. Primum folium est cibi et potus sobrietas, unde dicit Jeronimus: Virgo vinum fugiat ut venenum. Nam vinum in adolescencia est duplex incendium voluptatis, unde Proverbiorum xx°: Luxuriosa res vinum et tumultuosa ebrietas. Secundum est habitus asperitas, unde dicit Bernardus: Memento quod asperior cardo pannum facit leniorem. Sic asper habitus facit carnem castiorem et per contrarium filii Israel fornicati sunt cum mulieribus moabitis que ornate erant vestibus delicatis ut dicitur Numeri xxv°. Tercium folium est labor strenuitas et per contrarium ignavia et ocia sunt summum luxurie nutrimentum, ut dicitur Ezechielis xvi: Hec fuit iniquitas Sodome sororis tue habundancia panis et ocium, David in domo ociosus commisit adulterium ii Regum xi°. Quartum folium est custodia sensuum et maxime quo ad visum et auditum quia curiositas videndi et audiendi est via ad peccatum. Unde exemplum

.37.

de castitate cap 7 qrtu

pz in dyna filia Jacob
que ad videndum mulieres
illius regionis egressa
a sichem filio emor
corrupta fuit vt dicitur
Gen. xxxiiii. Secundum
folium est modestia ver-
borum quia maxime excitatur
luxuria per verba dissolu-
ta et inhonesta Nam
apostolus i. Cor. xv. dicit
Noli seduci in ambobus verbis
corrumpunt enim bonos
mores colloquia prava.
Sit inquit Jeronimus sermo
virginis prudens modes-
tus et tardus Non tam elo-
quentia preciosus quam pudore
Orte sit vite gravitas
stupenda verecundia vita
prudens virginalis item
et vel prudentie humilis
sermo et modestus solu-
sermo verbi presendo hec
ille Sextum folium est
fuga ociositatis et oppor-
tunitatis et maxime mu-
lierum dicitur enim Gen. xxxv
Nec stes in omni loco
circa regione videmus quod
animalia silvestria pulchrio-
re pelle habent quam domes-
tica Legitur enim ii Reg. xiii-
o quod thamar ab amon
fratre suo fuit corrupta
quia in thalamo fuit sola
cum solo Unde dicunt virgines
que vere virgines sunt esse
pavide et numquam se-
cure et ut caveant timen-
da etiam secura pertimescant

B.

Sunt etiam in lilio sex
grana aurea in quibus figu-
ratur triplex modus diligen-
di deum et triplex causa di-
lectionis Est autem primus triplex
dilectionis modus quod debemus habere
circa castum Est enim prudenter dili-
gendus deus prudenter ne
decepti ab amore eius de-
cedamus dulciter ne illecti
ab amore dei abscindamur
fortiter ne ab amore dei
evellamur vt dicit Bernardus Sunt
autem tres cause precipue in
quibus debemus deum diligere
Est enim diligendus deus toto
corde quia creator tota
anima quia redemptor tota
mente quia remunerator
vt dicitur Math. xxii. Secundo

C.

castitas habet precia super
gemmas quia dicitur Eccli. xx-
vi. Non est digna ponderatio
continentis anime Et non
quod castitas est thezaurus in
valore carissimus ideo summe
diligendus Et ideo dicitur Math.
xiii. Simile est regnum celorum
thezauro in agro abscon-
dito Est thezaurus in va-
se fragilissimo et ideo summe
claudendus Unde dicit apostolus
ii Cor. iiii. Habemus thezau-
rum istum in vasis fictilibus
Unde maioris virtutis est
in carne corruptibili servare
castitatem Est thezaurus
cum hoste malignissimo
Et ideo summe est videndum
quod valde laudabile est
castrum debile defendere
contra hostem fortissimum

.D.

Tercio castitas habet excellens solum super omnes stellas quod significatur per thronum de ebore grandem · vt dicitur iij Reg x°. Et nota quod ebur est frigidum solidum et candidum. Frigidum contra concupiscentiam. Candidum per meram innocenciam · solidum per firmam perseveranciam. Item nota quod si ebur in panno lineo mundo involuatur servat pannum ne incendatur. Sic ergo figuratur quod interior castitas mentis conservat corpus exterius ab incendio libidinis. Item nota quod castitas habet fructum vberrimum · cursum celerrimum · sertum pulcherrimum. Primo ergo castitas habet vberrimum fructum. Et nota quod triplex est fructus evangelicus scilicet tricesimus quem habet castitas coniugalis. Sexagesimus quem habet castitas vidualis. Centesimus quem habet castitas virginalis vt dicitur Luce viij°. Secundo castitas habet celerrimum motum. Casti enim consequuntur deum tripliciter scilicet currendo · natando · volando. Currit enim castus per bonam operationem. Natat per intrinsecam devotionem. Volat per supremam contemplationem et sic sequuntur agnum quocumque ierit vt dicitur Apoc xiiij°. Tercio castitas habet pulcherrimum sertum. Non enim solum habet aureolam premij actualis sed etiam aureolam premij essentialis. Et nota quod triplex est aureola scilicet virginum martirum et doctorum. Virginum florea · martirum gemmea · doctorum aurea. Item virginum est florea de qua dicitur Cant iiij°. Veni de libano sponsa mea veni coronaberis · scilicet aureola castitatis · quia scriptura castitas flos dicitur melito castis corona de floribus datur. Et nota quod castitas ad instar floris marcescit solo tactu · quia tactus impudicus delectationis castitatem corrumpit. Sic enim flos sole presente decorem suum ostendit. Nam flos naturaliter de nocte clauditur · et oriente sole rursum expanditur. Sic homo vere castus de castitate coram deo non coram hominibus gloriatur dicente Apostolo 1 Cor 1°. Gloria mea hec est testimonium consciencie mee. Aureola vero martirum est gemmea vnde dicitur in psalmo. Posuisti super caput eius coronam de lapide precioso. Aureola doctorum est aurea de qua dicitur Exod. Corona aurea supra mitram eius. Item nota quod castitas indiget studiosa clausura · castitatem decet preciosa tinctura · et speciosam picturam. Primo ergo castitas debet habere clausuram studiosam. vnde dicitur Cant iiij°. Ortus conclusus · soror mea sponsa.

Et no q i orto bn clauso no pt quis intrare nisi de alto. Sic i hoie casto qui ht clausura cotinecie nullu desideriu dz intrare n celeste. Qz tn si ortq clausq bestijs plenq esset clausura parz pficeret ymo plq noceret qz p desset. Ita qz bestiales motq libidis srepunt i mente parz aut nichil valz clausura castitatis i carne. Et post dr Cant iiij°. No solu ortq cclusq s; fons signatq ppt puritate mentis. Sedo castitas dz hre cinctura pciosam qz dr Luc xij°. Sint lubi vri pcincti z lucerne ardentes i manibq vris. Et no q daniel vidit viru accinctu renibq auro obrizo qd e auro valde pciosum vt dr Daniel x°. Johes Apoc vidit filiu hois pcinctu ad mamillas zona aurea vt dr Apoc i°. Sed ista ad duplice castitate refert. Na zona aurea vl cinctura renu signat corpq castu zona no aurea int mamillas signat cor mundu. Quia vt dt phus in libo de aialibq. Cor hois e int mamillas aliquatulu declinans ad sinistra pte. Tcio castitas dz hre spetiosa pictura. Sic em candor mãlis vl albedo e caput z firmamentu alioz coloz vt dt phus. Sic candor spualis i castitas est qn caput et firmamentu alioz virtutu et bonoz opez vt dt Bg. Et no e aliqd bonu opq si castitate.

Incipit diet quīta de virtutibus
Capⁿ primu

Post tractatu de ptceptis et cosilijs ddm e de vtutibq donis btitudinibq et fructibq. Ista iiij^or st qda spealia intentiua ad opand ptcepta diuina z cosilia euangelica. Ista at iiij^or drut p huc mod. qz vtutes faciunt opari pfte. Dona at faciunt opari delectabilr vl delitiose. Et no q vtutes st vij. tres dnr theologice. iiij^or dicut cardiales. Tres theologice st fides spes caritas. Qz quator cardiales st prudencia tepancia fortitudo et iusticia. Dicut at theologice. qz hnt deu vl bonu increatu p obiecto. Vtutes at cardiales hnt bonu creatu p obiecto. Ppterea vtutes theologice respiciunt mag^s vitam cotemplatiua et ordinant hoiem ad deu. Cardiales no ptinet ad vita actiua. et ordinant hominem ad pximu. Et io

.X.

Incipit dicta quinta de vtutibq cap° primu

iste dr theo^ce .i. divine
a theos .i. deus et logos
sermo qr pri^r sunt ad deum.
Sz cardiales dr a car
dine in q^o vertit^r ostiu qr
pri^r respiciunt vita actiaz
que tota e mobil sup
cardiales virtutes Unde iste
virtutes theo^ce ptinet ad
maria q intendit circa
vnu sz bonum increatum
qd no aufert^r nec muta^r
Sz na^or no cardiales ad
martha que itendit circa
multa et turba^r erga
plurima sz bona creata
Sunt et alia loca scriptu
re vbi respiciunt^r virtu
tes dona btitudines et
fructus Cor xiij^o virtutes
theologice ponu^r j Cor
xiij^o Nunc aut manent
fides spes et caritas tria
hec Sz na^or no virtutes
cardiales virtutes ponu^r
Sap viij^o Sobrietate pru
dentia docz iusticia et
fortitudinez qbus nichil
e vtilius i vita hoibus
B. Dona no spus sci sunt
donu sapie donu itel
lectus donu consilij donu
fortitudis donu pietatis
donu scie et timoris
dni Ista aut dona po
nu^r ysa xj^o Et requi
escet sup eu sps sapie
et intellcus spus forti
tudis spus consily scie
et pietatis et replebit
eu spus timoris dni.

C. Btitudines aut sunt octo
sz paupertas mititas
mansuetudo luctus esu
ries iusticia mundicia cor
dis pax pacia Ista po
nu^r Mt v^o. Fructus spus D.
sci sunt xij .i. caritas.
gaudium pax paciencia
longanimitas bonitas
benignitas mansuetudo
fides modestia contine
tia castitas Isti ponu^r
Gal v^o. Virtus sic diffi
nit^r in li^o de spu et aia
Virtus e habitus mentis
bn institute De vir
tute i qui no specialit^r
tra sz eius specifica compo
sitione eius virtuosa opa
tione eius gr^osa pro
creatoz Compat^r go E.
virtus specialr tribus sz
ligno frondoso. lapidi
precioso terrestri. et celesti
padiso Po compa^r lig
no frondoso. Ho em absq
virtute e sic arbor sil
uestris et vinea que
pfert labruscas .i. de
silcones carnales vel
glandes q sunt cibus
porcoz .i. homi imu
doz vl demonu Si
vaning virtutis tali arbori
fuit insertus tota ar
bore trahit ad natam
sua et facit ea ferre
fruct optios qui leti
ficat deu et anglos
Luc xv^o. Gaudiu est
angelis dei sup vno
pctore etc Hec est illa

arbor pulchra cuius fructus nimius et esca universorum in ea. Daniel 4°. Secundo comparatur lapidi precioso. Sicut enim virtus que est in gemma facit multum valere anulum, sic virtus que est in viro iusto facit ipsum prevalere multis peccatoribus. Unde dicitur Ecclesiastici 16°: Melior est unus adnis deum quam mille impii filii. De hoc lapide precioso dicitur Ecclesiastici 6°: Quasi lapidis virtus probacio erit in eis. Sed operibus bonis hodie multum vilipenditur, itaque quasi si esset venalis a paucis emitur. Sicut gallus qui invenit in sterquilinio margaritam et granum putridum, despecta margarita elegit granum putrescens, sic homo mundanus spreta virtute appetit bonum temporale et transitorium. Et raro est quare vilipenditur virtus, quia nescit homo precium eius, ut dicitur Job 28°. Et propter hoc dicit salvator Matthei 7°: Ne mittatis margaritas vestras ante porcos, id est ante homines immundos et mundanos, quia plus volunt frui carnalibus et immundis delectacionibus quam margaritis gracie et virtutis. Tercio comparatur paradiso tam terrestri quam celesti. Terrestri comparatur in tribus, scilicet in situs eminencia et in fructuum opulencia et in fontis effluencia. Est enim paradisus locus altissimus, ita quod aque diluvii ad illum non pervenerunt. Sic viri religiosi seu virtuosi vita sunt eminentes ad instar paradisi, ita quod numquam obruit diluvium peccati. Unde dicitur Sapiencie: in prudencia iusti viri. Ecclesiastici ultimo: Exaltasti super terram habitacionem meam. Est 2° paradisus locus fructibus opulentus. Producit enim omne lignum pulchrum visu et ad vescendum suave. Genesis 2°. Sic vir iustus vel virtuosus producit omne lignum pulchrum visu per honestam conversacionem et ad vescendum suave per bonam operacionem et intimam devocionem. Unde dicitur Ecclesiastici 24° in persona viri virtuosi: Flores mei fructus honoris et honestatis. Est nichilominus paradisus locus irriguus. Unde dicitur Genesis 2° quod fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita. Quatuor capita sunt quatuor principales virtutes vel cardinales que aggregata dicuntur, scilicet iusticia, temperancia, prudencia, fortitudo. Iusticia est locum in rebus licitis, prudencia in dubiis, temperancia in prosperis, fortitudo in adversis. Comparatur etiam virtus paradiso celesti in quatuor. Est enim paradisus

f

b

celestis habitacio dei locus gaudii locus lucis locus ordinati amoris. talis est anima viri iusti et virtuosi. Nam ibi est lux veritatis. Ibi est amor caritatis. De tali paradiso dicitur Eccl. xl°. Gratia sicut paradisus in benedictionibus.

H. Econtrario anima peccatoris dicitur non paradisus sed potius infernus habet enim quatuor mala opposita bonis supradictis. Ipsa enim est habitacio non dei sed demonum. Ipsa enim loco gaudii habet remorsum consciencie. loco lucis habet tenebras ignorancie. loco amoris ordinati habet ignem concupiscencie. Unde de tali inferno dicitur Ysa. xxxviii°. Quia non infernus confitebitur tibi. i. anima peccatoris. quia anima peccatoris est quasi locus infirmus vel infernalis.

I. Item virtus vel gratia comparatur aliis rebus scilicet signo vel caracteri precio vel pignori oleo vel unctioni. Virtus enim est signum vel caracter predestinacionis. Sicut enim pastor signat oves signo quo distinguit oves proprias ab alienis. Sic deus qui est pastor animarum nostrarum Joh. x°. ponit in omnibus signum gratie vel virtutis quo distinguit oves ab edis. De hoc signo dicitur Eph. iiii°. Nolite contristari spiritum sanctum in quo signati estis signo redempcionis scilicet gratie vel virtutis et veritatis. Est enim virtus pignus vel precium salutis. Sicut enim qui habet precium rem potest emere. et sic qui habet arram vel pignus sufficiens certus est de solucione. Sic qui habet virtutem vel gratiam tutus est de salvacione eterna. De hoc pignore habetur Eph. i°. Signati estis spiritu promissionis sancto qui est pignus hereditatis nostre. Est nichilominus virtus quedam unctio regalitatis promissionis. Sicut enim reges promovendi ad regna terrena unguntur. Sic deus electos suos unguit ad obtinenda regna celestia et eterna. De hac unctione dicitur Joh. ii°. Unctionem quam accepistis a deo maneat in vobis. Non quod electi qui habent unctionem virtutis reges dominentur super omnes. tamen quia deus regnat in eis per graciam. quia eis in hoc mundo serviunt omnia pro obediencia. Omnia namque eis cooperantur in bonum scilicet tam bona quam mala tam prospera quam adversa.

K. Item virtus vel gratia comparatur aliis rebus scilicet armature forti prebende nobili et optime pastori. Virtus enim est armatura tam fortis quod omnia vincit et numquam vincitur vel superatur. Homo autem sine virtute est sicut homo inermis in medio hostium suorum. i. inter prospera et adversa ab utrisque leditur et superatur. Nam ipsi deo vivunt prospera et ad-

uersa

vsa propter quod monet Apostolus Ad ephe. vi° Induite vos armatura dei id est virtutes ut dicit glosa. virtus est prebenda nobilis quod patet ex duobus scilicet ex parte dantium et ex parte recipientium. Se. Ex parte dantis sic enim papa et alii prelati consueverunt sibi retinere collationes pinguiores vel prebendas nobiles. Ita deus collationes huius nobilis prebende scilicet virtutis vel gratie retinuit ad manum suam. Iuxta illud ps. Gratiam et gloriam dabit dominus. Nullus enim aliquis habet habens duas prebendas. Secundo ex parte recipientis patet nobilitas huius nobilis prebende quia prebenda virtutis vel gratie magis confertur non amicis vel caris. Alia namque bona naturalia et temporalia quasi viles prebende dantur indifferenter inimicis et amicis ut dicit Augustinus de civitate dei. Interdum plus habundant inimici quam amici et peccatores quam iusti. Virtus vel gratia est quasi possessio optima. Sicut enim dicitur possessio que propinqua est muro civitatis scilicet optima que est inter muros propter securitatem clausure vel habitationis Sic propter optime sedet virtus que est in secreto cordis. Unde narrat Seneca de quodam philosopho quod uxore capta et liberis cum populus ex incendio evasisset interrogatus a tyranno quid amisisset. Nichil inquit perdidi nam bona mea mecum sunt. Namque bona interiora sicut sunt virtutes vel gratie non possunt auferri ut vulgo dicitur nec vastus nec gelu. Et ideo dicit ps. Omnis gloria eius ab intus ~~et~~ filia regis est anima fidelis cuius tota gloria est in interiori possessione salutis etc.

De caritate Capitulum secundum

Caritas est dilectio qua diligitur deus propter se et proximus propter deum vel in deo. hec in sen. De caritate nota specialiter tria. scilicet eius typum figuralem. eius ortum virtualem eius fructum finalem. Circa primum sciendum quod multiplex est typus vel signum cui caritas comparatur. Comparatur autem post auro probato ferro ignito et vino condito. Nam sicut aurum in valore excedit omnia metalla. Sic caritas excedit omnes virtutes et omnia opera bona. Cor. xiii°. Maior autem horum est caritas. De hoc auro pretioso dicitur Apoc. iii°. Suadeo tibi emere aurum ignitum ut locuples fias. Caritas etiam est sicut ferrum ignitum quod est molle et ductile frigidum vero durum et rebelle. Sic anima sine caritate est dura et rebellis per maliciam. Ignita vero anima est ductile

A.

per obedientiam et mollis pertinax. Unde caritas de lapideo corde facit cor carneum dulce et pium. Ezech. xxxvi.

Caritas nichilominus est sicut vinum conditum quod dicitur nectar. Nam vinum nectarium vel conditum est dulce, acutum et forte. In hiis tribus quibus vinum predictum imitatur triplex modus diligendi deum. Diligendus enim est deus fortiter, prudenter et perseveranter, ut dicit Bern. In hoc autem excedit caritas quod facit unumquodque dulce vel conditum, quia caritas est adeo dulcis quod omne amarum dulcescit cum vino caritatis. Hoc est vinum de quo dicitur Cant. viii. Dabo tibi poculum ex vino condito. Deus enim potat animam devotam vino caritatis et inebriat nectare suo dulcis amoris.

·B· Item caritas comparatur aliis tribus, scilicet avi predam capienti, navi mare naviganti, morti carnem perimenti. Caritas enim est sicut avis generosa que vivit de preda, sicut accipiter, falco et aquila. Iste namque aves vix vel numquam capiunt terram nisi quam capiunt preda. Sic homines caritatem habentes bona ista terrena et transitoria non tangunt per affectum nisi querendo solummodo simplicem victum iuxta illud Apostoli i. Thi. vi. Habentes alimenta et quibus tegamur hiis contenti simus. Sicut aquilam nulla avis effugit, sic caritatem nullum opus boni evadit. Hec est aquila grandis magnarum alarum, sicut dicitur Ezech. xvii. Ale eius sunt due, scilicet dilectio dei et proximi.

Caritas etiam est sicut navis maris. Nam sicut navis non vadit nisi quo ducit eam flatus venti, sic qui cum caritate navigando per mare huius mundi solummodo ducitur a flatu spiritus sancti. Sicut celestia animalia de quibus dicitur Ezech. i°. quod ubi erat impetus spiritus illuc gradiebantur. Hec est navis de qua dicitur Prov. ult. Facta est quasi navis institoris et mercatoris, ut dicit Papias.

Caritas nichilominus est sicut mors. Nam sicut mors perimit carnem, sic caritas carnalitatem. Et sicut mors aufert sensum mortuo, sic caritas facit hominem insensibilem mundo. Et sicut mors facit ut pulvis, id est corpus, revertatur in terram et spiritus rediat ad dominum suum qui fecit illum, ut dicitur Eccl. ultimo, sic caritas facit ~~gravitatem~~ considerare proprie carnis fragilitatem et facit desiderare superna spiritus felicitatem. Item nota quod tribus aliis comparatur. Est enim caritas sicut fluvius.

bene tinctus, sic canis bene ductus, sic later bene coctus. ~~Est enim caritas~~ Caritas non comparatur funi bene tincto. Sicut funis bene tinctus est valde fortis, sic caritas est indissolubilis. Contra dicit Apostolus ad Romanos viii: Quis nos separabit a caritate dei? quasi diceret nullus. Et hec caritas fortior est omni fune. Est enim aliquis aliquis funis quod valeat rumpere ignis vel gladius. Caritas autem numquam potest rumpi nec igne tribulacionis nec gladio mortis. Iste funis caritatis indissolubilis componitur ex tribus funiculis, scilicet de corde puro et consciencia bona et fide non ficta, ut dicitur i Thi i°. Hic est enim funiculus ille triplex qui difficile rumpitur, ut dicitur Eccl iiii°. Caritas eciam cani bene ducto ad venatorem comparatur. Sicut canis sequens predam non sentit spinas, sic qui caritatem habet et sentit odorem paradisi quasi non sentit spinas tribulacionum huius mundi. In persona talis potest dici Prov xxiii°: Vulneraverunt me et non dolui, traxerunt me et non sensi. Comparatur nichilominus lateri bene cocto. Sic enim later bene coctus fit solidum fundamentum, et si male sit coctus ruinosum est. Sic homo bene coctus per caritatis incendium habet optimum et virtuosum fundamentum. De quo dicit Apostolus Ephesios iii°: In caritate radicati et fundati. Sed later male coctus, id est homo tepidus et modice caritatis, cito dissolvitur et convertitur in lutum carnalis concupiscencie. Tales lateres male cocti sunt lateres Egypti, qui sola palea dicuntur esse cocti, ut legitur Exo. Item caritas comparatur aliis rebus, scilicet arbori vel ligno, iugo vel oneri, glutino vel cemento. Caritas enim est sicut arbor vel lignum fructuosum in quo pendet fructus pietatis, flores honestatis, folia veritatis. Et [illegible] arbore resecantur [illegible] ramusculi ut melius [illegible] et fructificat. Sic [illegible]radicandi sunt amores inordinati ut amor dei forcius invalescat. Unde bonus agricola vel ortulanus purgat plantam sente spinis ut fructum plus afferat, Joh xv°. Caritas eciam est onus leve et alleviatus, sicut in avibus ala et sicut in equis quadriga. Nam sicut avis onere alarum volat forcius et velocius, et equus cum onere quadrige portat duplum facilius, sic onus penitencie et tribulacionis facilius et per duplum portatur a leviori onere caritatis

D

Ipsa .n. est iugum suaue et causa huius suauitatis est quia xpus in cruce subijt id iugum et adhuc sub eo vult esse nobiscum Vnde ipse portat quasi totum pondus vel maiorem partem ponderis Et ideo non est mirum si iugum caritatis est suaue propter quod dicitur Mt xi. Iugum enim meum suaue est et onus meum leue Caritas michi loyng est sicut colla glutinum vel cementum ita sicut glutino iunguntur asseres vel cemento lapides Sic caritate iunguntur fideles hoc glutino id est bitumine linita fuit specialiter archa noe Gen vi. Vnde si archa esset non liniretur virtute huius glutini esset in periculo submergendi Hoc est vtilius cemento vniuntur anime Vn[illegible] ali edificio et cum v[illegible]to sit murus esset [illegible] sinus sic quod murus [illegible] esset quasi actus lapidum vlline pinguis Sic dicitur Ge xx. Iherusalem in actu lapidum erit Ita caritas alegatur et ipse ebus alijs comparatur sicut fonte naturali veste nupciali igne vtuali Caritas quidem est fons naturalis Sic enim aqua fontis naturalis in hyeme est calida Sic caritas feruet in tribulacione et sicut aqua fontis est frigida vel frigescit interius cum calor invalescit exterius Sic interius tepescit amor dei cum invalescit exterius amor mundi De hac aqua fontis mundanj dicitur Ioh iiij. Omnis qui biberit ex hac aqua sitiet iterum vt dicitur talis aqua inflat et non satiat Ez de aqua fontis diuini dicitur ibidem Aqua quam ego dabo fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam Caritas eciam est sicut vestis nupcialis De qua habetur Mt xxij. quod ille qui ea caruit eiectus fuit de nupcijs Sic qui non habet caritatis tunicam non veniet ad eternam cenam Et nota quod vestis caritatis precipue a quatuor commendatur a quibus consueuit commendari vestis nupcialis scilicet ab artificio a materia a flagrancia Commendatur vestis caritatis ab artificio quia magno studio composita adeo quod id patet Vnciate intelligentes studia eius hercend studia diuina componunt in nobis caritatis indumenta Commendatur eciam vestis a materia nam alie vestes fuerunt vel de vel leribus animalium vt vestis lanea vel de corticibus herbarum vt vestis linea vel de visceribus vermium vt vestis sericea vestis aut caritatis fit ex gratia spiritus sancti.

et de vestib9 xpi in signat' d' apls Ro. xiij°. Induimini dnm ihm xpm. Comedat' hec vestis a sua colore. Est aut' supr color h9 vestis sc3 bissin9 z purpure9 et sic rubeus color optie sed3 sup bissinu vl candidum. Sic caritas optie stat sup hoiem castu pu. xxxj°. Bissus et purpura indumentu ei9. Comeda' et' hec vestis a fragrancia. Cant. iiij°. Odor vestimentoz tuoz sic odor thuris. Et io qui portat hac veste inetur bndcoz sic Jacob Gen. xxvij°. Statim vt sensit ysaac vestimentoz fragrancia bndicens ait Ecce odor filij mei sic odor agri pleni. De hac fragrancia d' apls j. Cor. xiij°. Caritas paciens z no emulat' no odit non iflat' no est ambiciosa no querit que sua s't no irasci' no cogitat malu no gaud3 sup iniquitate. cogaudet aut' veritati. oia suffert oia credit oia sperat oia sustinet. caritas nunq excidit. Its vestis caritatis ht duas pecias et xiij. fimbrias vl crepas. Est preciata sic tunica nobilis domicelli. Due pecie ei9 s't dilectio dei et proximi. Impte dextra est pecia dilectionis dei. In sinistra dilectio proximi. Vna de bisso altera de purpura. De istis d' p' vltimo Bissus et purpura indumentu ei9. Quatuor sagitte ponu't' Luc. x°. Diliges dnm deu tuu ex toto corde tuo etc. Credenciis fimbrias ponit' sicut sup dcm e. Caritas paciens e etc. j. Cor. xiij°. Compat' aut' caritas igni i decem. Primo ignis vtuosior e sibi elementis. Sic int' omnes vtutes efficacior est virtus caritatis. Luc. xij°. Ignem veni mittere in terra. In hoc aut' caritas excellit igne q' extinguit aqua igne maloru. sed aq multe no potert extinguere caritate vt d' Cant. viij°. Scdo ignis ardet et lucet. Sic caritas in hoie ard3 p affcom z luc3 p exom. Sic Johes bapta. De quo d' Joh. v°. Ille erat lucerna ardens et lucens. Tercio ignis frigidu accendit et etiam carbone extinctu. Sic accendiu caritatis expellit ab hoie gelu auaricie z morte culpe z facit sic viuu carbone extinctu vn d' Johis iij°. Translati sumus de morte ad vita qm diligimus fres. Quarto ignis incli-

·B·

nerat. Sic utique sine incendio caritatis redigit hominem in cinerem humilitatis. Unde dicebat Abraham Gen. xviii^o. Loquar ad dominum meum cum sim pulvis et cinis. Sexto ignis se intendit sursum. Sic caritas facit ascendere scilicet vel sursum per desiderium. Unde dicebat apostolus ad Phil. i^o. Cupio dissolvi et esse cum Christo. Septimo ignis est semper in motu. Sic caritas est semper in aliquo bono actu. Unde dicit Gregorius. Amor dei numquam est otiosus, operatur enim magna si est. Si autem operari renuit amor non est. Octavo ignis aufert rubiginem a ferro, sic caritas tollit rubiginem peccati. Unde dicitur Deut. iiii. Deus autem noster ignis est, scilicet ad consumationem devorans scilicet peccati rubiginem per suam infinitam dilectionem. Et sicut ignis scintillas emittit, sic caritas mentem devotam scintillas celestium desideriorum emittere facit. Sic enim legitur Dan. ix^o. Vir desideriorum es. Nono ignis facit ollam fervere et olle ferventi non insident musce. Sic mens que per caritatem fervet muscas temptationum in se non recipit. Temptatio autem inter alia nomina sua vocatur Beelzebub qui interpretatur deus vel princeps muscarum Luc. xi^o. Decimo ignis servat lampadem a mure. Mus namque cum lampade extincta conspicit mox oleum bibit, sed ipsam non audet sugere quamdiu conspicit lampadem ardere. Sic caritas ardens in animo oleum gratie custodit a spiritu maligno. Hoc oleum voluit prudentes in suis lampadibus habere ut cum sponso valeant ad nuptias intrare Mat. xxv^o c^o.

De fide Capitulum tertium

Fides est virtus qua ea que ad fundamentum religionis pertinent firmiter creduntur. Li. iii. Sen. De fide non specialiter tamen secundum aliquem typum speciosum vel actum virtuosum eius firmiter cognoscendum. Ideo dico quod fides habet typum speciosum vel figuram multipliciter cum allegatur vel scripture vel comparatur. Et primo comparatur tribus videlicet arche testamenti, stelle firmamenti et petre fundamenti. Fides quidem est sicut archa testamenti. Unde dicitur Exo. xxv^o. Propiciatorium non excedat archam sed archa propiciatorium. Sic per fidem et numquam sine fide habetur propiciatio peccatorum. Fides est etiam sicut stella firmamenti et precipue dicitur maris stella quia ostendit navigantibus por-

De fide cap^m 3^m

tu gre siue salutis Dr
stella matutina q̄ puē-
nit sole iusticie Dr
michiloig stella orie-
talis qr ducit reges
spuales et facit eos
xpm adorare Sic stel-
la de q̄ scribi^r Mt ij°.
Fides etiā ē sic petra
fundamenti nā sic edifi-
ciu ē solidū qd ē sup
petrā fundatū Sic struc-
tura virtutū et se spu-
ale edificiū optīe lo-
cat^r sup fidei fundamētū
vt d. Dns per Mt xvj°.
Sup hāc petrā edifi-
cabo ecclām meā. Ite
fides alijs rebꝫ bn com-
pat^r Congrue em si-
gnat^r p mūdū spe-
culū dextrū oclm et p
sponse anulū Fides
nāq͂ cōpat^r speclo mū-
do qr sic turris mag-
na i modico speclo cer-
nit^r Sic maiestas et
magtudo diuīa i spe-
culo fidei pnta^r Vnde
ipa est speclm sn ma-
cula vt dr Sapie j°.
Fides etiā compatur
oclo dextro Ocls em
sinist^r ē ro q̄ solū de
naliꝫ iudicat Dext^r
vo ē fides q̄ oia tā na-
lia qm̄ miracla determiat
et intellcm in obseq-
uiu xpi captiuat vt
dicit Aplꝯ ij° Cor x°.
Et sic qui amisit ocu-
lu dextru i vtilis est
ad bella qr opit scuto

B.

sinistro et nllm ht oclm
quo videat facile vl ca-
ue aduersariu Sic q non
ht fide i vtil est ad bella
spualia Vn Naas dixit
hoibꝫ vl viris Jabisgala-
ad In hoc feria vobiscum fe-
dus vt erua oim vrm
oclos dextros I Reg xj°. Na-
as interptat^r serpens vl co-
luber et signat serpente an-
tiquum .i. dyabolum qui niti^r
erue oclm dextru .i. fide
vt ad bellu spuale hoiem
reddat i vtile Ipe em
ē coruꝯ i fnalis qui circa
dauera ueniens pō oculu
inuadit Fides insup cpa^r
anulo qr sic i sbarzacone
sponse anulꝯ i digito pom^r
Sic fides ornat racone
q̄ p digitū intelt^r qr discer-
nit et sic aīa deo spulat^r
desponsat^r vn dr Osee
ij°. Sponsabo te m in fide
Anulꝯ iste argenteꝯ pt
dici eo qr fides admistar
argenti lucet p vera cog-
nicioz et resonat per
pfitam confessioz Vn dr
Ro x°. Corde credi^r ad
iusticiam ore at confessio
fit ad salutē Itē fides
compat^r alijs rebꝫ scz sig-
no vexillari scuto mili-
tari et radio solari fides
ē sic vexillu Nā sicut
vexillū regis iudicat q
rex ē pns i acie vt ter-
reant^r hostes Sic fides
ē signū q̄ rex celestis
deꝯ pns est i pugna

C.

vel temptatione vt fugatur demones Et ideo dicitur i pet v° Cui resistite fortes in fide Sic enim vexillum regis in signum dominij locatur in arce vrbis Sic fides locatur in arce mentis scilicet in eminencia rationis De hoc vexillari signo dicitur ysa xi leuauit dominus signum in nationes i. fide super credentes Fides eciam est sicut militare scutum nam sicut scutum ponitur ad sinistram partem Sic fides principue armat hominem q adlistate Et sicut scutum portatur circa partem cordis quod in sinistra parte hominis est Sic fides est armatura mentis Et sicut scutum est triangulum ita fides credit deum trinum et vnum Et de hoc scuto dicit apostolus ad ephe vi In omnibus sumentes scutum fidei Fides nichilominus est sicut sol et solis radij Nam sicut sol videtur solum proprijs radijs non torticijs vel candelis Sic deus videtur solum radio fidei qui solum sunt lumine summe deitatis non torticijs i. lumine rationis naturalis vnde dicit Ambrosius In hijs que fidei sunt piscatoribus creditur non dyalecticis De hoc lumine vel radio fidei potest intelligi quod dicitur Eccl xi° Dulce lumen et delectabile est oculis videre solem Tamen non quod sol non videtur in spera rota nisi ab aquila Sic deus non videtur bene nisi ab anima valde deuota et patriis contemplacionibus eleuata Item cecus non videt solem sed tamen credit videnti hic videt viam et bene credit eam ducenti nec videt locum profundum tamen credit baculo tangenti Ita simplices qui per se sacram non vident videntibus i. prelatis et pastoribus suis se committere debent Sic cecus committit se ductori et sic ouis committit se pastori tamen summum periculum est cum ipsi pastores vel ductores ceci sunt et ignorantes Vnde dicit veritas mt xv Si cecus ceco ducatum prestet ambo in fouea cadunt Item fides aliis tribus comparatur scilicet columpne sacramentali luiore sonali et luci primordiali Fides itaque est sicut columpna illa que precedebat populum israel in egipto Vnde illa ex parte israel erat lucida et ex parte egipciorum tenebrosa Sic fides credentibus lux Infidelibus est obscura quia ipsi sunt rebelles lumini vt dicitur Job xxiiij° Fides est sicut aurora Nam sicut illa est exosa latronibus Sic fides odiosa demonibus qui sunt latrones animarum De ipsa enim dicitur Job xxiiij Si subito apparuerit aurora arbitrantur vmbram mortis Fides nichilominus est lux preparata Nam sicut illa est primum opus in maiod mudo Sic fides pa virtus e i mori mudo hoc e in corde humano Et io cu sit p°genita spealit' bndicti mēt Vn dr' de tlibus qui ex fide sūt Bndicent' cu fideli abraha Gall iii° Qz nō q fides ad hoc q sit cmēdabil dz hrē tm sz veidica gfessioz magnifica devotoz katholicam pbacoz Pd go fides dz hrē veidica cofessioz ut nēa dicat ne alit' dicat aliter credat et alit' vivat vt sz fides sit viua no mortua qz res mortua ppē no e res nisi equivoce Sic ho mortuus no e ho res etiā ficta no e ppē dicēda res sic leo pictus no e leo verus nec denari' plūbi e denari' Sic i° qui e de aurichalco qui dz ee de auro no e verus denari' Tales sūt fictili et ficti xpiani De quibus dr' Tit i° Cofitent' se nosse deu factis aūt negant Tales sūt sic chimēa q e res tm ficta et tn nichil e i rerū na fides veidica e q vero dt sic vincēdo sic credit Sic credēdo sic dicit Talis e moneta vēa qd emēd padysu et vēa arbor et generosa ad pducēd frondes dine dilcōnis folia salutifē gfessionis flores honeste gūsacois Scdo dz hrē devotoz magnifica Et e nōndū q fides dr' ee magnifica i rebus pd si i solo deo cofidat et si nalis ro contradicat Tale fide hūit abraha q vetulus de vetula et sterili cotra omē roem credidit deo pmittēti q habēt seme i quo bndicent' omēs gentes Vn dr' Gen xv° Credidit abraham deo et reputatū est illi ad iusticiā Tale fidem no habuit thomas qui noluit crede q xpc resurrexisset amortuis nisi oclis videt et manibus gtrectaret Tales sūt illi qui nolut crede ul mutuare n' vno solo pignore De tali modica fide dt Sz fides nō hēt meritu cui hūana ro pbz expimētu Scdo fides est magna si i adusitate no deficit sz tuc plus i valescit De qua dt saluator i matheo Si habuiss fide sic granu sinapis Sinape quāto plus teri' tanto plus viget Talis fides fuit mrtirū qui p fide vicerunt regna ludibria ~~ve~~ vbēa insup vincla et carcēs De hac fide dr' 1° Joh 1° Hec est victoria que vincit mundu fides nra Talem fidem

2ff.

nō hūit petrus q̄ videns
ventū validū timuit Cui
dixit saluator math xiiij
modice fidei quare dubi-
tasti Sic multi īfideles ve-
tū validū tribulacōnis vide-
tes stati titubant et mergūt
ī mari desperacōnis q̄d est
mare mortuū ī quo nichil
pt viuere Tercio fides est
magna si hō ppt dilacōz
petere nō desistit quousq̄
obtinet Talē fidē hūit
mulier chananea Que
quāuis fuisset a xpō re-
pulsa nō quieuit a petic̄e
quousq̄ fuit exaudita
Vn̄ dt saluator math xv
O mulier magna ē fides
tua fiat tibi sicut petisti
Vulgus dr̄ q̄d distitut non
aufert Ita fides dz hre
pfectioz katholica Et
tenēdū q̄ katholica pfectio
xpiana ɔtinet xij arti-
culos fidei qui ī symbo-
lo aplico ɔtinent̄ sc̄ Credo
ī deū etc Sunt aūt xij ar-
ticuli qz sūt xij apli qli-
bet aūt aplorū posuit in
symbolo suū articulū
Petrus aūt dixit Credo
in deū prem Iste ar-
ptinet ad prem Est et
sciend̄ q̄ aliud ē credere
ī deū et aliud credere deo
Credere deo est credere q̄
vera sūt q̄ dicunt̄ a deo
ē et sic possumus credere et
credimus petro et paulo
Sz credere in deū vt dt
Augus est credendo amare

·B·

credendo ī deū p amorē
ire et ī eū membris ī-
corpari Nō de isto ar-
ticulo Cū dr̄ prem omni-
potētem qz ipse est deus
nō deest sibi bona vo-
luntas qz omnipr nō de-
est sibi ptās implendi
q̄d pmittit qz dr̄ ī ps
Omnia quecūq̄ voluit do-
minus fecit etc. Andreas
dixit Et ī ihm xpm
filiū eius vnicū dnm
nrm Iste artis ptinz
ad deitatē filij Et nō
q̄ xps spūalit dr̄ dns
nr qz ipse dnat nobis
duplici iure scz iure cre-
acōnis qz nos creauit
et fecit et iure redep-
cōnis qz magno pcio
sanguine suo redemit
nos vt ait Aplus j Cor
vj Empti estis precio
magno Jacobus maior
dixit Qui ɔceptus est de
spū sc̄o natus ex maria
virgine Iste artis est
primus qui ptinz ad hūa-
nitatē Et nō q̄ maria
iure caruit ī ɔcepcōe
culpa Et io dr̄ ɔceptus
de spū sc̄o conceptus qz
sine culpa fuit q̄d spūs
sanctus fecit ī natiuitate
filij Caruit ex pena
Et io dr̄ de virgine natus
qz nullam penā sensit
ut daprine sustinuit
qz virgo pepit et post
ptum virgo pmansit Et
in hoc ɔpus dedit exēm
filijs omnibus vt nullus

dapnū inferat mētibꝰ vł genitoribꝰ suis· Johanes dixit· Passꝰ sub poncio pylato crucifixꝰ mortuꝰ et sepultꝰ· Iste 2ꝰ articulꝰ ꝑtinet ad huānitatē· Et nō ꝯuior est in hoc articlō ꝑ quibus et ī quibꝰ nō solū ꝯuenisse debemꝰ redemptori nro sꝫ specialr ipm in hijs ꝯormitari· xpc eīm passꝰ ē vt nos paciamur· s· habendo paciā ī adūsitatibꝰ et tribulacōibꝰ nris· Cristꝰ ē eciā crucifixꝰ vt nos ꝑ pniām crucifigamꝰ carne nram de vicijs et ꝯcupijs· xpc mortuꝰ ē in cruce vt nos ī cruce pnie vsqꝫ ad morte ꝑseueamꝰ· Cristꝰ nichilomꝰ sepultus ē vt nos sꝫ kram nre mortalitat͛ ꝯsidemꝰ ⁊ cū tine nre mortalit͛ ad modū carnis salse· supbia condiam͛· Sꝫ qꝛ carnes cito putrescūt ⁊ corrūpūᶻ nisi sale codiant͛· Thomas dixit· Descēdit ad inferna· Iste ar.lꝰ ē 3ꝰ et ꝑtinz ad huānitatē· Descendit at xpus ad inferos sm aiam vt extrahat suos de lymbo· Nō est magna pusitate nra qꝛ nos vbi volumꝰ sed xpm ad celū· quātūcūqꝫ stamꝰ qꝛ xpc secutus est hoīem ad infernū s· ad eū liberādū· Jacobꝰ minor dixit· Tercia

die resurrexit a mortuis· Iste ē quartꝰ ar.lꝰ et ꝑtinz ad huānitatē· Et nō qꝛ xpc resurrexit die tcia vt nos a pctō resurgamꝰ tcia die pnie s· ꝯfessiōe ꝯtricōe ⁊ satisfaccōe· Philippꝰ dixit· Ascēdit ad celos &c̄· Iste ar.lꝰ ē quītꝰ ad huānitatē ꝑtinens· Et nō qꝫ hꝫ duo que sūt ī hoc articlo sꝫ ascēsꝰ xpi ad celū ⁊ adductꝰ ad iudiciū magna fiducia nobis ingerit qm̄ ꝓximꝰ qꝛ causā nrā fr nr indicabit· Bartholomeꝰ dixit· Credo in spm̄ scm̄ scam ecciaᶻ &c̄ i· credimꝰ qꝛ sps scꝰ ē in se et ī suis elcis· Et qꝛ nō solū est scꝰ sꝫ eciā ecciam facit scam· Et iste ē ꝑmꝰ articlꝰ ꝑtinēs ad spm̄ scm̄· Et sūt tria ī pnti ꝑtinencia ad spm̄ scm̄ et duo ī futuro· Pm̄ qꝺ ad spm̄ ꝑtinet ī pnti ē sctificacō· Tria pꝫ ex hoc articlo ē ut dixi· Credo ī spm̄ scm̄ scaᶻ ecciam i· credo qꝛ spūs qui in se est scꝰ ipe sctificat ecciaᶻ ꝑ graᶻ ⁊ bonitate sua qꝛ ipe bonitas ē· Matheꝰ dixit· Scōꝝ cōione· Iste articlꝰ ꝑtinet in pnti ad scōꝝ cōione· i· vniōz mēbrorꝝ ī corpe ecciē ⁊ ad caput sꝫ ad xpm et ad alia mēbra ī corpore nāli· i· fideliū adiuice ꝑtinet ī pnti· Sic n· spūs vnit mēbra ī corpe nāli· Sic spc scꝰ vnit membra spualia scʒ fideles i corpe mistico q̄d ē ecc̄ia. Vnde q̄ hĭ articl̄i est Credo sctōꝝ cōiōꝝ. i. credo q̄ sctī .i. fideles tanq̄ vni9 corpis ecc̄ie mēbra cōicāt .i. vniūt̄ sibi et capiti suo et hoc p sp̄m sctm̄. Et nō q̄ tp̄s est quid qua fideles dnt h̄re adiuice scʒ cōiōꝝ vni9 corpis q̄ faciāt vnū corp9 et cōiōne societatꝭ. Ex qua societate venit q̄ quilibet qui ē de corpe ecc̄ie pte ħt i oībꝫ bonis q̄ fiūt i ecc̄ia. Sc̄a cōio est mutue supportacōis, quia vn9 dʒ portare on9 alt'9 scʒ mala p pacīam. ⁊ bōa hītaē p eleosinaꝫ largicōꝫ vñ dr̄. ad Gal. vi. Alter alt'9 onera portate. Symo dixit remissiōꝫ pctōꝝ.

Credo. Et iste ē 3⁹ artl9 ptinēs ad sp̄m sctm̄. Per sp̄m em̄ sctm̄ qui ē benignitas ipa i bap̄mo et i pn̄ia remittūt̄ pcc̄a. Et nō q̄ pcc̄a remittūt̄ lauātur et tollūt̄ q̄ātū ad culpā et offēsā. Lauāt̄ q̄ntū ad maculā. Tollūt̄ q̄ntū ad penā. Iudas Thadeus dixit Carnis resurrectiōꝫ. Iste ē q̄rt9 artl9 ptinēs ad sp̄m sctm̄ i futuro q̄ntū ad resurrectiōꝫ corpis. Et nō q̄ i futuro resurgēt q̄m pt reddē ul restituē eū si cōtigat eū mori i bello pt miles seruīe exponē cū p ipo rege ul p duce suo. Sic nos eq̄uī̄ n̄rm .i. corp9 sp̄m possum9 exponē p xp̄o qui ipē pt eq̄uiū reddē .i. corp9 resuscitaē. Mathias dixit vitā eternā. Amē.

Iste .n. ē q̄nt9 et vlti9 articl9 ptinēs ad sp̄m sctm̄ i futuro q̄ntū ad remunēracōꝫ aīe ul vtriusq̄. Et nō q̄ sollicit9 ē hō ad puidēdū vite isti tpali que finiet̄ multomagis dʒ eē sollicit9 ⁊ itent9 ad puidēdū illi vite q̄ nūq̄ potīt fine habē. .h.

Vnde sciēdū q̄ trib9 mōis puidet̄ huic vite tpali scʒ meditādo laborādo mutuū accipiēdo. Ibi eni nō ē loc9 meditādi. Sic pʒ de diuite epulone q̄ voluit meditaē guttā aq̄ ⁊ nō potuit obtinē. Luce xvi°. Ibi etiā nō est loc9 laborādi. Io dicit̄ venit nox q̄n nēo pt opari. Ibi nichilomin9 non ē loc9 mutuū accipiēdi ul emēdi. Sic pʒ de fatuis virgīb9 q̄ voluerūt mutuū h̄re ul emē oleū et nō potuerūt h̄re. Et io qui nō vult hic puidē p bona opa egestate eterna patiet̄ in illa vita etna. Io dt saluator Mat. vi. Pm̄ q̄rite regnū dei ⁊ iusticiā eius et hec oīa adicient̄ vobis.

De spe. Capitlm̄ quartū.

Spes ē futurē b̄titudinis expectacio

de spe cap7 ptd.

ex gra dei ⁊ ex merit(is)
pueniens tuis simari. De
spe nō ptipuē ba typu
cfessoris stu gn'acōis
fructū opatōis. p d. n.
spes compat vbg. Spes
enim est sicut columpna
q domū sustētat. Na
columpna dz ee solida
et de forti ligno nō
fragilis et vacua ut
arūdo. Sic spes q est
i deo est solida ⁊ qi
de forti ligno et nō
facit edificiū ruino
sū. Na dr pū. xj. Qui
cofidit i diuicijs suis
corruet. Sic sup va
cua et fragilis spes
e amor amicorū. qz
dr Je. xvij°. maledcus
ho qui confidit i ho
mie et ponit carnē
i. carnale hoiem brachi
um suū. i. fiduciā ul
auxiliū q̄ e in solo
deo collocād. Est ecia
spes galea q caput
armat. Na sic galea
e munimētū capitis sic
spes armatūa i ten
tacōis. Vn dt Aplg j°
Tessal. v°. Galea salu
tis assumite s. spem.
Spes vtq e sic ancho
ra. Na sic anchora tz
nauē cōn procellas fluc
tuū. Sic spes metēm
cōn pulsū teptacōnu.
Et io dr hebr vj°. Co
fugimus ad tenendā pro
sitā spem. qua sic
anchorā aīe tutā

et firma hemg. Et spes
aliis vbg ggrue cpat.
Est em sic arbor fructuo
sa sic gema preciosa sic
mola virtuosa. Spes igi
e sic arbor fructuosa. Na
sic arbor pfert vberes
fruc q ht irriguū aqs
Sic spes pducit fruct(us)
bonoz opm q sēd est
⁊ plātata iuxta irriguū
aquaz viuetiū. Vn dr
i ps. Ego aut sic oliua
fructifera i domo dei spe
raui i mia dei mei. Spes
ecia est sic margarita ul
gema. Na sic gema e grata
sic spes e deo placita
Sic gema ht valoz mag
nū, sic spes facit hoiem
[illegible]osū et sic gema est
[illegible]cida. Sic spes q amo
[illegible]yaphona lz p eam
videt et speratur boa
celestia. Dr pu. xvij°
Gema gratissima exper
tacō pstulātis. Spes
nichilominus e sic mola. Et
nō q duo sūt mole spua
les scz timor supplicij ⁊
spes pmij. Timoz e mo
la supior q pmit aīam
ne euanescat p elacōz.
Spes ~~pmij~~ iferior que
aīam sustinet ne defi
ciat p despacōz. Istas
duas molas dz penitēs
ingē. sic dicebat dauid
i ps. Ab altitudie diei sz
i die iudicij timebo. Ecce
supioz. Ego uo inte spe
rabo. Vn vna sī altea
nō valet. Et io i figura

·B·

·C·

hus dicitur Deut° xxiiij. Non accipies loco pignoris inferiorem et superiorem molam, id est spem et timorem non subtrahendas peccatores esse superior. Et inter illas duas molas fit optima molitura tritici, id est perfecta contricio peccati etc.

De prudencia Capitulum quintum

Prudencia est appetendarum rerum fugiendarumque sciencia. Tullius in libro de officiis. De prudencia non specialiter tantum secundum typum describitur actu utilissimum et nobilissimum. Habet autem prudencia typum multiplicem et elegantem. Comparatur autem specialiter. Primo sicut assessori iudicis, iiijor bestiis minimis et astucie serpentis. Prudencia quidem est sicut assessor iudicis vel regis. Nam sicut assessor iudicando dirigit iudicem vel regem, sic prudencia racionem. Et sicut assessore absente interdum vertitur iudicium racionis. Unde dicitur Prov. xxviij: Dux indigens prudencia multos opprimit per calumpniam. Prudencia enim comparatur iiijor minimis terre. De quibus dicitur Prov. xxx°: Quatuor sunt minima terre et ipsa sunt sapienciora sapientibus, scilicet formica, lepusculus, stellio vel lacerta et locusta. Nam vir prudens dicitur formica racione prudencie. Et non quod formica habet in se plura laudabilia a viris prudentibus imitanda.

Formica est animal parvum vel modicum, in quo laudatur humilitas. Secundo pascitur, in quo docetur honestas. Socias adiuvat, in quo laudatur prudencia. Minus quam est onerosa, in quo commendatur occupacio. Grana detruncat ne germinent vel putrescant, in quo monstratur cautionis applicatio. Tempore imbrium grana abscondit, in quo docetur fuga temptacionis. Tempore sereno grana soli exponit, in quo laudatur utilitas ordinis. Pondus portat maius corpore ipsa, in quo innuitur zelus conpassionis. De ipsa autem dicitur Prov. vj°: Vade ad formicam o piger et disce sapienciam, que cum non habeat ducem nec preceptorem nec principem parat in estate et congregat in messe cibum sibi, scilicet in messe dum cibum querere et colligere cepit. Secundo prudencia lepusculo comparatur racione consideracionis qua homo prudens solum habet in deo, sicut lepusculus locat in petra locum suum ut dicitur Prov. xxx°: Petra autem erat Christus ut ait Apostolus Cor. x°. Prudencia autem comparatur stellioni. Nam stellio vel lacerta quamvis alas non habet unguibus vel manibus utitur, in quo diligencia laudatur operacionis. Quarta in viro prudenti in opera-

·A·

·B·

De prudencia capitulum quintum·

tione diligentia supplet defectum. Vir prudens in ethimologiis comparatur locuste. Nam sicut locusta habet ridiculum volatum; volat enim ad alta et statim cadit ad yma. Sic prudens volat ad alta per desiderium patrie celestis et cadit ad yma proprie fragilitatis. Unde id ps.: Ascendunt usque ad celos et descendunt usque ad abyssos. Prudentia iiij° comparatur astucie serpentis. Et nota quinque asturias serpentis, ut quas vir prudens imitatur. Prima astucia serpentis est custodia capitis. Nam caput summe custodit, pro quo fundando totum corpus exponit. Sic sancti Christum qui est caput eorum summe custodiunt et pro ipso omnia alia exponunt. Sic apostolus qui dicebat Phil. iij°: Que fuerant michi lucra hec arbitratus sum ut stercora propter Christum. Secunda astucia serpentis est depositio pellis. Ponit enim se in arto foramine ubi renovatur deposita veteri pelle. Sic sancti in arto foramine penitentie se devote incarcerant ut veterem conversationem deponunt. Sic monet apostolus Eph. iiij°: Deponite vos secundum pristinam conversationem veterem hominem qui corrumpitur per desideria erroris. Tertia astucia serpentis est delusio incantatoris. Deludit enim incantatorem obstruendo unam aurem cum terra et aliam cum cauda, ut dicitur in ps.: Sicut aspidis surde obturantis aures suas. Sic viri prudentes et sancti deludunt incantatorem dyaboli, quia unam aurem obturant cum cauda, id est memoria mortis. Eccli. vij°: Memorare novissima tua et in eternum non peccabis. Et aliam obturant terra, id est consideratione proprie fragilitatis. Gen. iij°: Memento quod ~~[illegible]~~ pulvis es et in pulverem reverteris. Quarta astucia serpentis est insidiatio pedis. Insidiatur enim calcaneo, non capiti. Sic viri sancti superant desideria carnis attendentes quis sit finis dilectionis, scilicet mors eternalis vel infernalis. Unde id Prov. vij°: Finis illorum mors. Et quinta astucia serpentis est fuga mulieris. Nam propter inimicitias eius fugit et latitat sub spinis. Sic etiam viri sancti propter inimicitias fornicationis fugiunt consortia mulierum et latitant sub spinis penitentie secundum consilium apostoli j Cor. vj°: Fugite fornicationem. Ad imitandas istas astucias serpentis dixit salvator: Estote ergo prudentes sicut serpentes, quas habent quia sancti fugiunt et latent ne serpentis astucia fiat violata, temperat eam simplicitate columbarum. Unde addit: Et simplices sicut columbe.

De temperancia Capitulum sextum.

De temperancia cap 7 sextu

Temparancia ē michil appetē nisi sit appetendū in illū modū ul legem excedē cupiditatē domās. marbus. De temperancia nō spēat' sa scz bis9 typū noblē. eius ptiū fertile eius actu vtile hz. ac tpancia typū multiplicem ul figurā. Compat' at spēa' tb9 s. freno quo equus regit' bisso quo caro tegit' ⁊ muro quo castrū ambit'. Est itaqz tpancia sicut frenū regens equū. Nā sicut eq9 ascensorē mente freno ducit'. Sic caro a spū freno tpancie ducit'. Maiore ac frenandus ē equs iux aquā iux ignē iuxta pcipiciū. Sic frenū tepancie necessariū ē carni. ꝯtra aquā turpitudinē delectacōis. ꝯtra ignē ꝯcupiēcie carnis. ꝯtra pcipiciū eterne dapnacōis. De hoc freno dr Apls Tyt ij°. Sobrie et iuste ⁊ pie vivamus in hoc seclo. Sobrie quātū ad nos ipsos. Iuste quātū ad pximū. pie quātū ad deū. Est ac tpancia sicut bissus carnē tegens. nā sicut dr papias bissus ē genus lini candidū quod crescit in egipto ⁊ inde fit tela q vulgo dr cheransa. De hac tela ~~cheransa~~ bissina fit camisia nobilis ⁊ delicata. Per quā significat' castitas et tpancia quia sicut camisia ista nobilis et delicata est i mete carni contigua ⁊ coniuncta. Sic castitas ⁊ tpancia sunt carni precipue necessaria et ei inseparabilit' coniugenda. Et ideo dr prou. xxxj°. De muliere forti. Bissus et purpura indumentū eius. In bisso significat' castitas que ē precipuū ornamentū mentis. In purpura significat' tpancia que ē velut aurifrigiū vesti appositū ad decorē. Est tempancia michilominus sicut murus castrū cingens. Nā sicut muratur castrū precipue ab ea parte que magis ē infirma. Sic tpancia munit castrū hominis ex parte corporis. Spūs quidē pmptus ē caro aūt infirma. Tempancia ē quidā honor deo assimilans. quidā valor mentē magnificans. quidā dolor hostē mortificans. Est enim tpancia honor quidā deo assimilans. deus enim ē spūs vt dr Ioh iiij°. Tpancia vero ē nutrix spūalis q ablactat filios dei et facit de carnalibus spūales et sic assimilat deo. Sap. vj°. Tpancia facit pximū deo. Est eciā tpancia valor quidā mentē magnificans. Nā sicut aurū bonū magnificat. Sic tpancia magnū et impciabile facit hoīem.

tepati et casti. Prima dr Eccli xxvi°. Non est digna ponderatio continentis anime. Est michilominus temperancia quedam dolor hostem mortificans. Dyabolus enim libenter quiescit in locis humentibus vt dicitur Job xl°. Temperancia non ponit ipsum in loco arido penitencie vbi non inveniet requiem et interficit vel mortificat hostem quia dicitur Mat xii°. Cum immundus spiritus exiit de homine ambulat per loca arida querens requiem et non invenit. Loca arida sunt homines sobrij in quibus dyabolus non quiescit quia in talibus non sternunt lectum voluptuositatis peccati etc.

De fortitudine Capitulum septimum

Fortitudo est firmitas animi contra molestias seculi. Glosa super Mathei xvi°. De fortitudine non speciatur tantum sed typum valde pulchrum signum valde bonum ptud valde dignum. Vo tri vtique fortitudinis habet typum multiplicem et similitudinem elegantem. Comparatur autem specialiter tribus scilicet fornaci in qua probatur aurum, radici que portat lignum, et lorice que recipit ictum. Est itaque fortitudo sicut fornax aurum probans. Ita sicut fornax reddet aurum purum et lucidum, sic fortitudinis vtique reddit hominem honestum et decorum. Ita de talibus dicitur Pu. xxxi°. Fortitudo et decor indumentum eius. Et sicut fornax quedam metalla reddit solida et quedam liquida, sic vtique fortitudinis corda facit nunc solida contra temptationes, nunc liquida per compassionem, nunc corrida per devotionem. Ita dicitur Can v°. Anima mea liquefacta est vt dilectus locutus est etc. Et sicut in fornace flatus est follium et magnum ignis incendium, sic ignis fortitudinis solum est in illis in quibus est flatus divine inspirationis et vehemens incendium caritatis. Et in signum huius adventus spiritus sancti super apostolos vbi fuit datus eis ad robur spiritualis virtutis, fuit tamquam advenientis spiritus vehementis vt dicitur Act ii°. Est etiam fortitudo sicut radix ligni vel arboris portans. Ita sicut radix portat pondus arboris et frondes lit fructus et folia, sic vnicuique fortitudinis sustinet omnia bona opera et inclita nostra. Vnde dicitur Josue i°. Confortare et esto robustus. Est michilominus fortitudo sicut lorica corporis tuens. Sicut enim lorica vel torax corpus tuetur et servat ab ictu gladij, sic vtique fortitudinis custodit a temptatione dyaboli et cuiuslibet adversarij. Totus enim mundus non vinceret vnum hominem in quo est fortitudo dei. Sicut patet in puellis puta katherina cecilia lucia agnes ~~etc~~. Et certe virgines reges et

De fortitudine cap 7 septi 7

B

tyrannos et omnia tormentorum genera superabat. Nec mirum quia fortitudo illa non hominis sed dei erat. Unde i° Machabeorum iij°: De celo fortitudo est. Item fortitudo rebus aliis comparatur scilicet virge que non incurvatur, ferro quod non superatur, petre que non frangitur. Est itaque fortitudo similis virge inflexibili. Sicut talis virga vel baculus est valde necessaria ambulantibus laborantibus et stantibus. Sic fortitudo est quasi virga vel baculus inflexibilis. Que valde est necessaria quia locus in quo sumus est locus clamans longitudinem itineris et longum laboriosum. Habet tamen homo quia indiget speciali baculo vel virga. Et ideo dicitur in psalmo: Virga tua et baculus tuus etc. Est etiam fortitudo similis ferro indomabili. Nam sicut ferrum non domatur sed comminuit omnia metalla ut dicitur Danielis ij°. Sic viri fortes non possunt vinci nec non possunt, immo ipsi omnia adversa et prospera vincunt, et quod plus est regnum celorum violenter rapiunt. Est nichilominus fortitudo similis petre infrangibili que est adamas. Nam sicut qui adamantem percutit ipse magis percutitur, et qui virum fortem molestat ipse magis leditur quam ledit. Et sicut adamas non frangitur violentia ita vir fortis nulla frangitur impatientia. Et sicut adamas scinditur sanguine hirci, sic viri fortes meditatione passionis Christi. Propter ista de viro forti dicitur Ezechielis iij°: Ut adamantem et ut silicem dedi faciem tuam etc.

De Iusticia Capitulum octavum

Iusticia est virtus sua unicuique tribuens. Augustinus de libero arbitrio. Iusticia est rectitudo voluntatis propter se servata. Anselmus. Item iusticia est virtus reddens unicuique quod suum est: Deo obedientiam, superiori reverentiam, pari concordiam, inferiori disciplinam, inimico caritatem, sibi ipsi sanctimoniam. Hec Hugo. De iusticia non specialiter scilicet typi sigillalis elegancia, pretiositas habundancia, actus virtualis efficacia. Propter quod igitur iusticia habet typum multiplicem et figuram valde elegantem. Comparatur etiam specialiter rebus. Est autem sicut recta semita, sicut recta regula, sicut recta linea. Est igitur iusticia sicut recta semita. Nam sicut illa rectissima viatorum, sic per viam iusticie unusquisque venit ad bravium sempiternum, immo omnibus alia via est devium. Psalmus: Errare facit eos in invio. Unde dicitur de iustis in psalmo: Deduxit eos in viam rectam ut irent in civitatem habitationis. De iniustis vero dicitur alibi in psalmo: In circuitu impii ambulant. Est etiam iusticia sicut recta regula. Nam sicut regula recta est certissima mensurarum, sic iusticia est optima et certissima mensurarum ad bene operandum. Hec est divina iusticia que dirigit opera nostra. Un-

A

de iusticia cap° viij

ipsos. Tunc dixit iustos. Et Prouerbiorum xv°: Qui sequitur iusticiam diligitur a domino. Est methaphorice iusticia sicut recta linea. Sicut enim linea recta est pulchrior linearum ut dicitur, sic iusticie rectitudo facit hominem in intencione et in operacione pulchriorem et decorum. Ita sicut statua humana corporis est pulchrior inter omnes quia est erecta ad celum. Unde sponse dicitur Cant. vii°: Statura tua assimilata est palme. Et de hac re eciam homo rectitudine dicitur Eccl. vii°: Solum hoc inveni quod deus fecerit hominem rectum.

3. Est iusticia multum eleganter et ipse aliis tribus comparatur. Est enim iusticia sicut gemma in serto aureo, sicut stella in polo artico, sicut dea in nostro microcosmo. Est enim iusticia sicut gemma serti aurei. Sertum aureum dicitur gracia et quia et per illam coronantur opera nostra. Ita si opera nostra fierent extra graciam nunquam mererentur corona. In hac igitur corona aurea scilicet in serto gracie aureo sunt quatuor gemme valde pulchre vel quatuor virtutes principales scilicet prudencia temperancia fortitudo iusticia. Gemma prudencie ponitur in anteriori parte corone quia ad prudenciam pertinet non solum presencia disponere immo eciam futura providere. Gemma temperancie locatur a dextris quia temperancia facit hominem iustum in dextra prosperitatis. Gemma fortitudinis inseritur a sinistris quia fortitudo facit hominem robustum in sinistris adversitatis. Gemma vero iusticie ita inseritur in posteriori parte, sicut apex in fine pressionis, sicut rex in fine aciei. Sicut nauta sive gubernator in cauda navis. Sic sentencia iusta profertur in fine cause. Sic eciam post laborem cum datur munus victori corona triumphalis. Unde ab isto tanquam a principaliori gemma denominatur corona. Dicit enim apostolus ii Thym. iiii°: Reposita est michi corona iusticie. Auctor cuius artifice fabricatur hec preciosa corona est sapiencia increata. De qua dicitur Sap. viii°: Sapienciam et prudenciam docet et iusticiam et virtutem et fortitudinem quibus nichil est utilius in vita hominibus. Iste maiores virtutes sunt ut dictum est quatuor gemme preciose in aureo serto gracie inserte. Est eciam iusticia sicut stella polis artica. Ita eciam ipsum volvitur celum, ipsa vero non mutat locum. Sic volubilitas vite nostre mira celeritate vertitur. Iusticia vero nullo accidente mutatur, sed de vita nostra tota volubilis est sicut rota. Nunc autem hominem honore elevat quem paulo post humiliando occultat. Unde ps°: Ascendunt usque ad celos et cetera. Iusticia vero aliquo hominem humilitate deprimit quem postea ad honorem attollit. Ideo dicitur in ps°: Iusticias atria [illegible]. Unde hominem elevatum mutat in dextra.

scilicet ab adversis in prosperitate. Inter dextris et levam .i. de prosperis et adversa. Juxta id quod Abraham dixit ad Loth Gen. xiii. Si ad sinistram ieris ego dexteram tenebo. Si tu dexteram elegeris ego ad sinistram pergam. Sed vir iustus in omnibus hiis semper manet immobilis. Nam ipsum humilitas non deprimit, ipse honores non ambit, ipsum prosperitas non decipit, ipsum adversitas non frangit. Unde in ps. Qui facit hec non commovebitur in eternum. Est nichilominus iusticia sicut dea minoris microcosmi .i. minoris et interioris mundi. Sicut enim deus in suo macrocosmo vel maiori mundo disposuit omnia in numero pondere et mensura ut dicitur Sap. xi. Sic iusticia in suo microcosmo presidens tamquam dea facit ut in omnibus operibus et meritis numerus sit in bonis operationis, pondus perfecte affectionis et mensura recte intencionis. Unde isti dee nobilissime sacrificium demum offertur. Dicitur in ps. Sacrificate sacrificium iusticie etc.

Incipit dieta sexta de donis spiritus sancti

Post tractatum de virtutibus sequitur de donis spiritus sancti. Hec est quinta dieta salutis scilicet a virtutibus ad dona spiritus sancti pervenire quia sicut diximus virtutes debent operari recte. Sed dona expedite. Sunt autem septem sunt dona spiritus sancti que emanant ex Ysa. xi. scilicet spiritus sapientie intellectus consilii et fortitudinis scientie et pietatis et timoris domini. A sapientia non pervenitur ad timorem domini sed potius a timore ad sapientiam tamquam ab inferiori gradu ad superiorem. Juxta id quod dicitur in ps. Inicium sapientie timor domini. Et ideo de timore domini non specialiter tantum sed quam multipliciter significatur quam commendabiliter meretur. Nam iste timor domini habet multiplices significationes elegantes et passiones convenientes. Comparatur autem specialiter tribus. Est enim timor domini sicut ostiarius custodiens ingressum, sicut iusticiarius puniens maleficium, sicut terzalus vel speculator evigilans exercitum. Primo timor domini est bonus ostiarius quia libet custodit ostium cordis ne intret inimicus .i. dyabolus. Et sicut ostiarius tenet baculum vel gladium ad timorem intrancium. Sic timor dei ne permittat dyabolum in cor intrare portat clavam pene et [illegible] gladium ex utraque parte acutum scilicet equitatem domini qua condempnabit reprobos in anima et in corpore. Unde dicitur Mat. x. Timete eum qui potest corpus et animam perdere in gehennam. Secundo timor domini est sicut bonus iusticiarius

Incipit dieta sexta de donis spiritus sancti.

qui punit maleficos.
et suspendit Ita sic illi
qui tenet iusticiam po-
nit in motibus et in locis
patentibus patibulum vel
furcas ad expauenta-
culum latronum Ita timor
dei ponitur in corde hominis
ad expauentaculum peccatorum
Et sicut iusticiarius cruci-
figit latronem Sic timor
dei mittitur crucifigere car-
nem tamquam pessimum quemque la-
tronem Unde dicitur in psalmo Con-
fige timore tuo carnes
meas Tercio timor
domini est sicut bonus trarius
vel speculator qui evi-
gilat exercitum Sic enim
speculator exercitum tempore
belli maxime non sinit
dormire Sic dominus timor
cum sit nobis tempore belli et
guerre mortalis contra car-
nem mundum et dyabolum
non permittit dormire
sompno per delectationem vel per con-
sensum Unde dicitur Prov. xxviii°
Beatus homo qui semper est pa-
vidus Non solum tempore
belli debet homo esse pavidus
ymo etiam tempore pacis Sic
videmus quod magni reges
et sapientes quamvis actu
non sint conflicturi mu-
niunt et custodiunt cas-
tra sua de incautis Unde
dicit apostolus i ad Thessalonicenses v°
Cum dixerint pax et
securitas tunc repentinus
eis superveniet interitus
Et Ecc. vii° dicitur Qui
timet deum nichil ne-
gligit quia nec bonum nec

malum quia per timorem domini ma-
lum evitat tamquam nocivum
et bonum formidat et nos-
cit sicut gratum Unde dicit
Job ix° Verebar omnia opera
mea sciens quod non parceres delin-
quenti Maiore autem tempore gue-
rre vigil vel speculator
mandat custodire portas
castri quia ibi est quod totum pe-
riculum Sic ad litteram illi qui
sunt in munitione sunt custo-
diunt portas cum videt ca-
strum ab hostibus obsessum
Sic spirituales viri qui habent
timorem dei custodiunt por-
tas sensuum quinque sensibus ne intret
inimici timentes Contra dicit
Jeremias ix° Intravit mors per fe-
nestras nostras Item timor
domini aliis rebus comparatur Est
enim timor domini sicut medicina
infirmorum Sic disciplina
puerorum Sic officina reli-
giosorum Primo timor domini
est sicut medicina infirmorum Nam
sicut medicina bene parata re-
pellit omnes morbos et
omnes nocivos humores Sic
timor domini omnes peccati occa-
siones repellit sanguinem
luxurie flegma accidie
melancolia ire coleram
superbie Unde dicitur Ecclesiastici primo
Timor domini expellit pec-
catum Secundo timor domini est
sicut disciplina puerorum Nam
sicut virga discipline casti-
gatur puer instruitur et in-
formatur Sic per timorem di-
vinum motus sensualis et pue-
rilis sub isto pedagogo.

·B·

reducitur et pusillitas extirpatur iuxta id quod dicitur Prov. Stultitia colligata est in corde pueri et virga disciplinae fugabit eam. Et

C nota secundum Bedam quatuor sunt mala propter peccatum nobis inflicta et nobis colligata quae sunt omnibus mali peccati materia scilicet impotentia ignorantia concupiscentia et malitia. Unde quidam peccant ex impotentia et isti parum peccant et maximam habent excusationem nisi illa impotentia per culpam eorum sit introducta. Alii peccant ex ignorantia et illi plus peccant et minorem habent excusationem. Contra qui ex ignorantia peccat non excusatur a toto sed a tanto, maxime si sit ignorantia affectata quae non excusat sed peccatum aggravat et augmentat. Unde dicit Ambrosius: Si ignoras quod nescis peccatas. Alii sunt qui peccant ex malitia et certa malitia. Et isti maxime peccant et nullam habent excusationem, immo tales dicuntur peccare in Spiritum sanctum quia Spiritui sancto ~~mi~~ bonitas cui est malitia contraria appropriatur.

D Unde est ut notandum diligenter quod sex sunt peccata in Spiritum sanctum: impugnatio veritatis agnitae, invidia, praesumptio de impunitate, obstinatio, desperatio et finalis impaenitentia. Et iste sunt sex blasphemiae in Spiritum sanctum quae non remittuntur in hoc saeculo nec in futuro ut dicitur Matth. xii.

Tertio timor domini est sicut officina religiosorum maxime sicut quoddam capitulum quod est specialiter principue ad culparum correctionem. Nam sicut in capitulo increpatur et cognoscitur culpa, ita in hoc capitulo timoris dei corriguntur peccata. Contra ut dicitur Ps. lviii. Et sic religio nulla esset si correctio capituli deficeret. Ita si timor dei in capitulo cordis non esset totum edificium deperiret. Contra dicitur Eccli. xxvii. Si non in timore domini tenueris te cito subvertetur domus tua.

E Et nota quod in dei capitulo culpabilis quatuor facit. Primo genuflectit. Secundo culpam recognoscit. Tertio exspoliat se et veste deponit. Quarto disciplinam accipit. Sic timor domini primo facit hominem penitentem humiliter genuflectere. Contra dicitur Ysa. Incurvabitur omne genu. Secundo facit humiliter culpam propriam recognoscere. Sicut David qui dicebat: Iniquitatem meam ego cognosco. Tertio facit hominem veterem sic veste turpe spoliare. Sicut dicit Apostolus Col. iii. Exspoliantes vos hominem veterem cum actibus suis, id est veterem conversationem cum vitiis et concupiscentiis. Quarto facit hominem disciplinam accipere, id est carnalem lascivia macerare et castigare. Sic Apostolus faciebat qui dicebat .j. Cor. ix°. Castigo corpus meum et in servitutem redigo. Quartus timor domini est speciosus. Quarto timor domini valde est speciosus ad instar paradisi. Habet enim amenitatem scilicet dulcedinem et delectationem. Unde Psalmus: Quam magna multitudo dulcedinis tue domine. Item habet fertilitatem et utilitatem sicut paradisus. Psalmus: Non est inopia timentibus eum. Habet nichilominus securitatem sicut paradisus. Unde dicitur Eccl. xxxiiij: Qui timet deum nichil trepidabit. Et plus: Qui timet deum omnia timent eum. Qui non timet deum omnia timet. Unde Cayn perpetrato homicidio fratris sui stans habuit caput tremulum et ait: Omnis qui viderit me occidet me. Ideo timor dei propter amenitatem ubertatem et securitatem est sicut ortus conclusus. Cant. iiij°. Et est sicut paradisus ut dicitur Eccl.: Timor domini sicut paradisus benedictionis. Sexto timor dei est sicut ventus virtuosus. Et operatur sicut ventus aquilo: pluvias dissipat, nubes fugat, aerem serenat, reptilia extinguit et aquam congelat. Ita timor dei dissipat pluvias carnalium delectationum, fugat nubes carnalium ymaginationum, serenat mentem per timorem, extinguit reptilia id est mortificat vicia carnis, congelat aquas i. restringit fluxum mundane prosperitatis ita ut possit homines deum ambulare super aquam sicut Petrus Math. xiiij°. Iste est ventus de quo dicitur Dan. iij°: Angelus domini fecit fornacis medium quasi ventum roris flantem, quia fornacem omnium desideriorum carnalium temperat et refrigerat per dei timorem. Septimo timor dei est preciosus sicut thezaurus. Nam sicut thezaurus preciosus sunt homines semper solliciti de custodia, sic timor dei de se et virtutibus suis est sollicitus et de gratia habita deperdita ut recuperet et de recuperata ut a recidivo conservet. Ut dicit Bernardus: Cum adest gratia vide ut ne operetur opera; amplius time subtracta gratia quod relinquat te custodia tua. Si redierit gratia multo amplius timendum ne forte contingat pati recidivum. Recidivare enim quam cadere peius. Unde dicitur Joh. v°: Ecce iam sanus factus es, noli amplius peccare ne deterius aliquid tibi contingat. Iste igitur thezaurus est preciosus et ideo summe custodiendus. Unde dicitur Ysaie xxxiij°: Timor domini ipse thezaurus eius. Octavo timor dei utiliter operatur bonum. Unde non quod timor

·B·

dei sunt septem nobiles effectus. Primo timor dei curat hominem a culpa perpetrata. Est enim sufficiens medicina contra omnia peccata. Et sicut medicus sapiens volens purgare egrotum primo dat syropum preparatiuum postea potionem vel antidotum purgatiuum. Sic timor dei ad instar syropi preparat peccatorem generando attritionem. Iuxta illud Eccl. ij°. Qui timent deum preparant corda. Secundo ad instar antidoti purgat omnem peccatorem fere generando perfectiorem contritionem. Unde dicitur Eccl. j°. Timor domini expellit peccatum. Et est differentia inter attritionem et contritionem. Quia attritio est dolor de peccato non tamen perfectus quia adhuc est in proposito peccandi in futurum. Sed contritio est perfectus dolor cum firmo proposito amplius non peccandi. Secundo timor dei custodit hominem a culpa futura. Sic sapiens medicus infirmo quem habet in cura non solum dat antidotum ad expellendum morbum sed eciam ministrat curato aliquod electuarium contra recidiuum. Sic timor dei ad instar electuarii confortatiui custodit hominem ab omni peccato recidiuo. Unde dicitur Exo. xx°. Ut probaret nos venit deus et ut timor dei esset in nobis. Tercio timor dei abiciat temporalia vel terrena que sepe sunt peccandi materia. Sicut enim videmus quod naute videntes naufragium imminere merces que sunt in navi proiciunt in mare ut evadant periculum naufragii. Sic timor dei bona temporalia facit abicere ut possit ab eterno naufragio liberari. Et propterea dicebat Job xxxj°. Semper quasi tumentes super me fluctus timui deum et pondus eius ferre non potui. Quarto timor dei contempnit et sustinet mala temporalia ut evadat eterna. Sicut enim infirmus sustinet cauterium vel adustionem ut possit evadere mortem. Ita timor dei facit sustinere cauterium temporalis vite ut possit homo evadere supplicium eterne mortis. Unde dicitur Eccl. xxxiij°. Timenti deum non occurret mala. Quinto timor dei gratiam et bona opera introducit. Sicut enim cera inducit sigillum. Sic timor domini gratiam et omne bonum. Iuxta illud Ps. Inicium sapiencie timor domini. Sexto timor domini super omnia facit fugere et evadere gehennam. Vadit enim ad infernum in dimidio dierum non vadit in fine dierum. Sicut Ezechias qui dicebat Ysa. xxxviij°. Ego dixi in dimidio dierum meorum vada ad portas inferi. Facit enim alas ad malum fugiendum, ut dicit poeta: Pedibus timor addidit alas. Sicut videmus quod lepus fugiens leporarium pre timore videtur volare et alas habere. Timor eciam facit hominem montes et colles transire ut posset dyabolum effugere et infernum precipicium cavere. Quare dicitur Ysa. xxxv°: Tunc saliet sicut cervus claudus. Septimo timor domini meretur stipendium vite eterne. Hominem namque humiliat et sic secundum regulam salvatoris ad gloriam exaltat, quia qui se humiliat exaltabitur. Luc. xiiii. Et ideo dicitur Prov. xxix°: Humilem spiritu suscipiet gloria. Timor domini multipliciter variatur. Unde notandum quod sex sunt species timoris. Est enim timor naturalis, timor mundanus, timor humanus, timor servilis, timor inicialis, timor filialis. Primus timor est naturalis, scilicet quo homo naturaliter timet mortem et omne quod est sibi nocivum. Iste non timor naturalis meritorius nec demeritorius est, quia non subest libero arbitrio. Hoc timore Christus timuit mori. Sicut dicitur Mt. v°: Cepit dominus pavere et tedere. Secundus timor mundanus dicitur quando aliquis nimis timet de rebus transitoriis vel de rebus mundanis vel temporalibus perdendis. Isto timore timuerunt Iudei qui occiderunt Christum ne perderent locum suum, ut dicitur

Joh. xi°: Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum. Timor tercius dicitur humanus, scilicet quando aliquis timet plus de debito quod de corpore suo. Iste timor prohibetur Mt. x°: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem occidere non possunt. Iste timor aut veniale peccatum, ut quando est citra deum, aut mortale peccatum, ut quando est supra deum, qualis fuit in Petro quando negavit Christum ne perderet corpus suum. Quartus timor est servilis, quando aliquis timet peccare et abstinet a peccato timore iehenne, habet tamen voluntatem peccandi si penam posset impune facere, et in quantum in se est vellet non esse iusticiam ut posset perpetrare culpam. Iste timor est quasi vestis de sacco, cum qua quondam homo intrare aulam Assweri. De hoc timore dicit Apostolus Ro. viii°: Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore. Quintus timor inicialis dicitur. De quo in proverbiis: Inicium sapiencie timor domini. Iste timor duo facit: timet enim puniri et timet separari a deo; licet timeat malum incurrere, plus timet bonum perdere, et quamvis incipit bonum amare. Et ideo dicitur inicialis, quia sicut cera sigillum induit et sigillo introducto erit cera, sic iste

timor initialis caritatem
inducit et caritate inducta
timorem foras mittit. Secundo
timor filialis dicitur ratione sui.
filius super omnia timet offen-
sam patris etiam si pater non in-
tenderet eum punire. Unde
sicut timore dei filiale ad
instar boni filii timet
et cavet offensam patris
~~ret~~ celestis si ex offensa
filii nichil mali deberet
accidere. De hoc etiam timore
dicitur in psalmo. Timor domini sanctus
permanet in seculum seculi. Iste
timor a sanctis et a docto-
ribus vocatur castus timor
qui secundum Damascenum specialiter ve-
recundia et timet in turpi
facto. Sine hoc timore vere-
cundiali nichil rectum esse potest
nichil honestum ut dicit
L Tulius. De hoc timore ve-
recundo dicit Bernardus mirabi-
lia super Cantica. Timor
magis verecundus et castus
omni etati est ornatus sed
iuvenili etate amplius
enitescit. Quid enim ama-
bilius verecundia adolescenti?
Quam pulchra est hec et sple-
dida in moribus gemma in vultu
adolescentis, quam vera et mi-
nime dubia bone indicia
spei. Eque manifestum sig-
num columbine simplicita-
tis est innocentie. Lampas
pudicitie mentis specialis
gloria conscientie et fame custos
decus vite sedes virtutis
primitie nature sed insig-
ne honestatis. Merito ergo

iste timor castus dicitur quia
timore isto. Sicut ad in-
star matris virginis ante partum
liberorum suorum et post partum
permanet incorrupta. Et
sicut mater dei est virgo et decus
virginum. Sic iste decor
et castus est et ipso virtutum
anime etc. **De dono consilii**
Capitulum secundum

Post donum timoris est
dicendum de dono pietatis. N
Sed quia pietas idem est vel quasi
idem cum iusticia ideo differ-
entia dicere de beatitudinibus in
materia de iusticia de pietate
dicemus. Et post donum pie-
tatis dicendum de dono scientie.
Sed quia ad prudenciam per-
tinet ideo illa que in materia
de virtutibus superius dicta sunt
de prudencia applicari
possunt ad ea que de dono
scientie sunt dicenda. Et post
donum scientie dicendum esset
de fortitudine. Sed quia for-
titudo non solum est donum
sed etiam virtus ideo de fortitudine
sufficiat que dicta sunt
generaliter de virtute et speci-
aliter in materia de fortitudine. Post
donum fortitudinis esset
dicendum de dono consilii.
Sed pauca de dono consi-
lii sunt dicenda. Et quia ad do-
num consilii pertinet fere omnia
que superius capitulo de virtuti-
bus virtute et prudencie sunt
dicta. Nam prudencia et con-
silium in hoc differunt quia consilium
dicit utrumque aliud sic agen-
dum sic aliter esse etc.

cognoscere an expediat aliud sanare aliquis non scire qualiter aliud sit sanandum quia primum pertinet ad theoricam secundum ad medicinam. Secundo donum consilii excellentius est quam virtus prudentie quia consilium concomitans omnem operationem virtute prudentie rectificat ne per festinum pereat et hoc ipsum est debitum et opus consilii scilicet prohibere precipitium et cavere. Sic enim videmus quod frenum est contra precipitium equi. Sic donum consilii est quasi domitor precipitationis operis boni. Dicitur in Eccli. xxxii°. Sine consilio nihil facias et post factum non penitebis. His suppositis intendimus illa pauca que de dono consilii sunt dicenda. Nunc de consilio specialiter non tamen que sunt ad consilium necessaria que sunt in consilio laudabilia

B. que sint consiliorum dicenda postea dicemus quot sint in consilio necessaria observanda scilicet expediens facile certum et securum. Et contraria eorum vitanda scilicet dapnosum difficile et incertum et periculosum. Unde ille qui dat consilium ceteris primo debet proponere expediens dapnoso facile difficili. Certum incerto, securum periculoso propter omnia illa dicitur Proverbiorum xi°. Ibi salus ubi multa consilia.

C. Secundo videndum que sunt in consilio laudabilia. Et non quod in consilio eorum sunt laudanda scilicet circa consilium requirendi. circa consilium eligendi. circa consilium exhibendi. Quarta consilium acquirendi. Primo est valde utile laudabile scilicet consilium in omnibus valde libenter requirere. Unde dicitur Thob. iiii°. Consilium semper a sapiente require.

D. Secundo in consilio est laudabile consilium bonorum eligere. Unde non solum secundum doctrinam sacre scripture. Deus consiliarius pro aliis est eligendus. Item in consilio quem pro consilio requirendus. Primo eligendus est deus non dyabolus. Unde dicitur Thob iiii°. Omnia consilia tua in ipso scilicet deo maneant. Secundo eligendus est iustus non impius. Unde dicitur Eccli. xxxvi°. Cum bonis consilium statue non cum impiis quia dicitur Proverbiorum xii°. Consilia impiorum fraudolenta quia vix sit alii consilium dare qui sibi nescit accipere. Et in Gen. xlix°. In consilium eorum id est impiorum non veniat anima mea. Tercio eligendus est consiliarius sapiens non fatuus. Unde dicitur Thob iiii°. Consilium semper a sapiente non a fatuo perquire. Contra dicitur Eccli. viii°. Cum fatuis non habeas consilium non enim poterunt diligere nisi que eis placent. Quarto eligendus est senex et expertus ut dicitur Eccli. xxv°. Quam speciosa senibus vel veterum sapientia et gloriosis intellectus et consilium

Vnde pro consiliarijs eligendus est iuuenis et lasciuus. Vnde Roboam pro magna parte amisit regnum suum quia relicto consilio seniorum adhesit consilio iuuenum vt dicitur iij Re. xij. Tercio

E videndum est que sint consiliorum dona. Et notandum quod sicut sponsus dotalia consueuit portare sponse cum qua de nouo contraxit. Ita xpc qui tamquam sponsus de thalamo procedens noue sponse sue ecclesie naturam nostram cum sua vniendo in ventre proprie matris matrimonium sacramentale contraxit noua dotalia .i. tria euangelica consilia apportauit. Primum consilium est castitatis contra concupiscenciam carnis. Et hoc consilium habetur Mat. xix. Non omnes capiunt verbum istud sed quibus datum est. tles. n. Sunt eunuchi qui se castrant propter regnum celorum. Secundum consilium est voluntarie paupertatis contra concupiscenciam oculorum. De quo consilio habetur Mat. xix. Si vis perfectus esse vade vendas omnia que habes et da pauperibus. Et dicit Quietissime viuerent homines si hec duo pronomina tollerentur de mundo scilicet meum et tuum. Tercium consilium est obediencie et humilitatis contra superbiam vite. De quo consilio habetur Qui vult venire post me abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me dicit dominus. Semetipsum abnegare .i. propriam voluntatem relinquere optimum est consilium vt dicit Bernardus Tolle propriam voluntatem et infernus non erit tibi. Horum de fine sufficit et de dyalo copulete. Et quia superius in tractatu de consilijs pene dom est de hijs tribus consilijs Ideo que dicta sunt de dono consilij sufficiant etc.

De dono intellectus Capitulum trium

Post donum consilij secundo sunt quedam pauca de dono intellectus et de dono sapiencie quia hec prout dicit quod dicta sunt supra in tractatu de virtute prudencie.

N Vnde notandum quod virtus prudencie et donum consilij differunt a dono intellectus et sapiencie. Quia consilium et intellectus pertinet ad vitam actiuam et sunt de actibus. Intellectus et sapiencia pertinet ad vitam contemplatiuam et sunt de contemplatiuis. Differunt autem intellectus et sapiencia quia intellectus est cognitio speculatiua et quasi cognitio per visum. Sapiencia vero est cognitio experimentalis et practica et quasi per gustum. Et ideo superior est sapiencia quia intellectus tantum dicit cognitorem vel visorem. Sed sapiencia super cognitorem dicit delectatorem. Et notandum quod intellectus foris stat. Sapiencia per affectum intrat et ipsa delicias sumit vnde dicitur in psalmo. Gustate et videte quoniam suavis est dominus. Gustare ad sapientiam pertinet, sed videre ad intellectum, quia quod intellectus acute discernit sapientia mature disponit et ad spirituale delectacionem convertit, ut dicit Basilius. Summa huius dicendi est quod donum intellectus est per se penetrativum. Habes potius de dono intellectus nōnda ſf pauca et specialiter tria. Debemus enim per intellectum penetrare et intelligere ea que sunt supra nos ut deum, que sunt iuxta nos ut proximum, que sunt infra nos ut corpus nostrum. pō n. demus diligere superiora, iuxta quod dicit apostolus ad Romanos primo: Invisibilia dei per ea que facta sunt intellectu conspiciuntur, sempiterna quoque virtus et divinitas. Et nota quod duplex est liber in quo intellectus potest legere et addiscere deum, scilicet liber scripture, et hunc intellectum salvator discipulis post resurrectionem, ut scilicet in figuris legalibus et canticis prophetalibus intelligerent mirabilia que Christus operatus est pro nobis, et ut per ea que facta et dicta sunt in veteri testamento intelligerent ea que completa sunt in novo. Unde Luce ultimo: Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Alius liber creature in quo intellectus fidelis debet deum querere et post ipsum invenire, sicut in magnitudine creaturarum omnipotencia dei, in pulchritudine et ordine sapientiam, in utilitate et fructu bonitatem dei summam. Unde dicitur Sapientie xiii: A magnitudine speciei et creature cognoscibiliter potest eorum creator videri. Hunc intellectum non habuerunt philosophi, quia intellectus eorum nesciunt ascendere a magnitudine creature ad magnitudinem dei. Et ideo fuerunt similes pueris qui cum legunt litteras pulchras deauratas attente respiciunt, et quid littere sunt non intelligunt. Et nota quod creatura duplex est, scilicet naturalis et artificialis, et sicut omnis creatura demonstrat suum creatorem, duplex in creatura est signum, scilicet naturale et positivum. Signum naturale dicitur in creaturis quas condidit ipse divina sapientia. Signum positivum dicitur in fabricis et operibus sacramentalibus que constituit ecclesia, ut sunt forme ecclesiarum, vestes et ornatus ministrorum, que omnia sunt ut intelligamus deum, quia in altitudine ecclesiarum soliditate, in magnitudine immensitate vel infinitate, in quadratura soliditate, et longitudine eternitate. Et similiter de aliis. In ministris similiter et ornamentis eorum intelligo deum, ut in veste candida mundiciam et puritatem, in veste rubra dei clemenciam, in veste aurea sapientiam dei et clari-

C

tate corporis Iste intellectus propterea vocatur donum dei vt dicit apostolus ij° Thy. Dabit tibi dominus in omnibus intellectum Secundo debemus intelligere que sunt iuxta nos scilicet proximum nostrum quod dicitur ibi Et Intellige que sunt proximi tui ex te ipso Vt a in frigore meo debeo intelligere pauperis nuditatem In fame et siti pauperis sitim et esuriem Et in dolore meo infirmitatem corporis Et sic homines bene intelligentes consueuerunt ad honores et dignitates promoueri ita qui intelligunt necessitatem proximi promouentur et qui episcopantur ad beatitudinem paradisi Vnde dicitur in psalmo Beatus qui intelligit super egenum et pauperem Tercio debemus intelligere que infra nos sunt scilicet animam nostram et corpus nostrum Sic enim oculus vel digitus manum in opere et motu interiori Vnde intellectus dei interior lectus quia animam importat animam tranquillat et quietat sicut corpus in lecto pausat dicitur eciam interior lectus quia sicut lectus continet et confundat locatum sic intellectus confirmat et stabilitat liberum arbitrium et interiorem motum Et ideo dicitur in psalmo Intellectus bonus omnibus facientibus eum Contra si homo non faciat quod intellectus constituere dicunt vel nec deos nec angelos nec homines quia ista tamen lucencia intellectum dei dici mentis sed porcis iumentis comparatur Vnde dicitur in psalmo Homo cum in honore esset non intellexit creatorem suum sed iumentis comparatur et similis factus est illis.

De dono sapientie Capitulum quartum

Post donum intellectus plura habemus dicere de dono sapientie quia nullum convenit bene virtute prudentie et aliis virtutibus seu donis que important cognitiva. Tamen quia sapientia non importat cognitivam sed affectivam Non dicta sunt pauca de sapientia scilicet tantum Vnde nota quod sapientia est donum splendidissimum ad instar lucis donum sapidissimum adinstar mellis donum preciosissimum adinstar margarite Primo quod donum sapientie est donum splendidissimum non solum sicut sol sed eciam plus quam sol Sol enim iste non ostendit nobis nisi ea que sunt supra terram et infra celum Sapientia autem dei facit nos cognoscere omnia scilicet infernum vt timeamus mundum vt contempnamus celum ut appetamus deum vt laudemus Et ideo est vltimus liber Sapientie Et ab isto denominatur scilicet congregatio dinorum vt dicit Augustinus Et postea dicitur Sap. vii° Hec est sapientia speciosior sole et super omnem dispositionem stellarum luci comparata et invenitur prior

N.

quia per lucem visibilia videntur, tamen per sapientiam alia invisibilia cognoscuntur. Secundo sapientia est donum sapidissimum ad instar mellis, non solum sicut mel, sed etiam plus quam mel. Unde dicitur Eccl. xxiiii°: Spiritus meus super mel dulcis et hereditas mea super mel et favum. Mel namque unum habet saporem et illo gustu deficiunt alia meliora, sicut vinum, quia post mellis gustum non apparet sapidum. Sed sapientia divina habet saporem quia sibi sapiunt omnia ut decet, scilicet mala quam bona temporalia ut vilia et insipida, spiritualia ut cara, bona eterna et fructuosa et summe nobilia. Unde dicitur Eccl. vi°: Sapientia secundum nomen eius, scilicet sapida scientia, et non multis est manifesta. Ideo dicit Bernardus: Invenisti plene sapientiam si priorum vite peccata deleas, si desideria huius seculi parvipendas, si eternam beatitudinem toto corde concupiscas. Invenisti sapientiam si tibi singula eorum sapiant prout sunt. Tertio sapientia est donum profundissimum ad instar maris, non solum sicut mare, sed plus quam mare. Mare habet fundum, sapientia divina nullum habet fundum. Unde ut dicitur Job xi°: Longior est terra mensura eius et latior mari. Et propterea dicit apostolus Ro. xi°: O altitudo divitiarum sapientie et scientie dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et investigabiles vie eius, quia nimis longe sunt a sapientia divine iudicia quibus disponit omnia investigabilia, quam gutte maris valeat enumerari. Hom de patre et puero volentibus haurire totum mare cum cochleari parvo, ut narrat Jeronimus. Ideo dicitur donum quia numquam per studium acquiritur, sed per inspirationem divinam habetur. Et ideo dicitur Jacobi primo: Si quis vestrum indiget sapientia, postulet a deo qui dat omnibus affluenter et non improperat, et dabitur ei. Et Sapientie ix°: Da mihi domine sedium tuarum assistricem sapientiam, ut mecum sit et mecum laboret, ut sciam quid acceptum sit coram te omni tempore. Amen.

Incipit dieta septima de humilitate. Capitulum primum.

Post tractatum de donis spiritus sancti dicendum est de beatitudinibus. Hec est enim sexta dieta salutis, scilicet a donis spiritus sancti ad beatitudinem pervenire. De humilitate igitur primo precipue propter sunt notanda. Typum signatum, monicitatem, distinctum signum demonstrationum. Habet enim humilitas tamen in natura quam in scriptura typum multiplicem et figuram. Sciendo igitur quod humilitas est brevis

scala perfectionis · breuis via ·
saluacionis · breuis scala
si vis ascendere Et hoc quia
scala humilitatis sunt tria scilicet sca-
le extrema ymum et supremum
scale latera dextrum et sinis-
trum · scale spacia scilicet triplex
gradum · habet igitur scala humilitatis
duo extrema · ymum et supremum
ymum · i · pes scale hic est hor-
supplicior · supremum vero cor-
premium · ps · Si ascendero in ce-
lum tu illic es · si descendero
ad infernum ades Item habet
scala duo latera s · dextrum
et sinistrum Dextrum est tem-
perancia in prosperis Sinis-
trum est paciencia in aduersis vnde
apostolus ij · Cor vi° ait Ar-
ma iusticie a dextris et
sinistris Item hec scala habet
tria spacia vel 3s gradus
inter quos primus est contemptus
mundi · 2us est humilis ab-
iectio sui · 3us est humilis
amor dei hec est scala Ja-
cob Gen xxviij° Item 3°
humilitas breuis via Est
n · compendium iusticie vnde
ipsa dicitur omnis iusticia Mat
iij° Sic n · decet nos im-
plere omnem iusticiam glo-
i · humilitate Quod saluator
et magister optimus in scola sua
pluralitate tocius legis re-
duxit ad quandam summam
i · ad metodum humilitatis dicens
Mat · xi° Discite a me quia
mitis sum et humilis corde
humilitas autem sic describitur
humilitas est exinanitiuus habitus pre-
condicionis vel condicione volun-
taria mentis inclinacio Est

insuper humilitas sic via
quia tunc humilitas prestat
centrum per quod vitat cen-
trum et specialiter circuitum
fit dyametro dyamet-
lis tamen sit spacium et ita
citissime et tutissime venit
ad finem ysa xxx° hec
est via ambulate in ea Item
humilitas se attenuat vt · B ·
amet a sponso · se annichi-
lat vt recreetur denouo
se euacuat vt impleatur
Ideo humilitas itaque se
attenuat et fit sicut parua
gracile ad equale domi-
celli modum Vnde humilitas
est gracilitas sponse que
sponsum incitat ad eius
amorem Et tamen hic est quia
gracilitas sanat vel attestatur
in corruptorum Sicut egri-
tumor sanat corrupta
ea mulierem et pregnante vn- · C ·
no quod quidam tumet et
inflantur de genere et nobi-
litate et tales impugnantur
apud se filie loth Gen
xix° Quidam inflantur
de multitudine subditorum
et potestate et tales impugnantur
a toto populo sicut dauid qui
fecit numerare populum ij Re-
gum xxiiij° Quidam enim in-
flantur de corrupcione
Et per quod quod est detesta-
bile impugnantur a virginitate
sicut fatue virgines Math
xxv° Item humilitas se a-
nichilat vt denouo cre-
etur Opera · n · est id nichi-
lum super quod deus terra funda-

ut Job xx°. xxvi. appendit terram sup nichilu. i. ciam sup humilitat fundamtu. Insup euacuat ut impleat. Et vacua et inane reputat. Unde signat p altare tabnaculi Exod. xxvii. qd ita erat cauu vt posset cape igne ligna et victimas. Sic humilitas e vacua ut capiat ista castz igne dilectionis. ligna copassionis et victias deuotionis. Ostendit no q humilitas e qsi z valorez priosior qutq i odoe deliciosior qutq i decoe spciosius p°o ipi dico. humilitas i valore e sume priosa. et ppt hoc compat auro et balsamo q sut duo valde priosa. Balsamu sup omes liquores. Aurz sup oia metalla. Et sic valde sut cara et io priosa. Sic rarissima e humilitas uera et io sume cara. Et sic aurz valde priosu. et naliter petit centru. Balsamus qz petit fundu. Sic vera humilitas ad instar auri et balsami se appetit inferiore locu. Et ppterea de valore humilitat dr Sap. vii°. Omne aurz i coparacoe illius e exigua arena. Est etia humilitas i odoe multu deliciosa. Et ppt hoc compat in scptura rebus q sunt valde odoriferis. Thuri qd e comunibus ... et tā flagratissimu. Et dr Eccli. l°. Quasi thus i diebus estatis est redolens. Compat etiā nardo q est arbor pua et valde odorifera. vt dicit Can. i°. Nardus mea dedit odore suu. Compat etiā cynamomo qd e cinerei coloris et cu frangit spirat quedā visibilem et flagrantissimu odorem i. ad modu cineris vapore. Sic verus humilis qz cinerem se reputat emittit spiramina fragrantissima virtutis. Et io dr Eccli. xxiv°. Sic cynamomu et balsamu odore dedi aromatizans. Est insup humilitas in decore mentis valde speciosa. Et ppt hoc compat iurori et colori viridi qui sup omes e colores pportionabil oculi et delectabilis ad videndu. Vn dr Eccli. xl°. Gratiam et speciem desiderabit oculus. et super omes virides sationes ul segetes. Nato vidior e virtus humilitatis. Ostendo no q humilis se humiliat vt ascendat. se iclinat ut redoleat. se mortificat ut resurgat. Humilis itaqz se humiliat et se iclinat. Sic enim ramus in quo pendit fructus. et sicut spica plena grano respicit et declinat ad suā terram. Sic ēa humilis

E

admistar rami e onusta
fructibꝫ bonoꝝ opm̄ ꝫ
ad mod spice g̃nate ple:
na q̄m̄s vtutꝫ respicit
tra· i· fragilitate ꝓp̄am
carnis ul corpis ꝯdicoꝝ
terena Econũrio ramus
erectꝰ mrat qꝫ nllꝰ est
i eo fructꝰ et spica erta
q̄ e q̄mis vacua Ita ho
ꝑ supbia erectꝰ est ad mo:
du rami sterilis et ifru:
osi Et io dt saluator·
Mt· vij° A fructibꝫ eoꝝ
cognoscetis eos humilis eꝯ
iclinat se ꝫ puluerat
ꝫ sic ramꝰ fragrat Sic
herbe et spēs aromate
plꝰ redolent q̄nto mi
nutiꝰ sūt trite et pul:
uerisate Vn dr Cāt iij°
Que est ista q ascendit
p desertu sic vgula fumi
ex aromatibꝫ mirre ꝫ thu:
ris et vniusi pulueris
pigmentarij Et nond
F qꝫ dis ho dꝫ se puluerē
et cinere reputare ex
pte carnis de q̄ ctu est
ꝙ efficietꝰ puluis ꝫ cinis
Gen· iij° puluis es ꝫ in
puluerē reuerteris Et ex
pte aie dꝫ se q̄ms pul:
uerē ꝫ cinere ꝓcipue re:
putare ꝓpt ea ꝙ ꝑter
bilitatē sic eni cinis
vilis e quatumcꝫ sint
de ꝓciosa m̄ia Sic aīa
valde vilis sit ex cul:
pa q̄mis valde nobilis
sit ex natura ps Ad nichi:
lu deductꝰ e in ꝯspcu
eiꝰ malignꝰ Sic ꝓpt

resistendo difficultate qꝛ
sic cinis stati dispgitur et
no pt resiste modico
flatui Sic ho vix pt
resiste modice teptacōi
vnde frequet cadit ad co:
flatu modici ubi vn dr
In ps° Nō sic impij nō
sic s3 tanq̄ puluis zc Tcio
ꝓpt resurgendi ipossibi:
litate Nā sic cinis non
pt redire ad statu sue
materie Sic ho ptcor
no pt redire ad statu
gre n sola vtute dei·
Vnde dr Eccs· vij° Neo
pt corrige qꝫ deꝰ despex
it Et in ps· Nisi dns
edificauit domu etc hu:
milis insup se mortifi:
cat vt resurgat Sexto
humilis qi se considerat mor:
te ꝓpriam ut resurgat
ad vita Et no qꝫ memo
ria mortis sit in hoie G
ꝓcipue sexto bona po·
sit sexto vicia ꝓpetta fu:
ge Nā sic latrones ti:
ment ꝫ fugiunt faciem in:
dicis sic vicia memoriā
mortis Et sic iumentu
cu cauda defendit se
a muscis Sic ho a tepta:
cone vicioꝝ ex ꝯsidera:
cōe mortis Vnde de pccoē
dr Treñ iij° Sordes
eiꝰ i pedibꝰ i· i affinib:
bꝫ Et ꝯdit qꝛ nō re:
cordatur finis sui Sexto
facit mundu ꝯtepnere Vn
dt Jeronim̄ Facile con

tempnit omnia qui ipse se co-
gitat mortalem Ita concu-
piscentia oculorum contempnitur
cum quis cogitat intra
visum. Concupiscencia carnis
despicitur cum quis cogitat
quod corpus in delicijs nu-
tritum erit cibus vermium.
Superbia vite contempnitur
cum quis cogitat quod ille
qui volt super alios ponere
sub terra quasi est infimum ele-
mentum Tercio facit seipsum
despicere et propter resolucionem
sui ipsius ad terram et consi-
deracionem mortis venire quem
qui magis cognoscendi seipsum
plenius et certius inter omnes
propterea dicitur in ps Creat
gentes cum homines sunt
i. de humo Quarto facit
vitam presentem recte regere Sicut
enim gubernator navis
se ponit in cauda ut rec-
tius gubernet navem Et
qui in mari huius mundi volt
recte et secure navigare
novissima sua cogitare
debet vel recordari Ita dicitur
Eccl vij Memorare novis-
sima tua etc Quinto fa-
cit recte temperare presentem le-
ticiam Sicut enim fatua est
esca sine sale Sic presens
leticia incepta est sine
mortis consideracione Adin-
star salis dulcedinem le-
ticie temporalis miscet cum
amaritudine mortis O
mors quam amara est memo-
ria tua homini iniusto Sex-
to facit recte dividere pre-
sentem et futuram vitam Qui

enim ponit se in articulo
mortis et eam diligenter
considerat qui in medio presentis
et future vite se collocat
Et ideo recte videt quod offendit
et quid eligere debeat
Ideo dicitur Eccl vij In die bo-
norum ne immemor sis ma-
lorum Item humilitas est H
graciosa adinstar flo-
rum speciosi luciosa adinstar
siderum radiosi virtuosa
adinstar lapidis precio-
si Comparatur enim inter flo-
res precipue viole que est
flos modicus et valde
speciosus Et nota quod viola
est formata adinstar avi-
cule parvule Habet enim quoddam
rostrum et quasdam parvu-
las alas et quandam parvu-
lam caudam Humilitas ad I
modum viole habet ista tria
diminutiva per propriam repu-
tacionem Habet enim instrumentum
laudandi deum Habet enim
alulas vel pennas ad con-
templandum celum Habet caudu-
lam ad cogitandum propriam finem
Hec est viola de qua dicitur
Cant ij Ego flos campi
etc Est eciam humilitas
luciosa adinstar siderum
radiosi Ita sicut sidus
vel stella est modica in ap-
parencia cum tamen sidus communiter
in veritate ut tradunt ma-
thematici sit maior quam
tota terra Sic humilis in
veritate maior est et sua
tamen et hominum reputacione volt
esse quasi nullus Ideo dicitur Eccl
iij Quanto maior es hu-

milia te in omnibus. Ipsa enim est ad instar lune. Nam sicut luna est luminare quod minuit ex consuetudine, ut dicitur Eccl. xliii. Sic humilis se minorat intus cum a deo per graciam consummatur. Sic virgo Maria Luc. primo reputavit se ancillam humilem cum salutaretur venerabiliter per archangelum Gabrielem et a filio dei in matrem eligeretur. Est insuper humilitas ad instar lapidis preciosi. Nam lapides preciosi sunt in plerisque modica quantitate et magna virtute. k. Et nota quod humilitas specialiter et precipue quinque lapidibus preciosis comparatur. Primo amethisto, qui reprimit ebrietatem. Sic humilitas superbiam que inebriat per ambicionem. Unde superbia est ebria et non a vino, ut dicitur Ysa. li°. Hoc potissimum ebrii et non a vino sed a vento superbie. Secundo humilitas est sicut iaspis, qui fugat fantasmata. Sic humilitas honores transitorios qui sunt solum quedam fantasie vel sophismata [illegible], dicitur de superbo Eccl. Cor tuum fantasias patitur. Tercio humilitas est sicut saphirina, reprimit humores seu tumores corporales; ita humilitas superbias et amplosas inflationes. Ipsa karitas non inflatur, non est ambiciosa. Sic de caritate dicit apostolus 1° Cor. xiii°. Quarto humilitas est sicut onichinus. Nam sicut onichinus dicitur reddere hominem invictum. Sic humilitas invictum reddit hominem et facit de hostibus triumphare. Huius figura dicitur quod David, qui dicitur humilis, cum lapidibus funde Goliam interfecit, ut dicitur 1° Re. xvii°. Quinto humilitas est sicut adamas. Adamas enim reddit hominem graciosum. Sic humilitas facit hominem deo et hominibus esse placentem et gratum. Unde dicitur Deut° xxxiii°. Sis placens fratribus tuis. Sic e contra deo et hominibus est odibilis superbia, ut dicitur Eccl. x. Ita humilitas est deo et hominibus graciosa. l. Certe humilitas que de pari contendit cum divina liberalitate eius graciam recipiendo, superbiam [illegible] et despicit meliorem partem eligendo, dyabolum despicit eius laqueos evadendo. Humilitas igitur que de pari contendit cum divina liberalitate, quia quanto divina liberalitas [illegible] plura bona infundit, tanto ipsa ad recipiendum capacior fit, et hoc triplici arte se se dilatando: per graciarum actionem, [illegible] per devotam orationem, evacuando per modicam sui reputationem. m. Nam humilitas cum recipit dei beneficia gracias agendo se dilatat et sic recipiendo parat [illegible] locum ut deus amplius infundat. Unde ipsa est vas admirabile opus excelsi, ut dicitur Eccl. xliii°. Et bn

humilitas vas admirabile
dicitur quia cum impletur de-
implendo capacior effi-
citur. Secundo humilitas per
oracionem se incuruat et sic
ad magis hauriendum se
preparat. Sicut sic ydria
curuatur ut hauriat a-
quam. Sic humilitas se
incuruat ut hauriat licet
hoc orando graciam divi-
nam. Et quanto deus amplius
donat, tanto ipsa am-
plius postulat, immo nun-
quam petere cessat. Et ideo
in ea impletur quod dicitur Eccli.
xviij°: Cum consumauerit tunc
incipiet. Tercio humili-
tas per propriam reputacionem
se euacuat et quanto
se exinanit et per consequens
ad recipiendum capacior
existit. Circa dei graciam
dei in plenitudinem sepius
recipit in vacua se co-
gnoscit. Ideo in prima dei dicitur
de humilibus Eccli. xxiiij°:
Qui bibunt me adhuc
sicient. Item humilitas
superbia etiam conuenit
meliorem partem eligendo.
Et non precellit, quia in quibus
humilitas superbie repugnat
eligit meliorem partem.
Superbia quidem elegit
quod est exterius, humilitas
quod est interius. De superbis
dicitur Matth. xxiij°: Omnia opera
sua faciunt ut videantur
ab hominibus. De humilibus
vero dicit Apostolus I° Cor.:
Gloria nostra hec est testi-
monium consciencie nostre. Super-
bia eligit corticem, humi-
litas nucleum. Superbia
eligit paleam, humilitas
granum. Superbia florem,
humilitas fructum. Unde ipse dicit
Cant. ij°: Fructus eius dul-
cis gutturi meo. Super-
bia eligit montes, humi-
litas valles. Et non quia
in montibus sunt quatuor mala,
scilicet ariditas in deuocione,
duricies in compassione, steri-
litas operacionis et precipi-
cium dampnacionis. Humilitas
non eligit valles in quibus
sunt bona illis malis
opposita. Nam convalles contra aridi-
tatem sunt irrigue, contra duriciem
sunt molles, contra sterilitatem
sunt fructifere. Sic humiles
ad modum vallium sunt ir-
rigue per devocionem et mol-
les per compassionem, fructifere
per operacionem bona, securi
per divinam proteccionem, quia in
loco infimo non oportet
timere precipicium. Superbia
eligit pulcrum, humili-
tas bonum. Superbia eli-
git ymaginem, humilitas
veritatem. Superbia eligit
contencionem vel locum superio-
rem per quos contendunt a-
biciosi. Humilitas pacem
seu locum inferiorem per quos
nullus contendit. Ideo dicit Sal-
vator Luc. xiv°: Recumbe
in novissimo loco. Et sic in
pace factus est locus eius, ut
dicitur in Psalmo. Superbia eligit
esse in ore hominum. Et ideo

no est minus quam sit alii detractionis morsu. Humilitas non eligit esse in iudicio dei per quem solum volt iudicari. Sic dicit Apostolus Cor iiij° Qui autem iudicat me dominus est. Humilitas insuper despicit et pu(n)pedit dyabolicas machinas eius laqueos euadendo. Vnde sicut pusilli vel parui pisces euadunt sagenas. Sic humiles retia .i. temptaciones dyabolicas. In cuius figura rex chaldeorum transtulit in babiloniam et captiuauit nobiles et potentes et dimisit pauperes .i. agricolas et vineatores vt dicitur iiij Reg. xxv°. Humilitas insuper habet motiuitatem causas multas que hominem mouent ad se humiliandum. Vnde notandum quod quatuor sunt precipue ex quarum consideracione debet homo se ipsum humiliare. Scilicet si considerat que sunt infra. que sunt iuxta. que sunt circa. que sunt super. Prima ergo causa humilitatis est consideracio nature corporalis que in homine est. Debet enim creaturas corporales diligenter considerare et ex illis humilitatem haurire. Si enim considerat terram videt proprium sepulchrum. Si attendat ignem super terram videt supplicium peccatorum. Si consideret quadrupedia videt ea fortiora. Si volatilia videt ea leuiora et agiliora. Si trenasteria videt

.D.

meliora sibi fructu et pulchriora sicut flores. Vltimo si considerat proprium subiectum videt quod in principio est semen in mundum in medio saccus stercorum et in fine cibus vermium. Dicit enim Bernardus Vide vnde venis et erubesce vbi es et ingemisce quo vadis et contremisce. Et ita cum homo diligenter considerat proprias vilitates tunc humilitas resumet vires. Sic enim mesta in locis fetentibus recipeat odorem. Sic humilitas fragracior efficitur cum quis considerat propriam vilitatem. Vnde dicebat Abraham Gen. xviij° Loquar ad dominum meum cum sim puluis et cinis. Secunda causa humilitatis est consideracio status infelicis. Videt autem homo aut scit se esse peccatorem aut iustum. Si scit se esse peccatorem multum debet se humiliare quia quantum ad hoc deterior est rane et bufone. quia peccator debitor est temporalis et eterne mortis. Illi non solum temporalis et illis non est miseria culpe et pene et in hoc similes sunt dyabolo peccatores. Si autem fuerit peccator aliquis nescit vtrum iustificatus est a peccato. Vnde dicitur Eccl ix° Nescit homo vtrum amore aut odio dei dignus sit sed in futurum omnia seruantur incerta. Si autem se sciat aliquis esse in gratia humiliare tamen se debet propter quare que intus est vnctionis et pietatis noceret. Secundo negligenda profundi difficultas standi vel perseuerandi. facilitas cadendi etiam ad peccatum vnius modici ubi difficultas vel impossibilitas resurgendi. homo enim potest per se ire ad culpam sed per se non potest redire ad graciam. Vnde dicitur in psalmo. Spiritus vadens et non rediens. Tercia causa humilitatis est consideracio de proximis nostris. Videmus enim multos de fratribus et proximis nostris in sciencia et virtutibus profecisse. et nos in peccato vel ignorancia remansisse vnde debemus erubescere. videmus etiam multos fratres et proximos mendicos et diuersis miseriis afflictos. hoc debemus compati et timere et deo gracias et humiliter et laudare eum qui nos potuit et potest ex sua pietate custodire. Et propter hanc causam humilitatis dicitur Job v° Visitans speciem tuam non peccabis. visitans speciem tuam id est proximum tuum quia species tua est species vna tecum. Quarta causa humilitatis est consideracio hostis aduersitatis cui sine adiutorio dei non possumus resistere vnus si compati fuerimus ei. Ipse est quasi gigas et nos quasi locuste vt dicitur Numeri xiii°. Cuius etiam tanta est crudelitas quod nos omni hora deglutiret nisi esset nos diuina protectio custodiret. Vnde dicitur Treni iii°. Misericordie domini quia non sumus consumpti cui debemus totam virtutem ascribere. Quinta causa humilitatis est consideracio diuine magnitudinis cui tenemur humiliter subesse propter beneficium creacionis. Quia ipse in psalmo. Ipse fecit nos et non ipsi nos. Et propter beneficium redempcionis. Quia idem ipsa psalmo xxxiii°. [illegible] fidelium ssolo tui ne obliuiscaris. humiliare etiam debemus nos deo cuius potenciam euadere non possumus cuius sapienciam latere non possumus cuius iusticiam corrumpere non possumus. Vnde merito homo nonnumquam quod tribus de causis quis se debet declinare et dimittere. primo quando videt capiti suo gladium imminere. Sic nos debemus humiliare et timere quia videmus super caput nostrum gladium vindicte diuine vibrare. vnde dicitur Ioh v°. Humiliamini sub potenti manu dei. 2°. inclinat se aliquis quando oportet ipsum transire per ostium bassum. Sic nos debemus humiliare quia ad vitam transituri sumus per ostium humile quod est christus. Vnde dicitur Joh x°. Ego sum ostium per me si quis introierit saluabitur. Tercio consueuit quilibet declinare se quando videt superiorem in inferiori loco sedere. Non enim est decens sedere militem in scampno si rex sedet in pauimento. Sic humiliari est necessarium quando tantum videamus

p·

rege glē ppt nobilitatē
humiliatu vn dr̄ Ast xv
Sufficit suo ēēt sic
dns eig. Vide dr̄ ʒ Joh
xv°. Itē hz humilitas mul-
tiplex signu demrātm
Et nō q̄si sit quīqʒ sig-
na mlt alia humilitate ·K·
demrantia. Pm̄ ē hono̅z
amare exo° creaturaz q
diligit sibi silēs. Vnā
dr̄ Eccl. xiij°. Omne aial
diligit sibi sile. Sc̄m ē
honores et laudes sicut
mel venenatu ʒ sic gut-
tas lunatas et venena-
tas fugere exō xpi qui
fugit cū turbe vellent
eu facere rege vt dr̄ Joh
vj°. Terciu signu est
obpbria et cotumelias
equanimit tollerare exō
dauid qui cū malediceret
ei dixit abisay regem
vindicare volenti dimit-
te eu ut maledicat m
ij reg xvj°. Et exēplo
aplorz de quibȝ dr̄ Act
v° q ibat gaudētes a
cospcu consilij qm dig-
ni habiti sunt pnomie
ihu cotumelia pati. Jo
dr̄ de humilite Tren iij°
Saciabit obpbrijs. Qrtm
signu ē vilia officia
nō recusare exō abigail
que cū dauid vellz du-
cere uxore rndt Ecce fa-
mula tua sit i ancilla
vt lauet pedes suorz
dni mei vt hz j reg
xxv°. Quintu signu
est libent obediē exō

xpi qui humiliauit semz
ipm factus obediēs vsqʒ
ad morte vt ait Apls
phil ij°. Hz etiā humi-
litas multiplice gdu dist-
butu Vn nō q 3s sunt ·R·
gradus humilitatis vt dt
glo Mt iij. Pm̄ ē sub-
esse maiori n̄ pferre
se equali et h ē hu-
litas sufficiens ʒ nccāria
Scdus gdus ē subee eq-
li nec pferre se minori
et h ē humilitas copio-
sa. Tercius gdus ē subee
minori et nemī velle p-
ferre et hec ē humilitas
excellens et pfcā. Et is
humilitas cū his gdibȝ
suis elegant signat
p altare tabnaculi qd
hebat 3s cubitos vt dr̄
Exo xxvij°. Itē sunt ·G·
alios gradus humilitatis
sunt quatuor. Pm̄ ē spnē
mundu. Scdus ē sperne
nullm. 3s est sperne
sese. Qrtus est ctep-
ne se sp̄ni ul nō curare
sui cteptu. Jo humilitas
pistu qdruplicē gdu
signat satis apte per
ronale iudicij in quo
erat vsus et ordines
gēmarz qtuor ut het
Exo xxv·ii·

De mansuetudine et mititate Capm xliij

De mansuetudine vel ·A·
mititate q ē scda
btitudo spear sunt tria
notanda. Mansuetudo na-
qȝ vl mititas hz pare

et societatē cū p̄ximo.
hʒ grām et familiaritatē
cū deo. habʒ signū ⁊ he-
ditatē i celo. habʒ n. ho-
mitis et mansuetꝰ cū p̄xi-
mo pacē et societatē
et cū hijs qui oderunt
pacē scit esse pacificꝰ
Sic n. cōn lapide mach-
ine opponi͛ ferrū ⁊ ali-
qḋ molle p(er) qḋ frangit͛
impetꝰ violencie sue Sic
et vir mitis frangit im-
petū indignacōnis sue
opponendo mollicie res-
ponsōis Vnde dr̄ p̄u. de
xv. ꝛnsio mollis fran-
git irā. habʒ ecīā ho-
mitis cū deo familiarita-
B te Et nō q(uia) tpr̄e ē signū
q(uod) ho mitis sit cū deo fa-
miliaris p(ri)mū ē. deꝰ li-
bent(er) mites exaudit.
Sic videꝰ q(uod) a rege obti-
net qḋ volunt qui ei fa-
miliares sūt. Judic. ix°.
humiliū et mansuetorū
sp ei placuit deprecacio 2m
signū ē q(uod) deꝰ i aīa mi-
tis libent(er) pausat et
dormit mansuetudo n.
est sic culcitra mollis
i lecto florido gsc̄iē de
quo dr̄ Can. i°. lectꝰ n̄r
floridꝰ Terciū signū
ē q(uod) deꝰ ad loq(ue)ndū et vi-
dendū se ondit miti ul
exhibz Sic videꝰ q(uod) il-
li qui sūt familiares p-
latis qn̄ volunt intrant
et locunt(ur) p(ro) volūtate cum
eis Sic ho mitis loq(ui)t(ur)
cū deo vt lr̄ de moysi.

Exo. xxxiii° Dum loque-
bat(ur) cū deo facie ad fa-
ciē Sic p(ro)pt(er) loqui aut(em)
ad animal suū ea int(er) alias
erat q(uia) ho mitissimꝰ erat
vt dr̄ Num. xii°. hʒ insup(er)
ho mitis in celo hereditat-
tē vt dr̄ Mt. v°. Beati
mites q(uonia)m ipi possidebūt
t(er)ra scʒ viuentiū Et nō- C
q(uod) t(ri)plex ē rō q(ua)re mites
possidet celū P(ri)ma ē q(uia)
ipi possidet hic a deo et
eo lege vicissitudinis possi-
debūt ipi deū in celo.
Vnde dt Aug. Nullꝰ erit
deꝰ possessio nisi eiꝰ que
ipe prior possidz Secūda
rō ē q(uia) mites possident
corda sua ⁊ dnant(ur) sibi
ipis qḋ nō faciūt iracū-
di ymo ira dn̄at eis. Vn-
de dt Sapiēs p̄u. xvi°. Me-
lior est qui dn̄at(ur) aīo
suo expugnatore vrbiū
Tercia rō ē q(uia) mites pos-
sidet hic se et sua. Mi-
tes eīm bona t(em)p(or)alia op-
time possidet q(uia) nulla
adu(er)sitas pt ipa eis au-
ferre qḋ iracūdi facē nes-
ciūt. ymo bona sp(irit)ualia
si qua hn̄t p(er) impaciam
p(er)dūt vt dt Sapiēs xix°.
Qui impaciens est sustine-
bit dampnū scʒ nō solum
boni exterioris qḋ p(er)dit
i via sʒ etiā boni interioris
qḋ ipe effudit Mites
etiā bona ~~sp(irit)ualia~~ tpa-
lia possidē sūt q(uia) sibi
dnari illo p(er)mittūt. qḋ

.D.

nesciunt cupidi et auari
quia diuiciarum suarum nesci-
unt esse domini sed pocius serui
quia dicitur in prouerbiis Viri diui-
ciarum et non diuicie uirorum
quia igitur mites sunt domini sui
et sua possident merito
terra uiuencium possidebunt
Et non quod mititatem uel ma-
suetudinem hominis natura
ministrat. signa demonstrat
canonis scriptura commendat
Mititas siquidem a natura ministratur
et cum homine a natura copulatur
uel creatur. Nam dicit philosophus
quod homo est animal mansuetum
a natura. sicut leoni a natura
inest crudelitas sic homini
mansuetudo uel mititas
Mansuetus enim dicitur quasi
manu assuetus. et ideo homo qui
relicta mansuetudine regitur
crudeliter non est homo sed
bestia siluestris. Mititas
eciam signa hominis demonstrant
Signa enim hominis exte-
rior quandam dulcedinem
et affabilitatem demonstrat
et mititatem interiorem. Si-
gna hominis exterioris sig-
num est nature interioris
Sic enim uidemus quod ungues
fortes et acuti. et mag-
na ampla labia signant
rabiem et crudelitatem ca-
nis et leonis. Sed homo se-
cundum naturaliter blandam faciem et
carnem mollem. et cutem
lenem et ungues breues
et modicitatem oris et
clemenciam quam in oculis
habet et multa alia testimo-
nia mititatis possent dari
Et e contrario uidemus quod homo

iratus curta et hirsuta
hominis facie exuit humana
et induit ferina. quamuis
exterior effigies monstrat
quod homo iratus id non est homo
sed incipit esse bestia. Unde
id psalmus. Comparatus est iume-
ntis insipientibus. Mansue-
tudo insuper uel mititas
ualde in scriptura commendatur
Dicitur enim de mediatore nostro
Jeremie xi. Ego sicut agnus ma-
suetus qui portatur ad uic-
timam. Et iterum dicit psalmus propter
ueritatem et mansuetudi-
nem et iusticiam etc. Unde
non tantum quia recte hominem dedu-
cunt. quia sicut mansuetudo cor-
dis. ueritas oris et iusticia
operis etc. De fletu Capitulum tercium

De fletu que est tercia beati-
tudo non specialiter tria
sunt quia est fletus compunctionis et
est fletus compassionis et fle-
tus deuotionis. Primus scilicet fle-
tus compunctionis est sicut col-
lirium medicatiuum uel mun-
dificatiuum. Unde Apocalipsis iii.
Collirio inunge oculos
tuos. Sicut enim collirium
purgando oculum purgat
et uisum inturbando clari-
ficat. Sic fletus compunctio-
nis animam turbat per peni-
tenciam sed medicat per graciam
De hoc fletu dicitur in psalmo
Exitus aquarum multarum de-
duxerunt oculi mei. Secundus
fletus est compassionis et est
sicut unguentum lenificatiuum.
Nam sicut unguentum ungendo
sanat membrorum palitiu

.N.

Sic humor compassionis sanat cupidos a passionibus et libanaria. Et non solum ad vngendum et sanandum membra infirma ista sunt proprie necessaria compassionis vngentum et confricatio manuum, sicut ad opus mee requiritur ignis deuotionis, vngentum compassionis et magis conueniens. De hoc fletu dicitur Job xxx°. Flebam quondam super eo qui afflictus erat et compaciebatur anima mea pauperi. Iste fletus scilicet deuotionis est sicut balneum delectabile, vbi anima in qua sunt lacrime deuotionis natat in deuotione et lacrimis sicut piscis in flumine. Vnde dicitur Prov. xiiii. Cor quod nouit amaritudinem anime sue in gaudio suo non miscebitur alienus.

B. Item non solum sunt sex fletus irritamenta et sex sunt fletus impedimenta et sex fletus emolimenta. Fletus igitur irritamenta sunt sex. Primum recognitio culpe proprie. Vnde dicitur in psalmo: Exitus aquarum deduxerunt oculi mei. 2m est incolatus presentis vite, vt dicitur in psalmo: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. 3m est timor gehenne. Vnde dicitur Tren. j°. Plorans plorauit in nocte et in pectore. 4m tum est recordatio passionis dominice. psalmo: Fuerunt michi lacrime mee panes die ac nocte. Quintum est compassio humane miserie, vt dicitur Ro. xij°. Flere cum flentibus. Sextum est desiderium celestis patrie. psalmo: Super flumina Babilonis, scilicet calcando tristitiam delectorum, sedimus per quietem in meditatione et fleuimus propter patrie celestis delectationem. Vnde sequitur: dum recordaremur Syon. Sic multum lacrimatur homo cogitans cum sue patrie recordatur.

C. Sex sunt etiam fletus impedimenta. Primum est superbie elatio, sicut videmus quod montes et loca alta consueuerunt esse arida. Sic mens elationis et superbie est arida. Vnde dicitur Ios. xv°. Terram arentem dedisti michi, iunge et irriguam. Sic econtrario humiles habundant in lacrimis. Nam humilitas est vallis lacrimarum. Secundum impedimentum est terrenorum affectio. Sic videmus quod terra impissat aquam et turbat et redigit in lutum. Gen. iiii° dicitur in figura huius quod Caym interfecit Abel. Caym interpretatur possessio, Abel luctus. Caym igitur Abel interficit quando possessio et affectio terrenorum lacrimarum irriguum interficit et interrumpit. Ideo dicitur in figura huius Gen. xxvi° quod omnes puteos quos foderant serui Ysaac obstruxerunt Palestini implentes humo terrenorum affectionum puteos deuotionis. Tertium impedimentum est cordis occupatio. Sic videmus quod de rupe non stabit aqua nisi miraculose. Vnde dicitur Gen. xxix°. quod os putei grandi lapide claudebatur. Obputei irriguum devotionis lacrimarum et tum grandi lapide clauditur cum fletus per cordis duriciam impeditur. Sextum impedimentum est nimia occupacio. Sicut videmus in estate que est tempus occupationis valde fontes et putei exsiccantur. Contra hoc dicitur Ysa. xxii. Recedite a me amare flebo. Septimum impedimentum est ignorancie excecacio. Sicut dicitur quod freneticus et fatuus non potest flere sed ridet quia non cognoscit morbum suum. Et hoc impedimentum tangit dominus Luce xix. Si cognovisses et tu fleres. Octavum impedimentum est peccati magnitudo. Sicut enim videmus quod nimium frigus gelat aquas ita magnum gelu peccati impedit lacrimas. Ideo dicitur Mat. xxiv. habundabit iniquitas et refrigescit caritas multorum. et per consequens cessabit irriguum lacrimarum. Nona ut dicit Gregorius in moralibus quod vis amoris per lacrimas emanat. Et ideo dicitur ubi amor non est lacrima cessabit. Decem sunt fletus emolumenta vel utilitates. Unde nota quod lacrima contritum spiritum lavat, spiritum devotum lavat, spiritum malignum fugat, terram cordis irrigat, sitim sedat, oracione efficaciter impetrat. Primo dico quod lacrima spiritum contritum lavat. Unde figuratur per mare eneum iii Regum vii. in quo ingressuri tabernaculum lavabant manus et pedes id est opera et affectiones. Secundo lavat devotam scilicet per contemplacionem. Unde figuratur per diluvium Gen. vii. multiplicate sunt aque et elevaverunt archam in sublime a terra id est conscienciam ad sublimia contemplacionis. Tercio lacrima spiritum malignum fugat vel necat. Unde figuratur per mare rubrum Exo. xiv. Submersit enim pharaonem et exercitum eius id est dyabolum et omnes spiritus malignos. Unde dicitur in psalmo. Contribulasti capita draconum in aquis id est temptatores demonum in fletibus et lacrimis. Quarto lacrima terram cordis irrigat et fecundat ut figuratur per fontem paradisi Gen. ii. Fons ascendebat de terra scilicet irriguum lacrimarum irrigans omnem superficiem terre ad producendum fructum bonorum operum. Unde dicitur in psalmo. Qui seminat in lacrimis in exultacione metet. Quinto lacrima sitim et ardorem concupiscencie sedat. Sicut cervus sitiens currit ad fontem et quanto longius currit ad aquam. Sic contra concupiscencie sitim et incendium currendum est ad fontem lacrimarum. Unde dicit Gregorius in moralibus quod flammam suggestionis cicius extinguunt lacrimarum aque. Sexto lacrima efficaciter orando impetrat. Et

D.

nō de q̄ hēt scꝫ xᵒ expa
ꝑtipua i scptura pᵐ āne
de qua dr̄ iiij reg xxᵒ Amaro
āīo orauit dn̄m flens
largit̄ q̄ adeo exaudita
est Scdm ezechie cui
dn̄m est ysa xxxviijᵒ vidi
lacrimā tuā et ecce sana
ui te Tercīu ē thobie
ꝯtrītu est sare De hijs
duobꝫ dr̄ thobie iijᵒ cum q
orauit thobias cū lacri
mis et sara simil̄ et ex
audite sūt p̄ces amborꝫ
Quintu iudith que dixit
Judic viijᵒ Jndulgēciā
ipsius fusis lacrimis postu
lemus qđ et fecit ꝛ deꝫ
ea exaudiuit Sextū
ē dauid de quo dr̄ in ps̄
posuisti lacrimas meas
in ꝯspectu tuo Septimū est
magdalene q̄ pedes sal
uatoris lauit lacrimis ꝛ
mīaꝫ impetrauit vt dr̄
luce viijᵒ Octauū ē petri
de quo dr̄ mt xxvj q
post t'nā negacōꝫ fleuit
amarē ꝛ obtinuit remis
sionē Nonū ē xp̄i de
quo Aplꝫ hebr vᵒ q cla
more valido offerens ex
auditus ē p̄ sua reuerē
cia s. x̄ p̄t hᵒ hec effica
cia lacrimaꝝ dt Augꝫ
q lacrime violente sūt
in p̄cibꝫ et glo thobie iijᵒ
q orō dn̄m lenit et la
crima cogit etc.

De Esurie et siti Capitulm quartum

De esurie et siti ius
ticie q est q̄rta be
atitudo nichil ad p̄ns ē
dicendū qr qđ in tractatu de
v̄tute iusticie superiꝰ ꝫ
dictū ē etc.

De misericordia Capitulum quintum

De mīa q est q̄nta btī
tudo nonā sc̄ꝫ speci
ta sꝫ ꝯparaciōes quibꝫ fi
gurat̄ meditaciōes cum
quibꝫ adiuuat̄ ꝛ operacio
nes cū quibꝫ occupat̄
pᵒ p̄o nonde sc̄ eiꝫ figu .N.
rales ꝯparaciōes Vn nō q
mīa ē interna xp̄i passio
Summa xp̄i lectio optima
xp̄i vnctio. Pᵒ iᵒ mīa ꝫ
interna xp̄i passio q me
lior ē ꝛ optima fuit q pas
sio exterior Vn nō q du
plex fuit crux xp̄i sꝫ
crux exterior lignea ꝛ
interior q fuit aurea Ex
terior fuit passionis et
pene Jnterior fuit ꝯpas
sionis et mīe Ho xp̄i dt
p nos crucem posuisse ꝛ
nos deinde p̄cibꝫ crucē
pone Et sic passio xp̄i
nō habuit parē ita dolor
ꝯpassionis nō habuit similem
Treñ iᵒ O vos oēs qui
transitis p viā etc. Scdo mīa
ē xp̄i summa lectio vt dt
Amb. Jn sermō hꝫ pᵒ in
hac lectione examinabit
scolares suos i die iudicij
districti dicens Esuriui ꝛ
nō dedistis mi manducare
mt xxvᵒ Discoli q nesciūt
v̄sculū hꝫ lectionis ietu se
ciunt sui pietate flagel
lu qđ dr̄ Jacobi ijᵒ Judi
ciū sine mīa fiet illi qui
nō fecit mīaꝫ Tercio mīa .B.
ē optima xp̄i vnctio Nam
sic xp̄s vnguentu sꝫ ꝯtricōis

deuocois et cōpassiois Vn-
gentu cōtricionis est bonū
deuocois melius sȝ cōpas-
sionis optimū est vt dicit
Bern. Bonū ē ergo vn-
guentū qd de recordacoe
pctoz nascit² melius qd
ex deuocōe cōficit² potior
vero vincit passio cari-
tatis vel pietatis. Et nō
q isto vngēto dnt tria
p vngi sȝ caput .i. inten-
cio pedes .i. affectio ma-
nus .i. opacio q² i his
tribus s. intencōe affec-
cōne et opacōe dȝ pri-
pue mīa relucere. De
vnccōe capitis dr² Mt
vi°. Vnge caput tuū etc.
De vnccōe pedū dicit²
Luce vij°. Maria vnxit
pedes ihū. De vnccōe
manuū dr² Can v°. Ma-
nus mee distillauerūt
mirra. Et nota q mīa
derent cōsa² prudēter
negociat² habūdanter
remunerat². Pō mīa fa-
cit hoiem decent quer-
sari. Ita vir pius et mise-
ricors bndicit² adeo pla-
cet pxio et natat i oleo
Benedicti² adeo p̄ cre
infusoz. placȝ pxio p
iusta cōsacoz. natat in
oleo p intima deuocoz
Hec tria sl figurat Deu
xxxiij°. Bndc̄s fili9 me9
aser quam ad pxm sit
placēs fribȝ q̄tm ad d(eu)m
et tingat in oleo caput
suū quantū ad se. Scdo
mīa prudenter opat² nā
de malis meliora² de
sordibȝ lauat². de pau-

·E·

ptate ditat². De infirmi-
tate sanat². De onere al-
leuiat². Ipa enī oībus
cōpati² oīm onera por-
tare nitit². et q̄nto plura
onera assumit tanto plus
lucrat² et velocius currit. Jo
dt Apls vj° Gal. Alter
alterius onera portate. Ter-
cio mīa habūdant remu-
nerat². Et nōnd q mi-
sericors hō ad instar pru-
dentis mercatoris cōcedit
tā. Ita mutuat libent
regi qui pt sibi capita-
le reddere et dampnū re-
sarcire et vsura et lucrū
soluere. talis rex liberalis
est deus qui mercatoribus
suis cōsueuit capitale
custodire sȝ cōfundēdo grām
resarcire remittēdo cul-
pam. vsuras soluere s. lar-
giendo grām et etnā
vitā. De ista mercatura
dr² Mt xxv°. Prudētes
virgines acceperūt oleū
i vasis suis cū lāpadi-
bus .i. oleū mīe et cōpassi-
onis i vasis suis .i. in-
terioribus vasis cordis. q²
sic ignis materialis sine oleo
nō ardet i lampade. sic
ignis deuocois sine oleo
mīe nō ardet i corde. Hanc
negociacoz docuit sum-
mus mercator sȝ xpc. Mt
xix°. Vade et vende oīa
q habes et da paupibus
Jdo est misericors ad modū
boni et industrij mercatoris
inouat vel renouat ve-
teres merces i nouas et
viles in preciosas et qamdo

·D·

circuivenit deu i sua nego
ciacoe qz p aliqd aq ftigi
de recipit torrete volup
tatis vite etne vn dt Aug
Habet tectu et accipe ce
lu Et io dr Osee xij Cir
cuvenit me i negociacoe
sua effraym valde copi
ose z plene venit ad
iudicit ppt qd recipit
solariu valde copiosu
sz caritas z mia Cari
tas em aliena bona fcit
sua Vnde id ps pticeps
ego sum omnium timenciu te
Mia facit aliena sua
Vnde id ij Cor j Sic socij
estis passionum ita consola
cionu Hec em e lex fide
liu mercatorz sz sic socij
i dapno ita sic socij i lucro
Qtus no qz mia e virtus q
cunctos supat modos qui
reu liberat clavis qz re
serat celu pro ergo mia e
virtus ceteras virtutes supe
rans et specialiter excedit
3s virtutes inter alias excel
lentes sz pniaz qz pnia
immolat corpus mia vero aiaz
io dt Aptus j Thy iiij Cor
palis exercitacio i pnia
ad modicu utilis e pietas
aut ad oia valet pmissiones
hns vite q nuc est et fu
ture Mia eciam supat cari
tate i eo qz caritas est
fluvius divine pietatis et
curit contrapata alveis suis
z no exit extra ripas qz
solu bonu diligit z sua
comunicat Pietas vero z mia
extra ripas i vndat sua bo
nis z malis comunicant z io
no solu bona pximorum

sz eciam mala libentissime
portat Vnde id Aptus Cor
xij Quis infirmatur z ego
no infirmor quis scanda
lizatur et ego no vror
Mia michilominus supat ius
ticia et misteriu hui de
curia iusticie si e pcessu
suscepta licz ad consistori
u mie appellare vt dt
Bn Ita dicit Jacobus
Mia supexaltat iudiciu
et de hac excellencia mie
respectu aliarum virtutum dr
i ps Miseraciones eius sup
oia opa eius Scdo mia
e modus absolucionis optimus
liberans reum et deum ob
ligans reu itaqz liberat
a delicto vel debito milium
taletorum Et no qz homo
misericors de remissioe pec
catorum suorum hz specialiter
tria paria literarum i tria tes
timonia ewangelica que hoc
pis denunciat pcca esse
remissa Pmu Mat v Bti
misericordes qm ipi miam
consequentur Scdm e Mat
Si dimiseritis hoibus pcca
eorum et pr vr celestis
pcca vra dimittet Tercium
e Luc vj Dimittite et
dimittetur vobis Et no solu
mia a debito liberat verum
eciam ad salvandum hoiem deum
obligat Ita dr Prov xix
Fenerat dno qui miseretur
pauperis Tercio mia e cla
vis celu reserans Vnde
i figura illius dr qz xpc as
cendit i celu de monte
oliveti quod signat eminencia

ff

misericordie Christi qui unctus dicitur homo misericors unctus pietatis unctione et talis ascendit in celum quia homini pio reseratur aula celestis glorie. Et nota quod duo ostia faciat in celo cum homo misericors miseris compatitur et proximo ex corde subvenit quod optime figuratur iii Regum vi ubi dicitur quod Salomo fecit in ingressu tabernaculi duo ostiola de olivis que quidem sunt due misericordie scilicet corporalis subveniendo spiritualis compatiendo.

G. Secundo notandum sunt meditationes in quibus misericordia adiuvatur et homo misericors ad miserandum monetur. Unde nota quod tria sunt que monent hominem ad misericordiam. Primum est nature conformitas. Omnes enim habemus unum patrem et ex uno patre sumus geniti et omnes sumus filii dei. Ideo debemus invicem compati sicut si essemus fratres germani.

H. Unde dicitur Mt. 23° Omnes autem vos estis fratres et ideo dicitur Ysa. lviii° Cum videris nudum operi eum et carnem tuam ne despexeris. Secundum motivum misericordie est propria indigentia vel necessitas. Unde homo qui bene considerat propriam miseriam facilius et libentius relevat alienam. Unde dicitur Eccli. xxxi° Ex teipso cognosce que sunt proximi tui. Tertium motivum pietatis est Christi et membrorum suorum scilicet pauperum amor et unitas a deo. Unde Christus asserit ad amorem pauperum quia quicquid fit eis reputat sibi factum. Unde dicitur Mt. xxv° Quod uni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Tertio notandum sunt operationes quibus misericordia occupatur. Et notandum quod septem sunt opera misericordie corporalia et spiritualia. Corporalia sunt illa scilicet esurientem pascere, sitientem potare, nudum vestire, hospitem colligere, infirmum in carcere visitare, mortuum sepelire. Sex de istis numerantur Mt. xxv°. Septimum Thob. ii°. Septem spiritualia sunt ista scilicet peccata dimittere, peccantem corrigere, pro peccante orare, ignorantem instruere, hesitantem consulere vel confirmare, lugentibus consolationem prebere et ad omnes afflictos cordis compassionem habere. Et in figura horum dicitur Apoc. i° quod filius hominis erat in medio septem candelabrorum aureorum et habebat in dextera sua septem stellas. Filius hominis dicitur homo pii cordis quia secundum philosophum pietas est proprie hominis sicut crudelitas leonis. Candelabra aurea figurantur septem misericordie opera corporalia que sunt ut aurum preciosum. Septem stelle que sunt in dextera sunt vii opera misericordie spiritualia in cordis emisperio lucentia tamquam sidera radiosa.

De mundicia cordis capitulum sextum

De mundicia cordis que

Sexta beatitudo. Notandum quod tria sunt que faciunt cordis mundiciam, scilicet lectio scripturarum, largicio elemosinarum, effusio lacrimarum. Primo lectio scripturarum efficit cor mundum, quia dicitur Iohannis xv°: Iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Unde scriptura significatur allegatur per lavatorium tabernaculi Exodi xxxvi°. Et notandum quod duo erant in lavatorio, scilicet specula et aqua munda, et habet duos sensus mistice in sacra pagina. Est enim ibi speculum quia peccati maculas ostendit. Est et aqua quia maculas tergit. Secundo facit cor mundum effusio lacrimarum, quia dicitur in psalmo: Lavabo per singulas noctes lectum meum, id est conscienciam. Et notandum quod lacrima ad hoc quod cor faciat bene mundum debet habere tria, scilicet quod debet esse munda per devocionem, amara per contricionem, cinerea per mortis recordacionem. Aqua tristes per cineres fit lixivium, quod optimum est cordium mundativum. Sic talis lixivia est cordis mundativa. Tercio fit cor mundum per elemosinarum largicionem, Luce xi°: Date elemosinam et ecce omnia munda sunt vobis. Videmus enim quod ad purgandum vel ad sanandum ulcera non solum adhibentur cauteria, verum etiam supponuntur emplastra. Cauterium est correctio iusticie. Emplastrum est largicio elemosinarum.

B

Item notandum quod alia tria sunt que ad cordis mundiciam disponunt, scilicet scopa confessionis, id est frequenter confiteri, quia dicitur iiii Regum v°: Lavare septies in Iordane. Lavatur septies qui septem peccata mortalia vel capitalia humiliter confitetur, quia cor tunc mundatur et sanctificatur. Ita dicitur in psalmo: Facta est Iudea sanctificacio eius. Iudea interpretatur confessio. Ipsa enim est cordis sanctificacio. Et notandum quod in sacris eloquiis valde sepe adiungitur decor et pulchritudo, et in signum eius quod scopa confessionis disponit ad mundiciam cordis dicitur in psalmo: Confessionem et decorem induisti. Et iterum: Confessio et pulchritudo in conspectu eius. Secundo multum disponit ad mundiciam cordis lima correctionis. Ita sicut lima mundat ferrum a rubigine, sic correctio a labe viciorum. Gregorius: Ille solus amicus erit qui industria sua in adventu districti iudicis maculas mentis sue tergit. Sed notandum quod quidam sunt adeo miseri quod unde debent mundari inde sordidantur. De talibus dicitur in psalmo: Destruxisti eum ab emundacione. Tercio mundiciam cordis facit fornax tribulacionis. Sicut enim fornax reddit aurum purum, sic tribulacio fit cordis mundicia.

vn dr Jde iiᵒ pbasti me
quasi aurum et argentum
Sz sunt quidã q ab igne
tribulacõis nõ mundant
sz vrunt tales nõ sunt aurum
sz scoria nõ mundũ sz palea
nõ oleum sz amurca vnde
multu possunt formidare
de illo v̄bo ewangelij mat
iijᵒ paleas aut conburet
igne extinguibili Sic
n videmus q confricacio
panni aspa facit z conservat
mundiciã aphi Sic tri-
bulacõ et carnis mace-
racõ facit mundicia aĩe
Exm de Johe bapta q
ferebat vestimentu de pi-
lis camelorum mat iijᵒ Scie-
bat n q aspa faciebat
cor mundu Et nõ q cor
efficitur mundu ab oĩ pctõ
spẽaliter et precipue triplici
baptismo sz fluminis flaminis
et sanguinis Baptismo flu-
minis mundat infantes Bap-
tismo flaminis mundantur
penitentes Baptismo sanguinis
mundat martires Cui sz sa-
cramentu volunt et possunt
hre Et ille triplex modus
mundandi figuratur p illa
tria quibus fiebat mundicia
in lege veteri fiebat enim
sz p aqua expiacionis vt
dr Nũ xixᵒ p effusionem
sanguinis vt dr Heb Per
vngentu vnctionis vt dr
Leu iijᵒ Ablucõ nõ que
fiebat p aqua signat mun-
diciã que fit p sola gra-
cia Expiacio que fiebat
p sanguinem figurat mar-
tirum vl carnis mortifi-
cacõne Sanctificacio q fie-
bat p vnctionem figurabit
ministeriu p̄fectibz Et nõ
q in isto tercio mõ sancti-
ficabatur aaron solus et fi-
lij eius magis intelligitur q clerici
et religiosi dnt esse mun-
dificati excellenti vncti-
one spus sci Et nõ q
quinque erat ex quibus con-
ficiebatur vngentu vnctionis
vt dr Exo xxxᵒ scz
mirra electa Cynamomu
Cassia Calamus z oleum
olivarum Prima igitur species illius
vngenti erat mirra pu-
ra et electa Sic illa que
sponte manat ex arbore
in se Ista signat peni-
tenciã q fit in iuventute
q gracior est deo q̃ illa q
fit in senectute Na caro
mirra prius condienda vt
sit premissa antequam fit ver-
mibus consumpta Con sa-
nitate multorum q mirra
prime volunt se vngere do-
nec toti putruerint ver-
mibus pctorum vl viciorum
Scda species illius vngenti
erat Cynamomu qd est
cinerei coloris et cum
frangitur emittit quedam
vapore sive nebulam
spirantem redolet et
visibilem vt dt glo Exo
xxxᵒ qd signat humili-
tatẽ dz esse in clericis z
religiosis De qua debz
manare visibilis spira-
mentu odoris i redole-
cia humilitatis p exempla

.C.

edificacionis. Tercia species illius vngenti erat cassia que crescit in aquis et signat fidem ecclesie que in aquis sacre scripture crescit in hominibus per fidem institutis scripture non racione humana quia ut dicit Ambrosius In hijs que fidei sunt creditur piscatoribus non dyaleticis. Quarta species vngenti erat Calamus quia ut dicit glosa Exo. xxx° est arbor aromatica crescens circa lybanum cuius cortex facit quedam sonum et signat in clericis et religionis officium ecclesiasticum quod ad instar calami debet esse aromaticum per devocionem sonorum per divine laudis expositionem. Quinta species vngenti erat oleum de olivis quod signat dulcedinem compassionis que debet precipue habenda esse in clericis et religiosis quia sic oculus est lacrimabilis et tenerior et passibilior ceteris membris. Sic prelati clerici et religiosi qui sunt oculi ecclesie debent esse pre ceteris teneri in compassione lacrimabiles pietate. De hoc [illegible] in Christo qui valde pronus erat ad lacrimas et quia vnam traxit de celis in mundum. Vnde dicitur in psalmo: propterea vnxit te deus tuus pre consortibus tuis oleo leticie.

De pace Capitulum septimum

De pace que est septima beatitudo notanda sunt tria: que sunt pacis premia, que sunt pacis vtilia, que sunt pacis contraria. Primo notanda sunt pacis premia. Vnde nota quod septem sunt pacis premia. Primo pax est celi linguagium, Christi premium et dei vestigium. Est igitur pax celi linguagium cuius signum est quod propter illud ydeo loquebatur qui venit de celo. Dixit enim apostolis: Pax vobis, Ioh. xx°, post resurrectionem quando iam inmortalis fuit. Tale linguagium est locuti sunt angeli qui sunt celi ciues. Dixerunt enim in ortu Christi, Luc. ii°: Gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus bone voluntatis. Tale etiam ydeoma loquebantur discipuli quia dominus dedit eis. Apostolus dicit Math. x° et Luc. x°: In quamcumque domum intraueritis primum dicite pax huic domui. Secundo pax est premium Christi et precipuus inter omnia alia iocalia. Certum est quia id precipuum iocale legauit Christus apostolis in morte. Et nota quod Christus dedit pacem discipulis et aliis suis triplici iure scilicet iure donacionis inter viuos, iure vltimi testamenti, iure codicillorum. Iure donacionis testati dedit pacem quando dixit Ioh. xiiii°: Pacem meam do vobis pacem relinquo vobis. Iure codicillorum quando post resurrectionem dixit quasi confirmando testamentum, Ioh. xx°: Pax vobis. Tercia pax est vestigium dei et certissima et breuissima salutis semita. De qua dicitur Prov. iii°: Omnes semite illius

·a·

De pace cap. 7 sept.

B pacifice Et no q hg vie
dine sit tres diete uel
semite sz pax ītima q
dr pax ptioris pax sup-
na q dr pax tpis pax
etna q dr pax etnitatis
De dieta pacis intime dr
Coll iijº pax xpi exul-
tat in cordibz vris De
dieta pacis supne dr
Ro xijº Si fieri pt qd ex
uobis e cu oibz pace
hntes De dieta pacis
etne dr ps̄a xxxiij Ce-
debit pplz meus ī pulch-
tudie pacis Cu no tria
C pacis subsidia et ad pace
ducēda ul iducēia sz
cformitas hulitas tra-
quillitas in seipo Pō ī-
uuat ad pace hndā co-
formitas volutatis nre
ad volutate dei Na sicut
ee est inguerza discor-
dia q nlli regi resiste-
cui no pt aliqtes pvale-
Sic cimma pace gaudz
qui volutate sua dine
volutati conforze studz
cui nichil vz resiste Jo-
dr Job ixº Qui resistit
ei 7 pace hnt qi dicet
nllz Scdo iuuat ad ha-
benda pace cu quis hz
vera hulitate Na vulgo
dr duo grossi ī vno sacco
no bn put capi et pco
traiu hulitas cu pace
facit metes modicas et
humiles et pquis adiuicē
capaces vn dt Aplus
Eph iiijº Solliciti suate
vnitate spus in vinclo
pacis Tercio iuuat bo

pacis tranquillitas metis
Sic in lcō spinoso nllz pt
pausare Sic cor inquietu
no pt hre vera pacem
Et ego Sic hō bn pausat
ī molli culcit sic deg qui-
escit ī mete tqilla vn
dr in ps Inpace idipm
dormia 7 requiescam Et
ibm Inpace factz e locz
eiz Et iterz Mansueti he-
reditabut tra 7 ibm ī mul-
tis locis pacis Cito nonda
sut pacis cotraria Cu no
triplex e pax mala q est
ne pati cotraria sz pax
ī qnta Et dr inqnata
qn corda sut ad malum
cordata tale pace ha-
buerut plati vt heo-
des cu essēt an inimici
fci sut amici ī morte xpi
vt dr luc xxiij De ta-
li pace dt ps zelaui sup
iniquos pace pccoz vi-
dens Scdo e vl pax co-
trala pax simlata qualis
fuit simulatoris unde qui
osclatz e xpm in signu
pacis et tradidit ipm in
deis vt dr Mt xxvj De
tali pace dt ppheta Cū
loquntur pace cu pximo
suo mala at ī cordibz
eoz 3º et ultio pax e
ī cordiata qn maior obe-
dit minori vt platz infe-
riori vl ro sensualitati tal
pax e deteior qz guer-
ra tale pace hnt ada
cu eua uxore sua qui
obedivit uxori sue que
erat sibi porig ad obedi-
endu 7 ad regend cmissa

nolunt em̄ ɔtristarē delicias suas vt dr̄ mgr̄ i hystorijs. De tali pace dr̄ saluator mt x°. No veni mittē pacē in trā s3 gladiū. Itē nō q q̄druplex bellū in scriptura distinguit qd pax adducit et p pacē sedat. Bellū em̄ est int carnē et spm̄ qd pacificat pnīa. Bellū scd̄a est int deū et hoīem qd pacificat iusticia. Bellū iij fuit int hoīem et anglm̄ qd pacificat filij īcarnacō benedc̄a. Bellū est 3 inter hoīem et pp̄rim suū qd pacificat pacīa et quia pax ē fructosa et necc̄aria ad eā obtinenda dominos ordiare pp̄ha dicēs ipsis Rogate que ad pacē sūt ierlm̄ ꝫc.

De paciencia Cap̄m octauū :-

De paciā q̄ ē octaua btitudo. Nonnda sūt p̄ter q̄tuor sc̄z paciēcie testimonia paciē bn̄ficia paciē exercicia paciē adiutoria. Paciē testimonia et laudes possūt nonnda tria q2 ē prudētissima nobilissima et strēnuissima. Prudētissima ad regendū. Nobilissima ad regnādū. Strenuissima ad bellādū. Pō igit paciēcia ē ad regēdū ~~nobilissima~~ prudētissima. Et nōndū q̄ in rebꝰ pz prudentissima hoīs paciā sc̄z acquirendo ɔseruādo et mltiplicādo. Paciēs em̄ sic solue oīa debita sua de hijs q̄ videt nichil vale sc̄z de malis pene q̄ sustinet vt deus remittat sibi debitū culpe et soluēdo nichil expēdit ymo de hijs q̄ accepit de inimico sicut de obprobrijs et cōtumelijs soluit quicq3 et q̄d debz deo et cū alienis se redimit mundo sic acq̄rit graciā i p̄nti et glam̄ in futuro et io dr̄ Job xxxvij°. Ab aqlone auz veniet tibi paciēs acq̄rit i tribulacōe. Itē paciēs prudēcia pz i ɔseruādo. q2 cū pdit bōa tp̄alia retinet et claudit bōa sp̄ualia ɔ̄rio sic q̄ paciēcia nō hz q̄ emittit exteriora et effūdit eterna et bona interiora et sic augz capitale dyaboli fundēdo ad libra et cōtumelias inimici et associat hostē suū ne solꝰ vadat ad infernū. Male ig̃ qui impaciēs est custodit diuicias suas q̄ aliq̄d pdit et residuū effūdit. Io dr̄ plū xix°. Qui impaciēs est sustinebit dāpna. Prudēcia est sapiētis pz i mltiplicādo q2 sputa et obpbria sic cōmutat i auz et argētū et lapides p̄ciosos. Ipse em̄ ad modū vrsi verberibꝰ impinguat ad instar salamandre igne tribulacōis fouetur. Sic asinꝰ

A.

B.

pungitiis pascitur. Sicut stru-
tio comedit ferzu et oia
dura. Sic piscis maius
crescit i aqua salsa .i.
i tribulacoib9 et passioi-
b9 et tande se i negoci-
ado ht industriam et per
hostes suos facit sibi fa-
bricare corona vt dr
ipso Supa dorsu meu
fabricauerut pctores. Etiam
magna e etm prudencia
paciens q tam prudens
scit acqre gsude et mul-
tiplicare bona sua. Sedo
pacia e ad bellandu stre-
nuissia qr dr pub. xvj.
Melior e paciens vio
C
forti. Et no q strenui-
tas sapiens pz ibus scz
attedas pugnadi dim
mod et scuta pugnadi.
Pmo igitur paciens licz dimunu
valde strenuu qr plus
vult pugnare q palisare
glosius et gadiosius e chri-
litis stare i bello q i bal
neo. ee i campo cu rege
q ee in lecto cu uxore. Cer-
tare etia pugna q delec-
tari i mensa et portare ar-
ma regis q fimbrias mu-
lieris. Vn dt aplus Gall
vjo Ego at stigmata dni
mei ihu xpi in corpore
meo porto. Sedo paciens
ht i pugnando mod val
de strenuu. Ipse n. sine
fuga euadit sine ictu re-
cedit sine percussione vincit
et adeo est i pugnando
strenu9 q cont hoste no
leuat festuca de terra

Vn dr ipso Confregit por-
tas arcu scutu et gladiu
et bellu. Tercio paciens i
pugna ht nobilissimu scu-
tu. Et no q scutu parte
D
dz ee sanguineu. In infiori
angulo dz ee timor sup-
plicij. In dextro amor
premij. In sinistro passio xpi
iuxta ild Tren iij Dabis
ei scutu cordis laborem
et i pet iiijo xpo igitur i car-
ne passo et nos eade co-
gitacoe armami. Et ho
scutu sustinet tam spe-
cia tela scz dapna rerum
molestias corpm et ztume-
lias verbor. cu hoc scuto
dni vincit dyam cu tep-
tacoes euadedo. Sacri-
ficat semetipm caritate
afflictoes et passioes
corpis tollerando. De stre-
nuitate paciens dt aplus
heb xijo Per paciaz cur-
ramus ad ppositu nobis
certam. Sedo pacia e regna-
do nobilissia qr dr mt
vjo. Bti qui psecucioz
paciutr ppt iusticia qm
ipoz e regnu celoz.
E
Et no q ho pacificus pt
dici rex ppe ppt ta-
scz qr regali domnio oib9
dnatr qr ad regale pra-
diu inuitatr qr sibi rega-
le ferclm ministratr. Pmo n.
ho paciens rex dr qr hz
regale domniu i oib9
na paciti seruiut oia
illa q alijs st nociua
vn sterilitas implz eius
celariu hostes fabricat

sibi corona sebres pant
sibi mediacaz mortis ape-
rit sibi carcerem ad eud-
dem miseriaz Jgnis qui
domos incedit alys si
confert pabulu vel gsti-
tuit palaciu i celis 7 sic
verificar vin apli Credo
paciens invitar a deo ad re-
gale pradiu 7 no solu
invitar ymo eciam trahitr
no solu trahir sz vestes eius
ut peniat laniatr Et
no tplex e signu qz in-
vitas exorot de ivitat
aicu sz trahedo vocado
rudedo a magnu signu
e qd efficacie eius invi-
tat sive vocat p pdica-
tois vm Alios p tractu
i spiracois sz pacientes
Alios simle diligit p
ruptiuam cblandis Vn
dr 7 ayt Copelle int-
re sz pacietes vocado
trahedo et rudedo Ro
pacienti minstrar regale
pradiu vel ferclm thia
hacz fercla gustauit
xpc qui e rex regu sz
cblacones psecuciones
penurias paupertates
doloes passioz 7 morte
Vn dixit filys zebedei
Mt xx Potestis bibe ca-
lice q ego bibiturus su-
m Et sicut magna in-
curialitas reputar qui
respuit ciphu q rex
mittit sibi ad bibed
Sic magna i gtitudo
e calice cbulacois re-
spuere q amoe nri vo-
luit xpc ps gustare ymo
sic vinu qd dexe e forte
7 acutu tn sendo p caio-
folos et spes aroticas
efficir nectar dulcissim
Sic cblacoes mudi dul-
cescut si p meoria pas-
siois xpi tulat Vn dr
sponsa Cant viijo Dabo
tibi poclm ex vino con-
dito Vinu gditu ad lraz
dr nectar et fiat vim
mudanis cblacoibs gditu
dulcit dulci meoria
passiois sue qd nobis
ipe gcedat dei filius q
e in secla bndictus amen

Incipit dieta octaua

Post tractatu de bti-
tudinibus ser tctatus
de fructibus spus sci 7 ista
e septima dieta salutis
a btitudinibus ad fructus spe-
cialem pvenie qz btitudi-
nes faciunt opai vel am-
bulare simplr et pfce fructi-
ficant et delectose Sz
sunt isti fructus spus sci qs
enumat aplus ad Gall
vo dices Fructus at spc
e caritas gaudiu pax
paciencia longanimitas bo-
nitas benignitas masue-
tudo fides modestia conti-
nencia castitas Do igitr
int istos fructus dcm est
de caritate sz qz i tctatu
de ipa dcm est Jo hic
nichil ad pns est dcm

De gaudio spus Capm pmu

Secundo loco post fructu
caritatis dcm est

Incipit dieta octaua

de gaudio spus Capm pm

destructu gaudij spualis
De quo dicta sunt pauca
et speat tu pb qualit
spuale gaudiu e a mu
di gaudio sepatu Scdo
qualit e a celi gaudio
deriuatu 3o qualit est
a celi gaudio pigmta
A tu Po igr spuale e a
mudi gaudio sepatum
7 distictu Vn nond q
quaz sit dre int spua
le gaudiu 7 mudanu
Pa dra ꝫ puritas 7 i
B puritas Gaudiu n spu
ale e mudissimu et so
ror9 e ad inebriadu
ad diligedu dm Sic vi
dem9 q vinu purissimu
iebriat q lymphatu
Istud vinu spualis gau
dij fit de botro cypri .i.
de sagne xpi expsso
in cruce torculari Vn
dr in Can Botr9 cy
pri dilect9 me9 m Gau
diu mudanu e sic vinu
aqua mixtu ad iebria
du debilissimu et insipi
du Ideo dr ysa io vinu
tuu mixtu est aq qz
vt dt Bo Dulcedo fe
licitatis huane mltis a
maritudinib9 e aspsa
C Et nond q gaudiu
huanu cu duob9 e ad
mixtu scz cu remorsu
9scie 7 sollicitudine cru
ciate Remorsus 9scie est
sic infirmitas q dicit
morb9 regi9 q rodit
carne et est magna ꝫ
repensa Vn dr re

gius qz oportz q exo gal
linis et alijs delicatis car
nib9 morb9 ille pasta
qz sup locu morbi po
nit hc cad tolit cosu
mat quatuocuz tn cado
pasta tn pl9 cosumit a
morbo q sustetat a fo
meto Ita i gaudio mu
di plures remordz re
mors9 9scie q delect
dulcedo iocuditatis tras
itorie 7 mudane Scdo
gaudiu mudanu e mix
tu cu sollicitudie cru
ciate Sollicitudo n an
get cruciatu qz vt dt
Brn Diuicie mudane
cu labore acqrut cu
timore possidet cu do
lore amittut Vn Bn vg
Diues diuicias no co
gregat absqz labore No
tenet absqz metu non
pdit absqz dolore Scda
dra gaudij spualis ꝫ
9tinuitas 7 discotinui
tas Circa spuale gau
diu e 9tinuu 7 securu
vt dr pu xvo Secura
mes quasi iuge 9viuiu
qz 9tinuu ht gaudiu
Gaudiu vo mudanu
e breue 7 trasitoriu qz vt
dr Job xxvij Gau
diu ypocrite ad instar
puncti ypocrita dr iste
mud9 qz lic ypocrita
interi9 sit corrupt9 ex
teri9 tn apparz bon9 Ita
mud9 i veritate ꝫ mal9

et fetidus interius Exterius tamen floridus et venustus. Et ideo gaudium eius est solum quasi punctus et licet instar puncti non habens longitudinem perseverancie nec latitudinem amicicie nec profunditatem consciencie bone. Sicut punctus qui caret longitudine quam habet linea et latitudine quam habet superficies et profunditate quam habet corpus. Tercia differencia spiritualis gaudii et mundani est dignitas et indignitas. Gaudium enim spirituale est de rebus valde dignis quia de deo principue et de rebus divinis. Unde dicit Apostolus Philippensium iiij° Gaudete in domino semper. Gaudium vero mundi est de rebus indignis principue sicut de voluptatibus. De qua dicit Seneca Voluptas est membrorum vilium et turpium ministracio exitum fedo et non decendo. Et Augustinus dicit quod secularis leticia est impunita nequicia vivitur luxuriari et in spectaculis vagari ebriositate ingurgitari turpitudinem facere et mali nichil pati. De quo gaudio turpissimo dicitur Proverbiorum xv° Stultorum exultacio ignominia. Quarta differencia spiritualis gaudii et mundani est salubritas et nocivitas. Gaudium enim spirituale est salubre et studium implicat quia fit carne dissipacio. Gustato enim spiritu desipit omnis caro ut ait Augustinus. Secundo facit dyabolum vincere quia ut dicebat sanctus Anthonius amica res vincendi dyabolum est leticia spiritualis. 3° facit mundum contempnere quia nemo potest duobus dominis servire. Ideo qui gaudet de deo tristatur de mundo. Secundo gaudium spirituale est a celesti gaudio derivatum et a donis celestibus. Unde nominanda que vere sunt bona spiritualia vel celestia a quibus est spirituale gaudium derivatum scilicet puritas spiritualis, spiritualis tranquillitas, spiritualis sanitas, spiritualis libertas, spiritualis conformitas. Primum igitur causat spirituale gaudium est spiritualis puritas. Augustinus enim: Consciencia libenter quiescit in loco consimili qui est mundus quod cum hec est immundus. Ita naturaliter homo appetit mundiciam et abhorret immundiciam. Propterea dicit sponsa in Canticis lectulus noster floridus. Secundum a quo causatur gaudium spirituale est spiritualis sanitas. Sicut videmus quod naturaliter non est gaudium si corpus est infirmum. Unde dicitur Proverbiorum xvj. Dulcedo anime est sanitas ossium id est virtutum anime. Et plus Non est sanitas super sanitatem corporis et nis est oblectamentum super corporis gravamen. Tercium ad quod derivatur spirituale gaudium est spiritualis libertas. Peccator enim est sicut homo captus vel ligatus ad bonum operandum ineptus. Unde dicitur Proverbiorum v°: Iniquitates sue capiunt impium. Sed adveniente spiritu libertas causatur in anima. Iuxta illud Apostoli ii Cor. iii°: Ubi spiritus domini ibi libertas. Quartum ad quod derivatur spirituale gaudium est spiritualis tranquillitas. Itaque homo in mundanis gaudiis sunt diversarum cogitacionum tumultus, affectionum varietas, consciencie remorsus. Quedam vero cruciantur cupiditate in acquirendo, quedam timore in custodiendo, quedam dolore in amittendo. Ista gaudia mundana quedam cruciantur ira, quedam invidia. Sed anima spirituali gaudio plena quieta est et iocunda et quasi quidam lectus mollissimus. Videmus quod in lecto molli et quieto liberius homo quiescit quam in lecto spinoso. Iste est lectus floridus in quo quiescit sponsa et sponsus in Canticis. De ista quiete spiritualis gaudii ait Bernardus: Beati qui nichil huius mundi appetunt, nullis in morte tumultibus comprimuntur. Et Augustinus dicit quod qui bibent de flumine paradisi, cuius una gutta maior est quam occeanus, restat quod in eo sitis huius mundi extincta sit. Quintum ad quod causatur spirituale gaudium est spiritualis conformitas, scilicet cum voluntate dei, quia qui voluntati divine conformatur nichil repugnat ei, sicut voluntas dei in omnibus impletur. Iuxta illud Psalmi: Omnia quecumque voluit dominus fecit in celo et in terra. Hec autem maior dilectio et maius est gaudium quam possit esse omnia admittere habere et nichil ei repugnare. Sicut ignis vehemens facit esse sibi similem illud quod accipit, ita voluntas illum acceptando. Cum igitur sit voluntati dei conformes, conformes sunt quasi dii sue voluntatis, sicut omnipotentes. Legitur de quodam sancto patre qui sciebat flere quandocumque voluit. Sexto et ultimo spirituale gaudium est a celesti gaudio pigmentatum. Efficitur enim ad instar nectaris speciebus celestibus et gariofolis. Unde nota devote et diligenter quod triplex est genus nectaris, scilicet nectar dominice passionis, nectar virtuose operacionis et nectar eterne fruicionis et felicitatis. Primum est nectar dominice passionis, quod est dulcissimum et valde devote celebrantibus. Et nota quod in hoc nectare benedicto vice aromatum opponuntur, scilicet vinum, idem mirratum, quod Christo fuit potatum; pro gariofolis sunt clavi positi quibus Christus fuit confossus; pro cynamomo lignum crucis in quo fuit suspensus; pro zeucara est ibi dulcissima caritas et vnica qua pro nobis tractus fuit passus et mortuus. De isto nectare dicit sponsa in Cant. Dabo tibi poculum ex vino condito. Secundum est nectar virtuose operacionis quod pro vino caritatem dei habet expressam et pro calcefoliis clavos pungitivos contricionis peccati pro cynamomo planctus lucidensuos recognicionis peccati pro zucara habet dulcedinem pietatis et boni operis. De isto nectare dicit sponsa in Cant. Bibi vinum meum cum lacte meo. Vinum est mundum, lac est dulce. Bona voluntas habet ista duo scilicet dulcedinem veritatis vel pietatis et gracie et mundiciam consciencie. De isto gaudio dicitur Prov. xxxv°. Vinum est oblectamentum super cordis gaudium. Tercium est nectar eterne felicitatis et fruicionis quod angelicum et iocundissimum est, et ideo sunt beati totum illud cantare: Sanctus, sanctus, sanctus dominus deus sabaoth, Ysa. vi°. Et videtur quod nectar in convivijs facit convivas choreas ducere et cantare. Sic etiam Illud nectar conficitur ex quatuor. Habet enim pro vino puritatem divine visionis, pro calcefolio habet venustatem dominice passionis, pro cynamomo habet suavitatem eterne devocionis, pro zucara vel pro melle habet suavitatem sive dulcedinem eterne fruicionis. De isto nectare dicitur in Cant. Bibite et inebriamini carissimi mei. Istud est spirituale gaudium vel celesti gaudio pigmentatum. De quo dicitur in Math. Intra in gaudium domini tui xxv°.

De pace

Tercius fructus est pacis. Sed quia de isto fructu tractatum est in capitulo de beatitudinibus in vii beatitudine, ideo de ipso nichil hic amplius est dicendum.

De paciencia

Quartus fructus est paciencia. De qua similiter dictum est in titulo de beatitudinibus cum dicebatur de viii beatitudine.

De perseverancia sive longanimitate Capitulum 2m

Quintus fructus est longanimitas vel perseverancia. De qua est notanda sunt tria. Primum est quod nobilitat commendat. 2m est quod efficaciter operatur. 3m est quod singulariter coronat. Primo dico quod commendat perseverancia, quia deus perseverauit quousque perfecit opus sue creacionis. Unde Gen. ii°. Complevit deus die septimo opus quod fecerat. Christus perseveravit quousque perfecit opus nostre redempcionis, quia dicitur Joh. ultimo: Opus consummavi quod dedisti michi ut faciam. Sancti perseveraverunt quousque perfecerunt opus sue perfectionis. Unde quod perseverando dicit Apostolus ii Cor. Bonum certamen certavi.

2m

Deinde De perseverancia vel longanimitate cap. 2m cursum consumavi fidem servavi. Secundo perseverantia opera efficacit. Notandum quod triplex est perseverantie effectus: nam perseverantia perficit inchoata, impetrat postulata, stabilit acquisita. Primo perseverantia perficit inchoata et nichil ipsorum relinquit etiam si robur desit. Sic videmus quod mulierculae continuatis senilis etatis perseverando et continuando perficiunt opus sue peregrinationis. Et sic videmus quod natura continuando operando ex modico radice vel nuce facit arborem mire altitudinis. Et sic nos videmus quod gutta liquoris quamvis sit res mollis valde continue cadendo cavat lapidem robuste solidum. Et ideo Judith viii°: Nolite negligere, nolite cessare.

.B.

Secundo perseverantia impetrat postulata. Sic Maria Magdalena perseverando vidit resurrectionem Christi. Sic apostoli perseverando acceperunt donum spiritus sancti ut dicitur Actuum ii°. Et propterea dicitur Luce xi°: Si perseveraverit pulsans, dico vobis et si non surrexerit eo quod amicus eius sit, propter improbitatem tamen illius surget et dabit illi quotquot habet necessarios. Tertio perseverantia servat acquisita. Sic videmus quod ignis conservatur continue ministrando ligna. Et propterea dicit Augustinus: Perseverantia magnum est donum dei quo donatum conservatur. Tertio perseverantia coronatur singulariter. Unde ait Bernardus: quod alie virtutes coronam merentur sed sola perseverantia coronatur. Et notandum quod in scriptura quadruplex invenitur et laudatur corona. Est enim corona pudicitie virginalis et hec est florea et debetur virginibus. Psalmus: Gloria et honore coronasti eum domine, et dicitur de sponso virginum. Secundo corona est sapientie magistralis et hec est aurea que debetur doctoribus. Eccli.: Corona aurea super mitram eius. Tertio corona est perseverantie triumphalis et hec est gemmea que debetur martyribus et omnibus perseverantibus. Psalmus: Posuisti in capite eius coronam de lapide precioso. Et apostolus I° Cor. ix°: Omnis enim qui in agone contendit etc.

.C.

Quarta est corona glorie immortalis et hec est stellea que debetur felicibus. Apocalypsis xii°: In capite eius corona xii stellarum. Corona stellea est felicitatis eterne. xii stelle in corona sunt xii fructus vel bona que sunt in illa felicitate eterna de quibus dicetur infra in ultima dieta ubi tangetur de gloria paradisi. Et hac corona coronantur perseverantes quia dicit salvator Mt. x°: qui perseveraverit usque in finem salvus erit etc.

De fructu bonitatis Capitulum tertium

De fructu bonitate cap. 137

Sextꝰ frꝰ ē frꝰ bonitatis De isto fructu tactu est ut trattatu de btitudinibꝰ i capꝫ de mīa Et io de ipso nō dicimꝰ e. Vr̄ tn̄ qꝫ quatuor sut de quibꝰ pdicatur bonitas Est em bonitas nature congregatis fortune ordinatis gre reformatis gle quilitatis De quibꝰ Gen̄ .i. vidit deꝰ cuncta que fecerat sꝫ bona nature bo fortune boa gre boa gle et erant valde bona etc D.

De benignitate Capm triu

Septimꝰ frꝰ ē fructꝰ benignitatis De isto fructu aliter dom̄ ē i tractatu de btitudinibꝰ in capto de mīa Et io nichil est dicimꝰ ad pns Nisi qꝫ quatuor sut q ad benignitate nos inducut sꝫ ꝑceptu qd inducat vl iponit Scdm qd ꝑpom supplicu qd euadit stipendiu vl ꝑmiu qd acquirit pmo dꝫ nos moue ad benignitate ꝑceptu qd a xpo inducit vn dr luc vi Estote misericordes sicut et pr vr misericors est Scdo dꝫ nos moue exempm qd a ipso ꝑponit a samaritano Tercio dꝫ nos moue supplicu inferni qd euadit quia iudiciu sine mīa fiet illi qui nō fecit mīaz Quarto nos monet pmiu qd i celo acquirit vn in mt Bti misericordes etc N.

De masuetudine Capm qrtu

Octauꝰ frꝰ ē fructꝰ masuetudis De quo sup dom̄ ē i tractatu de beatitudibꝰ i capto de mititate Io de ipso parꝰ est hic dicimꝰ Et bn̄t ē notandꝫ qꝫ masueti clariꝰ i formant vel aliquo i pugnant aliqꝰ eleuat amplius venerat pō i masueti clariꝰ i formant Scdm de discipulis vn Jacobꝰ in canonica sua In masuetudine suscipe insitu vbm Scdo aliqꝰ ipugnat Sic videmꝰ qꝫ quant hostes ipugna nisi castra alta et aliqꝰ eleuata Sic etiā videmꝰ qꝫ leo et canis nō ivadut hoiem si iueniat eū iacente intra ps masueti hereditabut et delectabut i multitudine pacis Quarto aliqꝰ eleuat sicut pꝫ de xpo qui venit ad nos masuetꝰ mt xxi Sic de bta virgine et multis aliis vn ps Cum exurget i iudicio deꝰ ut saluos faceret omēs masuetos tre Quarto masueti aplius honorant Scdm hemꝰ de xpo derecumbente i nouissimo loco vn ps Suscipiens masuetos dominꝰ etc

De fide. Capm quītum

Nonꝰ frꝰ est fides De quo dom̄ est i tractatu de virtutibꝰ i capto de fide et io nichil ē hic dicimꝰ nisi qꝫ fides ē sicut fundamentu ad sustiendum Sic armatura ad euadendum Sic argumentu ad cōcludendum Sic instrumetum ad ascendendum N.

Post est igitur sic fundamentum ad sustinendum. Sicut enim videmus quod natura quando vult producere plantam primo ponit radicem. Sicut quando domificator facit domum primo ponit fundamentum. Sic in moralibus quod si aliquis vult edificare bona opera debet supponere fidem que ut Petrus Damianus est totius spiritualis edificii fundamentum. Et ideo dixit dominus Petro Mat. xvi°: Super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Et non quod dixit super hanc petram quia fundamentum aliud nemo potest ponere preter id quod positum est, ut dicitur j Cor. iij°. Et ideo si quis edificat super istud fundamentum edificet. Tertia dicit Apostolus: Omne sine fide impossibile est placere deo. Secundo fides est armatura ad evadendum. Est enim sicut scutum militare quod habet superficiem et tres angulos. Portatur a parte sinistra contra adversarium et a parte cordis ad protegendum ipsum et ratione signi habet representare ipsum. Sic revera fides katholica est ad repellendum adversarium cum tribus rariis ad protegendum cum tribus potentiis ad confitendum deum tribus personis, unde dicit Apostolus ad Ephes. vj°: Sumentes scutum fidei. Tertio fides est sicut argumentum ad concludendum. Modo sicut argumentum dyalecticum quod procedit ex probabilibus, aliud sicut argumentum temptativum quod procedit ex hiis que videntur probabilia et non sunt, sic est argumentum appodiativum, id est faciens scientie. Nunquam enim aliquis sapiens per suam sapientiam potuit pervenire ad tantam scientiam de deo et de creaturis ad quantam venit simplex piscator Petrus cum dixit: Tu es Christus filius dei vivi. Unde per illud argumentum probatur unitas divine essentie, trinitas personarum, unitas prime cause et multiplicitas creaturarum, pietas humane et multiplicitas graciarum et multa alia que Christus et eius discipuli per argumentum et non aliud demonstrabat. Unde istud argumentum per apposite demonstratione: illuminatio cecorum, ambulatio claudorum, auditio surdorum, locutio mutorum, erectio sive extensio aridorum, suscitatio mortuorum. Et ideo dicebat Christus Johannis xv: Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit peccatum non haberent. Et ideo volens apostolus diffinire fidem ait: Fides est substantia rerum sperandarum argumentum non apparentium. Quarto fides est instrumentum ad scandendum. Videmus enim quod naturaliter omnis res habet locum proprium ad quem naturaliter tendit per suam naturam, sicut gravia habent locum deorsum ad quem per naturam gravitatis naturaliter descendunt. Levia autem habent locum sursum ad quem per naturam levitatis naturaliter ascendunt. Homo cum sit omnium corporalium creaturarum de continencia cap. vij

nobilior. Et locum super omnia corpora ad quem locum anima peccatorum poterat per gratiam ascendere quamvis non possit per naturam sed post peccata gratuita sibi sunt sublata et naturalia sauciata. Et ideo ad hoc quod possit locum supernum remeare indigebat instrumento quodam quod instrumentum nullus propria sapientia vel virtute potuit fabricare preter Christum qui fabricatus est auctor et fidei. Et ideo omnes qui salvati sunt per misterium ipsius Christi scilicet per fidem salvati sunt que quidem est velut una scala per quam ad celum ascenditur continens xii gradus in symbolo apostolorum declaratos iuxta numerum quatuor celorum in primo ex aere qui celum dicitur usque ad celum empireum in quo duodenarius numerus civitatis platea autem istius scale sunt divinitas et humanitas. Ista autem scala sunt per Christum deum et hominem fabricata sed nobis sunt per xii apostolos revelata. Ista est scala quam vidit Iacob patriarcha cuius cacumen pertingebat ad celum cui et dominus erat innixus per quam ascendebant angeli et descendebant. Et de ista scala dicit Augustinus in sermone ascensionis. Attendamus interim corde in fide ut cum dies promissus advenerit sequamur et corpore.

De modestia Capitulum sextum

Decimus fructus spiritus est modestia. De isto fructu in tractatu de temperantia dictum est et ideo ad presens nichil de eo dicimus.

De continentia Capitulum septimum

Undecimus fructus est continentia. De isto fructu in tractatu de consiliis in capitulo de castitate dictum est.

De castitate Capitulum octavum

Duodecimus fructus est castitas. De isto fructu similiter in capitulo de consiliis dictum est et ideo de eo non est dicendum.

Incipit dieta nona de iudicio extremo Capitulum primum

Post tractatum de fructibus spiritus de generali et ultimo iudicio est dicendum. Ista enim est octava dieta salutis scilicet a fructibus bonorum operum venire ad iudicium extremum. A. De generali iudicio quatuor notanda sunt scilicet signa que precedent. scripta que aperientur. verba que dicentur. sententia que sequetur. Signa que precedent erunt sicut quedam peremptoria citatio. Scripta scilicet libri qui aperientur erunt quedam acta et processus recitatio et testium publicatio. Verba que dicentur erunt sicut quedam sine promulgatio. Sententia autem que sequentur erunt sicut quedam lata et promulgata sententie executio. Primo igitur precedet illud iudicium signa ut dicit Ioh. xvº sicut quedam citatio peremptoria quindecim signa que dicit Ieronimus se repperisse in hystoriis hebreorum. B. Prima die eriget se mare xl cubitis super altitudinem montium stans in loco suo sicut murus. Secunda die descendet

Incipit dieta nona de iudicio extremo cap. pᵐ tatu ita q̄ vix videl poterit Tercia die pisces z marine belue sup mare dabut mugitus ul rugitus vsq ad celum. Quarta die ardebut mare et aqua Quinta die herbe et arbores dabut rore sanguineu Sexto die ruet edificia Septia die petre adinuice collident etia i octo ptes scidentur et vnaqq ps collidet alia et no sciet ho sonu illu ss tm deus Octaua die erit gnalis motus tre qui talis erit vt dr q nullus ho nullum aial poterit stare et ad solu oia psternet Nona die equalabr tota terra z omes motes et colles i puluem redigetr Decima die exibut homines de cauernis et ibut velut amētes nec poterut mutuo sibi loqui Vndecima die surget oia ossa mortuorum et stabut sup sepulchra Oia em sepulchra apient vt mortui exire valeant Duodecia die cadet stelle de celo In hac duodecima die dr q oia aialia veniant ad campos rugientia nō gustantia nec bibentia Tredecia die morientr hoies viuentes tuc, vt cu mortuis resurgat Quartadecima die ardebit celu z terra .i. supficies tre z aeris Quintadecia die fiet

celu nouu z tra noua et resurget mortui s'm vtutes z merita z demerita receptu Ista em signa erut sicut dcm est. Sic Adam p emptoria citacio z tribil tu excitacoe et omni excitacoe ad iudiciu qvocatio et promissio vt dt Aplus j°. Thessal. iiij. Ipse dns i voce et i iussu archangeli et i tuba dei descendit de celo De ista tribili citacoe dt Jeronim⁹ Siue comedā siue bibā siue aliquid aliud faciā sp videt sonare in aurib⁹ meis illa terribilis tuba Surgite mortui et venite ad iudiciu Et Job. xxxvj°. Quid faciam cu resurgam ad iudiciu Scdo in illo iudicio tremēdo aperientr libri sic qda acta Et nō q ibi aperientr ita qda scripta scl lepma et littetra z sn omni calupnia sz lib' passionis dnice. liber consciē z liber vite. pb. n. aperientr qi qda acta s. liber passionis dnice scz crux claui lancea corona spinea et i carne xpi cicatrices et nubla vt dt Cris. No erit tuc necessitas accusatoris cu videat quilibz crucem z ipm xpm hntem in corpe suo testimonia passionis Vn. Mt. xxiiij°. C

Tunc apparebit signum filii hominis. Secundo aperietur liber conscientiarum qui continebit tria capitula scilicet cogitationes quia ut dicitur Sap i. In cogitationibus impii interrogatio erit. Continebit etiam verba et locutiones ociosas ut dicitur Mat xii. De omni verbo ocioso quod locutus fuerit homo reddet rationem in die iudicii. Continebit etiam liber ille facta et operationes quia ut dicitur Eccl ult. Cuncta que fiunt adducet deus ad iudicium pro omni errato sive bonum sive malum fuerit bonum scilicet obmissum et malum commissum. Tercio aperietur liber vite id est Christi cuius virtute manifestabuntur secreta conscientiarum uniuscuiusque ad alterius. Sicut dicit apostolus i Cor iiii. Nolite ante tempus iudicare quousque veniat dominus qui et illuminabit abscondita tenebrarum. De istis libris dicitur Apoc xx. Iudicati sunt mortui ex hiis que scripta erant in libris secundum opera eorum. Tertio in illo tremendo iudicio verba iudicis promulgabuntur scilicet sententia diffinitiva. Unde non ista sententia tamen spectatur pro causae magnitudine sive immensitate. Denique erit illa sententia que non est pene vel possessionis terrene sed damnationis vel salvationis eterne. Illi enim qui obtinebunt intrabunt ad possessionem eterne hereditatis. Unde dicitur Mat xxv. Et

D.

ibunt hii in supplicium eternum. Illi autem in vitam eternam. Secundo non in iudicio isto auditorum multitudinem vel curie sollempnitatem. In cuius comparatione reputabiles considerentur. Totus enim mundus congregabitur homines de mundo angeli de celo dyaboli de inferno. Unde dicitur Mat xxv. Congregabuntur ante eum omnes gentes et ideo bonum consilium cum homine qui de iure suo desperat ante diem sententie periculose coram sacerdote de compositione tractare. Unde dicitur Sap Eccl. Ante iudicium para iustitiam. Tertio in illo tremendo iudicio vel sententia tremenda iudicis notabitur severitatem vel inflexibilitatem. Unde dicitur Malach iii. Et quis poterit cogitare diem adventus eius. Aut quis stabit ad videndum eum. Tanta namque est iudicis severitas et inflexibilitas quod si beata virgo et omnes angeli et sancti et sancte genua flecterent et cum lacrimis rogarent pro aliquo qui esset in peccato mortali iudex non audiret eos. Unde dicitur Prov vi. Zelus et furor viri non parcet in die iudicii nec acquiescet cuiusquam precibus nec recipiet pro redemptione dona plurima. Quarto et ultimo in isto iudicio tremendo facta statim ad executionem dabuntur. De executione illius iudicii non spectatur tamen pro multitudine et potentia ministrorum qui parati erunt ad verbum iudicis

E.

exequēd qꝛ dr̄ Mt. xiij.
In cōsūacōe sc̄li exibūt
angeli et sepabūt ma-
los de ~~in~~ medio iustoꝝ
et mittēt eos ī camīnū
ignis ibi erit fletꝰ ꝛ stri-
dor dencīū Scdo ī ista
execucōe nō impotēcia
et angustia repꝛboꝝ qꝛ
nlla erit via ad eua-
dend vn dt Augꝰ O qm̄
anguste erūt vndiqꝫ
vie repꝛboꝝ. supiꝰ erit
iudex iratꝰ Inferiꝰ
cahos infernī horrendū
A dextrꝭ accusācia pcca
A sinistrꝭ infinita demo-
nia ad suppliciū trahē-
cia Intꝰ cōsciā vrēs forꝭ
mūdꝰ ardens miser pc-
cator sic depꝛehēsꝰ quo
effugiet. latere erit im-
possibile apparē itolle-
rabile Et io dr̄ Apoc
ix°. q desiderabūt hoīes
morte et fugiet mors
ab eis Tercio ī ista exe-
cucōe nō deficiet et
carencia oīm auxilioꝝ
tūc eni ppt qui tātū ꝫ
innocens a pctoribꝰ tra-
didit semetipm̄. ridebit in
dapnacōe eoꝝ In cuiꝰ
psona dr̄ pu̍ pꝰ Ego qꝫ
interitu vr̄o ridebo Sa-
cia qui p salute oīm
se morti exposuerit nō
cpaciet tūc misere re-
pꝛboꝝ s ipoꝰ gaudebit
in dapnacōe eoꝝ qꝛ dr̄
ī ps. Letabit iustꝰ cū
viderit vindictā ꝛc. Tūc
eni nūc ē tpus cleme-
cie Tūc erit tpꝰ

vlcionis et vindicte Tūc
dr̄ in ps. Cū accepero
tēpꝰ ego iusticias iudi-
cabo Et h de iudicio vltīo
dcā sufficiant ꝛc.

De penis inferni Capm scdm

Post tractatū gnalis
iudicij sequit̄ vide-
de pena inferni et gla
paradisi Ista eni ꝫ vltīa
dieta scz a iudicio infer-
nū vl ad celū puenire
Na repꝛbi faciūt pessi-
ma dieta de iudicio ad
etnū incendiū Iusti vero
faciūt optimā dietam
a iudicio ad regnū eter-
nū Pmo igr̄ videndū ē de
penis et suppliciis rep-
boꝝ De qbꝰ nonulla sūt
quiqꝫ Pmo penaꝝ acer-
bitas 2° penaꝝ diuer-
sitas 3° penaꝝ diuturnitas
4to penaꝝ immēsitas 5to
penaꝝ inutilitas Pmo i- A
pene repꝛboꝝ erūt acer-
bissime et intollerabiles
Grauissima eni pena qꝛ
hoc mūdo pt tollerari
minor ē pena purgatorij
vt dt Augꝰ ī quodā ser-
mōe quātomagꝭ pena
inferni Insigniū hꝰ ve-
hemētis doloris dt sal-
uator ī ewa. Ibi erit
fletꝰ et stridor dencīū
Scdo pene infni erūt
diuerse vn nō qꝛ ī sacra
scriptura iueniūt noue B
spēs pene Pma pena est
ignis 2a pena ē vmis
Ignis ardebit carnem
vermis mordebit mente

De istꝭ duabꝫ scꝫ dr ysa lxvjᵒ vermis eorꝫ nō extinguetur morietur ꝛ ignis eorꝫ nō extinguetur. Tercia pena ē fetor vt dr in ps Ignis sulphur et spūs procellarꝫ ps calicꝭ eorꝫ in pena eorꝫ. Quarta pena ē frigꝰ qz dr Job xxiiijᵒ Transibunt ab aqꝭ niuiū ad calorē nimiū qz est maxīa pena mutacio subita qz nā mutaciones nō pati repentinas vt dt ypocras. Quinta pena erit fames Iuxᵒ illud ysa lxvᵒ Serui mei comedent et vos esurietis Ibi nāqꝫ ē tanta inopia qꝫ neqꝫ gutta aq hre poterunt vt legitur Luce xvjᵒ De diuite epulone sepulto in inferno vn Greg Gutta aque perijt qui mica panis lazaro negauit Maioꝛ at pena erit fames q ibi est in mētibꝫ q est carencia visionis diuīe vndt Greg In mētibꝫ ibi fames interficit qz faciē suā ibi saluator abscondit. Sexta pena est tortor vl tortores qz ibi dr Mt xviijᵒ Tradidit eū tortoribꝫ donec redderet vniuersū debitū. Septima pena ē horror vn dr Job xxiiijᵒ vbi nullꝰ ordo sꝫ sempiternꝰ horror inhabitat Et ista est maxima pena qz videbꝰ sꝫ nunq apperet vnꝰ solꝰ dyabolꝰ magnꝰ horror et qꝫ intollerabilis est qꝫ ergo erit tunc cū tot horribiles apparebunt. Octaua pena erit tenebra in qua incarcerabuntur reprobi Iuxta dr Mt xxijᵒ Ligatis manibꝫ et pedibus proicite eū in tenebras exteriores Et greg dt in moral Ignis infernalis cremat sꝫ nō lucet. Nona pena et qꝫ pnlis est dolor qm in illis penis nō solū est acerbitas sꝫ continuitas vn dt Greg in moral ixᵒ liᵒ horrendū enim est reprobis ibi dolor cū formidine ibi flama cū obscuritate mors sine morte finis sine fine defectꝰ sine defectu qz et mors viuit et finis sp incipit et defectꝰ deficere nescit mors perimit et extinguit et dolor cruciat et pauore nō purgat Et rōe qz cū peccator et dyabolꝰ in culpa consenciat iustū est vt eadem in reprobos pena conueniat Et nondū qꝫ aduersꝭ causis ipsis reprobis in est dolor Sunt at iiijor cause doloris Prima ē qz amiserunt bona tēpalia hꝰ mundi vn ps Cū interierit ho nō sumet oīa neqꝫ descendet cū eo gla eiꝰ Secunda ē qz tempꝰ pdiderunt vn Jere Transite fca est messis et nō saluati sumꝰ dapnati nāqꝫ darent libenter totū mundū p vno momento tpis si possent hre ad penitendū Tercia cū ē qz visione et glam dī pdiderunt

C

vñ dt Criſſ q omib iehene cruciatib ſit carencia viſioīs dei Certa cā ē qz inferni vilitatē z miſeriā acqſierit Eſt enī locus infernalis tenebroſus et penurioſus qd erit maxīa pena diuitibus et magnatibus et hoībus voluptuoſis qz ſic habuerunt domos ſine fumo et ibi erit fumus ↄtinuus qz dr ysa. lxv. Ibi fumus i furore meo erit De iſtis penis ait Bñ In fine de negacoe ſpuali O iehennalis regio fugienda vbi ignis eſt ardens frigus vrens vel vrgens vermis imortalis fetor itollerabil mallei percucietes tenebre palpabiles ↄfuſio pctōz inodaro vinculoz horribiles facies demonū totus tremor ad hius regionis medria Tercio eſt ibi penaꝝ diuturnitas Pene enī infernales erūt diuturne immo ſempiterne qz dr ysa. xxxiij. Quis ex nobis poterit habitare cū ardoribus ſempiternis Et Mat. xxv. Ite maledicti i ignē etnū Dt Gregorius Et ad magnā iuſticiā iudicis ptinet vt nunquā careat iudicio qui dū viueret noluerit carere pctō et id ē ſume horrendū i iſta pena qz eſt maxima et eterna Si enī dapnati ſinglis diebus

fleret et i fletu emitteret modicā lacrimā plus de aq̄ p pceſſū tpis de oculis vnius dāpnati exiret qz eſt aqua tocius mundi finita Certo ē i inferno penaꝝ vniuerſitas Sunt enī i inferno volentes qui vniuerſe ptes hoīs tā corporis qz aīe pus die iudicij erunt i igne qz dr Mat. Timete eū qui pt corpus et aīam pdere in iehēnā Nunc dt videmus qz nō pt hō ſn maxīo tormēto ignē i pte vnius digiti ſuſtinē p vna hora quāto go erit dolor qn totus hō ardebit in igne Vñ i iferni iſtius maxī dolores frequēter dt ſaluator in eua°. Ibi erit fletus et ſtridor dencium Mt. xiij. et alibi pluries Quinto z vltio iſte pene infernales erunt i vtiles et infructuoſe Pena enī pntis vite breuis ē z mobilis et leuis et fructuoſa ſz futura ē longiſſima grauiſſima z infructuoſa qz ſi dapnatus flendo de lacrimis tātū emitteret quātū ē de aq̄ i mari nō ſufficeret ad lauāda maculā vnius mortalis pctī. Sunt tū int ſe pniaz agētes et p anguſtia ſpūs gemētes Sap. v. Et tū infructuoſe qz i inferno erit ſtimulus penitentie nulla tn erit correcto voluntatis

Rom de sco pre q̄ ora-
uit p dyabo. Et de ꝯfessio-
ne et obstīatōe dyabo-
li. Et hec sufficiat de pe-
nis inferni.

De Gloria padysi Capm tricm

Post tractatū de pe-
nis inferni. Sequi-
vltio vidē de gla padi-
si hic eni est finis vltīe
diete qz finis est omī de-
sideriorū. De gla ad pns
tria sūt videda scz valor
inpciabil. qz dr ysa. lxiiij. A.
Oculꝰ nō vidit nec auris
audiuit nec ī cor hoīs
ascēdit q ꝑparauit
deꝰ diligētibꝰ se. Valor
at istiꝰ gle celestis atte-
dit̄ in hoc qz care vēdit
ea deꝰ amicis suis. ꝯsti-
tit eni petr martiriū et
paulo decollacōe capitis.
Est at verissimū et certū
qz deꝰ nō decipiet aliqm
amicorū suorū et qd pluꝰ
est ipe xpc emit illū
ꝑ amicis ꝯ ignominia etc.
Est at certissimū qz deꝰ pr
nō decipiet filiū suū vni-
genitū ī remedio. id regnū
tm ꝯstitit filio dei et alijs
eiꝰ amicis. Certū e qz
res maiora e et ipcia-
bilis valoris. vn dr j°.
Cor. vj°. Empti estis ꝓcio
magno. glorificate ꝯ por-
tate deū in corde vro. B.
Scdo gla illa celestis e
decoris iestiabil. vn Ecc
xj°. pulcritudiez candoris
eiꝰ admirabit̄ ocls. Ex duo-
bꝰ pt colligi decor illiꝰ
regni. pmo ex decore rerū
naliū inferiorū qua deꝰ
volt ista decorare. Sic
videꝰ qz liliū ī hyeme
e vile et ꝑea delectat
illud vidē ī estate. vn mat.
vj°. Considerate lilia agri
quo crescūt etc. Scdo ap-
paret decor illiꝰ gle ce-
lestis ex rebꝰ artificiali-
bꝰ. Sic videꝰ qz ligna la-
pides ꝯ metalla ꝑse vi-
dent̄ vilia et quasi bra
Sz efficiūt̄ p artificem
pulchra et splēdida qm
sūt pollita et deaura-
ta. Quātū igit̄ erit su-
mꝰ artifex cuiꝰ sapia
e infinita ꝯ decorabis
amicis suis ꝯtiꝰ ī illa ce-
lesti gla. Vñ dr mat. vj°.
Si fenū agri qd hodie
e ꝯ cras ī clibanū mit-
tit̄ deꝰ sic vestit quāto
magis nos modice fidei.
Tertio gla celestis e ho-
noris ī ꝑpabilis. qd pba-
ꝑ qtuor. Pmo qz oēs sci
erūt reges sue volūtatis
oīpotētes vt dt Anshel-
mꝰ. Scdo vt dr mat. xxv°. Ve-
nite bndicti pris mei pci-
pite regnū qd vobis patū
est etc. Scdo qz oēs erūt
filij regni et hēdes ꝯ cohe-
des xpi vt dr Ro. viij. C.
Tertio qz oēs erūt quasi
dij. xps eni ī ppa ꝑsona
honorabit eos. qz dt luce
xij°. Precinget se xps et
transiens ministrabit eis et
faciet eos discūbere. Sic
filiꝰ regis cōsuluit ī ppa
ꝑsona seruire qm vult
illū suos nobiles hono-

rac' Certo omnes erunt dii
sicut dicitur in psalmo Ego dixi dii
estis et filii excelsi omnes
Et hec divinitas erit in istis
ex multitudine et magnitudine
dilectionis que transfert aman-
tem in amatum ut dicit Augustinus
et philosophus quod quisque quale
e dilectu Si amat terram di- Atale
ligens terra es Si amat deum
diligens quid dicam deus es et
non audeo dicere ex me sed
per scripturam. Ego dixi dii
D. estis. Item in illa celesti cu-
ria considerentur alia tria
scilicet locum summe glorie, ser-
tum summe speciositatis, fructum
summe copiositatis. Primo in illo
celesti regno est locus summe
glorie quia quilibet sanctus erit
in loco in quo est ipse dei
filius ut dicitur Johannis xii. Ubi
sum ego ibi et minister
meus erit. Secundo in illo
celesti regno est sertum sum-
me speciositatis vel corona. Unde
dicitur in psalmo de quolibet sancto
Posuisti super caput eius
coronam de lapide precioso
Iste lapis est margarita
illa quam qui invenit ven-
didit omnia et emit eam
E. ut dicitur Matthei xiii. Et no-
ta quod duplex est corona scilicet au-
rea et aureola. Aurea dicitur
premium essentiale quod consistit
in tribus scilicet visione dei claris-
sima fruitione suavissima
et tentione securissima. Unde
dicitur Ecclesiastici Corona aurea
super mitram eius que est corona
pontificum quia omnes sancti non
solum erunt reges et potentes
sue voluntatis sed etiam
erunt sacerdotes et pontifices
offerentes deo sacrificium
laudis. Et ideo dicitur Apocalypsis
Fecisti nos deo nostro regnum
et sacerdotes. Alia corona
dicitur aureola id est coronula
parva. Et ista aureola secundum
doctores est quoddam accidentale
quod sanctis debetur propter opus ex-
cellens. Datur enim tribus
generibus hominum. Datur enim virginibus
et hec est florea. Mar-
tiribus et hec est gemea.
Doctoribus et hec est stellea.
Aureola florea datur
virginibus quia honore virgi-
nitatis floruerunt. Unde dicitur
in psalmo Sponso et agno que
virgines sequuntur. Gloria et ho-
nore coronasti eum domine.
Aureola gemea datur
martiribus quia ad instar la-
pidis fortissimi et preciosi
si fuerunt. Unde dicitur in psalmo
Posuisti in capite eius coro-
nam de lapide precioso. Au-
reola stellea debetur doctori-
bus quia celestia docuerunt
Unde dicitur Danielis xii. Qui autem
docti fuerint fulgebunt quasi
splendor firmamenti. Et
qui ad iustitiam erudiunt mul-
tos quasi stelle in perpetuas
eternitates. Et de muliere
gloriosa dicitur Apocalypsis xii. que
erat amicta sole et luna
sub pedibus eius et in capite
eius corona stellarum xii.
Mulier amicta sole est
anima doctoris iustitie et
sapientie divine que est in carita-
te et luna sub pedibus
eius quia affectiones que per
pedes figurantur habet

plena pietate q plura
intr̄ que e valde fun-
da Corona stellar xij sit
aureola doctorum Vn erant
xij stelle i corona qz duodenarius
numerus fundamentalis est
i quo intr̄ q doctrina sacre
scripture e fundatissima
omnis iusticie sicut
fuit doctrina xpi qui fuit
doctor doctorum De cuius
doctrina dr i att Nisi ha-
bundauit iusticia vra plus
qz scribarum et phariseorum
non intrabitis i regnum celorum
Peccatores at z rephi qui
i mundicia castitatis non
habundat nec fortes nec perseuerantes
fuerunt i ambe
xpi sic mites nec veritate
fuerunt i ore vt doctores
aureola no hebut z graciam
dei hic no habuerunt
Ideo aureola gle
specialis premij no hebut
Et sic dum corona scz aurea
et aureola hebut
quid aliud est nisi q plo
cio corone eterne felicitatis
coronabuntur corona eterne
calamitatis Iuxta id qd dr
ysa Coronans coronabit
te tribulacione eterna dapnacione
Tercio i ista celesti
gla et viridi erunt
fructus vberrimi et optimi
F. Vn no q in sacra scriptura
inuenimus tres fructus dre
scz fructus crucis triumphal
fructus gre spiritualis fructus
gle imortalis Et quilibet
est in quadruplici numero Pro-
gressus xij crucis z passionis
G. xpi fructus Primus fructus

e demonum expugnacio qz
abstulit eis totum mundi
principatum Iuxta id qd dicitur
Ioh xij Nunc princeps huius
mundi eicietur foras Secundus
fructus e carceris inferni confractio
ps Attollite portas
principes vras etc Tercius
fructus e mortuorum z peccatorum
suscitacio Vn j Cor xv
Sicut i adam omnes moriuntur
ita et i xpo omnes viuificabuntur
Quartus fructus e captiuorum
redempcio Vn j Cor
vj Empti estis precio magno
Quintus fructus e inquinatorum
mundacio Vn Apoc
i Dilexit nos z lauit
nos i sanguine suo Sextus
fructus e peccatorum illuminacio
Vn ysa Tunc aperientur oculi
cecorum Septimus fructus e tepidorum
et frigidorum calefactio
Vn ps Non e qui
se abscondit a calore eius
Octauus fructus e deformium
et turpium decoracio
Vn ps Asperges me dne
ysopo etc Nonus fructus est
sitibundorum vel sicientium potacio
vel recreacio Ioh vj
Sanguis meus vere est potus
Decimus fructus e patris placacio
Vn heb xij Accessistis
ad sanguinis aspersionem
melius clamantem qz abel
qz sanguis abel clamabat
vindictam Iuxta qd dr Gen
iiij Ecce vox sanguinis fratris
tui abel de terra clamauit
s. iusticiam et vindictam petit
Sz sanguis xpi melius clamauit
s. misericordiam qz peccatores
deo patri reconciliauit Vnde

cimus fructus est ianue paradisi apercio unde Gen. xxviii. Non est hic aliud nisi domus dei et porta celi scilicet patefacta est in apercione lateris Christi. Eodem namque tempore aperta est porta paradisi domino scilicet moriente que clausa fuit Ade prevaricatione scilicet hora nona. Duodecimus fructus est hereditatis celi acquisicio et confirmacio quia ut dicitur Mat. xxvi. Hic est sanguis novi testamenti. In veteri testamento sanguine conferebatur terrena. In sanguine autem novi testamenti id est promissionibus confertur hereditas eterna. De isto fructu multiplici dicitur in psalmo: Erit sicut crux Christi tamquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum id est graciarum habundancia que sine mensura fuerunt in Christo quod fructum suum dabit in tempore suo id est in tempore mortis sacratissime et benedicte. Secundo sunt xii fructus spiritualis gracie de quibus dicitur Gal. v. Fructus autem spiritus gaudium caritas pax et paciencia longanimitas bonitas benignitas mansuetudo fides modestia continencia castitas. Et de istis xii fructibus tibi dictum est supra in tractatu de fructibus spiritus sancti ideo nichil ad presens addemus. Tercio sunt xii fructus glorie immortalis. Primus fructus est sanitas absque infirmitate. In psalmo: Qui sanat omnes infirmitates tuas. Secundus fructus est iuventus sine senectute unde in psalmo: Renovabitur ut aquila iuventus tua id est Christi quia etate Christi id est xxxiii annorum semper manebunt sancti ut dicit Apostolus Ephes. iiii. Donec occurramus omnes in virum perfectum in mensuram plenitudinis Christi. Tercius fructus est sacietas sine fastidio unde in psalmo: Saciabor cum apparuerit gloria tua. Quartus fructus est libertas sine servitute unde Rom. viii. Creatura liberabitur a servitute corrupcionis in libertatem glorie filiorum dei. Quintus fructus est pulchritudo absque deformitate unde Apostolus: Reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. Sextus fructus est impassibilitas vel immortalitas unde Ysa. xxv. Precipitavit dominus mortem in sempiternum. Septimus est habundancia sine indigencia unde Deut. viii. Rerum omnium habundancia perfrueris. Octavus est pax sine perturbacione. Nonus est securitas sine timore. De hiis duobus dicitur Ysa. xxxii. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis et in tabernaculis fiducie et in requie opulenta. Decimus est cognicio sine ignorancia unde Apostolus Cor. xiii. Videmus nunc per speculum in enigmate tunc autem facie ad faciem. Undecimus est gloria absque ignominia unde Apostolus Colo. iii. Cum Christus apparuerit vita vr̄a tūc ꝛ vos apparebitis cū ipo in glā. Duodecimo ē gaudiū sine tristicia. Et de isto gaudio nō ꝗ sex sūt cause q̄re sancti gaudebūt. Loci amenitas q̄ possidebūt. Iocūda societas ī q̄ regnabūt. Corporis glorificatō quā habebūt. Mūdꝰ q̄ ɔtempserūt. Infernꝰ q̄ euaserūt. Isti enī fructꝰ figurat̄ ꝑ xii fructꝰ ligni vite q̄d erat ī medio paradisi vt hr̄ Apoc. xxii. Fructꝰ sūme bonos det nobis xp̄c qui redimit nos ī celo amen. Item ī celesti glā ꝯsideranda sūt alia tria in illis suspirꝰ affectanda scz amenissima ciuitas amatissima societas amplissima felicitas. Primo igr̄ celestis glā hēt amenissima ciuitate vnde ī ps. Gloriosa dicta sūt de te ciuitas dei. Et nō ꝙ ciuitas ista ē gloriosissima spēaliter in tribus. hēt .n. figurā valde speciosam mensurā spaciosā structurā valde preciosam. Vbi igr̄ ciuitas ista bt̄a est figura valde speciosa. Est enī ī quadratū disposita et formata vt hr̄ Apoc. xxi. Ciuitas ī quadratū disposita et quadrata significat soliditatē et securitatē illiꝰ regni celestis. Sic videꝰ ꝙ figura quadrata solidior est q̄ alia figura. Vn. lapides ꝯsueuerat quadrari et ī edificio collocari. Ita summꝰ artifex lapides suos .i. viros suos et electos ꝯsueuit quadrare quadratura virtutū scz prudentia temperancia fortitudīe et iusticia ꝛ sic locare ī edificiis regni celestis. Scdo ciuitas ista ē mensurā valde spaciosa vnde dicit Ber. q̄ ad litteraꝫ quilibz sanctꝰ ī celo empirreo habebit locū suū assignatū et ꝓpriū et specialē magis spaciosū q̄ sit ab oriente ad occidentē. De mensura illiꝰ ciuitatis dei hr̄ Apoc. xxi° q̄ habz stadia xii. Stadiū est mensura .l. passuū. Quīquagesimꝰ añꝰ ī sacra scriptura remissionꝫ ꝓnosticat. Certa ī quīquagesimo anno qui dicebatur iubileꝰ secūdū legē fiebat remissio debitorꝫ et reuertebatur quilibet ad possessiōes suas et ad terra p̄rum suorꝫ vt hr̄ Leuitici xxv. Bt̄a ciuitas ista bn̄ mensuratur ꝑ stadia q̄ ɔtinet vt dcm̄ est .l. passꝰ. qz ad instar iubilei quīquagesimi annis istiꝰ ciuitatis ciuibꝰ p̄nitꝰ peccata dimittūtur et sic remissis penis ad possessionē .i. ad hereditatē eternā ad quā p̄destinati sūt faciliter reuertūtur. Et ideo.

quilibet homo debet esse sollicitus de peccatis suis per penitenciam delendis quia aliter non potest esse civis regni celestis. Tercia ibidem dicitur Apocalypsis xxi. quod non intrabit in eam aliquid coinquinatum et faciens abhominationem et inmundiciam. Et valde notandum est quod stadia sunt xii milia. Per numerum duodenarium qui est numerus habundans designatur habundantia meritorum et bonorum operum sine qua non est aliquis concivis civium supernorum. quia dicit Salvator Matthei v°. Nisi habundaverit iusticia vestra plus quam scribarum et phariseorum non intrabitis regnum celorum. Iusticia phariseorum erat in exteriori opere non interiori virtute quia ex timore erat nimis stricta. Hic videmus quod licet cor hominis valde restrictum et amor dilatatus est. Unde psalmista dicit de virtute caritatis Latum mandatum tuum nimis qui est ultra limites et terminos minorum significatur eleganter illud celeste premium quod et requies est et finis omnium desideriorum ut dicit Augustinus in psalmo Saciabor cum apparuerit gloria tua. Tercio illa civitas beatissima est preciosissima structura quia ut dicitur ibidem Apocalypsis xxi. quod fundamenta muri civitatis sunt omni lapide precioso ornata. Ubi notandum est quod duodecim lapides preciosi nominantur et ponuntur in edificio huius civitatis scilicet iaspis saphirus calcedonius smaragdus sardius sardonix crisolitus berillus Thopasius crisopassus iacinctus amethistus. Isti xii lapides preciosi et fundamentales istius civitatis celestis significare possunt xii articulos fidei qui sunt fundamentum omnis boni et premii futuri ut dicit apostolus Hebreorum xi. Fides sperandarum rerum substancia in fundamentum et nostrorum bonorum. Vel isti xii lapides fundamentales significant virtutum perfectiones quibus anima per graciam hic perficitur quibus civitas celeste premium fabricatur. Et sicut iiii°r prima xii preciosorum lapidum sunt Sic videntur esse quatuor virtutes perfectionum. Prima virtus lapidum est iaspis saphirus calcedonius quod significat fidem que debet habere speciosam et nobilem virtutem. Fides namque debet esse viva et non mortua. hoc significat iaspis qui est viridis coloris. Color enim viridis in herba vel planta vel arbore signum est vite. Et econverso signum est quod vita plante deficiat cum viror eius marcescit. Sic etiam in homine est viror honestatis et bone operacionis tue est maximum signum cordis viventis. Aliter enim fides mortua est et infirma non est fundamentum edificii celestis et sic iaspis

fugat fantasmata Sic
fides viues et vincens
necat omnia machiame-
ta dyaboli ¶ Fides est
dz esse celestis non terrena
.i. de celestibus bonis non
operibus terrenis adversus ce-
lestibus et divina non hu-
mana vel impia qz dicit
Greg. Fides non habet meri-
tum cui humana ratio prebet
experimentum Hoc ficat
saphirus habens celeste co-
lore Et sic nobilis sa-
phirus fugat venenosa
et mortificat aranea
Sic vera fides venenosis
suggestionibus resistit.
et culpa in corde occidit
ac de corde expellit
vnde dicitur Act. xv. fide pu-
rificans corda eorum ¶ 3o
fides dz esse fortis non in-
firma contra persecutores
et pericula vniversa et dyabo-li
nocumenta qz dicitur i Pet. v.
de dyabolo Cui resistite
fortes in fide Et hoc
ficat calcedonius qui in
colore est pallidus et omnes
sculpturas repulsivus om-
nium sculpture resistit
et nullam recipit Sic
qui habet vera fide utique
per penam est pallidus et
mortificatus sed nullam sculp-
turam erroneam recipit pro-
pter secum confirmat sola yma-
ginem dei ad quam est crea-
tus vnde non quod cum dyabolus
in quibusdam non invenit fide
katholicam firmam vel for-

te in illis sculpsit et figu-
rat figuram leonis .i. pec-
catum superbie In quibusdam
figuram draconis .i. peccatum
invidie In quibusdam figuram
canis .i. peccatum ire In qui-
busdam figuram talpe .i.
peccatum avaricie In quibus-
dam figuram asini .i. peccatum
accidie In quibusdam figuram
lupi .i. peccatum gule In qui-
busdam figuram ursi .i. peccatum
luxurie contra quod monet
nos apostolus Ro. xii. Nolite
conformari huic seculo ¶ Secunda
trinitas lapidum est smarag-
dus sardonix et sardinus
Et isti tres lapides p-
nos ficat spem que habet tri-
nobile trinitate Scilicet
spes venie spes gratie spes
glorie Spes venie est ficata
per smaragdum qui colore habet
viride et graciosum et curat
diversas infirmitates et pre-
cipue morbum caducum
Color viridis et grossus in
smaragdo ficat vnorem
gratie quam incipit per penitentiam ve-
nie remissione in vero peni-
tente et contrito et sic color
smaragdi est valde grossus
Sic ex peccatoris per penitentiam
conversione est grossa deo
et angelis vnde dicitur Luc.
Gaudium est angelis dei sup
vno peccatore penitentiam agente
Et sic smaragdus curat
febres et curat morbum
caducum Sic spes venie
fugat temptationes et sanat
omne peccatum qz vt dicitur in Ps.
xo dilexit deus qui sperat

· ci ·

tes Et in prov. dr Sep-
ties in die cadit iustus
et resurgit. septies i
die proxima septiformis
culpe scilicet superbie invidie
ire avaricie accidie gu-
le luxurie. & tu resurgit
i virtute et i efficacia
septiformis gratie qua qs
confidit. non de ubis propo-
sito nec de divitiis nec de
amicis carnalibus vel munda-
nis sed solu de gratia dei.
Sic dr i Jeremia Male-
dictus vir qui confidit i ho-
mine. et ponit carne brach-
iu suu. i. carnale hoiez for-
titudinem Et sequitur quod btus
vir qui confidit i dno &
erit dns fiducia eius Tal
qui solu sperat i omnibus
bonis & malis dolosa gratia
dei signatur per sardone Na
sardonius est tricolor i primo
niger. i medio candidus
i summo rubicundus innos
quia spes gratie sit ta bona
in sperante facit. n. prima
i. terzena nigrescere & con-
tempnere et prima inferni ti-
mere & facit i medio. i.
i corde candidu & castu
ee Unus id ps Cor mun-
dum crea i me deus Facit etiam
i supremo. i. ideo rubescere
per caritate & primo dilectio-
nis dei et proximi odorife-
ru ee vt dr Cant j° Sup
vinu. i. plus quam vinu recti
diligunt te Et sic sardo-
nix facit hoiem humilem
et pudicu Sic spes divine
gratie facit hoiez descende

& de spiritibus meritis no sup-
bire sed etia in solo deo
sperare quia spes dep-
sumentibus de se dr i ps
Ecce ho qui no posuit
deu adiutore suu sed
speravit i multitudine di-
viciarum suarum & prava. i.
va. f. Spes glie est certa
& secura expectatio futu-
re & etni boni ex gratia et
meritis proveniens vt dt
mgr sntiaz Ista gloria
signa per sardiu qui est
coloris sanguinei. eo quod spes
regni celestis fuit i my-
ritibus ca effusionis xpi
sanguinis De quibus dr Apoc
vii Isti sunt qui venerunt ex
magna tribulatione & la-
verunt stolas suas i san-
guine agni. i. xpi pas-
sionis sanguine rubicundi
Unus hoc dr ysa: Quare
rubrum est indumentu
tuu dr de pna de pr
Et uae corpus tuu pri
nocentia candidu est
passionis sanguine cruenta
Et sic sardius gaudiu
accedit & timore expel-
lit et hoiem audace
reddit Ita ad lram spes
glie accedit i hoie gau-
diu celeste & spuale ex-
pellit timore mundanu
humanu et similem quia vt
dr i Joh iiii Pfta caritas
foras mittit timore
et tande reddit hoiez
audace Sic con hostiu
tribulaciones et persecutores
de dno presumente vt
dr Judith ix Vo dere

linguis p̄ſumētes de te
ſꝫ de ſua virtute gloriā-
tes ꝯculias. Tercia la-
pidū ſmitas ē criſolitꝰ
berillꝰ et thopaſiꝰ. Iſti
tres lapides ſignāt cari-
tate q̄ hʒ ſꝑ ſua no-
biliſſimā trinitate. Dꝫ
em̄ caritas eē puritate
ſpecioſa vt nō ſit dilectio
imūda. Bonitate ſeruo-
ſa vt nō ſit dilectio va-
na. veritate radioſa ut
nō ſit dilectio ficta. Iſta
caritate nobile deſcribit
Apls Thi̅ j°. dicēs. Fi̅i vis
pcepti eē caritas de cor-
de p̄uo et ꝯſcīa bona
et fide nō ficta. Virtꝰ
em̄ caritatis vt dictū eſt
ſpecioſiſſīe puritatis qd dr̄
de corde p̄uo. eſt feruo-
ſiſſīe bonitatis qd dr̄ de
ꝯſcīa bona. et ē radio-
ſiſſīe veritatis qd dr̄ et
fide nō ficta. Ideo ergo cari-
tas dꝫ eē puritate ſpeco-
ſa et de corde p̄uo. Vt
nō ſit dilectio i p̄ua vl
imūda. vl coinqnata ſiue
fumo cupiditatis qualis
ē diciarū tpaliū. Siue
fumo vanitatis qualis
eſt amor pompaꝝ ſe-
culariū. Talis caritas
ſignat̄ in criſolito qui
ē gēma valde nobil
ſcintillās ut ignis. et
ignis capaciſſima. qꝛ ſi
iuxta ignē ponat̄ certiſ-
ſime inflāmat̄. Certū
eſt aūt q ignis ē puriſ-
ſime veritatis. Eſt n̄
virtꝰ ignea caritatis

ad inſtar ignis. qꝛ ſicut
ignis aufert omnē rubi-
ginem et impuritate de au-
ro et argento et de oī me-
tallo et reddit ipm̄ purū
et lucidū. Sic caritatis in-
cendiū tollit de corde
humano omnē fetore pctī
et facit ipm̄ mūdū. Sicut
ergo criſolitꝰ ē amatiuꝰ et
capax ignis. qꝛ iuxta ignē
poſitꝰ ſtati ad ſe trahit
et rapit ignē. Sic cor
purū cū appropinquat ad deū
qui ē ignis ꝯſumens ſcḋm
Aplm̄ hebr xij°. Sentiens
ignē diuīi ſtati arden-
tiſſīo deſiderio ad inſtar
criſoliti trahit et rapit
ipſe diuinā dilcoē. Incorrup-
cio em̄ facit pxim̄ deo eē
vt dr̄ Sap vj°. Appinq-
cio ad deū facit ignē ra-
pe et trahē ad ſeipm̄. Et
to ſaluator nr̄ vt poſſit
ignē caritatis ſue accende
dignatꝰ ē nob appiquare
Vn̄ luce xij° dr̄. Ignem
veni mittē in trā et qd
volo niſi ut ardeat. Ideo
caritas dꝫ eē feruoſa bo-
nitate et de ꝯſcīa bona nō
ut ſit dilectio inutil et va-
nia. Contra dr̄ Joh j°. No di-
ligamꝰ vbo nec ligua ſꝫ
ope et veritate. Et ḡgorꝰ
i omel. Amor dei nō eſt
ocioſꝰ opat̄ eni magna
ſi eſt. Si aūt opari renuit
nō ē amor. Contra pbacio
dilconis exhibicio ē opis
Iſte amor ſignat̄ p beril-
lū qui ē lapis viridis et
aliquātulū pallidꝰ et inſi-

quadra sex angulorum est politus, quia viridis color significat quod qui caritatem habet debet undique politum vivere per honestam conversationem. Debet pallescere ad se ipsum per carnis mortificationem. Debet sex angulos habere ad pauperem et ad egenum per compassionem et operum misericordie exhibitionem, que sunt in numero senario, ut dicitur Mathei xxv°. Salvator noster qui est verus iudex, qui de ipsis in iudicio habet agere rationem: Esurivi et dedistis mihi manducare. Sitivi et dedistis mihi potum. Nudus eram et cooperuistis me. Hospes eram et recepistis me. Infirmus fui et visitastis me. In carcere eram et venistis ad me. Tertio caritas debet esse radiosa veritate et fide non ficta, ut non sit dilectio simulata et palliata sed luminosa, quia dicitur i Johannis ii: Qui diligit fratrem suum in lumine manet. Qui caritatem habet per exemplum bone conversationis et honestatis lucet. Hoc significat topasius qui duobus coloribus aureo et ethereo splendet et omnium gemmarum superat claritatem in conspectu suo provocat aspicientem. Duos colores topasii significant dilectionem dei et proximi. Ethereus color significat dilectionem dei. Aureus dilectionem proximi, quia unus est color celestis, alius terrestris, quia in hiis duobus tota lex pendet. Et sic topasius superat claritatem omnium gemmarum. Sic caritas facit opera omnium virtutum ut dicit Apostolus

i Cor. xiii°: Caritas paciens est, et ita exercet opus paciencie. Benigna est, et ita opus benignitatis, et sequitur: omnia suffert, omnia credit, sustinet omnia. Unde Prosper dicit in libro de vita contemplativa: Quia caritas est mens et anima omnium virtutum. Quare ipsa sit anima et alie virtutes sint potencie sive vires, quia sicut anima facit oculum videre, aures audire, pedes ambulare et cetera, ita caritas facit oculum mentis ad pauperem aperire, aures divina precepta audire et manus opera iusticie exercere. Et ita de aliis virtutibus, quia caritas tanquam potens sibi vult omnia adimplere. Quarta trinitas preciosorum lapidum est crisopassus, iacinctus et amethistus. Ista trinitas lapidum significat iusticiam et equitatem spiritualem, que est splendor omnium virtutum, eo quia viri boni omnia nominantur, ut dicit Tullius in libro de officiis. Reddit enim omnibus hoc: per iusticiam sibi ipsi continenciam, proximo amiciciam, deo honorificenciam. Prima iusticie reddens homini continencia figuratur per crisopassum, qui est lapis igneus de nocte et aureus de die. In quo figuratur continencia viri iusti, qui semper est splendens sive in adversitate temptationum, que figuratur per noctem, sive divitiarum prosperitate, que figuratur per diem

D

na istis duobus precipue co-
tinencia vel castitatis pug-
nat scilicet temptatoribus hostis
et fomentatore carnis et
plures vincuntur in prosperitate
diviciarum quam adversitate temp-
tacionum Iuxta id quod dicitur in
psalmo Cadent a latere tuo
mille et decem milia a
dextris tuis. Quia at si-
nistris temptatores dyaboli
dextris vero scilicet delicias
mundi pauciores in sunt qui
cadunt adversitate temptacionis
dyaboli. et plures qui labuntur
in temporalibus habundanciis
Bene iusticia est ad instar
crisopassi ignea et du-
ra quia ad custodiam casti-
tatis attrahit iusticia duo-
bus modis et recte ascendendo
ad celestia bona et eterna
ne forte illa pro momenta-
nea luxurie et temptacionum
delectacionum amittat. In
persona illius dicitur in psalmo Domine
quis habitabit in taberna-
culo tuo aut quis requiescet
in monte sancto tuo et respondetur
Qui ingreditur sine macula
et operatur iusticiam etc. O ius-
ti nullum opus videtur maius esse
iusticia quam delectacioni mo-
mentanee bona celestia
et eterna preferre. Dicitur
eciam vir iustus cotidie cas-
titatis ad instar auri quod
est ponderosissimum crisste
et velociter descendit ad
centrum i. ad infimum consi-
derando ne forte delecta-
cione momentanea et mo-
dica incurrat eterna sup-
plicia quia dicit Gregorius

Momentaneum est quod delec-
tat sed eternum quod cruciat Ita
descendebat velociter ad in-
fernum Ezechias ut dicitur ysaie
xxxviii° Ego dixi in dimi-
dio dierum meorum vadam ad
portas inferi. Propheta con-
sulit pro dimidio dierum suorum
ut homo vadat ad infernum
in dimidio vite sue i. dum
sunt vires et sanguis. et homo per
diligentem consideracionem ut pec-
ca non descendat in fine vi-
te sue per eterna dampnacionem
Octavo iusticia reddes pro-
ximo amiciciam. Iacinctus
sicut dicitur qui est lapis preciosus
habens colorem ceruleum ce-
lum. Iste lapis conformat se
aeri. Unde in nubilo est nu-
bilis in sereno est serenus
Color celicus vel ceruleus
in iacincto significat divinum amorem
et celeste per desiderium in
viro iusto. quia caritas que
impeditur proprio debet radica-
ri in celo. i. in amore divino
Iuxta quod dicit Apostolus Ephesiorum iii°
In caritate radicati et fun-
dati. quia ut dicit Bernardus Ille
veraciter caritatem habet qui
amicum diligit in deo et
inimicum propter deum. Unde et ia-
cinctus est in nubilo nubilus
et in sereno serenus quia vir
iustus semper vult gaudere cum
gaudentibus et flere cum fle-
tibus ut dicitur Romanorum xii° Nono
iusticia reddens honori-
ficenciam deo comparatur ame-
tisto qui inter omnes gem-
mas purpureas principatum
obtinet. Sic et iusticia

.P.

ē ꝑclarissima virtutum vt ait philosophus i ethicorum li° v°. Ametistus est ex colore purpureo ⁊ violaceo compositus et flamas ex se emittit. Talis vir iustus qui deum vult honorare debet habere scilicet quia debet sicut rosa iocundus esse in laude diuina quia rubos debet collaudacōe dr̄ ipso°. Debet etiam esse violaceus scilicet sentire modica de seipso et magna de deo vt dicit saluator luce xvij°. Cum feceritis omnia que precepta sunt dicite quia serui inutiles sumus quod debuimus facere hoc fecimus. Debet etiam vir iustus esse flameus sicut helyas qui erat quasi ignis cuius verbum sicut facula ardebat vt dr̄ eccl'i xlviij°. Denique zelo flammeo dr̄ iij° reg. xix°. Zelo zelatus sum pro dn̄o deo exercituum. et hoc est primum opus iusticie scilicet pro dn̄o amore zelare. Secundo gloria illa celestis habet amatissimam societatem. quia sancti coram deo faciunt choreas omni iocunditate plenas. Vnde nota quod i illa celesti chorea vel ballata sunt tria deuotissime consideranda. scilicet immutabilis cetus interminabilis eternitas inestimabilis caritas. Vel beata ē illa chorea cuius cetus infinitas Cuius eternitas eternitas Cuius caritas felicitas. Primo i illa celesti chorea ē cetus vel exercitus infinitus non nobis sed soli deo cognitus. Ibi enim ē rex xp̄s monarcha papus ⁊ cesar augustus. Ibi ē regina cum puellis. i. virgo virginum scilicet maria cum virginibus sanctis. Ibi etiam sunt angeli scilicet nobilissimi regis domicelli. Ibi sunt patriarche et prophete collaterales et regis consiliarij quibus tanquam senioribus ⁊ expertis reuelat misteria sui consistorij. Ibi sunt apostoli scilicet regis seneschali. habentes plenitudinem potestatis quia rex reputat factum quod ipsi faciunt. Ibi sunt martyres scilicet strenuissimi regis milites qui pro fide vicerunt regna scilicet mundi carnis et dyaboli. Ibi sunt confessores pontifices et doctores. Sicut videmus quod rex nobilis et illustris qualis ē rex regum ⁊ dominus dominancium non solum habet milites i aula sed clericos i capella celebrantes predicantes ⁊ orantes ad celebrandum. Habet sanctos pontifices ad scribendum et predicandum. Sanctos doctores ad orandum et psallendum habet anachoritas ⁊ alios confessores. Vltimo sunt ibi alij sancti et fideles innumerabiles. De quibus omnibus dicitur Apocalipsis vij. Vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus tribubus populis et linguis stantem ante thronum ⁊ in conspectu agni amicti stolis albis ⁊ palme in manibus eorum. Ubi primo ordine notantur quinque privilegia et laudes beatorum, scilicet predestinacio ab eterno, iustificacio a peccato, contemplacio devota, conversacio honesta, ordo formosa. A predestinacione sempiterna vel eterna innuitur in numero infinito quia turba illa magna nemo dinumerare poterat. Electorum namque numerus est nobis ignotus et soli deo cognitus quia ipse solus scit numerum, quia ut dicitur ii Thy. ii°: Novit dominus qui sunt eius. Secundo notatur iustificacio a peccato in illis ex omnibus tribubus populis et linguis de quibus electi sunt sancti. In quo notatur ex peccatorum diversitate a quibus sunt per dei misericordiam iustificati. Ita quod per gentes signatur peccatum luxurie quod in gentibus ydolatris regnabat quia pro terrenis servierunt et terrena ipsi ministrorum acceperunt ut dicitur Ysa. i°: Si volueritis et audieritis bona terre comedetis, et quod plus est tamen cupidi et avari fuerunt quod ne bona perderent terrena Christum occiderunt ut dicitur Joh. xi°. Per populos designatur peccatum superbie. Populus ut dicit Aug. est collectio civitatis, videlicet de illis qui noluit venire vocatus ad cenam qui emerat villam, Luc. Et quia videmus quod populus in habitatores civitatis populose melius consueverunt resistere et melius acquirere et magis esse superbi et pomposi. Per linguas signatur peccatum ire. Contemplacio devota demonstratur in hoc quod stant ante thronum quia contemplantur ante deum cogitaciones assidue. Qualiter oportet venire ad iudicium sicut iustus quod dicit apostolus ii° Corr. v°: Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi. Conversacio honesta notatur in hoc quod amicti sunt stolis albis in vestibus honeste conversacionis. Unde quod dicitur Can. iiii°: Dilectus meus candidus et rubicundus. Candidus honestate, rubicundus caritate. Operacio fructuosa signatur per hoc quod palme erant in manibus eorum. Palme namque portantur in manibus electorum vel signant fructum bonorum operum suorum quod dicitur Can. vii°: Ascendam in palmam et apprehendam fructus eius. Ordo in illa celesti chorea est considerandus inestimabilis circuitus quia Christus est in beatis ingressus et egressus et regressus. Ingressus ad intuitum pietatis, egressus ad aspectum humanitatis nostri salvatoris, ut habetur Joh. x°. Et sicut in aliis choreis est unus ducens totam choream, ita Christus est et erit ille chorealis ductor ducens ac precedens societate beatissima. Et ideo dicitur Apoc. vii°: Quia agnus qui in medio throni est reget eos et alii sequuntur agnum quocumque ierit, Apoc. xiv°. Secundum sanctos quod illa beata chorea

nō vadit ad sinistrā pte
sic chorea mūdana vl
mūdi In signū q̄ ē et
vadit ad sinistrā infīni
s illa āt vadit ad dexte:
ra ptem in signū q̄ est
ad dextra dei· qr ad dex:
tra ponit electi vt dr
mt xxv° Vt qs dr Pu:
vias que a dextris sūt
nouit· i· approbat dns q
āt a sinistris sūt puse sūt
Tertio illa celesti cho:
rea ē cosiderandq instimā:
bilis cātq et admirabilis
Et io nō q̄ sic xp̄c pcedit
gressu ita pcedit cātu
et plq cātabit sue vgini
mr̄i dices Quid m et
tibi ē mulier Joh ij° · q · d ·
Michi ē dīnitas et hūāni:
tas· et tibi ē vginitas et
fecunditas Michi deitas
et hūanitas· qr deus su
⁊ hō· et tibi vginitas et fe:
cunditas· qr mr es ⁊ vgo.
michi deitas ex deo pr̄e
⁊ hūanitas ex vgīe mr̄e
tibi vginitas sn labe ⁊ fe:
cunditas sn semie Ad hec
maria rndet dulcissimā
cātilena Luc i°· Magni
ficat aīa mea dnm̄· Scdo
xp̄c cātabit anglicis spi:
ritibq cātū qui scribit
i ps°· Bndicite dnm̄ oes
angli eiq po· vtr· fa· vbū
eiq ad audi· voce smonū
eiq· Vos qui estis angeli
i· minri distīctes vos q
estis potētes vtute· i· mi
racla opantes ⁊ q faci
tis vni iherii· i· meis im
perijs obediētes ⁊ alijs
obediri facietes Ad hec
xp̄s rndet sci angli Cā:
tilena q scribi apoc
vij° Bndictio ⁊ claritas
et sapia et graiaz actio
honor vtq ⁊ fortitudo dō
nro i scla sclor Ame.
Tibi sit bndictio i incar:
nacoe· claritas i nativi te
sapia i pdicacoe· graiaz
actio i redepcoe passioe
et morte· honor i resur:
rectioe· virtq i ascēsioe
fortitudo i iudicij cosūa:
cōne Tertio xp̄c cāta:
bit p patriarchis et phe:
tis cantilena qua cāta:
bat moys i visioe rubi
Deq abrahā· deq ysaac·
deq iacob· deq prm̄ mrōz
misit me ad vos hō nom
ē m ietnū· et hō memo:
riale i gnacoe ⁊ gnacoz
xp̄c em ad scos pres et
patriarchas et phetas
spealr fuit missq qr de
semie elco scoz pa:
triarcharz et phetis sc opa:
cōne ex maria vrgīe
ē natq· et qr scis phetis
eiq aduētq fuit speal
reuelatq vl potiq cātat
eis cātu illud grosū qu
scptq ē Exo· xix· Vos
ipi vidistis quid fecerī
egipcijs quo portauerī
sup alas aqlaz Et sr
Vos estis m regnū sac:
dotale et gēs scā· vos·
em submersis egipcijs
i· mūdi artibq i mari
rubro· i· i pctō ⁊ tande
i inferno· ad tra pmissi:
onis· i· ad hac tram vl

·R·

ueam adduxi promissam. Et ista cantilena est specialiter prophetarum. Et super alas aquilarum vos portavi pennis contemplationis exaltatae; vos elevavi ad speculandum adventum meum et omnia misteria gratiae. Et haec cantilena est specialiter prophetarum. Eritis mihi in regnum sacerdotale, quia a patribus praedictis descendit in virgine Maria, quae fuit de tribu sacerdotali et regia, quia pater nostrae dominae scilicet Joachim fuit de tribu Iuda et mater eius Anna de tribu levitica, ut patet in hystoriis. Et haec est cantilena contemplantium patriarcharum, et quia patriarchae fuerant reges et duces, ut patet in David et filiis suis. Prophetae vero fuerunt sacerdotes sicut Samuel, Zacharias, Johannes baptista. Ad illud canticum cognoscendum sancti patriarchae et prophetae videbant in deo canticum quod scriptum est Apocalypsis v°. Ubi dicitur quod quatuor animalia et viginti quatuor seniores cantabant canticum novum dicentes: Dignus es domine accipere librum et solvere signacula eius, quoniam occisus es et redemisti nos deo in sanguine tuo, et sequitur: fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes. Tu domine solus dignus es aperire librum dei patris scriptum per spiritum sanctum in pergameno virgineo tuae carnis. Tu enim aperuisti septem signacula libri de virgine carnem assumendo et de virgine nascendo et in cruce pro nobis moriendo et ad infernum descendendo et a mortuis resurgendo et ad celos ascendendo et ad iudicium veniendo. De istis vii articulis humanitatis tuae manifestasti nobis archana tuae divinae misericordiae, scilicet misterium humanae redemptionis. Et ideo sequitur etiam cantilena: quoniam occisus es et fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes. Reges quia fecisti nos obedire mandatis tuis sicut regnum observat dicta regis. Et sacerdotes quia in mundo fecisti nos offerre sacrificium operibus tribulationum et nunc in celo sacrificium perpetuae laudis pro beneficiis tuis immolamus tibi. Christus salvator cantat cum suis apostolis suis illam dulcissimam cantilenam quae scripta est Luce xxii°. Vos estis qui permansistis mecum in temptationibus meis et ego vobis dispono regnum sicut pater meus disposuit mihi regnum ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo et sedebitis super sedes iudicantes duodecim tribus Israel. Vos estis non servi sed amici mei et ego ut sponsus. Vos estis discipuli mei et ego magister et pedagogus. Vos fuistis principes tribulationis meae. Ideo de vobis dignitate gloriae supernae facio. Enim vos reges omnipotentes et celestes. Et hoc est quod dicit: dispono vobis regnum sicut disposuit michi pater meus regnum. Vos per gratiam, vos per famam facio uos convivas celestis mense, ubi humanitas est cibus et divinitas est potus. Et hoc est quod dicit: Ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. Facio uos nichilominus iudices celestis curie. Unde sequitur: Et sedeatis super sedes duodecim iudicantes et in omnibus divinum iudicium approbantes sicut eterni consistorii assessores, iudicantes duodecim tribus Israel, id est universalem multitudinem fidelium, quia iudicati iam sunt infideles, ut dicitur Ioh. iij. Universitas signatur per numerum duodenarium tribuum Israel qui soli coluerunt olim deum. Ad hanc cathilenam respondent sancti apostoli cathilena que scripta est Ioh. vj°. Ubi pro omnibus cantavit Petrus dicens: Domine ad quem ibimus? Verba vite eterne habes, et nos credimus ac cognovimus quia tu es Christus filius dei. Credimus in verbo et radio fidei et merito. Et cognovimus claritate visionis in celo quia tu es Christus, id est unctus oleo misericordie, balsamo odorifere gubernacionis, crismate dignissime consecracionis regie scilicet et sacerdotalis, filius dei in puritate eternitate et maiestate deo patri equalis. Secundo Christus rex martirum cantat suis martiribus una cathilena illa que scripta est Matth. v°: Beati qui persecucionem paciuntur propter iusticiam quoniam ipsorum est regnum celorum, quasi diceret: Suis martiribus grave fuit martiribus quod passi estis persecucionem, dignus fuit martirii titulus quia propter iusticiam non propter culpam sustinuistis. Et ideo magnum fuit martirii premium quod est regnum celorum. Ad hanc cathilenam respondent martires gloriosi et dicunt cathilenam hanc quam in persona ipsorum martirum dicit apostolus ij ad Thy. ij°: Et si mortui sumus et convivemus, si sustinemus et conregnabimus, quasi diceret: Labor noster fuit modice passionis sed magnum est premium divine remuneracionis, quia non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis. Sexto Christus cantat suis pontificibus et doctoribus et aliis confessoribus. Et primo pontificibus cathilena que scripta est j Pet. ij°: Vos estis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisicionis. Genus electum propter predestinacionem, regale sacerdotium propter subditorum protectionem, gens sancta propter virtutum perfectionem, populus acquisicionis propter eorum edificacionem et diligenciam pastoralem. Predicantibus doctoribus Christus cantat quod scriptum est Matth. v°: Vos estis sal terre. Nam sicut sal est sapor omnium saporem. Sic expositio katholica est quasi condimentum sacrorum eloquiorum. Et sic omnia cibaria non salsata sive salita sunt tepida. Sic verba sacre scripture maxime legalia sacramenta sine katholica expositione doctorum videntur simplicibus non omne multum fructuosa. Et sicut sal servat carnes a putrefactione vermium, sic doctrina et expositio doctorum conservat carnales homines a corruptione peccatorum. V[illegible]ista dicitur Col. iiii°. S[illegible]o vester semper sit sale conditus. Septimo propter cantat omnibus sanctis monachis et anachoritis i. solitariis et omnibus aliis confessoribus canticum istud quod libro scriptum est Matth. v°. Vos estis lux mundi. Sol dicitur lux mundi ad literam et sic confessores dicuntur lux mundi propter rationem scilicet ad instar solis mundum illuminantes splendore honestatis, ad instar solis mundum inflammantes fervore caritatis, ad instar solis mundum superantes quantitate virtutis. Nam secundum astrologos sol est maior centies quam terra. Sic sancti viri mundanos excedunt centies virtute et gratia i. in octo beatitudinibus et virtutibus quas opus docuit in scola sua tamen in prima lectione dicens Beati pauperes spiritu Matth. v°. Iste namque octo beatitudines sunt quedam grepntes in quibus viri sancti superant mundanos. Et ideo ad istam cantilenam beatam omnes unanimiter pontifices doctores et alii confessores proprio respondent cantu illum dulcissimum qui scriptus est in psalmo. Transivimus per ignem et aquam. Per ignem fortes scilicet in adversis, per aquam humiles et mites in prosperis, et eduxisti nos in refrigerium feliciter. Sic promiserat unde Salvator Matth. xi°. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis iugo preceptorum meorum et ego reficiam vos plenitudine celestium gaudiorum. Octavo cantat pro sanctis virginibus cantilenam illam que scripta est Sap. iiii°. O quam pulchra generatio cum claritate. Ista generatio dicitur pudicitia virginalis, continentia vidualis, temperantia coniugalis. Istis tribus triplex claritas correspondet. Nam virgines habent claritatem incorruptionis et aureole, vidue claritatem devotionis interne, coniuges claritatem successionis benigne. Et omnes pariter habent claritatem odorifere fame et operationis bone. Ad hanc cantilena virgines et continentes cantant id est Epythalamium dulcissimum quod scriptum est Cant. i. Oleum effusum nomen tuum ideo adolescentule dilexerunt te nimis. Nimis dicitur propter arduitatem continencie quia ut dicitur Sap. viii. Scivi quoniam aliter non possum esse continens nisi deus det. Et ideo dicitur in Apoc. quod nemo poterat dicere canticum id est nisi illa . C . xliiii milia qui empti sunt de terra. Numerus centenarius competit virginibus quibus datur fructus centesimus ut dicitur Luc. viii. Quadragenarius competit viduis quia . xl . significant statum penitencie id est tam moyses quam helyas quam christus . xl . diebus et . xl . noctibus ieiunaverunt. Quatuor competunt coniugatis caste amantibus quia doctrinam quatuor ewangelistarum observare tenentur et coniugale thorum. Unde dicit Apostolus Hebr. xiii. Honorabile connubium in omnibus et thorus immaculatus. Millenarius vero competit omnibus continentibus quia per millenarium qui est terminus et terminus omnium numerorum significatur celeste gaudium in quo est finis omnium desideriorum ut dicitur in Ps. Saciabor cum apparuerit gloria tua. Ultimo ipse cantabit quando omnibus sanctis illa cantilena dulcissima que scripta est Matth. xxv. Venite benedicti patris mei percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Venite benedicti patris mei per gratiam adoptionis per quam estis filii et fratres mei quia ut ait Apostolus Rom. viii. Si filii et heredes quidem dei et coheredes christi. quod vobis paratum est ab origine mundi per eternam predestinacionem per quam estis eterna complacencia dilecti. Ad istud cantum dulcissimum respondebit altissime totus chorus vel chorea vel vallata sanctorum illum cantum qui scribitur i Thym. Regi seculorum immortali invisi[illegible]li soli deo honor et [illegible] secula seculorum amen. Tibi magne domine qui es rex omnium seculorum pro nobis cum humiliatus immortalis quia pro nobis in cruce mortuus invisibilis qui nobis tu fuisti visibilis tu solus sanctus in maiestate nobis tamen misericorditer associatus tu es deus semper pro nobis homo factus es tibi magnus honor ex creacione gloria ex redempcione in secula seculorum ex eterna salvacione Amen. Ex omni promissorum tuorum dictorum adimplecione tandem omnes sancti dicent alter ad alterum illum sanctissimum ympnum et canticum gloriosum quod scribitur in Ysa. vi. Sanctus sanctus sanctus dominus deus sabaoth id est exercituum plena sunt celi gloria eius et terra. Cuius est tanta virtus quod qui dicit illum a morte subita et ful-

gure ⁊ omib9 tribulaco
nib9 ⁊ sectarum vt Dan
ait li° iiij°. ppt q̄d sta
tuit sta synod9 calce
donēsis con̄ h° trisagi
sc̄e trinitatis a fidelib9
dici con̄ om̄s stelliona
tos .i. minas diuinas
Et ait Dan ibi̅ Agyos
otheos. scūs deus agyos
ysthyros scūs fortis ay
os athanatos eleyson
ymas Scūs ⁊ i̅mortalis
miserere nobis. In quo
trisagio sc̄i faciunt tā
specialit' scām trinitatē ꝯfi
tent' i vna essencia di
cētes Scūs. scūs. scūs pa
trem ⁊ inclita admiraꝛ
subdētes dn̄s deus exer
cituum. pietate ⁊ benig
na venerat' addētes
plena ē oīs tr̄a tā vi
uētiū q̄ⁿ moriencium gla
eius .i. mīa eius i q̄ deus
precipue ondit' gloriosus
vt exponit glo' Ro. iij°.
Omnes enim peccauerunt
⁊ egent gl'a dei q̄ est
infinita. Ad quā gl'am
nos pducat et ptici
pes faciet ductor illi9
chorree Jhūs filius vir
ginis qui cū deo pre
et spū sc̄o vni soli
deo et vero ē honor
imperiū ⁊ maiestas p
infinita secla seculorum.
Amen etc.

Incipiunt distinctiones de dñicis
dominica prima in aduentu :
domini etc.

Abiciamus opa
tenebrarum ⁊ in
duamur arma lucis
Ro. xiij°. In aduentu mag
ni regis et pncipis ex
purgant' sordes ⁊ pa
rant' vestes ⁊ io Aplus
in his v'bis phꝫ mos
ppt summi regis aduentū
ad faciend' h' duo specia
nos i'uitat. Pr° ad vici
orum sordes expurgadas
Vnde Abiciamus opa te
nebrarum. Scdo ad virtutū
vestes pparandas vñ addit
Et induamur arma lucis
Pr° igitur debem9 expurgare
sordes viciorum. Et hoc
specialr ppt tria q̄ sunt i pcco
... in mā de pccō i di
dicta .i. ca° j°. l. Scdo de
bem9 vestes virtutū ppa
rare et specialr veste ca
ritatis. Sic videm9 q vestis
tis nobilior portat' in
festis pcipuis De hac
veste Ro. i mā de cari'
dicta .j. ca. ij°. l.

Dominica scda aduentus dñi

Deus aut spei repleat
nos omni gaudio Ro.
xv°. Item a uris spondi
b9 sit debiles sustinendi
⁊ tristes ꝯsoladi. Ideo
Aplus in v'bis ppositis duo
facit. Pr° enim pmittit
debilib9 sustentacōem. Vn
de Deus aut spei. Sc° tris
tib9 consolacōem. Vnde re
pleat nos omni gaudio
ps Opera i dno ⁊ sequt
et paster i diuinis eius
pro dico q spualis suste

Incipit distinctiones de dñicis Dō pª i aduentu dñi tacō est ī v̄tute spei ℞o ī ma de spe Dicta .i. ca. p°. A. Vnde n̄r compat padiso ℞o ī ma de virtute fide Dic. i. ca. p°. E

Dominica Tercia : In

Modestia vra nota sit oībz hoībz dns ppe est philip iiij°. Regi psenti cōveniunt domicelli et milites multu alacris et honeste incede. So Aplus regis eterni psuadens psenciam ppinqua ad cōversacōz honesta ī vbis ppositis nos hortat ⁊ sunt hec in vbis istis duo sunt. P° eni hortat nos ad cōversacōis forma cu dicit modestia vra nō sit oībz hoībz. ℞°. ondit cōversacōis causa cu addit dns ppe est. P° ī for cōversacōis cōsistit spealit ī mansuetudie vel ī mititate ℞o in ma de mansuetude vel mititate Dic. v. c. iij°. A. ℞°. vtq spualis cōversacōis ⁊ orōnis castitatis et pietatis facit ppinqua dei psencia ℞o in ma de castitate Dic. iiij. ca°. iiij°. A. Et de pietate ⁊ orōne Dic. v. ca°. iiij°. et Dic. ij. ca°. p°. B

Dominica Quarta :

Nolite ante tpr iudicare quousqz veniat dns .i. Cor iiij°. Dicit lex impatoris q adveniente pside cessat minor ptas. So Aplus cōsiderans adventum eterni iudicis duo facit in hiis vbis. Pa p° repmit iudicia iniqua dicens Nolite ante tpus iudicare. ℞°. pdicit salvatoris iusticia futuraz cu dicit quousqz dns veniet. P° igr repmit iudicia ppter tria ℞o ī ma de invidia Dic. j. ca°. iiij°. D. ℞°. pdicit et in iudicis sua ℞o ī ma de iudicio Dic. q. ca°. p°. B. Dominica

Prima post Natiuitatē

Itaqz iā nō ē servus sz filius q si filius et heres p deu Gal iiij°. Magnu dz magr donare. Vnde Aplus in hiis vbis describit salvatoris magnificencia ondendo. Et sunt hec tria sunt. P° eni describit pctī subiectoz a qua sumus liberati cu dicit Itaqz iā nō ē servus. ℞°. gre cooparacōz p qua sumus liberati ⁊ iustificati addens sz filius. ℞°. glie possessioz ad qua sumus pdestinati subdens q si filius et heres. P° eni solit hō p culpa ⁊ spealit ppter gula luxuriam et avariciam ℞o ī ma de gula luxuria ⁊ avaricia Dic. j. ca°. vij°. C ⁊ ca°. 9°. et ca°. 6°. A. ℞° iustificat hō p gram pnie ℞o ī ma de pnia Dic. 2. ca°. p°. A. ℞°. iustificat hō p gliam ~~pnie~~ ℞o ī ma de gla padisi Dic. nona ca°. iiij°.

Dominica secunda : 2

Non plus sapere q opor-

Dnica qrta

tet sapere ad sobrietatem Romanos xii° Omnis cibus quantumcumque preciosus insipidus est sine sale conditus Sic apostolus hortatur nos in verbis prepositis ut cibum prudencie condiamus sale discrecionis Et sic hic duo facit primo prohibet sapiencie temeritatem dicens Non plus sapere quam oportet sapere 2° suadet temperanciam naturalem dicens sed sapere ad sobrietatem Ubi primo cavenda est prudencia vel sapiencia inordinata Vide in summa de prudencia dictum in ca° 1° Secundo acquirenda est sobrietas moderata Vide in summa de temperancia dictum in ca° 6° B A

Dominica prima post Epiphaniam

Odientes malum adherentes bono Romanos xii° Naturalis gustus bene dispositus respuit amaritudinem et appetit dulcia Sic apostolus in hiis verbis monet nos ad duo videlicet ad detestacionem culpe dicens Odientes malum 2° monet nos ad dileccionem gracie ibi Adherentes bono Ubi igitur detestanda est culpa Vide in summa de peccato in genere dictum in ca° 1° B 2° diligenda est virtus vel gracia Vide in summa de virtute in genere dictum 4 ca° 1° E

Dominica Secunda

Non nosmetipsos defendentes karissimi sed date locum ire Romanos xii° Non est tutum sine armis militem intrare locum clamantes Sic apostolus in hiis verbis volens nos instruere duo facit primo docet esse sumendum scutum paciencie dicens Non nosmetipsos defendentes 2° cavendum esse ictum iracundie addens sed date locum ire Primo de quo assumenda paciencia propter scutum Vide in summa de fortitudine et paciencia dictum in ca° vi° B et dictum 1 ca° 1° D 2° de quo cavenda iracundia tamquam ictu Vide in summa de ira dictum in ca° 1° B

Dominica tercia

Qui diligit proximum legem adimplebit Romanos xiii° Mercatores facientes computum et in partes et partes dividunt et postea in summa reducunt Sic et apostolus in hiis verbis partes divine legis reducit in summa caritatis Et sic hoc monet nos apostolus ad duo scilicet ad dileccionem proximorum dicens Qui diligit proximum 2° ad impleccionem mandatorum addens implebit legem Primo igitur debemus proximum diligere Vide in summa de caritate dictum in ca° 2° N 2° debemus precepta adimplere Vide in summa de preceptis dictum 3° ca° 1° B

Dominica quarta

Pax Christi exultet in cordibus vestris Ad Colossenses iii° Mundus iste consuevit duo multum desiderare scilicet concordiam et leticiam cordis Sic apostolus in hiis verbis optat nobis hec duo que semper desiderat omnis homo

Dnica iia

Dnica iiia

scz proximi amabile concordiam. cum dicit pax xpi. 2º animi leticia delectabile cum addit exaltet in cordibus vestris. pº iº affectanda est proximi concordia per in mª de pace die 1ª capº 1º A. 2º leticia cordis e adoptanda per in mª de caritate et in mª de gaudio die 4 capº 4º B et die 9 capº 3º E.

Dominica in septuagesima. in

Sic currite ut comprehendatis 1º Cor 9º. quia non incipientibus sed perficientibus regnum celeste promittitur ideo Apostolus in hiis verbis ad duo specialiter nos hortatur. pº ad fructuosa operacionem cum dicit Sic currite. 2º ondit fructuose operacionis racionem cum addit ut comprehendatis. pº iº denique cursus preceptorum perficiendus per in mª de preceptis die 3ª capº 3º A. 2º fructum primorum appetendum per in mª de paradisi gloria die 10 capº 3º F.

Dominica in sexagesima. in

Caritas paciens est 1º Cor 13. Deus regnaturus regnum paciua ideo Apostolus in hiis verbis describit specialiter ista duo scz caritatem sicut virtutum reginam dicens caritas paciens sicut regine paciencia addens paciens est. pº iº caritas est virtutum regina per in mª de caritate die 4 capº 2º B. 2º paciencia e regie armatura per in mª de fortitudine die 4 capº 1º A et in mª de paciencia die 1ª capº 1º A.

Dominica in quinquagesima

Libenter gloriabor in infirmitatibus meis ut inhabitet in me virtus xpi 2ª Cor 12º. Infirmus si prudens est libenter sustinet sudorem propter recipere sanitatem ideo Apostolus in istis verbis duo facit scz afflictionem carnis quandam libenter portare dicens libenter gloriabor in infirmitatibus meis possessionem virtutum quandam ferventer amare cum addit ut inhabitet in me virtus xpi. pº igitur e afflictio libenter portanda per in mª de fortitudine die 4 capº 1º B. 2º possessio virtutum est amanda per in mª de virtute in generali die 4 capº 1º F.

Dominica prima in quadragesima

Ut castigati et non mortificati 2º Cor 6º. Filius si peccavit castigandus est et non mactandus corrigendus et non occidendus. Et sic hoc Apostolus in isto verbo duo specialiter ondit. pº quod peccator debet se corrigere cum dicit ut castigati et non debet se occidere cum gladio culpe addens non mortificati. pº castigandus e peccator flagello penitencie per in mª de penitencia die 2ª capº 1º D. 2º non e occidendus gladio culpe per in mª de peccato in communi die 1 capº 1º L.

Dominica secunda in quadragesima.

dnica in sexagesima

Hec e volutas dei scifi-
catio vra 1o Tess iiijo.
Cu regnu bn regit
qn pplus volutate regis
obsuat et qn rex pi-
bit milite vn aplus in
hijs vbis sm ho duo sut
Describit em q sume
obseruad sit q volun-
tas dina d. hec e volu-
tas 2o q sume afferta-
du q satus ppa addens
scificato vra Ro i deq
volutate dina obser-
uare impledo precepta.
Ro i ma de precept(is) dic
3a ca 3o K 2o demq p-
mudicia ppam castita-
te obsuare Ro i ma
de castitate dic x capo
iiijo D

Dnca tcia in quadragesia

Ambulate i dilcone
sic et xpc dilexit
nos Ephi vo Dnicaq
exposito in sua scia cre-
dendu e Ro q apls sunt
expertus i preceptis z scia
caritatis adherere demq
lcdm sue qua nos ppo-
suit in vbis istis de sco-
la dnice lcdnis hec et
lectio cotinet duo cala
dilcōnis sz via reglan-
tem z id dr Ambulate
i dilcone z dilcōnis for-
ma exeplare diligite
Et id subdit Sic xpus
dilexit nos Pd i seq
da est dilcōnis via Ro
i ma de dilcone z cari-
tate dic v capo 2o B
L 2o attedenda est
dilectionis forma Ro
in eadem materia F

Dnca iiija In quadragesima

Eice ancilla z filiu
eius Gal iiijo Volgo
dr q bonu opus sit qui
dese expedit Et ideo
apls in ho ubo monet
nos ad expellend prim
de cordis hospicio z hoc
quantu ad duo · prim ad af-
fectioz qua prim gcepl-
sit d. Eice ancilla idz
volutate mala z quam
ad opacoz q prim petra
addens Et filiu eius Ro
igr p pmaz expelleda
est affectio mala et ho
fit p pure p gtricoz z con-
fessioz Ro i ma de pnia
dic 2a cap ii et iii 2o
expelleda e opacio pra-
ua Et ho fit p satisfaccoz
Ro i ma eadem dic 2a ca
iiijo

Dnca · quinta In passione dni

Per ppriu sanguinē intro-
iuit semel in scta Heb
ixo Religiosi cosueuit
sibi minuere qn volut in
firmariam intrare z recrea-
tione suscipe Sic dns
i passione sua fecit se mi-
nui Et sic intrauit infir-
maria et recreacoz pa-
disi recepit Et sic apls
in vbis istis duo dt pas-
sionis xpi minucoz d. p
ppriu sanguine · resurrectio-
nis recreacoz addens intro-
iuit semel i scta scz celu
Ro igr passio xpi e iugi-
ter meditada Ro i ma
de gteplacoe z gaudio
dic 6 ca 3o C Et dic
8 cao 1o B Ordo bona re-

Dnica iija xlma

lestia sunt seruet desside-
randa p̄z i mā de spe z
gla padisi dic̄ i. cap. iiij
xi. Et dic̄ 9. ca° 3° m. Dō

in ramis palmarum

Humiliauit semetipm
xpus obediens vsqz ad
morte morte aut crucis
philip 2° Qm vult scri-
bere a corrigere libru sup-
sia de exemplari vetusti
dz curare Et b̄o aplus in
vbis istis pponit nobis
p li° exe̅m xpm ad transcri-
bendu et ad corrigendu
libru cordis nri pponit
aut nobis hic xps vilpa
hg libri i cordis nri co-
dice transcribenda scz hu-
litatis i clinatis Cu dt
humiliauit semetipm obe-
diencie sbiugatis cu addit
xps obediens pseuerancie
coronatis cu subdit vsqz
ad morte pene crucifi-
gentis cu subinfert mor-
te aut crucis p°i demq
humilit moliuae p̄z i ma
de humilitate. dic̄ 1. ca° 1°
2° nos demq obediaz sub-
iugae p̄z i mā de obe-
diencia. dic̄ 9. ca° 2° 3° nos
demq pseuancia coronae
p̄z i mā de fortitune. dic̄
i ca° 1° Tercio demq nos
pena cruciae p̄z i mā
de pena dic̄ 2a ca° 1° B.

Dō. In octaua pasche

Hec e fides victoria q
vincit mundu fides
nra 1° Joh. vlt. Multu
glat miles i gladio q
cu illo triumphauit in
omi bello Sic Joh. aplus
ondit in his vbis xpi
militibg pccar duo triu-
phu victorz nobilissim
d. h est victoia q vin-
cit mundu z qeg armoz
securissim. fides nra po-
lo2 demq cu pseuera-
cia triuphale p̄z i mā.
de fortitune. dic̄ i. ca°
1° 2° demq nos arma
fidei armae p̄z i mā de
fide. dic̄ 8. cap. v° 20

Dō. pma pg octa pasche

Cristus passus e p nob
nobis relinques
exm ut sequim vestigia
eig 1° pet 2° Ge miles
duce ples prem stor
doctorem z sim h° aplus
ondit nos tria in his
vbis q sit necala z fa-
cienda nob Est n. nob
cu xpo militandu qd dr
xps passus e p nob Cu
xpo gaudendu Et io sb-
dit nob relinques exm
pg xpm ambulae cu infert abulae
et sequim vestigia eig
p° qd demq laborae
cu xpo p pmaz digna
p̄z i mā de pena dic̄
2a ca° 1° 2° demq gaudae
i xpo p vita honesta
p̄z i mā de castitate z
tpancia dic̄ 8 ca° 8 ff
Et dic̄ 4 ca° vi 3° demq
pg xpm ambulae p ma-
datoz semita rectam p̄z
i mā de precepta dicta
3a ca° 1° C. ||

Dominica tercia post pascha

OBsecro vos tamq

Dnica i octaua pasche

aduenas ⁊ pegrinos abstinete nos a carnalibus desideriis q militat aduersus aiam .1. pet. ij°. ¶ Tribus dicit alum i via pdicit ei via diuiticia et pula. sm h° aplus monet nos i chr̃o ubis ad tria. sc ad habenda mortis memoria. 9. Obsecro vos tanq advenas et pegrinos. 2° ad domanda carnis lascivia. 9. abstinete nos a carnalibus desideriis. 3° ad fugienda hostis malicia, sedens q militat adu'sus aiam. Pro i° habenda est mortis memoria ⁊ h° est opus humilitatis. Pro i ma de humilitate. dic 1a ca° j°. D. 2° domanda e carnis lascivia qd h e opus castitatis. Pro i ma de castitate ⁊ tepancia. dic l° ca° p°. D. et dic ij ca° vj°. 3° fugienda e hostis malicia ⁊ h° e opus fortitudinis. Pro i ma de fortitudine ⁊ continentia dic ij ca° 1°. et dic l ca° p° ff.

Dominica quarta.

Sit ois ho velox ad audiendum ⁊ tardus ad loquendum. Jac. 1°. Vulgo dr qui no est prudens salte sit bn credens. Et io btus Jacobus aplus monet nos specialr ad tria. p'm est velocitas cum gtemptum obediendi. 9. Sit ois ho. ~~filius~~ velox ad audiendum. Scda e taciturnitas gt peccatu lingue ⁊ io addit tardus ad loquendum. Tercia e munditas cum pctm ire ⁊ io subiugit ⁊ tardus ad iram. Pro p'mo igr demus accessore ⁊ h est opus obediencie. Pro i ma de obediencia. dic 3a ca° 2° D. ¶ Scdo demus liberatate cum vicium lingue. Pro i ma de preceptis dic 3a cap° 3° h. ¶ Tercio debemus ee quieti g pctm ire. Pro i ma de ira. dic j° ca° 4° L.

Dominica quinta.

Religio munda ⁊ immaculata apud deum et patrem h° est visitare pupillos et viduas i tribulacione eorum ⁊ immaculatum se custodire. Jac. 1°. Boni pictores i iusta ⁊ pictura q'm ad tria q sunt in bona vita notanda. sc decorem gustaciois ⁊ io dr religio munda ⁊ immaculata apud deum ⁊ h° est. Scdo dilectorem misericordie cum addr visitare pupil. ⁊ vidu. 3° fuga incundacois cum subdr immaculatu se custodire. Pro i° deus pie gustari qd h e opus honestatis. Pro i ma de honestate ⁊ castitate. dic 8. ca° 2° D ⁊ dic 3a ca° 8° h. ¶ Scdo demus pie miseri ⁊ h° e opus pietatis. Pro i ma de pietate ⁊ munditate. dic 1a ca° p° ff. ¶ Tercio demus i gnacoiz detestare ⁊ h° est opus veritatis q'm ad triplice gcupiscentiaz mundi carnis ⁊ hostis. Pro i ma de preceptis i orde dicta 3a ca° 3°. ¶ Et dic 2a ca° 4° B ⁊c.

Dnica quarta

Dnica quinta

Dominica sexta

Si quis ministrat tamquam ex virtute quam administrat deus. i. petri iiii°. Verbis bonus operarius uti regula ad dirigendum opus. secundum hoc petrus apostolus scribit hec duo nobis in hiis verbis necessaria scilicet obsequium exteriorum operis. d. Si quis ministrat. Et iudicium interioris virtutis addens quam administrat deus. per quod demus bonum opus exercere et spiritualiter implere scilicet opus iusticie in observando mandata dei. Require in materia de preceptis Dis. 3a. ca° 3°. B. D. Secundo opus penitencie in emendando peccata. Require in materia de penitencia Dis. 1a. capo. 3°. B.

Dominica prima post octavas penthecostes

Hoc mandatum habemus a deo ut qui diligit deum diligat et fratrem suum. i. Joh. iiii°. Duplice modo consuevit facere qui vult rem bene ligare secundum hoc Joh. apostolus ostendit nobis duo de vinculo caritatis. i. unctione que iungit sub dupplicito precepto. Et id dicitur hic. mandatum habemus a deo. Caritatis perfectior quam perficitur duplici modo. Et id subditur ut qui diligit deum diligat et fratrem suum. per quod in caritate demus firmare tamquam preceptum. Require in materia de preceptis Dis. 3. ca°. 1°. et ca°. 2°. Secundo demus caritatem nodare tamquam vinculum. Require in materia de caritate. Dis. 4. ca°. 2°. E.

Dominica secunda

Qui odit fratrem suum homicida est. i. Joh. iii°. Secundum leges seculares non solum reputatur homicida qui interficit ictu gladii sed qui parat pociones veneni etc. Et secundum hoc Joh. apostolus in hiis verbis ostendit nobis duo scilicet odium exsecrandum ad modum veneni dicens. qui odit fratrem suum. Secundo homicidium abhorrendum ad instar gladii addens homicida est. per quod demus homicidium vitare quod est transgressio. Require in materia de preceptis.

Dominica tercia

Humiliamini sub potenti manu dei ut exaltet vos in die visitacionis. i. petri ultimo. Saltatores consueverunt se curvare ut melius possint ad alta saltare. Et secundum hoc petrus apostolus ostendit nobis duo scilicet humilitatis inclinacionem profundam. d. humiliamini sub potenti manu dei et humilitatis elevacionem iocundam. addens ut vos exaltet in die visitacionis. per quod demus nosmetipsos humiliare. Require in materia de humilitate et superbia per totum. Dis. 1. ca°. 1°. Et Dis. 1. ca°. 3°. Secundo demus nos elevare per contemplacionem. Require in materia de gloria paradisi Dis. ii. ca°. 3°. C.

Dominica quarta

Existimo enim quod non

sut cdigne passiões h9
tpis ad futurã glaz q
reuelabit ĩ nob' Ro viij.
Conuenit hō accipẽ p
pte sua qd pl9 ponde
rat in statua z sm hō
Apls q ĩ statua ppōit
nobis duo ĩ vbo pposito
.i. pntem tribulacoz sus
tinẽ paciet' .d. Non istud
q no sut cdigne pass
iones h9 tpis etna re
muneracoẽz ad diligẽdũ
addes ad futurã glam
Pō ergo demũ pntez tri
bulacoz sustinẽ paciet'
Ro ĩ mã de pacia z ac
cidia pronrũ .die. 1a.
ca.o 1o. Et die .9.a ca.o 1o.
Scdo demũ etna btitu
diez freqt' appetẽ Ro
ĩ mã de spe et gla pa
disi z luxuria z auari
cia pronrũ .die. ĩ. ca.o
pto. dicta .iiio. cap.o 3o. Die
ĩ. cap.o vijo. et viijo.

Domca quīta

Si q̄s paciemi pp ter
iusticia bti eritis
i pet' iijo. Vir acqrit
magne ditie sī magno
labore Et sm hō ĩ vbis
ppositis ppōnit' spe
cialit' virtus labore sus
tines cu dt' Si q̄s pacie
mini Scdo titulus laboras
cu addit' pp iusticiam
Tercio labore remune
ras cu dr bti eritis
Pō ergo demũ labore pn
tem paciet' portae Ro
ĩ mã de forti tudine z sup
bia z luxuria z auarit
ia pronrũ Die .ĩ. ca.o
1o. Et die .ĩ. ca.o 3o. 6o. 10o.
Scdo demũ pntem la
bore pnti titulo iusti
cie decorarẽ Ro ĩ mã de
iusticia Die .ĩ. ca.o 8uo.
Tercio demũ laborem
frequẽ comitarẽ Ro ĩ mã
de mansuetudine et gla
padisi .die. 8. ca.o 9o. Die
iiio. cap.o iiijo. h

Dmca sexta

Si at mortui sum9 cu
xpo credim9 qr sil
viuem9 cu eo Ro vj.o Co
suenit pueri rupẽ ves
tes antiqs vt nouas habeat
nouas Et sm hō Apls
ĩ hō vbo ondit nob spea
duo scz veste carnis mor
tificanda Si at mortui su
m9 cu xpo stola gle de
sideranda vt sil viuem9
cu eo Pō ergo demũ veste
carnis rupẽ p pmaz Ro
ĩ mã de pnia accidia lux
uria gula pronrũ die
2a ca.o 2o et 3o Et die ĩ
ca.o vijo. viijo. ixo. Scdo deq
stola etne gle freqter
appetẽ Ro ĩ mã de spe
z gla padisi Die .vta. ca.o
9o. z die .iiio. ca.o 3o.

Domca Septima

habetis fructũ ĩ sanctificaciõez
finẽ vo vitã etnam Ro
vio. Vir prudẽs ẽ cõsi
derat fructũ labor z fi
ne opis z sm hō Apls
ĩ hora dt nob cõside
rarẽ duo scz fructũ iustifi
catem .d. habetis fructũ ĩ
sactificacõe desideare
finẽ glorificate addens
finẽ vo ĩ vita eterna

dnica quīta

dnica septia

pd sicq bonu opus qsistit i ope. ps i ma de pceptis die 3a cap° 2° E. Scdo finis opis i co(n)suadae pseuerantie ps i ma de pseuerantia die 8 ca° 2° B. 3° expectatoe future gle ps i ma de spe die 4 ca° 8to &c

Dnica octaua

Si scdm carne vixeritis z gloriatis moriemini Ro viii. Infirmus q sp bibit scdm sitim febres de facili incurrit periculu mortis. Et scdm ho Aplus ondit nob duo sebre vl sitim carnis dino reprimenda 3. Si scdm carne vixeritis. Gehenale pena mortis dino fugienda addes moriemini po 1 demq desideria carnis reprimere ps i ma de teperantia et gula p contriu castitate et luxuria die 8a ca° 8to h. Et die 1 ca° vi°. Scdo demq mortis supplicia formidare ps i ma de timore z superbia p contrariu Et ps i ma de inferno die 1a cap° 3° D. Et die vii ca° 1° Et die 10 ca° 2° &c

Dnica nona

Non sim concupiscentes malorum 1 Cor x. Quomodo equitator lascivum equu dz ipm refrenare spcat ipsu pcla Et scdm hoc Aplus ondit nobis duo scz concupiscie vicium caute refrenandu 3 no sumus concupiscentes concupiscentie vicium summe fugiendu. addes in malorum po 1 demq concupiscentiam refrenare ps i ma de pceptis die iii ca° 3° Q 2° demq concupiscentie vicium formidare quam ad gulam avaritiam luxuriam vide ps i ma istorum die pa ra° vi° 8° 10° &c

Dnica decima

Divisiones ministrationu sunt idem aut dns i Cor xii. Multu decorat honorem regum multiformis varietas z distributio ministeriorum z scdm hoc i istis vbis duo specialit describunt obsequii divini distributio salvatoris cu dt. Divisiones ministrationu sunt dispositiones divinarum singulis cu addit Idem aut dns po 1 demq nos occupare qntu ad opa iustitie mee z pme ps i ma eorum die 4 ca° 8° Die x ca° 8° z die 2a ca° 1° E 2° deq vnu deu adorare ps i ma de pceptis die 3 ca° 2° B.

Dnica vndecima

Gratia dei sum id qd sum Et gra eius in me vacua no fuit 1 Cor xv°. Valet arbor intrsus radices figere z poea fructu pferre Et scdm hoc Aplus i his vbis de qlibet viro iusto ondit duo scz veritatis stabilitate addes Gra dei sum id qd sum z opis fecunditate. z gra eius in me vacua no fuit po 1 deq

Dnica nona

Dnica x dnica

ca v̓tutibꝫ xpi ꝓ i m̄a
de fide ꝛ spe caritate ꝛ
veritate i gn̄i Dic̄ .j.
ca° .2°. 3°. 8°. Scdo demū
ca in bonis opibꝫ fe-
cundi ꝓ i m̄a de m̄a
auaritia ꝛ accidia ꝑ
contrariu Dic̄ .1a. ca° .8°. ꝛ
Dic̄ .j. ca° .6°. et .1°.

Dominica duodecima

Sufficiencia nr̄a ex
deo est .j. Cor. iij°.
Sic luna recipit lu-
men suum a sole Sic crea-
tura bonum suum a crea-
tore Et ad hoc q luna
plus lumen suum plene
recipiet oportet q so-
le directe recipiet Et
sm̄ hoc i vbis istis integ-
lis ondit' vl pfectio cu
dr' Suffia nr̄a ꝯ insti
spualis cōteplacō cu
addit' ex deo e Pō i
demū pfectoꝝ vtut ha-
bere ꝓ i m̄a de vtute
i gn̄i Dic̄ .j. ca° .1°. ff.
Scdo demū ad deu
p ꝯteplacoꝝ respicere ꝓ
i m̄a de orōe ꝯtepla-
cōne Dic̄ .2a. ca° 4°.

Dominica xiij

Lex ppt tr̄sgressio-
nes posita e Gal.
iij° Sic em̄ ꝯtepꝰ
equꝰ indigꝫ freno sic
prauitas ex ꝯcupiscē-
tia indiget iustitie
precepto Et sm̄ hoc in
hijs vbis ondit duo
sꝫ equitate diuini
precepti Cu dr' lex ppt
prauitate pctī dr ppter
tr̄sgressiōes e posita
pō i eqtas precepti est
obseruanda ꝓ i m̄a de p-
ceptis Dy .3a. ca° .1°. B.
2° pctī prauitas modera-
da ꝓ i m̄a de pctīa ꝛ
tpantia gula ꝛ luxuria
ꝓ contrariu Dy .2a. ca° D.
Et dic̄ .j. cap° .vj°.

Dominica xiiij

Caro ꝯcupiscit aduꝰ
spm̄ et spūs aduꝰ
carne Gal. v°. Tempꝰ
ꝯbellorum e valde piculo-
su qn e continuu Ideo
tpe belli milites ꝯsue-
uerūt arti custodi Et sm̄
hoc i vbo ꝓposito duo spe-
cialit' ostendunt' sꝫ car-
nis hostilitas domanda
p opibꝫ cu dr' Caro ꝯcu-
piscit etc sꝫ strenuitas
armanda vtutibꝫ cu ad-
dit' spūs aduꝰ carne
pō ꝓ demū hostilitate
carnis domāre et spēar-
gnitu ad luxuriaz ꝓ in
m̄a de gula ꝛ luxuria
Dy .j. ca° .8°. et .9°. Scdo de-
bemꝰ mete sinceritate ca-
re ꝓ i m̄a de pctīa Dy
.2a. ca° .1°. E.

Dominica xv

Alter alteriꝰ onera por-
tate ꝛ sic adimplebit
legē xpi Sicut boues in-
iungunt' vt facilius trahat
currum ꝛ equi ꝯbinant'
vt facilius trahant' currꝰ
Et sm̄ hoc Aplꝰ in hoc vbo
ponens sb dilcōnis iugo
doceb specialit' portadu
onera fratrum sm̄ parte

laboris cum dicit Alter alterius onera portate. Secundo docet servare legem amoris addens Sic adimplebitis legem Christi. Primo .ii. proximorum necessitas est supportanda. Ro. in ma de pietate di. i. ca. xlo. f. Secundo est dei et proximi caritas adimplenda. Ro. in ma de preceptis et caritate di. i. ca. 2o. B.

Dnica xvi

In caritate radicati et fundati. Ephe. iii. Sicut radix arborem portat et sic fundamentum edificium sustentat. Sic caritas omne bonum inchoat et consumat. Et secundum hoc in verbis propositis de caritate duo proponuntur. Primum ipsa radix est a qua germinant fructus bonorum operum. Et ideo dicitur in caritate radicati. Ipsa est enim fundamentum quod sustentat omnes structuras virtutis. Et ideo subdit fundati. Primo enim caritas fructuum bonorum operum est radix. Ro. in ma de caritate di. ii. ca. 2o. Secundo caritas est fundamentum virtutum. Ro. in eodem.

Dnica xvii

Confirmabit nos in caritate usque in finem sine crimine. i. Cor. i. Vulgo dicitur quod finis non pugna coronatur. Unde in cantu laudatur nauta antequam percepit portum, miles antequam acquirit triumphum. Et secundum hoc apostolus hortatur nos ad duo specialiter scilicet ad firmitatem perseverantie dicens. Confirmabit nos puritate innocentie addens sine crimine. Primo denique in bono perseverantie. Ro. di. i. ca. 1o. Secundo debemus peccatum odire. Ro. in ma de peccato in generali di. i. ca. 1o. io.

Dnica decimaoctava

Qui furabatur iam non furetur magis autem laboret operando manibus. Ephe. iiii. Mercatores consueverunt mercationem illam vel negociationem illam eligere quam cognoscunt ad lucrum utiliorem esse. Et secundum hoc apostolus in verbo isto facit specialiter duo prohibitionem acquisitionis furtive dicens Qui furabatur. Quadz occupationem honestam addens magis autem laboret etc. Primo denique furtum et rapina detestantur. Ro. in ma de preceptis prima et in ma di. 3a. ca. 3o. B. di. 2a. ca. 1o. et di. 1. ca. xlo. xix

Dnica decimanona

Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Ephe. v. Medici summe prohibent vinum infirmis quia sumptum accendit magis febres. Et secundum hoc apostolus in verbo isto duo facit prohibitionem enim vicii gule dicens Nolite inebriari vino. Predicat febrem luxurie addens in quo est luxuria. Primo ergo cave gulam. Ro. in ma de preceptis di. i. ca. 8o. et 10. etc.

Dnica vicesima

State succincti lumbos in veritate et induite loricam iustitie. Ephe. vi. Consueverunt antiqui et probati mili-

tes docti pugnare 7 ar-
mē miores. Et sm h°
Aplus in hijs vbis dor
nos ta corporis castitate
q. Estate sustinenti lubos
vros. Oris veritate ad-
dens i veritate. Operis
equitate q. Induite lo-
rica po i dz ee caro
munda po i ma de Cas-
titate et luxuria pro-
trariu die 8a ca° 8° et
dye j ca° 10°. Ordo dz ee
lingua vera po i ma de
veritate 7 mēdacio pro-
trariu ~~sic re~~ po i ma
de preceptis dye 3a ca° 3°.
Tho dz ee opacio iusta
po i ma de iusticia dye
ij cap° viij°.

Dominica xxj

Repleti fructu iusticie
p ihm xpm i gloriam
7 laude dei. Philip. j°.
Mercatores sorij qsue-
uerunt lucro. Primo iten-
de et pqmo dimide
lucro. In omi ope bono
sut sorij deus 7 xps et
honor e porro dei q
gram largit. Secundo
est porro hois q boni
opus exequit. Et sm
hoc i isto vbo Aplus mo-
net nos ad duo. Ad pmu
boni opis cumlandi q
e porcio mea q. Reple-
ti fructu iustie p ihesu
xpm. Ad laude 7 hono-
re deo psoluendu q e 3
porcio. Illa addes in
gloriam 7 laude dei. po
i deus opibus bonis i si-
stere et spear opibus
ime po i ma de opibus
ime p ma ul de ma dy
2a ca° 3° 7 8°. Et dye j ca°
8°. Ordo deus i oibus dñi
laudare po i ma de bonitate
7 supbia prontiu dye
8 ca° 3°. Et dye j ca° 3°.

Dominica vicesima scda

Quorum deus venter est
et gla i qfusioe ip-
sorum qui terrena sapiunt
Philip iij°. Consueuit m-
i qspcu puei q immundicia
spue vt puer addiscat
immundicias no tractare. Et
sm h° Aplus i vbis istis de-
scribit. tria vicia detesta-
bilia scz immundorum ydolatriam
detestabile q. Primo deus
venter e. Supborum vanam
gloriam confusibile. Addes
gla i qfusibe ipsorum. Cupi-
dorum auariciam i replebile
subdes. Qui terrena sapi-
unt. Po enim deus immundi-
cia fugere et spear gula
7 luxuriam po i ma ipsorum
dyi j ca° 8°. Ordo deus aua-
riciam calcare po i ma de
auaricia dye j ca° 3° 7 pau-
ptate dye j cap° vj°.

Dominica vicesima tercia

In omni ope bono fruc-
tificantes et crescentes
i scia dei. Col. j°. Arbor no-
uella sicut naliter duo na
crescendo fructificat 7 fruc-
tificando crescere no cessat.
Et sm h° Aplus i vbo isto
monet nos ad duo. Ad pmu
bonorum opm q. In oi ope
bono fructi. Ad augmetu
vtutu addes. Et crescentes
in scia dei. Po i deus bonis
opibus insistere 7 spear ebus

17 decem

scilicet iusticie. Sermo in materia de virtutibus communi et in materia de pma communi et in materia de beatitudinibus dominica ı ca° 8°. Et dominica 2a ca° 1°. Et dominica 1 ca° 8°. Credo deinque virtutibus perficere sermo in materia de virtutibus et gui de accidia pro communi dominica ı ca° 1°. Et dominica ı ca° 1°.

Dominica vicesima quarta

Faciet iudicium et iusticiam in terra Ie. xxiii°. Bonus paterfamilias predicat servis suis minas quod inferat plagas. Et hoc egit dominus dicit per Ieremiam. In isto verbo proponit specialiter duo scilicet primo iudicium quod debemus summe formidare dum facit iudicium. Et secundo iusticiam quam debemus observare addens et iusticiam in terra. Primo igitur proponit hoc scilicet iudicium ad formidandum. Sermo in materia de timore et iudicio dominica 6 ca° 1°. Credo iusticia observanda sermo in materia de iusticia et preceptis dominica ı ca° 8 et dominica 3a capo 1° 20°.

Incipit commune sanctorum et primo de apostolis

Maiorem caritatem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Ioh. xv°. Consuetum est in ecclesia quod in magna sollempnitate pulsatur ~~magna~~ maior campana. Ita in festo apostolorum recitantur magna officia sine opera caritatis que est maxima virtutum. Et per hoc in verbis istis salvator in laude huius apostoli proponit de caritate duo scilicet caritatis gradum quo non potest maior esse dum maiorem dilectionem nemo habet. Secundo caritatis signum quod non potest contingere nisi adeo ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Sermo igitur primo hic apostoli dilectionis gradus ascendens. Sermo in materia de caritate et accidia pro communi dominica ı ca° 2°. Et dominica ı ca° 1°. Credo deinque signa dilectionis ondede sermo in materia de caritate pro communi. De eodem

Estote prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbe. Matthei x°. Miles bene preparatus armatur contra illa tela quibus utitur inimicus. Et ideo quia mundus habet duo tela precipua scilicet fraudulenciam et violenciam quia per fraudulenciam decipit per violenciam opprimit. Ideo salvator in hiis verbis armat milites suos duobus armis scilicet serpentina scilicet sagacitate contra mundi fraudulenciam dicens Estote prudentes sicut serpentes. Et columbina scilicet simplicitate contra mundi violenciam addens Et simplices sicut columbe. Primo dicit igitur primo hic apostoli prudenciam serpentinam habere. Sermo in materia de prudencia dominica ı ca° 1°. Credo deinque habere mititatem columbinam. Sermo in materia de mansuetudine et ira pro communi dominica 8 ca° 1° et dominica ı ca° ultimo. Item de apostolis:

Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Matthei x°. Consuevit luparius lupo exponere agnum ut cum agno

Incipit commune sanctorum et primo De apostolis

capiat lupu isto mo ve-
natoris vsi xpi est qui
du principibus mundanis
opposuit aplos cepit
principes et reges mu-
danos Et sm ho i vbo
isto ad laude hg apli
describit duo aucte di-
uina d. Ecce ego mitto
vos Simplicitate omina
addes Sic oues i me°
lupoz pb i apli fuert
missi ad pdicadu nobis
xp i ma de pauptate
dye e ca° 3°. Scdo fuert
missi ad edificadu xp i
ma de religioe ibi ca°
1° ppt pm humilitas aplor
est honoranda xp i ma
de humilite dye A. ca° 1°.
m. ppt 2m e corp sancti-
tas muitanda pcipue qm
ad pauptate obedienam
7 castitatez xp i ma de
paupte castitate 7 obe-
dientia dye g ca° 2° 3°
et qrto co

De Eodem

Hoc est preptu meu
vt diligatis iuice
sic dilexi vos Joh xv.
Consueuit mgr qui volt
scolares bn instrue ex-
empla sibi liat i lcone
pone vt scolares possit
facilius retine Et ideo
salnator leges scolaribus
suis .i. aplis sibi lcoz
caritatis exposuit se-
ipm tanq lcom lcomis
7 sm ho caritas qua fuit
lectio aplor describi-
tur triplic sz vt ma-
datu i trasgressibile Cu
dr hoc e preptu meu
vt vinclm i dissolubile
Cu addr vt diligatis
iuice vt exem i tellig-
bile Cu dr Sic dilexi
vos pb i deq caritate
sic preptu finde xp in
ma de prept dy z ca°
2° R. Scdo deinq caritate
sic vinclm nodde xp i
ma de caritate dy. h ca°
2°. C. Tertio deq carita-
te xpi sic exem palpade
xp i ma de caritate ibim
D. co.

De vno martyre

Iustus vt palma flore-
bit ps Consueuit
agricola arbores qnosas
elige vt eas possit i suo
virgulto plantare Sic
dns nr ihs xpc elegit
arbores nobilissimas in
virgulto padisi plantadas
int quas elegit hg venera-
di mris victoriam sic pal-
ma fructiferam 7 speciosa
Et sm ho mrtir iste glo-
sus i isto vbo tpli gme-
dat vt strenuus i ope-
ru dr iustus vt fortis in
tribulacoe cu addr vt pal-
ma vt pulcher i gusdacoe
cu subdr florebit pb i
exo hq deinq mris hre
iusticie rectitudiem xp i
ma de iusticia dy. t ca°
8°. Scdo pacie fortitu-
ne xp de eod dye A ca° 1° C.
Tertio mudicie pulchri-
tudiez xp i ma de casti-
de e ca° 8° ff.

De Eodem

Posuisti dne sup caput
eius corona de lapide
precioso ps magnus honor
est cui imperator pmo-

De eod.

de eod

-net aliquem in milite et maior qui coronat eum in regem. Tale honorem isti gloriosi martires Christi optinuerunt qui non solum strenuum militem ipsum premiavit sed etiam celesti dyademate coronavit. Et secundum hoc in laude sue corone duo specialiter premonuit scilicet honorem imperialis scilicet ut dicitur Posuisti domine super caput eius coronam. Valorem maximum ut dicitur de lapide precioso. Quod ergo hii martires meritorum suorum dicuntur esse virtutibus speciose sortita ut patet dy. 9. ca. 3o. E. Secundo dicuntur esse preciose fabricata ut patet in materia de virtute et humilitate dy. 1. ca. 1o. E. et dy. 1. ca. 1o. R.

De pluribus martiribus

Sancti per fidem vicerunt regna. Hebr. 11o. Dicuntur bene reputari strenui milites qui paucissimi vicerunt plures. Tales fuerunt sancti martires qui superaverunt mundanos principes et reges. Et secundum hoc apostolus in verbis istis describit duo martirii preconia gloriosa scilicet mundicia vite 8. Secundo ~~fide vi z~~ Cordis iusticia addens per fidem mortis victoriam. Subdens vicerunt regna. Post in expositione sanctorum martirum demum habere castitate perlocta ut patet in materia de castitate dy. 5. ca. 8o. Secundo fide plantata ut patet in materia de fide dy. 1. ca. 2. b. Tercio perseveranciam ut patet in materia de fortitudinis dy. 2. ca. 1o.

De eodem

Iustorum anime in manu dei sunt. Sap. 3o. Consueverunt incole steriles terras tyrannorum et regna dimittere et ad pacificas terras et regna se transferre. Sic fecerunt sancti martires qui dimiserunt terras steriles huius mundi et tyranni i. dyaboli transtulerunt se ad pacificum regnum Christi. Et secundum hoc in verbis istis duo martirum premia ponuntur scilicet plena perfectio virtutum sui unde dicitur Iustorum anime plena subieccio receptionis dei. Unde dicitur In manu dei sunt. Quod ergo isti martires demum de iusticia perfecti ut patet in materia de iusticia dy. 4. ca. 8o. Secundo demum obediencia esse subiecti ut patet in materia de obediencia dyeta 2. cap. 2o. 27.

De uno confessore

Assimilatus filio dei manet in perpetuum. Hebr. 7o. Nam enim commendantur res de candore que comparantur nivi et res de calore que comparantur igni. Sic commendantur multa hec confessoris pontificis gloriosi comparatur merito Christi. Et secundum hoc in verbis istis confessor commendatur de duobus scilicet de discipulina unde dicitur Assimilatus filio dei. De dignitate precelsa unde additur manet in perpetuum. Post in expositione huius confessoris

de pluribus martiribus

de uno confessore

c̃ xpi stitas imitanda ꝓ
i mã de v̾tute i gñi de
hũilitate rm̃a ꝛ fortitu̾ne
dyã .ii. ca° .i° et .x°. Et dy
x° ca° .i° et .p°to. Scd̃o est
no t̾rena ſʒ celestis dig-
nitas appetanda ꝓ i
mã de sp̃e et hũilitate
dyã .i. ca. .x°. ꝛ dy .x. ca°
po. ic̃.

De eodem

Os iusti meditabit̾
sapiaz et lingua
eius loquet̾ iudiciu̾ ps.
Nālit os hoīs facit
duo gustādo pbat ci-
bu̾. et loq̄ndo fort̾ vim
Et sim̃ ho glo¶ iste ha-
buit duo bona ꝙ qb⁹
extollit̾ in his vbis
sʒ gustu sapie i ɔtem-
placõe co̾dr̾. Os iusti
meditabit̾ sapiaz. vim
eloq̄ntie i p̄dicacõe co
addr̾. Et lingua eius lo-
quet̾ iudicium ꝑo igit̾
eodē hi sci doctor̃ deg
imitari sapiaz quia ip̃e
retinuit et pripue
mortꝭ misericam ad hũi-
liadu et celi dulcia
ad desideradu ꝑo i mã
de hũilitate q̃m ad
p̃m et de sp̃e dy. x.
ca° i° et dy. ii. ca° p̃to q̃m
ad 2m deg formidare
iudiciu̾ qd ip̃e formi-
davit ꝑo i mã de ti-
moe dy. 6. ca° i° Et dy
xv. ca° 3°.

De eodem

Iustu deduxit dn̄s
p vias rectas ꝛ os-
tendit illi regnu̾ dei
Sap. xo. Multu letat̾
peg̃rinꝰ qn̄ de aliq°
vtice motib ondit̾ ei sig
sue dicte Sic fecit dn̄s
huic sesso cofessori cu̾
de vtice ɔtepcõis ondit
ei regnu̾ celeste Et sim
hor Sap. i vbis istis ꝑpo-
nit duo ꝓmia hg con-
fessori sci pegrinacõis
ɔgressu pxim̄ tristissimu̾
d. Iustu deduxit dn̄s
sue glorificacõis visum
letissim̄ addes ꝛ ondit
illi regnu̾ dei ꝑo i ꝑo
hi sancti cofessor̃ deg
pariter preptor̃ rte incre-
de ꝑo i mã de ꝑceptis
et iustitia ꝛ hũilitate
Scd̃o deniq ad fine prior̃
rte attende ꝑo i mã de
sp̃e ꝛ hũilitate ꝛ ɔteplacõe

De virginibus

Sicut liliu̾ int̾ spinas
sic amica mea int̾
filias Cant ii°. Cosueuert
amatores laudib⁹ amicas
extolle ꝛ cantacõib⁹ lau-
dare Sic amator virgi̾nu̾
xpus i laudib⁹ hg v̾ginis
flore ꝛ miris ꝓposit sue
cantauit p sapiente melo-
dya hg dulcissime cantilene
Et sim̃ ho in istis vbis co-
mendat ea ɔrup̃. sʒ vt
decorata candore flore eo
Cu dr̃ Sic liliu̾ int̾ spi-
nas sʒ martiris vt lique-
scam amore flammeo cu̾
dr̃ dicit Sic alta mea vt
exaltata rubore stelleo
cu̾ ɔcludit int̾ filias .i. int̾
aias btas ꝑo i expo huius
v̾gis deniq incorupcõis
flore dilige ꝑo i mã de
castitate ꝛ luxuria p com-

De virginibus

rum. Ordo demum tribulacionis pressuras sustinens. Req i ma de fortitudine et de superbia et de accidia per contrarium. Cho demum igne caritatis ardens. Req i ma de caritate. Choro demum consorcium celeste desiderare. Req i ma de spe et timore per contrarium.

De eodem.

Quemadmodum domino meo regi adolescentula virgines requirantur. Sic de pratis colligunt flores pulchriores. Sic hospes per angelos suos colligit virgines elegantiores. Et sunt hec duo premia ad laudem virginis in verbis istis proponuntur scilicet regale connubium ad quod sunt assumpta. Unde dicitur. Queratur domino regi nostro virginale premium ad quod alia cum additur adolescentula virgines. pd i° ex° huius virginis anima fidelis dicitur esse sponso desponsata. Req i ma de fide et caritate. Secundum est castitatis privilegio decorata. Req i ma de castitate et luxuria per contrarium.

De virginibus.

O quam pulchra est casta generacio cum caritate. Sap. iiii°. Convenit honorari sponsam propter tria dicatur esse ... tunc multum pulchra, tunc multum nova, tunc multum clara. Et sunt hec secundum sponse tria mirabilia premia promittuntur scilicet decor gustacionis cum dicitur O quam pulchra est. Candor incorrupcionis cum additur casta generacio. Splendor contemplacionis cum dicitur cum caritate. pd ex° huius virginibus demum esse pulchritudinis gustacione. Req i ma de virtute in genere et de temperancia. Ordo demum esse decoris incorrupcione. Req i ma de castitate et luxuria per contrarium. Cho debent esse splendidi in contemplacione. Req i ma.

Incipit tabula diete salutis in qua sunt distincciones membrorum singulis capitulis in qualibet dieta et sunt in universo diete nove et capitula quinquaginta.

Errare contingit hominibus mala via eligendo, omnia errando a via divertendo. Via salutis demum liberi eligere volunt incedere virtualiter in ista via salutis per has dietas. Prima est de peccato ad penitenciam tanquam ad salubria medicamenta. Secunda est de penitencia ad precepta tanquam ad facilia documenta. Tercia est a preceptis ad consilia tanquam ad utilia fulcimenta. Quarta est a consiliis ad virtutes tanquam ad operabilia instrumenta. Quinta a virtutibus ad dona tanquam ad desiderabilia oblectamenta. Sexta a donis ad beatitudines que docet

De ternis

opatur faciliter Septima a
btitudibus ad sctos qui
docet operari delectabiliter
Octaua · a fructibus ad
iudicium extremum quod
fiet terribiliter Nona z
ad scos vite eterne qui
faciunt nos gaudere phe-
nniter Capitulum primum

Peccatum e deformi-
tas qua dns detes-
tatur Iniquitas qua de-
mon amplexatur Infir-
mitas qua mundus dis-
sipatur · A · Secundum tempus
quia peccatum placz dyabolo primum
e qr i nullo alio delectatur
Secundum est qr i procurando
peccatum nunquam fatigatur 3m
e qr nunquam pcco saciatur
· B · Peccatum e sic febris
terciana quartana cotti-
diana continua

Capitulum 2m de peccato in speciali

Peccatum e sic putredo
i pomo Sic volungus
i corpore humano Sicut
fetulitas i pane Sic do-
mus taberne Sic lu-
dus corizie Sic musica
z rethe Sic vinculum
bestie A

Capitulum 3m de superbia

Superbia e sic ventus
i valescens Sicut
fumus euanescens A ..
Sic palea parum valens
Item est sic stilla aquo-
sa que rumpitur cum sflatur
Sic arena que molitur
cum opatur Sic feretrum
quod cum continet mor-
tuum tunc ornatur B ·
Item superbia est sicut
luctator qui non cauet
casum Sic gallina que
ponit ouum Sic lupus
qui pascit ventum C · Dap-
na superbie sunt ista ·
Excecat Arefacit Annichi-
lat Consumit Infatuat ·
decipit precipitat deicit
dapnat z infelicem facit
D · Filie superbie presump-
cio Ambitio Inobediencia
presumcia irrisio va-
na gloria yppocrisis E De

Inuidia Capitulum quartum

Inuidia e sic vermis
rubigo z tinea pom-
bicetum consumens Sicut
draco venenum i fundens
Sic leprosus sanos inficiens
Sic iudas vnguentum ab-
horrens A · Item comparatur
oculo menstruato noctue z
ventri grosso aque i nani-
et cere sspentie B ·
Item e sic cayn qui sibi ho-
micidit Sic arrissa que
zodomitas expectauit ·
Sic nichilum quod non cum ca-
tua non cum creatore conuenit
C · Dapna inuidie sunt
quinque Primum e quia claudit
via salutis peccata i spiritum
sanctum Secundum e quia implet
hominem omni malo 3m e
quia spoliat hominem omni
bono 4m e quia facit
hominem i misericordem 5m
quia facit hominem penitus
infelicem D · Due sunt
filie inuidie sz tristicia i
prosperis proximi et exul-
tacio i aduersis ·

Ira vel iracundia est sicut
ignis ardens. Sicut olla
feruens. Sicut fera furens.
S. Item comparatur catulo per-
cusso insano vel arrepti-
cio. Carbono spinoso vasi
vitreo igne vacuo. B.
Dampna ire sunt quinque. Ex-
cecat oculos omnium. Facit
hominem primum ad penam. Secundo
facit hominem stultum et in-
rabidum. Tercio ~~facit hominem~~
aufert homini seipsum. Quar-
to aufert homini amici-
ciam et compassionem. C.

De avaricia Capitulum sextum

Avaricia est ad modum
mortui inferni insa-
ciabilis. Ad modum talpe
vilis. Ad modum sterquilinii.
S. Item comparatur rote mo-
lendini. Item comparatur porco
pixide perforato. Trunco
arboris ad recipiendum omnem
ramum parata. Vallis quem
autumpnus est surda. B.
Avaricia est sicut apostema
propinquum cordi et sic rebus
nimis oculis appropinquat.
C. Dampna avaricie sunt
ista. Primo facit hominem nudum.
facit hominem servum. Facit
hominem stultum. Item facit
hominem abhominabilem insaci-
abilem et insociabilem. Item
facit hominem obliviosum
angustiosum et tempestuosum.
D. Filie avaricie sunt
usura rapina calliditas
fraus negociorum decepcio
advocatorum. Accepcio mu-
nerum. Symonia pro consangui-
neorum promocione. Prima a-
nachoritarum et illorum qui
promouentur favore et potestate.
Fraus mercatorum. Ava-
ricia sancte et iniquitas
lusorum. E.

De accidia Capitulum septimum

Accidia est infructuosa
ad modum salicis. Con-
sumptiva ad modum ethice
vel febris. Amputativa
membrorum ad modum Ado-
bezech regis. A. Item con-
paratur cani famelico qui
esurit comedendo fro-
ag. Item vesti scolari
et omni rei que deficit
non exercitando. Homini li-
targico qui moritur
dormiendo. B. Dampna
accidie sunt ista. Paup-
ertas vilitas pusillani-
mitas. Corporalis corrup-
cio viciorum accumulacio
improbrabilis excusacio.
C. Accidia sive pigri-
cia est reprehensibilis in multis.
D. Filie accidie sunt
ista. Tepiditas molli-
cies sompnolencia ocios-
itas dilacio tarditas
negligencia inperseverancia
remissio dissolucio in-
curia ignavia indevo-
cio tristicia tedium vite
et desperacio. Ecce

De Gula Capitulum octavum

Gula comparatur morbo
squinantie. Comparatur
morbo qui regius appel-
latur. Morbo qui bolismus
vel appetitus nuncupatur.
C. Item gula comparatur
sacco pertuso qui numquam
impletur. Porco qui
ad molendinum mittitur. Item

no quo equus circumfert
B. Esau qui progenita ve-
didit. Cam qui terri du-
cit. C. Dampna gule sunt
sex mentis brutalitas
corporis infirmitas. oris
loquacitas rerum inopia
carnis luxuria. cordis
stulticia. D. Filie gule
sunt due Castrimar-
gia et Ebrietas. E.

De luxuria Capitulum nonum.

Luxuria comparatur ge-
henne que acerrime
cruciat. Mercatori qui
fatue merces mutat.
Corvo qui cadavera ap-
amat. A. Item comparatur
fatuo bellatori qui non
fugit hostem. Gehenne
de qua nullus postquam evadit.
Igni greco qui aqua non ex-
tinguitur. B. Item comparatur
equo qui freno non regi-
tur. Navi que a nauta non du-
citur nec gubernaculo guber-
natur. Luto vel stercori in
quo porci et iumenta fo-
ventur. C. Dampna luxu-
rie sunt sex. hominem ad
maximam paupertatem et in
pessimam servitutem ducit
precipitat in miseriam vili-
tatem. Homines turpiter infa-
mat. acriter mortifi-
cat. fortiter illaqueat. D.
Nota triplex genus captive.
E. Filie luxurie sunt quinque
scilicet fornicatio adulterium
incestus stuprum peccatum contra
naturam. F. Incipit dieta 2a

que agit de penitentia et partibus ipsius. De penitentia generaliter

Capitulum primum.

Penitentia est sicut aqua
calida que calefacit quantum
ad contritorem. Sicut clamor
contra ~~hostes~~ fures quantum
ad confessorem. Sicut arma contra
hostes quantum ad satisfactorem.
A. Penitentia est turbativa ad
instar maris. ferventia
ad instar ignis. Clausula
ad instar sepis. B. Item est
discrete imponenda. devo-
te assumenda perfecte adim-
plenda. D. Item fugat dyabolum
Sequitur Spiritum. Spernit mun-
dum appetit celum. E.

De contritione Capitulum secundum.

Contritio est morosa et
attenta non perfunctoria
Voluntaria non publica. In-
tegra non diminuta. ordi-
nata non confusa. propria non
aliena. Verecunda non le-
ta. Intima non simulata.

De confessione. Capitulum 3.

Confessio debet esse festina
et deliberata humilis et
verecunda apta et non pallia-
ta vera et non ficta flebilis
et non lacrimosa obediens et
prompta. A. Notandum quod confessio
est triplex. et quod vera confes-
sio debet habere in se sex. B.

De satisfactione penitentie Capitulum 4m.

Satisfactioni sex sunt necessaria
scilicet abstinentia a peccato.
rei aliene restitutio. Ci-
nis humilitatis. Cilicium mor-
tificationis. Ieiunium afflic-
tionum loco tibi. Elemosina lo-
co sallarii medici. Oratio
devota loco candele.

De oratione Capitulum quintum.

Oratio est incensum divine
miseracionis offendiculum fe-
tum diluvie indignationis.

opponendum tributum diuine dilationi persoluendum. A. Item est sic homo dum regi presentat xenium. Sic homo dum postulat a rege iudicium. Sic homo a rege petens stipendium. B. Item oracio est sic paruulus qui clamat volens vbera. Sic catulus qui clamat senciens verbera. Sic pullus qui clamat videns pilla. C. Item oracio debet aperire os sicut reumaticus aeri. Sic infantulus nutri. Et sic pullulus amicte nutri. D. Item oracio est armatura militem ornans. lucerna viam demonstrans. columba oliuam portans. E.

De Jeiunio Capitulum sextum

Ieiunium est sic portas lignorum scolla. Sic agilitas in alauda. Sicut grauitas in sigillo. A. Item ieiunium est summum remedium ad compescendum morbum. bonum consilium ad effugandum lupum. certum ingenium ad capiendum castrum. B. In ieiunio quatuor reprobantur. Cum ieiunans vacat culpe. Cum ieiunans inhyat fame. Cum ieiunans parcit burse. Cum ieiunans seruit gule. C. Non de ieiunantibus. D. Ieiunium est triplex. Bonum cum quis ieiunat pro satisfactione peccati. Melius cum quis ieiunat ad honorem dei. Optimum cum quis ieiunat cum exercitacione boni operis. E.

De Elemosina Capitulum septimum

Elemosina est sic luna radiosa. Sic volumen copiosum. Sic semen fructuosum. A. Item est sic arbor que fructum facit. Sic nutrix que pueros nutrit. Sicut mercator qui merces vendit. B. Elemosina in sex est comparata. C. Elemosinam dans considerare debet tria scilicet quis petit quia deus. quid petit quia non nummum sed suum. Ad quid petit. scilicet ad fenus centuplum. D. Dandi elemosinam est triplex modus scilicet modus iustus sine iniuria. modus gratus sine tristicia. modus pius sine superbia. E. Incipit

Aō tria que agit de decem preceptis De preceptis in genere Capitulum primum

Precepta sunt descripta indelebiliter. Distincta racionabiliter. Edicta regaliter. A. Precepta diuina obseruanda sunt attendamus quod scripta sunt quia digito dei conditoris. Si attendas vbi scripta sunt quia lapide marmoreo in presidio pectoris in pugillaribus corporis. Si attendas quid scripta sunt quia indelebiliter sunt lege imperatoris. B. Precepta scripta sunt in triplici parte corporis. C. Comptuam dicunt tria. D. Indelebilia sunt tria. E.

De preceptis prime tabule Capitulum secundum

Precepta prime tabule ordinant hominem ad deum. Secunde tabule ordinat hominem ad proximum. A. In prima tabula sunt tria

De elemosina capitulum septimum

A incipit ... tria quam agit de decem preceptis de preceptis in genere

precepta vid3 no habebis
deos alienos. No assu-
mes no' dei tui i vanu
memento ut die sabbati
sanctifices. B. ydolatri
templex mala pagaor
peyor avaror pessia
voluptuosor. C. Per-
jurus vel blasphemus pro-
vocat con se indice
quem debet placare pvo-
cat aduocatos quos de-
bet remunerare pvocat
testes quos no debet
corrupe. D. Qui no
svat festa sut displices
deo sut rebelles scrip-
ture sut oppositi gre. E.

De prept 2e table Capm 2m

In scda tabla sunt
septe precepta vid3
honora prem tuu et ma-
tre. No mechaberis no
occides no furtu facies
No falsu testio' dices
No concupisces re pxi
tui No desiderabis vxo-
re eius. A. honorandi
st pntes quia p ipos
sumus geniti. per ipos
sumus nutriti. quia p ipos
sumus istructi. B. Inho-
noratiu pntes templex
pena vid3 filior suor
iobedia. tpalis infa-
mia. B. Brevis tpal
vita. C. Homicidar ta-
sut gnia. Quida scip-
sos interficiunt vt q pec-
cato gsenant. Quida
pximos ppriar occidunt.
Quida malu exon

tribuunt. Quida spuale
aborsu faciunt vt qui bo-
nu ppositu extinguunt. D.
Homicidaro pena. excom
a pria dei et pria celes-
ti. Suspendiu sepulcralis
supplicij pvaco ordis
ecclastici. E. Mechia
phibet quia e vilis infir-
mitas hui mundi quia est
maior mercator dyaboli
quia e quior via iferni. F.
Furtu e contra tplice le-
ge q lege nature gt le-
ge scripture gt lege gre
G. Non pprij pecca i de
ordinacoes lingue q sua
phibet. H. Concupiscē
rei et vxoris aliene pr
ta phibet vid3 quia e qdm
aie labes q vix pt abs-
tergi. Quia e quida aie
ignis qui vix pt extig-
ui. quia est aie sitis que
vix pt saciari. I. Prep-
ta st pmulgata sub pena
corporis et aie. Sub pena
bonorum mobiliu et imo-
biliu gre et gle. Sub
pena patibuli iehenne ppe-
tue. K. plagarum egipti
adaptacoes ad precepta
decalogi. l. Inuit. Die quarta

De Consilijs de religione Capm pm

Religione comedant
Ra pondus maturitatis
amor ditatis fuga ppeta-
tis. A. religioso tria re-
pbat. In deuocio dissoluco
et vagaco. B. religiosi
dz se castigare no inficere
plato obedire no gt dicere

[illegible] ota de consilijs de religione capm pm

In bonis spiritualibus proficere non retrocedere. L. Religiosus debet assimilari multipliciter scilicet sicut pullus in domo, sicut plantula in orto et sicut virgula in virgulto. D. Nomina religiose debet habere sex. E. Religionis ortus multiplex. F. Religionis modus triplex: obediencie subiugatur, paupertatis alleviatur, castitatis decoratur. G.

De obediencia Capitulum secundum

Obediencia est salvatoris stola, paradisi scala, martirum palma. A. Obedienciam docuit nos salvator ad mundum veniens, in mundo manens, de mundo transiens. A. Obediencie gradus multiplex: obediencie libenter, obediencie simpliciter, obediencie hilariter, obediencie velociter, obediencie sine obstinacione, obediencie humiliter, obediencie perseveranter. B. Obediencia est navis ad celum transiens, clavis celum aperiens, gradus celum ascendens. C. Item est summa in merito, vicina deo, propinqua celo. D. Obedienciam illuminat sex: humilitas flectens, consuetudo frequens, dilectio fervens, contemptus mundi, unctio gracie, spiritus sancti modestia [illegible]. E. Obediendum est quibuslibet preceptis nature, preceptis gracie et preceptis scripture. F.

De paupertate Capitulum tercium

Paupertas est celeste premium quo pauperes celum merentur. Celeste predium ad quod pauperes vocantur. Celeste solium in quo pauperes collocantur. A. Item pauperes habent vitam securissimam et quietissimam, vestem nobilissimam. B. Signum Christi est cui [illegible]. C. Paupertas est summe complacita deo, summe cognita celo et summe cumulata bono. D.

De castitate Capitulum quartum

Castitas floret sicut lilium inter spinas, lucet sicut perla inter gemmas, tenet solium inter stellas. A. Castitas ad modum lilii habet sex folia que sunt cibi et potus sobrietas, vestimenti asperitas, laboris strenuitas, custodia sensuum, modestia verborum, fuga ocio statu. A. Castitas ad modum lilii habet sex grana coloris aurei que sunt deum diligendo a deo prudenter, dulciter et fortiter, toto corde quia creator, tota anima quia redemptor, tota mente quia remunerator. B. Castitas est thezaurus in valore carissimo, ideo summe diligendus; quasi vase fragilissimo, ideo summe claudendus; cum hoste malignissimo, ideo summe timendus. C. [illegible] tres in se habet virtutes. C. Castitas habet fructum uberrimum, motum celerrimum, habitum pulcherrimum. D. Status evangelicus triplex: ubi Aureola t'plex. Rubea martirum. Stellea doctorum. Florea virginum. C. Castitas indiget sua studiosa clausura. Castitate decet preciosa cinctura et speciosa pictura. ff.

Incipit dist. quinta q agit de virtutibus theologicis et cardinalibus De virtutibus in gñe Capitulum primum

Virtutes sunt septem. A. Dona spiritus sancti. B. Beatitudines sunt viij. C. Fructus spiritus sancti sunt xij. D. Virtus comparatur ligno fructuoso lapidi precioso terrestri et celesti paradiso. E. Paradisus terrestris. F. Paradisus celestis. G. Infernus est anima peccatoris. H. Virtus comparatur signo vel caracteri precioso vel pignori. Oleo vel unctioni. I. Item comparatur armature forti prebende nobili optime possessioni. K.

De virtutibus theologicis de caritate Capitulum 2m

Karitas comparatur auro probato ferro ignito vino condito. A. Item comparatur avi preda rapienti navi mare naviganti morti carne perimenti. B. Item est sicut funis bene tortus sicut panis bene doctus sicut lac bene coctum. C. Item comparatur arbori vel ligno oneri vel iugo balteo vel cemento. D. Item comparatur fontinali vesti nuptiali gemme virtuali. E. Caritatis vestis a quatuor commendatur: ab artificio, a materia, a calore, a fragrancia. ff. Caritas assimilatur igni in decem. G.

De fide Capitulum tercium

Fides comparatur arche testamenti stelle firmamenti petre fundamenti. A. Item significatur per mundum per dextram oculum per sponse anulum. B. Item comparatur signo vexillari scuto militari radio solari. C. Non de luna radiis solaris. D. Item fides comparatur columpne sacramentali auro speculi luci primordiali. E. Fides debet habere tria videlicet valida confessione magnifica devocione katholica professione. ff. Fides unde dicitur magnifica si solo deo confidit si in adversitate non deficiat si post dilacionem petere non desistat. G. Fides debet habere professione katholica secundum articulos symboli apostolorum. H. etc.

De spe Capitulum quartum

Spes est sicut columpna domum firmans. Spes est sicut galea caput armans. Sicut anchora navem fundans. A. Item est sicut arbor fructuosa. Sicut gemma preciosa. Sicut mola virtuosa. B.

De virtutibus cardinalibus Capitulum quintum

Prudencia comparatur assessori iudicis [illegible] et astucie serpentis. A. Formica habet octo laudabilia a viris prudentibus imitanda. B. Serpens astucia quintuplex imitabilis a prudente. C. 3m

De temperancia cap[itulu]m septi[mum]

De temperancia cauta Capitulum septimum

Temperancia comparatur freno quo equus regitur, Bysso quo corpus tegitur, muro quo castrum cingitur. A. Item est quedam honor deo assistantibus et quedam valor mente magnificatis, quedam dolor hoste mortificatis. B.

De fortitudine Capitulum septimum

Fortitudo comparatur fornaci qui probat aurum, radici que probat lignum, lorice que penetrat ictu. A. Item comparatur virge que non curvatur, ferro quod non superatur, petre quod perforatur.

De iusticia Capitulum octavum

Iusticia est sicut recta semita, sicut recta regula, sicut recta linea. A. Item est sicut gemma in rebus aureis, sicut gemma in polo artico, sicut dea in mundo microcosmo. B. etc.

Incipit dieta sexta que agit. Capitulum primum. De donis spiritus sancti. De timore domini

Timor domini est sicut ostiarius custodiens ingressum, sicut iusticiarius puniens maleficium, sicut speculator eminens exercitu. A. Item est sicut medicina infirmorum, sicut disciplina puerorum, sicut officia religiosorum. B. [illegible] quadrupes [illegible] nos in fluctu. C. Peccatum dilectatis et peccata in spiritum sanctum. C. Capitulum disciplinarium. D. Cordis est sicut pons, sicut ortus deliciosus, sicut vestis preciosus, sicut thezaurus. E. Item curat a culpa perpetrata, custodit a culpa futura, abicit temporalia vel terrena, sustinet temporalia mala, introducit opera bona, fugit eterna supplicia, acquirit eterna stipendia. F. Timor est septuplex. Est enim timor naturalis quo timet omnis homo mori, mundanus quo timet temporalia perdi, humanus quo timet hominem ledi, servilis quo timet homo penam, initialis quo timet homo a deo separari, filialis quo timet homo offensam dei. D.

De dono consilii Capitulum secundum

Dona applicatur ad diversa. A. Consilium non qui sit ad consilium necessaria. Sunt consilia laudabilia, sunt consilii dona. B. Item considerantur laudanda. C. Consiliarius est eligendus deus non dyabolus, iustus non impius, sapiens non fatuus, senex non lascivus. D. Consilium triplex: castitas contra concupiscentiam carnis, paupertas contra concupiscentiam oculorum, humilitas contra superbiam vite. E.

De dono intellectus Capitulum tertium

Intellectus et sapiencie dona. A. Intelligendum est super nos deum, iuxta nos proximos, infra nos corpus proprium. B.

[illegible] de donis [illegible] de timore domini cap[itulu]m [illegible] liber intellectus triplex. L.

De dono sapientie Capitulum quartum

Sapientia est donum ad instar lucis sapidissimum ad instar mellis profundissimum ad instar maris. M.

Incipit dicta septima de beatitudinibus et primo

De humilitate Capitulum primum

Humilitas est brevis scala perfectionis brevis scala devotionis brevis via perfectionis. A. Humilitas se attenuat ut ametur se annichilat ut recreetur se evacuat ut impleatur. B. Tumeon duplicitas. C. Humilitas est quasi valde est preciosi unguenti in odore est deliciosi unguenti in decore graciosi. D. Humilis se humiliat ut ascendat se inclinat ut redoleat se mortificat ut resurgat. E. Pulverem a cinerem dicit se quilibet reputare propter consistendi vilitatem propter resistendi difficultatem propter resurgendi impossibilitatem. F. Mortis memoria facit hominem primum fugere mundum contempnere seipsum despicere presentem vitam regere presentem leticiam temperare presentem et futuram vitam vindicare. G. Humilitas est grossa ad instar floris preciosi livosa virtuosa ad instar lapidis preciosi. H. Viola comparatur humilitati quia habet rusticulum ad laudandum deum. I. Alas et pennas ad contemplandum celum caudam ad cogitandum proprium finem. J. Humilitas comparatur quinque lapidibus preciosis ametisto jaspidi saphiro onichino adamanti. K. Humilitas de pari cum deo contendit superbia ctuuerit dyabolum precipedit. L. Humilitas cum dei beneficia recipit se dilatat per gratiarum actionem intumat per devotam oracionem evacuat per modicam sui reputacionem. M. Humilitas partem meliorem elegit respectu superbie in multis. N. Humiliare se dicitur homo considerans quis sit infra quis sit intra quis sit iuxta quis sit supra. O. Humiliat aliquos quis videns sibi gladium imminere et non habet ostium bassum turpe et non videt maiorem se in loco inferiori sedere. P. Signa humilitatis demonstrancia sunt honorem amare honores et laudes fugere opprobria et contumelias tollerare vilia officia non recusare et libenter obedire. Q. Humilitatis gradus triplex. Subdere se [illegible] preferre equali. Subdere se et non preferre minori. Subdere se minori et nulli velle preferre. R. Humilitatis gradus quatuor. Spernere mundum spernere nullum spernere seipsum spernere contemptum sui.

S. [illegible]

De mititate Cap^m 2^m

Mitis hʒ pace ꝛ sorietate cu pximo. habʒ gram et familiaritate cu deo. hʒ regnu ꝛ hereditate i celo. A. Mitis cu deo e familiaris sp̄. B. Mititate hois na ministrat. C. Mites possidebunt trā viuenciu triplici roe. Corpis signa demrat. Candoris sp̄tua gmedat :·

De fletu Capitulū terciū

Flet9 triplex scʒ gpunctiois sic colliriu medicatiu. copassiois sic vngetu lenificatiu. deuocois sic balneu delectatiu. A. Sex sunt flet9 incitameta. B. Sex impedimeta. C. Sex emolimeta. D. Flet9 efficaci9 oraco impetrat. E.

De misericordia Cap^m qrtū

Misericordia e intima xpi passio. Summa xpi lectio. Optia xpi vnctio. A. Crux xpi fuit dupx. B. Vngentu et vnctio triplex. C. Mia decent9 gusat9 pdent9 negociat9 habudant9 remuneat9. D. Misericors ho e sic prudēcia mercatoris. E. Mia e vtq q ciuitas supat. modq qui rcu libeat clauis q celu reseat. F. Misericors ho hʒ testimonia celoru. G. Mia fuit duo ostia i celo. H.

Tria mouent hoiem ad miaz. nre gformitas ppa nitas. xpi et pauperu amor ꝛ vtilitas. I. Mie opa corporalia sut vij. K. Mie opa spualia vij. L.

De mundicia cordis Cap^m qntū

Mundicia cordis faciūt lectio scripturaꝝ effusio lacrimaꝝ largicio elemosinaꝝ. A. Ad mundicia cordis disponit. Sex opa gfessiois lima correctiois fornax tribulacois. B. Mundatur cor baptismo fluminis baptismo flaminis baptismo sanguinis. C. Vngetu vnctiois cofirebatur exeqmq. D.

De pace Cap^m sextū

Pax e celi linguagiu xpi premiu dei vestigiu. A. Pax dicit 3o. Pax intima pax superna pax eterna. B. Pax tis ta scdia. C. Pacis contraria. D. Pacificacio belli qdruplex. E.

De paciencia Cap^m septim

Paciencia e prudentissima ad regedu. Nobilissima ad regnadu. Strenuissima ad belladu. A. Pacientis prudencia est i aggrediendo. In cognoscendo i multiplicado. B. Pacientis strenuitas attenditur p triplicem modu ꝛ statu. C. Brutu pane ꝛ pig sustinencia paciens pt dici rex. qz regali dominio dnatur. qz ad regale prandiu inuitatur quia sibi regale ferculum ministrat. E.

Incipit die octaua de fructibus spiritus et primo de gaudio spirituali. Capitulum primum

Gaudium spirituale est a mundi gaudio separatum, a celi gaudio deriuatum, a celi gaudio pigneratum. A. Gaudii spiritualis et mundani differentia est puritas et impuritas. Continuitas et discontinuitas. Dignitas et indignitas. Salubritas et noxietas. B. Gaudium mundanum est mixtum cum duobus. C. Gaudium spirituale est salubre tripliciter. D. Bona spiritualia quinque a quibus deriuatur spiritualia sunt spiritualis puritas. spiritualis tranquillitas. spiritualis sanitas. Spiritualis libertas. Spiritualis conformitas. E. Nectar gaudii triplex. Dominice passionis uirtuose operationis eterne felicitatis.

De longanimitate. Capitulum secundum

Longanimitas uel perseuerantia nobiliter commendatur efficaciter operatur singulariter coronatur. A. Perseuerauit deus in opere sue creationis. Christus in opere sue redemptionis. Spiritus in opere sue perfectionis. B. Perseuerantia perficit inchoata. Impetrat postulata. Stabilit acquisita. B. Perseuerantia coronatur singulariter. C. Corona est quadruplex. pudicicie uirginalis et hec florea. Sapientie integralis et hec est aurea. Perseuerantie triumphalis et hec est gemmea. Glorie eternalis et hec est stellea. D. Bonitas quadruplex. ff.

De benignitate Capitulum tertium

Ad benignitatem inducunt quatuor scilicet preceptum quod inducit. Bonum quod proponitur. Supplicium quod euaditur. premium quod acquiritur. A.

De mansuetudine Capitulum quartum

Mansueti clarius informantur. parcius impugnantur. altius amplius uenerantur.

De fide Capitulum quintum

Fides fundamentum est ad sustinendum, armatura ad euadendum, argumentum ad concludendum, instrumentum ad ascendendum. A.

Incipit die nona. De iudicio extremo Capitulum primum

In iudicio extremo notanda sunt signa que premittentur. sunt peremptoria citatio. Scripta que aperientur. sunt quedam processus ueritatis uerba que dicentur. sunt quedam sententie promulgatio sententia que sequentur. sicut quedam sententie executio. A. Signa que ante iudicium apparebunt erunt xv. secundum Ieronimum. B. In iudicio aperientur tria scripta. liber passionis dominice. liber conscientie. liber uite. C. In iudicio finali non causat magnitudinem auditorum multitudinem sine seueritate. D. In iudicio erit multitudo ministrorum angustia dampnatorum. defectus et inopia advocatorum. E.

De penis inferni Capitulum 2m

Supplicia reproborum sunt penarum acerbitas. penarum diversitas. penarum diuturnitas. penarum immensitas. A. Nove pene inferni. B. Reprobis inest dolor quia amiserunt bona temporalia huius mundi. quia perdiderunt tempus merendi quia carebunt visione dei quia gratia incurrerunt vilitatem inferni. C.

De gloria celesti Capitulum tertium

In gloria celesti est valor incomparabilis decor inestimabilis. A. Glorie celestis decor apparet ex duobus. B. Glorie celestis honor est insuperabilis ex quatuor. C. In gloria celesti considerantur locum summe gloriosum. Exercitum summe preciosum. Fructum summe copiosum. D. Corona sanctorum duplex est. E. Fructum dotem scilicet fructus triumphalis. fructus gratie spiritualis. fructus glorie immortalis. F. Fructus crucis Christi. Demonum expugnatio. carceris confractio. mortuorum suscitatio. Captivorum redemptio. Inquinatorum mundatio. Cecorum illuminatio. Frigidorum calefactio. Deformium decoratio. Sitibundorum potatio. patris placatio. Janue paradisi apertio. hereditatis celi acquisitio. G. Fructus glorie immortalis sunt sanitas absque infirmitate. Juventus sine senectute. Saturitas sine fastidio. libertas sine servitute. pulchritudo sine deformitate. Immortalitas sine passibilitate. habundantia sine indigentia. pax sine perturbatione. Securitas sine timore. Cognitio absque ignorantia. Gloria sine ignominia. gaudium sine tristicia. H. In celesti gloria consideranda sunt amenissima civitas. amantissima societas amplissima felicitas. I. Civitas dei habet figuram preciosam mensuram spaciosam. structuram preciosam. K. Trinitas quadruplex. L. Fides dum erit vincens non moritura. Celestis non terrena fortis non infirma. L. Spes venie gratie et glorie. M. Caritas dum est de bonitate preciosa. bonitate fructuosa veritate radiosa. N. Justicia reddit sibi proximo continentia proprio anima deo honorificentia. O. In chorea celesti est innumerabilis cetus inestimabilis civitas inestimabilis caritas. P. Privilegia et laudes beatorum sanctorum quia predestinatio ab eterno justificatio a peccato contemplatio devota conversatio honesta. Oratio fructuosa quia cantus nostri cuius choro electorum R. Et sic est finis.

Ascendam in palmam dicit sponsa id est sancta anima et apprehendam fructus eius. Palma est angusta inferius et lata superius, et anima angusta et humilis debet esse ad omnes terrenas voluptates et carnales affectus et lata superius per amorem celestem. Quia quanto magis se extendit per amorem tanto magis delectatur per contemplacionem. Hec palma habet vii ramos et unusquisque ramus habet unum florem et unam avem. Primus ramus est consideracio sui cum anima sua constanciam requirit ne aliquis maneat quod oculos dei offendat. Super hunc ramum nidificat pavo cuius natura talis est quod cum dormit evigilans clamat estimans se amisisse suam pulchritudinem et significat animam que in huius seculi tenebris dormiens pertimere debet ne suam speciositatem amittat a deo sibi collatam ne perdat pulchritudinem suam in nocte clamat Confirma hoc deus quod operatus es in nobis. Super hunc ramum nascitur flos viola flavi coloris et suavis odoris et significat humilitatem flavam in conspectu et suavem in affectu. Unde in Canticis Nardus mea dedit suavitatem odoris. Nardus est herba parva calide nature et significat humilitatem que deum ad terras traxit. Unde dicitur Quia respexit humilitatem ancille sue etc. Secundus ramus est compassio Christi. Super hunc ramum nidificat hyena que est talis nature quod inter mortuorum sepulchra habitat et quando aliquis morti appropinquat longe sentit clamans clamore magno et significat animam compassione plenam cum Paulo dicentis Quis infirmatur et ego non infirmor etc. Super hunc ramum nascitur flos de glay qui nutritur inter aquas. Hunc florem habuit David qui dicebat Exitus aquarum deduxerunt oculi mei etc. Et Jeremias Quis dabit capiti meo aquam et oculis fundere lacrimas etc. Tercius ramus est afflictio temporalis cuius nutrix est paciencia dicente Job Hec mihi consolacio etc. Super hunc ramum nidificat cignus qui cum appropinquat morti suaviter cantat et significat eos qui in tribulacione sunt pacientes et gaudentes. Unde in Actibus apostolorum legitur Ibant apostoli gaudentes. Unde spe gaudentes in tribulacione pacientes. Super hunc ramum nascitur lilium. Unde in Canticis Sicut lilium inter spinas etc. Pungitur a spinis et non rendet. Unde versus Sicut omnis ad odorem florum etc. Sed quanto plus pungitur tanto plus reddit odorem per pacienciam. Unde Paulus dicit Christi bonus odor sumus deo. Quartus ramus est compunctio, et compunctio omnes passiones filii dei recolligit. Super hunc ramum nidificat arpia que vultum habet hominis, quamvis tante crudelitatis est quod hominem interficit visu, et tunc vadit super aquas et contemplatur vultum suum, videns quod similem sibi occidit, tunc magno dolore cruciatur quotiens videt homines et pro dolore cordis se ipsam interficit. Sic anima peccatoris crudelis similem sibi dei filium per peccatum suum occidens recurrat ad aquas lacrimarum, considerans vultus similitudinis Christi doleat et memoria passionis eius conteratur. Super hunc ramum nascitur rosa, signans dolorem compassionis in corde pro martirio filii dei hominibus ingerit. Quintus ramus est desiderium anime ad Christum. Unde: Veni domine et noli tardare etc. Ps. Heu michi quia incolatus meus prolongatus est etc. Apostolus: Cupio dissolui et esse cum Christo. Super hunc ramum nidificat philomena que talis est nature quod aliquando pre nimia iocunditate cantus visceribus rumpi putetur. Sic anima desiderio glorie vultus dei intuendi incitata, sole iustitie illuminata, in voce iubilacionis prorumpit inestimabili gaudio plena, et hoc est vere iubilus cordis. Super hunc ramum nascitur flos

tercius glaucus et pallidi coloris, et signat animam divino amore plenam, quia quanto plus desiderio dei estuat anima, tanto plus in vultu pallet. Unde dicit sponsa in Canticis: Nolite me considerare quod fusca sim etc. Poeta: Palleat omnis amans. Sextus ramus est visitatio superna cum dominus desiderantem animam visitat. Super hunc ramum nidificat hyrundo que volando cibum capit, et signat animam desiderio plenam vel desiderio superno flagrantem, que nichil de terreno accipere nisi volando ad necessitatem corporis sine delicacione moram trahendo. Unde Ezechias: Sicut pullus hyrundinis etc. Super hunc ramum nascitur solsequium. Cum sol oritur tunc aperitur, quo recedente clauditur, et signat animam que oriente sole iustitie Christo in eius mente et in eius amore toto aperitur, et eo recedente per gratie subtractionem pectus clauditur. Sic Maria Magdalena que tanto amoris igne estuabat, quod sublato domino a nullo consolari voluit, dicens cum propheta: Renuit consolari anima mea. Septimus ramus est defectio quando anima desiderio amoris divini tantum constringitur ut corpus oporteat deficere. Super hunc ramum nidificat Phenix, qui talis est nature quod cum sentit sibi morte imminente colligit diversas aromatum species et in calidiore parte aeris se collocat. Et ex alarum concussione eas accendit et in illis se concremat. Ex cuius cineribus nascitur vermis, unde iterum de novo nascitur semper avis. Hec est fidelis anima que super hunc ramum ascendebat, id est defectum dicebat ut propheta. Defecit in sa. t. a. m. Super hunc ramum flos nascitur et fructus ihesus christus, unde dicit sponsus in Canticis: Ego flos campi et lilium convallium, et illud: Et benedictus fructus ventris tui ihesus christus dominus noster qui nos benedicere dignetur nunc et per omne seculum Amen

Amen

M
Sic
suar
vult
tab
man
amor
fragi
tatis
tutabi
bono
firma
tute
amus
illa m
z nar
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
s cui
billa
mae
opibs
uilla
[illegible]
[illegible]
[illegible]
morta
[illegible]
billa
[illegible]
billaz
sit q
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Memorāe nouissīa tua ⁊ ī etnū nō peccabis Ecc. vij. Sic dt btq Augq ī lib. suaꝝ meditaconū plq vitāda ē sola pcti feditas q̄ qlibꝫ tormētoꝝ imanitas. Cū igr nouissimoꝝ noticia et illaꝝ frequēs mēoria a pectatis nos reuocat. virtutibq coplat et ī omi bono ope retinet ⁊ cofirmat. Ideo dīna īspirāte grā de hiis nouissimis viꝫ q̄ et quot sīt illa modicū ꝓposui dicē ⁊ narrāe n° no. et q'libꝫ ipoꝝ sīgloꝝ dictꝭ auctoritatibq et exēplis sīgularit' et ꝑse ac spēalit' et ꝑcise ītēdamꝰ declarāe. Est ī nōnd q iiij.or sūt nouissīa cōīter apud scōs ī nūo cōputata sic pꝫ euidēt' ex vbis bti Bnhardi ī quodā sermoē sic dicētꝭ In oībq opibq tuis mēorāe nouissīa tua. Que quidē qtuor sūt sꝫ. mors. iudiciū. iehēna. ⁊ celestꝭ glā. Qd horribiliq morte. Qd terribiliq iudicio. Qd itollerabiliq iehēna. Qd iocūdiq celesti glā. Hec Bnhardq vbi sup. Iste sūt qtuor rote currꝰ huiꝰ ipam vehētes ad etnā salutē. Ista sūt qtuor icitamēta seu hoīs icitācia vt mūdanis ꝓrētis sibq ad suū redeat creatorē. Est igr cōueniēs ⁊ vtile q hēant ī cōtinua recordacōe. Et ēo dt Sapiēs Ecc. xxxviij. Memēto nouissioꝝ. Vnde quidā volēs hec nouissīa ꝯphēre potiꝰ et lūgiter ī mēoria vsando sic loquit' ī hec vba. Hec duo sūt q cordetinq sb pectore misi. Mors mea. iudiciū baratri. nox lux padisi. Vez cū tal' hq opuscli ꝑcessq ꝓdr' et ꝓplie adhoc cōcit' īducē vt nouissioꝝ celebris mēoria cordialit' ⁊ ītime hēamꝰ cordibq cōtinuo ipmat' ēo vide' rei cōgruū vt ꝑnti huic libello hoc nomē cordiale loco suī tytuli imponat' ⁊c.

De morte corporali

Primū igr nouissioꝝ cuiq mēoria ē a pctīs retractiua ē mors pm̄a siue corpalis. Vnd Bnd. ī speclo monachoꝝ. Suma phya ē meditacio assidua mortꝭ. hac vbicūqꝫ hō pcepit secū portet ⁊ ī etnū nō pctabit. Item Augq ī lib. exhortacōis. Nichil sic reuocat a pctīs sic frequēs meditacō mortꝭ. hec ē eni illa q̄ facit hoīem se humiliare omīa cōtēpnē ⁊ pnīaz aggredi siue acceptare.

mors fuit [illegible]

C. 4 mors facit se hominem humiliare

Dico igitur quod mortis meditatio facit hominem se humiliare. Unde Augustinus in libro de verbis domini: Agnoscat se homo mortalem et frangat elationem. Cetera nostra et bona et mala incerta sunt. Sola mors est certa. Unde quamvis eius adventus hora nobis est occulta et incerta, ipsa tamen certissima est et veniens veniet cito et non tardabit. Ecclesiastici xiiii°: Memor esto quoniam mors non tardabit. Scribitur enim in Thobia: Mors superat, fuga nulla patet, mortale tributum solvere nature lege tenetur homo. Ad id dicit Bernhardus in sermone: Miser homo, quare te omni hora non disponis? Cogita te iam mortuum quem scis de necessitate moriturum. Dystique quo qualiter oculi vertentur in capite, vene rumpentur in corpore et cor scindetur in dolore. Quibus qui hoc non timebit et se humiliabit cum ctissescit se iam in terra revolutum. Illa enim erit prophanarum exceptio, sic non fuit ab initio. Unde ut scribitur Regum xiiii°: Omnes morimur et quasi aque dilabimur que non revertuntur. Unde legitur in Richardo: Iure vocata fuit mors, mors quia morsibus amaris, amarior omnibus est, a qua nemo cavere potest. Hinc dicitur in libello De contemptu mundi: Mors respicit mors omne necat quod in orbe creatur, magnificos premit et modicos cunctos dominatur. Nobilium tenet imperium nullumque veretur. Tam dominabus quam principibus quos habet. Mors iuvenes rapit atque senes, nulli miseretur. Illa fremuit, gens omnis tremuit quod in orbe movetur. Illa ferit, cedens tota pellitur de sub pede mortis. Conteritur nec recipitur vir roboris fortis. Nil redimit, dum mors premit, quia federa nunquam. Et quid plura loquor? Nulli mors impia parcit, nec evadit inops neque marsubia farcit. Item audivimus quod mors est ultima linea rerum. Unde scribitur in Getha: Quia mors tollit doctum cecidisse Cathonem atque ipsum Socratem procubuisse ferunt. Ecce qualiter scientia et doctrina nullum preservat a mortis iaculis et ruina. Unde ut scribitur Ecclesiastes ii°: Moritur doctus similiter et indoctus. Unde versus xxxiiii: Ubi est litteratus, ubi est verba legis ponderans, ubi doctor parvulorum? Quasi dicit: non sunt neque vivunt, sed eodem cursu cum aliis transierunt. Unde cum Getha solum duos ante dictos nominat fore morte preceptos. Dic mihi tu, ubi Hector, ubi Iulius, ubi Alexander potentissimus, ubi Iudas Machabeus et Samson fortis ubique

vbi cresus ditissimus vbi
absolon pulcherrimus
vbi galienus medicus
et Avicena socius eius
vbi salomo prudentis-
simus vbi Tulius vbi
Aristotiles peritissimus
vbi plato vbi por-
phirius vbi doctissimus
poetarum virgilius No-
ne omnes tanquam pere-
grini et hospites vnius
diei velocissime transie-
runt vere sic Ita vnus
ex eis non remansit qui
in vanitate defecerunt
dies eorum et anni eorum
cum festinatione Ita ut
dicitur ibidem. In ymagine per-
transit homo Nunc enim fortis
es et sanus et compos
et per omnia tractas non debi-
lis aut languidus seu sospes
intra. Cum dubia et
fragilis sit nobis vita
tributa vnde ecce clare
patet per philosophum qui Adria-
no imperatori de essentia
et statu hominis interro-
gati taliter respondit Ho-
mo est mancipium mortis
hospes loci viator tran-
siens. flos acerno mi-
nus rose matutine atque
pomo novo Ex hiis
faciliter comprobatur quod fra-
gilis et labilis et
quam induabilis est huma-
na vita non solum de
pauperum verum etiam
cuiuslibet quantumcumque di-
vitum atque potentum Ita

quem modo mors nulli par-
cit honori Mors fera
mors nequam mors nulli
parcit et equa Dat cunctis
legem tollit cum paupe-
re regem Ita pauperis et re-
gis quibus lex moriendi
Dat causam flendi si bene
scripta legis Vnde Job xx°
sic scribitur. De diuite et
elato Si ascenderit usque
ad celum superbia eius et ca-
put eius nubes tetigerit
quasi sterquilinium in fine perdetur
Et qui eum viderint dicent
vbi est velut sompnium avo-
lans non invenietur transiet
sicut visio nocturna Item
Baruch iii° vbi sunt princi-
pes gentium et qui dominantur
super bestias que sunt super
terram. qui in avibus celi
ludunt. qui argentum the-
zaurisant et aurum in quo
confidunt homines. et non est
finis acquisitionis eorum. qui
argentum fabricant et solli-
citi sunt nec est inventio
eorum Exterminati enim sunt
et ad inferos descende-
runt et alii in loco eorum
surrexerunt Vnde propper-
tisius setenciis sic ait
vbi sunt insuperabiles ora-
tores vbi qui convenientius
festa disponebat vbi
equorum splendidi nutri-
tores vbi exercitium
duces vbi satrape et ty-
ranni Nonne omnes pulvis
et favilla Nonne in paucis
versibus eorum memoria vite

respice sepulchra ⁊ vide quis seruus quis dominus quis diues quis pauper. Discerne si potes vinctum a rege, fortem a debili ⁊ pulchrum a deformi. Item dicit Crisostomus in libello de reparatione lapsi: Quid profuit illis qui in luxuria corporis et presentis vite voluptatibus vsque ad diem vltimum permanserunt? Intuere nunc sepulchra eorum, vide si est aliquod iactantie sue vestigium in eis. Si aliqua diuitiarum vel luxurie signa cognoueris, require vbi nunc vestes ⁊ ornamenta peregrina, vbi nunc et spectaculorum voluptas, vbi ⁊ seruitorum turbe et opulentia victus, sui ioci ⁊ immoderata atque infrenata leticia quo abscessit? vbi illa nunc ⁊ ipsi? Sine vtrorumque intuere diligentius et accede propius ad singulorum sepulchra, vide cineres solos fetidas vermium reliquias ⁊ recordare nunc corporum esse finem, etiam si in delicijs ⁊ leticia, etiam si in labore ⁊ continentia transegerunt hanc vitam. Item Bernhardus in suis meditacionibus sic inquit: Dic michi vbi sunt amatores huius mundi qui ante pauca tempora nobiscum erant? Nichil ex eis remansit nisi cineres ⁊ vermes. Attende diligenter quid sunt ⁊ quid fuerunt. Homines fuerunt sicut tu, comederunt, biberunt, riserunt, duxerunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descenderunt. Hic caro eorum vermibus ⁊ illic anima eorum ignibus deputatur, donec rursus infelici collegio colligati sempiternis inuoluantur incendijs qui socij fuerunt in vicijs ⁊ peccatis. Quid profuit illis inanis gloria, breuis leticia, mundi potentia, carnis voluptas, false diuicie, magna familia ⁊ mala concupiscentia? Vbi risus, vbi ioci, vbi iactantia, vbi arrogantia? De tanta leticia, post tanta voluptate quam grauis miseria. De illa exaltacione ceciderunt in magnam ruinam ⁊ miseriam ⁊ omnia tormenta. Quid quod illis accidit tibi accidere potest, quia homo es, homo de humo ⁊ limus de limo. De terra es, de terra viuis et in terram conuerteris. De hijs supradictis mundi amatoribus tam seculariter ⁊ carnaliter viuentibus nec mortem metuentibus iam vicinam sic loquitur Bernhardus ad fratres de monte dei: O miserabiles miseri quos ipse miserie huius miserabilis vite ⁊ vie seducunt cum in bonis dies suos ducunt ⁊ in puncto ad inferna descendunt. Ita ut dicitur ps. Veniet mors sup illos et descendant in infernum viventes. Certe tunc quilibet eorum possit dicere: Circumdederunt me dolores mortis et pericula inferni invenerunt me. Hij sunt miserabiles miseri quorum vita sic finiuit. De quibus dicitur Job xxj°. Impij vivunt sublevati confortati que divicijs. Semen eorum permanet coram eis propinquorum turba ⁊ nepotum in conspectu eorum. Domus eorum secure sunt ⁊ pacificate ⁊ non est virga dei sup illos. Bos eorum concepit ⁊ non abortivit. vacca peperit et non est privata fetu suo. exultant lusibus tenent tympanum ⁊ cytharam et gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos ⁊ in puncto ad inferna descenderunt. O quam fraudatur quam stulte ludificatur. Qui spe florem mundi vanumque decorem. Qui prius apparet quam flos et protinus aret. Vadit ad infernum perdens paradisum supernum. Certe tunc flebis et tristis quam penis traditur istis. Mallet preterite quam in omni tempore vite pauper vixisset nec divicias habuisset. Nec immerito. Ita quid te thezauri quos avarus perdidit auri. Cum peccatores mittuntur ad inferiores inferni latebras igne propter quam tenebras. Semper passuri non ab hijs umquam redituri. Carissime quid dicis de divitibus huius mundi, quid de potestatibus huius seculi. Nonne moriuntur sicut ceteri vel fortasse in illis videtur singulare fieri. Ita sicut Eccl. vij° dicitur. Vnus est introitus omnibus ad vitam et similis exitus. Item Job xxj°. Iste moritur robustus ⁊ sanus dives et felix. viscera eius plena sunt adipe et medullis ossa eius irrigantur. Alius vero moritur in amaritudine anime sue absque ullis opibus ⁊ tamen simul in pulvere dormient ⁊ vermes operient eos. Ecce qualiter divites ⁊ mundi potentes mortem quem cum pauperibus sortiuntur. vnde Eccli x°. Omnis potentatus brevis vita. Rex est hodie cras morietur. De tali rege sive domino sic legitur j° Machab. ij°. Gloria eius stercus et vermis. hodie extollitur ⁊ cras non invenietur. Exemplum eius accipe de excellentissimo mundi principe videlicet magno Alexandro qui universum orbem

sibi potent' bellādo sub:
iugauit sic q' totiꝰ secli
soluꝰ dn̄s putabat' Un
lr' de ipo magno Alex:
andro quo p'mū grecia
rege floruit ciꝰ mul:
ta trophea tulit hic
mūdi peragrās fines s'
subiugat orbē Totalꝫ
tr̄a minor vibꝰ eiꝰ erat
Itē in alio loco scribit
de eod Dia rex regū
sibi subdita r̄gna vide:
bat Fecit eū famoso:
nꝰ 7 fortūa monarcha
Toto alexādro famu:
let' subditꝰ orbis Mag:
nꝰ 7 i magno dn̄atu
maxiꝰ orbe Sꝫ post
mūdi triūphū pꝰ vni:
usale et vniū totius
orbis adeptū impiū
qd magni sequebat' Unqꝫ
regni stabilitas a' po:
tente ppetuitas Nūq'
corpis icolumitas aut
pntis vite longanitas
Certe neq̄q' sꝫ illud
que oibꝰ vltiꝰ ad mor:
te pꝰ oia fata recur:
sus Tūc bn̄ poterat
dic'e alexāder i hora
mort' sue illud Job
xix° Ego ille quōdā
opulentꝰ repente cotri:
tus sū Ita solūmo per
xij anos et no aplius
impauit Sic n. scri:
bit de ipo petrꝰ in
aurora Bissenis do:
minatꝰ annis morti
vir obedit Cuiꝰ viuit

adhuc nostra fama mo:
ri Sic de morte con:
gredo poterat dic'e id
Job xix° Expoliauit
me glā mea 7 abstu:
lit coronā de capite
meo Destruxit me vn:
diqꝫ et pereo Ecce ca:
rissime iā manifeste pꝫ
liꝫ oīa cesar lꝫ q' gla
cesaris e' Desinit et
tumulꝰ vix est octo
pedū Ergo ut videt'
apparꝫ euidēt q' Re:
gia maiestas oīs ter:
rena ptās, Prosperitas
rex series Longinqua
dierū Stelt absqꝫ mo:
ra mort' dū venit
hora Un dr̄ alias po:
eta Et sapiēs moriꝫ
sapīa morte redūdas
Diuicijs lapsu mobi:
liore fluūt Et pbꝰ
expirat pbitas Et
honestꝰ honestas la:
bit' Et fort' fortia
morte cadut Sane
iā video q' singli de
nob āīi finat' euntes
Et ego si fuer' diues
fort' pulcher ve q'
inde Si por a' abbas
fuer' ppl' ve q' ind.
Si dn̄s mūdi si rex
si papa quid inde Ta
lito perent hec oīa
q' michil inde Sola
manet merita q' glo:
rificabimr' ind' Unde
ysidorꝰ in Omilia Di:
lectissimi pensate dieꝰ

qm̄ breuis ē mūdi fe-
licitas qm̄ modica est
hꝰ seculi gl'a· q̄ caduca
et fragilis est tꝑalis
potēcia Dicat qui po-
test vbi sūt reges· vbi
p̄ncipes vbi imꝑato-
res vbi rerꝫ locuple-
tes vbi potētes seculi
vbi diuites mūdi· q̄
vmbra trāsierūt· et
velut sōpnium euanue-
rūt quasi et nō sūt
Kzmꝰ dicēs ad hec
Reges obierūt ꝛ p̄n-
cipes mortui sūt Quali-
ter putat se diu viuere
et qui nunq̄ morte cadere
de p̄nti vita Certe
nō sic impij nō sic·
vos aūt sicut hoīes mori-
emini· et sicut vnꝰ de p̄n-
cipibꝰ cadetis Nam vt
dicit Seneca ad lu-
cilliū hꝰ eminētis vite
cadere est exitꝰ Vnde
scribitur in gestha Omnia
mors delet oīa mor-
te cadūt Omnis aūt in-
felicitates hoīm mors
terminat et concludit
Nam cū p̄dicaueris fidem
abrahe pietate Jo-
seph castitate· moysi
fortitudinē sampsonis
zelū phinees· Dauid
mansuetudinē helizei
miracula Salomonis di-
uicias et prudenciā
Absolonis pulchritudinē
et formā ſe extrema
omniū luctꝰ occupat·

fine q̄z hystorie finis ho-
minis īꝑbit Vna q̄z
conclusio ē singulorꝫ vitꝫ
ꝛ mortuꝰ ē Ecce iā pꝫ
manifestissime ꝑ p̄dicta
q̄ Forma genꝰ mores
sapiēcia res et honores
Nō retinent hoīem q̄n
ruit in cineres Nā omne
q̄d ē genitū tendit ad
interitū hinc ꝫ q̄ Oui-
dius dt Ortꝰ cūcta su-
os repetūt i te q re-
quirūt Et redit in
nichilū q̄d an̄ fuit nichil
Oia ad nichilū deue-
nerūt tanq̄ aq̄ decur-
rēs Qlr ꝛ ego miser-
rimꝰ qui ad nichilū re-
dactꝰ sū ꝛ nesciui Nā
dies mei sicut vmbra de-
clinauerūt et ego sicut
fenū arui· pulius n-
fug· ho sicut fenū dies
eiꝰ sicut flos agri· sic
efflorebit qm̄ spūs per-
transibit in illo et nō sub-
sistet et nō cognoscet
amplius locū suū Ecce
iā ꝯsidera q̄ ho ē res
fragilis res durans
tꝑe puo Efficit͛ sicut
flori qui crescit in ar-
uo vn ysa· xlᵒ Omnis
caro fenū et oīs gl'a
eiꝰ q̄si flos agri Vere
fenū est ꝑplꝰ exicca-
tū ē fenū et cecidit
flos vbm aūt dn̄i ma-
net i etnm Et ꝙ cur
supbit ho qui ē sicut
fenū q̄d p̄us q̄ euellat͛

exparuit. Unde scribitur in Thobia: Est caro vas luteum, vas lamentabile, fenum aridolum, fragilis glebula, saccus olens. Carnis vita labor, carnis crepito tabes, menstrua putredo, finis horrido luctu. Opima post mortem saccus olens, pastus vermibus esca. In tumulis per quam dolore superbit homo. Item Bernardus in libro meditacionum: Unde superbit homo cuius concepcio culpa, nasci pena, labor vita, necesse mori. Post hominem vermis, post vermem fetor et horror. Sic in non hominem vertitur omnis homo. Attende igitur et vide principium vite tue et medium de fine sine termino et invenies maximam occasionem et causam tempore ipsum humiliandi. Secundo cogitas quod dicitur: quod te ipsum facis. Nonne pulvis es et terra. O quam stultum est. Eccl. xij°: Revertatur pulvis in terram suam unde erat, in terram vilissimam, in terram putridam, vermibus repletam. Job xvij: Putredini dixi pater meus es, mater mea et soror mea vermibus. Item Eccl. xvij°: Omnis homo terra et cinis. Et Gen. iij°: Reverteris in terram de qua sumptus es, quia pulvis es et in pulverem reverteris. Et sic admonet Alanus: Esto memor quia pulvis eris et vermibus esca. An-

gelida putrens quia tabis humus. Non erit in mundo qui te velit ultra videre. Sic tua rancidior sit caro rupta cane. Unde Bernardus: Primo fetidius humano cadavere. Secundo horribilius mortuo homine. Cuius erat in vita gratissimus amplexus sit in morte horribilis aspectus. Tercio quid prosunt divicie, quid delicie, quid honores? Divicie non liberant a morte, nec delicie a vermibus, nec honores a fetore. Videns esne quem misera sorte claudit omnis homo. Certe tu causam si predicta diligenter attenderes maximam humiliacionis causam procul dubio invenires. Item de morte memoria hominem humiliat patet per exemplum de Achab, qui audita comminacione mortis sibi facta ab Helya iterum humiliatus est, sic quod dominus diceret ad Helyam: Nonne vides Achab humiliatum coram me? Item legitur quod in romana curia quondam fieri solebat quod creato papa apportabatur coram eo stuppa que accensa dicebatur sibi: Pater sancte, hec sic transit gloria mundi. Hoc est: sicut ignis stuppa velociter et subito redigitur in favillam, sic omnis mundi gloria cito labitur et transit quasi umbra. Narrat et Ysidorus consuetudinem an-

tiquitg fuisse q pa die
coronatois imperatoris
costantinopolitam cum
essz i gla sua lathomg
qlida apportabat ei ta
il qtuor gna lapidu
dices ei q eliget de q
vellet fieri monumentu
It le de bto Johe ele-
mosinario priarcha alex
andrino q du sepul
chru eig fieri nuqua
voluit illud pfici ordi
nas q i magnis sollep
nitatibg cu essz i hono
re suo aliqs veniret
ad eu ita dices Dne
sepulchru tuu ipfm e
iube illud pficie qr nes
cis qua hora fur ve
turg est Et qr ista fie
bat de ipa imperatore
z priarcha qui oms
erat viri statg excel
lentissimi hg mudi n
vt semetipos recog
noscent hoies mor
tales et spe logioris
vite i aut magnam
potencie seu breve gle
supbiedo se no extol
leret sz mortis memoria
p oclis hndo se moibg
humiliaret Vn dr per
pphem i psalmo Sciat
gentes qm hoies sut
homines inquit hbre
de humo siue de limo
creati z igr mortalo
moituri Et vlo Oia
q de tra st in terra co
vertet De quoz mo
oib ho reputat ppha
dicit Terra tra tra

audi sermones meos Ter
vocat hoiez tra na
tpliat pt ho dici tra
Est n tra qr de tra cre
tur in tra gusat et fi
nalit i tra redit z mu
tat Terra e creacoe
gustacoe z morte Tra
e natura vita z sepul
tura Terra sapit tra
lingit tra sitit z gou
pisit Cosoluitatg est
terra venter eig Des
cendit i inferiora tre
celestiu oblitg p terra
litigat et p tra pug
nat p tra mare naui
gat p tra tra circuit
et pambulat et sepig
p tra nuc huc nuc illuc
ho miserabil anxig la
borat n attibg cessat
donc qui de tra suptg
e reuti i maam ping
vis in tra dicet i
iij reg Ecce ego ingre
dior via vniuse terre
Et io ad sexo at lingu tu
res vilissima sing Vn
supbimg ad tra terra
redimg zc

Qr mors facit oia contempnere

Facit ecia mortis meo
ria scdo oia cotep
ne z tang nichilu repu
tare Vn Jeroims i epla
ad paulinu sic inquit
Facile contepnit oia qui
se spr cogitat moriturn Ita
qupia seclorz contempni
qm aliqs cogitat se ta
brevi relicturz Concu
piscencia carnis despici
dumo quis considerat q cor

qr mors fac oia ctepne

·pus p̄prii qui i instanti cit
cibus vermium. Superbia·
vite ~~contempnit~~ spernit. Qu
quis hoc corde ponde
rat qꝫ ille qui vult ee
sup alios pone̅ in terra
sub cunctorum pedes om̄i qꝫ
tissimum elementorum. Et ꝯo
dicit idem Jeronimus i epla
ad cyprianum. Memento mor
tis tue et no peccabis. Qz
cottidie recordatur se mo
riturum contempnit presentia
festinans ad futura. Spau
em considerans sibi morte
immine̅ facilius contempsit
terrena. Vnde dicitur Gen
xxvij°. En morior quid
proderit post gesta. Isid
ysidorus advertens presentis
vite brevitatem et q̄ ea
q̄ hic videt possideri
quasi in statu esse videt
i morte relinquenda sunt
ad illorum exhortatus co
temptum sic inquiens ait
Si vis esse quietus nichil
seculi appetas. pro requie
habebis. si curas seculi
preterieris. Abice a te qꝫ
bonum propositum poterit im
pedire. Esto mortuus
mundo et mundus tibi. Qu
di gloriam tamquam mortuus
non aspicias. Ab affectu istius
vite tamquam mortuus te id
separa. Sic sepultus nequaquam
habeas curam de seculo
tamquam defunctus ab omni te
purga negocio. Vives
contempne qꝫ post mortem non
poteris habere. Et Seneca
Nichil eorum tibi proficiet
ad temperantiam animi vero z
contemptum sic frequenter me
ditando eius et huius temporis in
certi. Dilce in mi. Dum
vivis meditari mente me
mento mori. Vnde legitur in li
bello de donis timoris q̄
quidam magne litterature
i philosophia deditus mundi va
nitatibus audiens semel
in matutinis legi de longa
vita priorum antiquorum et q̄
q̄ dicebatur in fine ad sin
gulos eorum illud Gen v°
Et mortuus est. cogita
vit qꝫ sibi eadem talit
eveniet quantumcumque temporis
vivet super terram. Et ex
hoc conspiciens mundi con
temptum intravit ordinem
predicatorum in quo factus est
parisius magister in theologia
et vir eximie sanctitatis.
Vagum bud huit hic p
oculis va. Ecclesiastes xi° sic
dicens. Si annis multis vix
erit homo et in omnibus his
letatus fuit. meminisse
debet tenebrosi temporis et
dierum multarum qui cum ve
nerit vanitatis argu
entur preterita. Vz in die
mortis patet vanitas ac va
nitatum vanitas et qꝫ
omnia fuerunt vana. Vnde
scribitur Ecclesiastes i° Cuncta
subiacet vanitati. Et
sic est revera vana sunt
omnia universa et singula
vanitas est vita nostra et
quelibet mundi cantica. Nam
vt dicitur in psalmo. Vniversa va
nitas omnis homo vivens. Eu.

at estias diu viuē et
hec tpalia aīs pluri:
mis in delicijs possidē
Laisse nō sic hō vanita:
ti silis factꝰ ē dies eiꝰ
sic vmbra ptēut Certe
iā vides qꝛ dies tui erūt
pauci et spatiū tuū ac
cipiet alt' Et io tempa
loga tibi noli pmitte
vite Et nūqꝫ ingre
ders sequit' mors cor
poris vmbra Igit' si bn
te inspexeris et cōsiat'
drā dt ers pgmos di
cenda cordib' aurib' di
ligent' percipiēs porig
debēs dicē vado mori
credēs plongū viuē
tēpꝰ forte dies hec ꝫ
vltimā vado mori Tibi
enī dr luc' xij Stulte
demones hac nocte aīaꝫ
tuā repetēt ate que
aut pasti cuiꝰ erunt
Ergo vade mori vade
citꝰ qꝛ velox ē deposi
cio tabnacli tui vt scri
bit' ij pet j° Et cogita
ia te mortuū qꝛ scis
de veritate ex pg qua
toslibꝫ anos pcul dubio
moituros ac totē pne
tūsitoria qstati ꝛ abs
mbra quilib' vite ert
reliqdū Vn poeta re
fert Fabrica murorꝫ
gradib' structura do
morꝫ Sola mensarꝫ cū
delicijs epularꝫ Insig
nes qꝫ thori mappe
ciphi qꝫ decori repple
dens vestes q mollib' ob

stat honestꝰ Grex ar
matorꝫ spaciosꝫ cultus
agrorꝫ Fertile vinetū
diūsa vite repletū Blan
dia natorꝫ dilectio dul
cis eorꝫ Cuncta relinquit'
nr pg hō p ipcient' Sa
lomōs iā vide ꝛ qsidēa qꝛ
nichil stabile ā smaculis
ē i pnti vita Vnde dt
Eccꝰ ij° Magnificaui
opa mea edificaui mi
dōmos plātaui vineas
feci ortos et pomeria co
seui ea cuncti genis arbo
rib' et extruxi michi
piscinas aqꝫ vt irri
gare siluā lignorꝫ ger
minantiū possedi seruos
et ancillas multā qꝫ fami
lia habui armēta qꝫ
ꝛ magnos oviū greges
vlt' omēs q fuerūt an
me i ihrlm Coaceruaui
mi argentū et aurū et
sbas regū ac prvinciarꝫ
feci mi cantores et canta
trices et delicias filiorꝫ
ciphos et vrceos i mi
nistrio ad vina fundēda
et supgressꝰ sū opib'
omēs qui fuerunt an
me i ihrlm Sapiencia
qꝫ pseuerauit mecū ꝛ
oīa que desiderauerūt
ocli mei nō negaui eis,
nc phibui cor meū qn
frueret' omī volupta
te et oblectarꝫ in his
se q pauerā Cūqꝫ me
vertisse ad vniusa que
fecerūt manꝰ mee et
ad labores i quib' frust

sudaueram. Vidi in omnibus operibus vanitatem et afflictionem animi et nichil permanere sub sole. Vere nichil permanet, omnia enim transeunt et labuntur sicut umbra. Unde Johannes de Garlandia: Quid fuit est et erit perit articulo brevis hore. Ergo quid prodest esse fuisse vel fore. Esse fuisse fore tria florida sunt sine flore, nam simul omne perit quod est fuit et erit. Mundus enim transit et concupiscentia eius. Et ideo quod breviter durat quis prudens querere curat. Unde Bernardus sic dicit in suis meditacionibus: Quid thezaurizat quis in terra cum sine dilacione transit et id quod colligitur et ille qui colligit. Tu ergo homo qui firmum spectas in mundo considera cuius ruina est finis mors. Utinam sapientes et intelligentes et novissima provideres. Item Petrus Blesensis in quadam epistola sic dicit: Gloria mundi fallax et seductoria suos decipit amatores. Quid enim vel in futurum promittit vel in presenti ostendit totum ad nichilum deveniet tamquam aqua decurrens. Inspice quam fragilis quam fallax quam sit vanus mundus et illius gloria quam cupimus. Et sic o stultissime cur cito non spernimus que pretereuntia cernimus. Nonne vides mundum miserorum nimis et subitis sub gladio dire mortis languendo perire etc.

Capitulum 4 mors facit hominem penitentiam acceptare

Expleta ordine premissorum nunc restat diligenter investigare qualiter mortis memoria faciat hominem penitentiam aggredi sive acceptare. Istud clare patet Jone iii° de Ninivitis qui ad comminacionem mortis penitentiam peregerunt. Propter hoc etiam beatus Johannes Baptista inducebat homines ad penitentiam faciendam dicens Luce iii° Facite dignos fructus penitencie. Et subdit: Securis ad radicem arboris posita est, quod est comminacio mortis. Item psalmus: Cum occideret eos querebant eum et revertebantur, videlicet ad penitentiam peragendam. Unde Ambrosius super Lucam thomo secundo: Ve mihi si peccata mea non deflevero. Ve mihi si media nocte non surrexero ad confitendum tibi domine. Ve mihi si dolum proximo meo fecero. Ve mihi si veritatem non dixero. Ad radicem arboris securis posita est. Faciat fructum qui potest facere quidem penitentiam. Adest dominus qui requirit fructum die vite. Job etiam considerans brevitatem presentis vite pocius elegit hinc quam

pq̄modi sunt sēcu ī vtili-
ter perit vn̄ dt Iob.
xo. Paucitas dierū
meorū finiet̄ breui
Dimitte me ergo ut pla-
gā paululū dolorē meū
antequā vadā et nō reu-
tar ad terrā tenebrosā
et opertā mortis caligine
Vere tp̄s p̄ns ē bre-
uissimū vn̄ vt dt Iob.
xiiij. Breues dies
hominis sunt Itē psa ad
Cor. vij. Tempus bre-
ue est Et ergo est me-
lius nunc breuiter et le-
uiter sustinere modicā pe-
na dolere et inutilit̄
permitte pro infinita secula
seculorū Vn̄ dt Augustinus
i li° de decem cordis
Melior ē modica
aaritudo i faucib9 q̄
eternū tormētū i vis-
cerib9 De breuitate
p̄ntis vite sic idē dicit
i sermone Vita hoīs tā
breuis ē ab ifancia
vsque ad decrepita se-
nectute Adā si adhuc
viueret et hodie mori-
ret quid illi longitudo vi-
te profuisset Certe mo-
dicū uel nichil unus
posset dicere Ita michi
preterite fluxerunt tpa
vite Vn̄ quidā Tantū
prodest homini si viuat
secula centum Cum mort̄
vita transisse putat
qui centū Et ergo dicit
Augustinus sr psalmū Di
toto tpe illo viues.

ex quo adā de padiso
eiectus est vsque ad ho-
diernā die. Certe vi-
debis vitā tuā nō fuisse
diuturnā q̄ sic audiasti
Vita at vniuscuiusque ho-
minis quāta ē adē tan-
tis libz annos duc lon-
gissimam senectutē quid
est Nonne sicut aura ma-
tutina Itē dicit Augustinus
idē i quadā omelia Fra-
giliores sumus q̄ si essemus
vitrei. Vitrū n. et si
fragile ē. tn̄ bn̄ suatū
et custoditū diu durat
Vita at hūana quātu-
cumque seruet̄ durare nō
pt. Ita vt scribit Ad hebr
ix° Statutū ē hoīb9
semel mori Vn̄ Seneca
de remediis fortuitorū
Vita nr̄a peregrinatio ē
cū diu ambulaueris de-
mum redeundū ē hac mor-
tis necessitate et hūane
vite breuitate cōsidera-
bat naturalis ille xerses
de quo scribit Ieronimus scribens
ad heliodorū i epistola sic
inquit Xerses ille potentis-
simus rex qui subuertit
montes maria cōstrauit
cū de sublimi loco i fini-
ta cerneret multitudinē exer-
citū sui dr̄ ex eo fleuis-
se q̄ nullus eorū quos cerne-
bat post centū annos sup-
viueret i hūanis Valde
nociuū ē hūanā vitā
nō esse longeuā Vn̄ sc̄s
barlaā refert ipsā quidā
arbori cōparat ad nigra-

dies ſedet duo mures
vnꝰ albꝰ niger qꝫ reli
quꝰ .i. dies ⁊ nox huiꝰ
arboris vite radices in
ceſſabiliter corrodentes
Itē Augꝰ ī originali tra
tans .i. Jacobi iiij° q̄ eſt
vita nr̄a vapor ad mo
dicū apparens et deinceps
tinnabit̄ ſic dixit Vita
hec ē vita dubia vita
cēca vita erumpnoſa qua
humores tumidant do
lores extenuant ardo
res deſiccant aera mor
bidant eſce inflant ieiu
nia macerant .ioci ſol
uunt triſticie ꝯſumūt ſol
licitudo coartat ſecuri
tas hebetat Diuicie iac
tant paupertas deicit iu
uentus extollit ſenectꝰ
īcuruat Infirmitas fra
git meror deprimit Et
poſt hec oīa mors iterri
mit et vniuerſis gaudiis
finē īponit Ita huic vi
ta deſierit nec fuiſſe
putet̄ Et hoc quidē dicit̄ Sap
ij° Exiguū ē vt cū te
dio tpē vite nr̄e finiēꝰ
Ex nichilo nati ſumꝰ et
poſt hoc erimꝰ tamquā ſi
nichil fuerimꝰ Et ibidē
vmbra tranſitꝰ ē tempꝰ
nr̄m Itē Sap j° Tranſiet
vita nr̄a tamquā veſtigi
ū nubis et ſic nebula
diſſoluet̄ que fugata ē
a radiis ſolis ⁊ a calore
illiꝰ aggrauata Vnde Job
xvj° Ecce breues anni
expierunt ⁊ ſemita per
qua nō reuertar ambulo
Et eiuſdē ix° Dies mei
velociores fuerūt curſore
ptranſierunt quaſi naues
poma portantes et ſic
aquila volans ad eſcā
Itē eiuſdē vij° Dies mei
velocius tranſierunt q̄ a
texente tela ſuccidit̄
et ꝯſumpti ſunt abſqꝫ vlla
ſpe Memento mei deꝰ
quia ventꝰ ē vita mea
⁊ nō reuertet̄ oculꝰ meꝰ
vt videat bona nec aſ
piciat me viſꝰ hoīs.
Vn̄ petrꝰ ī aurora Te
la texentis nīciꝰ mea
vita ſecat̄ Ita nullo
tranſit̄ die vl nocte mo
rat̄ Et ꝫ ſilis vento
fuit tua vita memento
Que fugit abſqꝫ mora
que ſola trahit ī hora
Ecce q̄ breuis et mo
dica q̄ īſtabil ⁊ cadu
ca ē pñs hec nr̄a vi
ta Vnde vt ſcribit̄ Eccli
xviij° Nūꝰ dierū hoīm
vt mltū centū anni Et
iſte nūꝰ ꝑ ſucceſſū te
poris ē modicū mo
ratꝰ Vn̄ dr̄ ī pſal°
Dies annorū ſep
tuaginta anni Si aūt ī
potentatibꝫ octuagi
ta anni ampliꝰ eorū la
bor ⁊ dolor Et quid
ē hoc tpē octingenta
vel etiā centū annorū p
quod ho viuit Ecce hoc
tpē magnū ē hoc lon
gū annorū ſpaciū re
putandū eternū ſ ꝛ'tu

eternitatis porrigi e momentum quod tempori notandum cum etiam mille anni sint ante oculos domini tanquam dies hesterna que preteriit et cito transit velut umbra Vere hec est hec vita brevis lubrica pena dolor que non solum ponderanda est pro tantis vite brevitas sed etiam maxima certitudo Indubia certis incerta vel vita periculis Nescis enim diem neque horam sed cum dixerint pax et securitas repentinus superveniet interitus et forsitan fur ille est hodie adventurus Vnde poeta refert Nemo sit adhuc annos plures complebimus annos Nescis cras ante mors sit captura vel ante Et Io dicit Ysa xxxviij° Dispone domui tue quia morieris et non vives Et ibidem Precisa est velut a texente vita mea dum adhuc ordirer succidit me Nam dum primo incepi vivere in eodem tempore etiam incepi morti appropinquare Vnde Sap v° Nos statim nati continuo desivimus esse Hic est quod Seneca in epistola dicit Cotidie morimur nam cottidie demitur aliqua pars vite Et sic quid est vita nostra nisi quidam cursus sive transitus ad mortem Vnde non immerito homo horologio comparatur quod quidam se transit et usque ad certum punctum continue discurrit et tunc subito et improvise cadit ac campanellas tangit et eas sonitum compellere facit Sic in certitudine vita nostra se labitur et fluit usque ad certum punctum hoc est ad vite terminum a deo prepositum et prefixum quem nemo potest preterire Tunc enim deficit et cadit ac campanellas realiter et ad literam sepe pulsare et sonare facit Igitur evigila et prudenter expecta casum vite tue Nam horologium tuum quamdiu [illegible] ia pauca [illegible] t pertransire [illegible] a plures [illegible] et et transcen- [illegible] ti cum adulti [illegible] baylutz mors [illegible] e et subito dilabi- [illegible] Audi quod poeta refert Vita brevis velut umbra levis fugit et nichilatur Sic vadit subitoque cadit dum stare putatur Media enim vita in morte sumus Et ideo dicitur Eccl ix° Nescit homo finem suum sed sic capiunt pisces hamo Et sic aves comprehenduntur laqueo sic capiuntur homines in tempore malo Ecce iam venit finis Nam mors est ultima finis hec est finis cunctorum hominum quod admonet in domo luctus ut habetur Eccl vij° Vnde in libello metro de vita et gestis

alexandri O felix mor
tale genus si sic haberet
Certum pre mente bonum fi
nemque timet Cum in tam no
bilibus media quam plebe
creatis Inprimis adest
anime discrimine magno
Certe id crediderim vita que
est hominis nisi rebus vallata
ruinis Est ideo nostra ci
nis modo postmodum modo finis
Hic est quod Bernardus dicit
Cum recordor quod sum cinis
et quod cito veniet finis sine
fine pertimesco et ut cinis
refrigesco Et quare secundum
Gregorium Valde se sol
licitat homo in bono ope
re qui se cogitat de extre
mo fine [illegible] dilatissime
omnem cre[illegible] tibi de
vixisse su[illegible] Semper
habeas memo[illegible] nate
mori Cum [illegible]
mentis consider[illegible]
te et maximam e[illegible]
huius vite ac mort[illegible]
quitate iam venire [illegible]
animadvertens diligenter
revolvens quod anni mei
sicut aranea meditabun
tur dies mei sicut fumus
defecerunt quia homo natus de
muliere tam brevi vivit
tempore qui quasi flos egre
ditur et conteritur et fugit
velut umbra Cum
mentis huius hec ponderas
et cordialiter intueris et
consideras sic seduci a
diabolo carne et mundo
quod negligit penitentiam in hoc
tempore brevissimo ymo ut
verius dicam in hac presenti

horula vel momento Certe
nescio differt sive negli
git nec quod malicia sua
peccatis peccaverint Ade
quata pena de illa
negligentia consequitur
Unde Apostolus ad Hebreos ii°
Quomodo nos effugiemus si tantam
neglexerimus salutem
dicit beatus Effrem ita dicit
Certum in hoc brevi tempore
si neglexerimus nullam
dignam excusationem habe
bimus quia pluribus faci
noribus onerati Noli ergo
brevitatem huius temporis ne
gligere ne per infirmitatem se
cula prima insidiosa
vel morbis lapidibus tarde
confitearis sua peccata Igitur
festina et ne tardave
ris ne cum fatuis virgi
nibus finaliter excluda
ris Unde Matthei xxv° Cum
sponsus venit et que
parate erant intraverunt
cum eo ad nuptias et
reliqua Super quo beatus Gre
gorius sic dicit O si pa
lato cordis sapere posse
mus quid admirationis habet
ecce sponsus venit quam
dulcedinis intraverunt
cum eo ad nuptias Et
quanti amaritudinis et
clausa est ianua Cau
se si hec sapiens et in
telligens de cetero
cordetenus ruminares
ad primam utique festinares
currendo nam ecce tempus accep
tabile et dies salutis
per quem messiones et omnia

ta ītulit pđēs sn̄ fru
Ergo sic scribit apoc
ij° Azelmeto vn̄ excesse
Exm ris et pn̄iaz agere Legit
apud clarevalle accidis
se qꝫ quidā vir scūs cu
essz i orone audiuit
quādā voce miserabilē
lamētate Et cū ingret
quid essz Rendit ego sū
aīa cuiusdā dāpnati me
am ifelicē plāgēs ꝯdēp
natāz Et cū de pena
eius quereret dixit qꝫ int
oīa q̄ dāpnatos magis
excitabat ad penā erat
amissio tpis sibi di gra
collati In cuius p̄uila
morula potuisset pe
nitēciā fecisse que eos
libeasz a pena infnali
Vnde hugo de scō victore
Oīa jehēne supplicia
supeat dāpnū nō vidē
et bonis carē q̄ i ptate
habuisti optinē Ope
mini igl̄ bonū dū tēpus
hēmus ne p9modū dicat9
petendo i de vnj Tra
sit estas finita ē messis
et nos saluati nō sum9
hic est. bt deuot9 ille
effrem nos amonz sic
dicēs Obsecro vos kmi
et suppliciter rogo D.
ain mei vigilate i hoc
brevi tpe i hac vnde
na hōa ꝯtēdite Iam
enī vespa ꝑpeavit et
cū gla multa rmunera
tor adueniet rddē vni
cuiqz sm opa sua hoc
plāble est pz qꝫ mortis
mēoria īducit hōiem
ad pn̄iaz faciendā Vnde
le^z de quodā milite fla
gicioso qꝫ nllaz pn̄iā
a pp̄a Alexādro sibi in
positam voluit acceptae
Tande papa dedit sibi
anulū suū vt illū pro
pn̄ia i digito portaret
et qn̄ouqz respicēt qꝫ p
morte sua cogitaret Qd
cū fecisset plurib9 dieb9
p9modū ad papā redijt
dicēs qꝫ parat9 essz oēm
aliā pn̄iaz quācūqz sibi
i iūgeret facē et implē
Item le^z de quodā alio
Exm peccore qui eciā nllaz vo
luit acceptae pn̄iaz Tād
ꝯfessor suus sibi hōc iniūxit
vt precipēt famulo suo qꝫ
ꝑ inᵒ pᵒd ferculo bacīn de
cortiratti pntaret ei dīcs
Dn̄e ad mēoriā reduca
tis qꝫ ncc̄ario hētis mori
et nescit9 vbi quo qn̄
Cū aūt p tpe aliqd sic
fēm fuissz et p hēc que
ꝯcedebat sibi mtedin
vertent dixit ꝯfessori
suo qꝫ parat9 essz omnēm
aliā pn̄iaz facē quātā
cūqz eciā vellet Nā cor
suū erat in seipo cot^z
batū et formido mortis
cecidit sup eū Ecce p dcā
oo satis clare pz qꝫ mortis
mēoria facit hōiem se
humiliāe oīa ꝯtēpnē 7
pn̄iaz agē sine acceptā
te 7 eciā ꝯcepti pcc̄a de
uitāe Et ideo sepe recor
deris bone fr̄ qꝫ morieris
Si memor es mortis feli
cis eris cito fortis Et

De Judicio Extremo :

Pensandum nouissimorum cuius frequens recordacio nos a peccatis reuocat est iudicium nouissimorum et finale. Huius enim memoria non solum cohibet a maioribus verum etiam a culpis minimis et peccatis. Unde in vita sanctorum patrum legitur quod cum quidam senex vidisset quendam iuuenem dissolute ridentem dixit ei: Coram celo et terra reddituri sumus racionem totius vite nostre et tu rides? Quasi diceret: Si scires quam strictam racionem pro minimis fiet in iudicio de omnibus peccatis quantumcumque leuibus et paruis utique non rideres sed utique plangeres et doleres. Terra non locus est flendi, locus est pena luendi. Postea gaudebunt qui nunc sua crimina flebunt. Unde Gregorius in omelia: Omnis temporis ita agenda est leticia ut numquam amaritudo sequentis iudicij recedat a memoria. Hic et quod dominus dicit Eccl. xxxviii: Memor esto iudicij mei. Nam cum accepero tempus ego iusticias iudicabo, sic per prophetam loquitur in ps. Et Johel vlt.: Consurgant et ascendant gentes in valle Josaphat quia ibi sedebo ut iudicem in circuitu omnes gentes. Item Je. ii°: Adhuc iudicio contendam vobiscum ait dominus. De quo generali iudicio scribit Osee iiii°: Audite verbum domini filij Israel quia iudicium domino cum habitatoribus terre. Hoc autem iudicium valde est timendum. Unde dicit propheta: A iudicijs enim tuis timui. Item Sap. v°: Videntes turbabuntur timore horribili gementes pre angustia spiritus. Certe domine in hoc die turbabuntur gentes et timebunt qui habitant terminos a signis tuis. Nec immerito pauebunt quia multa horribilia erunt signa que videbuntur. Nam ut scribitur Luce xxi°: Tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna et maiestate. Tunc erunt signa in sole et luna et stellis et in terris pressura gencium pre confusione sonitus maris et fluctuum ita quod arescent homines pre timore et exspectacione que superueniet vniuerso orbi. O miser homo cogita illius iudicij dei se̅ et hominis tam horribilem aduentum. Nam ignis in conspectu eius exardescet et in circuitu eius tempestas erit valida. Ignis ante ipsum precedet et inflammabit in circuitu inimicos eius. Unde ad Hebr. x: Terribilis autem quedam exspectacio iudicij et ignis emulacio que consumptura est aduersarios eius. Et Malachie iiii°: Ecce dies veniet succensa quasi caminus et

erūt omēs supbi ⁊ oēs
facientes impietatem sti-
pula. Ut ysa xlvi. Ecce
dns in igne veniet. Un
Johel ii. An faciē eius
ignis vorans et post eū
exurens flāma. Et sic
scribitur malachie iii. Quis
stabit ad videndū eum
Ipse em̄ qsi ignis con-
flans et quasi herba
fullonū et sedebit co-
flans et emundans ar-
gentū. Certe mens go sane
mentis hūc iudicē et
aduentū eius sꝫ toto cor-
de nō timebit. Un Bern̄
sup Ezechiele. Certe
erit mens hoīs eterni
iudicis presentiā nō for-
midans ubi cuncta sua
peccata añ oclos redeunt
Et oīa q̄ cū delectacōe
acta sūt ad memoriā
cū pondere renouantur. Et
ut scribitur pu xxviii.
Viri mali nō cogitant
iudiciū. qui aūt req-
rūt deū animaduertūt
oīa. Un Bn̄ in psa.
Hoc aucto qd' vultū
iudicis verterit vultum
q̄ latebit nil occultū
nec relinquit q̄ ī vltū
Et quis miser nō time-
bit. qn̄ iudex apparebit
Ignis añ ipsm ardebit
peccatores qui delebit
Est aūt hoc iudiciū
spēalit metuendū ppt
tria. Pmū ē multiplex
accusacō ipsis peccatoribus

valde cōtumelios' ꝑhorrenda
Scdm est strictissima
villicacōis nre racio
de oībus singulariter facienda
Tercium est horribil
sine exspectacō q̄ a iu-
sto iudice tūc crudelit
est ferenda. Certe oīa
sūt peccatoribus plurimū
metuenda et pꝫ q̄s sepe
eorū memoria est ap'
catis retractiua

C. 4 iudiciū ē tenendū ppt multiplicē accusacionem

Est go pm̄ ppt qd
iudiciū valde et
spēaliter metuendū multiplex
accusacō ipsis peccatoribus
valde cōtumelios ꝑhorrenda
Un multa inueniuntur et
nuantur i scriptura sacra q̄
i die nouissimo peccatores
accusabūt. Pmū ē ꝑpria co-
sciā q̄ peccatorē arguet
nō i occulto vt nūc sz
corā oībus tūc apte. Un
Dan vii. Iudiciū sedit ⁊
libri aperti sūt .i. cōsciē q̄
oībus reuelabuntur. In hijs
libris cōtinetur sūma vite
vel mortis glē seu cōfu-
sionis salutis ꝑhenne vel
cōdēpnacōis sempiterne
Ut Apoc. xx. Iudicati
sunt mortui ex hijs q̄
scripta erant in libris h
ē in cōsciis ipsorū. Un Ad
Ro ii. Testio illis red-
dente cōsciā eorū. Ita sic
testio bone cōsciē ē
iusti hoīs ē gla. sic tes-
timoniū praue cōsciē ē accu-
sacō peccatoris seu cōdēp-
nacōis sine pena. Scdm

C. iudiciū ē tenendū ppt multiplicē accusacōn

qđ accusat peccore sūt
dyali et spc maligni spi
em sic pditores suggerūt
pctm faciend · ⁊ de facto
ac qmisso peccore accusa-
bunt · sicut socius furis
accusat furē de illo qđ
fecerat cū eo · Ut Apoc
xij° · Dyabolus accusator fra-
trū nroꝝ · vn Augꝰ ·
Astabunt oms an tribu-
nal xpi · et presto erit
dyabolus et recitabit va
pfessionis nre et obiciet
nobis in faciē qđ fecerī-
mus et in quo peccauimus et
in quo loco et qđ facere de-
bebamus · Dicturus · n · est
ille aduersarius nr · Equis-
sime iudex iudica istum
ee meū ob culpā · qui
tuus noluit ee p gram
Tuus ē p naturā meus ē
p miseriam · Tuus ob pas-
sionē · meus ob psuasionē
Tibi inobediens · michi at
qsenciens · A te accepit i-
mortalitatis stolā · A me
hac panosā qua indutus
est tunicam · Tua veste
dimisit · cū mea huc ve-
nit · Equissime iudex
iudica illū ee meū ⁊
mecū fore qdēpnandū
hec Augꝰ · Tercium qđ pec-
catores accusabit sunt an-
geli et spc boni · Credi-
bile enī est qđ ille qui
eis tradidit aīas custo-
diendas requiret ab eis
de huiꝰ custodia racōe
Et cū illi nō meruerit
nec culpa aliena sibi

dnt imputarē · oportebit
eos dicere qđ ipi nō sūt
in culpa · sʒ peccores qui nō
luerunt eis credere ⁊ obe-
dire · Sic nō est culpa
medici qui nichil obmit-
tit de ptinentibus ad cu-
ra infirmi · si nō sanat
languidū sibi inobedientē
vn Jerē li° · Curauimus
babilonē et nō ē cura-
ta · Et est vox anglorum
Quasi dicent · Fecimus
qđ nostrū erat fieri cir-
ca babilonē vt curaretur
Sʒ culpa sua fuit qđ nō
ē curata · Quartū accu-
sans peccores sūt cūctē
Et si queseris q · dico
qđ omnes ⁊ singule · Nam
offenso creatore totus
mundus odio habebit offē-
sorē · vn Job xx° · Reue-
labunt celi iniquitatē im-
pij · et terra aduersus eū
consurget · Ita dns ad-
vocauit celū desursum
et terrā discernere ppl'm suū
vn Crisost' sr matheū
In illo die nichil est
qđ respondeamus · Vbi celum
et terra sol et luna dies
⁊ noctes et totus mundus
stabunt adusus nos in tes-
timoniū peccorū nrorum · Et
go dt Greg' · Si qr-
quis te accusabit · dico
qđ totus mundus ⁊ cūcte
nō solū peccores accu-
sabunt verū eciā crea-
torē de ipis vindica-
bunt · vn Sap v° · Arma-
bit creaturam ad vlci-
onē inimicorū ⁊ pugna-

bit cū illo orbꝰ terraꝝ q̄
insensatos viꝫ p̄rodes
Itē eiusdē v°. Crea-
tura t' factori deseruiēs
exardescit i tormētū
aduersꝰ i iustos. Quītu
accusabꝰ pctōre sꝰ in-
numerabiles psone que
iniuria passe sūt. Na
ille tūc eos accusabt
qui ipis etiā iniuria
fecerūt. Tūc em̄ visi-
tabit vn̄ pph̄a i ps.
sic dicens Cognoscet'
faciet dn̄s iudiciū in
opis et vindictā pau-
perꝫ. Ita ipe q abyssos
intuet' qui sedꝫ super
cherubin et seraphin
qui ambulat sup pe-
nas ventoꝝ. terribil'
i cōsilijs sup filios ho-
minū. Tūc iudicabit
cās paupm qui stabūt
i magna cōstantia adu'-
sus eos qui se angus-
tiauert. Tūc vindica-
bit oia pr orphanoꝝ
et iudex viduaꝝ. pa-
ciencia eis paupm no
pibit i fine. Accusabt
etiā subditi suos im-
pios et negligētes
platos. vn̄ Bernhardꝰ
sup cantica. O qm̄ ter-
ribilis deꝰ sup filios
hom̄. Frustra incipiūt
miseri dicere tūc monti-
bus cadite sup nos et
collibꝰ operite nos. Ve-
niet an tribunal xp̄i
vt audiet' pploꝝ gra-
uis querela. Accusacō
dura quoꝝ vipere.

stipēdys n̄ diluē pcc̄a
quibꝰ facti sūt duces ceci
et mediatores fraudulē-
ti. Septimū accusabꝰ pctōꝫ
ē malicia seu pccm̄ suū. Jere.
ij° Arguet te malicia
tua seu pccm̄ increpa-
bit te. vn̄ pcc̄a erat li-
gata ad collū pctōris
Ozee xiij°. Colligata
est iniquitas effraym
absconditū pccm̄ eius.
It' Tren. j° Conuolute
sūt et imposite collo meo
viꝫ iniquitates mee. Et
io sic sicut ligatū ad
collū furis accusat eū
ita et hic pcc̄a accusabt
miserū pctōre. Pu. v°.
Iniquitates sue capiūt
impiū et funibꝰ pctōꝝ
suoꝝ vnusquisqꝫ cōstringet'
hinc ē q p ppham dr'
Funes pctōꝝ circūplexi
sūt me. quibꝰ ingn̄ fu-
nibꝰ mali p dyabolū
trahet' ad infernū. Tūc
em̄ cadet i reticulo
eius pctōres. et capcō
qua abscondit apphen-
det eos. Legit' dē Criāo
q intrās ortū onerat
se pomis figēs ea i cacu-
leis suis. Cū at venit
ortulanꝰ tūc eiꝰ vo-
lens fugē impedit' ab
onere. et sic cū pomis
cōphendit' et arestat'. Sic
etiā accidit pctōri dimis
onerato pccīs. quibꝰ cōp-
hendit' in die iudicij et
accusabit' ab eisdē. vn̄
ps. Cognoscet' dn̄s iudi-
tia faciens i opibꝰ ma-

nnu suaꝝ ꝯphensa ꝫ.
pctor De quo dt Crisos9
sup mathm Ipe cogita-
cones et opa nra spe-
cialit stabut an oclos
nros accusatores nos an
dcu dicete aplo Co-
gitacones inuice accu-
santibus vn Bnhardus
Tunc opa nra sic loqn-
cia dicent ad miserꝝ p-
ccatorē Tu nos egisti
opa tua sumus no te de-
seimus. tecu erimus tecu
ad iudiciu pgemus Na
vt dr Ezechiel xviij°
Sic iusticia iusti sup-
eu erit. sic impietas
impij erit sup eu Hic
Et qr ps dt Audite hec
oms gentes auribus p-
cipite omes qui habi-
tatis orbe Cur time-
bo i die mala hoc est
in die iudicij. q no solu
mala est ymo pessia
cuilibz pctori Ad quos
rndet. sibiipi dns Ist-
tuc timebo. qr iniqtas
calcanei mei circudabit
me Septimus et vltim9
accusans pctore sunt tor-
menta siue istrmeta pas-
primo sionis xpi vel9 ipse-
met xpc vnd Gregori9
Crux xpi qt te pug-
nabit Cristus p vulnera
sua con te allegabit
cicatrices con te loqtur
et clavi de te qrent
Hinc Augus i tractatu
de symbolo sic dt For-
tasse dns i corpe suo
cicatrices obsuabit ut
i iudicio pctoribus expro-
braret et querens eos
dicat Ecce hoiem q
crucifixistis Ecce deu
et hoiem in q crede no-
luistis Videte vulnera
q inflixistis Agnoscite
latus qd ipugnastis qd
ppt vos apertu e et in-
trare noluistis Tunc ipe
xps ecia accusans pctor
dicat illud qd Naum
iij° het systu Reue-
labo pudenda tua i fa-
cie tua. et ostenda gen-
tibus nuditate tua et
regnis ignominiā tua
Et Ozee ij° Reuelabo
stulticia eius in oclis
amicorꝝ eius et vir no
eruet ea de manu mea
O quam desolati et tristes
erunt i hoc die miseri
pctores Tunc em sic
scribitur Apoc j° videbit
eu ois oculus et q eu
pupugerunt et plangent
se sup eu omes tribus
terre Tunc pctor vide-
bit et irascetur dentibus
suis fremet et tabescet

Aliud qr iudiciu est
timendum qr reddit
timorosum. et est strictis-
sima ro villicacois nre
de oibus singlariter fac-
ienda Vnde lu° xvj Red-
de racoꝫ villicacois tue
Iam em no potis vil-
licare Caiste si ees
racoꝫ redditur mille

floénoꝝ coram dn̄o tpa
ki iusto prudenti ꝛ seue
ro multu debes sollici
tari p bona ↄpilacōe
facienda ¶ Eis ꝗo multu
magis sollicitus vigilās
et timidatus p reddenda
rōe de ↄmissis ꝛ obmis
sis coram deo ꝛ anglis
et oibus sanctis eius qbus
tūc p̄ntibus et astantibus
te nūcio oportebit co
putare nō solū de ma
ioribus verum etiā de mi
nimis vsqz ad vltimū qua
drante vn̄ ysa.e iij dn̄s
ad iudicandū veniet
cū senioribus ppli sui et
p̄ncipibus eius ¶ It zacha
viiij ¶ Veniet dn̄s deus
meus omnes qz sci cū eo
vnꝫ ad iudiciū ↄnale
qd erit i publico apud
oibus et nō erit i ocul
to et ıgı̄ tanto magis
e timendū vn̄ Sopho
nie iijo ¶ Mane mane
iudiciū suū dabit i
luce et nō abscondet
¶ Erit ꝗo vo multimoda
de cunctis tūc reddenda
rō vnꝫ de cura a deo
nobis data ꝛ ↄmissa
¶ Si enim rex filiā sibi
dilectissimam quā i reg
no suo disposuit fa
cere reginam alicui suorum
ↄmisisset subditorum ꝛ ille
eam male custodiret qs
dubitat qn rex exi
geret rōem de custodia
filie sue totaliter ne
glecte ¶ Sic ꝗo faciet

rex celorum de illo cu
filia sua .i. aiam sibi
specialiter dilectam tradi
dit i custodia quā in
tendit ad dignitatē
regiā i celis sublimare
si eā male custodierit
hanc magnā in eo exi
get racōnem ¶ Ideo dr̄ Deut
iiijo ¶ Custodi temetipm
et aiam tuā sollicite
na sic dt ¶ Augꝰ ¶ Maius
e dāpnū i amissione
vnius aie q̄ mille cor
porum vn̄ ¶ Bn̄d in libro
meditacōnū ¶ Totus iste
mundus ad vnius aie p̄ciū
estimari nō pt ¶ Et io dt
ibm ¶ Cur carnē tuā
de p̄ciosis rebus i pinguas
et adornas quā post
paucos dies vermes sūt
i sepulchro ↄmesturi
ꝛ aiam tuā bonis opibus
nō decoras q̄ deo ꝛ an
gelis eius i iudicio est
p̄ntanda ¶ Cur ꝗo aiam
vilipendis et ei carnē
anteponis ¶ Dnām ancillari
et ancillā dn̄ari mag
na abusio est ¶ It ꝑ dt
id in lo de ↄtemptu ¶ Hodie
filij hoim aie curā ne
gligunt . curā aut carnis
et desideriis perficiunt ¶ Neqz
enim pctāre metuunt sz
puniri ¶ Tu ꝗo carissime no
li minus dignū plus di
ligere magis digno ¶ Noli
corpus extollere et aiam
negligere ¶ Noli ancillā
extollere et dn̄am p̄mitte
ancillari vn̄ ¶ Crisostomus de
reparacōe lapsi ¶ Si aiam

negligi9 ut corpg saluari poteimg / Non enim aia p corpe s3 corpg p aia fcm est / Qui g° qd p(ri)m est negligit et qd s(ecundu)m et inferi9 e extollit et custodit vtrumq3 corrupit / Qui no ordine3 fuabit et qd p(ri)m e colit et custodit / Et si 2m neglexerit p p(ri)mi salute saluabit(ur) et s(ecundu)m / Si g° volueris aia3 tua saluare et bona inde racoz dno r(e)dde(re) ipam instrue sc(ienc)ijs et virtutib9 diuinis / Vn(de) dt plato i Thimeo / Ideo aia iuncta est corpori vt veneret(ur) sc(ienc)ias et virtutes / Si cu magno senoe venerit benigne recipiet(ur) a suo creatore / Si aut relegabi(tur) ad inferna / Secdo r(e)ddeda est raco de corpe nro / Ipm siquide e et castru a deo nob traditu et comissu / Vn(de) Bn(ardus) / Bonu castru custodit q corpg custodit su(um) / Exiget(ur) g° raco de custodia h9 castri vi3 si inimici dni hoc e carnis voluptates et vicia ibi aliq(ui) sut recepti et familiares eis et amici id3 vtutes et bona opa ab inde turpit(er) effugati / Si dya(bo)l9 ibi fuerit recept9 et xp(ist)us vero dnus confuso mo sit expuls9 / Ce(rte) si fecimus magna erit suppliciu

denota pdico(n)is nre et infelicitat(is) et stabim9 ad r(e)ddend(um) e(ius) co(n)racoz / Itz corpg nr(u)m e iumentu et qualiter a deo nobis cc(on)cessu ut ipo vtam(ur) p aie nre comodo et vtilitate de quo demu r(e)dde(re) roz quo ad tria / Vn(de) Crisostom9 / Cibaria v(ir)ga et onus asino. pa(n)is op9 suo et disciplia / Casinu q(uo)d s(ecundu)m designat nrm corpg. cui debe(mus) pams ad sustetacoz ne virga disciplie ad repssione lascivie. z onus boni opis ad p(ro)sequ(i)m penitencie / Exiget g° ro dnis de hoc suo iumento si illi pabulu discrete ministraui9 no nimis laute ipm corpg nutriedo. Va q(ui) seruum 13 19 suu delicate nutrit p(ost)ea illu sentiet co(n)tumace vt h(abe)t(ur) P(ro)u(er)biorum / Ce(rte) no nimis modicu ipi corpi de necessario tribuendo / Ce(rte) si fecimus r(e)putabim(ur) ipo(rum) corporu pemptores / Cont(ra) qd loquit(ur) Bn(ard)9 in epla ad fres de mote dei / Sut et alia corpis exercicia i quibus necee est laborde sic sut vigilie ieiunia et hui(us)mo(d)i que spualia no impediut s(ed) adiuuat si ci rone et discrecoe fiat / Que sic ergo in districtionibus vicio se affligas ut vel deficiente spiritu vel languente corpore spiritualia impediantur. Qui enim se a corporis suo abstulit bonorum operum effectum, spiritum afflixit proximo exemplum et honorem Deo sacrilegium est et horum omnium in deum reus est. Et ideo Gregorius xxx° moralium sic dicit: Per abstinentiam carnis vitia extinguenda sunt, non caro. Unde necesse est ut arte continentie quisque teneat quod non carnem sed vitia occidat. Saepe enim dum in illa hostem insequimur, etiam civem quem diligimus trucidamus. Secundo exigitur sic cum virga discipline id corporis lascivie rebellione et lascivias ipsum cohibendo. Unde Bernardus super cantica: Iugo discipline insolentia morum est domanda. Item dicit idem in epistola: Qui in compositum reddit omnem corporis statum necnon et mentis habitum disciplina. Cervicem submittit et ponit supercilia, componit vultum, ligat oculos, cachinnos prohibet, moderatur linguam, frenat gulam, sedat iram et format incessum. Tertio exigitur dum sit sed ipsum corpus laborare exerceamus in operibus penitencie et virtutum. Unde Augustinus libro de baptismo parvulorum:

post hoc de paradyso emissus Adam contra Eden habitavit ut operaretur in laboribus qui prius deliciis commissus erudiendus erat post peccatum. Unde corporis miseriam reputandum est actualis laboris situ ad opera penitentie facienda nobis a Deo commendatum. Noli ergo illud tenere otiosum cum ignoras quamdiu penes te manebit, ne imperfectio penitentie opere ab illo qui concessit forsitan ipsum invenire repetatur. Et ideo Crisostomus dicit: Si mutuo acceperis bovem ad excolendum operaris instanter et diris forte cras a me tolletur. Contrarium hoc etiam nos facimus cum corpore quod si facis cum ego vel bove. Sic et iumentum a Christo tibi concessum districte mittas ut sustentetur et domentur vicia. Sed virga discipline corrigas ut maneat in obedientia et fulgeat castimonia. Sic ad laborem instruas ut profugat vitia et faciat digna penitentie opera. Taliter possumus domino bona et valentem eum reddere rationem. Tertio reddenda est ratio de proximis et presertim de filiis. Hoc habetur i° Regum iiii°. Ubi legitur quod Heli punitus est pro filiis suis eo quod noverat illos indigne agere et non corripuit illos delinquentes. Et ideo dicitur Proverbiorum xxix°.

Erudi filiu tuu Vn qda
Si tibi sit natq pcante
corrige natu Ne simu
lue poss de iure rea
tu Itr platq de suo sub
dito Ezech. xxxiij. z fili
hominis speculatore dedi
te domui isrl Audies go
ex o'e meo smoz annuncia
bis eis ex me Si me
Impiu dicente ad Impie morte mo
rieris et locutq no fueris
vt se custodiat impius
a via sua et ipe i iqtate
sua morit' Sagwiez eiq
de manu tua requira.
Itr Ezech. xxxiiij°. Ecce
ego ipe sup pastoes et
requira grege meu de
manu eoz Itr dns seu
pnceps terreng racoz eq
reddat de suo inferiori
et sbiecto hō pz Nu. xxv°.
Vbi pncipes adno iussi
sut suspedi i patibulis
qz pp'm ipsi. qz forni
catq fuit ipsq cu filiabq
moab q vocabat eos
ad sacrficia sua vt legi
tur. Tales hosts pnci
pes et plati de quibq
scribit' Je. xxv°. Vlula
te pastores et clama
te aspergite vos cinere
optiates reges. qz com
pleti sut dies vri ut
interficiami. et cadetis qz
vasa pciosa. videat go
plati eccliē et pncipes
vniuse tre q' alijs psut
qlit' comissu sibi grege
vbo pitent z exo refut
instruunt z defendunt

Plati naqz dnt ptn
dore et a lupinis heti
coz insultibq vulpinis
qz fraudibq sagaciter
defensare Pncipes vo
tre dnt peccatores cor
rigere sibi subditos iudi
care z iusticia facere pu
pillos z viduas mise
rables qz psonas dilige
ter ptegere n' qqz in
iustis exactiōibq seu
molestijs aggrauare Ca
ant. n. fore scriptu Sap
vj°. Qz iudiciu duris
simu i hijs qui psunt
fiet Exiguo n. qcedit'
mia potentes at pote
ter tormta pacietur
Ad vos go plati eccle
et pncipes vniuse tre
sut hij smoes mei vt
discatis sapiaz z no ex
cedatis. ac sbditos sic
i struite regite z de
fensate vt durissim
hoc iudiciu vbi forti
oribq fortior z maior
bq maior instat cru
ciacio sentite i die nouis
simo valeatis expectare
Qrto reddenda erit
ro de oibq opibq z co
missis vn Athanasiq
i Symbolo. qz ad cuius
aduentu omes hoies
resurgere hnt cu cor
poribq suis z reddituri
sut de factis ppris roez
Et hoc e qd Aplus
innuit. ij°. ad Cor. v°.
vbi dt. Omes vos ma
nifestari oportz ante.

tribunal xpi vt recipiat
vnusquisqz ppria corporis p
ut gessit siue bonu siue
malu vn Cris° vltio
Cuncta q̄ fiunt adducat
dns ad iudiciu ꝛ no so-
lu magna ꝛ grauia pcta
s; etiā q̄ i occlis nris vi-
dent' modica et quasi
nlla vn pmi q̄ vider'
passus hoīs s; de hoc
dictu ro reddenda Job xiiij
ca° Obseruasti omēs se-
mitas meas ꝛ vesti-
gia pedu meoꝝ consi-
derasti Et sedit capitulo
sequēti Tu quidē gressus
meos dinumerasti Vn eciā
Ieronim° Oculi eius sup
vias hoīm et omēs gres-
sus eius considerat s; ad
hec tribued hs̄ i illis ppe-
trarut Hom de angelo
mane passus hēmite
de quo le' i vitaspatrum
cuiusq̄ a vmo ociosi Et
sic cu scribit' ait Ier°:
De omi vbo ocioso qd
locuti fuerit hoīes red-
dent racōe i die iudicij
Sap p° Cum loqt' in-
iqua no potit late nc
ptreit illu corruptōis
iudiciu Cimimu vider'
vana cogitacio ꝛ tydr'
Sap j° In cogitacoibz
impij interogacō erit
Et eius vj° Ipe cogi-
tacones nras scruta-
bit' vn vsa' vltio Ego
at opa eoꝝ et cogita-
cones venia ut congre-
gem cu oibz gentibus
viz ad iudiciu put

gentes iudicabo Vergo
hec Johel iij° In diebus
illis congregabo omēs gentes
et reducā illas i valle
Josophat et disceptabo
cu eis ibi sup populo meo
et hereditate mea isrl
Vnde ergo opa nra cogita-
cones et vba strictissime
iudicabunt' Ita ut dicat
Gregorius sic id ait Ieronim
Omēs capilli vri numerati
sunt Sic deus vias nras
considerat et gressus dinu-
merat vt nec minime co-
gitacoes et vba minutis-
sima q apud nos viluert
teius iudicio remanebut
idiscussa Tuc enim vniu-
sa opa nra taq si i scro-
libz essent scripta erunt oibz
manifesta Ita vt scribit'
Eccl xij° In fine hois de-
nudacio opm illius Contra
est ro reddenda no solu
de malis commissis s; eciam
de bonis pmissis Vn ait
Ieron° Tunc dicet rex hiis
qui a sinistris eius erunt
Discedite a me maledci
i ignem etnu qui patus e
dyabolo et angelis suis
Esuriui ꝛ no dedistis mi
manducare ꝛ ceteā qserr'
Et fuit vna de causis que
diues epulo no inuenit aq
refrigeracioz Contra paup
lazaru de micis eius mese
nichil potuit obtinere Itē
no solu de commissis ꝛ omissi
racio reddet' s; eciā de tpe
pdito in quo mala fca sut
et bona plurima neglec-
ta Eccl xvij° Num' dceꝑ
ꝛ tepus dedit illi dns vt

ipsius salubriter ad eius honore et propriam salutem convertetur, quod multi tamen vilipendunt et tempus inutiliter consumunt. Unde Bernardus in sermone ad scolares loquitur sic dicens: Nichil preciosius tempore, sed heu nichil hodie vilius reputatur. Transeunt dies salutis et nemo recogitat, nemo sibi perire diem et nunquam rediturum causatur. Et sic non peribit capillus de capite, sic nec momentum de tempore de quo racio non exigetur. Quantum hoc timebat beatus Anshelmus in meditacionibus suis ita dicens: O lignum aridum et inutile, eternis ignibus dignum, quid enim respondebis in illo die, cum causa exigetur a te usque ad ictum oculi omne tempus vivendi tibi impensum qualiter a te fuit expensum. Et ideo dicit Sapiens Ecclesiastici iiij: Fili, conserva tempus. Secundo et ultimo reddenda erit racio de omnibus donis a deo receptis. Ipse enim dominus nichil dat de quo non velit habere racionem. Unde potius videtur commodare quam simpliciter dare. Ipse enim requiret racionem de omni dato, sive sit spirituale, ut sunt bona anime naturalia, acquisita et infusa; sive corporale, ut sunt fortitudo, agilitas et pulchritudo; sive temporale, ut sunt potestates, divicie et honores. De his omnibus patet exemplariter et parabolice Mat. xxv de quinque talentis. Et Luce xix de nobili qui tradidit servis suis decem mnas, de quibus omnibus oportuit racionem reddi et computacionem fieri specialem. Et ideo sic scribitur Job xix: Scitote esse iudicium, scilicet breviter fiendum vel faciendum, in quo de omnibus et singulis super eis tam potius racio strictissima exigetur. Unde dicebat Job xxxi: Quid faciam cum surrexerit ad iudicandum dominus et cum quesierit, quid respondebo illi? Quam velociter veniet gressus et interrogacio de omnibus operibus nostris. Nam iuxta est dies perdicionis et adesse festinant tempora, scilicet quando dominus iudicabit populum suum, quia ut dicitur Abdie capitulo unico: Iuxta est dies domini super omnes gentes. Ipse namque dicit Apocalypsis iij: Ecce venio cito. Et ideo dicitur Marci xiij: Vigilate, nescitis enim quando dominus veniet, sero an media nocte an gallicantu an mane, ne cum venerit repente inveniat vos dormientes. Quod autem vobis dico omnibus dico: Vigilate. Nam si non vigilaveris veniam ad te tanquam fur, et nescies qua hora veniam ad te tanquam fur. Item Apocalypsis ultimo: Ecce venio cito et merces mea mecum est reddere unicuique secundum opera sua. Et igitur karissimi cum de tot et tantis oportebit

te ia cito et qui i pmisse
et subito redde vocem.
ppe vigila. diliget te qo
amnd. gsciam qz tuaz
fiditq expurga. Vt
tu dnus ad iudicandu ue
neit possis eu qvenien
ter vnalde z i oclis eius
gram at pccoz veniaz
misericordie invenire. Et
hoc est qd suadet tibi
Ecci. xviij. vbi dr. An
iudicium interoga temet
ipm et i gspcu dei iue
nies ppiciacoz eius. C. 24

Judiciu tremendu sit ppt' s'me placitoz

Ultimu qd finale iu
diciu reddit formi
dable et pauescendu z
horribil expectacio
sentencie que a iusto iudice
fuit crudelit' est ferenda
hec at sentencia e terribil
specialit' ppt' tria pmu z
icertitudo sne siue du
bitacio nulli em gstat
an psse ul con se sente
na vt dr Eccl. ix. Sut
iusti atz sapientes et
opa eoz i manu dei Et
tn nescit ho vtz odio
an amore dignus sit s
oia i futurm suat' icerta
Vnde legit in vitas prm
q cu Abbas Agathon
moritq p tres dies
stetit imobil aptis
oclis et fres cu pul
sarent dicentes Abba
vbi es. Rndit i iudi
cio oim astito gspec
tu Et dixerunt fres
Tu times. Dixit In

tima virtute qua potui
madata dei custodiui
Sz ho su et nescio vtz
opa mea accepta fue
rit cora deo. qz alit'
sut iudicia dei z aliter
hoim. et ideo timeo n
gfido ul vendo an deu.
Et. n. Greg. Sepe ius
ticia nra ad examē di
uine iusticie deducta
iniusticia e. z pleroqz
sordet i gspcu iudicis qd
i intencoe fulget opant's
Vn pu. xiiij. Est via
q videt' hoi iusta no
uissima at eius deducut
ad interitu Et qz iste
scs pr Agathon tam cor
dialit' adtendebat ideo
quis i madat' dei cus
todiendis diligentissimus
fuit. futurm tn iudiciu
valde timuit et expa
uit Vt lr adhuc i vi
tas prm Qz qda senex
dixit Tres res timeo
Vna vi3 qn aia mea
egressura est de corpe
Alia qn occursura est
ipi deo Tercia qn fi
nale snaz i die nouis
simo expectauit auditura
Sic e glit' ho iudiciu mul
ti scoz prm timuerut
ppt' icertitudinez sne tuc
ferende Et n' inmerito est
timendu Vnde Mt. vij. Et sc
va saluatoris multi dicet
mi Dne dne. None i no
mie tuo pphetauim et
demonia eiecimus et
virtutes multas fecim Et
tuc gstebit' illis dicens

Nūq̄ noui uos discedi-
te a me. Si pphe et fu-
gates demōes et mira-
cula i dei noīe facietes
tuc repellent'. quis po-
terit ee secur' quis ta-
ste hic possit viuē q
i h° iudicio nō ht tre-
mē habeat et timē. Nullus
vellet cū nō sit mūdus
a sorde sup trā. Etiā nt
infans vni' diei hic
ē q scribit' ysa lxiiij°.
Facti sum' nos oms vt i-
mundi et qi pann' me-
struate vniu'se iustitie
nre. Igit' de oibus opibus
nris in h° iudicio pdu-
cedis qntūcūqʒ ee vi-
deat' bona siue iusta
demū merito formidē.
Vn Job ix°. Verebar oia
opa mea. Eti bt' pau-
lus vas eleccōis q'uis
de nullo pctō qscius sibi
fuit. Dicit n. act'
xxiij°. Ego oi qsciā bo-
na qusatus sū apud dm
vsqʒ i hodiernū diē. Et
sic scribi' Ecc' v°. De p-
piciatu pccōr noli
ee sī metu. Vn j° Ad
Cor iiij°. qi p[illegible]
dt. Nichil m' qscius su
sʒ i h° iustificatus no su
hic. Greg' ait. Iusti
at oīe qd agūt me-
tuūt du tante qside-
rāt an quātu iudice
stabūt. Omnes n. stabim'
an tribunal xpi. Scribit
aplus xiiij° Ad ro. Et
igit' quid ego miser eius

dicā aut q facia du-
nil pfera aū tantū in-
dice. Verbū illi' se-
tecie duru z lameta-
bilis ymo itollerabil
plācō cū ita dicet'.
Mt xxv°. Cū venerit
filius hoīs i maiestate
sua z oms angeli cu
eo. tuc sedebit sup
sede maiestatis sue
z qgregabut' an eum
oms getes. et sepa-
bit eos ab iuice sic
pastor segregat oues
ab hedis. et statuet
qde oues a dextris
hedos at a sinistris. Tc
dicet rex hiis qui a
dextris eius erut. Ve-
nite bndci patris mei
possidete patu vob
regnu a qstitucōe mu-
di. Esuriui eni et de-
distis mi mādutare z
cetera q secut'. Tuc
dicet z hiis qui a si-
nistris eius erūt. Disce-
dite a me maledicti
i ignē etnū q patus
ē dyabolo et angelis ei'.
Vn qdā Iudic' i lite-
ralibus vox ite ve-
nite. Dice' rep'bis ite
pbis venite. O grossis-
simu et dulce epi
alloquiū. cū dixerit
venite. O durū z amarū
ymo itollerabile vbū cū
pnuciauit. Discedite
a me sū ite. Vox ue
appeal vox. Appa vox
ite. mitis z bndci venite

Vn̄ Bernd9. O quā grāue
quā īmite a ſiniſtris
erit ite. Quā ſuaue a dextris
vos venite dicz rex
largitor vite. Iſte ē
gladius ab vtraqꝫ pte a-
cutꝰ exiens de ore
filij hoīs vt hꝫ Apoc
1o Et etiā xix. Certe
tūc pcutiet trā vga
oris ſui et ſpū labio-
rū ſuorꝫ īficiet im-
piū vt hꝫ Yſa xi. O
quā terribile ē illa vo-
ce tūc audire. Vn̄ Augꝰ
ſup Johēm. Cū cecide-
rūt ad voce vnā xpi
morituri quid faciet
ſub voce iudicaturi. Ipe
xpūs rugiet tāqꝫ leo
Amos iij. Leo rugiet
quis nō timebit. Itē Yſa
vo. Rugitꝰ eiꝰ vt leo-
nis. Et Jere. xxv. Dn̄s
de excelſo rugiet ⁊
de habitaculo ſuo dabit
vocē ſuā pueniet ecz ſo-
nitꝰ vſqꝫ ad extrema
tre qꝛ iudiciū dn̄o
cū gētibꝰ. Certe tūc
vox dn̄i erit ī vtute
vox dn̄i ī magnificētia
vox dn̄i cōfringētis ce-
dros. Ita tūc dn̄s cō-
friget cedros libani
hoc ē ſupbos ⁊ elatos
eiꝰ ſpeciales inimicos
qui mox ut honorifi-
cati fuerit et tamqꝫ
cedri exaltati quaſi ad
modū fumi deficiet
cū in hoc iudicio humi-
liati fuerit a dn̄o et
qui penitꝰ ad nichilū re-
dacti. Hec eſt vox dn̄i
eſt ſic tonitruū vbe-
ras ſtra. Jo Job xxvi.
dicebat. Quis poterit
tonitruū magnitudinis
eiꝰ intueri. Vn̄ pꝰ. Into-
nuit de celo dn̄s et al-
tiſſimꝰ dedit vocē ſuā.
Itē Job xxxvij. Tonabit
dn̄s voce ſua mirabilit
qui facit magna ⁊ iſcru-
tabilia. Hic Anſhelmꝰ
ī meditacōibꝰ ſuis dt.
Quid dormitas aīa te-
pida et enormi digna.
Qui nō expgiſcitur q̄
nō tremit ad ictū to-
nitruū nō dormit ſꝫ
mortuꝰ ē. Itē viij dn̄s
erit ad modū fulguris cho-
ruſcātis. Vn̄ Zachar ix
Exibit vt fulgur ia-
culū eiꝰ ⁊ dn̄s ī tuba
canet. Certe ſic dicit
Yſa xxvij. In illa die
clangetur tuba magna.
Hic dicit Criſ9 ſup m.
ait xxiiij. Virtutes celo-
rū mouebunt. Vere vox
magna vox tube ter-
ribilis. cui oīa obediūt
elemēta. Que petras
ſcindit. Inferos apit
portas ereas frangit
vincla mortuorꝫ diru-
pit. et de pfūdo abiſſi
aīas liberatas corpibꝰ
ſuis reddit et ad iudi-
ciū re cōpellit. Hꝫ at
ſia cuiꝰ cōſuent ī ope
qꝫ ſagitta. tranſit ī ae-
re dicete Aplo 1o Cor
xv. In momēto ī ictu

celi in nouissima tuba De
hac etiam tuba dicit Ieronimus
super matheum Quociens
diem illum considero tociens
toto corde contremisco Siue
etiam comedo siue bibo
siue aliquid aliud facio
semper videtur illa terribilis tu-
ba sonare in auribus meis
Surgite vos mortui
venite ad iudicium Hunc
diem frequenter debet considerare
quilibet tribulatus seu omni
pena aggrauatus et mag-
num inde suscipiet in anima
sublevamen Vnde Gregorius
in omelia Diem illum
fratres karissimi ante oculos vestros
ponite et quicquid modo graue
cernitur in eius comparacione
levescet Demum etiam hanc
diem propheta commemorat(?) et time-
nda est dies ire dies mag-
na et amara valde Vnde
Sophonie i° legitur Vox diei
domini amara tribulabitur
ibi fortis Dies ire dies
illa dies tenebrarum et ca-
liginis dies tribulacionis
et angustie dies cala-
mitatis et miserie dies
nebule et turbinis di-
es tube et clangoris Item
ysaias xiij° Ecce dies domini
crudelis veniet indig-
nacionis plenus et ire et
furoris Johel ij° Sol con-
uertetur in tenebras et
luna in sanguinem antequam ve-
niet dies domini magnus
et horribilis Quantum me-
tuebat beatus Bernhardus
hunc diem qui dixit Cum

recordor mortuus quid
post mortem sum facturus ter-
ret timor me venturus
quod experto non securus
Terret dies illa tribulacionis
dies ire et furoris dies
luctus et meroris dies
vltrix peccatorum De hac
etiam die sic ait idem in
sermone Nudi stabunt ante
tribunal Christi vt audi-
ant vocem iudicij qui
obturauerunt aures ad
vocem consilij Quid enim
loquitur deus Agite inquit
penitenciam multi tamen dissimu-
lant et multi continent
aures suas et dicunt
Durus est hic sermo Non im-
pii non sic Tunc in conue-
nit durus sermo vnus as-
perius cum pronunciatum fue-
rit Ite maledicti in ignem
eternum Quid ergo dicet
in illa die terribili miseri
peccatores precipue condempna-
ti cum viderint sanctos ad
regnum vocari dum semet
ipsos ad mortis suppli-
cia eternaliter destinari
Certe sic dicent Sap
v° alias v° Gementes
pro angustia spiritus dicent
intra se penitenciam agentes
Hij sunt quos aliquando ha-
buimus in derisum et in similitu-
dinem improperij Nos insen-
sati vitam illorum estima-
bamus insaniam et finem
illorum sine honore Quomodo
computati sunt inter filios
dei et inter sanctos sors
illorum est Ergo erra-
uimus a via veritatis et

lumē iusticie nō luxit
nob. et intelligencie sol
nō est ortꝰ nobis. Las
sati sumꝰ ī via iniq̄tatis
et pdicōis et ambula
uimꝰ vias difficiles. Via
aūt dñi ignorauimꝰ. Quid
nob pfuit supbia aut
quid diuiciaꝝ iactancia
ꝯtulit nob. Transiert n.
oīa illa tanq̄ vmbra ꝛ
tanq̄ nūcius pcurrēs ꝛ tanq̄
nauis q̄ ptransit fluc
tuantē aquā. cuiꝰ cū pte
rit nō est vestigiū in
venire. Certe hec ꝯfes
sio et pnīa tunc erit ni
mis tarda. pcitebunt
quidē ad penā s; nō co
uertent' ad veniā. Nam
tunc nō erit amplꝰ locꝰ
mīe et venie s; equi
tatis ꝛ iusticie. Tunc p
nunciabit' a tremēdo iu
dice. Ite ꝛ venite. O
quantū hec snīa aborrēdꝰ
est timenda. Unde leg' in
vitaspm̄. Quidā sta
tim ꝯpulsus fornicacōis spm̄
q̄uit teptaret' expectauit
dnm̄ vt teptator ei
visibilit' appareret. Quod
fcm̄ ē. Tunc statī ille ait
Quid tibi pficit q̄ sic
me teptas. Est n. sū
ma fatuitas. Nosti naq̄
p te aliq̄s ī pctm̄ pcipi
tas. pctm̄ tuū aggrauas
et eos q̄nti penā tuā
sic augmētas. Respndens
demon ait. Multo magꝰ
verū ē qd̄ loq'is. Scio
enī q̄ q̄nto plures pc
rāe fecero tanto die iudi
cii ampliꝰ retardabo. Il
lū aūt diē sup oīa refor
mido ī quo dura illa
snīam me auditurū ex
pecto. Ite maledicti ī ig
nē etnū q̄ patꝰ ē dyabo
lo et anglis eiꝰ. Et ut ful
minacōeꝫ illiꝰ snīe saltē
ad tps valeā retardare
nō intmitto hoīes tā ꝯtinuit'
dampnare et teptare. O
deꝰ etne quantū tūc demo
nes et miseri pccōres ti
mebunt et ab ore toni
trui tui formidabūt. Er
go si volueris hanc vocē
nō timere et ī die illa hor
ribili ꝛ magna securꝰ e
sse. semina nūc opa iusti
ciē pietatis ꝛ mīe. Qz felix
fuerit et multū btūs. qui
nc intelligit sup egenū
ꝛ paupem. Quia ī illa
die mala liberabit eū
dnus. Ps° xl°. Bene fit
aīe sue vir misericors.
Vocabit eos dignos fructꝰ pnīe
qui nūc serūt in la
crimis et dolore. Tunc ve
nientes venient portantes
manipulos suos cū mag
na exultacōe. Heu multi
nunc serunt spinas et zi
zania putantes se tunc
triticū messuros. Nō sic
impii nō sic. Quecūq; enī
seminauit hō hec ꝛ metet
dt Aplꝰ ad Gal vi°. Er
go dt dnꝰ Ozee x°. Ara
tis impietatē iniq̄tatē
messuistis. Unde q̄ seīauit
pctm̄ ꝛ actꝰ nequicie me
tet iehennalē penā. Qui nūc
vero opa pnīe ꝛ v'tutes

colliget gloriam sempiternam
Ita qui bona egerunt ibunt
in vitam eternam Qui vero
mala in ignem eternum Opera
enim illorum sequuntur illos ut
scribitur Apoc. xiiij. Na-
tunc opera saluabunt et opera
condempnabunt hic est quod dicitur
Joh. v. venit hora in qua
omnes qui in monumentis sunt
audient vocem dei et pro-
dient qui bona fecerunt in re-
surrectionem vite Qui vero
mala in resurrectionem iu-
dicij Vnde Apoc. ij. dicit Iu-
dex affuturus Ego sum
scrutans renes et corda
et dabo vnicuique vestrum secundum
opera sua Itaut dicitur Abdie
capitulo vnico Sic fecisti fiat
tibi Et ergo scribitur Ier. l.
et fiet vox iudicis ad an-
gelos malos de peccatore
condempnato sic dicens Red-
dite ei secundum opus suum iuxta
omnia que fecit facite illi Er-
go si volueris autumpni
bonum fructum habere et multis
fructibus habundare se-
mina nunc largiter in hoc
vere presentis huius vite Ita
qui parce seminat parce
et metet Et qui semi-
nat in benedictionibus de bene-
dictionibus et metet vt habetur
ij ad Cor. ix. Sic etiam
qui seminat in maledic-
tionibus et peccatis de eisdem
metet Ita vt dicitur prouerbio
qui Quod sibi quisque serit
presentis tempore vite Hoc sibi
messis erit dum dicitur Ite
venite Terrenum vo ppt

quod sententia iudicis dicitur terri-
bilis et desolata et omni
dolore plena dampnatorum
a deo et angelis et omnibus
sanctis eterna separatio Lu-
pus sinistra a demonibus
rapietur Instanti enim
et sententia horribili
illa sententia ab omne populo pro-
mulgata erunt parati de-
mones crudelissimi
rapientes animas mise-
rorum ducentes eas velo-
citer ad supplicium sempiter-
num hoc est prefiguratum
Hester vij. De ministris
Assueri regis qui erant
auidissimi et parati ad
suspendendum Aman vnde
dicitur ibidem Nec dum ~~ore~~ verbum
de ore regis exibat
et statim operuerunt fa-
ciem eius filii regis Sic
diaboli in die illa erunt
paratissimi ad statim ra-
piendum animas peccatorum Et
hoc est quod dicitur in lamen-
tacionibus Ieremie capitulo j. Omnes
persecutores eius apprehen-
derunt eam Vnde Crisostomus
de reparatione lapsi Co-
gita seuos illos et hor-
redos penarum ministros
qui peccatores precipitant
ad supplicia sempiterna
Dicit Hugo de sancto victore
Tortores horribiles
qui nunquam miserebuntur erunt
parati vt data sententia con-
dapnacionis rapiant ad
tormenta Tunc mise-
rande miser lamentando

dices Sustepert me sic leo paratus ad predam Et sic catulus leonis habitans in abditis O dolor ineffabilis O pena inhorribilis talis amarissime separacionis Vnde Bernhardus in meditacionibus suis dicit Et nunc putas maior erit quis luctus quam contristia cum separabuntur mali a consortio iustorum et a visione dei et traditi in potestatem demonum ibunt cum illis in igne eternum Ibique erit sine fine in luctu et gemitu procul relegati a beata patria paradisi et in iehena nunquam lucem visitaturi Nunc quanticumque culpe penam sustinentes Tunc illi miseri peccatores de omni redempcione desperantes vsque in eternum non videbunt lumen Vnde ibunt in inferiora terre tradentur in manus gladij partes vulpium erunt hoc est ipsorum demonum qui sunt fraudulenti et nequissimi in sibi ad nocendum De hac separacionis pena sic dicit Crisostomus in libello de reparacione lapsi Nonnulli imperitorum putant sibi satis esse et optabile videri si tantummodo careat iehenna Ego autem multo grauiores quam gehennam dico cruciatus remoueri et abici ab illa gloria Nec puto ita acerba esse gehenne supplicia vt sunt illa de quibus audiuimus quod dicit beatus Petrus Torquetur is qui arcetur in conspectu xpi hoc crede in penis omnibus grauius est et hoc est quod solum superat et gehenna hec ille Vnde Ysa id est Ysaie xxvi Foridetur et igne mittetur intollerabilis est gehena quis nesciat et supplicium horribile Tamen si mille quis gehennas ponat nichil tale est dicturus quale est ab honore illius glorie expelli et expositum esse a xpo Vnde [illegible] Augustinus Reprobi mallet omne tormentum sustinere quam videre faciem indignati Vnde Johel ij° A facie eius contremuit terra moti sunt celi sol et luna obtenebrati sunt et stelle retraxerunt splendorem suum a facie eius tructabuntur populi Certe domine tunc peccatores infirmabuntur et peribunt a facie tua et hoc pre dolore nimio cum eam viderint aduersam et quo ad ipsos terribiliter commotam et crudelissime durante tunc id Ysaie xviij° Dorsum et non faciem ostendam eis in die perdicionis eorum O qualis separacio O quam grauis et amaritudine diuisio cuiuslibet peccatoris a facie domini sibi taliter indignati et horribiliter dicentis Amen amen dico vobis nescio vos Vnde quidam Clarorum tristis discessus tristior istis Corporis ac die tristissima a deitate Caiffie ppt hora supradicta et quasi infinitabilia que causa brevitatis obmittuntur Respicite et levate capita vestra acsi timore et tremore diei illius preavete Vnde sic dicitur Sophon. i° Iuxta est dies domini magnus iuxta et velox nimis Et ideo dicitur ysa. xiij° Vlulate quia prope est dies domini Vigilate itaque quia nescitis diem neque horam Scribitur Mat. xxv° Vnde paulus ad Tessal. vltimo capitulo Fratres ipsi diligenter scitis quia dies domini sicut fur ita in nocte veniet Cum enim dixerint pax et securitas tunc repentinus eis superveniet interitus et sicut dolor in utero habentis et non effugient Vos autem fratres non estis in tenebris ut vos dies illa tamquam fur comprehendat Omnes enim vos filii lucis estis et filii diei Igitur non dormiamus sicut ceteri sed vigilemus et sobrii simus Hec ubi supra. Item Luce xxi° Attendite vobis ne forte graventur corda vestra crapula et ebrietate et curis huius vite et superveniat in vos repentina dies illa Tamquam laqueus enim superveniet in omnes qui sedent super faciem universe terre Vigilate itaque omni tempore orantes ut digni habeamini fugere ista omnia que futura sunt et stare ante filium hominis Hec ibi Omnia Nam in veritate ibi erit timor et tremor et intollerabilis dolor Vnde Iohel ij° Magnus dies domini et terribilis valde et quis sustinebit eum Et ysa. ij° Introibunt in speluncas petrarum et voragines terre a facie formidinis domini et a gloria maiestatis eius cum surrexerit percutere terram et in furore obstupefacient gentes et in fremitu conculcabit terram sic scribitur Abacuk iij° Et ideo dicitur ysa. x° Quid facietis in die visitationis et calamitatis de longe venientis ad cuius fugietis auxilium Certe tunc peccatori nullum erit refugium nullum solamen seu adiutorium tunc erit Vnde Anshelmus in libro de similitudinibus Ad dextris erunt peccata accusantia a sinistris infinita demonia Subtus horrendum chaos inferni Desuper presencia iudicis irati Foris mundus ardens Intus consciencia urens ubi iustus vix salvabitur heu miser peccator sic deprehensus quo fugiet Latere tunc erit impossibile et apparere intollerabile Iste est dira sententia eo magis formidabilis et timenda quia non solum corpus diiudicat sed etiam ipsam animam condempnat Vnde legitur in exemplo quod duo fratres quorum unus erat

fatuꝯ et alt' sapiens
ibat pit' ī eadē via Cū
at venisset ad biuiū
vbi erāt due vie Vna
delectabil' et pulchra
reliq̄ uo īabilis ⁊ as-
pera Fatuꝯ videns viā
delectabilē dixit sapienti
Eamꝯ ꝑ hāc viā Sa-
piens r̄ndit Fr̄ ⁊ſi via
ista ꝑ quā tu desyde-
ras delectabil' ſit tn̄ ad
malū hospiciū ī fine
deducit Vn̄ ꝯsulo ut
ꝑ alia via eamꝯ Na
q̄uis ipa ē aspa ⁊ in-
abil' ducit tn̄ final'
ad hospiciū laudabile
magne hōestat' et
quiet' R̄ndit fatuꝯ
magis volo oculis meis
crede q̄ tibi de hijs q̄
tu nō vides Et sic po-
suit se ī via delectabili
et amena Qd' sapiens
ꝯsiderans qui nollens eū
relinquere ipm̄ sequebat'
Pergentes aūt pit' inci-
derunt statim ī latrones
qui eos abinuice sepa-
rates posuerūt ī car-
cerib' diuisis Fc̄m est
aūt q̄ rex istiꝯ t're p-
ciperet quoda die oēs
īcarceratos corā se
adduci vt ipos iudica-
ret Venientes aūt isti
duo int' ceteros cū se
mutuo viderent sapi-
ens dixit regi O dn̄e
rex et iudex valde
vobis conqueror de isto
frē meo Nā cū essē

pit' ī via ⁊ ipe sit fa-
tuꝯ. ego uo sapiens re-
putatꝯ nolebat mi cre-
de ut iremꝯ ꝑ quā-
dā via bona quā sibi
demonstrauī. Sꝫ fecit me se-
cū ire ꝑ quādā viā
mala vbi cecidimꝯ ī lat-
rones Vn̄ reꝯ est mort'
mee. ⁊ fatuꝯ dixit eq̄
rio regi. Dn̄e rex ego
aduersꝯ frēm meū maiorē
hēo causā et racōꝫ cōq̄-
redi Nā cū ipe sapiens
ē nō debuissꝫ tā facilit'
me secutꝯ fuisse ꝑ via
quā sciuit fore mala.
Qd' si nō fecissꝫ redisse
vtiq̄ et secutꝯ eū fuisse
et pn̄s piclm̄ vitateq̄
īcurrissem Vn̄ ille reꝯ
ē mort' mee hijs vis
ex vtraq̄ pte audit' rex
tlem ptulit sniaꝫ dicens
Tu fatue noluisti sapi-
enti crede ⁊ tu sapiens
secutꝯ es fatuū ī itine-
re igit' ambo debet' sus-
pendi ⁊ morte cōdēp-
nari Sic erit ī die iudi-
cij et cōsumacōe sc̄li cū
spūs aīe de latibul'
et corpa de sepulcr' ad
recipiendū iudiciū de cō-
missis oībꝯ et omissis
Nā corpꝯ fatuū. qꝛ nō-
luit ꝯsiliū aīe sapient'
sequi Et spūs sapiens
qꝛ secutꝯ ē corpꝯ fatuū
ergo dāpnabunt' ambo iu-
dicio ī eterno Et hac de
cā sn̄ia iudicꝭ dr̄ gladiꝯ
ex vtraq̄ pte acutꝯ vt
habet' Apocal' j° Nā puniet

118

quo ad corpus et aiam miserorum pudore. Vn mat xo. Illum timete qui pt corpus et aiaz pde i gehenna. Ista autem sniaz reddit multu formidabilez et tremenda qlitaz ipius iudicis. Est n ferenda a iudice circuspecto ymo prudentissimo qui no potest falli qa oia sibi cognita et nota sunt. Ipse n novit abscondita cordis scrutatur renes z corda deus. Vn ad heb iiijo. Oia nuda et apta sut oculis eius. Deus em ituetur cor. ut habetur io re xvi. Vn ecc xxiijo. Oculi dni multo plus lucidiores sut sole circuspicientes omnes vias hoim et pfud abissi et hoim corda ituentes i absconditas ptes. Et ergo ut dicit Boecius. Magna nobis idicta e benfaciedi necitas cu agamus oia nobis iudicta an oculos iudicis cuncta cernentis. Iere xxxijo. Oculi tui apti sut sup omnes vias filiorum ada. vt reddas unicuiqz sm vias suas et sm fructum adinventionum eius. Iste e iudex valde metuendus. Cui impceptibile e omne solidu et aptum e secretu. Cui obscura claret. muta rndet. mens sine voce loquitur. et silentiu cofitetur. Hec est snia ferenda e a iudice iustissimo qui no potest flecti qa iudicabit orbem terrarum i iusticia et populos i equitate. Nullius em veretur potenciam nec alicuius accipit psonam nec aliquo munere placatur. Vn Deut xo. Deus magnus e potens et terribilis qui psonam no accipit nec munera. Certe tunc valebit plus pura osciencia quam marsupia plena. Tunc divitibus nichil pderit diviciarum copia. sed solum pietatis et iusticie psunt opera. Ezech vij. Argentum foras eicietur et aurum eorum i sterquilinium erit. Aurum et argentum eorum no valebit liberare eos i die furoris dni. Tunc apparebit dolus seculi falsitas mundi ac vilitas et idignitas omnium diviciarum. O quam dulce quam iocundum erit tunc odisse mundum. Et quam triste et amarum dilexisse mundum carnaliter. Hec est snia ferenda e a iudice qui precibus no corrumpitur neque mitigatur. pv vj. Non acquiescet cuiusquam precibus. Et ideo ut dicit Crisostomus. Ibi angeli no pro hominibus intercedent qa iustus iudex. tunc no facit misericordiam. sed reddet unicuiqz sm merita sua vel demerita equa et iflexibili iusticia. Vn Ozee viijo. Rom via eorum faciam eis et secundum iudicium eorum iudicabo eos et scient quia ego dominus. Et ideo Job ix° expavescens dicebat: Verebar omnia opera mea sciens quod non parceres delinquenti. De hiis omnibus Rom. ij°: In persona iuste quidem iudicabit nec personam acceptabit. Precio non corrumpetur sicut nec precibus flectetur. Et ysola boa diliget ibi deserere iusticiam ubi maius non potest invenire. Ita ut scribitur Prov. xj°: Non proderunt divicie in die ulcionis, sed iusticia liberabit tunc a morte. Calsste si scolares lectiones suas nescientes valde timent de examine magistri quia forte acriter corrigentur, quam sunt tunc timere miseri peccatores de examine auditione summi magistri et iudicis qui non studuerunt in libro iusticie et veritatis. Certe in hoc examine qui nunc malignantur extimabuntur. Iniusti enim punientur et semen impiorum peribit. Econtrario tunc in memoria erunt iusti et ab auditione mala non timebunt. Et ideo dicitur Ecc. xviij°: Ante iudicium para tibi iusticiam. Hec ergo si ita fecerit a iudice crudeli et commoto quod non potest placari. Ita dominus qui nunc nimis mansuetus est ut agnus tunc apparebit quasi leo rugiens crudelis et commotus. Unde Osee xiij°. Et putte verba domini de avaris gulosis et superbis in die iudicij sic dicet: Iuxta pascua sua adimpleti sunt et saturati. Elevaverunt cor suum et obliti sunt mei. Et ero eis quasi leena et sicut pardus in via assyriorum. Occurram eis quasi ursa raptis catulis et dirumpam interiora iecoris eorum et consumam eos quasi leo crudelius crudelius quam in istis bestijs possunt inveniri. Ut dicit dominus ad impium condempnandum in Ezechiel vij°: Finis venit super quatuor plagas terre. Nunc finis super te et emittam furorem meum in te et iudicabo te ~~secundum~~ iuxta vias tuas. Et ponam contra te omnes abhominaciones tuas et non parcet oculus meus super te et non miserebor, sed vias tuas ponam super te et abhominaciones tue in medio tui erunt. Et scietis quia ego dominus. Veniet dominus ipse, est dies occisionis. Nunc de propinquo effundam iram meam super te et complebo furorem meum in te. Certe domine sicut ignis qui comburit silvam et sicut flamma comburens montes ita ~~tunc~~ persequeris tunc illos in tempestate tua et in ira tua turbabis eos. Tunc enim exardescit sicut ignis ira tua et in furore tuo obstupefacies gentes. De quo dicitur Ysa. xxx. Ecce nomen domini de longinquo veniet ardens furor eius et grauis ad portandum labia eius repleta sunt indignacione et lingua eius quasi ignis deuorans. Et spiritus eius quasi torrens inundans vsque ad medium colli ad perdendas gentes ad nichilum. Hunc furorem preuidit Job ipse cum dixit: Quis michi hoc tribuat vt in inferno protegas me et abscondas me donec pertranseat furor tuus. Vere tanta erit tunc seueritas iudicis quod nec verbis potest exprimi nec mente cogitari. Omnia enim iudicia ab inicio seculi super humanum genus habita sunt tanquam stille respectu furoris domini quod in hoc iudicio exercebit. Ecce quam districtus rediet ad iudicium qui mitis resurrexit et transiit ad celum. Vnde Gregorius in Omelia super id Joh. xx.

Thomas vnus de duodecim qui dicitur didimus sic ait: Fratres vitam vestram moresque componite et eum qui mitis resurrexit a mortuis quam districtus veniet in iudicio perpendite. Certe in die tremendi examinis sui cum angelis et archangelis et cum thronis et cum dominacionibus cum principatibus et potestatibus apparebit celis et terris ardentibus cunctis quoque elementis in obsequium sui terrore commotis. Hunc igitur tantum pauorem iudicem ante oculos vestros ponite. Hunc venturum timete vt hunc cum venerit non timidi sed securi videatis. Timendus est ergo modo ne tunc timeatur. Terror eius ad vsum bone actionis nos exerceat. Metus illius vitam nostram a prauitatibus compescat. Certe si aliquis vestrum cum suo aduersario causam dicturus in medio iudicio die crastina esset exhibendus tota forsitan nocte insompnem duceret quid sibi dici posset, quid obiectionibus responderet seu sollicita et estuanti mente versaret ne me inueniret asperum vehementer metueret et ne apud me noxius appareret formidaret. Et quis ego? scilicet quod ego nimirum non longe post futurus post hominem vermis post vermem puluis. Si igitur tanta cura pertimescitur iudicium pulueris, qua intencione cogitandum est quanta formidine preuidendum iudicium tante maiestatis. Hec omnia ille supra.

Adhuc sunt alia quedam predictam penam aggrauancia

p̉mi viꝫ ꝙ ibi nō ē po-
testas resistēdi Sap
xi°. Virtuti brachij tui
quis resistet Et ysae
xiiij°. Zelus resistet
iudicio tuo V̉e nllꝯ pt
resistē. Sꝫ omīs gnalit'
oportꝫ cōparē ac snīaz
suum iudicis velit nolit
cora angl'is exp̄tāe
Ipē eni loqu' p ysayā
xlvij° ad pccorē ꝯdep-
nadū in hec vba Reue-
labit' ignomīa tua ⁊
videbit' obpbrium tuū
vltiōz capiā et nō re-
sistet m̄ hō Vn Iob
ix°. Deꝯ cuiꝯ ire nēo
resistē pt Ita si for-
titudo q̄rit' fortissi̅ꝯ
est It' hester xiij°. Do-
mine deꝯ rex omīpc̄ in
dicioē tua cūcta posita
sūt et nō est q' possꝫ
resistē volūtati tue
Tu eni fecisti celū ⁊
t'ra et q̄cq' celi ambitu
cōtinet' Dn̄s omīū tu
es nec ē qui resistat
maiestati tue Iste ⁊
magnꝯ dn̄s forts et
potens cuꝯ magnitudis
et potēcie nō est nūs
neqꝫ eni finis Nullū
eorū quātūcūqꝫ magnū
ipē timebit Sap vi°.
No vebit' dn̄s magni-
tudinē cuiusq̄ q̄ pusil-
lū et magnū ipē fe-
cit Dn̄s eni ꝯflecti-
erūt pedibꝯ eiꝯ ⁊ ti-
mebūt ipm̄ i die illa
vehement' Ita sic dicit'

Ezech vij°. In die iudicij
et furoris dn̄i rex luge-
bit et principes induet'
merore It' Apoc vij°.
Reges t'rē ⁊ principes
et tribuni ⁊ diuites ⁊
fortes et oīs s'uꝯ ⁊ li-
ber abscondet se in spe-
luncis et i petris mōtiū
⁊ dicet mōtibꝯ Cadite
sup nos et abscōdite nos
a facie sedētꝭ sup thro-
nū et ab ira agni Qm̄
venit dies magnꝯ ire
Et ibi xviij°. Flebūt
et plangent reges t're
qui cū babilōe fornica-
ti sūt et i delicijs viue-
rūt cū viderit fumū
icendij eiꝯ longe stātꝭ
ppt' timorē tormētorū
Certe tūc erit tribula-
cio magna qual' nō fu-
it ab inicio mūdi vsqꝫ mō
sic dr̄ Mt xxiiij°. Aliud
ē q̄d dc̄āz snīam aggra-
uat q̄ꝫ nō est ibi locꝯ
pccoribꝯ se celandi seu
latēdi Ita ut dt btꝯ Ans-
helmꝯ Latere erit im-
possibile et apparē itol-
lerabile Vn Iob xxxiiij°.
Nō sūt tenebre et non
ē vmbra mortꝭ vt abscō-
dant' ibi q' opant' iniq-
tate It' dt Bn̄dꝯ i s'moē
Nudi stabūt an tribu-
nal xp̄i vt audiāt vocē
iudicij qui obturauerūt
aures suas ad vocē con-
silij vt supiꝯ allegatū
est Carissime hūc die
time hūc iudicē ⁊ dmo
oīa iudicaturꝯ cordialit'.

expauescere ut eo diligẽ-
cius peccata possis deui-
tare. Na ut dr̃ Eccl̃ i° Ti-
mor dn̄i expellit pec-
catu̅. Et alibi In timo-
re dn̄i omnis ho decli-
nat a malo. Itẽ aliud
e̅ q2 nõ est ibi locus ad
aliu̅ appellãdi nec spa-
ciu̅ fugiendi ps. Quo
ibo a spu tuo et quo a
facie tua fugiã. Si asce-
deris i celu̅ tu illic es. Si
descenderis ad infernu̅
ades. Vn̄ dt dn̄s de pec-
catore Amos ix° Effugiet
et nõ saluabit ex eis
qui fugerit. Si descende-
rint ad infernu̅ inde ma-
nus mea educet eos. Et
si ascenderint ad celos in-
de traham eos. Et si absco-
diti fuerint i v'tice car-
meli inscrutãs auferã
eos. Et si zelauerint se
ab oculis meis i fũdo ma-
ris ibi mãdabo serpẽti
et mordebit eos. Et si
abierint i captiuitate co-
rã inimicis suis ibi man-
dabo gladio et occidet
eos et ponã oculos meos
sup eos i malu̅ et nõ in
bonu̅. Et go Job x° sic dt
Dn̄s cu̅ sim iudicaturus nõ
e qui de manu mea pos-
sit eruere. Certe sic pla-
ne video vbiq3 hos in-
uenit man9 dn̄i oĩpotẽtis
Vn̄ Autor de cursu dicẽ
sic dt Quid facies di-
ues nusq̃ tutus eris vi-
ues. Quo te conuertes
quo cursu pdite vertes
Quo vertes cursu nõ

tutus es hic neq3 sursu̅
Si in super ascendis ce-
los vel ad inferna tendis
Imperat i celis serg est
vel ad inferna tellus Si ma-
re grãt rex iste mai-
dũdt. Nusq̃ tutus eris
sz vbiq3 reptus habearis
Ve ue ita nullibi pate-
bit fuga nec i morte nec
i vita. Vñ bñ adute-
bat hoc ille stheleaza-
rus qui sic i gemes dice-
bat Manu̅ oĩpotentis
neq3 viuus neq3 defunc-
tus effugiã vt hẽt ij°
Machab vi°. Ex dabis i-
pz q multipliciter fiale iudi-
ciu̅ est oib9 metuẽd9
et hoc ppt accusatoz plu-
rimoz ẽde sustinẽda
Et ppt racõz vniuersoz
gñalit reddẽda. Et ppt
diffinitiã suã tũc a iu-
sto iudice horribiliter
pferẽda. hec ergo memoria
psuat nos i merito q-
libet a pctis Amen Sequi-

tur tercium nouissimoz de inferno

Tercium nouissimoz
tamq3 salubrius recor-
dacõ a pctis phibet 3
infernus seu gehenna
Vn̄ narrat Athanasius
de bto Anthonio he-
mita q cu̅ dyab9 eum
teptaret de aliquo pcco
ipe penas et in tren-
dij pcco debitas reme-
morãs eius oppone-
bat et sic tande vicit
dyabolu̅. et liberabat a
teptatoibus pmanens

immunis a peccato. Circa quam materiam inter cetera sunt tria specialiter consideranda. Primo diversimoda nominatio penalium locorum. Secundum est multimoda afflictio penalium infernorum. Tercium est varia condicio infernalium tormentorum quorum memoria valde proficiat hominem ne cadat in peccata etc. De tribus supra positis etc.

Primum per ordinem declarandum est diversimoda nominatio penalium locorum. Est enim sciendum quod infernus est locus igneus ab inferendo sic dictus, ita quia reorum ibi inferuntur ad eternam patientiam. Unde Job vii° Qui descenderit ad inferos non ascendet nec revertetur ultra in domum suam. Et sic infernus frequenter appellatur gehenna ignis. Unde beatus Gregorius iiii° dyalogorum: Unus quidem gehenne ignis credendus est, sed non uno modo cruciat omnes peccatores. Unusquisque enim quantum exigit culpa tantum illic sentiet de pena. Unde ysidorus li° primo de summo bono: Ignis gehenne et lucebit miseris ad augmentum pene ut videant unde doleant, et non lucebit ad consolationem ne videant unde gaudeant. Unde ibidem: In gehenna duplex est dampnatorum pena quorum et mentem affligit tristicia et corpus comburit flamma. Ignis iste gehennalis inextinguibilis cruciat peccatores de quibus sic dicitur in psalmo: Cadent super eos carbones, in ignem deicies eos, in miseriis non subsistent. Unde dominus in ira sua conturbabit eos et devorabit eos ignis. Et ideo scribitur ysa. ix. Erit populus quasi esca ignis. Unde peccatori dicitur Ezech. xxi° Igni eris cibus. Unde Jer. xv° dicit dominus ad dampnatos: Ignis succensus est in furore meo super vos ardebit. Iste ignis taliter inflammatus et ab ira divina succensus quod novo succendio non indigebit amodo et usque in sempiternum. Unde dicitur Job xx° Devorabit eos ignis qui non succenditur. Unde cum dure vindicabit se tunc dominus de miseris peccatoribus condempnatis. Unde Eccli. vii Vindicta carnis impii ignis et vermis. Differt autem ignis iste gehennalis ab isto igne materiali precipue in tribus. Primo in acerbitate. Est enim acerbior in infinitum. Unde dixit Sebastianus cuidam angelo qui ad aurem stabat quod iste ignis sensibilis ita se habet ad ignem gehenalem sicut ignis in pariete depictus ad istum sensibilem. Secundo in duratione. Nam iste ignis potest extingui, ille vero non. Ysa. ultimo: Ignis eorum non extinguetur. Unde Matthei iii° Paleas autem, id est peccatores, comburet igni inextinguibili. Tercio in conspiratione. Nam iste ignis potest consumere omnia quia semper perhennis. Tercia consumit materiam ignis. Ille vero non potest consumere nec corpora nec spiritus quos comburit. Unde de peccatore in inferno constituto dicitur Job xx°: [illegible] omnia non [illegible]. Hinc est quod dicit Crisostomus de reparacione lapsi: Ignis iste qui in ponti vita est absumit cuncta que recipit. Ille vero quos suscipit excruciat et pene sue semper integros reservat. Propterea enim inextinguibilis dicitur non solum quia ipse non extinguetur sed quia nec eos quos suscepit perimit ac extinguit. Scriptura enim dicit quia et peccatores induent corrupcionem sed non ad honorem vite sed ad diuturnitatem supplicij perfutura. Huius ac pene vim et ignis illius potenciam nulla vox exponere nullus sermo potest explicare. Ibi quid diximus quod videmus. Nichil erit ibi nisi stridor dencium nisi ululatus et strepitus et fletus et secundo pena cessantibus undique auxilijs et undique invalescentibus penis. Et ignis ille sic non habet naturam consumendi sicut nec illuminandi sed est ignis obscurus et flamma tenebrosa. Secundo infernus dicitur locus inquietus. Unde in rerum natura quidam locus est summe quietus ut superior pars mundi. Et quidam quasi quietus quasi turbatus ut pars eius media. Sic probabile est terciam partem videlicet inferiorem esse totam turbatam et id dicitur tartarus nam secundum Papiam tartarus dicitur turbatus. Provenit autem inquies sive turbacio ibi specialiter ex tribus. Primo ex penarum varietate. Sic tempus dicitur esse turbatum quando mixtum est cum pluvia grandine nive vel huiusmodi compluribus que dicuntur esse in inferno. Unde in psalmo: Pluit super peccatores laqueos ignis sulphur et spiritus procellarum pars calicis eorum. Secundo ex ministrorum vexacione. Ieremie xvi: Servietis dijs alienis qui non dabunt vobis requiem die ac nocte. Tercio ex mutuo clamore. Ysaias lxv°: Vos clamabitis pre dolore et pre contricione spiritus ululabitis. Certe tunc cuilibet sic clamanti et ululanti respondebit dominus illud Ieremie xxx°: Quid clamas super contricione tua? Insanabilis est dolor tuus propter multitudinem iniquitatis tue et propter dura peccata tua feci hec tibi. Tercio dicitur infernus locus intemperatissimus. Unde dicitur avernus quasi sine vere id est sine temperancia. Nam pene non sunt ibi in aliquo temperamento sed in summo gradu et excessu maioris. Sunt enim ibi tenebre ultimo modo excessive. Propter quod dicit Christus: Dicuntur tenebre exteriores. Sicut patet Exodi x°: De tenebris palpabilibus que fuerunt in Egipto quanto magis erunt ibi [illegible]. Unde Job xx°: Omnes tenebre absconditae sunt in occultis eius. Tercio peccator dicit in psalmo. Posuerunt me in lacu inferiori in tenebris et in umbra mortis. Item. Collocavit me in obscuris sicut mortuos seculi et anxiatus est super me spiritus meus. Et illud lamentationum iii°. In tenebrosis collocavit me quasi mortuos sempiternos. Item est ibi summus calor quia propter dicitur Job xxiiii°. Calorem nimium. Et est calor illius quia non comparabilis est sicut calor in fornace. Unde psalmo. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui. Dominus in ira sua conturbabit eos et devorabit eos ignis. Item est ibi summum frigus propter quod Job xxiiii°. Aque ille dicuntur aque nivium quia preteris aquarum substantiis sunt frigidiores. Et hoc dicitur signum est stridor dentium quia est signum magni frigoris et algoris. Unde Fulgentius in epistola. Duo sunt principalia in inferno tormenta scilicet frigus intollerabile et calor ignis inextinguibilis. Et ideo scribitur Matth. xxii°. Ibi erit fletus et stridor dentium. Fletus namque in igne fac noc oculorum de calore nascitur. stridor vero dentium ex frigore causatur. Job xxiiii. Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium. Unde in libello metrico de vita et gestis Alexandri. Attritus glacie nivium de frigore transit. Ad prunas et supplicium miserabile ff

Et nunquam moritur quia carcer torquet aeternum. Certo dicitur infernus locus desolationis hinc est quod secundum Papiam acheron vocatur ab a quod est sine et chorus gaudium quasi sine gaudio. Et hoc quo ad carentiam omnis boni. Unde quidam tractator auctoritatis in poetria. In inferno continua est tristitia et meror sine consolatione. Nec enim habent dampnati retro aliquam consolationem a mundo quia non valent eis suffragia. Nec desuper de celo nec ex hoc non fluit super eos aliqua unda. Nec sperant gratiam de futuro. Sciunt enim quod nulla erit eis redemptionis venia et erunt tristissimi in desolatione sempiterna. Et ideo Sapientie iiii dicitur. Et usque ad supremum desolabuntur. Unde Trenorum i° dicit anima condempnata. Posuit me desolatam tota die merore confectam. Item Ysaie xxxiii°. Terror desolabit infecta peccatorum. Heu dolor o pena. Vah desolatio plena. O tormento super her hoc corde memento etc.

C. xx. multitudo et afflictio sodalium infernorum

Ordine debito consequenter membrorum quod sequitur exponendo certe est multitudo afflictionum sodalium infernorum. Tales enim sodales videlicet diaboli seu demones sunt apparentia terribiles effectu crudeles et tortores infatigabiles. Primo igitur dico quod diaboli seu demones sunt apparentia multum per horribiles et propterea formis horribilibus depinguntur in ecclesiis. Unde legitur quod quidam re-

de multitudine et afflictione sodalium infernorum ligiosꝰ de nocte cū alijs ī dormitorio iacens cepit horribilit̄ clamare Et cum venissent ad eū fr̄es videbat eū fixis oculis ad pariete̅ imobilit̄ respicientē nec ad aliq̄ r̄ndere Sz mirabili horrore concussū et timide Mane aūt t̄pore interrogatꝰ q̄ ī nocte habuisset Rndit se dyabolū vidisse Et requisitꝰ cuiꝰ forme Rndit hec talit̄ nō posse describi Sz hoc igr̄ dico Si esset furnꝰ ardens ex vna pte et figura illiꝰ ex altera pte Magis eligerē intrare furnū q̄ videre illā horribilissimā demonis figurā Hīc ē ꝙ btꝰ Bn̄dꝰ sup̄ psalm̄ Qui habitat sic ait Quid putatis fr̄es si aliquꝰ vnꝰ ex tā multis principibꝰ tenebrarū ī mediū veniret Et ī tota feditate sua ac tenebrosa enormitate corporis appareret Quis illū posset vl̄ corporis sensꝰ sustinere vl̄ cordis Et ideo sicut ī vitaspatrū legit̄ Quidā senex dixit Credo q̄ si aliq̄s videret demones ī ea forma qua dapnati eos sūt visuri nō posset viuere sz statim moreret̄ Vn̄ dr̄ Gregorꝰ de Cipriano q̄ cū infirmaret̄ et videret mltitudinē demonū sibi astantiū cepit altꝰ clamare inducias vsqꝫ mane Et cū hec diceret vertebat se hinc et illinc ne videret eos p̄ timore nimio vehementissime ꝯturbatꝰ statim moriebat̄ Conturbati enī sūt qui videbant eos et timuit omīs hō Certe q̄ horribiles erūt ī aspectu qui tm̄ occidūt solo suo aspectu Job xx° Vadent et venient sup̄ eū horribiles Et hoc ē qd̄ Bn̄dꝰ innuit vbi dicit O aīa mea q̄s erit tibi pauor cū dimissis oībꝰ quorū tibi p̄ncia tā iocūda tā gratꝰ aspectꝰ cohitacō tā familiaris sola paupes ingredieris ignota regione cū tibi catervatim de terra illa monstra deterzia occurret O q̄nta est horribilitas demonū īformis aialium crudelissimorū apparentiū Vn̄ Sap xj° Ideo q̄ errantes colebant mutos serpentes et bestias sup̄vacuas īmisisti illis mltitudinē mutorū aialium ī vindictā vt scirent qz p̄ que peccat quis p̄ hec et torquet̄ Nō enī impossibilis erat omnipotēs manꝰ tua que creauit orbē terrarū ex mā īvisa īmittere illis mltitudinē vrsorum aut audaces leones aut noui generis ira plenas et ignotas bestias aut vapore igneū spirantes aut odore fumi pferentes aut horrendas ab oculis scintillas emittentes quarum non solum lesura potuit illos exterminare sed et aspectus pro horrore occidere. Hec omnia ibidem. Unde Job xvi. Hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Item eiusdem penultimo. Sternutacio eius splendor ignis et oculi eius ut palpebre diluculi. De ore eius lampades procedunt sicut tede ignis accense. De naribus eius procedit fumus sicut olle succense atque ferventes. Unde poeta refert: Sunt ibi serpentes flammas ex ore vomentes afflatu quorum pereunt dire miserorum corpora in estu sic crudeles. Job xvi. Collegit furorem suum in me et comminans mihi infremuit contra me dentibus suis. Aperuerunt super me ora sua et exprobrantes percusserunt maxillam meam et saciati sunt penis meis. Unde ps. Aperuerunt super me os suum sicut leo rapiens et rugiens. Item temptaverunt me, subsannaverunt me subsannatione, frenduerunt super me dentibus suis. Eccl. xxi. Dentes illius dentes leonis interficientes animas hominum. Hinc dicitur prima Petri v. Adversarius diabolus tamquam leo rugiens et rapiens circuit querens quem devoret. Inde enim leonissimo mutabuntur dyaboli ad devorandum peccatores. Ysa. lvi. Omnes

bestie agri et universe bestie silve venite ad devorandum. Item Jer. xii. Venite congregamini omnes bestie terre properate ad devorandum. De isto refert exemplum beatus Gregorius in libro dyalogorum, unde dicit quod erat quidam Theodorus non re sed tantum nomine monachus. Cum minorum etate erat si quis pro salute sua aliquid loqueretur, non solum autem bona non facere sed etiam non poterat audire. Hic cum extremum spiritum agitaret convenerunt fratres ut egressum illius anime orando protegerent. Tunc repente cepit eisdem fratribus ibidem astantibus acclamare nec non magnis vocibus orationes eorum interrumpere ita dicens: Recedite. Ecce datus sum draconi ad devorandum qui propter presenciam vestram me non potest deglutire. Caput meum iam ore suo absorbuit. Date locum ne amplius me cruciet sed faciat quod facturus est. Si ad devorandum ipsi datus sum quare propter vos moras patior? Tunc fratres ceperunt ei dicere: Quid est quod loqueris? Signum tibi sancte crucis imprime. Respondebat ille cum magnis clamoribus dicens: Volo me signare sed non possum quia squamis huius draconis stimulor et premor. Cumque fratres hec audirent prostrati in terra cum lacrimis ceperunt pro ereptione illius vehementius exorare. Et ecce subito cepit eger cum magnis vocibus clamare dicens: Gratias ago deo. Ecce draco qui me ad devorandum acceperat orationibus vestris expulsus est et omnino iam recessit. Item in iiii° dyalogorum refert idem Gregorius aliud exemplum. Ait enim quod temporibus suis Rome in quodam monasterio consalatorum nomine dicitur audisse quod quidam erat monachus qui valde reputabatur in conspectu hominum qualis non fuerat intus apud deum. Nam cum fratres estimabant ipsum ieiunare, latenter consueverat comedere. Hic in articulo mortis constitutus fecit ad se fratres generaliter convocari, quibus dixit: Ecce nunc ad devorandum traditus sum draconi qui cauda sua genua mea pedesque meos fortiter colligat. Caput vero suum intra os meum mittens spiritum meum ebibens extrahit. Et in hiis dictis statim expiravit. Et sic vult scriptura condempnati peccatores. Rursus scribitur Iere. li°: Comedit me, absorbuit me sicut draco. Ille est draco magnus et rufus habens septem capita et decem cornua in capitibus suis. De quo dicitur Apocalipsis xii°: Factum est prelium magnum in celo. Michael et angeli eius preliabantur cum dracone et draco pugnavit et angeli eius et non prevaluerunt neque locus eorum inventus est amplius in celo. Et proiectus est draco ille magnus serpens antiquus qui vocatur dyabolus et sathanas qui seducit universum orbem. Et ideo dicitur ibidem: Ve terre et mari quia descendit dyabolus ad vos habens iram magnam sciens quod modicum tempus habet. Dyabolus zelo nimio bonis invidet qui conatur locum eius possidere in celis de quo ipse irrecuperabiliter proiectus est in penis. Et quanto magis appropinquat dies ultima, tanto ardencius temptet et fervet invidia. Quantum erit demonum austeritas et malicia. De quibus Bernardus sic ait in prosa: Quam immites tortores tunc torquebunt peccatores et terribiles ultores vindicabunt malos mores. Horum autem crudelitas et malicia diverse consideranda. Primo quia plures sunt et multi. Psalmus: Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me, multi insurgunt adversum me. Hinc est quod dicitur Iob xix°: Obsederunt in gyro tabernaculum meum. Unde in vitas patrum legitur quod quidam senex vidit demones circumdantes homines sicut apes. Et ideo dicitur in psalmo: Circumdederunt me sicut apes et exarserunt sicut ignis in spinis. Secundo quia fortes sunt et potentes. Unde apostolus innuit ad Ephesios vi°, ubi vocat eos principes et potestates et mundi rectores. Et quia tam

tus ē amp
piecta z
hg sp̄as
rate dyab
qui seduc
berit Et
bre z m
dit dyab
irā magna
dicū tēp
zelo mina
qui conat
fidē ī electis
stabilit
et quam
quat dies
ardens
uet mundu
cit demon
z malicia
sic dicit
pm tortor
quebut
riptes
rabut
at crudeli
na dign
qz ptes sut
Dne quid
sut qui tri
multi ī
me
vivo Obs
tabnacl
ī vita
senex vid
titudates
apes Et
Crudel
a pes et
ignib ī
fortes
Cra apls
m' ubi
apes et
di ptor

possess
Dixerat
eorum fame
bant aia
fortes
uiea
runt in me
has eciam
ios uolu
ypta a
e. quis fa
timet Di
uidet
omnes
bg di
ua maior
punitoe
respondet
feco Vn.
elut puil
iam tres
urde suo
uit torn
ipos qua
cat uitate
cia qui se
uroi illi
ipedis c
rde et c
uas sua
ini. Ego
rii suffi
rruhas c
us Topq
tam ml
ffepres
m fecto
spondeo
us. Cristi
iuretis
t lubbh
cepit
ffecta m
ue uolue
rcunt in

potestates sunt et fortes ad nocendum. Ideo dicitur in ps. Vim faciebant qui querebant animam meam. Item fortes quesierunt animam meam. Et alibi Irruerunt in me fortes. De hac etiam potentia dicitur Job xli. Non est potestas super terram que comparetur ei qui factus est ut nullum timeret. Omne sublime videt ipse est rex super omnes filios superbie. Hic diabolus autem potestate et superbia maiori exercebit in puniendo malos ipsos crudelissime affligendo. Unde Eccli. xxxix. Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt et in furore suo confirmaverunt tormenta sua et in tempore consummationis effundent virtutem et furorem eius qui fecit illos. Nam furor illis secundum similitudinem serpentis et sicut aspidis surde et obturantis aures suas. Item Ysa. liiij. Ecce creavi fabrum sufflantem in igne prunas et proferentem vas in opus suum. Et ego creavi interfectorem ad disperdendum. De hoc crudeli interfectore peccatorum condempnatorum sic loquitur Job xvi. Circumdedit me lanceis suis vulneravit lumbos meos et non pepercit. Effudit in terra viscera mea. Concidit me vulnere super vulnus. Irruit in me quasi gigas. Tercio sunt demones in torquendo infatigabiles. Dan. iij. Non cessabant ministri regis succendere fornacem. Unde quidam. Sunt ibi tortores spiritibus horribiliores deformes nigri sed non ad verbera pigri nec lingua lassati sed semper adherent renovati. Ad mala ferventes sunt ad penas hiis reverentes. Semper tristati sunt sed iure pati. Quarto non tardescunt nec cessant nec requiescunt. Hoc est quod Deut. xxviij dicitur cuilibet peccatori. Servies inimico tuo quem immittet dominus tibi in fame siti et nuditate et omni penuria. Et augebit dominus plagas pessimas et perpetuas. Quinta erit dampnatorum pena quod sine intermissione semper erit continua sine pace et requie in miseria et angustia. Unde de peccatoribus dicitur Ezech. vij. Angustia superveniente requirent pacem et non erit. Conturbatio veniet super conturbationem. Item Apoc. xiiij. Non habent requiem die ac nocte qui adoraverunt bestiam et ymaginem eius. Tunc peccator bene poterit dicere hoc quod scribitur Ysa. xxxviij. Non videbo dominum deum in terra viventium. Non aspiciam hominem ultra et habitatorem quietis. Et illud Iere. xlv. Ve michi misero quoniam addidit dominus dolorem dolori meo et requiem non inveni. Certe quarte. dolor eius in caput eius et in verticem ipsius iniquitas eius descendet etc.

C. 22 Varia est conditio infernalium tormentorum

Nunc restat membrum xxij. de hac materia, scilicet unius de clarandum quod est varia conditio infernalium tormentorum. Sunt enim plures conditiones specialiter facientes ad aggravationem pene infernalis. Prima est acerbitas, quod patet ex fletu et stridore dentium, complanctu et desperatione mortis, commanducatione linguarum et blasphemia creatoris et ex multis aliis similibus, que omnia ibidem sunt ventura. Et patet ex eloquiis variis scripturarum. Unde Apocalypsis xvi: Comederunt linguas suas pre dolore et blasphemaverunt deum celi pre doloribus et vulneribus suis. Hinc Gregorius dicit: Qui hic suspirare non potuit, illic cruciatui deditus incedit. Origenes: Tanta erit in inferno vis doloris quod mens ad aliud dirigi non potest nisi ad quod vis doloris impellit. Dicet enim tunc peccator Ieremie viij: Dolor meus super dolorem. Tanta enim erit acerbitas penarum quod peccatores vitam quam omnes appetunt spretam et contemptam, mortem quam omnes fugiunt ardenti desiderio sepius affectabunt. Apocalypsis ix: In diebus illis querent homines mortem et non invenient eam et desiderabunt mori et fugiet mors ab eis.

Acerbitatem vero pene infernalis testatur dominus Ieremie ix ubi dicit: Ego cibabo populum istum absinthio et potum dabo eis aquam fellis. Per hec designatur amaritudinem infernalium tormentorum. Consideratio huius acerbitatis fecit quendam iuvenem delicate nutritum intrare ordinem predicatorum. Cum eo ingresso quidam sapientes a parentibus eius missi ei persuaderent egressum, asserentes quod cum esset delicate nutritus esset non potens sustinere rigorem ordinis et asperitatem, respondit iuvenis: Magis propter hoc ordinem intravi quia scivi me delicatum et nihil asperitatis posse sustinere, cogitans quod acerbissima pena inferni mihi intolerabilis esset, et ideo elegi potius hanc penam ordinis quam illam sustinere. Ita sicut scriptum est Iob vi: Qui timent pruinam irruet super eum nix. Hec consideratio movit quendam petrum heremitam ad mirabilem penitentiam quam fecit, de quo narrat beatus Gregorius iiijo dyalogorum. Dicit enim quod quidam petrus monachus ex regione hybernie ortus prius heremum petens in molestia corporis infirmante defunctus est, sed protinus corpori restitutus inf-

Exem

c. 22 varia est conditio infernalium tormentorum mi supplicia atque immensa flammarum loca se vidisse attestatur. Tunc etiam quosdam huius seculi potentes in eisdem flammis suspensos se vidisse narrat. Cum autem iam deductus esset ut in illis et ipse mergeretur subito angelum choruscanti habitu apparuisse fatebatur qui ipsum in igne mitti prohibuit. Cui et dixit egredere et qualiter tibi post hoc vivendum sit cautissime attende. Post quam vocem paulatim recalescentibus membris ab eterne mortis sompno evigilans cuncta que circa ipsum gesta fuerant sibi narravit. Talibus quoque se per modum vigiliis ieiuniisque constrinxit ut inferni cum vidisse tormenta etiam si lingua taceret conversacio acclamaret. Secunda condicio est tormentorum multiplicitas. Est enim peccatorum numerus quasi infinitus. Unde dicitur in psalmo. Circumdederunt me mala quorum non est numerus. Et ergo dicit dominus Deut. xxxii. Congregabo super eos mala et sagittas meas complebo in eis. Ubi sic scribitur Ysa. v. Sagitte eius acute et omnes arcus eius extenti. Multiplicabit dominus sagittas in pharetra sua quas nondum omnibus extrahebat que post finale iudicium peccatoribus immittet. Hee sagitte sunt pene varie quibus hic multiplicat miseros torquebunt. Unde dicitur in psalmo. Sagitte potentis acute cum carbonibus desolatoriis. Item dicit dominus Deut. xxxii. Inebriabo sagittas meas sanguine et gladius meus devorabit carnes. Foris vastabit eos gladius et intus pavor. Consumentur fame et devorabunt eos aves morsu amarissimo. Dentes bestiarum immittam in eos cum furore trahentium super terram atque serpentium. De hac penarum multiplicitate sic dicit Gregorius super illud Matth. viii. Eicientur in tenebras exteriores. In inferno est frigus insuperabile, ignis inextinguibilis, vermis immortalis, fetor intollerabilis, tenebre palpabiles, flagella cedentium, horrida visio demonum, confusio peccatorum et desperacio omnium bonorum. Unde quidam. Infernus est fovea mortifera peccatoribus et miseris confecta. Hic dicitur in psalmo. Pluet super peccatores laqueos ignis sulphur et spiritus procellarum pars calicis eorum. Et notanter dicit pars quia non solum in dictis sed nec etiam in mille consimilibus possunt pene integritas explicari perfecte. Nam quicquid de pena hic dicitur est tamen pars minima unius vestuce respectu magnitudinis īfinite. Vt at hec penarū mltiplicitas expressiꝰ declaret. Nōndꝫ ē q dapnati erūt plēni oī miseria et dolore. Habebūt enī fletū ī oclis stridorē ī dētibꝰ fetorē ī naribꝰ gemitū ī oribꝰ terrorē ī auribꝰ vincla ī maibꝰ et pedibꝰ. Ignis qz ardorē ī mēbris suis oībꝰ. Ecce q̄ repleta ē penis atqz plagis aīa pctoris in finē descēdētis. Et igr̄ de dapnato dr̄ Iob xv°. Terrebit eū tribulacio et agustia vallabit eū. Et eiusdē xx°. Oīs dolor irruit ī eū. Itē dr̄ ysa xiii°. Oē cor hoīs tabescit et cōterēt. Torsiōes et dolores tenebūt qui pturiēs dolebūt. Vnusquisqz ad pxīm suū stupebit facies cōbuste vultꝰ eorꝫ. Vnde Baruch vi°. Nigre sūt facies eorꝫ a fumo. Nabis vultꝰ pctorꝫ redigēt ī olla vt hēt Iohel ii°. Et dolores pturiētꝭ veniet ei vt scribit Ozee xiii°. Qm̄ mlta flagella pctorꝫ. Sic n. pt dicē cū Iob. Circūdederūt me dolores mortꝭ nō tpales sꝫ ꝑpetue ꝛ pida inferni ~~amictꝰ eiꝰ ita induit maledictionē~~ īvenerūt me. Psē dt circūdederūt me. qz abissus sic vestimētū amictꝰ eiꝰ ita induit maledictionē sic vestimētū et ītrauit sic aq̄ ī interiora eiꝰ et sic oleū ī ossibꝰ eiꝰ. Fiat ei sic vestimētū ~~de filis penarꝫ tam mltiplicīū~~ quo operit et sic zona qua sp p̄cingit. Quale vestimētū de filis penarꝫ tā mltipliciū siue fortit̄ cōtextū qd ppetuis tēporibꝰ nūquā ē cōtendū seu eis deponendū. Ita fumoso eternalit̄ est pctori īseparabilit̄ alligatū. Quoniā asperū ꝛ mordosū sentiet ī tegumētū ipm̄ nāqꝫ de quo scribit ysa xiiii°. Operimētū tuū erūt vermes. Tā mltiplicis pene cōsideracio reuocauit ipm̄ Dauid a morte pctī ad pniaꝫ peragēdā. Vn̄ dixit ad Dnm̄. Quātas ostēdisti m̄ tribulacōes mltas ꝛ malas et cōūsꝰ viuificasti me. Huiꝰ eciā pene cōsideracio mouit quēdā heremitā sic legit ī vitaspatrū ad asperrimā pniaꝫ quā ī heremo pagebat. Qui cū q̄reret cur se ita interficeret rendit totꝰ labor vite mee nō est ydoneꝰ cōpari ad vnū diē tormētorꝫ q̄ pctōribꝰ ī futuro seclo reseruāt. Sic narrat Beda ī gestis anglorum. Cum tempore Constantini iunioris quidam miles defunctus esset circa annos domini octingentos sexo qui per modum vite restitutus penis territus quas viderat fugit ad heremum secretum cellula in quadam flumini in quo vestibus indutus sepius balneabat permittens vestimentum sic ad carnem congelari postea in balneum calidissimum intrabat et continuo faciebat quousque moreretur et cum super isto a videntibus argueretur taliter respondebat: Si vidissetis que ego vidi eadem ultima faceretis. Nam Gregorius super Job: Super omnia considerationem perducat visio pene infernalis. Tertia conditio pene gehenne agitur est eternitatis. Unde Sapientie iiii°: Illos vero peccatores dominus irridebit. Et erunt post hec decidentes sine honore et in contumelia inter mortuos in perpetuum. Augustinus xxi°: Ibunt hii in supplicium eternum. Item Judith xvi°: Dominus dabit ignem et vermem in carnes eorum ut urantur et vivant et sentiant usque in sempiternum. Ad idem dicitur Ysaie ultimo: Vermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur. Unde dicit dominus Deuteronomii xxxii°: Ignis succensus est in furore meo et ardebit usque ad inferni novissima, hoc est in perpetuum sine fine. Unde Ysaie xxxiii°: Quis poterit de vobis habitare cum igne devorante aut quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis. Et eiusdem xxxiiii°: Erit terra eius in picem ardentem nocte et die non extinguetur in sempiternum. Ascendet fumus eius a generatione in generationem desolabitur in secula seculorum. Unde Apocalypsis xx°: Diabolus missus est in stagnum ignis et sulphuris ubi et bestia et pseudopropheta cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum. Et qui non est inventus in libro vite scriptus missus est in stagnum ignis ubi est umbra mortis et nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. Ut Job x° habetur scriptum. Unde Gregorius in moralibus sic dicit: Horrendo modo tunc erit miseris dolor cum formidine, flamma cum obscuritate, mors sine morte, finis sine fine, defectus sine defectu, quia et mors semper vivit et finis semper incipit et defectus deficere nescit. Unde poeta refert: Non venit ad metas mortis miserabilis etas. Nescit finiri semper videtur oriri. Et per vexando semper gemitus renovando. Hinc Petrus Blesensis in quadam epistola sic dicit: Ibi non est suppliciorum modus nec intermissio sine fine. Nam ibi finis semper incipiet, mors non moritur, nec defectus defiet vt dapnata hominis condicio sit in doloribus magis et mortis eterne perpetuum miserabiliter recidiuet. Vnde dicitur in psalmo: Sic oues in inferno positi sunt mors depascet eos. Et si morte pascentur impii quid potabunt illi? Vbi mors est pastus qualis erit potus? Audi prophetam: Vua eorum vua fellis et botrus amarissimus. Fel draconum vinum eorum et venenum aspidum insanabile. Ita scribitur Deut. xxxii°. O quale peccatorum nunc metu vita mortis perpetue tam crudele supplicium vincettur morti quia vite sunt mortui. Hinc est quod Bernardus dicit libro v° de consideratione ad eugenium papam: Horreo vermem mordacem et mortem viuacem. Horreo incidere in manus mortis viuentis et vite morientis. Vnde Gregorius: Morte immortali moriuntur impii. O deus eterne quare me posuisti contrarium tibi et factus sum mihimetipsi grauis? Cur non tollis peccatum meum ut hoc perpetuum possim euadere tormentum? O quam felix quam beatus qui peccatorum sordibus nequaquam fuit infectus qui per mundi gaudia non abijt ac in vanitates et insanias falsas non respexit. Nos autem miseri errauimus a via veritatis et lumen iusticie non luxit nobis. Lassati sumus in via iniquitatis et perdicionis. Vias ambulauimus difficiles. Vias tenues et inutiles per quas ad deum noluimus ambulare. Vnde sic dicitur ysaie xlix°: In vacuum laborauimus sine causa et vane fortitudinem meam consumpsimus. Quid enim nobis profuit superbia? Quid diuiciarum pompa et iactancia? Quid preciosa corporis indumenta? Quid commessaciones et crapule, quid risus et leticie? Quid gaudia et singula nobis profuerunt in quibus vane et inutiliter temporis dapnabiliter tempus nostrum expendimus. Proch dolor sicut fumus transierunt hec omnia tamquam fumus et aura matutina. Transijt quod temporale fuit. Sed heu heu retrasit quod eternum durabit. Vnde dicit dominus de quolibet dapnato in Iob xx°: Iuxta multitudinem adinuentionum suarum sic et sustinebit. Et in Apocalypsi xviii°: Quantum glorificauit se et in deliciis fuit tantum date illi tormentum et luctum quibus eternaliter sic torqueatur. O quanta hominis demencia pro deliciis ac diuiciis seu pro aliqua re terrena horrenda perpetua corporis et anime subire tormenta. Vnde Crisostomus de reparatione lapsi ...

inquit. Dic quanta tpa luxurie q deliciarū spacia cōpari vis sempiternis penis. Certu si placz annos delicijs demq adde et alios centu adde et decies centu quid est ex hijs ad eternitate cōparacio. Nonne cetpe vite hg quo delicijs frui videmr et i dulcedīe libidinu qī noctis vnius sopnius ad eternitatis cōparacioz vide. Est i aliqs qui ut vna nocte delectabile videat sopniu eternas subire eligat penas et id phijs recipe vl pysi illud cōminute. Quid direq ad repositas penas qz ducunt ad hec qz delicie velud vmbra transeunt et velocit' fugiunt pene no eterna manent. Et si equale tpr et idem spaciu delicijs esset potitu et pene esset aliquis ita stultus et demens vt eligeret pro vno die deliciarū vnu die subire penarū. Cum soleat dolor vnius hore et exlibz corporis cruciatus i obliuione mitte de tpr ptexitu i volu. te tristatu h oia. Criss 9 v silp.

O eternu nunquam finem habiturum corpus et anime tam grande suppliciu. O mors perpetua i dicibile tormentu. Quid referam de te nescio. Non enim possum verbis exprimere nec intellectu cōcipi. A corde cōprehendi. Ponito enim qz sit vnus lapis de area coagulatus et cōpactus tante quantitatis sic infra concauitate octaue spere possit contineri. Et post millesies mille annos p diuina potentia vna arenula a dicto lapide tolleretur. Et deinde post millesies mille annos adhuc vna et continue donec totus lapis i nichilu redigeret nunq consumpto lapide eternitas penarum est revoluta. Dic qz dampnatorum anime tunc a penis liberabuntur. Respondeo tibi et dico qz penitas illa vix tunc fuit inchoata. Nam finiti ad infinitu nulla est proporcio vt dicit philosophus viij° physicorum. Si enim hoc cognoscerent et pensarent peccatores cōdempnati qz dicto lapide cōsumpto a bill' itollerabilibus quos sustinent infernalibus cruciatibus deberent eripi et feliciter liberari inaudibilit' super hac redempcione dele debent sperare vno sperando gaudendo cōgauderent expq° sentiret fine ~~illoz~~ suorum tormentorum post innumerabiles ymo post incōprehensibiles et infinitos fere annos quamuis tardissime aduenturos. Illa est enim vna maxima omnium penarum vis desolacio et caterva omnis spei nunquam a penis reditri sine liberari. Vnde sic dr. bsa. xxxiiij°. Peccator desolabitur in secula seculorum. Unde dicit Jeremias xv°: Periit finis meus et spes mea a deo. Item conqueritur peccator quod dicitur Jeremias xv°: Quare factus est dolor meus perpetuus et plaga mea desperabilis. Super quo dicit proverbiorum xi°: Mortuo homine impio nulla erit spes ultra. Intelligite hec qui obliviscimini deum ne in infernum aliquando vos rapiat et non sit qui eripiat. Ecce iam plane video quod in inferno nulla est redemptio peccatorum aliqua. Carissime intelligis tu viri sapientis exemplum de lapide superius tibi scriptum. Dic michi ergo quid de illo sentis. Quid iudicas quod diffinitus puto pervenerit quod racio non potest dissentire quin ymmo ut predicitur ita sit in rei veritate. Cogita ergo varias terrarum provincias et ymaginare regiones singulas comprehende flumina et maria mundi mente circui ~~iii~~ totum pabula ascende usque ad celum et aerem et transvola. Iterum descende in abissum profunditatem considera. Ex quibus omnibus que celi ambitu continentur compone lapidem et ymaginare magnitudinis eius quantitatem. Anima cordialiter intellecta. Dic michi carissime quid sentis tunc de lapide ymo potius quid sapis de perpetuis quid de infinitis peccatorum penis et morte. Certus quod tunc respondebis. Vere nere loqui nescio. Audivi et conturbatus est venter meus a voce contremuerunt labia mea. Grandem iam intelligo veritatem comperta video. Unum animal non sufficio sed paucorum minimo mente totum inspexo. Iam certissime timor et tremor venerunt super me et contexerunt me tenebre multiplices horroris. Tunc non metuet quis non expavescet quis anxietate cordis penitus non deficeret qui mente tegeret hunc lapidem diligenter ruminaret in similitudinem peccatorum penas memoriali revolvendo. Pone ergo tamquam signaculum super cor tuum. Valde enim utile est et proficuum tibi hunc lapidem numquam obliviscaris quod si divinus amor te non corrigit et revocat a malis horror perpetue pene intimabilis saltem te aliquando cohibeat a peccatis. O quam supplicium inseparabile quod fugiendum. O stigis exitium lacrimabile quod metuendum. Cum in stige torquetur semper numquam moritur. Complectetur et numquam finis habetur. Ex predictis clare patet quod pena peccatoris tremenda per infinita secula numquam finiret. Hec igitur consideratio eternitatis pene infernalis convertit Fulconem Marsiliensem. Cum enim esset excellens ioculator et vanitatibus mundi deditus, una dierum cepit cogitare de eternitate gehennalis pene et dixit in corde suo: Si te poneret iacere in lecto molli et bene strato ita quod nulla necessitate cogente inde recederes, hoc non posses sustinere te continue iacere in illo lecto delicato. Et quomodo poteris sustinere sempiternam infernalem penam, si contingerit in perpetuum te illa fore passurum. Hac igitur consideratione perterritus religionem intravit et factus est monachus, postea episcopus Tholosanus et vir eximie sanctitatis. Item consideratio perpetuitatis pene infernalis ad pugnandum contra dyabolum confortat hominem et inducit. Debet enim considerare quod si devictus fuerit ab eodem ducetur ad tormentum sempiternum. Ideo totis viribus pugnet ne vincatur. Unde narrat Egesippus de cladibus iudeorum quod cum quidam de sociis Alexandri qui preerat magno exercitui videret quod eum innumerabilem exercitum ad pugnandum preparatum et suum cibum sumeret ad confortationem virium ipse in quodam solario quiescendo eis dixit: Prandeamus nunc hic, o viri strenui, nam apud inferos sumus cenaturi. Quo verbo sunt omnes animati ad fugiendum illam cenam et tam viriliter pugnaverunt quod de cunctis hostibus suis honorifice triumphaverunt. Item a delectabilibus mundi retrahit et avellit. Unde legitur in vita sanctorum patrum quemdam senem dixisse: Nutrix cum vult puerum ablactare et a dulcedine lactis avertere ad mammam ponit synapium vel quoddam aliud amarum quod puer lactens gustans et percipiens statim retrahit a dulcedine lactis. Sic et tu adiunge amaritudinem perpetuam inferni delectabilibus huius mundi et procul dubio retraheris ab eis. Unde Job vi°: Numquid gustare potest quis quod gustatum affert mortem? Amaritiam, hec est pena sempiterna. Ideo dicit Prosper: In presenti vita delicie temporales dulces sunt et tribulationes amare. Sed quis non libenter bibat tribulationis poculum metuens ignem perpetuum gehenne? Aut quis non contempnat dulcedinem seculi meditans bona vite sempiterne? Legitur in legenda

bti Johis ewate: qp qda
diuites ad eius pdicatoez
qlisi oia reliqrut pgea
videtes suos suos in
gla mudi gstitutos pe:
nitunt eos sua bona re:
liquisse. Cadz btq Johes
p spm intelliges vir gu:
las i auro z silices in
gemas orado gmuta:
uit sic: qp oia eis resti:
tuit dilicta pgmodum
quida iuuenis abto go
hane resuscitatus nar:
rauit eis de gla qua
amiserat et de penis in:
fernalibus que eos ex:
pectaret. Quibus in:
tellectis plurimu triti
et aio gstinati oia co:
tepnetes ad paupta:
te pristina iusi sut ac
mudu cu suis delicijs
penitus dereliqrut. Item
accidia qp fugat et re:
pellit. Vn legit i vitas
prm qp quida fr dixit
fem pr nimiu attedi
ar sic gtinuo sede in
hac cella. Rndit senex
nodu vidisti futura tor:
meta pctile duatua
Nã si illa i corde tuo
posuisses et si cella
vsqz ad collu esset vmi:
bus repleta sustines pa:
tient et no attediaris
vers. Et ego no oporte:
at pctorem ul etna
aut purgatorij acbissi:
ma sustine pena vel
i pnti h digne facere pe

nitēcia qs no pelegit
hic sustine z pati po:
tius qz ibi nisi dno:
fuerit mete alienatus
Vn ysidorus i sinom
mis. Intende aio qd
cunqz dolores tormetoru
quecunqz seculi penas
quascunqz dolorum acer:
bitates compa hor
torum gehene et leue
est oe qd pateris.
Itz Bnd9 i epla. Vi:
gilias times z ieiu:
nia manuumqz labo:
res s haec leuia sut
flamas ppetuas me:
ditati. Recordacio te:
nebrarum facit no hor:
rere solitudinem. Et
futuraz de vbis omnium
cogitatas discussionz no
displicebit silentiu
fletus ille et stridor
dentiu pares tibi red:
dit z tabatra z mat
ta. Itz Aug9 i smone
mens huana mudi
his illecebris et qui:
pisceris de vita su:
git laborez expetit
voluptate z vix ad
hoc deducit vt asse
vita boris gsuetudie
excludat. Ezu ite:
pelt cogitate futuri
iudicij ngitate z pe:
na eternalium crudeli:
tate volutaru bel:
lu i duxit passoib9
mota ul spe pmij ul
timoe supplicij vi fa:

cu pxstinis desiderijs et violent ipa seipsam vincere contendit sic dr Abacuk iij° Ingrediat putredo i ossib9 meis et subter me scateat tpe vitz vite pntis vt pgea requiesca i die triblacois Ecce qm fructuosa et salubris e meditato pene infernal Ezechie scribit ps. Coutat pcdoes in infernu hoc est p meditacoes illuc se transferat viventes ne pgmodu ibi cadant pe tue morientes Et ĝo bij dr Dan iij° Btg qui ituerís abissos vix p gtinua z usq memoria i une gteplacoins tormeta infernalia cordialit ituendo Sz qs sufficeret ppdera qm multiplex z varia est infernal pena et qm vtil et efficacia e ipig memoria Et igr Errat ho ve qui cu bona posset hre sponte sollt penas infernales qz latebras ignibg dispositas et ab hijs nuq rediturg

De celesti glia qrtu nouissimoz

Quartu nouissimoz qd valde z precipue dz hoies apptus retinere est gla celestis Si ho se restendit ab homicidio ul copli operimoso ne pdat tpalia quo magis dz se torre ab oi actu illicito ne amittat gaudia sempit'na vt Augg in lib. gfessionu Est gaudiu qd no dat impijs sed eis qui te gratis colut qo gaudiu tu ipe es Et ĝo scribit 1° Cor vj Iniqui regnu Dei no possidebut Imo cu maxia confusioe repellent ab eo sic goliardi z nebulones vilissi indignat repelli solet ab impatoris curia ne illic sedeat cu regibz z pncipibg i ta excellenti et sollempni mensa Dicit eni Cassiodorg sup id ps. Expelle eos qm irritaverut te dne Hic distingu qntu punisst a deitate repelli Qui eis pcca cumulant Quantitas eni delicti mensura e repudij Nuqd igr quilibz pcca vitabit z tam mortifera velciug abhorrebit qui p hec celeste gaudiu crat se nouit amissuz De hac at icophensibili gla ego paup ingenio quid loquendo pferam Si eni oclg no vidit nc auris audivit nc i cor hoīs ascendit q deg pparavit diligentibz se sic scribit 1° Cor ij° de celis quid tuc referam Certe quasi balbuciendo sicut cecus natus disputans de coloribus non considerans in ihesu christo. Et multiplici scripturarum testimonio paulisper in dicta. Est igitur breviter notandum quod quamvis ~~plicitate et gloriam plenissime attestancia~~ quamvis in regno dei sunt valde multa summe inenarrabilia eius felicitate et gloriam plenissime attestancia. ipsum tamen quo ad presens spectat atque commendatur. primo a summa pulchritudine sive claritate. 2o a bonorum omnium copiositate. 3o a maxima leticia ulterius duratione in eternitate. illa. Nam ibi est inmensa pulchritudo sive claritas bonorum infinita copiositas summi quoque gaudium et stabilis eternitas de quibus per ordinem breviter hic dicetur.

De summa pulchritudine sive claritate regni celestis

Inprimis igitur regnum dei commendatur a summa pulchritudine sive claritate. Nam ut scribitur Capitulo vi. Ipsum dicitur regnum decoris. Hinc est psalmista dicit. Domine dilexi decorem domus tue. Unde Thobie xiii. beatus ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndum claritatem iherusalem. porte eius ex saphiro et smaragdo edificabuntur et ex lapide precioso omnis circuitus murorum eius ex lapide candido et mundo omnes platee eius sternentur. Item Apocalipsis xxi. Ipsa civitas aurum mundum simile vitro mundo fundamenta muri civitatis omni lapide precioso ornata. Et xii porte xii margarite sunt per singulas et singule porte erant ex singulis margaritis. Et platea civitatis aurum mundum tamquam vitrum perlucidum et templum non vidi in ea. Dominus enim deus omnipotens templum illius est et agnus. Et civitas non eget sole neque luna ut luceant in ea. Nam claritas dei illuminabit eam et lucerna eius est agnus et ambulabunt gentes in lumine tuo. Item Apocalipsis xxii. Nox ultra non erit et non egebunt lumine lucerne neque lumine solis quoniam dominus deus illuminabit ~~hos~~ illos et regnabit in secula seculorum. Cui quo videtur concordare id ysaie lx. Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem neque splendor lune illuminabit te sed erit tibi dominus in lucem sempiternam. Quia per eum est speculum sine macula et candor lucis eterne sicut scribitur Sapientie vii. Item splendor glorie ut habetur hebr. i. Nam splendor eius ut lux erit Abacuk iii. Ab hoc splendore omnes sancti in regno celorum recipiunt lucem et fulgorem sempiternum quo assidue felices letantur. Unde Judicum v.

Qui autem diligunt te sicut sol in ortu suo splendet ita rutilent. Et ideo dicitur Sap. iii° Fulgebunt iusti et tamquam scintille in arundineto discurrent. Item Mat. xiii° Iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. O quam gloriosum est hoc regnum et quam dilecta tabernacula tua domine virtutum, quam magnus decor, quam ingens splendor in ciuitate dei. Quam immensa claritas, quam summa amenitas in patria celesti. Vnde Aug. in libello de libero arbitrio sic inquit: Tanta est pulchritudo iusticie, tanta est iocunditas lucis eterne, vt etiam si non liceret amplius in ea delectari quam vnius diei hora, propter hoc solum innumerabiles huius vite dies plenos deliciis et affluencia bonorum temporalium recte et merito despicerent. Non enim falso vel paruo affectu dictum est: Quia melior est dies vna in atriis tuis super milia. Quare idem Aug. libro de ciuitate dei exclamans dicit: O celestis Iherusalem domus luminosa ad te suspiret peregrinacio mea et possideat me in te qui fecit te et me. Vnde Bern. Omilia in Super missus est: O quam gloriosum est illud regnum in quo reges congregati sunt, conuenerunt in vnum ad laudandum scilicet et glorificandum eum qui super omnes est rex regum et dominus dominancium. De cuius splendidissima contemplacione fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. Hinc propheta dicit: Adimplebis me leticia cum vultu tuo. Vnde Iob xxxiii°: Videbit faciem eius in iubilo. Hanc faciem omnes aspicient qui domino fideliter seruierunt in humilitate cordis et laboribus plurimis ac operibus virtuosis. Vnde Apoc. vltimo: Serui eius seruient illi et videbunt faciem eius. Et ideo dicitur Ysa. xxxiii°: Regem in decore suo videbunt. O quam pium et quam gratum, quam suaue quamque beatum erit illum tunc videre hiis qui eum dilexerunt. Tunc certe exclamando dicent cum Abacuk iii°: Ego autem in domino gaudebo et exultabo in Ihesu meo. O quam gaudebunt quos gaudia summa replebunt. Quos illustrabit quos sic letificabit visio sancta dei splendor quoque sue faciei.

De multiplici bonorum copia regni celestis

Regnum celeste secundo commendatur a bonorum omnium copiositate. Vnde Aug. de ciuitate dei: Quod deus preparauit diligentibus se spe non attingitur, caritate non comprehenditur, desideria et vota transgreditur, acquiri potest, estimari non potest. Vnde Bern.: Merces sanctorum tam magna est quod non potest mensurari, tam multa quod non potest numerari, tam copiosa quod non finiri potest, tam preciosa quod non potest estimari. De hiis superhabundantibus bonis et diuiciis ipsius regni celestis. Ita scribitur Deut. viii°. Dominus deus tuus introducet te in terram bonam, terram rivorum aquarumque et fontium, in cuius campis et montibus erumpunt fluviorum abyssi, terram frumenti, ordei ac vinearum, in qua ficus et mala granata et oliveta nascuntur, terram olei et mellis, ubi absque ulla penuria comedes panem tuum et rerum omnium habundantia perfrueris. Ecce habes quod est terra fertilis copiosissime lacte fluens ac dulcedine mellis. Habes quod est terra ad quam exploranda missi sunt filii Dan. Sic scribitur Judicum xviii°. Cumque redeuntes dixerunt: Vidimus terram valde opulentam et uberem. Nolite negligere, nolite cessare. Eamus et possideamus eam. Nullus erit labor; tradet enim nobis dominus locum in quo nullius rei est penuria. Ita omne quod molestat ibi deest et omne quod delectat adest. Unde Augustinus: Eterna beatitudo consistit in duobus, scilicet in nimia absentia omnis mali et nimia presentia omnis boni. Ibi enim quicquid quod ibi est aliud non potest videri nisi quod bonum est ibi est, et quod mali est ibi nunquam est. Et ergo dicit Gregorius: Nichil est exterius quod ibi appetatur, et nichil interius quod fastidiatur. Ideo quia scribitur Apocalypsis vii°: Non esurient neque sitient amplius, et non cadet super illos sol neque ullus estus, quoniam agnus qui in medio throni est reget eos et deducet illos ad vite fontes aquarum. Et ibidem ultimo: Ostendit mihi flumen aque vite. Qui sitit veniat, qui vult accipiat aquam vite gratis. Qui autem biberit ex hac aqua non sitiet in eternum, sed fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam, ut habetur Johannis iiii°. O quam felix patria, quam beata terra, ubi deus erit omnia in omnibus et nullius rei penuria seu aliquis defectus. Ecce habes quod pascua locus est patrie celestis, ubi non deerit, in quo fideles suos dominus suaviter refocillabit et ac perpetue collocabit. Unde Ezechiel xxxiiii°: Dicit dominus: Inducam eos in terram suam et pascam eos in montibus Israel, in rivis et in cunctis sedibus terre. In pascuis uberrimis pascam eos, et in montibus excelsis erunt pascua eorum. Ibi requiescent in herbis virentibus et in pascuis pinguibus pascentur supra montes Israel. Ipsi enim sancti pascentur in cognitione summe veritatis, et illa erunt pascua uberrima. Hinc ingrediatur ad cōtēplādū diuītate sue egrediat² ad ꝯsiderādū huāni^tez. vtrobiqꝫ īueiēt plenā sacietate ps̄ h̄ po. Ingredie² et egrediet² et pascua īueniet. Jt' pascet² ī delectacōe et fruicōne sūme suauitatꝭ. Et ia erit pascua pinguia vn̄ dr² ī ps̄. Eo adipe frumēti saciet te. Adeps hꝰ frumēti ē delectacio et suauitas q̄ causat² ex visiōe dei hꝰ qd' aore sc̄ adipe et pinguedīe repleat² aīa mea. pascet² eciā ī eternitate ꝑpetue secūitatis et illa erit pascua vireīa. Nūq̄ eni arescet sꝫ sp̄ virescet et ī pulchritu^ne ꝑpetua durabit. Sꝫ q̄lis p̄ria et q̄m bona t̄ra vbi tā vberīa pinguia et vireīa erit pascua btōꝝ. vere hec est t̄ra viuēciū ī qua credimꝰ tot ꝛ tāta vide bona dn̄i. vn̄ dr² ī ps̄. Replebimꝰ ī bonis domꝰ tue. Et que sūt illa bona q̄bꝰ t̄n replebimꝰ n̄ illa copꝛehensiblis gl'a btōꝝna ut dt Bn̄dꝰ ī sermōe dedicacōis ad ꝑmaqtez dei s̄ta aīa rōnalis celis q̄bꝰ omnia pt replerꝛ dimo nō pt. Capace n° dei q̄d deo mīꝰ est non implebit. hac cessabili gl'a nō solū implebimꝰ v̄ꝫ ecia vsqꝫ adsumū īebriamꝰ. Vnde Jere. xxxi°. Inebriabo sacerdotū aīas cū pinguedine. hoc faciet ī cela magna ꝑpata fidelibꝰ. Tūc eni p̄cinget se ꝛ faciet illos discūbe et trāsiens mīstrabit eis fercla sue gl'e et vinū mire suauitatꝭ et leticie ipis exhibēdo. Tūc dicet² illis discūbētibꝰ id' Can v°. Comedite amici et bibite et īebriamini kꝛmi hinc scribit² ysa. xxxv°. Inebriabim̄ et nō a vino. Et vnde īebriabūt² illi. Cte a gaudio multiplici ꝛ gl'a celesti. O deꝰ eterne q̄ dulciter et plene tūc fideles tui īebriabūt² ab vb'tate domꝰ tue ꝛ torrēte voluptatꝭ tue q̄m apud te est fons vite ī defiriēs btitudinis et gl'e. Vtiqꝫ hec domꝰ dei latitudo ī longitu^ne dierꝫ. Ipa eni ē domꝰ dn̄i diuiciis referta et ciuitas deinī bonis oībꝰ adimpleta. Vn̄ pt' scribit² ysa. xxxiii°. Oculi tui videbūt ihrlm ciuitate opulēta huiꝰ ciuitatꝭ opulēcia seu bonoꝝ copiositas ꝛ maxima habūdācia nō solū pꝫ ex ꝑdcis. Sꝫ ecā ꝑpter ex multitu^ne eiꝰ pacis in qua delectabūt² māsueti qui hereditabūt illā t̄ra supiꝰ expssā vn̄ ysaie lv°. In leticia egrediemiet i pace deducemini. Quanta vbiq3 ihrlm habundancia pacis aug i ppetuu nuq3 erit finis. Vn scribitur ysa lv. Et eiusdem xxxii. Sedebit pplus meus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiducie et requie opulenta. Et qd dr Vn Thob. xiii. Iherlm ciuitas dei bti oms q diligunt te et qui gaudent sup pace tua. Ita sancti habet Ezechiel xiii. Inte videt sci visiones pacis. Ibi pax sup pace. Ibi pax summa que exsuperat omnem sensum nc nb antedit hudiu i ihrlm. Qui in tante pacis voluit ee pticeps fuisse et hr i celis distat hic humiliter pati hic inter. Ita ut scribitur i aurora ad tapeltura requie paciendo venit. Nec nisi ppenas sapiens hac pace patitur.

De maiori et stabili leticia regni celestis

Postmo regnu dei comendatur a maiora leticia inqtum durate i etnitate. Vn Grego i omel. Que lingua dicere ul quis intellectus capere sufficiat illa superne ciuitatis quanta sint gaudia angelorum choris interesse cu beatissimis spiritibus glorie conditoris assistere presentem dei vultu cernere i cospectu lumine videre nullo mortis metu affici i corruptionis munere ppetue letari. Certe h est ciuitas dei nra ihrlm urbs bta ihrlm inq3 q ut ciuitas edificatur. O ciuitas ciuitatu i qua sut tata gaudia et leticie btoru. Vn ysa vltio. Letamini cu ihrlm et exultate i ea oms qui diligitis ea. Gaudete cu ea gaudio vniuersi q lugebatis sup ea vt sugatis et repleamini ab vberibus cosolacois eius vt mulgeatis et delicijs affluatis ab oimoda gloria eius. De imensa huius ciuitatis felicitate et glorie dt Aug i li° de ciuitate dei. Quanta erit illa felicitas vbi nullum erit malu vbi nullum latebit bonu vacabitur dei laudibus qui erit oia i oibus. ysa lxiiii. Oculus no vidit deus absque te q ppasti exspectantibus te que sunt donatura eis i maiora leticia ppetue possidenda. Vn eiusdem xxxv. Veniet in syon cu laude et leticia sempitna sup capita eorum hic 3 post dt. Nouit dns dies i maculatorum et hereditas eorum i eternu erit. Vnde sic scribitur Thob. xiii°. Magnus es dne i eternu et i oia secula regnu tuu. Vnde Aug i li° de ciuitate dei. Vocabimus videbimus et amabimus et laudabimus

De maiori et stabili leticia regni celestis.

Ecce quid erit in fine sine fine. Ita quibus nunc aliquis est finis, non pervenire ad regnum cuius nullus est finis. Verissime regnum tuum domine regnum omnium seculorum. Et dominacio tua in omni generacione et generacionem. Et ideo scribitur Thobie xiii°: Benedictus dominus qui exaltavit Jerusalem ut sit regnum eius in secula seculorum super eam. Sic super omnia. O quam gloriosum est illud regnum in quo cum Christo gaudent omnes sancti amicti stolis albis sequuntur agnum quocumque ierit. De quo regno seu futuro seculo sic dicit beatus Augustinus De conflictu viciorum et virtutum: Recedat amor presentis seculi in quo nullus ita nascitur ut non moriatur, et succedat amor futuri seculi in quo omnes ita vivificantur ut deinceps non moriantur. Ubi nulla adversitas turbat, nulla necessitas angustiat, nulla molestia inquietat, sed perhennis leticia ibi regnat. Hoc est quod scribitur in psalmo: Iusti epulentur et exultent in conspectu dei et delectentur in leticia. Item ysaie xxxv°: Gaudium et leticiam obtinebunt et fugiet dolor et gemitus. Unde Apocalipsis xxi: Absterget deus omnem lacrimam ab oculis sanctorum et mors ultra non erit neque luctus neque clamor neque dolor erit ultra quia prima abierunt. Item ysaie xxv°: Auferet deus omnem lacrimam ab omni facie et obprobrium populi sui auferet de universa terra, et dicet in die illa: Ecce deus noster, expectavimus eum et salvabit nos. Iste dominus, sustinuimus eum, et exultabimus et letabimur in salutari tuo. O quanta leticia, quia non solum in anima sed in corpore eorum fluet gaudium. Unde ysaie lxi: In terra sua duplicia possidebunt. Et proverbiorum ultimo: Omnes domestici eius vestiti duplicibus, id est stolis duabus, quarum una scilicet anime iam possidet beate, et reliquam scilicet corporis expectat accepturi. Quia non solum erit eis gaudium de bonis operibus propriis sed etiam de meritis singulis omnium beatorum. Unde dicit dominus Jeremie xxxii: Habitare eos faciam confidenter et erunt mihi in populum et ego ero eis in deum. Et dabo eis cor unum et animam unam, non unitate substancie sed vinculo caritatis. Ecce homine si anima martiris vel confessoris vel virginis et anima tua hic erit una, cum videretur quod illorum gaudium esset tuum. Simile est de anima apostoli seu cuiuslibet alterius sancti. Hinc Gregorius dicit: Tanta vis caritatis omnes sociat ut bonum quod quis in se non suscepit in alio se gaudeat accepisse. Certe istud admirandum et multiplex gaudium in cor hominis non ascendit. Et ergo quilibet totum ipsum gaudium intrabit

et sic gaudium suum plenum
erit. Vnde intus et extra sublimius et
super omnia excogitari inestimabi-
liter gaudebit. Primo de pu-
ritate conscientie. Secundo de cor-
poris glorificatione. Tertio
de celi et aliarum creaturarum
pulchritudine et innovatione. Quarto
de dei visione et fruitione. Quinto
de angelorum et omnium sanctorum
iocunda et delectabili consoci-
atione. Vere vere nec potest co-
gitare quantum est exul-
tatione tue in celis habitare et cum
angelis regnare. Et ergo Ber-
nardus super Matth. xxv. Intra in gau-
dium domini tui. Intra tu huius
gaudium. Vnde ipsum non po-
test intrare cor tuum. De
immensitate gaudiorum celes-
tium sic inquit Bernardus libro
suorum meditationum. Ibi to-
tum letitia totum exultatio
possidebis homines quam angeli
dilectati sine ulla carnis
infirmitate in perpetuum permane-
bunt. Ibi iocunditas infinita
beatitudo sempiterna in qua nu-
llus sensus capit potest tenere. Ibi
requies a laboribus pax
ab hostibus. Amenitas de no-
vitate. Securitas de eternitate.
Dulcedo et suavitas de dei
visione. Et hoc illic habitare
vehementer non desiderat et
propter pacem et propter amenitatem
propter eternitatem et propter dei
visionem. Item idem alibi adhuc
idem Bernardus. Tanta est iocundi-
tas et suavitas illius patrie
celestis ut si non liceret ibi
esse nisi per unius hore spatium
omnes dies huius vite ple-
nos deliciis merito contemp-
neret. Cum comparatum

aliunde dies suavitas do-
lor et dies iocunditas
meror. Omne dulce a-
marum. Omne decorum fedum
et omne aliud quod delecta-
ri possit molestum. Cum
dei bonitas in infinitum
excedit omnem aliam boni-
tatem. Vnde hoc deus quod mihi
est in celo et a te quid vo-
lui super terram. Cum hec omnia sint
desiderabilia super aurum
et lapidem preciosum multum
et dulciora valde super
mel et favum. Vnde quid diceret
de hac patria quid de
Jerusalem urbe tam beata
per cuius vicos sic scribitur
Thobie xiii. In te sonat
iocunde et dulciter cantatur
alleluia. Vnde psalmus. Gau-
dium et letitia invenietur
in ea gratiarum actio et vox
laudis. In templo enim
eius omnes dicent gloriam. Et
vere merito vox exulta-
tionis et salutis resonat
in tabernaculis iustorum.
Vnde in civitate domini ibi so-
nant iugiter organa sanctorum
qui tribulationum et penarum
laborumque et omnium miseri-
arum pariter iam obliti per-
fruuntur et iubilo celesti.
O quam letabunde que sola-
nit et proclamare canet in
consolatione qui ingemuit
fleuit et clamavit. De hac
civitate loquitur adhuc Bernardus
in libro meditationum. Civitas
celestis magno secura pa-
tria tota continens quod de-
lectat. Ibi in populo quietus
populus sine murmure quam
[illegible] dei sedete civi-
tas dei. Sic letantium omnium

hitacō ēmte Ibi pax pie-
tas boītas lux vtq sple-
dor honestas Gla laus
reqes aor z ꝯcordia dul-
cis Gaudia leti^e dulcedo
vita phēnis De hac ait
phēni vita bti ert eti
et securi q̄ nūq̄ i ppetuū
eā amittēda Ysaie
.xxxij.o Securitas est vsqz
i sepitinū Et ezechiel
.xxxiiij.o hitabūt confi-
dent absqz vllo timore
Et pu. i.o Qui me audi-
erit absqz troe requiescz
et habūdātia pfruet^z
maloꝝ timoe sublato
pn Augg. btitudīe omn
bonoꝝ celestiū pfruat
securitas etna q̄ si sola
deessz oīa bona celesti-
a qntucuqz dulcia va-
nescēt z vilescēt ex
timoe amittēdi Et io
assecurādo dt btq Joh
.xvi.o Gaudiū vrm̄ nēo
tollet a vob O domq
dei Ciuitas regis mag-
ni q̄ inmābilia q̄ gra-
dia et etnalia scīta
tua gaudia q̄ multe le-
ticie q̄m felices tue in-
cole Vn̄ ps bti q habi-
tat i domo tua dn̄e in
i secla secloꝝ laudabt
te Quis em cognoscat co-
pos sue mgt q rctq
i excelsis te laudat celi-
cus oīs Hinc ait leticie
seu celestis gle ppetu-
tas i deficiēs ex hō per-
pendi^z qz oliua ꝯpat^z
Vnd Ozee .xiiij.o Erit q̄i
oliua gla eiq Oliua
em i deficiet tā i hyeme

q̄ i estate sꝫ virescit Et
io i deficibile et etna istiq
gle pmāentia desigt.
q ex diutūitate n̄o defi-
cit sꝫ magis inouabi^z De
hac etna gla sic dt Crisq
libello de repacoe lapsi
Qz ne eit voluptas q le-
ticia ee cū xpo cū ala
ad ppam gnositate reg-
sa cū fiducia la cepit do-
minū suū vidē Explicari
nō pt magtudo iq letitie
Ilo em solū phis exul-
tat q̄bq pficiūt tūc i
pena sꝫ mltomis p eo-
gaudz q bonoꝝ stlozꝝ sit
nllm fine futuro Et q̄
eit ppetuitate gle si
fine pmāsu^e Certe gla
hec est oībq scīs eiq Sa-
cti exultabūt i gla leta-
būt^z i cubilibq suis Vn
Qz i xpi vestigia secuti
fuerit in tris. cū xpo reg-
nabūt gla et honōe co-
ronati etnal^r. i celis O di-
lecte mi q̄ ieffabilit tūc
gaudebis Cū ad illa gau-
i etna gla fuers translatq
Tūc dices vtiqz exclama-
do id ysa. lxi.o Gaudēs gau-
debo i dn̄o z exultabit
aīa mea i deo meo qz in-
duit me vestimētis salutis
Vn̄ sic scribi^z Job .xxij.o
Tūc sup oīpotētez deli-
ciis affluēs et eleuabis
ad deū faciē tua z i vijs
tuis splendebit lumē De
q̄o hēt^z Eccl. xi.o Dulce
lumē z delctable ē vidē
solē id ē xpm̄ q̄ cognoscē
z mgit intuei excellit
oē gaudiū hq mūdi Nec

inicio na eius viso et noticia que sanctorum gloria et vita eterna. Unde Joh. xvii. Hec est vita eterna ut cognoscant te solum deum verum et quem misisti ihesum xpistum. Et cum ad hanc cognitionem pervenerit ipsum deum facie ad faciem videbit et cognoscet eum sicuti est. Hinc ea diuina quod erit gaudium excellentissimum sanctorum et origo omnium gaudiorum hic et quod. Unde dicit in sermone. Revera illud est verum et summum gaudium quod non de creatura sed de creatore concipitur. Et vere utique fiet cum tibi ostenderit faciem suam. Et ex propheta exoptando dicit. Faciem tuam domine requiram. Faciem mea gloriosa sibi gaudiis et delicijs plena. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Quamdiu carebo tanto bono et usquequo sic subtrahor a deo salvatore meo. Fuerunt mihi lacrime mee panes die ac nocte dum dicitur mihi cottidie ubi est deus tuus. Et non videbo gloriam domini. Quando veniam et apparebo ante faciem dei mei qui letificat me in gaudio cum vultu tuo. Vere hec visio qua deus facie ad faciem sic videtur est mihi celum. Et si dici potest paradisus est centum milium paradisorum. Ubi ex fonte limpidissimo et ex aqua viva. Et vita bibitur. Beata hic et quod scribitur Apoc. lx°. Tunc videbis faciem dei et affluens delicijs et gaudijs spiritus et mirabitur et dilatabitur cor tuum. O quam bonus deus istis hijs qui recto sunt corde qui tot et tanta gaudia ipsis gratis vult conferre. Dilecte amice predilecte ista libens audis et ad hec pia gaudia plaudis. Non tamen ignores per magnos ista labores debes acquiri non fortuitu reperiri. Unde Bernardus in omelia. Delectat mentem magnitudo premiorum sed non deterreat certamen laborum. Ad magna enim premia pervenire non potest nisi per magnos labores. Unde Paulus egregius predicator dicit. Non coronabitur nisi qui legitime certaverit. Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Et plerique nolentes sic vivere tamen desiderant sic mori. Cupiunt enim quod preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. Etiam cognoscunt quod non decedit dilectionis suis scriptum esse hereditas domini. Et ipsi sciunt quod beati mortui qui in domino moriuntur. Volunt esse participes cum eis quibus dominus dicit Vos estis qui permansistis mecum in temptationibus meis. Volunt regnare cum domino sed nolunt secum pati. Talis erat balaam ariolus qui considerans castra filiorum israel et intelligens eterne beatitudinis repromissiones eis a domino facta dicebat Moriatur anima mea mor

te uxorem et fient nonus
sia mea hora filia fina
bus appetens gloriam. Sed
labores abhorrebat quibus
gloriam merebatur. O bone Ihesu
volumus tibi omnes conregnare
nolumus tamen pati tecum labo
rare. Tu elegisti paupe
rtates et miserias nos vero
voluptates et delicias. Tu
quidem carnis asperitates nos autem
quomodolibet. Unde Bernardus
nascitur dei filius cuius ar
bitrio erat quodcumque vellet
eligere tempus. elegit quod mo
lestius est presertim parvulo et
pauperis matris filio qui
vix pannos habet ad in
volvendum presepe ad recli
nandum. Et cum tanta esset ne
cessitas nullam audio fieri
pellium mentionem. Christus ubi
que qui non fallitur elegit
quod carni molestius est
igitur melius id utilius id po
tius eligendum. Et quisquis
aliud suaserit vel docue
rit ab eo tamquam a seducto
re cavendum est. Ipse etenim
puer est promissus olim per
ysayam. cum ille sciens re
probare malum et eligere
bonum. Malum id est volup
tas corporis bonum vero af
flictio est eiusdem. Quidem et
hanc elegit et illa repro
bavit puer sapiens verbum
infans. Hec omnia Bernardus. O
dulcissime puer tu ab initio
elegisti afflictiones cor
porales. Et patiendo vo
luisti intrare gloriam tibi
paratam sed nos in deliciis vi
vendo volumus intrare gloriam

aliena. Contra quod loquitur beatus
Ieronimus sic dicens. Si proprium
dominum et regem cum est nomine
super os non oportuit pa
ti et ita intrare gloriam suam
qua fiducia homines nos
intrare sine labore gloriam alie
nam. O quam stulti sumus et
tardi corde ad credendum
volumus hic gaudere cum se
culo et postea regnare cum
Christo. Dominus mundum ingreditur
sine supellectili vestium.
ancillarum et feminarum omnis
introibit. Ille ieiunus
iste crapula et luxuria ple
nus. Ille in cruce positus mo
riens. Iste in lecto delicate
dormiens. Certe dominus non fe
cit fieri hec sine cle
no. non est conveniens vir
Audi quid loquitur poeta. In nocte
sudavit dominus cum sine in
quiescet. Tolle tua tu
lit ipse sua gustavit a
cetum. Fel crucis id non maior
erit reverentia servi quam
domini. Si vis sine esse servitor
oportet tormentis tormenta
sequi. Non iter ad astra. deli
ciis in morte quam solve
debes nature persolve deo
moriar. Si illos rupe mo
ras igitur impone pleria
carnis deliciis suppede
tuas et erat ad arma
prompta magis plagatus
moab dilata voluntas.
Ita scribit Ieronimus in epistola
ad Iulianum. Difficile immo
impossibile est ut presentibus quis
fruatur bonis et futuris ut
hic ventrem et ibi mentem

repleat ut de deliciis ad delicias transeat et in utroque seculo primus sit ut in terra et in celo appareat gloriosus. Item dicit idem sic in alio loco. Impleri et diuiciis affluere et prosperis sequi. Nota. Denegat ut contraria misceat. Nolo possitis deo servire et mammone. Aliter ego fallor aut ipsi in fine decipientur. Quia ut nemo homo credit. Credebat cum diuicie sue transierint in egestate. Diues epulabatur cotidie hic splendide induebatur purpura et bysso. Sed mortuus quia Moysi noluit credere per modum sensit postquam in tormentis esset tunc videlicet ubi Bernhardus in colloquio Symonis petri et ihesu. Ubi dicit modo Abraham ait diuiti epuloni. Tu recepisti bona in vita tua et lazarus similiter mala. Nunc autem hic consolatur, tu uero cruciaris. Quid dicemus adhuc. Si talis est finis et talis iudicium ubi extrema gaudii luctus occupat, nunquam appetenda sunt in hoc seculo mala bonis. Quia ut appareant illa vera bona non ista vera mala esse manifestum est. Vera potius sententia salomonis. Melius est ire ad domum luctus quam ad domum conuiuii. Ceterum sicut traditi sunt qui in vita sua bona receperunt et hominibus consolacionem ponere vere reposuit et sempiternum quoniam sua eorum potiit de finibus. Si autem multi nec consolacionem suarum doloris apprehenderint animas miserorum

Concepit .n. videlicet ut bona omnia et omnes seculi huius recipientes consolaciones nichillominus vniuersi vere et vniuersi maneat. Cruciatus. At vero et id equale ex eadem abrahe sententia comprehenditur videlicet. Omnes qui gloriose ducti prosperi vite presentis bona omnia receperunt et mala eligunt omnia bona dei et omnes futuros consolaciones. Sed omnia Bernhardus ubi supra. Remanet igitur consolacio anima mea in hac lacrimarum valle in terra laboris et miserie. Nota vere omnibus qui hic receperunt consolacionem suam. Cotidie transitoria fugere delicias et gaudia mundana. Tibi enim absit gloriari nisi in cruce domini nostri ihesu christi. Unde petrus blesensis super Job ad regem anglie sic dicit. Putas ne quod aliquis in presenti vita gaudeat et futura. Si tunc gaudium debeat dici quod turbatur assidue et respergitur acerbitate. Presenti minimus delicatus es sed utrorumque plenus in seculo et simul cum presentis mundi delicias rape et nichilominus celestis glorie diuicias obtinere. Audi quod dominus sit illi diuiti in eterna qui cruciabatur in flamma et lingue ardentis refrigerium postulabat. Fili recordare quia recepisti bona in vita

tua et lazarus sicut ma-
la quos hic consolatur tu vero
cruciaris Quam difficile
primum incredito possum
reputare in sanctos sanctis-
simos viros et prophetas
apostolos martires confesso-
res tenendo ac delicta-
tas virgines qui omnibus spre-
tis diuicijs et gulitatis
delicijs huius mundi sapo-
ras se ipsos pro xpo tri-
bulacioni et morti obtu-
lerunt sed gloriam quam a-
depti sunt in angustia et
dolore potuisset in vo-
luptatibus et delicijs
obtinere Ideo ille petrus
Vere scio non quod dicam
firmiter tene hoc quod ce-
lum non aliter standes nisi
quod docile discipuli te-
neas moribus breve fide
Et quod docuerit ihesus Nō-
ne sobrie et vivere iuste
humilitate paciencia cari-
tate et constancia ac virtu-
tes ceteris totis viribus
retinere mundum et que mun-
di sunt despicere diuicias
et delicias fugere penam
agere in tribulacionibus et in
miserijs letari et gaudere
Tu ergo fac similiter et vives
Esto fortis ergo animo in omnibus
laboribus et angustijs et
penis In prouerbio xx capitulo
a domino dicetur labora
fortiter sicut bonus miles
ihesu xpi et non cogita-
nis temetipsum aliquam
sic dicens multum time-
sus est labor meus ego
autem sum minimus et infirmus

valde nt valeo in hoc
proposito fialiter perseuerare
Audi verba Jeronimi in epistola
sic dicentis Nullus labor
durus nullum tempus longum
videri debet quo gloria et-
ernitatis acquiritur Vnde Crisos-
tomus ait Siquis via la-
boriosa estimat sue desi-
die est accusator Si enim
minaces pelagi fluctus
nautis Si tempestates atque
hyemes agricolis Si vul-
nera cedes que militibus
Si grauissimi ictus plage
que pugilibus leues videntur
et tollerabiles sunt propter
spem temporalium ac peren-
nium comodorum multo ma-
gis cum celum paratur in premium
nt nulle ex presentibus asperitati-
bus debent sentiri Inmax-
ime labores mitigat in
benignum venire finem
Ne aspicias quod via est
aspera sed quo ducit nec
alia quam lata est sed vbi de-
sinit Certe iam video quod
dormientibus non prouenit
regnum celorum nec ocio
ac desidia torpentibus
beatitudo eternitatis redditur
vt dicit Leo papa in sermone
Ecce sic scribitur ait xi Reg-
num celorum vim patitur
et violenti rapiunt illud
Vnde quidam de regno celi
non credit mente fideli
Insipiens et hebes sed tu-
bi credere debes xpo di-
centi rapiunt id violenti
Diliges austere se castigan-
do seruere cholera sponderes

⁊ carni vi faciētes Item
dt alius poeta Aspere est
victus asper labor asper
amictus Aspera cuncta tibi
si vis super ethera scribi
Certe iam satis manifeste quod
scribit Act. xiiij° Per mul-
tas tribulacoes oportet
nos intrare regnum celorum
Quam bn advertebat hoc
btus Augustinus quia non nisi tormen-
tis itur ad astra dei vn
dt in libello de aspiracoe
hominis ad deum O anima mea
si cottidie oportet nos
tormenta perferre si ipam
gehennam longo tempore labo-
rare ut xpm in sua gloria
videre possemus et sanctis eius
sociari non esse mo digni
essem pati omne quod triste
est ut tanti boni tanteque glorie
participes haberemur Insidi-
entur ergo demones parent
suas temptacoes frangat
corpus ieiunia premat
vestimenta cilicina labo-
res onerent vigilie exsic-
cent clamet me iste in-
quietet me ille vel ille
frigus contrahat calor ad
urat caput doleat pec-
tus ardeat infletur sto-
machus pallescat vultus
infirmetur homo totus defici-
at in dolore vita mea ⁊
anni mei in gemitibus conse-
datur putredo in ossibus
meis et subtus me scate-
at ut requiescam in die
tribulacoms et ascendam ad
populum accinctum nostrum Item
Petrus blesensis satisfat
membra mea vigiliis.

extenuetur ieiuniis la-
bore frangatur liquescat
in lacrimis oculi. Ymo si
totum cerebrum ⁊ medul-
le corporis in fletum efflu-
ant non sunt tn condig-
ne passiones huius temporis
ad futuram gloriam que
revelabitur in nobis. Quia
si sciret homo quid ⁊ quale
gaudium ⁊ decus esset mille
pati mortes crederet esse
nichil Certe quia ⁊ quanta
sunt consideret pro deo susti-
nenda libenter ergo sustine
et gaudet paciencie Quoniam
accipe in latronibus et ma-
leficis ad mortem dam-
pnatis qui gaudent ve-
hementer si panicula ab-
scindenda posset eva-
dere mortem corporalem
Tu ergo gaude semper et
letare nam cum parva peni-
tencia possis evadere
mortem eternam ⁊ acquirere
gloriam eternalem ut dicit Gre-
gorius Exiguum laborabis
certe premie pretatis q
cito edes de congregacoibus
illius .i. de fructibus glorie
qui generantur ex labore
premie Item Sap. iii° In
paucis vexati certe la-
boris exiguitas in
multis bn disponetur
certe magna remune-
racio ⁊ premium quod ex ipm
consequitur Unde btus Effrem
sic inquit Modicus est
labor institucionis inter
fratres kinti et magna
erit requies post ista
pore est afflictio

rectitudo eius vite delicie paradisi et exultacio et leticia in seculum seculi permanebunt. Igitur dicit Sapiens Eccl. ultimo: Videte oculis vestris quia modicum laboravi et inveni mihi multam requiem. Et sic clare patet quod brevis iste labor et pena multa laborum faceret eo libenter et voluntarie in mortalibus futuris pro vita perpetue duratura que constanter faceret homo moriturus pro temporali vita ad modicum differenda. Et ideo finaliter concludendo patet aliqualiter ex superius allegatis quod hec novissima, videlicet mors, iudicium, gehenna et gloria. Omnes qui continuam et incessantem eorum habent memoriam valde et multipliciter remorat a peccatis. Sed pauci ista ponderant et raro iste ra cogitat sicut considerat. Omnes putant diu vivere et in senectute uberi penitere, iudicem placare, infernum fugere et celestem gloriam in deliciis vivendo et orantes tandem acquirere et eternaliter possidere. Non sic impii non sic. Hoc argumentum non concludit immo fallit et illudit ut patet satis lucide per predicta. Et igitur omnes seducimur. Et nisi penitenciam egeritis simul peribitis et moriemini in peccatis vestris. Ut scribitur Luce xiii. Si penitenciam non egerimus incidemus in manus dei et non in manus hominum. Sed proch dolor quis penitet. Quis peccata deflet. Quis subvenit pauperi. Quis miseretur inopi. Quis compatitur miseris. Quis cogitat de futuris. Nemo penitus. Ita vere generacio prava est atque perversa que non direxit cor suum in bonum immo pocius in malum. Omnes terrena sapiunt et que sua sunt querunt non que Ihesu Christi. Aduneza diligunt, virtutes fugiunt et sicut iumenta in stercoribus sic et ipsi in peccatis multiplicatis miserabiliter computrescunt. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in iniquitatibus suis. Ita dominus de celo prospexit super filios hominum ut videat si est intelligens aut requirens deum. Sed omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Et vere iam impletum et tempus iam advenit miserabilis ille mundi status de quo Michee vii: Periit sanctus de terra et rectus in hominibus non est. Omnes in sanguine insidiantur, vir fratrem suum venatur ad mortem. Malum manuum suarum dicunt bonum. Sed immo optimus in eis est quasi paliurus et qui rectus quasi spina de sepe. Sed mundani ista nolunt scire et intelligere ut bene agant, nec oculos aperire ut clare videant, sic excecavit eos malicia ipsorum. O stulta malicia, o mala stulticia voluntatis: vitam fugere, mortem diligere, spernere bonum, agere malum, deum contempnere, demonem obedire. Karissimi

ſine cur ip̄o caput en-
ſe ſcras Cur ſponte
cathenas demonis i cur-
ris Cur ſua miſſa ſacris
Exurge exurge eui-
gila et vide relique
dyabolū fuge demoni-
um ne pereas cū ipſis
eternaliter condēpneris Mi-
ror et admiror qꝛ hō q̄
ꝑcetis ē ratiōa ronal
i nullo quasi ſequi iu-
diciū ronis ſpernens
ſalubria affectas noxi-
a querens et deſiderans
mortifera et nociua O
deus eterne q̄ cauſa talis
demencie q̄ racio tante
fatuitatis et inſanie
Cur aīa morte tam
ip̄o corde ſuo regret
Cur ſibi gr̄a tollit vi-
ue captat hō ve vere
gens abſqꝫ ꝯſilio eſt
et ſn prudencia Ut
vtina ſaperet z itelli-
gent ac nouiſſima p-
uiderent

Et ſic eſt finis

Incipit responsio fratris Nicolai de lyra ordinis minorum magistri in theologia contra quendam iudeum ex verbis ewangelii secundum matheum contra christum nequiter arguentem

Potens est exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere. Ad Thytum i. Licet autem verum propositum epistolae conditionibus sit expressum, convenienter tamen potest dici ut sit expressum perfectionibus katholici doctoris. Ad quem spectat exhortari fideles in sacra doctrina, et infideles arguere contradicentes catholice veritati. Advertendum tamen quod licet dicere se plenum esse doctorem arrogantissimum videatur, tamen se profiteri doctrinam hanc desiderare assequi viri studiosi videtur esse. Propter quod sapiens pythagoras ut evitaret arrogantie notam noluit se dicere sapientem sed philosophum, id est sapientie imitatorem sive amatorem, quod cuilibet studioso est honestum. Vera autem sapientia que in vita presenti haberi potest in scriptura veteris ac novi testamenti continetur, propter quod dicitur Deut. iiij: Hec est sapientia vestra et intellectus coram populis. Propterea autem auxiliante domino ex amore sapientie scripsi opera super utroque testamento secundum gratiam a deo mihi datam. Et iudaicus tractatus a quodam iudeo compositus venit ad manus meas, in quo ex verbis ewangelistarum auctorem ewangelii dominum nostrum Ihesum christum nititur impugnare. Licet autem eius impugnatio apud intelligentes sit modica aut nullius momenti, credatur tamen per ea posse pervertere simplices; ideo talem temeritatem veritati contradicentem propono arguere prout dominus michi dabit. Sic autem intendo procedere quod pono singulas auctoritates ewangelicas quas accipit, et iuxta quamlibet auctoritatem obiectionem seu obiectiones quas iudeus contra christum obicit aliis elicit. Et consequenter intendo eas destruere non per scripturam novi testamenti ac catholicorum doctorum solum, sed etiam per scripturas veteris testamenti et doctorum hebreorum. Dicit ergo primo sic: Liber generationis ihesu christi filii david filii abraham. Abraham autem genuit ysaac, ysaac autem genuit jacob, jacob autem genuit iudam et fratres eius, iudas autem genuit phares et zaram de thamar. Et sequitur infra: Salomon autem genuit booz de raab. Booz autem genuit obeth ex ruth. Et sequitur infra: David autem rex genuit salomonem ex ea que fuit urie, id est ex bersabee que fuit uxor urie. Ex quo iudeus in ewangelio sic arguit: In hac genealogia ihesu nazareni que est principium novi testamenti nulla sancta mulier nominatur, scilicet sara, rebecca, sed tantum quattuor peccatrices que sunt in sacra scriptura reprobate. Prima namque Thamar sub simulatione meretricis supposuit se iude socero suo et sic concepit ex ipso phares et zara. Genesis xxxviii. Secunda Raab nominatur meretrix. Josue ii. Hec fuit ex gente chananea et sic videtur fuisse mulier luxuriosa vel et ydolatra Tercia fuit ruth que fuit de populo moab qui coluit ydola Quarta fuit bersabee que fuit adultera vt patet ij regum xj capitulo Ex hoc innuitur quod tota genealogia ihesu nazareni et eius natiuitas erat ordinate ad immundiciam carnis et ydolatriam Ex quo sequitur quod non fuit verus xpistus et quod xpistiani sunt immundi Comedunt enim carnes suillas que in lege prohibite sunt Sunt eciam ydolatre pessimi Adorant ihesum purum hominem tamquam deum et quod peius est hostiam de frumento factam et coctam adorant sicut deum et est derisibile et postea comedunt quod est horribile In solucione istorum tamen propono vel facere intendo Primum est quod quod non valet quod obicitur Secundum quod in processu plenius ponam Tercium quare dominus meliorum nomina exprimuntur Racio argumenti primi hoc quere vide Quarta primum attenditur quod prius quam clangeretur clauo quod plus raro vel forcior fieri potest contra messyam a iudeis expectatum Jeremie xxiij dicitur de ipso Ecce dies veniunt dicit dominus et suscitabo germen iustum Quod dominus iudei exponunt de xpisto vero et translacio caldaica que est habraice littera in pluribus locis expositiua habet hic Suscitabo dauid messyam iustum Omnes enim iudei confitentur xpistum dauid messyam descensurum propter quod Mathei xxij querente saluatore a phariseis de xpisto cuius filius est Dixerunt dauid Dauid autem multum et grauiter legitur peccasse primo in morte sacerdotum Nobe j regum xxij Quia cum per obmissionem cautele debite fuit occasio ipsorum mortis petendo panes et gladium ab abymalech presente Doech propter quod solus abyathar fugiens ad dauid dixit Dauid Ego sum reus omnium animarum patris tui Et numerus sacerdotum occisorum fuit lxxxv virorum et cum hoc ciuitas eorum fuit succensa et mulieres et paruuli trucidati Secundo peccauit peccato adulterij et eciam raptus ut videtur in uxore vrie De qua dicitur ij regum xj Quam dauid missis nuncijs per potenciam tulerat Tercio peccauit per peccatum homicidij commissi proditorie Nam vriam fidelissimum suum militem occidit gladio filiorum Amon ut ibidem dicitur Et quia postea fuit diuulgatum surrexit in scandalum magnum propter quod dicebatur in populo de ipso dauid Quod non poterit esse talis ei qui rapuit ouem et occidit pastorem Quarto peccauit grauiter obmittendo non solum punicionem debitam sed eciam mediante pastore filij sui Amon de oppressione violenta sororis sue Thamar ij regum xiij Cum autem audisset dauid verba hec contristatus est valde et noluit contristare Amon spiritum filij sui quia diligebat illum Quinto peccauit grauiter in miphiboseth filio ionathe cuius ~~filij~~ seruum accusantem dominum suum de crimine lese maiestatis et ut habetur ij regum xvj bona cognita innocencia miphiboseth et nequicia Sibe serui sui illum

filium que de iustitia tenebatur
decapitavit non solum non pu-
nivit. Sed contra iustitiam de-
dit ei hereditatis medietatem
miphiboseth ut habetur ij Re-
gum xix. Unde hoc fregit iura-
mentum federis initi inter ipsum et
jonathan patrem miphibo-
seth ut habetur i Re. xx. Qui
iuraverat in nomine domini dicens
Dominus sit inter me et te
et semen tuum et meum usque in
sempiternum et sic intelligitur
firmitas quam habuit. Et propter
iniquitatem huius peccati sicut
doctores hebrei dicunt regnum
david postea fuit divisum
unde super illo libro ij Re. xix. Tu
et Siba divide possessiones
dicit glosa hebrayca quod tunc
vox venit de celo dicens Ro-
boam et Jeroboam divi-
dent regnum. Sexto peccavit
per superbiam numerando populum ij
Re. xxiiij. Et in transgressione
divini precepti quod habetur Exo-
di xxx ubi dicitur quod in numeratio-
ne populi pro quolibet capite de-
buit dare dimedium sicli
argenti domino quod tunc non fuit
factum. Et propter iniquitatem pecca-
ti mortui fuerunt de populo israel
lxx milia virorum ut habetur
ibidem. Hec autem scripta sunt in ve-
teri testamento de peccato david
et forsitan plura alia que nunc sunt
que non sunt scripta. Quartum sic propter
peccata predictarum mulierum in ge-
nealogia Jhesu nazareni po-
sitarum. Arguunt iudei quod
Jhesus nazarenus non fuit mes-
sias in lege et prophetis promis-
sus eadem ratione vel fortiori
propter argumentum quod messias qui
expectatur de stirpe de da-
q uid sunt tot et tales criminibus

involutus et deditus non fuit
vel non sunt eius messyas pro-
missus. Respondetur quod argumentum
eorum non valet. Frequenter enim
legitur homines sancti ex parentibus
nequissimis procreati et econ-
verso ex sanctis nequissimi. Nam
Achas nequissimus genuit
Ezechiam virum valde
sanctum iiij Re. xviij. Et Ezech-
ias sanctus genuit manassen
pessimum qui posuit ydola
in templo domini et effudit
sanguinem multum nimis donec
impleret israel usque ad os iiij
Re. xxi. Similiter Amon pessi-
mus genuit Josiam sanctissimum
qui genuit tres filios pes-
simos qui propter peccata eorum fue-
runt traditi in manus infide-
lissimorum. Unus in manus regis
egypti. Alii duo in manus regis
babilonie ut habetur iiij Re.
xxiiij. Secundo hoc probatur quod habetur
Arguunt contra veritatem christi eo
quod in genealogia Jhesu nazare-
ni ponuntur peccatores et pecca-
trices cum iustis. Contra. At ar-
guunt christianos ipsos esse
iniquos quia comedunt car-
nes porcinas et alia in le-
ge prohibita. Non valet. Nam illa
precepta erant cerimonialia
et per consequens figurativa status fu-
turi scilicet christo. Idcirco postquam pub-
licato ewangelio cessaverunt non
solum ut mortua sed etiam ut
mortifera si servaretur ut
obligatoria ex lege. Nam
ex hoc esset dicere saltem facto
quod adventus christi nondum esset
completus. Similiter si aliquis ab-
stinet a carnibus porcinis
vel quibuscumque aliis causa ut-
pote quia sunt sibi abhominabi-
les vel non sane nullum esset
peccatum. Contra autem tales sibi li-

citi sunt tpe xpi pz ex actibg aplor et eplis pauli et mlt lor q ppt brevitate obmitto z qz notu e fidelibg xpianis. Item rabi moyses hadaresten sup genesi i duxit auctoritate pos dic xlv c' custodit veritate i seclm facit iudiciu i iuria patietibg dat esca esurietibg dns soluit conpeditos. hic e finis vsq i hebreos. Expoit qo iste doctor fine hg vsus de esca tpe messye dicit q ex hac lra dat esca famelicis dns absoluens phibita siue ligata et exponendo dt sic. Omis bestia q i munda reputat i hoc seclo i deg istz z bndictg sit ee munda i futuro seclo, sic pmitg fuerunt munda filys noe qbg dr Gen ix. Sic olera virentia dedi nobis oia. Sic enim olg sibg fuit mundu sic aialia filys noe z ita i futuro absoluet dns qe q phibuit de cibis. Ex hijs aute q iste doctor z alij doctores hebreoz loqtes de psenti seclo et futuro p psens seclm itelligunt tpe tres vsqz ad messya z ibi icipit futuru seclm. Sed igr ihus nazareg sit verg messyas ut declat infra c. tpe sue passionis i quo terminatg fuit cursus legis mosayce licitu sit cibi i lege mosayca phibiti. Ideo paulg aplg in lege et phetis edoctg dt i ad thymo iiij. Ois creatura dei bona e et nichil reiciendu qd cu graz actione pcipit. Sanctificat eni p vbu dei .i. p filiu eig mo dco c iiij.

Item at argui xpianos ee ydolatras eo q adorat ihm nazarenum pure homines. Ad hg plenaria destruccioz pos ondere q ihs nazareng e verg messyas. Secudo q messyas sit verg deg z ho. Tercio ex hijs concludere q sit lata adoracionis pim p. p. opa q fecit vtute totiq ne cute trascedentia et sic sic opa divina q fiebat ad testimonia veritatis doctrine ihu nazareni q dicebat se ee messiam in lege pmissu ad salute hominu. ergo cu deg no possit ee testis falsus, sequitur q ihus nazareg sit verg messyas. pt qd Nicodemg legis doctor videns opera xpi dixit ei. Rabi scimg qr a deo venisti mgr. Nemo n. pt signa facere q tu facis n' sit deg cu eo. nec pt dici q fuerit sca vtute diaboli. Na illuminacio ceci nati, suscitacio mortui quadriduani et mlta alia q fecit ihs nazareg ita trascedut netorig vtute q no put attribui n' vtuti divine. Sz qm iudei no recipiunt ewangelium ideo induco ad pbacioz xpi cu hebreoz dcta. Josephg hystoriographg iudeoz primo libro Antiqtatis iudaice dt de ihu nazareo, fuit eisdem tpibg ihus vir sapiens si tn viru eu nominare phas e. Erat eni mirabilium opm effector z doctor eoz homi q libet ea que vera st audiut z mltos quidam iudeorum multos quibus expectantibus adimplevit prophecias. Hic enim habent auctoritatem de primo: morum nostre gentis virorum cum pylatus in cruce figendum decrevisset non deseruerunt eum hii qui ab initio eum dilexerunt. Apparuit eis iterum vivus sicut per divinitatis inspiracionem prophete vel hec vel alia innumerabilia de eo futura mirabilia predixerant. Item quia sacra scriptura determinat aliquis futuris et determinat tempus locum et modum. Cum ista omnia concurrant in uno manifeste patet quod illud quod fuerat predictum est in illo adimpletum. Sacra autem scriptura predixit christi adventum ut patet in multis locis. Determinavit tempus veniendi videlicet quando fieret translacio regni iudeorum ad alienigenam. Genesis xlix. Non auferetur sceptrum de iuda et dux de femore eius donec veniat qui mittendus est. Et ibi translacio caldayca habet donec veniat messias. Similiter determinat locum nascendi michee v. Et tu bethlehem effrata parvula es in milibus iuda ex te enim mihi egredietur qui sit dominator in israel id est messias sive christus. Propter quod principes sacerdotum et scribe interrogati ab herode de loco nativitatis christi responderunt in bethlehem iuda allegantes ad hoc istam auctoritatem ut patet matthei ij. Item determinavit modum veniendi scilicet in paupertate zacharie ix. Exulta satis filia syon iubila filia ierusalem ecce rex tuus venit tibi iustus et salvator et ipse pauper. Et ne auctoritas secundum hebreos intelligatur ad literam de zoro. Similiter determinavit modum moriendi scilicet in maxima pena ex parte christi et in maxima crudelitate ex parte occidencium ipsum. ysa liij. Tamquam ovis ad occisionem ducetur et tamquam agnus coram tondente se obmutescit. Omnia ista concurrunt in ihesu nazareno quia natus fuit tempore herodis qui primus de alienigenis regnavit in iudea. Natus etiam fuit in Bethlehem i. et in paupertate vixit. A nativitate usque ad mortem sustinuit pacienter acerbissimam mortem et ideo ex istis in eo concurrentibus patet ipsum esse verum messiam et sic patet primum.

Secundo probatur quod messias sit verus deus et homo. Hoc autem non solum clamat scriptura novi testamenti sed etiam veteris. Scribitur enim ysa ix. Parvulus natus est nobis et filius datus est nobis. Ex quo apparet eius vera humanitas. Propter hoc quod subditur et vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius deus fortis princeps pacis pater futuri seculi apparet eius divinitas vera. Item ier. xxiij. Ecce dies veniunt et suscitabo david germen iustum. In translacione caldayca habetur messiam iustum. Per hoc autem quod dicitur germen david apparet eius humanitas. Per hoc autem quod subditur ibidem. Et hoc est nomen quod vocabunt eum dominus iustus noster. Apparet eius divinitas. Nam ubi nos habemus dominus in hebraico habetur nomen domini thetragramaton quod est appropriatum altissimo creatori ut dicit rabi moyses in libro ductoris perplexorum. Item michee v. Et tu bethlehem effrata parvula es in milibus iuda.

Ex te .n. mi egredietur qui sit dominator in Israel. Translacio chaldaica habet: Ex te coram me egredietur messias. Et ex hoc apparet nativitas Christi in humana natura que fuit in Bethlehem propter hoc quod subditur: Et egressus eius ab initio a diebus eternitatis. Unde dicitur eius nativitas in divina natura, que semper nascitur et nata est. Patet ergo quod messias a prophetis promissus est deus et homo. Deus ab eterno, homo ex tempore. Et superius probatum est quod Jhesus Nazarenus est verus messias. Ex quibus concluditur quod est latria adorandus et hoc fuit in psalmo xliiii precedentem qui ad literam intelligitur de rege messia secundum antiquos doctores hebreorum. Unde super illo quod ibi dicitur: Speciosus forma pre filiis hominum, Translacio caldaica habet: pulchritudo regis tua messia maior quam filiorum hominum. Et de isto rege subditur: Audi filia et vide et inclina aurem tuam. Sequitur: Et concupiscet rex decorem tuum quia ipse est dominus deus tuus et adorabunt eum. Secundo arguitur ulterius de adoratione eucharistie quod ibi sit ydolatria. Dicitur quod non est verum. Non enim adoratur panis, quia non est ibi sed eius substancia conversa est in substanciam corporis Christi virtute divina ad prolacionem verborum consecracionis que sunt ipsius Christi vel dei effective seu productive, ipsius autem sacerdotis prolative seu ministerialiter. Verbum autem divinitate virtutis est quod per ipsum factum est celum et terra de nichilo. Genesis i et psalmo cxlviii. Dixit et facta sunt. Et multo fortius potest virtute una substanciam in aliam probatur per exemplum Exodi iiii ubi dicitur quod divina virtute virga Moysi conversa est in serpentem. Et Exodi vii aque Egipti converse sunt in sanguinem. Dico autem potest virtute una substanciam in aliam manentibus accidentibus, probatur quia non attingit substanciam mediantibus accidentibus, sicut facit agens naturale, sed ea attingit immediate sine od medio interposito, et ideo potest illam substanciam in aliam convertere manentibus accidentibus eadem virtute. Methocus habet exemplum aliquo modo Genesis xix ubi dicitur quod uxor Loth respiciens retro conversa est in statuam salis. Per hoc enim quod dicitur statuam, videtur quod remansit figura, substancia corporea in salem mutata. Sic igitur virtute divina conversa substancia panis in corpus Christi accidentibus panis remanentibus, anima illa Christi coniuncta est realiter suo corpori. Et similiter deitas in persona filii, et sic sub speciebus panis fit corpus Christi ex vi conversionis seu transsubstanciacionis. Anima autem eius et deitas ex concomitancia reali et inseparabili, et propterea ibi est totus Christus verus deus et verus homo latria adorandus et sic non est ibi ydolatria. Non enim adoratur species panis visibilis tamquam deus, sed ipse Christus invisibilis existens sub speciebus illis. Simile habetur exemplum quomodo Exodi iii ubi dicitur quod dominus apparuit Moysi de medio rubi in flamma ignis et non est dubium quin Moyses adoravit eum quando dominus dixit Moysi: Solve calciamenta a pedibus tuis etc. Nec Moyses adoravit ignem illum sive flammam tamquam deum. Sciebat enim Moyses hoc in principio esse sed adoravit deum invisibilem subsimilitudine visibili apparente. Et idem dicendum est de apparicionibus divinis factis sanctis patribus ut habetur in iii Regum xix quod apparuit Helye in sibilo aure tenuis. Ad argumentum ultimum quod ꝯpiam comedat corpus Christi quod est horribile. Dicendum est quod vero esset si acciperetur sub propria specie carnea. Sed ipsum accipere sub specie panis non est horribile sed magis suave et venerabile. Non enim ipse Christus vel eius corpus in ista comestione frangitur et conteritur dentibus sicut laceratur sicut ymaginantur Iudei. Sed sole species panis franguntur et atteruntur quibus consumptis desinit ibi esse corpus Christi sed remanet ibi huius sacramenti effectus qui est anime refectio per augmentum gratie. Et sic patet quod ista comestio sana est et veneranda et propter hoc dixit salvator Ioh vi Ego sum panis vivus qui de celo descendi et si quis manducaverit ex hoc pane vivet in eternum. Hoc etiam fuit predictum Ps lxxi. Quoniam secundum aliquos doctores Iudeorum exponitur de Christo in principio huius psalmi cum dicitur Deus iudicium tuum regi da. Glosa hebreorum sic Iste est rex messias de quo dicitur Ysa xi Egredietur virga de radice Yesse. Et in processu huius psalmi dicitur de ipso Erit firmamentum in terra in summis montium ubi littera hebrayca sic Erit placenta tritici in terra in capite montium et translatio secundum magistros hebreos sic Erit memoriale tritici in terra in capite montium et translatio caldayca sic Erit oblatio frumenti in terra. Ex istis verbis videtur quod littera nostra corrupta fuit per scriptores ponentes firmamentum pro frumento ex similitudine vocum. Patet igitur ex predictis quod de rege messia dictum fuit in hoc psalmo quod futurus erat frumentum in terra in summis montium vel oblatio frumenti in terra in capite montium. Quod completum est in sacramento altaris in quo Christus sub speciebus panis triticei continetur et super capita sacerdotum elevatur ut a populo adoretur. Quia sacerdotes propter altitudinem status montes nominantur. Propter quod salvator Ioh xii Grano frumenti se comparat dicens Nisi granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit etc. Hoc signatur de corpore suo. De veritate autem illius ibi dicit rabi Moyses Hadaressen exponens id Osee xi super gen Et inclinavi ad eum ut vesceretur ubi littera hebrayca talis est Et inclinabo ad eum escam quam exponens iste doctor loquens di in persona dei sic Osee prophetia dicit in fine Et inclinabo ad eum id est ad populum Israel escam bonam et suavem cui et non est alia similis. De qua etiam dicitur in ps lxxi Erit placenta frumenti in terra etc. Patet ergo ex predictis quod adorande eucaristia non est derisibile sed sanctum et venerabile nec eam sumere horribile sed devotum et delectabile bene dispositis ad hanc escam. Propter quod dicit Apostolus i Cor xi Probet autem seipsum homo et sic de pane illo edat etc. Et hoc fuit prefiguratum in manna populo israel dato Exodi xvi. Panem paratum de celo prestitisti eis sine labore omne delectamentum in se habentem et omnis saporis suavitatem. Igitur ex predictis patet primum suppositum, scilicet quod obiectiones iudei supradicte de genealogia christi non valent. ¶ Secundo credendum est quantum ad secundum ostendendo quod christus in suo processu accepit carnem. Et primo quantum ad hoc scilicet dicitur quatuor mulieres in christi genealogia nominatas fuisse viles ydolatras et reprobas, non tamen intendo eas totaliter excusare a peccato sed a tanto. Prima fuit thamar, circa excusationem eius aliqualiter considerandum quod ipsi abrahe facta fuit expresse promissio de christo Genesis xxii. Et in semine tuo benedicentur omnes gentes terre. Et quod illud semen descenderet per ysaac et ysmahele quantum ad hoc reprobato, dicente sibi domino: In ysaac vocabitur tibi semen, ita quod de ysaac descenderet christus per iacob, quantum ad esau in hoc reprobato, dicente domino Malachie i. Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Tota vero generatio iacob fuit electa propter quod xii filii eius duces patriarche populi. Verumtamen de iuda descensurus erat christus secundum carnem. Propter quod mulieres desiderabant prolem habere de iuda et filiis eius, quia nesciebant quo de illa tribu iuda descenderet christus quousque

determinatum fuit negocium ad progeniem david per promissionem de christo sibi factam. Ipsa vero Thamar fuit uxor primogeniti iude et eius secundi filii, et ambo mortui sunt sine prole, et ideo dixit sibi iudas: Esto vidua in domo patris tui donec crescat Sela filius meus. Et cum adultus esset filius non dedit eum ipsi thamar, timens ne moreretur sicut duo precedentes. Videns igitur thamar quod iniuriabatur sibi, et ex desiderio prolis habende de iuda vel eius filio, ratione predicta simulans se meretricem concepit de iuda phares et zaram. Et sic ex desiderio boni mota fuit ad illicitum actum perpetrandum. Sicut obstetrices egipciorum ex pietate ad filios hebreorum mote fuerunt ad dicendum mendacium pharaoni, Exodi i. Sic et iudith ex desiderio liberandi populum israel mota fuit ad ornandum se curiose ut sic concupiscentiam holofernis erga se ipsam excitaret, quod erat simpliciter malum. Et sic in istis et compluribus dicta mala excusantur a tanto, sed non a toto. Secundo dicitur quod raab fuit meretrix publica et vilis persona plurium est. Ita ubi dicitur de ipsa Iosue ii. Ingressi sunt domum mulieris meretricis raab nomine. Apud hebreos autem dicitur: Ingressi sunt domum hospitalis nomine raab. Propter quod exploratores hebreorum illuc declinaverunt ad manendum nocte. Non est enim aliquo modo verisimile quod salmon princeps iude accepisset eam.

in uxore. Et si fuisset tam vilis
persona. Sic plenius dixi Iosue
ii c°. Item aut arguit eam fuis-
se ydolatram, eo quod erat gen-
tilis et chananea non est
efficax argumentum quia multi
gentiles erant unius veri dei
cultores sicut patet de Iob et amicis
suis. Et dato quod coluit ydo-
la in iuventute sua, sicut fuit
a parentibus edocta, ac per hoc
in parte excusanda, tamen in fide
unius veri dei saluavit ex-
ploratores hebreorum ut patet
ibidem et per apostolum ad Hebr.
xi. Et cum eo generatione sua
fuit ad iudaismum conversa.
Item aut de Ruth moabi-
tide dicit eam fuisse ydola-
tram potest ad hoc dici sicut
dictum est de Raab. Item aut
postea coluit verum deum patet
Ruth i ubi dicit Noemi. Deus
tuus deus meus etc. Item aut
ultimo dicit de Bersabee
quod fuit adultera. Dicendum quod
ex scriptura non habetur expresse
quod hoc commiserit voluntarie
sed magis per potentiam regis vio-
lentata ut dictum est supra et da-
to quod adulterium commiserit tamen
iudei non possunt dicere quin postea
devota fuit sancta et honesta
Nam pro. xxxi super id. Quid
dilecte mi quid dilecte uteri
mei etc. Dicunt doctores he-
breorum quod ad litteram hec sunt
verba Bersabee matris salo-
monis ipsum arguentis eo quod
prima nocte qua iacuit
cum filia pharaonis ita quod
carnaliter eam cognovit et in-
solerte se habuit cum ea
quod in mane tantum obdormi-
vit quod transierat hora offe-
rendi iuge sacrificium ma-

tutinum et claves templi
erant sub cervicali salomonis
et io mater eius introivit cubi-
culum et increpavit eum dicens
Quid dilecte uteri mei quid di-
lecte natorum meorum quasi dicat
Quando ea concepisti sperabam
quod tu zelares pro cultu divino
et bene regeres regnum tuum
et iam tu defecisti et com-
monuit eum de carnalitate
vitanda et de iustitia conser-
vanda dicens Noli mulieribus
etc. Sic plenius dixi expo-
nendo passum istum pro. xxxi
Nec obstat cum dicitur
verbum istud lamuel vocabitur
nam salomon fuit honore
vocatus eo quod Natan propheta
vocavit eum amabilem domino ii
Re. xii Lamuel autem in hebreo
significat cum quo deus. In libro
[illegible] a deo cum eo qui dili-
git pacem igitur ex dictis quod
Iudeus in argumentando acci-
pit falsum reprobando quatuor
mulieres ultra debitum. Item in
hoc quod dicit quod nulla sancta mu-
lier ponitur in genealogia
Ihesu nazareni. Nam in eius
fine dicitur Iacob autem genuit
Ioseph virum Marie de qua
natus est Ihesus qui vocatur
Christus. Item patet quod sanctissima
scriptura novi testamenti et
doctorum hebreorum et catho-
licorum proclamat. Et quia
hoc est satis notum ideo di-
mitto et sanctitatem per scriptu-
ras iudeorum et sarrace-
norum declarare propono. Circa
primum dicitur ysa. vii Ecce virgo
concipiet et pariet filium
et vocabitur nomen eius Ema-
nuel quod auctoritas intelligitur
de Christo et eius matre sicut

declaratum supra versu diffuse. Et hoc ostendit hoc nomen emanuel quod interpretatur nobiscum deus, quod soli competit ipsi christo in quo et in nullo alio natura humana et diuina coniuncta sunt in vno supposito quod est deus et homo. Cum igitur supra declaratum sit quod ihesus nazarenus sit verus christus, sequitur quod maria mater eius concepit eum et peperit et per consequens sanctissima mater. Iudei propter duritiam autem negant quia non solum accipitur de translatione ieronimi sed etiam de translatione lxx legis interpretibus qui fuerunt iudei in lege et in prophetis peritissimi sicut dicit iosephus antiquitatis iudaice libro xii. Item ibidem ostenditur per id quod habetur versu ix capitulo: paruulus natus est nobis et filius datus est nobis secundum hebreos et latinos expositores et intelligitur de christo et sequitur ibidem: Et multiplicabitur eius imperium pro quo in hebreo dicitur lemenbre hamissrach, quod sonat in latino ad multiplicandum principatum siue imperium. Circa quod notandum quod in hebreo mem littera duplicatur vt patet per ieronimum in prologo galeato, et vna vocatur mem aperta et ista littera mem aperta ponitur in principio dictionis et in medio et non in fine. Alia dicitur clausa et ponitur in fine dictionis non autem in principio neque in medio nisi hoc aut loco mem contra suam naturam ponitur in medio dictionis. Cum igitur lemenbre est omnino prima littera superior huius mem, quod propheta insinuare studiose voluit quod puer de quo loquebatur nasciturus erat de matre clausa virginitate, sic enim figure materiales aliquid significant vel legentibus, ita modus scribendi insolitus prophetarum ponitur ad significandum aliquid et intelligendum quod est vulgaribus et simplicibus occultum vel occultandum. Vnde in libro qui dicitur sabach apud hebreos cito dicitur mem clausa verbum clausum significare. Idem etiam persuadetur per illud quod habetur versu xi: Egredietur virga de radice yesse. Hec auctoritas intelligitur de christo vt supra ostensum est, qui per florem intelligitur, quia sicut sine arboris corruptione egreditur flos ab ea sic christus nasciturus erat absque matris virginitatis corruptione. Istud etiam persuadetur per hoc quod dicitur versu lxvi: Antequam parturiret peperit. Parturire est dolorem partus sentire. Non autem dicitur de aliqua muliere quod ipsa peperit absque dolore preterquam excepta matre domini nostri ihesu christi. Item ieremie xxxi dicitur: Nouum faciet dominus super terram: mulier circumdabit virum. Pro hoc quod dicit propheta Nouum faciet dominus manifeste ostendit insolitam rem futuram a domino et alias inauditam quod fuit quando virgo beata concepit ihesum, virum perfectum in virtutibus ab hora sue conceptionis perfectum, et sic eum circumdedit suo vtero virginali. Item hoc fuit figuratum ezechielis xliiii: Et dixit dominus ad me porta hec clausa erit quia dominus deus ingressus est per eam, eritque clausa. Et hic erit finis vsque.

i hebreo pphat porta illi
ugo maria p qua filig dei
venit ad nos/ et exiuit
deg et hec clausa ugo
integ pmanete/ It/ Rabi
Barachias exponens id
Tren ult/ pupilli fci sug
absqz pre/ Dicit qz deg sto
et bndcu ait ipse/ vos dp
istis coram me pupilli facti
sumg absqz pre/ Redeptor
qz ego suscitabo i vobis su
pre erit sz intr/ sic e sp
uire in celis/ et sic fuy eu
appet vgitas mris marie
It/ Dns Bonauetura quod
dpus albanen sup tertiu
snarz d. in Prologuis desti
ficatoe marie Dt Iudei as
serut de ea quod eam pol
lutam anno tpe homines fuit
corrupita Vn aut accepit
hoc dcm iudeorz ego nescio
Sz no e verisile qz talis et
tantg doctor posuit illud
i scriptura sua ni habuisset
ab aliquo loco autetico Et
aut quare no fuit ab hoibg
corrupita pt assignari quia
dispositio mentis magis relu
cet i facie qz i alys ptibg
Et qd expletiue gre ex
isteria in eig mente fiebat
qda refulgentia i eig facie
que in hoibg ipaz intuetibg
cupias no excitauit Sz
magis eas repmebat Et ho
est sz de sublimitate sancti
Sebastiani/ cui dr Pre
rat ut qz deus pfundere gra
tia tata ab hoibg careret
Itez sept declarat puritas
marie p scripturas sarrace
noz Dicit em i alchorano
Machometi Dixert an
geli O maria deg utiqz
elegit te/ et purificauit te

et elegit te clara sup mu
lies seculorz It/ ibidem Dixe
rut angeli O maria deus
annuciauit tibi vbu ex ipso
noie eig Ihu filig marie
et est honorabil in hoc seculo
et in futuro/ It/ ibidem Dixit
ipa Deg meg quo est filig
et no tetigit me ho/ Dixit
sic Deg creat qd volt cu
decreuit utiqz Aliud dicit
ei Esto et erit/ It/ i libro
Alborta qui e auteticg
apud eos/ Dixit Cuhora
via qd audiuit uocem dei
dicentem Vllg de filys Ada
nascetur qz no tanget sathan
et so plorat vociferans ex
eig tactu pt maria et
filium eig Per uocem aut dei
itelligit machometu It/
dicit Obinipe phany i.
Machometu dixisse nulli
pfecti fuerut ex hoibg nulla
aut ex mulieribg unqz p
fecta fuit ni maria mr
Ihu Ecce habs qualis scripturas sar
racenorz i dubi qz fery
Aplus oportz eos habe
testiom abhys qui foris
sunt Itez iorz stdm sz qi
arguendo Plinius accipit in
deus Ulterius restat dcm
tertiu scilicet quare qtuor mulieres p
dce scz Thamar Raab Ruth
et Bersabee noiantur in
genealogia saluatoris et
no ut Sara et Rebecca
et sic de plibg alys q in
sacra scriptura qmedatur
hoc vide qre argumenti
ad qd Rndes Iconius sup
ast dicit Mondi i genea
logia saluatoris nullaz stuz
assumi mulierz Sz eas tm
quas scriptura repheandit ut
qui ppt peccatores veneat
de peccatricibg nasceret Ome

peccata delet. Sed quia rursus non
videtur esse bona quia in gene-
alogya saluatoris ponuntur
maria scorum scripta. Secundo
quia ex peccatis vocet ibidem ar-
guit ad oppositum scilicet quod propter
peccatum attalie filie Jeza-
belis que erat ydolatrix que ad
ydolatriam traxit Joram
maritum suum ex quo filius
aborum et nepos
Joas et pronepos amazias
tolluntur de genealogia
saluatoris et ideo aliter est
Secundo scilicet quod ponere quatuor
mulieres notantur in genea-
logia saluatoris. Ad exclu-
dendam illam opinionem que pos-
set oriri. Quod enim dicitur
Abraham genuit ysaac
intelligitur de Sara uxore
eius principali et prima. Et eodem
modo cum dicitur ysaac genuit
Jacob intelligitur de Rebec-
ca et sic de aliis. Si igitur
sic absolute diceretur Judas
autem genuit phares et za-
ram posset opinari quod esset
de uxore sua vera quod est
falsum quia Judas non habuit
Thamar affectu maritali
ut patet. Ad excludendam eius
illam opinionem Evangelista nominavit
Thamar expresse. Similiter
si diceretur Salmon autem genu-
it Booz prius crederetur
quod esset de sua prima uxore
Judea natione quod non est verum
et ideo nominavit Raab expres-
se. Et idem dicendum est de aliis
duabus. Nam Ruth fu-
it secunda uxor ipsius Booz
et Bersabee ipsius Da-
uid si fuerit eius ex parte
denti quinte Ruth ut sus-
citaret semen defuncti
Bersabee ne moreretur pro
peccato et timore adulterii. Et
sic rursus est ad illud quod Ju-
deus primo obiicit. Secundo.

Secundo arripit Judeus id
quod habetur Matthei iii. Tunc
venit Jhesus a galilea in
Jordanem ad Johannem ut bap-
tizaretur ab illo. Et sequitur Baptiza-
tus autem confestim ascendit de
aqua et ecce aperti sunt celi et
vidit spiritum dei sicut columbam
descendentem et venientem super
eum. Ex quibus sic arguit Ju-
deus. Scripturam dicit quod bap-
tizatus sit ablutio peccatorum. Er-
go Jhesus nazarenus fuit bap-
tizatus habuit peccata abluenda
quod ipsi negat, aut ille
baptizatus fuerit frustra
quod est inconueniens et contra eos qui
dicunt hunc baptizatum fu-
isse a deo. Deus autem nichil
facit frustra. Item per hoc quod dicitur
vidit spiritum dei venientem
super illum autem venit ubi
prius erat sed ubi non erat.
Ergo spiritus non fuit in Jhesu
nazareno ante baptismum et tamen
tunc erat incipiens xxx
annum. Item per genealogiam
Christi Evangelista sic dicit. Cum
esset desponsata mater eius
Joseph antequam convenirent in-
venta est in utero habens de spiritu
sancto. Ex quo sequitur secundum dictum eius
quod Jhesus nazarenus a principio
sue creationis habuit spiritum sanctum
et sic in dictis suis implicatur
contradictio quod Jhesus nazarenus
ante baptismum habuit spiritum
sanctum et quod non habuit. Ad primum
respondeo. Dico quod baptismus pec-
catorum est ablutio non autem
baptismus Johannis. Unde ipse
dixit Matthei iii. Ego quidem

baptizo vos in aqua penitentie. Qui autem venturus est fortior me est, cuius non sum dignus corrigiam calciamenti eius solvere. Ipse vos baptizabit in spiritu sancto. Ihesus autem Nazarenus fuit baptizatus baptismo Johannis tamen, qui non erat ablutivus peccatorum, et istud argumentum non concludit, sicut ille fuit aptus abluendi. Dato etiam quod fuisset baptizatus baptismo suo qui est ablutivus peccatorum, non tamen sequitur quod peccatum habuit abluendum, quia sanctificati in uteris baptizati sunt baptismo Christi et tamen non habent peccatum abluendum. Ille autem ab initio sue conceptionis non solum fuit sanctificatus sed etiam sanctus sanctorum. Item autem arguit quod Ihesus Nazarenus fuit baptizatus frustra. Dicimus quod non sequitur, quia per hoc approbavit baptismum et predicacionem Johannis et per tactum sui sanctissimi corporis dedit vim regenerativa aquis, ut sic sanctificati in uteris frustra baptizantur quia in Christo per hoc regenerantur et membra eius efficiuntur. Scripturas autem novi testamenti et katholicorum doctorum dimitto, quia scriptura loquitur de baptismo et eius effectu, que sunt nota et a Judeis non recipiuntur. Sed aliquas recipio de veteri testamento et de dictis doctorum hebreorum. Super id Gen. i°: Sed est illud quod futurus est. Rabi Barachias dicit: Sicut fuit redemptor primus scilicet Moyses qui fecit ascendere puteum, sicut dicitur Num. xxi, sic redemptor ultimus qui est Messias ascendere faciet aquas. Sicut dicitur Joel ultimo: Et fons de domo domini egredietur et irrigabit torrentem spinarum. Licet sunt verba doctorum Christianorum per torrentem spinarum intelligitur multitudo peccatorum sine peccato. Aliqui hebrei dicunt quod hec terra irrigabit planiciem Sethirim que est autem Sethirim regio quedam de qua Alexander magnus cepit ad expugnandum reges Persarum et Medorum, ut habetur Machabeorum i° et sic hoc. Ista prophecia fuit impleta quando apostoli predicaverunt grecis et eos baptizaverunt. Item quod habetur Ysa. xliiii: Noli timere serve meus Jacob et rectissime quem elegi. Effundam enim aquam super sitientem et fluenta super aridam. Effundam spiritum meum super semen tuum et benedictionem meam super stirpem tuam, et germinabunt inter herbas sicut salices iuxta fluentes aquas. Iste dicet: Domini ego sum, et ille vocabitur in nomine Jacob, et hic scribet manu sua domino et in nomine Israel assimilabitur. Per hoc enim quod dicitur: Effundam enim aquam super sitientem, intelligitur baptismus Judeorum fidem Christi devote recipientium. Per hoc quod subditur: Et fluenta super aridam, intelligitur baptismus gentilium. Ita gentilitas non fuit irrigata doctrina legis et prophetarum, et quod istud intelligi sic habetur per glossam rabi Barachie super id quod subditur: Germinabunt inter herbas, id est in medio esau, per esau vero ipsa et alii doctores

hebrei itelligut romanu
imperiu qd suscepit fide
xpi et baptismu. Hec Et iste
dicit dne ego sum. glo. isti
erunt iusti xpiani qd de aplis
pt cuenient itelligi. Et iste
vocabit' i noie iacob. glo.
isti sunt pini filij iudeorum
impiorum qd cuenient in-
telligi de filijs iudeorum
p aplos quorum ad xpm
pribus eorum i infidelitate
rmanetibus. Hec scribet
manu sua dno. glo. hij
sunt viri pme p quos co-
veient itelligi copiai
viri et mlieres religiosi.
Et i noie isrl assilabit.
glo. isti sunt qui ex gen-
tilibus. Iudeis enim applicat'
nome isrl. scdm q dicit
Aplus ro. ij. Qd manifeste
videmus. pz igr ex dictis
q glo. rabi zacharie. i.
archisinagogi cueniet
apta ad ppositu m'm q'
uis hoc non itendit. Deus
enim movet lingua alicui
mali hois ad pnunciadum
aliq veritate pt' eius in-
tentionem. Sic cayphas Ioh.
xj dixit de xpo Expe-
dit nobis ut vnus moriat'
ho p pplo. itendebat n
solu alios i duce ad occi-
dendu xpm. S q verbu suu
significabat morte xpi
futura ad spitale salu-
te ppli. hoc fuit pt' eius
itentione. pt' hoc Ewangelista
subdidit Hoc autem non dixit
a semetipso. sed q' adeo eius
lingua movebat. Hec at
sile qm ad aliqd Num.
xxij. De asina balaam

qtulit uba racionabilia vt
pz ibidem deo movente lingua
eius p se vel p angelum. illa
tn non itellexit vba que
ptulit cu no hret racio-
nis intellectum. Ista sup. i.
Gen. xlix. ligans ad vine-
am pullum suum et ad vite
o fili mi asina. Dicit glosa
hec e de qua scriptu e zach.
ix Sedens sup asina etc.
Hec i glo. et quod dicit agens
sic dom e zach. xxxvj
Et effunda sup vos aqua
munda et mundabimini ab
oibus iniqtatibus vris. Auctas
at zacharie hic inducta
scdm doctores hebreos itelli-
gi ad lram de messya sicut
ostensum e sup. et p glosam
hebrayca hic inducta.
hec q dicit mundatiuus po-
pulu suu p effusionem aque
munde que xpe dicit baptismus
xpi. Ista de baptismo et eius
effectu dr zach. xiij In illa
die erit fons domui david
et habitantibus ihrl i ablucioem
peccatorum et menstruate. p hoc
q dicit erit de futuro pz q no
pt intelligi de aliq ablu-
cione veteris legis. q'a oms
ille erant statute longe
an tpe zacharie. Ergo aut
itelligitur de baptismo xpi
pz p illud qd subdit'. Et erit
i die illa dicit dns exer-
citum disperda noia ydolo-
ru de terra. Qd impletu
fuit tpe xpi et discipulorum
eius p quorum pdicacoem cessa-
uit ydolatria p totu mundu
excepto qbusda barbaris
i aqlonaribus ptibus habitan-
tibus. Et hoc qm modicu e
respectiue. ideo qsi pnichilo

reputatur secundum quendam modum loquendi et etiam secundum doctrinam phisicorum. Nec obstat quod dicitur domum david et civibus habitantibus israel. Zach. 12° christus nominatur nomine david ubi dicitur: Servient domino deo suo et david regi suo. Non enim potest intelligi de persona david que erat mortua per quadringentos annos vel circiter. Et quod intelligatur de christo patet per translacionem caldaycam que sic habet: Et colent coram domino deo suo et obedient messie filio david. Et sic per domum david intelligitur hic familia christi, et eadem ratione intelligitur per israel militans ecclesia. Dicitur autem baptismus fons patens, quia nulli debite petenti debet denegari. Et in ablucione peccatorum et menstruate propter peccatum actuale et originale quod contrahitur in utero matris. Ad 3m autem quod dicitur postea arguendo: Vidit spiritum descendentem sicut columbam et venientem super se, ergo prius non habuit spiritum sanctum. Hoc non valet, quia 4 Regum 3 dicitur de Helizeo: Cumque caneret psaltes facta est super eum manus domini. Et hic intelligitur de spiritu prophetandi. Et de eo dicitur ante secundo capitulo: Requievit super eum Helizeum. Et ad 4m quod dicitur arguendo: illud venit ubi prius erat. Dicendum quod verum est eo modo quo prius ibi erat. Sed alio modo potest venire, sicut dicitur Gen. 18 capitulo: Dixit dominus ad Abraham: Clamor zodomorum et gomorreorum multiplicatus est. Sequitur: Descendam et videbo utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint. Et tamen non est per hoc intelligendum quod ante non fuit zodomis ac in gomorra nec vidit eorum facta eius cognicione, sicut ubique prius, ut dicitur Jer. 23°: Celum et terram ego impleo, dicit dominus, et quod omnia de necessitate dominus videt ab eterno. Dicitur ergo descendisse et vidisse propter novum effectum quem fecerat ibi, scilicet propter subversionem Sodome et Gomorre. Erat igitur ibi ante sicut consuevit in eis. Sed descendit ibi sicut puniens et similiter tunc dicitur vidisse, quia secundum modum loquendi consuetum et humanum. Deus per nos dicitur videre peccata quando dissimulat peccata punire. Non propter hoc importatur aliqua mutacio in deo sed in creatura. Sic suo modo dicendum in proposito. Quia spiritus sanctus fuit in christo nazareno ab instanti concepcionis per plenitudinem gratie, sicut Joh. 1° dicitur: Vidimus quasi unigenitum a patre plenum gratia et veritate. Et postea sicut Isa. 11: Egredietur virga de radice Jesse et flos de radice eius ascendet et replebit eum spiritus domini, spiritus sapientie et intellectus, spiritus sciencie et pietatis, et replebit eum spiritus timoris domini. Dicitur tamen venisse super eum per modum alium in signum visibilis columbe representantis in christo plenitudinem gratie non tunc accepte, sed prius ut dictum est, cuius plenitudo gratie que erat in christo latens fuit tunc manifesta Johanni Baptiste in visibili signo, sicut ei dictum erat a domino: Super quem videris spiritum

descendere et manentem
super eum hic est qui bapti-
zat in spiritu sancto et per predi-
catorem Iohannis aliis dm̄ fuit
Et ideo subditur Et ego vi-
di et testimonium perhibeo quia
hic est filius dei Illi tamen qui
erant cum Iohanne quando columba
descendebat super Ihesum vi-
derunt cum eo et vocem pre-
audierunt quia columba illa
non fuit ymaginaria sed
vera et visibilis et vox di-
vinitus formata sensibilis
confuit ut vera mani-
festacio plenitudinis gracie
Christo prope ut prophecia ipsa
predicta in Ihesu ostenderetur im-
pleta Secundo quia cito post
baptismum erat predicaturus et
publicaturus legem evangelicam
que lex gracie est et per consequens
auctor illius eius debuit
ostendi plenus gracie Ideo
autem audita est vox patris
dicentis Hic est filius meus di-
lectus in quo michi bene compla-
cui tamquam in auctore evan-
gelii Tercio at ulterius ar-
de quadam in verbis evangeliste
patet filium esse expositis Na-
alio modo spiritus sanctus venit su-
per Ihesum in baptismo quam prius e-
rat in ipso. Tercio.

Tercio accipit Iu-
deus quod dicitur Mathei
iiii Cum ieiunasset
xl diebus et xl noctibus
postea esuriit et accedens
temptator dixit ei Si fi-
lius dei es dic ut lapides
isti panes fiant Qui res-
pondens dixit Scriptum est
Non in solo pane vivit
homo sed in omni verbo dei
Tunc assumpsit eum dyabolus
in sanctam civitatem et statuit
eum super pynnaculum templi et
dixit ei Si filius dei es mit-
te te deorsum Et ecce sequitur
Ait illi rursum Ihesus Scriptum
est Non temptabis dominum deum
tuum Respondens hunc arguit Iu-
deus sicut christiani dicunt Ihesum
esse deum et quod laus est deo ie-
iunare quod dicunt nulla quia non compe-
tit sibi comedere vel ieiunare
Propter hoc videtur derisibile et
adhuc magis quod subditur
Et postea esuriit Et maxi-
me cum moyses qui fuit ho-
mo pure ieiunavit xl dies
et xl noctes non esuriit
Item eius responsio cum ipso quando dixit
Non in solo pane vivit ho-
mo sed in omni verbo quod procedit de
ore dei videtur irrationale
debuisset enim dixisse Sed in
omni re que procedit de ore
meo Sed fuit deus qui post
vitam hominis consuevit in omni re
sive sit lignum sive lapis
sive quodcumque Item predicta eius respon-
sio quando dixit Non temptabis
dominum deum tuum Non videtur
bona responsio quia fuit in ipso
potestas miracula faciendi Et ideo
si se misisset deorsum sine le-
sione aliqua fuisset temptatio di-
vina Secundo quia viri sancti
leguntur deum temptasse nec
eciam reprobatur in scriptura sed
magis commendatur Sicut Hely-
as in iii Regum xviii qui dixit
Deus exaudiet per ignem
ipse est deus Et Helyzeus
iiii Regum v dixit ad regem
de naaman leproso Veniat
ad me et sciat prophetam esse
in israel Et gedeon Iu-
dicum vi temptabat deum.

quēns signū ī velle vn
dixit Ne w'asta' furor
tuus sup me sz adhuc tēp
tando quēns signū ī vellē
Itē deus nō īduxit hoīes
ad malū sz ad sui ipius tēp
tacōz īduxit Malachie iij In
ferte omēz decimā ī hor
reu ut sit cibus in domo
mea et pbate me dt dns
si nō aperuēo uob catha
ractas celi et effudēo bn
dictōz mea vsqz ad habunda
cia Rñsup dcīs pz solucō
pmi Dixi eni ē sicut q
xpc in lege et pphetis
pmissus futurus erat verus
deus et verus hō ī vna psō
Declaratū eni fuit q ihc
nazarenus fuit verus hō et
verus xpc iudeis pmissus
et pnus verus hō et verus
deus Itē declaratū fuit q
p passiōz et morte sua
ꝯpatiens erat nrāz salute
pt qd huit corpus passibile
et morle añ resurrecōz
suā et hō mō ieiunauit
et esuriit afflictōnes z
tande morte sustinuit
nō ī diuinitate suā hoc ē
impole sz in huanitate
assupta pnob et sic me
ruit nobis grāz et glāz
et sibi corpori glorificacōz
vñ sup id Ber xxxiiij
Et introduxit eu ysaac
etc Dicit Rabi moyses
hadaressen hic ē rabi.
Messias q elegit scs
deus et bndcs ut colat
eu toto corde dabitqz cor
suū ad petēdu misericordia
nes pistl z ad ieiunād
et adhumiliādu pcis sto-
sptu ē ysa liiio Ipse vulne
ratus ē ppt iniquitates nrās
attritus ppt scelera nrā dis
ciplina pacis nrē sup eu
et in morte eius sanati
sumus Et hc hat tradicōz dicti
Rabi zacharie pz qd liiio
ca ysaias loquit de xpi
passiōe pnus huani sa
lute Itē at dicit de moy
se q pps id ieiuniu nō esu
riit Rñs ē q pquea non
comedisset nō ē recipile de
vtroqz Ita nicamchei dic
turi erat q ihc nō huit
carnē huanā exeplent
cōposita sz celeste Ad qd
rñ pellēdos errorēm facit
mēcōz de esurie xpi Iu
dei uero hoc nō erant de
moyse dictū Itē qd nō
oportuit q scptura facit
mēcōz de eius esurie ¶
Itz at arguit iudeus pz
xxuiz xpl dicit Scptu
ē Nō in solo pane viuit
hō sz in oī vbo qd pcedit semz
ipm arguēs p dcm moy
si Deut viij cuius se fa
tet ēē discipulm Itz at
arguit vltius q ihc de
buisset dixisse Sz in oī re
q pcedit de ore meo Nō
est verū, q deus voluit
celare dyabolo sua deitate
quā ille querebat expi
ri p teptacōz Itē qd nō
debuit dicē de ore meo
q loqbat' celās sua dei
tate Itē q teptacoz de
moīs excludebat p sa
cra scpturaz ideo debuit
ea allegare vt iaz in
textu ingscribi' de ore
dei Et eadē rōne nō de-

sicut dicē de ore Ezi omni libro qz sic scribiʳ in textu Cu hoc aut pt dici q michil arguit qz vbu frequēt accipiʳ in sacra scptura pro re sca vn̄ Raymūs .i. dr q qdda ē vbu qd sciri est .i. res gesta et fca, et sic accipiʳ i pposito vt pz leuiti ī ruett. Deut° viij Czz at ar con sedaz rōne rnsioez i qua dr nō temptab dnm deū tuū Cu qua pcutit scipm arguēs Deut° vj Czz at ultiq mit onde teptacōz dei nō ēē pcm manifeste dicit q dnm arguēte ppli isrl maliciā Nm xiiij Temptauit me iam p x vices It ps lxxxxiiij Nolite obturare corda vra sicut i exacerbacōē sm die teptacōis i deserto vbi teptauit me pres vri Pt id qd īducit de viris scis teptātibq deū Ecēd q teptare ē expimentū recipē de aliqbq nllq at qrit expiri id de quo ē certq sz illud de q° incertq est ⁊ dubiq It expiri pt aliquis vbo ul fco Vbo cu quis qrit a vicino suo ut expiat ay inuidēt eū i ista nčte Facto cu facit aliqd qd nō vr ordiale ad aliud nī ad illaz expienciā Et talis experiencia dr teptacō Tūc cum aliquis facit eqūz ccid sine nccitate aliq aut vtlite dr teptacō eqūi, qz talis cursus nō vr ordialis nī ut accipiat expimentū de velocitate eqūi Si aut facit eu ccurre ppter nccitate aliq ut ad fugiendū hostes aut pp vtlite aliq ut ad capiendū ceruū nō est teptacō eqūi Dubitare aut de hijs que ptinēt ad pfcoz diuā vt ē potēcia bonitas et hijs silia pp est malū, et io qui facit ul dicit aliqd sn nccitate ul vtilitate ad expiendā diuā potēciā ul voluntate, teptat deū et peccat ppter qd exponēs se sn vtilte vel nccite se piculo expectās se saluari a deo teptat deū ay eu seruare posse. Alio mō suggerebat dyabolus tūc xpe Ihu nazareno .S. mitte te deorsum Et lz ihc p potēciaz diuā posse hoc facē sn piculo. tn hoc nō fecit celās sua diuitate dyablo Et ut excludēt teptacōz demōis p sacra scptuaz Rndet p illud qd ab hoibq p hibeʳ potuisse eni tāq hō p gradq de pynaclo descendisse. Czz at argui de helya etc nō valet. Nō eni petijt signū p ignē descēdere sn vtilitate sz ad hoc ut pplus isrl a cultura Baal ad coledū deū reduceretur vt pz ibid It hoc fecit ex precepto dni dicētis Vade onde te Achaz vt pmittiʳ ibid et tūc reuelatus fuit sibi mors predēdi qt pphās Baal lz hoc nō sit totalit expssū qz nō oia scribūʳ Eodē mō dicēdū est de helyzeo Curauit enim Naaman ex diuina reuelacione ad manifestacionem virtutis diuine. Unde 4 Regum 5 Naaman relicta ydolatria quam prius fuit coluit ad colendum vnum verum deum. Unde dixit 4 Regum v: Non faciet seruus tuus holocaustum aut victimas dijs alienis nisi domino. De Gedeone vero dicunt alij doctores quod ex debilitate fidei pecijt bis signum in vellere, propter quod non excusatur a peccato sicut dicit quedam glosa super locum istud. Sed hoc non videtur racionabile dicere, quia scriptura non vocat eum culpabilem ex hoc facto nec fuit puniendus adeo sicut Zacharias pater Johannis qui propter dubium pecijt signum dicens: Unde hoc sciam, propter quod factus fuit mutus usque ad filij sui circumcisionem ut habetur Luce i. De glosa non marginali allegata parte contradicendo saluo meliori iudicio potest aliter intelligi. Alias dici uno modo quod Gedeon fecit ex instinctu diuino et sic non peccauit. Instinctus enim diuinus non impellit ad peccatum. Alio modo quod Gedeon non dubitauit de potencia diuina quin per ipsum posset saluare populum, nec de verbo domini dicentis: Vade in hac fortitudine liberabis Israel quin esset verum. Sed ignorauit utrum promissio esset absoluta quam semper impleretur, vel condicionalis, scilicet nisi Gedeon et eius socij ponerent impedimentum per aliquod peccatum. Frequenter enim in sacra scriptura intelliguntur promissiones diuine sic sub tali condicione quamuis non exprimatur. Jeremie xviij: Subito loquar de gente et de regno ut edificem et plantem illud; si fecerit malum in oculis meis ut non audiat vocem meam, penitenciam agam super bono meo quod locutus sum ut facerem ei. Timuit ergo Gedeon ne propter fragilitatem suam vel sociorum suorum poneret impedimentum diuine promissionis; pecijt ergo similiter eciam adeo per signum quod non poneret tale impedimentum ut sic constancius et expedicius iret ad prelium. Propter quod pecijt duplex signum, unum pro se, aliud pro socijs suis. Ad autem Malachie iij dicendum quod tenebantur soluere ex precepto dei decimas sicut patet ex multis veteris testamenti locis, et pro quibus hoc erat necesse ex parte soluencium et utile ex parte recipiencium. Erat enim ad sustentacionem ministrorum dei. Ad hoc igitur inducebat dominus populum per prophetam dicens: Inferte omnem decimam in horreum etc. Et subditur: Probate me super hoc. Ly probate non tenetur taliter hic, sic intelligendo ut soluerent sic decimas ad probandum seu temptandum, sed per hoc aperiret eis deus cataractas celi si tenerent consuetudinem et si impleuerint preceptum meum dando decimas sicut tenentur, et ego quod multiplicabo vestra bona. Unde dicitur Ysaie i: Si volueritis et exaudieritis me, bona terre comedetis.

Quarto

Quarto accipit iudeus illud quod habetur Matthei v: Audistis quia dictum est.

antiquis Non periurabis Ego autem dico vobis non iurare omnino Sequitur Sit autem sermo vester est est non non Quod autem habundancius est a malo est Audistis quia dictum est antiquis oculum pro oculo dentem pro dente Ego autem dico vobis Non resistere malo Sed si quis percusserit te in dextera maxilla prebe ei alteram et ei qui in iudicio contendit tecum et tunicam tuam volt tollere dimitte ei et pallium Audistis quia diliges proximum tuum et odio habebis inimicum tuum Ego autem dico vobis Diligite inimicos vestros et benefacite hiis qui oderunt vos Ex hiis autem arguitur primo contra id quod dicitur dico vobis Non iurabis omnino quod scribitur Deuteronomii x Dominum deum tuum timebis et ipsi servies et ei adherebis et in nomine ipsius iurabis et sic patet quod ihesus destruit legem a deo datam, eciam in moralibus quod negant xpiani Item contra id quod sequitur Dico vobis non resistere malo destruit legem rectitudinis iusticie et a deo datam Item Exodi xxi Oculum pro oculo. eciam sic xpiani non servant precepta ihesu nazareni Nam per fraudes et lites vnus rapit bona alterius et sic plurimum non est verum in secularibus sed eciam in religiosis plerisque Item contra id quod sequitur Dico autem vobis Diligite inimicos vestros et benefacite hiis qui oderunt vos Nam dominus inhibuit filiis israel ne amicicias vel federa contraherent cum habitatoribus terre chanaan, qui erant inimici eorum ne perverterent eos bonis ut habetur Numeri xxxiii et sic ihesus nazarenus destruit divinum mandatum Ad primum dico quod negacio preposita signo vel equipollet suo contradictorio quia non omnis quidam non equipollet Nam philosophus quod dicit Non iurare omnino non excludit omne iuramentum quia quilibet tenetur superiori pro iuramento dicere veritatem. aliter perit veritas et iusticia in multis locis et casibus Sed excludit iuramentum tantum illicitum quod est triplex, scilicet falsum quod caret veritate, et iuramentum iniquum quod caret iusticia, sicut aliquis iurat innocenti nocere Et iuramentum incautum quod iudicio discretionis caret quod sit quando aliquis iurat sine necessitate pia alias propter aut aliquam utilitatem et propter hoc dicitur Ieremie iiij Iurabis vivit dominus in veritate et iusticia et in iudicio Id excluderet iuramenta tamen illicita Secundo dicendum quod ex verbo Deuteronomii x supra allegato In nomine illius scilicet dei iurabis Aliqui dixerunt quod iuramentum esset preceptum tanquam religionis actus eciam in quibus ubi non est necessitas aut pia utilitas De quibus videntur Iudei hic fuisse arguentes Sed quod hoc sit falsum, patet per preceptum divinum Exodi xx. ubi dicitur Non sumes nomen dei tui in vanum nec enim habebit insontem dominus eum qui assumpserit nomen dei sui in vanum, quod facit ille qui iurat sine necessitate aut pia utilitate hoc eciam patet per illud Ieremie supra allegatum. Item Ecclesiastici xxiii ubi dicitur

Vir multu iurans replebit'
iniqtate Ita a ex frequentia iu-
randi et i cauto iuramto la-
bit' i iuramtu plus & iniqui
Secat sodi' sic sermo ur e
e no no simplr affirmado ve-
ritate et negado falsitate
itelligendus e si necitas plus
exigat et q hoc intelligit'
de qui mo loqdi int' homi-
nes pz p hoc qd dr' Sermo
vr est est aplus e amalo
e no dicit hoc ee malu
si amalo e Ita de iuramtu
est amalo culpe ul pene
Quamtu enim plus & iniqui
et icautu e amalo culpe
ex pte iurat' Quamtu
aut licitu e amalo pene
ex pte requret' iuramtu
ex humana natr fragilitate
q qda pena e inflicta hu-
mao gni ppt pcta primoz
prntu pcedit ex eo q ho-
mines sibi mutuo no cre-
dut simplr ubo absq iura-
mento Cxxij at arguit Ihm
nazarenu destruxisse le-
ge iustitie ac rectitudis no
euasit Circa qd sciend q
no resiste malo aliqn e
bonu et necem et sic cadit
sb precepto utpote qn ex tali
resistentia pz origo mali magi-
ni ut dissidiu ciuitatis ul
regni ul aliqd huiusdi Aliq
e bonu superogatois ut
qn malu illatu tollerat'
paciet ppt deu ul pter
pace suada ul sui humili-
atoz et sic no resiste ma-
lo cadit sb cosilio et no sb
precepto et i his duobz mo-
dis loquit' saluator & sic
no excludit lege iustitie
si addit sup hoc pfectoz legis
euangelice ad qua no tenet'

homines si put licite de illata
iuria vindicta qra sm or-
dine iustitie qn no appet
ex ho maius malu isurge
ut dictu e Contradicat q ex
hoc legis ubo oculum p oculo
dente p dente Aliqui iudei de
quibus vide iste fuisse ma-
le interpretates dicert q vi-
dicta esset p se appetenda ho-
i plus qz vindicta e malu
pene et io no e p se appe-
tibilis Sz ppt aliqd bonu
qsequendu ut ppt ordine iu-
stitie suadu vl ppt correc-
tioz iuriati vl ppt erroz
alioz ut abi iuriis cohi-
beat' ul aliq huiusdi Ubi
ergo nllum bonu ex pena
aliq estiat' puenire sed
magis time' de scadalo &
maiori malo dicitur desiste
a vindicta qrenda necem e
et precepti ut e pdictu Sed
at citra alo circa tale
casu a vindicta qrenda qs
desistat e bonu supero-
gatoms et hoc pz p facta
scoz patru no solu noui
testamti si etia veteris Sic
eni Ioseph poterat vindicare
illata sibi iuria a fratribus
no solu a vindicta desistit
si eos cu suis familiis mi-
sericordit' sustetauit Silr
dauid semei sibi male-
dicente et lapides cont'
eu mittete et ex ho reu
lese regie maiestatis occi-
di abisay phibuit ij Re.
xvij dicens Dimitte eu
ut maledicat si forte vi-
deat dus afflictioz mea
Id etia pz p pstituas ve-
teris testamti Leuit xix
No qres ultioz nec memor
eris iniurie ciuiu tuoz

vbi nō ex vindicta sḡm ordi-
nē iusticie apparet̄ oꝛtꝰ
scādali ul' mali ul' ex de-
sistencia ab ea daret̄ auda-
cia i iniuriādi bonis tūc
talis desistencia malum
eēt et pc̄m et in tali
cāu nō ē intelligendū sal-
uatoris vbū Mt' at se-
d3 ut te percusserit i vna
maxilla nō ē itellige-
dū q̄ntū ad effc̄m vt sic
percussꝰ maxillā aliam
offerat percussori q2 ihūs
qui cepit facē z docē p-
cussꝰ i vna maxilla vt
habet̄ Joh̄ j° nō exhibuit
aliā maxillā percussori
Sꝫ cū caritate corripuit
Si male locutꝰ sū testio-
niū phibe de malo Si
at bn̄ cur me cedis Sꝫ
igit̄ vbū p̄dcm̄ sḡm aīmi
p̄paracōz s. ut sic percussꝰ sit
in aīo dispositꝰ ad huc
sustinē maiores percussio-
nes ul' iniurias in casibꝰ
p̄dcīs sꝫ q̄n ē ibi bonū
necciū ul' supererogacōis
Ad illud at q̄d dr̄ de
xp̄ianis lege xp̄i nō ob-
suātibꝰ Dicēdū q̄ ex eoꝝ
malicia nō peyorat̄ lex
xp̄iana Sic n' lex i mō-
te synai p hoc q̄ Judei
sacr'rito p eiꝰ datorē
fregerunt et adorauerūt
vitulū conflatū Exodi
xxxij Ad illud at q̄d
arguit̄ de odio i inici.
Dicēdū q̄ ex eoꝝ malicia
doctores hebrei circa hoc
errabāt exp̄ h°n q̄ pre-
ceptū ē leuit. xix° Di-
liges p̄ximū tuū sicut te
ipm̄ Arguebat a contrario
sensu q̄ debebat odīē inimi-
cū Sꝫ hoc falsū ē q2 oīs ho
ex caritate diligendꝰ q2 ē capax
ad ymaginē dei ē z capax
ipīꝰ p grāciā z amoꝛ Di-
ctū ē cū caritas fundat̄ sup
cōicacōe nālis btitudīs z.
io oīs itellctualis cr̄atura q̄
in actu ul' i potencia ē btā.
ē ex caritate diligenda Mali
at hoīes q̄ndiu sūt i via sūt
i potencia veniendi ad btitu-
dinē et io licꝫ eoꝝ mali-
cia sit odienda ipa tn̄ nā
possibilis btificādi ē dili-
genda et hoc ē q̄d dt salua-
tor Diligite inimicos vros
s. bona grē et glē eis op-
tando Alia at nō sūt eis
optanda nisi in q̄ndā gnalita-
te in q̄ntū valet ad eoꝝ sa-
lutē q̄d soli deo ē notū
q̄n oībꝰ aliis pt̄ ho bn̄
et male uti z io circa hoc
nō ē aliq̄s debitate peccāꝫ
Sꝫ sb condicōe s. q̄ntū valꝫ
ad eoꝝ salutē Ter° bn̄faci-
te Bn̄facē ē effcꝰ dilcōis
et io sicut tenem diligē in-
imicos q̄ntū ad bona grē
et glē ita tenemr diligē
inimicos i effcū et salutē
eoꝝ mō debito et possibi-
li pcurāē Dz at sic lauda-
bile bn̄facē inimicis pꝫ nō
solū p pcēs noui testamti
Sꝫ eciā veteris ysaac n' vsūs
serare et viri eiꝰ qui
eū oderant et expulerant
fecit conviuiū magnū Gen
xxvi Joseph fr̄es suos
qui eū occidē voluerūt
z tādē i suitutē q° ē mors
vēdiderāt dulcit' recepit
et pauit Dauid saulem

ipm psequte ad ad mortem
bis a morte liberauit It Re
xxiiij Helizeus syros eum
quentes ad morte a rege
isrl interfici phibuit et eos
cibo et potu iussit refici
et sic ad pria domu libere
remitti iiij Re vi hoc est pz
p scripturā veteris testamenti Pro
xxiiij Si occiderit bonum inimi
ci tui aut azimo irrati re
dux ad eum It ibidem Si vide
ris azinu odientis te sub onere
iacē nō ptrāsibis sz subleuabis
et te leuabis cū eo It prou
xxv Si esurierit inimic
tuus ciba illu si sitit da ei
aquā bibē It ps cxix
Cū his qui oderūt pacē
erā pacificus Qui at con
dēa arguitur de hitatoribus
terre chanaan de qbus inhi
buit filiis isrl ne cōtrahe
rēt cū eis amicicias sz eos
occiderent Dicendum q illi erat
ydolatre pessimi ꝓpter qd
morte meruerāt sm iu
diciū dei Et io filii isrl
occidentes eos nō fecerūt ex
odio Sz ex mādato dei et
iusticie zelo Cū ipis quidē
nō erat amicitia cōtrahentes
ne ꝑ hoc filii isrl traherentur
ad viciu ydolatrie Quinto

Quinto accipit iudeus
illud Mt viij Cū at
descendisset ihūs de mon
te Secute sūt eum
turbe multe et ecce leprosus veniēs
adorabat eū dicēs Si vis
potes me mūdare et dixit
ihūs vade ostēde te sacer
doti et offer munus qd p
cepit moyses Ex hoc ar
guit sic q voluit sacrifi
ciū qd fiebat in mūdacōe

leprosi alibi nō sz Mt ix
Misericordiam volo et nō sacrificiu
et sic totū dicit sibi est in
voluntate instabilis It ibidē
arguitur per hoc q dicit mūdato
a lepra Vade nemini dixeris
Et alibi luc viij dicit cura
to a demonio Vade ad tuos
et narra quanta fecit tibi
deus It alibi sz Mt x Qui
me cōfessus fuerit corā homi
nibus et ego cōfitebor eū co
rā patre meo Et sic pz q vo
luit sua celari et pub
licari quod est cōdictoria Ad primum
dicendum q nō vz ratione eadē
rōne p scripturā veteris tes
tamenti quā iudeus cōfitetur
verā esse probatur deū esse
mutabile qr Gen viij dicitur de
sacrificio Noe Odoratus q̄
est dns in odore suauitatis
et sic fuit sibi placitum
It in exodo et leuit et in
aliis libris veteris testamenti
precepit deus sibi offerri sac
rificia tanquā sibi placita Et
ysa i dicit Holocausta et arie
tum et adipē pinguiū et
sanguinē hircorum et vitulo
rum volui Et ipse sacri
ficiū oblacōis et holocau
sta iponet sup altare vi
tulos Hoc non arguit
deū esse mutabile Ita ipse
immutabilis mutabilia opatur
incorporeus corporalia opatur
Qui aut hic dixit alle
gando deum esse Osee prophe
ta vi Misericordiam volui et nō
sacrificiu nō dixit hoc
sacrificia veteris legis rep
bando Habebat enim tunc cur
sum suū vsq ad morte sz
hoc dixit opa misericordie sacri
ficiis pponēdo Ita dupliciter

sunt bonitate. Una ex genere. Alia sunt opera virtutes moralis. Alia bonitate sunt ex caritate meriti vite eterne. Sacrificia veteris legis non sunt bonitate nisi ex fide et devotione offerentium. Unde dicitur Genesis iiii: Respexit dominus ad Abel et ad munera eius. Qui dicit: Munera fuerunt accepta deo propter bonitatem offerentis. Et ad isto modo intellexit propheta vel potius dominus loquens per prophetam, patet per textum ibidem. Qui tibi est Misericordiam volo et non sacrificium et scientiam dei plus quam holocausta. Propheta quod dicit plus quam holocausta que sunt plus quam sacrificia, patet quia non loquebatur holocausta reprobando sed eis scientiam dei preferendo. Et eodem modo de operibus misericordie respectu sacrificiorum. Et hoc idem patet Ysaie primo capitulo, ubi dixit dominus: Holocausta arietum et adipem pinguium et sanguinem hircorum et vitulorum nolui. Et addidit: Querite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo et defendite viduam, et venite arguite me, dicit dominus. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, sicut nix dealbabuntur. Ex quo patet manifeste quod opera misericordie et iustitie magis fuerant delectabilia ipsi Christo quam sacrificia legis, alias delebilia culpe et meritoria glorie. Unde Christi tempore quam sacrificia legis. Ad tertium ad argumentum ultimum quod Ihesus voluit quedam facta sua celari et quedam publicari. Hoc fuit valde rationabile. Nam omnibus eius operationibus fuit nostra instructio. Expedit enim perfectis opera bona sua celare, ne per vanam gloriam extollatur. Et expedit maxime perfectis quandoque opera sua bona in publica ponere ad dei gloriam ampliandam et proximum ad edificandum. Quantum ad primum dicit Ihesus Matthei vi: Te autem faciente elemosinam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Et quantum ad secundum: Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant vestra opera bona et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Sic etiam patres veteris testamenti aliqua opera bona fecerunt occulte et aliqua bona opera publice. Helyas enim filium vidue Sareptane suscitavit secrete in suo cubiculo ad consolationem matris vidue, iii Regum xvii. Et ignem de celo fecit descendere super holocaustum suum super declaratione veritatis divinitatis publice, scilicet coram rege Achab et populo Israel, iii Regum xviii. Sic etiam Helyzeus multiplicavit oleum ad vidue sustentationem et filiorum eius et ad satisfaciendum creditori fecit secrete, scilicet clauso ostio, ut habetur iiii Regum iiii. Et militibus regie querentes eum capere,   prius duxit in medio Samarie coram rege Israel et populo civitatis, ut habetur iiii Regum vi capitulo. Patet ergo ex predictis quod Ihesus rationabiliter aliqua facta sua bona celavit et aliqua publilicavit. Sexto ar[ticulus]

Sexto accipit iudeus id quod dixit ihesus Matthei xi capitulo: Confiteor tibi domine pater celi et terre. Per hoc iam dicit quod pater et filius unum sunt, quia non ergo dicit se confiteri coram patre suo, magis debet dicere coram seipso. Quia sibi omnia tradita sunt a patre, nichil habet a seipso, et sic ex se divino est deficiens. Ad primum supra declaratum est per scripturas hebreorum quod ihesus est deus et homo: deus ab eterno, homo ex tempore. Ad secundum supra est declaratum quod ihesus nazarenus est verus christus, et quia sunt distincte nature, ideo dicimus quod deus dicit Iohannis x: Ego et pater unum sumus secundum essentiam, distincti tamen in personis. Dicimus quod ihesus est homo, dicit Iohannis xiiii: Pater maior me est, et sic orat coram patre et confitetur. Ad tertium cum dicit: Si omnia habet a patre, ex se divino est deficiens. Dicimus quod hec propositio est vera: christus inquantum homo est creatura; omnis autem creatura sibi relicta in nichilum caderet, sicut est de angelo; et ideo conceditur ista cum reduplicatione: christus inquantum homo nichil est ex se, sed divino deficiens. Si autem ex dictis aliquis arguat quod idem sequitur de christo inquantum deus, quia quicquid habet filius inquantum deus habet nascendo et per consequens habet illud a patre, et sic ex se nichil est sed est divino deficiens, dicimus quod non sequitur, quia filius a patre accipit idem cum eo, videlicet divinum esse, quod est immultiplicabile; et ideo sicut pater est infinite esse, et sic filius, et sic non potest dici deficiens, quia eandem deitatem, sapientiam, potentiam et sic de aliis absolutis habet cum patre, quia est in divinis sicut pater et filius. Non solum ex novo testamento habetur sed etiam ex veteri testamento, Ysaie ix: Filius datus est nobis et vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius deus fortis etc. Ergo quod in divinis est filius et per consequens pater, quia relativa dicuntur ad invicem, que posita se ponunt et perempta se perimunt. Non enim potest dici quod deus filius sit filius alicuius creati vel finiti; nec tamen sunt duo increati nec duo infiniti, sicut nec duo dii, sed unus increatus et unus immensus; illarum enim habet distinctionem in divinitate, sed solum in personali proprietate. Septimo

Septimo accipit iudeus illud quod scribit deus alibi Matthei xii: In illo tempore abiit ihesus sabbato per sata; discipuli eius esurientes ceperunt vellere spicas et manducare. Pharisei autem videntes dixerunt ei: Ecce discipuli tui faciunt quod non licet sabbatis facere. At ille dixit eis: Non legistis quid fecerit David cum esuriret et qui cum eo erant, et quomodo intravit domum dei et panes propositionis comedit, quos non licebat ei comedere neque eis qui cum eo erant nisi solis sacerdotibus, et non legistis in lege quia sabbatis in templo sacerdotes violabant sabbatum et sine crimine sunt. Dico vobis hic maior est templo. Ex his dictis iudeus arguit sic: Si ihesus est deus ut dicitis, per hoc iam quomodo relaxavit observantiam sabbati dei, cum ipsius observantiam prius precepit Exodi xx: Memento ut diem sabbati sanctifices.

Igitur aut ipse non est deus cuius contrarium affirmat christiani. Aut deus est immutabilis relaxando quod preceperat maxime tamquam legittimum preceptum cuiusmodi est observantia sabbati. Item exemplum de David non est conveniens quod quia discipuli Christi non erant in tanta necessitate famis sicut David et eius viri. Item David etsi transgrediens sabbatum transgressionem non reiteravit. Item si David excusavit transgressionem istorum eadem ratione debuit excusare adulterium eius cum Bersabee et homicidium Urie. Item exemplum quod adducit de sacerdotibus non est ad propositum. Sacerdotes enim operabantur sabbato in templo accendendo ignem vel pecora nutriendo. Hoc autem non erat prohibitum sed solum de habitacionibus hominum sicut dicitur Exo. xxxv c. Die sabbato ignem non accendetis in cunctis habitaculis vestris. Templum autem non includitur in generalitate habitaculorum hominum. Ad solutionem istorum premittendum est unum quod tempore veteris testamenti dominus dispensavit observantiam sabbati. Hoc autem patet Josue vi° ubi dicitur quod de mandato domini Josue et viri bellatores circuierunt in Jericho urbem vii diebus continue armati et oportuit quod dies sabbati fuerit una ex illis. Et in libro apud hebreos autentico qui dicitur Sederolla, id est ordo seculi, dicitur quod in die sabbati fuit plenum in Jericho et satis innuitur in textu Josue vi ubi dies ille dicitur septimus qui proprie dicitur dies sabbati. In illo die circuierunt Jericho vii vicibus et in ultimo circuitu corruentibus muris intraverunt et interfecerunt omnes habitatores urbis. Item iii Regum xix capitulo dicitur quod Helyas ambulabat in fortitudine cibi xl diebus et xl noctibus et sic pluries ambulavit in sabbato ex voluntate dei. Ad primum igitur dicendum quod magis est ad propositum ratio illa quod dat preceptum potest illud dispensare in casu et tollere mutare et in casibus in quantum deus poterat hoc facere ut quod dicit de seipso dominus Ihesus quod est filius hominis et sabbati, in persona hominis est filius et filius dei. Et ad argumentum vel quod deus est immutabilis non valet. Nam deus immutabilis existens operatur mutabilia, sic in corpore existens corporalia. Sed ulterius dicit sabbati sanctificatio fuit ad perpetua non est verum. Nam ubi de ipsa scribitur Exo. xxxi pactum est sempiternum in hebraico dicitur pactum est beolla, id est in seculum, quod non significat eternitatem sed tempus longum quandoque acceptum et hoc modo dicitur Ier. ii. A seculo confregisti iugum meum id est ab aliquo tempore. Et in hebraico habetur beolla confregisti iugum id est a seculo. Alias non accipitur pro tempore determinato quod tamen potest esse satis breve sicut Deut. xv° dicitur perforabis aurem eius in ianua domus tue et erit tibi servus eternum. Et in hebreo dicitur perforabis etc. et erit tibi servus beolla id est in seculum et hoc tempore poterat esse breve et longum. Unde dicit hic glosa hebraice heolla · i. certis diebus secundum Deum usque ad iubileum ¶ Si enim infra annum a perforatione auris suum moreretur dominus fiet liber a servitute et si vivit ultra annum iubileum sicut tunc fiebat liber in anno iubileo ¶ Patet igitur ex predictis quod observancia sabbati non est perpetua ad semper sed ad tempus et ex hoc patet quod illi qui hanc dictionem heolla transtulerunt ad eternum vel perpetuum dederunt simplicibus occasionem errandi circa observanciam sabbati et circumcisionis ¶ Ad illud quod arguitur ultimo de discipulis Ihesu spicas vellentibus quod peccaverunt non est verum ¶ Non enim peccaverunt racione furti ¶ Scribitur enim Deut. xxiii ¶ Ingressus vineam proximi tui comedas uvas quantum tibi placuerit ¶ Et idem est intelligendum de granis bladi et aliis fructibus ¶ Nec peccabant racione temporis scilicet diei sabbati ¶ Quia eorum esuries eos excusabat ¶ Posset etiam probabiliter dici quod simpliciter potuerunt in die sabbati ¶ Non enim peccabant racione comestionis quia comedere in die sabbati licitum erat omnibus iudeis ¶ Nec racione excussionis granorum de spicis que est quedam preparacio cibi, quia licet pro decoctione esset prohibita die sabbati ¶ Exo. xvi et xxxv quia ibi est longus labor scilicet composicio lignorum et accensio ignis ¶ Posicio vasorum ad ignem, et sollicitudo circa decoctionem ¶ Ut fiat oportune tamen aliquas preparaciones parvi laboris utpote cibum decoctum die precedenti disponere in vasis et ponere super mensam et mappam et similia ¶ Sicut illa que cruda comedebantur ut herbe licitum erat lavare. Vellicacio autem spicarum non videtur laboriosa seu districtiva sed magis et potius licita ¶ Ad illud quod ultimo arguitur quod David et viri eius erant in maiori necessitate famis quam discipuli Ihesu non videtur verisimile ¶ Habebat enim pecuniam ad emendum cibum aliunde, quam discipuli Ihesu non habebant quia sine pecunia et pera et veste simpliciter necessaria incedebant ¶ Unde Achimelech summus sacerdos quesivit de necessitate David et sociorum ~~[illegible]~~ suorum ad hoc quod daret eis licite panes suos ¶ Sed solum de mundicia eorum, maxime autem a mulieribus ut patet i Reg. xxi ¶ Ad illud quod ultimo arguitur quod David peccavit panes comedendo patet solum quod non solum per verbum Salvatoris sunt excusati sed etiam per scripturam veteris testamenti que non reprobat David comestionem, nec etiam Achimelech concessionem ¶ Et quod summus sacerdos erat non est verisimile quod ignoraret quid esset licitum vel illicitum circa observanciam sabbati ¶ Ipse autem dixit ¶ Si mundi sunt pueri maxime a mulieribus manducent quod dicit famem supportata dicta mundicia sunt comestionem licitam ¶ Ad illud quod ultimo dicitur quod eadem racione debuit excusare vel relaxare adulterium cum Bersabee et homicidium Urie ¶ Dicendum quod ista sunt per se mala nec possunt bene fieri, propter quod in talibus non habet locum dispensatio ¶ Ad illud quod ultimo dicitur dampna·

cdotibꝫ i templo i altari operātibꝫ et licite nō solū attēdētibꝫ ignē ſꝫ ꝑpetuo nutriendo ſic ꝑcepit leuit. vj. Ignis in altari meo ſemꝑ ardebit quē nutriet ſacerdos ſubiciēs mane ligna ꝑ ſingulos dies ſꝫ etiā hoſtias lauādo et ſup altare cremādo, et hoc rōe templi vl potius diuini cultus ibidē fiendi. Sꝫ eadē rōe vl maiori diſcipuli ihū poterāt et eos liceitate poterāt licite velle ſpicas. Dato q° alias eſſꝫ illicitū qḋ tn̄ nō eſt. bn̄ clarū ut ſupra dcm̄ ē. Et io ſubdit ſaluator dicēs Dico aūt vobis q2 maior templo ē hic.

Octauo accipit iudeus illud qḋ dixit ihūs Mt. xij. Om̄e pctm̄ ⁊ blaſphemie dimittet̄ hoībꝫ Spūs aūt blaſphemie nō dimittet̄. ⁊ quicūqꝫ dixerit vbū cōtra filiū hoīs remittet̄ ei, q aūt dixerit cōtra ſpm̄ ſcm̄ nō remittet̄ ei neqꝫ in hoc ſeculo neqꝫ in futuro. Ex his arguit iudeus ſic. Vos xp̄iani dicitis q° pr̄ et filius et ſpc ſcs̄ ē vnius eſſentie ⁊ vnius voluntatis, quō ergo ē ut blaſphemia cōtra ſpm̄ ſcm̄ et nō cōtra prē ⁊ filiū et quō vnus remittit pctm̄ ſiue blaſphemiā ſꝫ alius non. Hec em̄ q° videt̄ heri ex v̄bis ihū implicant cōtradictoria. Ita ſi ſint vnius eſſentie ⁊ vnus blaſphemat̄ et alius nō, ſeq̄t̄ q° idē blaſphemat̄ et nō blaſphemat̄. Et ſi ſint vnius voluntatis ⁊ vnus remittit ⁊ alius nō remittit. Sequit̄ q° idē remittit eidē blaſphemāti ⁊ nō remittit q° ſūt cōtradictoria. Ite de aīa blaſphemātis ipm̄ ſpm̄ ſcm̄ q̄ro ſeꝑata vbi ſit. Vl i celis vl in gehēna. Si dicis q° i celis, ſequit̄ q° ſpūs ſcūs ipotens ſit ad puniendū blaſphemiā ſibi illatā et abeo nō remiſſā. Si aūt dicat̄ q° ſit i gehēna, ſequit̄ q° pr̄ et filius ſit ipotentes ad ſaluādā eā cui remiſerit. blaſphemiā. Itē ſi duo remittūt ſꝫ pr̄ et filius ⁊ ſpc ſcs̄ nō remittit, qḋ ꝑficit blaſphemāti et q° ſibi nocet ſi ſpc nō remittit ex quo pr̄ et filius remittūt ei. Ex hꝰ igit̄ q° videt̄ friuola ⁊ cōtradictoꝛia implicātia q° tn̄ ſeq̄t̄ ex v̄bis ihū nazareni cōcludit q° eius doctrina nullius ſit momēti. Clarū ē intelligētibꝫ q° obiectiōes iſte procedūt ex ſua imaginatiōe, circa articulū ſcē trinitatis, et io declarandū ē ꝓ° ex ſcripturis hebraicis q° i eſſencia diuina ſint plures ꝑſone. Sedo q° ſint tres ꝑſone. Tercio ſoluent̄ obiectiōes. Pm̄ declarat̄ ꝑ principiū ſacre ſcripture. In principio creauit deus celū ⁊ terrā. Veritas hebraica ſic h3 In principio creauit helohim celū ⁊ terrā. Eſt aūt helohim nō ꝑle hꝰ noīs El vl Eloy qḋ ſignat idē q° deus. Et hoc plr̄e cōhēndi ꝑle Elohim cōiungit̄ cum hoc verbo singularis numeri dicitur Creavit Elohim ac si diceretur creavit dii: ostenditur quod in deo est pluralitas suppositorum, eo quod suppositi est agere. Et per unionem denominationis ostenditur unitas essentie in tribus suppositis vel personis quamvis non sint tres dii, tamen sunt tres unam divinitatem habentes. Et ad hoc respondent Iudei dicentes quod hoc nomen Elohim inveniunt accipi pro singulari et plurali, et quando dicitur de deo vero semper tenetur in singulari. Et hoc est falsum, nam aliquando tenetur pro deo vero manifeste, et tamen adiungitur adiectivo pluralis numeri et aliquando verbo pluralis numeri quod non esset si non teneretur pro singulari. Elohim. Josue ultimo capitulo Non poteritis servire domino quia Elohim sanctus est. Item Ieremie xxiij. Pervertistis verba dei viventis domini exercituum. Hebraica veritas sic habet: pervertistis verba Elohim viventium domini exercituum. Patet autem quod iste auctoritates loquuntur de deo vero. Nam Josue loquebatur populo de servitute veri dei ut patet litteram intuenti. Et Ieremias hoc patet de sequenti auctoritate ubi nos habemus domini exercituum in fine auctoritatis. Pro hoc nomine domini in hebraico ponitur nomen domini thetragramaton quod de solo vero deo dici potest ut declarat Rabi Moyses in libro de direccione perplexorum. Et in istis auctoritatibus hoc nomen Elohim iungitur cum adiectivis pluralis numeri ut patet. Elohim autem sancti sunt, quod hoc nomen Elohim iungitur cum verbo pluralis numeri ut habetur ij Re vij capitulo. Que est gens ut populus Israel in terra propter quam ivit deus ut redimeret sibi in populum. Hebraica littera sic habet: Que vero ut populus tuus gens una in terra una propter quam iverunt Elohim ad redimendum sibi. Item Genesis xx in hebraico est ut sequi possem regem fore sine hebreus sic habet Genesis xx in hebraico ut intraret peregre quando iam fecerunt eum peregrinari. Ex modo loquendi hebraico quod in divinis est pluralitas suppositorum et unitas essencie. Et ideo Moyses et alii prophete dederunt studiose intelligi in lege per talem modum loquendi. Et ideo ostenditur quod in divinis est trinitas personarum seu suppositorum. Ysaie xlviij. Non a principio in abscondito locutus sum ex tempore antequam fieret ibi eram, et nunc dominus deus misit me et spiritus eius. Et autem hec sunt verba domini loquentis per prophetam predictam, cum dicitur Manus mea que fundavit terram, et dextera mea mensa est celos. Et secundum eorum textum ibidem loquens dicit: et nunc dominus deus misit me et spiritus eius. Sic per litteram immediate sequentem cum dicitur: Hec dicit dominus deus redemptor tuus sanctus Israel. In auctoritate premissa exprimitur deus missus a deo et spiritus eius sunt mittentes, et ita missus est distinctus personaliter, et sic hec scriptura impleta fuit in incarnatione filii qui est deus missus a deo in mundum a patre et spiritu sancto. Item Exodi iij. In huiusmodi triplex difficultas incipit. Et glose hebraice ad videndum misterium trinitatis dei et unitatis.

no de facili distui² Cum
hac gloam Iudei modum p-
uerterut retorqntes hac
tinitate ad tria attributa
dina que st sapia potentia
et bonitas Et hoc no vi²
de firma glose p ho q dicit
no de facile distuti, q libz
n. satis simpl' sit deu ea
potentem sapiete z bonu
Qt sic deus opat² p suam
potencia sapiaz z bonitate
sic artifex creatus p arte
sua opat² sic p volutaz di-
uinam, et p potencia sua
qua trasmutat mat'ia ad
formam scapni vl lecti vel
alicuius hui, et p appetitu
bonitatis lucri, et ista tam
multo plus dur i eo q sa-
piencia et potencia z boni-
tas i deo, et si ppt' illa
tria deus dr² trinus z vnus
i glo p'dca, multo fortius
quilibz artifex dicetur
trinus et vnus q3 no z vnus
z quinque² singlae cu vbo
plis nu² dicedo ira fece-
runt teplura de deo suo
dr² q e rex qui fecerit
hoiem Qt supid' ps plus
Deus deoru dns locutus e
Hic in hebrayco ponu²
tur noia dina Et traslacio
dom nro hebreu hz, fortis
dns deus locutus e Aruelt
glo hebrayi quae rex.
Asaph noiauit dnum in
pri^ho hui ps' z tndz quia
deus in trbus ppetatibus cauit
secm ppetates at iste
for liter qstituut tres
psonas qr opa sut i dini
sa Asaph actor fuit dci
psalmi ista no ob hic dixi

de trinitate psonaz i eterne
vnitate tractaui diffusius
i quada qone De glosis
qlit p hebreos scptuas pos-
sit misteru xpi vndi qutu
ad adueuctu eius p'm ee com-
pletu Ho dns dt pz q no
e con i tenpos atiquoru he-
breos dice plalitate i deo
du tn vnitas eterne tenea²
q3 nos xpiani credius fir-
mit et fideliit qsitem Hijs
dictis e tendeus ad obiectoes
Circa q3 sciens q saluator
ant xij distiguit blasphe-
mia con filiu hois a blas-
phemia con spm scm noia
nouit p'uba iudeoru ne-
quit pstata q benigitate
huanitatis sue atthimilitatis
Comedebat n. et bibebat
cu hoibus et alys cu pcco-
ribus sic clemtissimus medicus
cu egrotis, et eo ho iudei
vocauit eu voracissimum
et vini potatore z publi-
canoru amicu vt hetur
ant xi co° Et hac blasphe-
mia dixit saluator re-
missiblem, eo q erat excu-
sablis i pte ex qsideracoe
fraglitatis huane Secundaz
vo blasphemia notauit
p'uba dinitatis sue neqt
dicia videtes ab eo fieri
expulsioes demonu illu-
minacoz cecoru z susita-
coues mortuoru z qplia
que no poterant fiei nisi
btute dina Iudei at ne-
quit attbuebat ea que
fecit btuti demonis dntes
ant xij hic demoes no
eicit n' i btute beelzebub.

principe demoniorum. Et hanc blasphemiam dicit saluator irremissibilem non simpliciter sed de difficili remissibilem. Nam ex parte blasphemantium non erit aliqua excusabilis racio in parte vel in toto, quia talis blasphemia contrariatur principio remissionis peccatorum que est virtus diuina et quia eadem deitas est in tribus personis quicumque vnam personam blasphemans blasphemabit contra alia. Nam opera trinitatis sunt indiuisa. Remissio tamen peccatorum alicui persone specialiter attribuitur, quia principium remissionis est bonitas que est attributum spiritus sancti. Patet igitur quod obiectiones iudei supra posite procedunt ex sua ymaginacione. Nunc restat vnde quod irremissibile dicitur dupliciter. Vno modo nullo modo remissibile. Alio modo de difficili remissibile. Hoc primo patet quinto methaphisice vbi dicitur quod impossibile et intransibile vno modo dicitur quod nullo modo potest transiri vel fieri. Alio modo quod potest fieri sed de difficili. Hoc etiam patet de communi modo loquendi. Dicitur enim de ceco perfecto quod non potest videre simpliciter, et de cecitate quod non potest videre quia cum magna difficultate videt.

Tercio hoc declaratur ex modo loquendi sacre scripture veteris testamenti. Iosue considerans difficultatem populi ad bonum et pronitatem ad malum dixit Iosue vltimo: Non poteritis seruire domino etc. Non intellexit de impossibilitate simpliciter, sed de difficultate. Nam ibi subditur: Timuit sed quod intellexit populum et deum vt seruiret domino etc. Item Ieremie xiii capitulo: Si potest ethiops mutare pellem suam et pardus varietates suas, et vos poteritis benefacere cum didiceritis malum. Constat enim ethiops et pardus possit mutare pellem suam hoc est impossibile simpliciter. Constat quod consuetus ad malum reuertitur ad bonum faciendum non est impossibile, sed difficile eo quod habitus viciosus inclinat ad male agendum per modum nature. Bonum autem habetur de manasse rege qui diu fuit assuetus in peccatis et tamen finaliter reductus fuit ad bonum virtutis vt patet ii paralipomenon in fine capituli vbi ponitur eius oracio. Quinto autem iudeus querit vltimo de anima blasphemantis. Dicendum quod si recessit a corpore cum peccato blasphemie est in inferno. Si autem non recessit soluta expedita quitta ad culpam et ad penam est in celo. Si autem recessit a culpa liberata et tamen adhuc aliqua pena temporalem obligata in purgatorio detinetur donec purgetur et sic ad gloriam transferatur. Nec aliqua persona diuina est impotens ad saluandum eam vel puniendum, quia sicut tres persone sunt vnus deus ita sunt vnus omnipotens ad faciendum de creatura quicquid sibi placet secundum ordinem sue sapiencie et iusticie etc.

Nono

Nono accipit iudeus verbum Ihesu Nazareni quod scribitur actuum xviii

Non est voluntas ante patrem vestrum qui in celis est ut pereat unus de pusillis istis et ibidem premittitur Venit enim filius hominis salvare quod perierat. Item Mathei xiij dicit Ideo in parabolis loquor eis quia videntes non vident et audientes non audiunt neque intelligunt. Ex hiis autem arguit. Si venit salvare quod periit ut dicit et tamen loquitur peccatoribus parabolice ut non intelligerent nec per consequens converterentur et salvarentur ut ibidem in ewangelio subditur, ista videtur manifeste sibi contradicere scilicet quod quereret salutem peccatorum et non quereret nec vellet. Item istud ultimum dictum destruit verbum domini Ezech. xviij Nolo mortem peccatoris sed ut magis convertatur et vivat. Respondetur quod Christus non semper loquebatur turbis parabolice sed aliquando plane et aperte tractans ea que sunt de salutis necessitate ut patet Mathei v. vi et vij° ubi tradidit formam perfectionis ewangelice. Et quia frequenter veniebant homines maligni ad eius predicationem non ad discendum sed ad insidiandum, ideo tunc loquebatur parabolice ut non intelligerent ne daret sanctum canibus et poneret margaritas ante porcos. Aliquando eciam fidelibus et devotis loquens parabolam premittebat et postea exponebat ut ex premissione parabole veritas graciosius caperetur et hic modus ecclesie predicatoribus observatur. Patet igitur quod Christus aliquando loquebatur parabolice aliquando plane et hoc racionabiliter. Nam Ezechiel et alii prophete frequenter utroque modo loquebantur ut patet eorum libros inspicientibus. Moyses eciam aliquando loquebatur populo velata facie aliquando sine velamine. Item Judeus arguens contra Christum eo quod dicit In parabolis loquor eis quia videntes non vident etc. arguit contra deum et vetus testamentum et per consequens contra seipsum. Dicit enim dominus Ysaie vi Exceca cor populi huius et aures eius aggrava etc. Que autem deus allegavit tamquam impleta in sua predicacione per qua simplices et illiterati fuerunt illuminati in apostolis. Et sacerdotes et scribe fuerunt excecati sicut plenius dixi Ysaie vi°. Nec obstat quod verba sunt hic aliqualiter mutata nam apostoli et ewangeliste allegantes scripturam veteris testamenti magis conservaverunt allegacionem sensuum quam verborum. Hec autem excecatio predicta fuit ab aliquibus doctoribus Judeorum exponentibus in libro Cyphre i. decisionis in quod dixit Moyses de populo Judeorum Deut. xxxij° Generacio prava et perversa hecine reddis domino popule stulte et insipiens. Glosa: Stulte in hiis que preterierunt et insipiens ad futurum videlicet per quod intelligitur tempus Messie in glosis hebraicis ubique. Ad 3m et ultimum cum dicit Item destruit verbum domini dicentis Nolo mortem peccatoris, non valet. Nam in populo sunt penitentes et obstinati. De penitentibus dicit dominus illud verbum et multa similia. De obstinatis vero dicit comminatorie aspera et ta-

tale destructor. Job xxi. Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Et hoc patuit in chore et sibi adherentibus Num. xvi. Et ideo si arguunt ihesum destruxisse verbum dei eadem racione sequitur quod deus destruxit verba sua que e‑riglm et conscriptum. Nam ore tenus in verbis dei in eadem contextu littere talis modus loquendi contrarius de obstinatis et penitentibus frequenter invenitur. Deut. xxxii. Ego occido obstinatos et ego vivere facio si penitentes. Et in ps. lxxvii. Cum occideret eos querebant eum. Occisio refert ad obstinatos peccatores. Requisicio vero ad penitentes qui aliorum pena territi penitebant.

Decimo accipit iudeus illud quod dicit ihesus. Math. xxi. Mane autem revertens in civitatem esuriit et videns fici arborem unam secus viam venit ad eam et nichil invenit in ea nisi folia. Unde et ait illi. Nunquam ex te nascatur fructus usque in sempiternum. Et arida facta est ficulnea continuo. Ex hoc arguit sic. Si ihesus fuisset deus cognovisset a longe fructum ficulnea non habere nec ad eam ivisset. Item cum ipse dicat. Benefacite hiis qui vos oderunt. quomodo maledixit arbori que nichil nocuerat ei. Et ideo videtur hoc fecisse ex ira et perturbacione. Respondeo quod ihesus non solum in quantum deus quem nichil potest latere scivit in arbore fructum non esse sed etiam cognitum homo quilibet etiam satis simplex poterat scire cum non esset tempus ficorum ut dicitur Marc. xi. Ad quid ivit ergo ad arborem fructu vacuam. Respondeo quod sicut prophete in veteri testamento aliquid prophetabant verbis aliquando sensibilibus signis. Sicut Ieremias predixit destructionem civitatis Ihrlm per Caldeos et portavit cathenas ligneas in collo suo ut habetur Iere. xxvii. ad significandum quod cathenis vinctus populus ducetur in captivitatem. Ita ihesus qui dicitur propheta magnus Luc. vii. De quo predictum fuit Deut. xviii. Prophetam suscitabit deus vobis de fratribus vestris. Destructionem civitatis Ihrlm futuram propter racionem predixit Luc. xix. eo quod non cognovisset tempus visitacionis sue. Luc. xix. Que quidem cognicio ad sacerdotes et legisperitos pertinebat. Et ideo destructionem eorum et populi significabat per sensibile signum arboris fructu carentis. Nam ipse veniens ad sacerdotes et legisperitos quos fructum bonorum operum esuriebat vacuos bonis operibus invenit et per maledictionem arboris eos a deo maledicendos significavit et per eius arefactionem eorum destructionem designabat. Nam postea civitate capta per Romanos cum sacerdotes misericordiam peterent Titus eos interfici iussit dicens eos esse reos. Patet igitur ex predictis quod ihesus circa ficulneam nichil fecit ex ignorancia seu perturbacione sed ex magna racione.

Undecimo accipit iudeus verba ihesu. Math. xxi. Cum venit ihesus in

villa que dicitur Getsemani
cum illis et dixit discipulis
suis Sedete hic donec
vadam et orem Et assumpto
petro et duobus zebedei
filiis cepit contristari et mestus
esse tunc ait illis Tristis
est anima mea usque ad mor-
tem Et cum procidit in faciem
suam orans et dicens Pater si
possibile est transeat a me
calix iste Sed hiis dictis
arguitur sic Si deus est quo
oravit Ipsius enim dei non est
orare sed orari ab aliis ut
sic loqui liceat Item quis
audivit loqui de deo tre-
mere et timere cum deus
sit omnipotens ad faciendum quod
volt sine difficultate Si autem
dicatur quod iste tremor et ti-
mor fuit in carne et non in
anima quis est ita fatuus qui
ignoraret carnem tremere do-
lere et timere nisi per animam Item
per hoc quod dicit Transeat a
me calix iste patet quod in eo
non fuit virtus ad salvandam
vitam suam et carnem Per
superius dicta faciliter quia solui
fuit ita declaratum est super
prophetias iudeorum et hebreorum
quod messias in veteri testamento
promissus futurus erat verus
homo et verus deus in una persona
Item quod redempturus erat mundum
passione sua in humana natura
et quod Ihesus nazarenus est
verus messias promissus
iudeis In ipso habuit corpus pas-
sibile et mortale per nostra re-
demptione usque ad suam resur-
rectionem in qua habuit corpus
immortale et glorificatum
Dicendum igitur quod Ihesus nazarenus
in humanitate pro nobis assumpta
in qua est minor patre ora-
bat nam pro nobis sic scribitur Ysa-
ie liii et pro transgressoribus ora-
vit ut non perirent Quod ca-
pitulum intelligitur de ipso Ad
hebreos sic ibidem multipliciter decla-
ravi Oravit ergo ipse ipso
Jo xvii Pater clarifica filium
tuum Etc Et arguitur de do-
lore tristicia et timore Dicendum
quod ista non fuerunt in natura di-
vina quia hoc est impossibile
nisi tantum methaphorice Sic idem Genesis
vi dicitur et tactus dolore cor-
dis intrinsecus Delebo inquit
hominem quem creavi de facie
terre Sed nunc in natura humana
quantum ad partem superiorem anime que
est intellectiva in qua Ihesus
sue ab instanti conceptionis
fuit et comprehensor et summo
gaudio fruebatur Sed quantum
ad partem inferiorem anime que
est sensitiva et est in organo
corporali in quo Ihesus fuit vi-
ator fuerunt ista posita ad
opus nostre redemptionis ordi-
nata et ut in ipso ostenderetur
vera natura passibilis contra futu-
ros hereticos qui dicturi
erant quod ipse non habuit
corpus passibile sed celeste Quod
autem ulterius arguitur quod dicit
Transeat a me calix iste
Dicendum quod hec petitio erat sensu-
alitatis sic molestum que na-
turaliter horrebat mortem Sed erat
rationis sic proponente tamen per-
qua tamen ratione Ihesus accepta-
bat mortem quia voluntas ra-
tionalis totaliter erat in eo vo-
luntati divine conformis Ideo
dicebat Verumptamen non
mea voluntas sed tua fiat
et accipitur hic voluntas
pro sensitivo appetitu que-

intellectus appetitus superabat. Ideo de ipso scribitur Ysa. liii° ca° Oblatus est quia ipse voluit. In hebrayco habetur Angustiatus est quia ipse voluit. Et eciam infra eodem ca° dicitur de ipso Tradidit animam suam in mortem et cum sceleratis reputatus est. Et propter hoc dicebat Mt. xxvi° capitulo Spiritus quidem promptus est, id est voluntas racionis prompta est ad mortem, caro autem infirma, id est sensualitas horret eam. Et hoc non solum invenitur de ihesu nazareno sed eciam de martiribus in novo testamento, sicut patet de multis, et eciam de veteri testamento de machabeis ab anthyocho tormentatis, et de heleazaro de quo dicitur ii Machab. vi ca° Qui cum plagis perimeretur ingemuit et dixit Domine qui habes sanctam scienciam et scis quod cum a morte liberari possem duros corporis sustineo dolores, secundum animam autem, id est secundum partem anime superiorem, libenter hec patior. Contra autem quartum arguit Judeus quod cristus non dolet non timet non contristatur nec paciatur, verum est paciatur spiritualiter. Sed qui nescit distinguere inter sensum et intellectum iste facit ridiculosum argumentum.

Duodecimo accipit Judeus verbum cristi dicentis apostolis Mt. ultimo Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Et ex hoc arguit quod Jhesus non sit deus, quoniam si esset potentissimus non acciperet ab alio potestatem. Si autem dicatur quod a patre data est ei omnis potestas, non valet, quia christiani dicunt patrem et filium esse equales. Dicendum quod in ihesu duplex est potestas, sicut in eo est duplex natura. Una est potestas divina quam habet ab eterno, non tamen a se sed a patre a quo est distinctus in persona, non tamen in hoc minor est patre quia ab eo accipit eandem naturam et potestatem, sicut superius dictum est. Et nunc hic non loquitur hic de ista potestate sed de alia quam accepit in humana natura. Nam ab instanti assumpcionis humane nature ad personam filij illa natura habuit excellenciam super omnem creaturam et auctoritatem, non tamen executive. Nam inter homines apparuit in forma servi in humana natura passibili propter misterium nostre redempcionis adimplendum, sicut fuerat predictum Ysa. liii ca° Vere languores nostros ipse portavit et dolores nostros ipse tulit. Disciplina pacis nostre super eum et livore eius sanati sumus. Quod intelligitur ad literam de cristo, eciam secundum antiquos doctores hebreorum, prout ibidem plenius declaravi. Sed in sua resurreccione recepit hanc potestatem executive, unde dixit Data est mihi omnis potestas in celo et in terra, eciam in iudicio finali omnia erunt subiecta sibi, sicut ostendit apostolus ad hebr. ii ca° Propter hanc potestatem que finita est non est equalis patri. Sic ergo patet ad obiecta Judei ex hiis verbis ewangelij secundum quod ad me devenerunt.

Terciodecimo Iudeus arguit ex verbis xpianorum dicens Vos dicitis quod creator omnium vnus est et quod xpc vester est filius eius et quod descendit de celis sine separacione a patre et spiritu sancto Ergo vos dicitis quod filius descendit in uterum virginis gloriose Si tunc pater et spiritus sanctus fuerunt ab eo separati aut non Si dicitis quod sic est contradictio in verbis vestris quia dicitis quod descendit sine separacione ab eis Si vos dicitis quod non sequitur quod pater et spiritus sanctus sint incarnati sicut et filius quod vos negatis Dicimus quod descensus filii virginis in utero non est intelligendus per motum localem sed per nouum effectum in virgine cuius effectus est coniunccio diuine nature et humane in vna persona Hec igitur coniunccio potest considerari dupliciter Vno modo effectiue et sic facta fuit ab hiis personis scilicet a patre et filio et spiritu sancto Nam eorum opera sunt indiuisa Alio modo terminatiue et sic illa coniunccio est terminata ad personam filii propter quod solus filius dicitur incarnatus Licet autem de hoc poni non possit conueniens exemplum quod non habeat plus de disconueniencia quam conueniencia tamen quantum ad aliquid potest poni conueniens Ponatur igitur tres Sortes Plato Iohannes tractat matrimonium Berthe cum Sorte qui est media persona Si igitur queratur a quo est ista matrimonialis coniunccio effectiue patet quod a tribus Si vero queratur ad quem est terminatiue patet quod ad Sortem tantum propter quod ipse solus dicitur et est Berte maritus Sic similiter modo est in proposito quia licet pater et filius et spiritus sanctus sint vnum in natura tamen sunt distincti in personis Incarnacio non terminata est ad filium per quod personaliter distinguitur de patre et spiritu sancto non tamen dicitur separatus ab eis quia nomen separacionis non accipitur in diuinis quia significat diuisionem essencie non sunt autem nomina distinccionis Sic igitur patet quod ad dictum xpianorum de xpi incarnacione non sequitur contradictio sed aliquod inconueniens

Quartodecimo accipit sic Iudeus Ego audio a vobis xpianis Vester xpc vester fuit mittens vel missus Si dicitis quod missus cum sit vnus deus audiuit missum ad aliquid quod dicit hoc est absurdum Si autem dicitis quod sit mittens vos facitis eum mendacem quia dicit Et ego non a me loquor sed ego et qui misit me pater Dicimus quod dei filius est mittens et missus fuit enim missus in mundum a patre et spiritu sancto in sua incarnacione vnde causa sic supplicis fuit declaratum per auctorem Ysa c. xlviij Et nunc misit me dominus et spiritus eius Hoc dicit redemptor tuus Israel Et eciam mittens spiritum sanctum sicut dicitur Ioh. xv Mittam vobis spiritum veritatis Dicendum quod missio aliquid importat duplicem habitudinem Vna ad mittentem sicut qua aliquo modo missus procedit a mittente Alia ad terminum ad quem mittitur sicut qua missus est ubi prius non erat. Vel aliter ibi alio modo quam prius. Aliter autem in divinis non est processio unius persone ab alia secundum motum localem vel separationem realem, tamen est ibi processio secundum originem, quia Filius procedit a Patre et Spiritus Sanctus ab utroque. Sicut in nobis modo suo verbum intelligibile procedit a mente non exiens ipsam sed intus. Et similiter amor procedit ab utroque. Ergo Filius et Spiritus Sanctus habent habitudinem ad mittentem et habent habitudinem ad terminum missionis. Ratione tamen sic intelligendo quod incipiat esse ubi prius non erat simpliciter, sed de novo esse. Sunt ubique per potentiam essentiam et presentiam, sicut patet Ieremie XXIII: Celum et terram impleo dicit Dominus. Sed sic intelligendo quod incipiunt esse ubi prius erant tamen alio modo, et hoc modo Filius dicitur in mundum missus esse a Patre quia incepit ibi esse ut homo ubi tamen prius erat ut Deus. Iohannis I: In mundo erat et mundus per ipsum factus est et mundus eum non cognovit, in propria venit et sui eum non receperunt. Et similiter Spiritus Sanctus dicitur missus apostolis visibiliter quando super eos apparuit in signo visibili. Et hoc modo prius non erat ibi. Et cottidie mittitur invisibiliter ad sanctificandam creaturam rationalem quia incipit ibi esse per gratiam sanctificantem ubi tamen erat prius per essentiam potentiam et presentiam. Ad argumentum Iudei patet quod non est concludens dicendo quod Filius est mittens et missus quia non secundum idem etc.

Ultimo arguit Iudeus in libro Symonis Cephe dicit Ihesus: Ecce Sathan studet ad impediendum me. Et ex hoc arguit dicens: Certe non confundimini vos propriam dicere istum Deum sic loquentem. Dicendum quod iste liber apocriphus. Unde in epistolis Petri et alibi non invenitur de Ihesu Nazareno hoc dictum, tamen si dixisset et secundum sufficienter nullum sequeretur inconveniens. Nam supra declaratum est quod ipse est verus Deus et verus homo in una persona. Ipse ut homo licet aliter sicut Deus permisit se inquietari hominem a dyabolo temptari et de loco ad locum portari ut supra dictum est. Quia Pater et Spiritus Sanctus sunt unus Deus cum eo, igitur ab istis fuit eorum permissio. Igitur si Sathan hominis permissione sufficienter quare ad Iudeos arguit. Ex hoc nullum sequetur inconveniens. Patet ergo in hoc Iudei falsitas quod obiectiones suas in aperto mendacio terminavit etc.

Explicit responsio fratris Nicolai de Lyra ad quendam Iudeum etc.

Sermo proxima dominica post octauam epiphanie

Oracioni instantes necessitatibus sanctorum communicantes. In epistola presentis dominice. Originaliter ad Romanos xij. Beatus Augustinus iiij° libro de doctrina christiana loquens de predicatione diuini verbi dicit sic: predicator diuini verbi prius sit orator quam dictor, et in ipsa hora accedens prius quam exerat proferentem linguam ad deum leuet animam sitibundam ut inhauriat unde quod proximis aliis effundat habunde. Et subdit statim: hoc se posse pietate orationum magis quam oratoris facultate non dubitet. Cuius dicti racio potest colligi ex illo Aristotelis in 2° methaurorum ubi dicit quod ad hoc ut pluuia descendat de celo ad terram ipsamque inebriet et fructificare faciat, est necesse ut prius nubes seu vapor aquosus eleuetur de mari in altum usque ad aeris mediam regionem seu interstitium per eos, quia ut idem Philosophus dicit ibidem, vapor aqueus in altum ascendens est materialis causa pluuie descendentis. Sic spiritualiter suo modo contingit. Nam ad hoc quod pluuia spiritualis et gracie descendat de celo ad eos in terra arida nostri cordis que est sicut terra sine aqua, teste psalmista, et ipsam fructificare faciat et valeat, oportet ut nubes seu vapor sancte et deuote orationis eleuetur de mari, id est de corde humili et contrito, et ascendat usque ad media aeris regionem, id est ad mediatricem Mariam, quia ut dicitur iij Regum xviij: Nubecula parua ascendit de mari quasi vestigium hominis, et sequitur: statim et facta est pluuia magna. Propter quod dicitur Iacobi v quod orauit Helyas et celum dedit pluuiam. Igitur reuerendi patres et domini ut valeamus recipere pluuiam graciarum in principio nostri sermonis, nubeculam paruam, id est oracionem humilem et deuotam, premittamus ad mediam aeris regionem, id est ad mediatricem Mariam, ipsam more solito salutantes et dicentes: Aue Maria etc.

Oracioni instantes et sanctorum necessitatibus communicantes, vbi supra. Reuerendi domini. Sicut nos videmus in corpore nostro materiali et in ciuitate terrena seu politica et mundiali, sic suo modo se habet in corpore mistico et spirituali quod est sancta mater ecclesia seu congregacio fidelium. In corpore enim nostro materiali videmus quod sunt membra varia et distincta, distinctos actus et operaciones habencia, sicut oculus cuius est actus videre, auris audire etc. De aliis. Omnia tamen membra iuuant se mutuo et vnum impendit alteri subsidium et adiutorium quantum potest. Et hoc faciunt ut conseruent se in esse et totum corpus, ex cuius conseruacione corporis tota salus et vita dependet. Sic etiam videmus in ciuitate terrena et mundiali bene ordinata omnia. In huiusmodi enim ciuitate sunt ciues varii et diuersi tanquam diuersa membra in uno corpore pollitico et ciuili, ad diuersa officia et opera ordinati. Quidam enim sunt milites ad defendendum, quidam iudices ad regendum, quidam medici ad medicandum, alii mercatores, alii laboratores et artifices varii et diuersi habentes operaciones varias et diuersas. Et quanto sunt plures artifices et diuersi in ciuitate, tanto ciuitas est perfectior.

Sermo proxima dominica post octauam epiphanie et noblior vt pbat ille phus in 2° polli(tice) cont(ra) socrate et plone q(ui) dicebat q(uod) int(er) cives maioria d(icitur) ee eqlitas / q(uia) si omes cives eent eqles ia civitas ee no posset. Sic si tota vniuso eent equalia ia no esset nec ea posset ee vniusu. Inpossile em est vt verior teriz opis Duas spes eqlit(atis) distate apo / z gstat q(uia) i hg civilitate vnq civis de sua arte et opacoe qua facit iuvat aliu / z alt equiso z p hunc modu civitas gsndat et ppetuat i ee. Sic igi(tur) e in nro corpe mali ac civitate trea z mundiali vt declatu e / sic suo mo se hz et hre d(icitur) et pfectig i corpe mistico et spuali qd e sacta mr eccia seu fidelin gregaco. Sunt n(am) i isto corpe diusa z vaia mebra ordiata ad vaias opacoes et actg. Aliq em sut potifices et plati / aliq doctoes z mgri / aliq pdicatoes et apli / alij actini quida gteplatini. In qua dicebat Augg. Aliq sic aliq sic ibat. Et io ad hoc q(uod) corpg istud misticu saluet(ur) et gsuet(ur) ac ets aliq mte(nt)ur oportz ut mebra eig mutuo se iuvet et sibi iuice det subsidiu. Duo at sut pripue subsidia seu adiutoia quibg mebra ista put et dnt sibi mutuo subvenire z pmu et pricipiu e subsidiu spuale z istud e oro pt qd dicebat bts jacobg in canoica sua ultio ca. Orate pinicem vt salueum.

Secdm e subsidiu corpale s(cilicet) elemosina corpal de qua Johes 1a canca iij dicit. Qui quis videlt fratrem suu neccitate hre z clauserit viscera sua ab eo quo volens. Igi(tur) aplg glosg vt corpus misticu sce ecce gserue(tur) z gtinue augmete z crescat inuadat nob mebris elg vt h(ec) duo subsidia nob adinice pbeamg diceƀ Orom tc. In quibg ubis glosus aplg duo facit. Pa pmitti(tur) actg valoris qui impatur Orom istates anecti(tur) freq amoris qui respat(ur) necitatibg scoꝝ gicantes / go bene actu frepta qz mete erigit Orom istates fructu repsa qz nllu pficit necessitatibg scoꝝ gicantes. Igit(ur) tu mebz deuote te ipm humilia cora creatore Orom istates / pcim alleuia a tanto labore necitatibg scoꝝ communicates. Secunda igi(tur) z diceq Oroi istates. Vbi ut diceba(tur) pmitti(tur) actg valoris qui impdit(ur) / z sic ipm frepta qz mete erigit ac te ipm humilia cora creatore qz Oroi istantes.

Circa qd e aduertend(um) senendi dm q(uod) sic videmg sensibilit in humanis artibg sic gtingit q(uod) ad hoc ut qlibz ars suu actu sibi debitu exerceat / oportz q(uod) pcipue heat in se duo scz distinctu et ppm istrumentu ac ets singlarem z detminatu modu. Aliud n(am) istrumentu hz faber aliud sutor aliud sciptor. Ita ille hz martellu hic no acu / sciptor no pena / ul calamu, distictu ac modu et tpm operandi h3 quilib3 hoim timet'. Vna alit' ducit marcellu faber, alit' acu sutor, alit' sc'ptor calamu et tantu e mo9 nris ad actu seu opacoz exercendi q sut sat' pbabil opinio alioz qui dixert q mo9 act9 fuit ad pbam ei9. Igit' s' de oroe que e act9 nobilissi9 volum9 pfte loqui et onde que sit pfta oro a nre vt videa9 quib9 sit ei9 mo9 pp9 et pfto. Ad cui9 euidencia est sciedu q ut dicit Iuli9 in sua Arismetica Nus pa sui diuisione diuidi' i num parem z imparem. Nus at par diuidi' tripli' s. in num ipfm, num supexcrescente z i num pfm. Dr' at nus ipfc9 qui no resultat ex omib9 ptib9 suis s. aliquotis s3 deficit vt e octonari9 cui9 ptes st' vnu duo q'a z iiij^or q si bn attedit' sunt solu septe et ad octonariu num no attingut. Nus at supexcrescens dr' e ille cui9 ptes s. aliquote sil' supte maiore efficiut num q sit ipe, vt e duodenari9 cui9 ptes st' vnu ij iij iiij^or et vj que sil' supte vt bn attedit' faciut xvj. Nus u'o pfc9 e ille cui9 ptes aliquote sil supte ipm pficiut nec eu exccedit nec ab ipis exccedi' vt e nus senari9, cui9 ptes st' vnu duo et tria que sil' supta pucialit' vj constituut et ideo senari9 nus dr' esse pfc9. Ad nrm igit' ppositu applicado si volum9 onde oroz pfctam oportz nos vti nro pfto qui e senari9 vt i metre extitit declatu. Adh' igit' q nra oro sit pfta z adeo vacua no recedat s3 impetret q porrexit, oportz q heat in se modu debitu et pporcio qui mo9 in sex pticis pficit' et consistit q pucta in sex lris ex qb9 h' no' oracio e coposita z pfectio plenarie ptinetur. Ita q h' no' oro pfcoz mer' sibi debiti optie inse i portat. Vna ad hoc q nra oro sit pfta et adeo exaudiat' Oportz q sit oscultata abs vlla ostetacoe qd not' in pa ei9 lra O. Reglata i sua peticoe qd not' i scda lra ei9 q est R. Attenta sn mat' evagacoe qd not' in 3^a ei9 lra q est A. Tranquillata ab oi pturbacoe qd not' i qrta ei9 lra que e T. Inflamata i oi dilcoe qd not' in qnta ei9 lra q est I. Modolfca z munda ab oi infectioe qd not' i sexta ei9 lra s. O. Ista go vj puncta sut illi sex calami eqdictes de lateribus cadelabri aurei vt het' Exo. 26. an fi. Sut ille vj ale quib9 seraphim qlib3 erat isignit9 vt pa vj. Isti sut vj amphore vino plene vt het' Dan xiiij. Isti no st' ille vj ydrie lapidee plene aqua s'cdz porite indo pu'ficacoz iudeoz vt het' Jo ij i eccha hodierno. Isti st' vj dies qb9 deus opg suu pfecerat cuncta cdendo de nichilo.

creaturaz vt het Gen po·
primo e illud mirabile thea-
trum qd sup vij cantros mar-
moreos fertur fuisse fu-
datum qd int vij mundi mira-
bilia quintum poni De quo
quida magnus hystoriographus
noie Clymadus sic narrat
et het spec vinceri hysto-
rial pte pa li iiij c i Era-
clea ciuitate sm fuit quodda
amphiteatrum qd int vij mun-
di mirabilia vm poni erat
ac totum de vno solidoqz la-
pide marmoreo sculptum i
quo erat cellule varie et
mansiones diuise totum qz amphi-
teatrum erat sup vij cantros
de ipo lapide sculptos appo-
situm et fundatum et istud erat
summe mirabile De isto am-
phiteatro qz nullus i teatro
existens poterat loqui secre-
te vel cum alio ita plane q ab
omni qui erat i teatro audi-
retur et eciam intelligeretur Tea-
trum istud signum qd est figure
spere et rotunde que figura
sm Euclide oibus alijs est
pfectior et capacior oro
deuota et stans sigt q inter
nras oracoes qi optinet
principatum Licz n vita actiua
sit bona contemplatiua tn est
melior et pfectior Unde n
Jacob Lyam in uxorem habue-
rit et Rachelem et ambas di-
lexerit Rachelem tn q typum
gerit contemplatiue amplius ad-
amauit vt het Gen xxix
Ipt qd dixit dns de illa
btissima magdalena q ad pe-
des dni residebat et vba
illius audiuisse audiebat
Maria optimam partem ele-
git q non auferetur ab ea et
sic p dcm teatrum speleum
et rotundum oro designatur

q adinstar teatri meora-
ti dz ee marmorea qui la-
pis e valde solidus .i. ipsa
solida et sincera Credite
qz accipietis et fiet nobis
dicit mr xj Ipt qd dice-
bat Jacobus in sua canonica
po caplo postulet autem i fi-
de nichil hesitans Hoc
ac teatrum hz cellulas et
mansiones varias et diuersas
.i. varios modos orandi et dis-
deprecandi sm q diuersorum
statuum et religionum diui-
sa sunt officia et distincta
et hoc totum e ad decorem
et pulchritudinem vniuersi Et
additur q dcm teatrum erat
sup vij cantros de ipo lapi-
de sculptos appositum et fun-
datum .i. oro sup vij pdcta
puncta de ipo lapide sculp-
ta .i. de ipa oracoe dnica noie ex-
tracta sm vij eius lras ex
quibus pficitur oracionis modus
spus integratur Et tunc vl-
timo sez illud mirabile q nullus
pt secrete loqui .i. secrete
orare vel cum alio i q sic quod
ab omni qui e i teatro au-
diatur et exaudiatur Iste
ois secundum et quis orans
auditur et exauditur e ille
de quo dt aplus ad Colo
1o Ex quo oia p quem oia
i quo oia .i. deus qz ut ipe
ait ibidem iij cao oia i oibus
xpc Videamus igitur et de-
claremus de isto sexto puncto
q oracionis modum debitum
integrat et pficit qui
dem e i sexo hz noibus lris
oracio continet quibus
declaratis finis erit nri ser-
monis Primo igitur videndum
e oportet q nra oro sit

occultata absque ulla ostentatione quod notatur in figura eius littera que est C. Debemus namque orare non ad ostentationem et inanem gloriam sed ad dei honorem et utilitatem nostram. Propterea esse potest quia si aliquis haberet unam preciosissimam merce(m) sua venalem de qua sperare posset habere magnum thezaurum et mercedem, fatuus esset si illam tribueret pro re vili et quasi nulla. Sic qui orat et alia bona facit pro humana laude assequenda ut ypocrite faciunt velut stulti. Propter quod dicebat dominus Mt vi: Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum et clauso ostio ora patrem tuum in abscondito et pater tuus qui videt te in abscondito reddet tibi. Item candela accensa portata ad ventum de facili extinguitur. Sic ubi vis ut flante vento candela non extinguatur claude ipsam infra manum vel laternam. Sic si flat ventus vane glorie et vis ut candela accensa sancte et devote orationis non extinguatur claude et absconde. Cuius figura dicitur Exo. 2 de moyse quod nisi fuisset absconditus tribus mensibus fuisset ab egiptiis interfectus. Et ideo dicitur Job ix quod claudit stellas quasi sub signaculo. Ubi est similiter notandum quod hec est differentia inter stellas vere existentes in celo et vapores qui stelle videntur. Quia vapores nocte extinguuntur et cadunt de celo ut apparet in assub qui dicitur stella cadens. Stelle vero ostendunt de nocte lumen et cursum suum quod utrumque occultatur de die. Sic mali et ypocrite que stelle apparent exterius sed in rei veritate sunt vapores putridi et infecti in nocte persecutionis deficiunt. Sed boni et sancti viri magis ostendunt cursum sue perfectionis et lumen sanctitatis in adversitate quam in prosperitate. Et hoc est quod dicebat beatus Bernardus in quodam sermone quod stelle in nocte lucent in die latent. Sic vera virtus in adversis eminet in prosperis non apparet. Item vere ypocrita est sicut figura picta que exterius videtur viva cum in veritate sit mortua. Hec autem est differentia inter ymaginem vivam et mortuam quia in ymagine viva prius fit cor. In mortua non exteriora fiunt solum et non est ibi cor. Sic in homine vivo et sancto prius fit cor quia prius curat de cordis pulchritudine et virtute quod non facit ypocrita qui non curat nisi de exteriori apparentia interiori et vera obmissa. Propter quod ypocrite dicuntur Apoc. iii Nomen habes quod vivas et mortuus es. Contra hos loquitur Johannes Crisostomus super Mattheum pulchre sic dicens: Ypocrita si bonum est bonum esse ut quid vis apparere quod non vis esse. Si malum est malum esse ut quid vis esse quod non vis apparere. Si bonum est bonum apparere melius est bonum esse. Si malum est malum apparere peius est malum esse. Aut ergo appare quod es aut esto quod appares. Et Tullius libro i de officiis sic dicebat: totius iniusticie nulla capitalior quam eorum qui cum maxime fallant id agant ut boni viri videantur. Et idem libro iii: Omnes aliud agentes et aliud simulantes perfidi sunt improbi et malitiosi.

Nullum igitur corporis sanum utile esse potest cum sit tot viciis inquinatum. Et Seneca in epistola ad Lucillum: Omnia vicia ad modum morbi in aperto leniora sunt, tunc autem perniciosissima cum simulata sanitate se conspiciunt. Pro quo narrat Valerius Maximus de Marsiliensibus libro 2 c. 1 in titulo de institutis antiquis § 29 quod erat iste mos acer institutus apud Marsilienses quod nullum permittebat civitatem ingredi nec in ipsa morari aliquem qui per simulatam sanctitatem et fucosam apparentiam vitam quereret seu alimenta. Unde sic ait: Quibus autem quod per aliquam religionis simulationem alimenta inertie querunt clausas portas habet Marsiliensis civitas, mendacem et fucosam supersticionem submovendam esse existimans. Et sic habemus de primo puncto seu conditione nostre orationis perfecte, quia scilicet esse stulta absque ulla ostentatione, quod non obstante in prima eius littera que est O. Et possumus contra aliquibus utrum oratio sit necessaria nec. Et fuit visum aliquibus quod non, quomodo motum erat quia dicebat: Si oratio esset necessaria hoc esset solummodo propter duo, vel ut necessitates indigentias et necessitates deo manifestemus, vel ut per nostras orationes et preces divinam super nos providentiam immutemus. Non propter primum, ut scilicet deo nostras necessitates et indigentias propalemus, quia deo quod ipse omnia novit antequam fiant. Unde ut dicitur Hebreorum iiij: Omnia sunt nuda et aperta oculis eius. Alias nisi sua sciencia equaret sua potentia et sciencia non esset purus actus nec perfectus verus deus,

ex quo error illius heretici pessimi commentatoris, alius qui dicebat, ut apparet ex processu super xii methaphisice super illo capitulo, scilicet: Causa autem primum quod deus non cognoscit alia a se nisi in universali, ita quod ista nostra particularia non cognoscit. Sed error quod est hereticum et falsissimum. Secundo propter secundum, ut scilicet nostris precibus et orationibus divinam super nos providentiam immutemus. Propter eo quod divina providentia est immutabilis et infallibilis sicut et sua sciencia, teste beato Gregorio in collecta, qui ait: Deus cuius providentia in sui dispositione non fallitur. Igitur secundum ista oratio videtur esse superflua non necessaria. Sed oppositum videtur dominus dicere Luce xviij: Oportet semper orare et non deficere. Quod dominus non mandaret si oratio superflua esset. Huic questioni respondet multum sufficienter et bene ille excellens et sanctissimus doctor noster beatus Thomas 1a 2e q. lxxxiii dicens sic quod circa divinam providentiam fuit triplex error antiquorum. Quidam enim contraxerunt a rebus humanis divinam providentiam dicentes omnia casualiter evenire, et secundum hos oratio frustra esset. Quidam alii posuerunt omnia ex necessitate evenire vel ex necessitate divine providentie seu predestinationis vel ex cursu stellarum immutabili vel ex fato, et etiam secundum istos oratio esset frustra. Quidam alii posuerunt divinam providentiam esse circa res humanas et circa omnia, nec omnia ex necessitate evenire ut dicebant secundi nec a casu ut dicebant primi, et quantum ad hoc bene dixerunt, sed ulterius in sua positione plus miste-

bat dicētes q̄ iō nō ōia ex
nccitate puenicbat qz diuina
puidentia mutabatur ⁊ erat
immutabilis pribus et oroibus
stoꝝ Sz hoc ē fflm qz sic
la dcm ē cū diuina puidē
sit idē omo q̄ diuina certa
scire q̄ sc diuina puidentia
eēt mutabil q̄ et diuina
sciencia mutare qđ ē omo
absurdū Respondem ꝯ ē sicut
dicit scs doctor pfatus qui
dt q̄ diuina puidentia pone
da ē omo immutabilis et cū
sua immutabilitas rebus necessi
tatē nō imponit ita quista
duo stat sil' immutabilitas
puidencie dei et libtas ar
bitrij nr̄i Sic ꝯ diuina p
uidencia q̄ in sua dispoñe
nō fallit ordiat aliquos ef
fectus euenire ita ordiat
varias cās et plures quibus
mediantibus ad tales puenit
effectus quibus causis cessantibus
nō eueniret effcus ut appet
apte i rebus naturalibus Sic suo
modo sz i rebus voluntariis
⁊ humanis Vnde ipa diuina p
uidencia intedit et ordiat
quosdā effcus euenire me
diātibus tn̄ pribus ⁊ oroibus
stoꝝ et humanis tamq̄ causis
medijs sine qbus tales effectus
minime eueniret Sic ꝯ ef
fectus pdcī cadunt sb diuina
puidencia ita ⁊ ordo causa
ꝝ ac modus pueniendi i ipos
⁊ iō orones ipe sūt quibus
talia assequi nō possemus sūt
nobis vtiles et nccie ⁊ nō
ad manifestacōm dō nr̄e necessi
tatē nec ad diuina puidencia
mutacōm ut i oppositū dice
batur Sz porro ~~tē~~ orones
cadunt sb ordie causaꝝ
adeo ordiataꝝ ad hūi co
sequendū effcus et sic pz de
Sto puncto mēoi orōnis de

sigtū i eius pa lra q̄ ē d.
Sequitur longe breuius de
scdo puncto qui dicit q̄ oro
nr̄a dz eē reglata in sua
peticōe qđ nō in 2a eius lra
que ē R. Debz nāqz tua pe
ticio tuaqz oro ut adeo ex
audiatur eē racionabilis ⁊ rōnibus
line reglata et dcata alias
sc eēt irronal nō acceptabile
hēdos spt' qđ dicebat Iac
i sua canonica iiij co. petitis
⁊ nō accipitis eo q̄ male
petatis Ideo a rōe nobis sit
deus ut sicut bonus medicus
infirmo qui infirmo frene
ticus peteti mortifera ⁊ sue
saluti ɔtraria minime tri
buit Et iō ysidrus de su
bo. li° iij° ac dicebat Sē
pe deus multos nō exaudit
ad voluptatē ut exaudi
at ad salutē Ideo tua oro
dz eē i petēdo reglata lu
mine rōnis regla rōnis ut pe
tas solū sctitudiez vl'tiaz
vel ea q̄ ad ipam te valeat
absqz retardacōe pducere Cu
ius signa dr iiij reg xx°
q̄ rex Ezechias infirmus
⁊ a medicis desperatus orauit
ad dnm cū multis lacrimis ⁊
exaudita ē oro sua prius
signo liberacōis sunt hora
logium achaz in quo descende
rat sol p x. lineas ⁊ re
dijt ad primā lineā hora
logiū istud hēbat figurā
semicirculi i cuius medio erat
quida baculus ferreus In semi
circulo iō erat descripte xij
linee corndentes xij horis
diei sup quas baculus ferreus
i medio existens faciebat suc
cessiue vmbra sup quālibet
lineā Istud horalogiū simi
qđ ondit diei horas i quibus
ē deus orandus et regrandus

sanctam et devotam orationem significat quod est figure secularis, quia quamdiu sumus in ista vita mortali prosperitatem usquequaque habere non possumus. Et ideo dicitur esse secularis. Non tollit ocularis. Secundo habet x lineas designatas, id est x precepta legis et duo testamenta veteris, quia in huius medio est baculus ferreus qui facit umbram super istas lineas. Hic baculus durus et frigidus est sensualitas nostra prava que prona est ad malum ab adolescentia sua. Hec namque facit umbram que est carentia luminis quia inclinat mentem et hominem ad petendum ea que sunt contra salutem et contra legis precepta. Itaque hec sensualitas in hoc horologio id est in tua oratione facit x umbras, id est facit te petere x que umbram peccati comitantur et deducunt et non ad lucem gratie et virtutis. Prima ergo umbra est petere a deo in oratione tua forme seu corporis pulchritudinem, quia fallax gratia et vana est pulchritudo, Proverbiorum xxxi. Secunda est petere virium vel corporis fortitudinem, quia fortitudo nostra est ut favilla, Ysa. vi et Jer. ix: Non glorietur fortis in fortitudine sua neque potens in potentia sua. Tertia umbra est petere filiorum multitudinem, quia sepe contingit illud Ysa. primo: filios enutrivi et exaltavi, ipsi autem spreverunt me. Immo quod est peius contingit id quod dicitur de Sennacherib 2 Par. xxxii, quod filii sui interfecerunt eum. Quarta umbra est petere divitiarum cumulum seu latitudinem, quia sunt divitie conservate in malum domini sui, ut habetur Eccl. v. Quinta umbra est petere honoris et status celsitudinem, quia honor eius in nichilum redigetur, I Machab. ii ante finem: gloria eius stercus et vermis est. Et Sap. iiii ante finem: et erunt post hec decidentes sine honore et in contumelia inter mortuos in perpetuum. Homo cum in honore esset non intellexit, in Ps. Sexta umbra est petere corporis delicias, quia ut dicitur Apoc. xviii: quantum se glorificavit et in deliciis fuit, tantum date ei de tormento et luctu. Septima umbra est petere inimicorum et adversariorum destructionem, quia dicitur Luce vi: Orate pro persequentibus et calumpniantibus vos. Octava umbra est petere corporis sanitatem, quia quamque homo habet infirmitas prodest, teste Eccli. qui dicit xxxi: Infirmitas gravis sobriam facit animam. Et in Ps.: Multiplicate sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt. Nona umbra est petere vite longitudinem, quia ut dicitur Ione iiii: Expedit mors est melior quam vita. Decima umbra est petere tribulationum et temptationum remotionem, quia sunt quasi frenum et pondus ad manutenendam animam in gratia dei. Et ideo Apostolus orans pro stimulo sibi dato exauditus non exstitit, ut habetur ii ad Cor. xii. Si vis quod tua petitio et oratio exaudiatur, ut exaudita est oratio Ezechie, descendat in horologio id est in tua oratione sol id est lumen et regula rationis per x lineas, ut scilicet nichil de predictis petas, et redeat ad primam lineam seu regulam id est voluntatem divinam, que est prima regula omnia regulans, ut scilicet totam tuam voluntatem voluntati divine supponas, ut dicas deo libere id quod dixit Christus.

orabat tempore passionis sue: Verumptamen non mea voluntas sed tua fiat. Huic dicto optime concordavit ille sapientissimus Socrates ut recitat Valerius libro vii capitulo ii quod intitulatur: sapienter dicta aut facta C. xi qui sic ait: Socrates humane sapiencie quasi quoddam terrestre oraculum nichil ultra petendum a diis immortalibus arbitrabatur quam ut bona tribuerent quia hii demum scirent quid unicuique esset utile. Nos autem plerumque id votis expetere quod non impetrasse melius foret. Et reddit racionem statim: Etenim densissimis tenebris involuta mortalium mens in quam late patentem errorem cecas precaciones tuas spargis. Divicias appetis que multis exicio fuerunt. Honores concupiscis qui plures pessumdederunt. Regna ipsa tecum volvis quorum exitus sepe numero miserabiles cernuntur. Splendidis coniugiis inicis manus at hec aliquando illustrant ita nonnumquam domos funditus evertunt. Et concludit pulchre: Desine igitur stulte futuris malorum tuorum causis quasi felicissimis rebus inhiare et te totum celestium arbitrio permitte quia qui tribuere bona ex facili solent etiam eligere aptissime possunt. Hec Valerius.

¶ Sequitur de 3° puncto quia ut dicebatur oracio debet esse attenta sine mentis evagacione quod notabatur in tercia litera que est A. Sed nunc cum oras non debes habere corpus in ecclesia et cor in platea. De quibus conqueritur dominus Mathei xv: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me. Quod exponens beatus Ieronimus sic ait: Quidam strepitu labiorum benedicunt dominum et immunda mente veritati interius contradicunt. Et isti tales in suis peticionibus adeo merito repelluntur. Si quis vellet a domino ipsam aliquam temporalem graciam impetrare omni attencione qua posset peticionem porrigeret et faceret. Alias esset merito repellendus; quanto magis debemus mentem nostram sursum erigere et cum maiori attencione levare cum porrigimus preces nostras deo altissimo non pro temporali gracia sed pro perpetua et eterna. Et ideo dicitur in figura Exodi xvii de Moyse quod cum orabat pro populo Israel ut vinceret tunc exaudiebatur, cum manus et brachia sursum tenebat elevata et recta; sed cum deprimebat non vincebat. Sic cum quis habet mentem elevatam a terrenis et in deo intentam dum orat, tunc a domino exauditur.

¶ Sed hic cadit una pulchra questio et multum utilis. Posses enim dicere: Dic michi bone frater, cum ego oro vel officium dico, non tamen attendo ad ea que ego profero, ymmo cor est ad alia occupatum. Peto utrum talis oracio facta sine mentis attencione sit meritoria. Et ad hanc questionem respondeo ut respondet iste sanctus doctor in libro et questione preallegata qui sic ait et dicit quod oracionis triplex est effectus. Primus est qui est communis oracioni et omni actui facto in caritate, et ille est quia oracio est meritoria. Secundus autem et tercius sunt proprii effectus oracionis, et est secundus quia oracio est impetratoria, tercius vero est iubilatoria et letificativa mentis. Si igitur oracio habeat mentis attencionem et in principio medio et fine, tunc omnes istos tres effectus habet. Si autem habeat mentis attencionem in principio puta quia vis laudare deum dicendo divinum officium vel pater noster vel aliam oracionem, volens sic pro maiori in processu lingua resonante psalmos mens ad alia spargitur nec attendit, tunc talis oracio habet duos effectus, primum scilicet quia est meritoria, et secundum quia est impetratoria. Et hoc habet ex virtute et radice primi propositi et prime attencionis quam habet in incepcione divinum officium dicere. Tercium vero effectum non habet scilicet iubilum mentis quia iubilus mentis et actualis consolacio haberi non potest sine actuali mentis attencione. Si autem nulla sit mentis attencio nec in principio nec in medio nec in fine quod rarissime potest accidere, tunc talis oracio nullum predictorum effectuum habet. Et de tali oracione loquitur beatus Gregorius in quadam omelia sic dicens: Illam oracionem deus non exaudit ad quam homo qui psallit non attendit. Tercius proficuus modus oracionis est quia debet esse tranquillata ab omni perturbacione quod notatur in quarta eius littera que est t. Debes enim habere cum oras deum cor detatum ab omni odio et rancore, alias dicendo pater noster profers sentenciam contra te dicendo: Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Propter quod mandat nobis dominus Mathei v: Si offers munus tuum ad altare, id est munus scilicet oracionis et precis, et ibi recordatus fueris quod frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare et vade prius reconciliari fratri tuo et tunc veniens offeres munus tuum, indecens n· minus esse [illegible]

per quas alicui magno puta ipsi imperatori vel regi presentaret exenium cum manibus sanguinolentis et esset multo repellendus, quanto magis tu qui regi regum et domino dominancium Ihesu Christo es ausus presentare de corde et ore tuo exenium oracionis cum manibus sanguinolentis, id est cum tuis affectibus rancorosis. Et de talibus loquitur dominus per Ysaiam i c.: Cum multiplicaveritis oraciones vestras non exaudiam vos, manus enim vestre sanguine plene sunt. Debet ergo mens esse tranquillata et quieta ab omni perturbacione. Quartus modus proficuus est qui scilicet exposito quia debet esse inflammata in omni dileccione quod notatur in quinta eius littera que est i. Unde dicit propheta David: Assillat oracio mea. ps. D. Dirigatur oracio mea sicut incensum in conspectu tuo. Incensum autem nullum fumum odoriferum spirat nisi ponatur in carbonibus ignitis. Sic et nostra oracio deo non redditur odorifera vel accepta nisi ex corde procedat ignito et inflammato in amore dei et proximi. Unde figuraliter dicitur iiii Regum ii: Helyas in paradisum in curru igneo est translatus. Per Helyam qui interpretatur ascendens nos in merito significatur oracio que habet ut celum penetret et ad deum ascendat esse necesse ut in curru igneo mittatur caritatis, qui currus rotas iiii habet, id est iiii amores. Prima rota a dextris ante est ut deus super omnia diligatur. Secunda rota a sinistris ante est ut post deum diligas te ipsum. Tercia rota que est retro a dextris est ut diligas benefactores et propinquos. Quarta que est ultra a sinistris est ut diligas persecutores et inimicos. Et talis oratio in quadam caritatis curru dilata ad deum quantocius introibit et vacua non redibit. Septimus et ultimus punctus est quod oratio debet esse odorifera et munda ab omni infectione quas notabam in sex eius litteris et ultima que est O. Et ideo Augustinus dicebat in quodam sermone: Oratio si casta si munda ~~fuerit~~ si ista fuerit celos penetrabit vacua non redibit. Quia ut dicit Jacobus in sua canonica c. i religio munda et immaculata apud deum et patrem hec est. Que sic simpliciter est descripta et sic breviter declarata de istis septem punctis que in sex litteris huius nominis oratio continentur ut sic merito consumatus et perfectus ille thronus mirabilis Salomonis ad quem per septem gradus ascendebatur ut habetur in iii Regum x. Primo illa sedes excellentissima regis Darii de qua dicitur in historia Alexandri que habebat septem gradus quibus ad ipsum ascendebatur factos ex diversis lapidibus preciosis. Nam primus gradus erat ex lapide amaristo. Secundus ex smaragdo. Tercius ex topasio. Quartus ex granato. Quintus ex adamante. Sextus ex auro purissimo. Septimus per quem non ascendebatur sed in tempore incedebatur rex in gloria sua residens erat ex pluto tractus compositus. Per ista sede seu thronum ita mirabile intelligere possumus non incongrue celum empireum quod dicit dominus celum michi sedes est ad quem per istos septem gradus, id est per ista septem puncta et conditiones sancte orationis ascenditur. Que prout singula singulis adaptari possunt gratia brevitatis obmitto. In septimo autem qui est dextra rex summus residens invenitur scilicet dominus Ihesus Christus quietus et unitus ineffabiliter nature nostre mortalitatis et carnis. Completo igitur opere sex dierum est cum dominus die septimo quiescendo. Rogemus igitur ipsum ut det nobis sic in presenti in gradus ascendere ut per septem predictos dies valeamus ad septimam beatitudinis et quietis feliciter pervenire. Ipso prestante qui vivit et regnat per infinita secula seculorum.

Amen.

Incipit epistola beati Eusebii ad Damasum portuensem episcopum et ad Theodonium romanorum senatorem de morte gloriosi confessoris beati Jeronimi doctoris egregii

Patri reverendissimo Damaso portuensi episcopo et christianissimo Theodonio Romanorum senatori Eusebius olim Jeronimi sanctissimi discipulus nunc vero eodem orbatus licet pium dolorem et suavissimum gaudium. Multifariam multisque modis olim deus locutus est omnibus nobis per suum dilectissimum filium suum Jeronimum de scripturarum factis in virtutibus et prodigiis multis que per illum fecit ipse dominus in medio vestri sicut vos scitis. De quo ego nos testes sumus qui eum vidimus et oculis nostris eius sanctitatem perspeximus et manus nostre contrectaverunt de verbis eius vite et doctrine quibus vita eius manifestata est. Quod ergo vidimus et audivimus annunciamus vobis. Cum igitur tamquam oves errantes erroribus et supersticiosis fabulis non audientes sanam doctrinam sed coacervantes nobis pseudo prophetas consurgentes in populo magistri mendaces introducebant sectas valde perdicionis donec iste illucesceret dies. Cum ut tamquam sol refulsisset quinquaginta annis et sex mensibus multis laboribus et erumpnis in laboribus et vigiliis ut nobis frangeret panem doctrine desudans tenebras errorum perfugans et cunctos a perdicione liberans effulsit in templo dei. Incipiens sed ab oriente usque ad occidentem aufferens bella hereticorum corum arcum conterens arma et scuta sua combussit igni. Quam in ipso deus posuit prodigia super terram ut notus fieret in nacionibus. Deinde pertransiens usque ad fines terre sanando oppressos ab hereticorum iaculis illuminando mentes hominum scripturarum enigmata reserando solvendo nodos obscura delucidando dubia exponendo confutando et corrigendo falsitates et verissima ex linguis quam pluribus adunando ut nobis faceret vias vite et nos adimpleret gaudio leticia et exultacione templum domini corroboravit et eius aditum instar lucerne non sub modio sed super candelabrum in domini aula porte domini utrique vide plenissime fecundate posteris omnibus sua verborum preteritis elegancia singulorum excellencius aliis omnibus patefecit ut veniret in civitate habitacionis et locum glorie invenirent et ne fierent velut patres eorum generacio prava quos direxit et liberavit ab errore perdicionis.

Cum enim sim sic simplacan facie venti et sic lutum platearum balbuciens loqui nesciens nec verba plene formare valens quid inparciar vobis karissimi patres et domini sue laudis. Nam si ipse id apostoli Christi linguis hominum loquerer et angelorum suum laudandi genus non dum attingerem. Quia ergo non in arcu meo sperabo nec gladius salvabit me sed dominus

eſt illuīatō mea q̄ docuit
et docebit manū meā ad
ſcribēdū et diriget lingā
meā ad loquēdū vt quodā
aſine balaam qm ipſiꝰ ꝯ
ꝯſiliū et impiū ⁊ dñatꝰ
a mari vſqꝫ ad mare ⁊ a flu-
mine vſqꝫ ad terminos orbis
t̄re ĩ cuiꝰ cūcta ſilēt poſita
dicōne corā quo ꝓcedet.
reges nec eſt qui poſſit
ſue voluntati obſiſtē qm
quecūqꝫ voluit fecit ĩ t̄ra
mari et ĩ abyſſis. Et ſic
lingua mea tanti viri lau-
dem meditabit᷑ et nomē
ſuū annūciabit vniūſis.
¶ Hic vere fuit ille iſrahelita
ĩ quo dolꝰ nō fuit. Elec-
tꝰ cor dm̄ ad loquēdū oīa
que ſibi mādauerat dñs
vniūſis gētibꝰ ⁊ regnis
et doctor datꝰ ĩ gentibꝰ
vt gentes euelleret deſtrue-
ret diſꝑderet et diſſipa-
ret. et ſapiam vera ſe-
minaret edificaret atqꝫ pla-
taret. Hic ē ſcd̄m ama-
tor. hic eſt qui pplo xpi-
ano tot librorꝫ volumīa
ex liguis hebrayca et
greca ĩ latinā nō pūo
pondē trāſtulit. ¶ Hic
p̄imꝰ officiū ordīauit
et totiꝰ ſacre ſcripture aſ-
pera fecit plana. ¶ Certe
ĩ huiꝰ luīs vidiꝰ lumē
et pane ſue ſalutifere
doctrine paſti ābulauiꝰ
vſqꝫ ad montē dei oreb hic
eſt flumē aque viue
ſplendidū tāquā cryſtal-
lum ꝓcedens de ſede dei
ĩ eccl'ie medio et ex vt-
qꝫ pte eiꝰ lignū vite
afferēs fructꝰ tpe ſuo cuiꝰ

folia ligni ſūt ad gētiū
ſanitatē. Vir iſte mitiſſꝰ
ĩ pplo ſuo apparuit ⁊ deo
dilcꝰ et hoībꝰ orat nūc
ꝓ eccl'ia ſca. Vas vē admi-
rabile ſi ornatū lapide
ꝓcioſo opꝰ excelſi. ¶ De-
ruptꝰ de hoc quid plꝰ
dicā. Cuiꝰ enarrat celi
glām et opa ſcripturaꝝ ma-
nuū eiꝰ annūciat firma-
mētū. Nec ſūt loquele ne-
qꝫ ſmones cuiꝰ nō audiāt᷑
doctrine v'ba. cū ĩ omēz ter-
ram exiuit ſonꝰ eiꝰ. O ineffa-
bilis mīa ſaluatoris q tot
gētiū cumulos ĩ iherōīo
adunaſti vt q plene ſolꝰ
poſſidet pene nullꝰ homo
n̄ ꝑticularit᷑ fas ſit aſpi-
rare. Hic certe duo mīa
fidei ad ſe trahētes ĩ celi cō-
trahit dece. Hic ꝓcioſis
porcioībꝰ ornatū ĩ ſigniis
dignitatū ĩ cathalemis et ĩ-
puerbꝰ et opacoībꝰ et
int'ptacoībꝰ ūitate ſūt
gētes. Cuiꝰ nota ſca eſt
ĩ pplis virtꝰ qm impletꝰ
fuit q̄ſi flumē ſapia. Et
vt p̄d̄a dicā illud ĩ regīe
ſabba. Maior ē n. ſapia
et opa ſua q̄ rumor q̄
audiuis. Hec v̄ certe bonꝰ ē
iſte hijs qui recto ſūt corde
qm malicioſe ꝑ odiunt ſe-
det mirabilia in t̄ra nr̄a
Sub vmbra illiꝰ ſediꝰ et
fructꝰ eiꝰ dulcis gutturi nr̄o
Verūtā aut de eo audiui-
mꝰ et cognouiꝰ quo ānū-
ciabiꝰ. Et qm nō ſūt elo-
quēs ab heri et nudiꝰ tēꝰ
vt breuiꝰ dicā. Si voluꝰ
accipe aīm Iohēs bap-ta
ipe eſt. Vtiꝫ v'go/ vtereqꝫ

heremita. De Iohanne dicitur: Erat Iohannes vestitus pilis camelorum in deserto. De secundo idem Ieronimus dicit: Horrebat sacco membra deformia et squalida cutis situm ethiopice carnis obduxerat. De Iohanne iterum dicitur: Locustas et mel silvestre edebat. De secundo iterum Ieronimus dicit: De cibis et potu taceo cum monachi aqua frigida utantur et coctum aliquid accepisse sit luxuria. Et quid plura? Ille propter iusticiam martir. Iste vero et si eius spiritum materiale ferrum non abstulit, tamen martirii premii non est expers. Duplex namque martirium est: unum succumbere gladiis impiorum, alterum in infirmitatibus et adversitatibus in animo paciencie custodie. Certe hic est vere martir qui propter iusticiam et mansuetudinem et salutifera sua doctrine verba in huius mundi lacrimarum salo, et tamen forte a malorum cetu vilius supportavit. Sicut enim qui omnium fortior est sapiencia, non impie gessit in conspectu dei, sed in omnibus tribulacionibus suis in omnibus dum non prevaluit labiis suis nec stultum aliquid contra deum locutus est. Taceam namque quot tribulacionibus, labores, afflictiones, cruciatus, agones, flagella, fames, siti, amaritudines, carnis temptaciones, abstinencias, vigilias, peregrinaciones, carnis maceraciones, nuditates, ieiunia, erumpnas. Et non solum hec, sed innumera et innumerabilia propter Christi Ihesu nomine in suo glorioso corpore passus est, ut idem loquitur.

Stabam in heremo constitutus et in illa vasta solitudine que exusta solis ardoribus monachis horridum prestat habitaculum. Cogitabam me romanis potiri deliciis. Cottidie gemitus, cottidie lacrime, et si quando me sompnus imminens oppressisset, repugnantem nuda humo vix ossa herentia collidebam. Et tamen socius scorpionum tantum et ferarum sepe choris intereram puellarum, et in frigido corpore et in premortuo iam homine sola libidinum incendia pullulabant. Teste deo memini me diem crebro iunxisse cum nocte nec a pectoris cessasse verberibus donec iubente domino me rediret tranquillitas. Flebam continue et repugnantem carnem ebdomadarum inedia subiugabam. Cellulam meam quasi cogitacionum consciam pertimescebam et michimet iratus et rigidus solus deserta penetrabam. Et sicut concava vallium et prerupta moncium cernebam, illud mee miserie carnis aderat ergastulum, ibi mee orationis locus. Quis ergo infirmatus est et non ipse? Quis ergo scandalizatus et non ipse? Sed si in infirmitatibus et laboribus laudandi sunt sancti, certe et hic laudandus est. Vema et contumelias et persecuciones quas ab impiis et falsis pertulit fratribus in huius valle miserie. Et quid aliud in hoc mundo sua fuit vita nisi quedam iugis adversus reprobos et improbos hereticorum et malorum suorum cuneos pugnacionum? Sed tamen super eum rugierunt ut leones heretici.

quem corripuit eos et tabescere fecit sicut aranea animas eorum et fructus eorum de terra perdidit et semen eorum a filiis hominum. Aperuerunt in eum clerici lascivientes dediti ora sua et despexerunt eum et locuti sunt labiis dolosis et odio iniquo oderunt eum quorum in se tacta est vita pessima et turpia. Circumdederunt eum canes multi et insurrexerunt in eum testes iniqui acuentes linguas suas sicut serpentes et venenum aspidum sub labiis eorum. Cogitaverunt malicias in corde tota die constituentes prelia supplantantes gressus eius. Et funes extenderunt in laqueos pedibus eius ut delerent de terra memoriam eius et arcerent eum de nacionibus ut opprobrium fieret vicinis suis. Super romanum populum fuit magnificentia eius et virtus eius mirabilis in urbibus suis et sanctus in omnibus operibus suis. Allevans corruentes solvens compeditos, illuminans cecos, et erigens iustos dans fortitudinem et virtutem plebi dei et quasi tuba altisona annuncians cunctis iniquis scelera. Portas peccatorum et vectes ferreos confringens rumphea doctrine sue. Audientes autem hec impii dissecabantur cordibus suis stridentes dentibus in eum. Cogitaverunt et locuti sunt nequicias arcum suum tetenderunt et illum paravit et in ipso paraverunt vasa mortis. Cum autem ille esset plenus spiritu sancto in oracionibus et operibus bonis prevenerat vicia mortifera. Bona vivificans suscitans de pulvere egenum et de stercore erigens pauperem qui non in viribus equi neque in tabernaculis viri

beneplacitum fuit sibi. Nec speravit in diviciis sed fortitudine domini roboratus non formidavit adversarios suos sed super ipsos correctionibus et doctrinis suis tonavit dabit imperium regi suo et sublimabit cornu christi sui. Alios doctores laborando sicut bonus miles christi strenue quia non coronabitur qui in agone certat nisi legittime certaverit. Videntes autem hec viri iniqui irati sunt et dolose comprehenderunt eos quasi generacio prava et perversa filii in quibus fides non est in ipsis. Et exacerbaverunt eum in consiliis et in abhominacionibus suis ad iracundiam concitaverunt eum. Et prodito consilio suo disciplina veste muliebri irridentes ei tamquam viro luxurioso et in quo impetum fecerunt unanimiter in eum et eiecerunt eum extra civitatem romanam. At ille paciens benignus humilis et mansuetus eorum vesanie locum dans proiciens post tergum suum odia peccata eorum recedens in pace venit constantinopolim ad antistitem sanctissimum gregorium nazazenum. O vir ineffabilis, o virtutum vas admirabile, o splendor patrie et lampas perfulgida, o dyadema honoris et gloria, singularis lapis fortissimus, exemplar innocencie, columpna aurea tocius ecclesie, quanto plus invidebis numquam tanto confunderis. Agnus quidem innocens loquitur prestantissimus collata tot iniuriis gratias ago deo meo quod dignus sum habitus ut me odiat mundus. Ex hoc namque pueri ad celestem gloriam per infamiam ad bonam famam. Aperuit autem celos patria eius quia ibi confirmata sunt fuit virtus gloria eius et in deo posuit firmam fortitudinem suam nec a domino recessit umquam. Cor eius arcus fortium superatus est et ipse accinctus robore est et prevaluit in infirmitate sua. et fortis factus est in bello et dextera sua glorificata est in virtute. Dextera magna sua confregit inimicos. Et in adiutorem et protectorem factus est sibi dominus in salutem. Et ideo cantemus domino quoniam magnifice fecit annunciate hoc in universa terra. Hauriatis aquas in gaudio de fontibus salvatoris. Evanuerunt impii in cogitationibus suis quia obscuratum est insipiens cor eorum et credentes se esse sapientes in maliciis suis stulti facti sunt. Et mutaverunt veritatem in mendacium. Sed veritas de terra orta est et iusticia de celo prospexit. Et enim factum in lacum quem aperuerunt et in foveam quam fecerunt inciderunt. Et iustus numquam fuit conturbatus quia dominus firmavit manum eius. Unde sanctissimum presbyterum et dominum considerate virum istum qui fidelis et iustus fuit in domo domini fuit ad docendum nos et illuminandum abscondita tenebrarum et effugandum nequicias peccatorum. De quo nos gradus esse firmos et immutabiles ad dicendum. Tremuimus imbecilles facti sumus quoniam intravit timor in ossa mea et subtus me turbata sunt vestigia mea ne nimis ascendam. Est enim angusta porta et arta via et cibus iste solidus perfectorum est et sapientum qui exercitatos habent sensus ad discretionem. Talia potius non modica relinquens difficilia et ardua tanti viri ineffabilis cuius laudibus plena est terra, cuius splendor est sicut lumen et cornua sunt in manibus eius. Ad presens sub expositis glosis aliqua brevissime cupio reserare.

Deus enim omnipotens cuius misericordia prevenit ante faciem suam qui et iustus est et rectum iudicium suum reddens mercedem laborum suorum sanctorum. Pastor verus et bonus omnia disponens omnia et congregans oves suas in sinu suo novissimis diebus istius cursus intollerabilis et onerosi agonis gravissimi in quo et tamdiu concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem feliciter consummato portus iam diu concupito de navigacione huius maris procellosi in quo sunt reptilia innumerabilia et inimicorum agmina colluctancia ut decipiat et trucidet eos corde iam obtento suum dilectissimum filium Iacobum exutum toga mortali et putredinis huius miserie seu carnis miserrime perpetue immortalitatis bravio decoratum ad celeste atrium evocavit ut quod videbat hic in enigmate ibi videat facie ad faciem. Cumque cum externa eius hora equidem de corpore urgeret iam completis nonaginta et sex annis febre estuans valida suos circa se voluit esse in unum filios quos sicut novellas plantationes stabilivit a iuventute sua. Quorum multo luctu gementes intuens ut pius et misericors homo paulisper motus fletibus infremuit spiritu et lacrimas in me aliquantulum elevans oculos plana voce inquit: Fili Eusebi, cur istas inutiles fundis lacrimas? Nonne vanum est super defunctum producere lacrimas? Cum tu vivens non videbit huius corporis pluriorum. Sed semel locutus est deus et audisti, audies quod dicit. Et nosti nullum posse sue resistere voluntati. Quam ob rem fili rogo nostrum carne abuleis flere desine. Certe nostre milicie arma carnalia non sunt. Deinde vultu hylari et iocundo alacri voce ceteros alloquens filios exclamavit: Cesset meror, luctus abeat, sit omnium una vox gaudendum, quia ecce tempus acceptabile, ecce dies iubilationis et leticie pre omnibus diebus vite mee, in quo fidelis dominus in verbis suis et sanctus in omnibus operibus suis aperit manum suam ut mea expulsa anima hinc ut si in carcere mortis hic ob reatum mei genitoris Ade revocet ad supernam patriam recuperatam sui filii sanguine precioso. Nolite filii dilectissimi, quos semper habui in visceribus caritatis, impedire gaudium meum. Nec prohibeatis reddere terre quod suum est. Corpus meum statim expoliatum terre date ex qua sumptum est, ut redeat unde venit. Cum his finitis verbis omnes fratres lacrimis madefacti denudantes suum sanctissimum corpus ita squalidum et difforme abstinenciis quod quidem terribile cunctorum visui cernebatur. Nam tanta erat affectum macie ut ossa eius potuissent particulatim numerari. Et verberibus cruentatum ut leprosi porcinum corpus crederetur. Inde huius pretiosum tradiderunt et ipsum sacro linteo cooperuerunt. Ast ubi vir dei terre pressit despectate nimium iocundatus conversusque ad fratres pro dolore et angustia lacrimarum fontibus inundantes inquit: Exhortor vos homines mei et dilectissimi filii, quos genui et cupio in visceribus Ihesu Christi pro dilectione et caritate qua dilexi vos, ut pacificati nunc pacem habeatis. Deus enim vos tamquam dei ministros domesticos et amicos ad spiritualia ad habendum, ut sitis aliis ad exemplum. Vos qui spirituales estis, cur istas tot innumerosas funditis lacrimas? Peccatorum vobis semper recordacio lacrimas inducat. Tanto prompti estote ad lacrimas quanto fuistis ad culpam. Si quis moritur flete. Nam si malus cum pena a morte surgit, angeli gaudent in celis. Certe si bonus peccato moritur, angeli dolent. Nec ideo non tamquam morientem lugeatis, sed magis tamquam portum salutis attingentem gaudeatis. Cum in tercillus hec miseria vite, qua tot circumdamur dolorum et passionum agminibus, ut nulla hora pene sit in qua viventes quamquam homo a dolore immunis existat. Si dives, undique angustiatur timore ne quod possidet amittat.

Si paup nūq̄ quesiit ut īueniat. Si bonꝰ hīc dyali timet piclm̄. Hic nemo nauis mortalis corporis ī hꝰ mūdi pelago naufraget' nō mediocrit̄ ptiescit. Idcirco nullꝰ sexꝰ vel etas ul' cdicō dolor' tristi exxpers. quousq̄ ī hac manet misela vite. Si quid ī me cernit' meū īpediens iter dolete. Heu quot nauigāciū p hꝰ mare magnū et spaciosū mq° sūt tot diūsa gnā īnumerorū scdm̄ cuiuslibz virium q̄ntitate colluctacia pꝰ multā nauigādi felicitate pꝰ mltas victorias īa credētes sine capē p optatū aliqua dyabolica suggestioē ī hac hora ad laqueū pdicōis sua īdiscretōne puenert. Heu quot hic et vita regmēdati et fama quibꝰ vnico pcc̄i cōsensu dira mors iminet et ruina. Idcirco du viuit' timeat' fres. Initiu sapīe tīor dn̄i. Vita nr̄a milicia ē sup t̄ra. qui hic vicerit alibi cōnabit'. Du hac pelle tegimur nulla nob ē est cta victoria. Si nr̄ genitor timuisset nūq̄ cecidisset prīcipiū om̄ malorū sui psuptio. Qui nō timet de se psumit. Quo mt' latites quis omīstꝰ añs securꝰ gradit'. Saluator q̄ nos aliud docz q̄ timere. Vigilate īquit q' nescit' qua hoa fur ventꝰ ē. Ita si sciret prfamilias qua hoa fur veniret vigilaēt vtiqz et nō sineret pfodi domū sua. Sūmꝰ ē clauiger petrꝰ. Sobrij estote fres et vigilate q' adusariꝰ vr dyabolꝰ tāq̄ leo rugiens circuit querens q̄ deuoret. Nemo mīt' spetes cū securitate habitat. qui sāctior et sapiencior ē plꝰ sibi timeat. Ita qui altiꝰ est. cadēs maiores casꝰ recipit. Ista dyali elra ē de malis nō curat q' sui sūt. Cecidit ille sapiens salomō cecidit et eiꝰ genitor dauid eltꝰ sm̄ cor dn̄i. Timeatis fres. Iterz rogo vndiqz timeat' q' btūs ē vir tīens dn̄m. etenī sī cōsistat ad usū eū castra nō timebit cor eiꝰ. Si exsurrexerit ī eū plm̄ in hoc spabit. psctꝰ dei timor foras vanū mittit timorē. Timore vanū nō hz caritas. Caritas et tīor dei vnū sūt. Cōsiderās em̄ h pphā clamās dicebat. Cōfige timore tuo carnes meas. Quis ex nob ē cupiens vidē dies bonos attēdat huc et illuminet' et facies sua nō cōfūdet'. Qui timet deū faciet bona et demorabit' ī bonis aīa eiꝰ et semē eiꝰ hēditate possidebit t̄ra. Firmamentū ē dn̄s timētibꝰ eū. Et testamētū eiꝰ vt manifestet' illis. Si q° bona facit' cū magna cautela timeat'. Multi bona faciunt quorū fructꝰ corrūpit humane laudis appetitꝰ. Decē fuerūt

vsqȝ ad / ⁊ tn̄ medie celi
ostia sūt exclusa Heu qt
quot hodie sacro sc̄o vna-
ti baptismate / xplano fri-
gūt hōie quibꝰ foret me-
liꝰ nō fuisse Est em̄ ie-
hanal pena passio ⁊ infi-
nito maior q̄ maioꝝ xpia-
noꝝ Cetina nō foret tm̄
maior pꝰ / naulꝰ vndiqȝ
sana vinito cōmerȝt fora-
mia Errauert hōies in
hac lata solitudīe Alij
colla iugo auarīe submit-
tētes Alij luxurie fedita-
te vt turpissime sues des-
pati Alij circa īvtilia di-
ripieda occupati vn ab-
iecto racōis vsu cooꝑa-
tes vt iumēta insipietia
et vt siles ceant illis via
ritatꝭ noue iherlm nō in-
venert Insignm̄ celoꝝ
nllꝰ viribꝰ ingredi Cetu-
plo est arta via eius quo
credit q̄ nūc larga sit vo-
timētibꝰ Timēti retuiom
pmittit xpc ad eū acce-
de psumēti vīgulo eū io
xpc ire denegat. Vere
nō omēs hodie obediūt
euāgeo Veniet dicebat.
aplꝰ tēpꝰ ī quo sana doc-
tina nō sustinebūt hōies
pluēs p̄dicat ſȝ nō omēs
veritatē p̄dicat Simpͥcium
corda in pctꝰ alligant
alligāt onēa grauia ip-
ratiꝰ minimꝰ ī grauibꝰ
oclo tāgunt cōminate

De doctoribꝰ qualitᵉ docere debeant

Est eni doctor sicꝰ
gladiꝰ anceps hinc
scindit ope et exemplo
hinc precidit et inficit
verbis doloris et tiquis
et nō ignis frigiditate
donat aq̄ caliditatē lapis
quō sursū gradit' Vr-
luxoniosꝰ qua p̄dicabit
castitatē Et si p̄dicat
que audientibꝰ m valet
vtilitas Crud pt dicē
audies w quaē p̄dicas
que ope denegas / bn lo-
quas ore ⁊ male viues
ope semetipm dapnat
Plꝰ em̄ taces tibi p̄di-
cat q̄ loques Sicut q̄ deo
sit acceptablis tlis p̄di-
cato ondit' p psalmista
Peccatori dixit deꝰ quaē
tu enarras iusticias me-
as et assumis testamētū me-
ū p os tuū Tu vero odisti
disciplinā et piecisti ser-
mones meos pꝰ te Multi
legunt gradia addiscunt
ardua / subtilit' disputat
ornate loquūt' vt a pplo
honores capiat / magri ī
plebibꝰ nocent' et nᵗ
faciunt Si exoptꝰ credi'
m credite plꝰ monet
corda hōim vite sctitas
q̄ ornata colloqa / facite
et pgea p̄dicate Cepit
ihūs facē pgea p̄dicaē
Valet facē sn p̄dicaē ſȝ
nō p̄dicaē sn facē Non
dixit deꝰ qui p̄dicauit
volūtatē pris mei ſȝ qui
fecerit Nō vitupeo p̄di-
catoꝝ w nō facietibꝰ ea
q̄ p̄dicat Subtilm vboꝝ
doctor tm̄ et nō opīm
queda aurꝰ īflacio et
veritatꝭ fugitiuo sn fructu p-
tinsens Intelligite fres
itelligite q̄ dico Multo plꝰ
mētur qui facit ⁊ predi-
cat q̄ qui scit et tacet.
Si solā bonū facio m̄ p-

De doctoribꝰ q̄lit' docere deant

lucrum quesisti. Et si predicas, facio et michi et aliis. Unde qui ad iusticiam erudiunt plurimos erunt quasi stelle in perpetuas eternitates. Sunt enim predicatores lux ad illuminandum que peccatorum doctrina corda caligancia et tecta nube peccati proprio non eo lumine qui lucem in tenebris illuminant. Sunt sal etiam ad condiendum verbum dei quod est cibus anime operibus bonis. Cuilibet sacerdoti incumbit predicacionis officium, dummodo faciat, primo ut plus dicat qui sit et solum sit, et alios non docet, tenebitur domino reddere racionem. Dicit enim apostolus Johannes: Qui odit fratrem suum homicida est. Et qui habuit substanciam mundi et viderit fratrem suum necessitatem pacientem et clauserit viscera ab eo, quomodo manet in eo caritas dei. Quanto magis qui viderit fratrem suum errantem et moribus oppressum criminibus et non ministravit ei verbum doctrine, ille quidem doctus est homicida et sine caritate est. Timeant ergo doctores et rectores quibus incumbit domus predicacionis officium si non populo suo verbum divinum ministrent. Quot enim vel nostro exemplo vel nostra negligencia peccatis moriuntur, tot de manu nostra requiret dominus, quanto enim estis altiores gradu, tanto maioribus cruciabimini cruciatibus. Non est dominus sed pastores. Unus dominus est et unus pastor principalis qui cognoscit oves suas et exquiret eas de manibus vestris. Heu quot hodie in ecclesia non pastores sed mercenarii, ad quos nichil pertinet de ovibus Jhesu Christi. Quin ymmo, ut et verum dicam, et ipsimet sunt lupi rapaces qui et oves rapiunt et dispergunt. Certe nichil peius, nichil abhominabilius quam cum ille qui custodire debet dissipat. Heu quid hodie in aliquibus ecclesiis non pastoribus sed destructoribus. Quorum non est plus minor. Fratrum substancias et labores hominum tamquam infernus insaciabilis deglutiunt. Et non solum eos a peccatis non emundant, sed et ipsimet vel exemplo sui negligencia vel suis pessimis ministris vel suis nephandis operibus eos contrahunt ad illicita. Ita quidem dico: hos tales dominus si impunes relinquet, dominus amplius non esset. Et ideo sepe dixi, et filii carissimi, dum vivitis, servite domino in timore et exultate ei cum tremore, apprehendite disciplinam eius, ne irascatur, neque pereatis de via iusta. Gustate mei filii iterum et iterum dico gustate et videte quam suavis est dominus. Divites eguerunt et esurierunt et dormientes hii in diviciis et voluptatibus suis nichil invenerunt in manibus suis. Inquirentes autem dominum non deficient omni bono. Junior fui et senui et numquam vidi iustum in fine derelictum nec semen eius egens panem.

De paupertate exhortacio

De paupertate exhortacio

Imitatores paupertatis estote ut sequamini vestigia eius qui cum in forma dei esset portans omnia verbo virtutis sue in cuius domo sunt divitie et gloria semetipsum exinanivit formam servi accipiens et pauper inops natus est pauper et plus quam inops fuit quousque vixit pauperque mortuus est et sepultus. Vulpes inquit foveas habent et volucres celi nidos filius autem hominis non habet ubi caput reclinet. Apostolos etiam iubet non portare sacculum neque peram. Et ichus iuvenem consuluit vendere que habebat et pauperibus erogare. Si ipsum deum credis cum non falli posse credite, alioquin non esset deus. Et si ipsum non posse falli credis ipsum sequimini. Simplex a divitiis afflue et ipsum sequi. Natura denegat ut contraria misceat. Non possumus deo servire et mammone. Aut ego fallor aut ipsi in fine decipientur qui illi non credunt cum divicie sue transierint in egestatem. Dives hic epulabatur cotidie splendide induitur purpura et bysso. Sed mortuus ad moysi et prophetis noluit credere in tormentis postquam sensit. Nemo militans deo implicat se negociis secularibus. Non salvabitur rex per multam potentiam suam nec dives divitiis suis. Est enim equus diviciarum fallax ad salutem. Nonne divitiis iuncta est superbia. Et ubi superbia est ubi pery. Nonne dicit omnium malorum ex superbia tanquam ex una radice. Cum enim dives factus fuerit homo et cum multiplicata fuerit gloria domus eius nonne superbit. Et cum superbierit nonne polluuntur vie eius in omni tempore. Et tunc sedens in insidiis cum divitibus in occulto cogitat ut interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem respiciunt et insidiatur in occulto ut rapiat cum tamquam leo in cubili suo, oblitus est deus avertit faciem suam ut videat usque in finem. Est enim dives aliquis dormiens quasi crapulatus a vino. Cum videris plus moram dei paciencia ad differendum iudicia plus inebriatur ira. Et ideo plus centuplo timendus est cum longanimiter tollerat mala quam cum festinanter punit. Permittit enim deus aliquo tempore cruciari et pati bonos ab iniquis et superbis ut supra dorsum bonorum fabricent peccatores et prolonget iniquitatem sibi. Et ideo quamvis aliquando videatur oblitus deus pauperum, tamen non in fine obliviscetur misereri deus. Quoniam pupillo ipse adiutor est cui derelictus est pauper, et superbis resistit dans humilibus graciam, conteret brachium peccatoris et maligni. Exaudiet desiderium pauperum iudicare pupillo et humili ut non apponat ultra superbus magnificare se homo super terram.

De humilitate exhortacio

Quapropter dilectissimi filii mei si pauperes estis humilitatem sub-

poteti maū dei ut nō a-
mittat qđ absit que sa-
nct michel paliptas deo
grosa est h'ilitate ha-
buit de9 de bta maria
incarnai ꝑt' h'ilitez q̄
alia quātumcūq3 vtute fue-
rit ab sola suꝑbie radice
om̄ oriūt' mala, sic ex
sola radice humilitat' ge-
nerat' bona Dissitutē a sal
uatōe q̄ mit' ē et hūlis
corde humiliauit semet
ipm ꝑ nob' fc9 obediens
vsq3 ad mortē mortē aut'
crucis.

De obediencia

Propt' qđ dico nobis
et si hūiles ēe velt'
estote ecia obedientes
om̄i huāne cr'ature ꝓpter
deū Considerate filii kmi
quo cepedim vocablo Mo-
nachi9 idest vn9 nō dea
monachū velle hēre et
nolle n' i nō peccando Sit
em̄ nob' velle & nolle
hoc vnū oib9 bon' i reb9
licit' obediēnc multa sūt
nob' precepta ut faciat' nō
ē obediēs sz negligēs q̄
sm̄ expectat mādatū
Ad vnū dr' missiōis vo-
ce petr9 et andreas re-
lict' rethib9 et oib9 q̄
hebat dm̄ secuti st' ves-
tigia hor' sp' ueā op-
tat obediencia mag' sue
obtēperar̄e volūtati qd̄ ar-
ruerint aliene Istud ne-
pe i vltia cena exem-
plū xp̄i relīq' cū suorū
abluens pedes discipulorū
petro dixit. q̄ n' obedi-
ens fiet nō hēret ptē
secū Jdeo dilectissimi filii
sic vob' vnū ē nomen
monachi ita sit vnū vellē
et nolle, bonū ē em̄ & io-
cundū habitar̄e fres i vnū.

Qualit' corrigeb' iusticia fuet i corrigendo

Nec sit i nob' maior a
minor sz qui p̄fessor
ē sit sic ministrator, ne vir
regū gentiū instar q' ma-
ior ē i nob' dnet' ceteris
frib9 ut ab eis gaudeat
sup' varius laudib9 attol-
li. Sz ad exemplū regis ihesu
xp̄i maior humilitate ef-
ficiat' q̄ minor q̄b9 regēdo
pest. Erit em̄ vir maior
per humilitate sicut minor in-
bn agit sz tu deliq̄s sit e-
rect9 q̄ vicium p zelū iusti-
cie nllm sit vmq̄ cū vi-
ciis fedus. Sic diligat' ho
ut ei9 viciū odiat'. Mag-
nū dilectionis signū ē hoīez
i q̄buscūq3 minimis reprehē-
dere. Sepe multū vana no-
cet humilitas, nō vera humi-
litas ē vicia tacendo pmit-
te. Clama ne cesses ysa-
ias inq'. Quasi tuba ex-
alta voce tua annūcia
ꝑplo meo scelera eorū. Vti-
nā cōn vicia oib' clama-
ret cōtinua, q̄ si prior dn̄m
nō timet tn̄ h'oīes reuerēt'
qđ aplus nos docz dicens
Irascimi et nolite pccare
Sol nō occidat sup' ira-
cundia vram. Iust9 est do-
min9 et iusticia dilexit
equitatē vidit vult9 ei9
Sic iust9 et vos iusti esto-
te. Negligencia et vana
pastoris humilitas efficit
vt lupi i agnos audere
possint. Non respiciatis
i vultū potent' nō em̄.

ē acceptor p̄sonar͂ apd deū ubiq͂ qd iustū ē opamī. Vult ueĉ iusticia unicuiq͂ dar̄ qd suū ē. Obedir̄ oportz deo et nō hoīb9. Nōne si vitate tacet metu potētū iudicat apud vosmetipos et fci estis iudices cogitacōnū vrar͂. Et nō plg vra habūdat iusticia q̄ scribar͂ z phariseor͂. Nō plg diuite honoret q̄ pauperē nisi melior sit. Veruÿmo ut verig dica multo plg pauperē honoret. Reluc͂ n i paupere ymago ihesu xpi i diuite at mudi. Omnes nos sug ex una carnis radice geniti. Omes uncte sug mēbra i uno corpore cuig caput ē ihus xps. Verūtamen qō plg honore meruit diues et potens q̄ paup forte qz diues ē et potens. Ergo si hoc qre diuicias i celo detestam. Veruāe mūdi glaz gtepnēda pdicaq͂ clerimeq͂ ecīe malor͂ usu honorādi puto. Si diuite honorās diuicijs plg paupē deo pponis mudū. Et si plg deo aliqd i mudo diligs non dignq es deo. Reddite q̄ que sut dei deo, et q̄ sut mudi mūdo. Bonitas ubiq͂ honoret, malicia ōino deturpet.

De diuitibg ex suis diuicijs glaz querētibg

Sed qui nūc de hijs qui i caducis suis diuicijs iactant quiqz quādam fetide carnis pq modicu i cinere r̄uersure nobilitate potēcia et dignitate vana et leui sidē auram quorūda stultor͂ hominī i sufflacōe extollūt et alios cōtēpnēdo deprimunt ac se ob hoc credūt illā attīgere glam̄ qua solis humilibg et mudi cōteptoribg pig dns pparauit sermo ē. Verūtn de eis ut touerit dissera. Ve ue vobis qui ad celor͂ regna diuiciar͂ itinē festinatis qm facilig ē trāsire camelū p forame acg q̄ diuitē itrare i regnū celor͂. Nō mea sut uba s̄ xpi. Ergo h̄ inuocabile sniā xpi ōino nō dege. Celū idē mūd et tra trāsibunt vba at mea nō trāsibunt. Vlulate o uos miserati istabilis fortune nobiles et potētes q̄ alios gtēditis et tāq͂ ignobiles gculcatis. qz hig mudi vanitatibg honor͂ qz z statu dignitatū simus obcerati cū vre vite breuissimā tela amorte velut a texate forte hac nocte succiderit. i inferno sine termiabili palis cruciabimini gtīue moriēdo vivētes. In laboribg hoīm i mūdo nō estis ymo nō solū cū hoīb9 labores nō ferts s̄ et laborates vivū nō pmittis. Q̄dcio nō cū hoīb9 s̄ cū dyabolis flagellabimini. Quanto em i mudo maior fuerit gla et leticia tato maior erit i infno pparata pena. Et q̄ dicā duodecī fuisse xpm aplos elegisse quor͂ ōium solg bartholomeg carnis digne fuit nobilis z matheg diuicijs antq̄ aplatū recipet i ssstebat. Ceteri vero erat pauprimi piscatores. Cur hoc retuli audiatis. Ergo xpi verax est. Et si omnia que ex ore eius audivi medicina non sunt, huiusmodi homines vivos usque aptus regno dei reputetur. Deinde les. Quorum nec corpora modo non credunt per modicum tempus in tormentis positi sencient. Sed si forte quis veritatis lucem tectus iam inhabitet, ad quod ego si ex hoc me interrogaret respondere: Nonne unico crimine dampnari homines mortali peccato? Sed si hoc inquietum est, quomodo salvabitur cetus milibus? Sed quod divites et nobiles fame dura pastus aliud est quam quoddam peccatorum omnium vas putridum? Ubi superbia, ubi luxuria, ubi avaricia, nonne in divitibus, nobilibus et potentibus? Nonne et latrones sunt qui et pauperes miserde violenter depredantur et eos deprimunt atque necant. Quid de exuberantia domus divites faciunt qui ut pauperibus necessaria condonarent repellunt. Certe superfluitate vestimentorum superfluitati nimie addunt, de pauperibus frigore et nuditate morientibus non curantes. Palacia et magna erigunt edificia ut hii unius cum liberis contemplentur, et pauperes in plateis moriuntur incommodis. Convivia frequenter aliis preparant divitibus ut ferculis delicatissimis sua ventris repleat ingluviem, quibus pauperes fame pereunt. Quid aliud est eorum vita quam peccata? Sic venter tanta repletus ciborum copia, nonne ad fores eius adest luxuria. Quid ergo apostolus loquar cum omnibus mortalium lingua deficeret ut que peccatorum faciunt extimaret, nec deum nisi experimento cognoscunt. Nec se ut puto morituros arbitrantur. Non enim facile in peccata labitur qui se moriturum cogitat et deum sibi fore iudicem non ignorat. Vere nimis crudelis et miser cui horum est memoria sic cuncta dyabolica temptamenta non facile vilipendit. Quid ergo vos dicam si deum suum iudicem agnoscerent et se morituros crederent non peccarent sal te tamen servire. Cur hii nunc servi ad ecclesias properant ut divinis intersint misteriis an ut mulieres contemplentur vultus. Hec sua est meditacio, hec predicacio et dei consiliis. Sic divina preciantur legem ut peccata tria magis perpetrantes crebris vigiliis et meditacionibus sibi et filiis congregent. Certari vestimenta in proprietate mira artificii varietate frequenter mutent. Quid ut ludos, hastiludia, choreas, potaciones, ebrietates, magna convivia, delicata fercula suis alternatim exhibeat sodalibus. Mulieres ad suam voluptatem explendam sufficienter habeant. Sed vere miseri quod faciunt ne agnoscunt. Corpus ante tempus destruunt et animam interficiunt. Unde infirmitates et morbos tam intempestiva nisi ex nimia ciborum copia et frequenti mulierum usu. Deum deludere creditis, certe deluditis vos metipsos, pro corpore obliviscimini animam, et ecce corpus simul cum anima destruitis ante tempus. Et ideo gravidete iocundam et letam in hoc tam brevissimo temporis spacio quod habetis ut postmodum cum dyabolo sine fine temporis lugeatis. Sed fatui non differatis frequentissime vestimenta commutatis, ne forte vestra dispareat nobilitas nec sit qui vos excedat ut in inferno verecundiam recipiatis et confusionem. Ubi convivia ubi delicata fercula ubi vina preciosa melle mixta et aromatibus preparata, epulemur et inebriemur non enim post mortem amplius faciet. Sed tu dives qui cottidie splendide epulabaris in tormentis infernalibus guttam aque minimam s pro optabitis nec habere poteritis. Cogitate solacia vestra in luxuriis expleta voluptates. Seminate in corrupcione ut de corrupcione colligatis divinam sentenciam, quam iustus dabit ille iudex in magno iudicio dicens: Ite maledicti in ignem eternum qui paratus est dyabolo et angelis eius. Heu cor lapideum si tu talem tibi cogitas ob huius mundi parva solacia imminentem sentenciam non formidas, si illum expectas diem tam terribilem et crudelem in quo non solum de luxuriis, vestibus et ebrietatibus, comessacionibus et de toto tempore amisso quo vixisti sed eciam de qualibet te oportebit cogitacione vana deo reddere racionem. Cur non emendaris? Cur moraris de die in diem, miser, converti ad deum? Cur te iam malorum non penitet? Ecce mors properat ut te conterat die noctuque querens. Ecce dyabolus iam se preparat ut te recipiat. Ecce divicie tue te deserent. Ecce vermes corpus quod tanta curasti diligencia exspectant ut illud rodant, quousque iterum coniunctum anime cum illa perpetuas penas habeat infinitas. Quid errando per huius seculi in via in vanitatibus petis solacia divicias gloriam et cetera tibi placita? Non invenies hic quia hic non sunt. Ergo si vera queris gaudia desidera illam celestem gloriam, spera ad quam factus es. Ubi certe illa sunt vera gaudia que nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit. Dimitte ergo caduca et momentanea ut habere valeas eterna et perpetua.

De peccatoribus et sero penitentibus exhortacio.

Sed quid de hiis qui nec dei timore nec amore nec mortis et tormentorum sequencium terrore aperte cessant si condolet si ut optat prava agere non potest dicat: Ve ve miseri qui hic ridetis quia plangetis. Ve qui ista optatis gaudia temporalia quia vobis inutilis sustinebit tormenta infernalia. Ecce vobis modicum restat temporis ut compleatis mensuram maliciarum vestrarum ut veniat super vos omnis divina indignacio, fruamini hoc parvo tempore in iocis ebrietatibus, preliis et contractacionibus, choreis et praconibus ut vacuum preterire tempus dimittatis. Quid moramini diu vivitis. Cogitate vestris filiis honores divicias et potencias, vestram augete nobilitatem et famam ut et

et sero penitentibus exhortacio

vri possint filij cōfessis
explere quos in illis sit
in ipso aplicā paciamini tor-
cruciamta Et forte quis dicit
benign⁹ ē dns et misericors
qui omnes peccatores ad se rede-
untes recipit et idulget Verum
quidem hoc ee confiteor be-
nignior ē dns ꝙ creditur
et vnicuiq; petit ad se vt
recederat redeunti Nonne be-
nignissim⁹ ē dns q̄ tantas tol-
lerat iniurias a peccatoribus
dans eis tpis spaciū ut emen-
dent Et hoc noueris ꝙ sicut
benign⁹ ē i tollerando ita
iust⁹ i puniendo Et forte
quis iterum dicet ꝙ vir qui
toto tpe quo vixit male
fecit in mortis articulo ac-
cepta pnia adeo veniam
obtinebit Heu ꝙ vana
suspicacio et falsa meditacio
vero decretum milibus hominum
quorum mala semp fuit vita
mediatur adeo habere idulgenciam
vnus Vir tot⁹ i peccatis senectus
et emittus q̄ nc deum videt
nec agnouit nc de eo au-
dire voluit nc se peccasse
cognoscit nec quid pnia sit
nisi forte dormiendo nouit
tot⁹ adhuc secularibus inoda-
tus negocijs que angustia
premit filiorum quos deserit
que infirmitas conterit quem
dolor diuiciarum et tpalium
bonorum consulit cum eis non
posse frui amplius se cernit
quam accepta deo accipit
pniam quam non acciperet si
adhuc se posse sanari cre-
deret Certe valde confunda-
tur qui dei sanguine ē innumeris
deum offendere non formidat.

in morte non merebitur diuina
obtinere idulgenciam Quare
dilectissimi filij ē pnia quam
spe quis accipit quasi se vi-
uere amplius non posse credit
qui si ex infirmitate conuales-
ceret peior quam prius fieret Ego
non modicos peccatores ac-
cepta in mortis articulo pnia
conualuisse corpore et peyo-
rasse vita Hoc teneo hoc
vero puto hoc multiplici ex-
periencia didici ꝙ ei non bo-
nus ē finis cui mala semp fuit
vita qui peccare non timuit
sed mundi vanitatibus semp vixit
Preciosa namque in conspectu domini ē in conspectu
domini mors sanctorum eius et mors
peccatorum pessima. De for-
titudine exhortacio

Et ideo filij predilectissimi
accingemini potencia et
estote filij potentes et noli-
te horum miserorum diuiciarum
et potencium quorum iam tantam
ostendi imbecillitatem et mi-
seriam esse quantam non dicet
lingua timere potenciam for-
midare in operando iusticiam
Qui enim propter iusticiam per-
secucionem patitur beatus ē et bene
sibi erit et si moritur beati-
or preciosa namque ē in conspectu
domini mors sanctorum eius Si cu-
pis vitam tenere in xpo mor-
tem noli timere pro xpo Non
enim potes illam sustinere pro
xpo que sit condigna ad
futuram gloriam que reuelabitur
cum apparuerit gloria nostra
q̄surti ē et non super tra
Nemo speret mercedem qui
non laborat non sufficit so-
lum xpianum nomine xpianus
es imitare xpm Frustra

xpiani sz ille nomē qui dyabolū sequitur. Quin ymo xpianꝰ dicis nō ē sz antixpc. Iuxta id bti ewangeliste. Audistis qz antixpc venit | nunc aūt antixpi multi facti sunt. Quis ergo regnare cū xpo patiatur cum xpo. Si xpm̄ dnm̄ z regē nr̄m ē nomē sup omē nomen oportuit pati vt ita intraret i gl'iam suam | quam fiduciam habem' nos intrare sine labore. O qm̄ stulti sumus et tardi corde ad credendum. Volum' hic gaudere cū s'clo et postea regnare cū xpo. Dns nudus ingreditur | seruus cum superfluitate diuiciis vestium auri et gemmarum intrabit. Ille ieiunus | iste crapula et luxuria plenus. Ille in cruce pro nobis moriens. Iste i lecto delicate dormiens. Quod dns nō facit | seruus faciet. Promittit dns zebedei filiis regnum suum si calicem quem bibiturus erat possent bibere. Sic fatui filii hominum nō recte iudicantes neq; qd verum ē cognoscentes dicentes malum bonum et bonum malum. Reuertimini ad cor et venietis audite me | et narrabo vobis que audiui z cognoui et patres nr̄i narrauerunt m'. ne occultetur a filiis hominum. Adherere deo bonum ē | z sic ille ambulare | sicut xpc pro nobis aīam suam posuit sic et nos si oportet pro veritate que ipse deus est debemus aīam ponere. Qui aūt aīam suam in hoc mundo perdet eam. | xpc pro nobis passus nobis relinquens exemplum vt sequamur vestigia eius. Nemo se cogitet xpianum qui pro xpo mori se nō inueniet paratum. Quem xpo ministrat ipm̄ sequatur. Dicas ergo qui solum nomine z verbis xpianus es | fidem xpi habes et predicas. Bonum ē sz ubi opa | fides sine opibus mortua ē. Certe dico. Qui xpm̄ tm̄ ore et nō ope laudas ipm̄ negas qz sequens dicit crederes. salte cū times. Et de peccatis verecundaris. Et si credis et mala facis centuplo puniendus es. Nonne peccatum qd fit ex certa malicia i fine peius ē peccato qd fit ex ignorancia. Peccauit angelus | peccauit homo. Alter veniam potuit inuenire | alter nō. Quare. Ille ex ppria malicia homo ex suggestione dyaboli. Sz forte dices aūt ego sic ex suggestione pecco dyaboli. Cur deus patitur me temptari. Nō peccare si fraus nō foret dyabolica. Ad qd ego. Quid miser meritis premium | si nullum hres plurimum. Nonne strenuus miles aduerse exponit periculum ut suo regi placeat. Nec certe vlla tibi pt ee excusacio si te peccare dyabolica dicis suggestione. Sic z ille qz illa tibi nō ē occasio que illi. Unum solum habuerat preceptum vt de ligno nō comederet. Nos enim q.

dyabolica foret suggestio noueat nec quantum parum deo displiceat sciat. Et tu ut dicis nosti et bene credis et tot milia sanctorum predica. Et quid concludam? Tal tales sunt quempiam diligunt eum in ore suo et lingua sua mentiuntur ei. Cor autem eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti in testamento eius. Si quis diligit proprium, si quis verus est christianus et specialiter sacerdotes et monachus in quo tamen in speculo relucet perfectio non solum renunciet omnibus que possidet sed etiam abneget semet ipsum ita ut totus sit mortuus mundo, quia nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet. Qui in mundi vivit negociis mortuus est deo. Oportet namque hominem qui capere vult perfectionem et tenere ita mortuum esse mundo ut tamquam mortuus nichil de rebus secularibus senciat ita ut cum apostolo dicat: Nostra conversacio in celis est. Et iterum: Viuo ego iam non ego, vivit autem in me christus. Porro qui vere iustus est vita habet qua mors est non metuat amittere ut vitam que christus est valeat invenire. Eos qui occidunt corpus non timeat quia animam non possunt occidere. Hic tribulationes que cito labuntur sustineat ut gaudia que sine fine manent habeat. Hec solum via est qua itur ad celi patriam. Certe si alio posset iri tramite in toto mandato fecit deus. Non enim quod dico vobis verba accepi ab homine neque per hominem didici sed per evangelium. Sunt ita quod omnino oportet nos per multas tribulationes acquirere regnum dei. Errabit in via qui per divitias et per delicias festinat ire. Signum manifeste dampnacionis est in hoc mundo sua beneplacita assequi et a mundo diligi. Quos deus diligit, hos sepe corrigit et castigat. Si in mundo gloriari oportet libentius gloriemur in tribulationibus et adversitatibus omnibus. Promisit enim christus hiis discipulis quos dilexit usque in finem et signum precipue dilectionis cum in ultima cena dixit: Amen dico vobis quia plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudebit. Gaudete filii mei dilectissimi cum oderit vos mundus, desiderate sufferre contumelias et obprobria ab hominibus quia beati eritis cum maledixerint vos homines et persecuti vos fuerint et dixerint omne malum adversum vos mentientes propter filium hominis. Gaudete tunc et exultate quoniam merces vestra copiosa est in celis. Utinam in vos insurgat totus iste mundus. Si vos odit mundus scitote quod de mundo non estis. Quia si de mundo essetis mundus quod suum esset diligeret. ∴

De paciencia ∴

Omne gaudium existimate cum multa habetis in seculo obprobria et adversitates, scientes quod fortitudo et paciencia ex ipsis oriuntur. Paciencia autem pp̄rm op9 habz pbat aut virtutes in hoīe p paciēciā tanq̄ auꝛ p igne. Sicut ceteras hꝫ virtutes sn̄ paciēcia auꝛ i vasis fictilibꝫ portat. Unde dicebat saluator paciēcia vr̄a possidebitis aīas vr̄as. Fortitudo quedā ē paciēcie. Vir paciēs fortis ē quia qui paciens et fortis ē. Seneca bona sequetur vite sperāde pt. Seruate paciēciā in mēte eā qꝫ cū tēpe ē exercēte in opacōe. Est enim paciēcia velut quo in hꝫ mūdi procellis nauis vr̄a quociēs flāte vēto seuiēte nauigat nullum timet periculū. Nullum verum ad vindictā vl odiū p̄ximi coticiosa vba cōmoueat.

De misericordia

Estote misericordes. sicut et pr̄ vr̄ misericors ē qui pluit sup iustos et iniustos ꝛ solē suū oriri fac sup bonos et malos. Iudiciū sine mīa fiet illi qui nō fac mīam. Mīa superexaltat iudiciū. Si nō remiseritis de corde vr̄o illis qui offēdunt vos nec pr̄ vr̄ remittet vobis. Frustra petit mīam qui aliis denegat mīam. Sustinetis inquit aplus si quis in seruitute vos redigit si quis i faciē vos cedit. Hic vr̄a stabilit̄ virtus. Hic tota necessitas ꝛ cōmuniū ut amicos diligam in deū et inimicos pp̄ter deū. Seruus ille neq̄ acceptā mīa cōseruo suo denegauit mīaꝫ ꝛ ideo meruit hr̄e seueritatē iusticie. Iusticia sine mīa crudelitas ē. Et ideo iusticie mīa miscenda ē. Lex nr̄a tota in mīa est. Ipse enim poterat quos nos dampnare de iusticia quos sua saluauit mīa. Quapropter qui mīa indiget cōpaciat nō ē inpossibile est fore hoīem misericordē et propter iram nō placat diuinam. Ubi misericordes qui ipsi mīam cōsequentur. Sacerdos et monachus pripue sunt mīa ē nauis in medio pelagi vndiqꝫ pssurata. Vana religio est que caret mīa. Sparum prodest de habitu differens a secularibꝫ ꝛ gloriosa vita vestimentis ꝛ cordis solū est. quibus sacerdos ꝛ monachus si vita heu quid dicā. Sepe ego magna habundancia sciencie hō multa loquī. Certe mūdus vndiqꝫ seruet monachis et sacerdotibꝫ et tn̄ ita sunt prauissimi sacerdotes ꝛ monachi qꝫ vix de cētū vnus repiatur. Nulla certe in mūdo tā crudelis bestia ē qꝫ malus sacerdos vel monachus. Nā corrigi nō patitur nec veritatē vnq̄ audire pt. Et ut breuiter dicā sinis pemmet malicia. Sunt hij tales sacerdotes et monachi solū habitu et noīe quorꝫ vana est religio. Religio mūda et immaculata apud deum et patrem hec est visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum et immaculatum se custodire ab hoc seculo. Heu quantum in quibusdam spiritualibus habitu et nomine regnat cupiditas. Primo ut verius dicam causa huius rigoris spiritualitatis est avaricia. Vere isti sunt lupi rapaces in vestimentis ovium. Ubi sacerdotes et monachi cupidi sunt et sunt mundani ab eis plus quam a serpente fuge. Sunt etiam nonnulli qui totum suum fervorem existimant ecclesias et monasteria miro modo et opere ex pauperum mercede edificare in quibus tanta viget cupiditas ut terra et omnia sibi deficere putet. Ibi cor ibi mens ibi spes est sua cogitacio ut aliena possit expoliare marsupia. Hos tales salvator increpans. Ve vobis inquit qui edificatis monumenta prophetarum. Certe qui monasteria edificat ecclesias miro artificio aptat bonum videtur opus facere si sequenter demum pauperibus faciunt bonum est. Vis ut opus tuum placeat deo fac ut de hoc pauperes gaudeant. Quod templum est deo carius quam homo. Templum dei estis vos inquit apostolus. Tu cum pauperi manum porrigis cum viro in necessitatibus subvenis cum errantem ad viam rectam ducis. Quam admirabile et deo gratum templum edificas. Si frange esurienti panem tuum egenos vagosque induc in domum tuam. Filium

videris mundum operi eum et carnem tuam ne despexeris. Nec se excusans dicat non habeo quod pauperi tribuam. Si vestimentum vel aliquid ultra extrema possides necessitate et pauperi indigenti non subvenis fur es et latro. Sumus dilectissimi filii in rebus temporalibus solum dispensatores et non possessores. Si quid superfluum quo alter frater egere habet possides furaris. Immo peius furatur aliquis ex copia et non necessitate. Iste tantum ultra necessitatem retinet quo totum vivent qui fame pereunt. Ille enim furtum facit iste tot quot non condonat pacientibus necessitatem. Dices forte miser meum est nam mei hoc dimiserunt mihi parentes. Sed si hoc tibi tui dimiserunt parentes quo tibi potuerunt dimittere quod suum non erat. Quod si suum erat inquires unde habuerunt. Quis dedit sibi. Quis in mundum venientes apportavit que recedentes ferunt. Certe quas pauperum possides bona in die iudicii coram solio divine iusticie vindictam exclamabunt. Qui habet aures audiendi audiat. Qui modo non vult credere heu quam cito sentiet cum divicie sue transierint in egestatem. Lex naturalis hoc precepit ut quod ab aliis desideramus aliis faciamus. Quid aliud lex vetus predicat hec evangelica precepta undique quid aliud insinuat. Ve est coram deus iudicet aput testimonia. Unde gregorius dicit hijs qui spoliis lapides congregant et muros erigunt in altitudinem quo corde et cogitacione ut hiis qui aliis operibus apparuerat laudem edificiorum et tota hic sua arbitrantur iusticia. Sunt enim aliqui de rapinis et pauperum sudore oblaciones et victimas deo offerunt, tales oblaciones ante divina clemencia non parum sunt abhominabiles. Unde tanta insipiencia est ut non intelligant quod talia edificia non redunt ad dei gloriam sed ad mundi pompam. Sed si quis dicat quid dicis. Nonne bonum est edificare monasteria ut inde honoretur deus. Ad quod ergo, bonum est dummodo pauperibus violencia non sit passa, nec interpellet deum contra eos. Et non possum edificare domum deo placitam ut sacris eius exspoliis pecuniis de quibus pauperes plorant. Non talis iusticia potest esse munire mortuos et spoliare viventes, et de indigencia pauperum offerre deo. Certe si hec placeret deo iusticia foret operis violencie. Et si hanc vellet a nobis oblacionem certius fieret in precio. Sed quod deo displicet potest placere sanctis.

Qua de re filij dilectissimi deponentes omnem maliciam omnem dolum et simulaciones et invidias et omnes detractiones sicut modo geniti infantes racionabiles sine dolo lac concupiscite ut in eo crescatis in salutem. Si tamen gustatis quoniam dulcis est dominus. Vere si non efficiamini sicut parvuli non intrabitis in regnum celorum. Parvulus videns pulchram mulierem non delectatur, preciosam vestem intuens non desiderat, in iracundia non perseverat, lesus non recordatur nec odit, parentem sequitur, matrem non deserit. Et ideo nullus se regnum celorum cogitet attingere nisi hanc parvuli innocenciam et simplicitatem imitari studeat in castitate hic mundo perseverare, fratrem diligere et in supremis mentibus celestibus semper incumbere. Expoliate vos dilectissimi filij veterem hominem et induite vos armaturam dei ut possitis stare adversus insidias dyaboli. Dyabolus nichil in mundo possidet. Expoliati ergo mundanis rebus momentaneis et cito velut umbra labentibus cum mundo pugnetis. Qui enim oneratus vestibus cum nudo luctatur citius ad terram decidit quia unde teneatur habet. Vos firmiter cum dyabolo dimicantes vestimenta propria ne succumbatis. Terrena omnia sunt quedam corporum indumenta. Qui enim plus possidet citius vincitur. Arma vero vobis pugnantibus sint castitas, prudencia, humilitas et caritas. Hec sunt arma adversus versucias dyaboli quibus si muniti fueritis accingetis fortitudine lumbos vestros et roborabitis brachium vestrum, fortitudo et decor indumentum vestrum erit et cum eis in prelio ridebitis. Non timebitis a frigoribus nivis et bene fundata erit domus vestra supra petram que christus est.

De luxuria

Armis dyaboli luxuria
Heu quot illa intr
it rupheam Non est aliud
peccatum quo tociens dyabolus
victor existat fugite lux
uriam Ita sic virginitas ho
mines angelis, ymo plus eu
facit angelum ita luxuria
hominem plus quam bestificat.
Et ut ita dicam multo peius
bestia efficit De nullo alio
legitur peccato deum dixisse se pe
nitere fecisse hominem Het
sz luxuria humor fit opa
corpus debilitat et quandoque per
cum morte destruit, fa
mam denigrat, marsupia
evacuat, furta construit ho
micidia educat. memoriam
hebetat, cor aufert, ocu
los utriusque hominis cecat et p
ceteris iram dei provocat ex
radice gule oritur, pro nullo
alio reatu tam manifesta
iusticia exercuit deus sum
ma quanta pro isto Propter hoc
namque legitur peccatum deum mun
dum inmisisse diluuium Sodo
ma et Gomorra combus
sisse et multos alios homines
interemisse hoc rethe dya
boli si quis capi non cito
solvitur In isto tamen cum plus
nemo potest vincere nisi fugiat ne
mo potest firmiter perdurare nisi
carnem domet Qui vino
utitur ignem portat in gremio
Nolite inquit apostolus inebriari
vino in quo est luxuria hoc
sed non sustinetur nisi in absti
nencia et ieiunio Vinum
noceret sed vultus centuplo mu
lieris Mulier dyaboli
sagitta est qua in luxuriam
homo cito trahitur. Nullus
in hoc confidat vinces Si sis
es nec tu fortior es Mulier
viri preciosam animam capit Nu
mquid abscondere potest homo ignem in
sinu suo ut vestimenta illius
non ardeant aut ambulare super
prunas ut non comburentur
plante eius Homo et mulier
ignis et palea Dyabolus
nunquam insufflare cessat ut ac
cendatur huius plus nunquam fiet
victor nisi fugiens nunquam a
viro cum muliere sint longa
colloquia Sola in solo loqui
fiat nunquam Vir mulieris
cuncta spernat munuscula
et blanda verba si non vult
luxurie capi laqueis Tanta
sit inter viros et mulieres ra
ritas ut alter alterius nomen
nesciat Plurimi iam sanc
ti ceciderunt hoc vicio per
sua securitate Timeat
filii sui aliis peccatis timend
est in isto multo plus Sed
ve dico vobis hodie spirituali
tatis nostre novum fit forni
cacionis genus apostolus heu
quod prefera Hodie non verecun
dantur homines, quinymo glo
riantur cum malefecerint Ali
qualiter in mulieribus viget ve
recundia quamquam parva Sed in
hominibus ita hec crevit ma
licia ut ille putetur insipi
ens qui huiusmodi doctus
non est. Et unde plura Hec
sua est festiuitas hec omnis
predicacio ob hoc frequentat
ecclesias ut mulieres videat
et earum utatur colloquiis
quibus inde luxurie amplius
crescat appetitus, sed quid
viri miser gloriaris in mali
cia ista. forte quia potens
es in castitate Centuplo pec
cas quam mulier, mulier mol
lis et tu forte te existi
mas. Illa in domo sedet.

et tu vagando mille modis illa illaqueas et aliquando ea cogis ut vi faciat. Hec tu facis quia deus tacet tu cogitas quod sit tibi similis. Sed veniet tempus quo arguet te et statuet contra faciem tuam. Unde filii estote prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbe et pugnate viriliter cum antiquo serpente. Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes in manibus vestris et tunc viriliter agite et confortetur cor vestrum quoniam qui debellabat vos timebunt et in deo facietis virtutem et ipse ad nichilum deducet tribulantes vos.

De amore

Predilectissimi mei diligite vos invicem. Non enim accepi hoc ab homine sed a salvatore. Hoc enim est preceptum meum ut diligatis invicem. Singula enim dilectionem omnium virtutum bona constituit. Sicut ex una radice multi exeunt rami, sic ex caritate omnes generantur virtutes. Si linguis hominum inquit apostolus loquar et angelorum, et si habuero prophetiam et noverim misteria omnia, et omnem scientiam et si habuero omnem fidem ita ut montes transferam caritatem autem non habeam, nichil sum. Qui veram caritatem habet, benignus est et paciens. Ille veram habet caritatem qui non tantum proprios diligit per affectum cognacionis et carnis sicut ethnici et publicani faciunt sed ita diligit inimicum sicut amicum. In hoc uno potest homo agnoscere si manet in caritate, si ipse ab eo diligitur qui ei adversatur. Certe hic quam plurimum amandi tedium est. Sunt quamplurimi qui diligunt sed male, ita tamen aliqui diligunt quod dilectionem dei perdunt. Qui aliquid super deum diligunt deo non sunt digni. Cunctis virtutibus requiritur temperancia. Virtus se vult medium: minus diligere malum est, nimis diligere malum est. Sicut ius exigit diligere bonum est. Vis dilectionis que noceat vitanda est. Propter nimiam dilectionem aliqui in luxuriam ceciderunt, aliqui in insaniam devenerunt, multi oraciones et dei obsequia dimiserunt. Hoc quippe agit superfluus amor ut quem diligit semper videre vellet. Nimius et stultus amor ignorat siquidem et iusticiam et veritatem, racione caret, modum nescit, neque aliud cogitare potest quam quod diligit. Amor iste non accipit de impossibilitate solacium neque ex difficultate remedium. Impossibile est hominem qui talem habet amorem deo posse acceptabiles oraciones facere. Hic amor non est caritas sed stulticia. Omnes nos debemus diligere fratres sicut nosmetipsos ita quod vicia non diligamus. Punire malum caritas est. Plus meliorem diligere iustum est. Sic diligendi sunt homines ut bonitas exaltetur et vicium deturpetur. Ipsa caritas exigit ut deum diligamus ex toto corde et ex tota mente et ex totis viribus nostris et ita singulariter quod cum deo nichil aliud diligamus et proximum

de amore

nrm̄ sic nos. In hijs duobȝ mādatis tota pendz lex et pphe. Qui in caritate ē sine deo ē, quia deus ē caritas et caritas ē deus. Qui in manet in caritate in celo iā cepit habitare.

Que ȝ qualis caritas in celestibus est

In celo ē yma caritas om̄ beato⁊. Ubi caritas vera ē ibi invidia nulla ē, ibi ambicio nulla, cognosticͦ nec murmuracio nec detractio nec derisio ſȝ ē oibȝ una et eadē voluntas. Hortitote fres qz ſi non habetis caritatē ptāz ſb dyabolica ptate estis nec vltra deus nobiscū habitat. Et qui ſine deo ē in īferno ē. Dico dilectissimi mei filij hortor vos dū tēpꝰ habetis ne in vacuū grāa dei recipiatis. Grā dei oibȝ data ē p morte filij eius. Dū tpe isto brevissimo vivimꝰ seminemꝰ qz p[ro]g modū ſuo tpe metemꝰ. Breues dies hois ſunt ꝑscindit' velut ateroate vita nrā. Tamqͣ fur mors venit. Cū mortuꝰ fuit hō nō ſit descendit cū ipo gla domꝰ eiꝰ. Divites in bonis ducūt dies ſuos et in puncto ad īfernū descendit, opa cuiꝰlibet sequūt' illū. Grave ē ut hois cuiꝰ mala ꝑfuit vita, boā ſit mors. Sive malū sive bonū tpe isto fecerimꝰ illud idē ꝑg fine mortis iueniemꝰ. Nō expectetis qz tpe istud acceptabile est. Dū lucem habetis nō ambuletis in tenebris. Qui ambulat in tenebris nescit quo vadat. Lux vera xpc est, q lucz in tenebris et illuīat omē hoīem veniente in hūc mūdū. Sit ergo filij lucis sitis et tenebre vos nō cōphendat. Ad ipm accedentes lapidē vivū ab hoībȝ q̄dē reprobatū a deo aūt electū ȝ ipi tamqͣ lapides vivi superedificamini. Et in oibȝ exhibeatis vosmetipos tamqͣ dei ministros in multa paciā in tribulacōibȝ in necessitatibꝰ in angustijs in plagis in carceribus in sedicōibȝ in laboribus in vigilijs in ieiunijs in castitate in sciēcia in longanimitate in suavitate in spū sco in caritate nō ficta in ūbo veritatis in virtute dei.

De mēdacio

Non ſit int' vos mēdaciū. Quia vir mēdax abhoīabil' est deo. Est n. deus veritas et veritati obstat mēdaciū. Omē fugiat' ūbū ociosū. De quolibȝ n. ūbo ocioso ȝ vano reddet deo racōz. Siliēcia diligite. Ubi ē multiloquiū ibi frequēt' mēdaciū. Ubi mēdaciū ibi periurū. Sermo indicat qual' ē hō. In ore sacerdotis ul' monachi nullū unqͣ ſit ūbū in q° nō ſonet xpi nō. Semp divina rumient legē. Beatꝰ enī qui in lege dni meditat' die ac nocte nō abiens in cōsilio impiorꝫ neqȝ in via pctōꝫ ſtit tāqͣ lignū plantatū secꝰ decursꝰ aquarꝫ cuiꝰ folia nō decident ſȝ dabit fructū in tpe ſuo ȝ oīa quecūqȝ fecerit semp ꝓsperabūt'.

De mala sorte

Certe nil tantum nocet homini quam mala societas. Talem enim efficitur homo qualium societate fruitur. Unde cum agno lupus habitabit. Vir castus certe luxuriosi societatem auffugit. Porro quod impossibile puto virum diutius in bonis permanere operibus qui malorum assidua querit sede uti. Cum sancto psalmista vociferat: sanctus eris et cum viro innocente innocens eris et cum electo electus eris et cum peruerso peruerteris. Sicut enim mala nocet conuersacio ita bona prodest. Nullus potest comparari huic thezauro. Qui enim bona invenit societatem vitam invenit diuiciis affluit. Certe vera dicta: Perraro homo vel bonus vel malus efficitur nisi ob societatis causam. Homo velut cortata tabula in qua nichil pictum esse fore dicitur. Illud ergo quod a societate recipit usque ad senectutem retinet siue bonum siue malum sit. Melius cum iuvene iuvenis habitet. Ita ignis si apponatur igni calorem non extinguit sed enutrit. Semper vir qui delectat sapiencia se maiori etate et sapiencia sociis consociat. Alioquin si sibi similibus sociatur assidua societate de stulticia in stulticiam dilabetur.

Exhortacio ne quis iuret

Ante omnia autem filii mei nolite iurare neque per celum neque per terram neque per aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester est est, non non. Cuius ore frequens sonat iuramentum in ipso homine plaga e dei genito et dilecto. Sic non est quod iuro deum esse necesso. Preceptum enim dei prohibet. Vos assuatis nomine dei in vanum. Orationibus constate continuis. Multum valet frequens oratio et devota. Oratio hominem a terra subleuat ad celestia vehit et facit hominem cum deo loqui, graciam ab eo obtinet dummodo sit devota et mixta lacrimis. Multum valet oratio frequens compassa lacrimis ad promerendam divinam clementiam. Sicut exaudicionis beneficium obtinuit ezechias statim graciam a domino suis lacrimis et orationibus ut mutaret sententiam quam dixerat. Liberavit deus susannam a iudicio dire mortis propter orationem et lacrimas. Orationibus helye celum dedit pluviam quod clausum fuerat tribus annis et sex mensibus. Si quis eget beneficio petat a domino orationibus et lacrimis in fide nichil dubitantes, qui fidem enim veram habet ut granum sinapis quicquid petierit fiet statim. Unde dominus ad discipulos in omnibus qui tunc erant et nunc. Spes vestra et gaudium vestrum cogitacio vestra et omne desiderium vestrum sit semper deus quoniam ex ipso et in ipso et per ipsum sunt omnia in quo vivimus et per quem mouemur et sumus sine quo nichil possumus.

Ut mors non timeatur

Iam filii mei non multa loquar vobiscum. Venit enim hora ad quam natus sum, hac condicione huc veni ut expirem, numquam natus

Exhortacio ne quis iuret

fuisset si mori non debuisset. Eius christo non pepercit deus filio sed pro nobis omnibus fecit eum mori in cruce suscepit pro cuius morte mors nostra mortua est. Nemo enim vestrum sibi vivit vel moritur. Sive enim vivimus domino vivimus sive morimur domino morimur. Sive ergo vivimus sive morimur domini sumus. In hoc enim vocatur christus dominus vivorum et mortuorum. Et si christus mortuus est ergo non est servus maior domino suo. Ideo et nos moriemur. Si enim resurrexit habemus spem remissam quod et nos resurgemus. Et si christus sic resurrexit ut apostolus non moreretur ita et nos post resurrectionem nostram numquam moriemur sed semper cum ipso in gloria stabimus. Qui enim mortuus fuit christus vetus homo noster mortuus est ut destrueretur corpus peccati ut fieremus unum corpus cum illo. Ideo si resurrexit et nos resurgemus cum illo quia sumus membra eius. Si ait et christus non plus morietur et nos similiter. Scimus quidem dilectissimi filii mei si nunc moriemur credo quod redemptor meus vivit et in novissimo die de terra surrecturus sum et rursum circumdabor hac pelle mea et in ista propria carne videbo ipsum salvatorem. Quem visurus sum ego ipse qui nunc loquor quem hunc nunc cernitis morientem et non certe alius loco mei et isti proprii mei oculi quibus vos videos conspecturi sunt. Sed vos dilectissimi filii mei videte quomodo caute ambuletis non quasi insipientes sed ut sapientes et nolite secundum carnem ambulare quia si secundum carnem ambulaveritis moriemini, sed spiritu ambulantes facta carnis mortificantes nunc mecum exultate cantate et psallite. Abicite vestimenta luctus et tristicie, spargite cinerem de capite vestro, iubilate deo, psalmum dicite nomini eius, date gloriam laudi eius quia hunc vestrum transivi per ignem et aquam et eduxit me in refrigerium. Introibo in domum domini ut reddam vota mea de die in diem. Mutatio lucis mihi est mori quia vivere deinceps meum christus est. Certe terrestris domus huius habitationis dissolvitur ut alia succedat non manufacta habitatio eterna in celis. Certe quod mortale est vestimentum exuor ut eternum induar. Hucusque peregrinatus sum, iam redeo ad patriam. Certe bravium capio pro quo in agone cucurri. Certe portum attingo quem tanto desideravi desiderio. Certe de tenebris ad lucem, de periculis ad securitatem, de inopia ad divitias, de prelio ad victoriam, de tristicia ad gaudium, de servitute ad dominium, de temporali ad perpetuum, de fetore ad odorem suavissimum vado. Hic cecus sum et illuminor. Hic vulneratus et sanor. Hic contristatus sum et cetera.

letificor. Vt hic vivens et iam vere vivificor.

Imprecacio vite mundi et optacio mortis.

O vita mundi non vita sed mors, vita fallax, vita onusta suspiriis, imbecillis et umbratica, vita mendax, ut flores et statim arescis, vita pravas, vita terrens, vita fragilis, vita momentanea et caduca, que quanto magis crescis tanto magis decrescis, cum plus procedis plus ad mortem appropinquas. O vita plena laqueis, quot in mundo illaqueas, quot per te iam sustinent tormenta infernalia. Quam beatus qui tuas agnoscit fallacias, quam beatus qui de tuis non curat vanis blandiciis, quam beatissimus qui te bene privatus est. Melior est negociacio eius argento et auro primi purissimi fructus eius. O mors dulcis et iocunda, non es tu mors sed vita vera, largiris que fugas febres et vulnera, fames extinguis et sitim. O mors iustissima, pia bonis et malis aspera, humilias superbientes et potentem et exaltas humilem, per te pauperes saciantur cum avaris principibus. Cum malis das supplicium et iustis eternum premium. Veni soror mea, sponsa mea, amica mea, indica michi quem diligit anima mea, ostende michi unde michi, ubi pascat dominus meus, ubi cubet sponsus meus, ut dimittas me amplius vagari per devia huius tribulacionis mei. Surge stella mea, porrige michi manum, trahe me post te, paratum enim est cor meum et exurgam et post te curram in odore unguentorum tuorum donec introduxeris me in cellaria domini mei, ut exultem et gaudeam cum apparebo ante faciem suam et cantabo et psalmum dicam domino. Ecce tu pulchra es amica mea et amplius noli morari. Ecce omnes dies mei defecerunt et anni mei pertransierunt velut umbra. Converte aliquantulum super me, quia te in ventre exultavi et in te delectatus sum omnibus diebus vite mee. Suscipe me. Ita cum suscepisti dominum meum me salvasti, me vivificasti; iam respice in me, salvum fac me et libera me de aquis multis et de manu filiorum alienorum. Erue de carcere animam meam et reduc eam per graciam quam operata fuisti suscipiendo dominum meum. Unde expulsa sum per culpam quam perpetravit magnus genitor Adam. Veniam per te in ortum dilecti mei ut fructum pomorum suorum comedam. Defecerunt sicut fumus dies mei et caro mea iam sicut fenum aruit. Ecce iam venit tempus miserendi mei, noli tardare, accelera ut eripias me, quia amore langueo. Per te bona mors fructum recipiunt bonorum quos statim cognoscunt primum quam perdamus. Antequam venias de excepte cognoscimus. Cum veneris per te videbimus eum sicuti est. Nigra es sed formosa, pulchra es et decora, favus distillans labia tua. Terribilis es et quis resistet tibi, terribilis es apud reges terre, auferens spiritum principum. Nota humilibus facis virtute.

Impracio vite mundi et optatio mortis

tua. Tu confregisti cornua peccatorum et exaltasti cornua iustorum. Illuxerunt choruscaciones tue orbi terre, vidit et commota est terra. Spes mea dulcissime pater et anima mea ianuas vite quas aperire michi promisisti. Tu iussisti tu domino meo ut iam sit in pace locus meus et habitacio mea in syon. Despolia me hac mortalitate mea quam fero ut induam me vestimentis leticie. Anima mea liquefacta est ut inuenire possim dilectum meum quem in mundo quesiui et non inueni. Inuenerunt me in hac solitudine custodes qui circueunt ciuitatem, percusserunt me et vulnerauerunt me et tulerunt pallium meum custodes murorum. Percussus sum et humiliatus a voce malorum et dolorum. Tota die exprobrauerunt michi inimici mei loquentes aduersum me lingua dolosa et sermonibus odii circumdantes me et expugnantes me gratis. Posuerunt aduersum me mala pro bonis et odium pro dilectione mea, ergo iam bona mors propera. Confringe cornu arcuum scutum gladium et bellum. Ecce in morais iam defecit paulisper spiritus meus propter multitudinem dolorum meorum. Sed iam consolaciones tue letificent animam meam. Hodie vocem meam audies, noli obturare cor tuum. Quando veniam et apparebo ante faciem dei ut inhabitem in domo sua in longitudine dierum. Fuerunt michi in miseria huius vite panes die ac nocte labores, continue afflicciones, erumpne, fames, sitis, ieiunia, vigilie, temptaciones et pestilencie. Audi gemitus gemitus vinculati, solue colligaciones meas. Suscipe filium hunc famelicum in regione aliena et redde eum patri suo. Suscipe vlceribus plenum et colloca eum in sinu abrahe patriarche. Fac me intrare in vineam domini sabaoth ut non stem hic ociosus. Suscipe me de via iniquitatis et deduc me in via eterna. Educ me de tenebris et umbra mortis. Disrumpe vincula, solue compeditum, illumina cecum, erige elisum, custodi aduenam et pupillum. Sedent in tenebris et habitant in regione umbre mortis. Emitte lumen tuum, illumina me ut numquam amplius obdormiam in morte.

Alloquitur eum discipuli

Hec et hiis similia prosequente sanctissimo viro domino Eustachio creuit meror et tristicia in quibus nemo poterat se a lacrimis continere. Sed omnium vna erat vox plangencium: Quid sine te faciemus? Pater, vineam istam ex egipto transtulisti et plantasti eam, vt quid auertis faciem tuam ab ea? In lumine vultus tui ambulabamus, gloria virtutis nostre tu eras. Heu quid sine te amplius faciemus? Tu pater, tu doctor et refugium, tu exemplar innocencie. Utinam nobis tecum mori liceat. Iam ad nichilum redacti erimus. Sicut oues erimus sine pastore, ad nichilum deueniemus velut aqua decurrens; non est qui consoletur nos; fient filii tui orphani et famem pacientur ut canes circueuntes undique non te inuenient. Heu

alloquitur eum discipuli

q̄tu sup nos cecidit ignis nō te deserepp videbis sola Congregacō quid faciet fidelium sine te Cum dispsio erat hēticoꝝ tu interfector eoꝝ gladio oris tui tu eoꝝ malleꝰ et securis conterens eoꝝ dētes. in ore ipoꝝ molas leonum cōfringes et deduces eos i puteū interitꝰ gaudebūt nc et exultabūt et hūiliabūt ppl'm tuū et hereditatē tuā vexabūt Captabāt in aīam iusti et sanguinē innocētē cōdēpnabūt Quare dederūt igni sctuariū dei et veritatem fidei lacerabūt

Cōsolacō ad discipulos et ammonicō.

Qui cū ille motꝰ hijs verbis aliq̄ntulū lacrimatꝰ, vt totꝰ sp̄s in dn̄o īme visceribꝰ affluebat quasi ad eos hac tantū flebilibꝰ voce r̄ndit Ergo boni milites xp̄i Confidate i dn̄o et i potēcia v'tutis eiꝰ nolite timē grex mī adeo animā si pccabitis i eū Est enī ipe piꝰ et misericors et nullū deserit sperantē in se Estote nūc cōfortati ī dn̄o et dilecti eiꝰ Si at vos derelinquo dn̄s vos nōne recipiet Ipe enī vos lege cōstituet i via sua diriget vos i semita rectā et nō tradet vos i aīas psequēciū vos Velit ergo agite et cōfortet cor vr̄m et sustinete dn̄m Est enī deꝰ in celo piꝰ et misericors qui suos mille modis scit liberare famulos Nō turbetur cor vr̄m neqȝ formidet Sperate i dn̄o et effundite corā illo corda vr̄a quia ipe erit adiutor vr̄ Si em abieo ut iterū me videbitis et gaudebitis ipi quia nō multū post hos dies quo ego vado et vos poteritis venire Et ubi ego ero et vos eritis i gaudio qđ nēo tollet a vobis Mementote filij carissimi quō post mortē moysi deus elegit Josue i ducē et p̄tectorē ppl'o suo Et elevato helya p turbinē i curru igneo i celū fecit helizeū i pplo suo pphetā i quo duplex requievit sp̄s helie Nunquid nūc exinanita ē manꝰ dn̄i aut oblitꝰ ē deꝰ misereri aut cōtinebit i ira mīas suas Dn̄s est pars hereditatis vr̄e et calicis vr̄i et ipe restituet vobis hereditatē vr̄am Suscitabit nāqȝ ex vobis aliud pastorē cui dabit vbū evāgelizādi et ille ingredietur in macla et spabit iusticia Et rogo deū meū qui eduxit et reduxit me p volūtate sua vt sicut i me fuit spūs ad obediēdū p̄ceptis suis q' i isto quē vobis mittet paraclito et pastore fiat duplex Cum eusebiū filiū meū pdilcissimū habebitis cū vobiscū et ipm tamquā me audietis Ipe enī erit vobis i precium Et vos tamquā filij obediētes ei i caritate cū omī humilitate et masuetudie et cū dī paciencia Sic quod i vobis fuerit veritatis respectibꝰ ad eū Obsecro vos ut solliciti sitis servare vnitatē spūs i vīnculo pacis vnū corpꝰ et vnꝰ spūs sicut vocati estis i vna spe vocacionis vr̄e Vnꝰ est deꝰ et pr̄ oīm ih̄us xp̄i Cum soli i vna sitis vīnetes fr̄nitate plate cupitis Eociꝰ estote imitatores sicut

Cōsolacō ad discipulos et aīacō

filij carissimi et ambulate in dilectione sicut et ipse dilexit vos et tradidit semetipsum pro nobis ut nos redimeret et faceret vos sibi acceptabiles sectatores bonorum operum. Omnium autem vestrum det ipse graciam secundum mensuram donacionis sue. Det nobis de rore spiritus sancti habunde ut habeat cor ad colendum eum. Adaperiat cor vestrum in lege sua et in preceptis suis ut cognoscatis eum et faciatis eius voluntatem nec vos unquam deserat.

Exhortacio ad Eusebium

Age nunc fili mi Eusebi consurge consurge induere fortitudine. Exemplum sanctitatis esto sanctis ne emuleris eum ut nequiter facias. Salus tua deus in perpetuum erit et iusticia non deficiat. Humilior sis omnibus, leuaberis in celis. Ante oculos tuos lex dei semper sit in corde tuo. Noli timere opprobrium hominum et blasphemias eorum ne metuas. Si sperabis in domino assumes fortitudinem et venient tibi penne ut aquile et volabis et non deficies. Universa legis domini secure loquere omnibus. Ne timeas a facie hominum quia cum illis pro te est dominus cum quibus est veritas. Defenditur cum illis in fovea et in vinculis non derelinquet eos sed a seductoribus tuetur illos et est illis adiutor et protector in tempore tribulacionis. Certe facile tenet mortem hanc immo ut plus dicam odit hanc vitam qui se bene agere cernit. Ecce constituo te super societatem istam ut evellas et destruas et dissipes et disperdas et edifices et plantes. Oportet enim te esse irreprehensibilem. Potest male alios corrigere qui potest que corrigit dicere et tu similiter facias. Tibi animo maioribus erit labor sed maius premium. Esto sobrius prudens et pudicus hospitalis et doctor. Nemini violenciam facito sed omnes equaliter dilige et tanto plus quanto melior est. Non sis persecutor sed modestus non litigiosus vel cupidus. Tu enim predica oportune verbum dei. Omnis scriptura divinitus inspirata est utilis ad docendum. Adequare verba que predicas operibus valet enim huiusmodi predicacio et doctrina ad illuminandum ad arguendum ad corripiendum et ad erudiendum in iusticia ut perfectus sit audiens et in omni bono opere instructus. Est enim Ihesus Christus in celo sedens ad dexteram virtutis dei revelans misteria et docens homines scienciam. In omnibus fili dilectissime te ipsum prebe exemplum bonorum operum in omni caritate et bonitate. Nam a capite paciente totum debilitatur corpus. Ut ergo breviter te doceam facies omnia bona si timueris deum. Post hec meo reverendissimo Damaso portuensi episcopo scribes. Facies mei memoriam ut habeat me in oracionibus suis nec corrumpi dimittat opera que tanto labore contexui ab hominibus iniquis et dolosis a quibus sepe expugnatus sum a iuventute mea. Ecclesiam prudenter custodiat sciens quia mali erigent se illaqueantes animas simpliciorum quos conatus sum educere in viam veram loquentes in ore suo et gladium.

Exhortacio ad eusebium

habentes in labiis suis quam obmutui et silui a bonis et precatus sum in monumento dormiens. Sperabam enim in domino quia benignus est et non derelinquet fideles suos. Gaudium habeo enim magnum et consolatorem presumens de misericordia domini quia virum mirabilem et multe scientie et bonitatis augustinum yponensem episcopum, cui pro scientia et veritate redimitum post me relinquo, super quo multa fiducia habeo in christo ihesu sustentandi fidem vestram. Cui de me scribens hoc ipsum rogato ut tamquam fidelis pugnet miles ne veniant quod absit mala contra vos. Theodosio senatori et omnibus in christo fratribus me recommendetis. Osculo pacis dato suis fratribus pie ihesum invocavit ut eum digne susciperet.

Finitis hiis verbis vir fortissimus iocunda voce versus ad fratres inquit: Accedite huc ut tangam vos filii mei antequam a vobis recedam, ad quem appropinquantibus illis singulis brachiis ut potest melius poterat amplectens, cuilibet pacis osculum tribuit. Deinde voce mediocriter elevans vultu placido et iocundo extensis in celum manibus co usque qz ad dominum oculis gaudii lacrimis inundatis dixit:

Pie ihesu virtus mea, refugium meum, susceptor meus et liberator meus, laus mea in quem speravi, credidi et dilexi. Summa dulcedo, turris fortitudinis et spes mea a iuventute mea, voca me dux vite mee et ego respondebo tibi. Opus manuum tuarum quas tu de limo terre creator omnium formasti, quas ossibus et nervis compegisti, cui vitam et misericordiam mortales tribuisti, tue clementie porrige dexteram. Iube domine ne moreris quia tempus est ut pulvis in pulverem revertatur et spiritus redeat ad te salvatorem qui huc misisti illum. Aperi illi ianuas vite. Recordare quod pro me in ligno crucis tamquam latro pependisti, tu promisisti mihi quod eum reciperes. Nam dilectum tuum teneam te nec dimittam. Introduc me in domum tuam. Tu susceptor meus es et gloria mea et exaltas caput meum. Salus mea et benedictio mea, suscipe me misericors deus secundum multitudinem miserationum tuarum. Recordare latronem ad te clamantem in cruce morientem suscepisti, possideam te beatitudo sempiterna. Ceco in secus via clamanti Ihesu fili david miserere mei lumina tue visionis eterne illuminasti. O lux invisibilis qua carens thobias clamabat: Quale mihi gaudium cum in tenebris sedeo et lumen celi non video. O lux sine qua non veritas non est discretio non sapientia neque bonitas, illumina oculos meos ne umquam obdormiam in morte neque dicat inimicus meus prevalui adversus eum. Tedet animam meam vite mee, loquar in amaritudine anime mee. Egrotus sum, infirmata est in paupertate vita mea, ossa mea sicut in frixorio confrixa sunt, et ideo ad te curro medicum. Sana me domine et sanabor, salvum me fac et salvus ero

Osculo pacis dato suis fratribus pie ihesum invocavit ut eum digne susciperet et qui inte gfido nō erubescā. At quis ego sū pijssime deus ut tā audact' loquar adte peccator sū i pctis tot9 nat9 genit9 et educatus Cadauer putridu, vas fetidu esca vermiu. Heu m̄ dne qre m̄ Ecce victoria si pugnado meru vinces me qui sū mig q̄ stipla an facie venti. dimitte oia pctā mea et erige de stercore pauperē. Certe dne s plag dica. Nō debs me revertente adte fugare qz tu es deus meus. Caro tua de carne mea et ossa tua de ossibus meis ppt hoc nō relinquas prius dextera. Adhesisti me humanitati tue fcus ho et deus, qd prius eras pmanes i vna eadē q psona. Et hō quāeta arduū et icōpabile ppetrasti, nō ut cōfident' adte recurrē tanq ad frēz et ut tua in misericordit' gdonares dimitate. Erua ppt exurge adiuua me dne exurge z ne repellas me in fine. Sic cu9 desiderat ad fontes aqrz ita siciens aīa mea petit te fonte viuū ut hauriat aquas i gaudio de fontibus saluatoris, nesciat aplius. Qn veniet z apparebit an facie tua, Dne mi qn respicies restitues aiam mea a malefactis eorū et aleonibus vnica mea. Vtinā appederent' pctā mea qbus ira merui et calamitas quā patior i statera. Quasi arena maris hec grauior apparet. Nūc et si aplius

expectes, tribulacioz i veiam et dolore. Veni gaudiū spus mei ut delectita. Reuela m̄ via tua leticia cordis mei. Inueniate desideriū meū. Sic seruus gstolat' sine opibus suis et ego expecto te. Intrat postulacio mea i conspcū tuo dne ut fiat manus tua ut saluum me faciat. Ecce viro qui descendens ab Iericho qui captus alat'nibus volneratus sū semiuiuus relictus sū, tu pie samaritane recipe me p tam immis i vita mea z malucorda te fieri nō me cognoui. Ingratus fui tot bnficiorū tuorū nō ut debebat te laudaui forte multociens tamē veritate i corde meo cū pulsabas ad ostiū cordis mei pigr fui vt te reciperem venientem. Corpus putridū velud vmbra declinatus nimio dilexi afferi vbis vanis ob ignaui. Nres mea nō ppe fuit i testamento legis tue. Nō auti oclos meos ut nō aliqui videret vanitate, aures meas que ubis i vtilibus i quiui. Manus meas ad pximitate multociens nō extendi, pedibus ad iniqtate cucurri. Crud pla dica. aplata pedis vsz ad vtice capitis nō est i me sanitas. Certe, nisi in ligno crucis moriens me adiuuisses digna erat hitare i inferno aīa mea. Ergo pie ihu si ps tati pcij p me fudisti sanguinez tuū preciosū nō me refutes.

Ego sum ovis que erravi; require eam bone pastor et appone eam ovili tuo ut iustificeris in sermonibus tuis. Tu promisisti mihi quod quacumque hora peccator ingemuerit salvus erit; dolens fateor, iniquitates meas cognosco et delicta mea coram me sunt. Vere non sum dignus vocari filius tuus quia peccavi in celum et coram te. Auditui meo da gaudium et leticiam. Averte faciem tuam a peccatis meis, dele iniquitates meas secundum magnam misericordiam tuam. Ne proicias me a facie tua, non secundum peccata mea facias mihi neque secundum iniquitates meas retribuas mihi, sed adiuva me deus salutaris meus et propter honorem nominis tui libera me. Benigne fac in bona voluntate tua ut inhabitem in domo tua omnibus diebus vite mee, ut in secula seculi cum habitantibus in ea laudem te. Surge propera prope dilecte anime mee et noli considerare quod fusca et nigra a peccatis. Ostende illi faciem tuam. Sonet vox tua in auribus suis. Vox tua dulcis et facies tua decora. Ne avertas eam a me et ne declines in hac hora a servo tuo. Ne tradas me in animas persequentium me. Expecto te domine. Credo videre bona domini in terra viventium. Veni ergo dilecte mi, egrediamur in agrum videamusque si floruit vinea. Consummate placitum meum in gaudium in iubilum ad me ante tua accelera ut de hac lacrimarum et miseriarum valle eripias me.

Alloquitur suos discipulos de sua sepultura et corpore domini x

Hec ubi vir sanctissimus continuatis labellis et manibus in celum erectis dixit, parumper siluit. Deinde fratres intuens dixit: Precipio vobis filii mei dilectissimi per virtutem et nomen domini Ihesu ut corpus meum cum dissolutum fuerit in terra prope presepe domini mei nudum sepeliatis, ut illud reddat terre quod veniens apportavit. Nudus in egressu sum, nudus revertar illuc. Societur terra terre. Non decet terram preciosis lapidibus. Appetit enim naturaliter suum simile quodlibet. Itero rogo vos domini mei, appareat corpus Christi, quatenus in suo lumine videam lumen, ut finaliter super me oculos suos det mihi intellectum et instruat me in via hac qua gradior.

Tunc quidam fratrum ad locum accedens sacratissimum corpus Ihesu Christi obtulit. Quod ubi vir domini videre potuit, nobis ei auxiliantibus prostravit se in terra protinus et voce et lacrimis quantum poterat clamans: Domine quis ego sum ut sim dignus quod sub tectum meum intres? Meruit hoc peccator ego? Certe domine non sum dignus. Numquid ego melior sum quam omnes fratres mei? Tu Moysi noluisti uno ictu oculi te monstrare. Cur te nunc tantum

Alloquitur suos discipulos de sua sepultura et corpore domini x humilias ut patiaris ad homines descendere publicari et perdere. Et non solum cum illo manducare vis sed te ipsum manducari ab illo iubes. Luxit ipse illum esse sacerdos elegis se vigorosis genibus flexis cum cubitis tenentibus magnis lacrimis et suspiriis et quam pluries pruriens partus sui dicens: Tu es deus meus et dominus meus qui pro me passus es, an forte alius? Certe tu es ille qui cum deus esses plus ante omnia tempora et sine principio genitus a deo patre eterna et investigabili generatione qui cum ipso patre et spiritu sancto es unus deus es permanens in idem quod eras et es intra virginis puelle corpusculum te clausisti factus homo sicut sum. Vere et deus et homo es. Tunc enim in virginali utero hominem suscepisti quod nec sine homine deus es nec sine deo homo, quoniam nec humanitas sit divinitas nec divinitas sit humanitas. Non sunt confuse nature quamvis sit una et eadem utriusque persona. Nonne es caro et sanguis meus? Vere sic. Famem habuisti, sitisti, flevisti, meas infirmitates habuisti ut ego. Sed tu item peccandi infirmitas et defectus non fuit ut in me. Non enim peccare potuisti ut ego. In te fuit corporaliter et omnis plenitudo gratie. Non enim tibi data fuit gratia ad mensuram. Tua enim anima statim cum unita fuit inseparabiliter divinitati omnia perfecte scivit et potuit que ipsa potest divinitas quoniam ad divinam naturam que utique eterno patri deo equalis es. Sed ob illa qua pro nostra assumpsisti redemptione humanitate mortuus es, nec cum eo aliquid in terris vituperium. Tu nempe ille es quem in Iordanis alveo baptizatum Iohanne vox patris paterna celitus intonuit: Hic inquiens est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui, ipsum audite. Et spiritus sanctus ut columba descendens te unum esse cum patre et eodem in substantia declaravit. Tu nempe bone Ihesu pro me crucis tam grande infortunio isto quod pro nobis in tuo corpore subisti supplicium ut morte quam meruit interea flagitiis et criminibus. Animas antiquorum quas dudum diabolica potestas inferis cavernis infernalibus mansionibus continebat recuperares, et tota humana natura quam corruperat in morte perpetua tuo cum ipsa pacificato patre ad vitam interminabilem tuo quem pro ipsa fudisti pretioso sanguine revocares. Cuius quidem vite die tertia resurgens etiam de illo in quo mortuus iacuisti baratro certitudinem firmissimam comprobasti. Tu nos quidem nostra solidata est fides et aucta spes ut sicut incorruptibilis impassibilis et immortalis resurrexisti ita similiter et nos resurgemus. Tu etiam bone et pie domine post tuam inenarrabilem et singularem resurrectionem post completos dies quibus experientia lucida indiciorum multiplicium te ab inferis vivum resurrexisse declarasti. Et ut nulla oriretur caligo ad celos cunctis cernentibus discipulis tua virtute propria ascendens mihi que iamdiu reserans paradisi ad dei.

patris omnipotentis dextera consedisti ubi sine fine sedes. Tu insuper bone Ihesu a deo constitutus iudex vivorum et mortuorum sicut in illo ascendisti die descendes reddere singulis secundum opera que fecerunt. Coram te certe tunc pavident reges. Omnis strata est condicio. Te tunc omnes timebunt qui te nunc contempnunt. Quid tunc tibi infelices homines qui nunc cum malefecerint gloriantur dicent, qui te iam omnia cernentem sentient, quibus nullum amplius erit remedium misericordie. Quid in tempore tuo potestatis omnia cernentis omnia et solum quod iustum est iudicantis facient miseri, qui totum suum in mundi vanitatibus et flagiciis amiserunt tempus, plus diviciis fallacibus quam tibi insistentes, plus filios et filias et mundi gloriam momentaneam quam te diligentes, cum tunc erga eos iratum cernent vultum, cum tam severam expectabunt sententiam, cum eos de minima quoque cogitatione et opera accusabit consciencia et demonum caterva et simul quelibet creatura, quod te deum offendendo offenderunt, cum videbunt statim cum fuerit sententia divulgata se ad perpetua tormenta, quibus et corpus et anima simul cruciabitur cum dyabolo sine fine, nullum nec in perpetuum refrigerium expectantes. Ve ve miseris qui te in isto tam brevi tempore vilissimis bonis temporalibus ebrii, que non solum inopiam non aufert suis possessoribus sed et ipsa sua faciunt indigentia negligentes in beluas rediguntur. Ve ve qui saltem hoc timore penarum et tua provocare iracundia non desinunt, si tuo nolunt amore ut tenentur.

Sed quomodo precipue Ihesu cuius tanta est magnificentia ut nulla queat explicare creatura, quem celi, mare et omnia que eius ambitu continentur capere non possunt. Cum tamen idem totus ubique locorum presens es, nec intus inclusus nec extra exclusus, idem in celo ad patris dexteram omnium supernorum civium beatitudo et gloria, qui tue celsitudinis speciem contemplantur, idem intra pugillo terram continens et concludens, idem in mari et in abissis ad nutum regens omnia et gubernans, idem in inferno potenter dominans, sub tanta panis brevitate contineris non particulariter sed integre et perfecte ac inseparabiliter. O ineffabilis admiratio omnium novitatum novitas. Oculis intus videtur albedo, sapore sentitur gustus, odor tenere olfactu, tactusque subtile reperit, sed auditus cordi reputat in te illa non fore accidentia. Sunt certe preter te sola existunt accidentia sine subiecto, quia non ut humanis videtur sensibus panis es, sed totus verus Ihesus integer sicut in celo ad patris dexteram resides deus et homo. Tu es panis vite qui de celo descendisti dans te sumentibus digne vitam, non sicut manna quod in deserto Moyses pluit patribus, de quo eos qui manducaverunt mortui sunt. Certe qui te digne

sumit quāq̄ morte corpali-
aīa a corpe separetᶻ nō mo-
rietᶻ tn̄ ineternū qz nō illa
separacio mors ē sz de morte
ad vitā transit9 Vn̄ q̄ digne
te manducat ī mūdo moriēs
tecū eterne viuere īcipit. P-
ciosa mors illa ē ante
quā hoīes pcc̄is mortui sūt
viuere īcipiūt. Tu panis an-
gelorū tua visione anglos
reficis et glorificas. Tu esca
es aīe nō corporis ī pinguas
mētē nō ventrē. Tu itē
nō ī pinguarᶻ ɔtutib9 nimis
eger iaz ī plagiis. Tu te
manducātē ut eodē īte
rius sinitas ut tui pticipacōe
efficiatᶻ de9 nec tu ī illum
trāsmutaris veluti alia cor-
porea sūt esca. Heu ve te ī-
digne sumētib9. Certe ad
suā penā et reatū te iterū
crucifigūt nō qꝛ te diuidi-
cet illa manducacō quia im-
passibilis et imortalis oīno
es. Heu mi dn̄e quid dicā. Ecce
hodie sacerdotes te comedūt
ī altari ut carnes pecudū
et volucrū vino pergūt. Nocte
mulierū fruūtᶻ actu turpissimo
et te mane masticādo ɔme-
dūt. Ubi dn̄e latitas dor-
mis ne an vigilas. Est
tibi hoc acceptū sacrificiū.
Est hec oblacō quā eligis.
Respondebis ptēs corde de ce-
lo et de sede maiestatis
tue. Vere si hō velles sacri-
ficiū et libamē et mēdacis
filios et pccōrū copulas. Certe
dn̄e si ita sit quod p eis lo-
cut9 es p phetā si iustꝰ so-
lū supplicatorib9 presto es.
Et si tibi placz equitatib9 hoc
tale ē īpediēs sacrificiū

ne fiat quāquā in se et natura
sui sacrificiū bonū sit nec
possit violari malis sacer-
dotib9 qz malicia nō di-
minuat sacrificiū. Unde hu-
mōi sacrificiū sit ad sacerdotis
iudiciū et dampnatorē nec
p quib9 sit pdest ymo ut
verissime dicitᶻ. Cui vita
sacerdotis agnoscit et eū ipse
celebrare sciat sit eius
pcti ɔsortis nō et pene
pticeps. O magnū et īscru-
tabile misteriū panis acci-
dencia frangitᶻ p partes et tu
ī qlibz pmanes pticula to-
tus et integer sicut
eras antea. O humanorū
illusio sensuū frangi illa
q̄ humanis sensib9 ēē videntᶻ
accidencia et tu nō frangeris
nō corrumperis. Tu te den-
tes videntᶻ masticare velu-
ti male pane et tu nunquā
masticaris. O nobile cōui-
uiū ī quo sub panis et vini
specie tot9 ēē dc̄ de9 et ho-
minis et ita tot9 ī panis spe-
cie et ī qlibz eius pticula et
ī vini spē et ī qualibz gut-
ta sic in panis tot9 et vi-
ni specie sl' Ita tot9 pfc9
et integer sb panis specie
et sb qualibz quātūcūqz minima
quātitate pticla. Et ide tot9
ī vini specie et ī qlibz quātacūqz
gutta pmanet. O esca sa-
cratissima quā vē ɔmedes
de9 efficiarᶻ. Ego dixi
dii estis et filii excelsi oēs
liberatᶻ a malis impletᶻ
bonis et imortalis ī dubitatᶻ
efficitᶻ. O sacra mēa pe-
regrinacōis viaticū quod dehō
neqz sceto pueni ad ce-
lestē ihrlm corporaliū pa-
tres nr̄i in deserto mana

comedantes non pervenerunt ad terram promissionis. Qui in virtute comedit in tua fortitudine ambulabit ad montem dei oreb. O comestio delicatissima in qua omnis saporis et odoris et suavitas, omne delectamentum, omnis medicina, omnis sustentacio et omnis requies a labore nec non et omne quod desiderari potest. Tu vita es qua omnis vivit creatura et sine qua moritur. Tu certe vita es vitalis dulcis et amabilis atque iocunda. Odoris tui suavitas egros recreat et debiles quos tuus facit sapor salubres et fortissimos. Tu lux illa incomprehensibilis que omnem illuminas hominem venientem in hunc mundum. Tua enim domine est omnis potencia; tibi omne regnum ante te curvabit se genu. Omnia quecumque vis facis in celo et in terra et in mari et in abissis. Tue nil est quod possit resistere voluntati. Omnia te operante et per te sunt omnia et sine te nichil. Ergo fidelis anima gaude epulare, ne moreris hijs pasti delicijs, ne pigriteris hoc frui convivio in quo non carnes hircorum aut thaurorum ut olim in lege sed salvatoris tui corpus sumendum proponitur. O signum dilectionis inopiabile ut idem sit dator quod datum et donator est ipsum donum. Quam magna dulcedo tua domine quam abscondisti timentibus te et perfecisti eam sperantibus in te. O ferculum excellentissimum venerandum colendum adorandum glorificandum amplectendum omnibus extollendum laudibus exaltandum cunctis preconijs firmiter in cordis visceribus retinendum et perpetuis temporibus anime alligandum. Cecidit homo per cibum ligni vetiti ad miseriam, per te relevatur ad eternam gloriam. Tu certe in rectis et eruditis habitas cogitacionibus. Tu misereris arrogantem et superbum detestaris divitem, eum dimittes inanem et vacuum ac de te famelicum. Tu pauperem inspiras et humilem omnibus eos implens divicijs tue domus ubertate facias. Inte et per te est verum iudicium et equitas, tecum prudencia et fortitudo et omnis victoria; per te sancti regnant in celestibus, per te doctores predicant, per te iusti contra hostes vincunt, dimicant. De superbum potentem deponis de sede, exaltando humilem. Tecum sunt omnes divicie, te diligentes diligis. Qui ad te primo corde vigilat te inveniet quia cum simplicibus et rectis corde graderis. Tu solus ante omne principium omnium eras et finis et principium. Tu solus sine tempore eterne a deo pregenitus. Quam beati qui te diligunt qui aliud preter te non desiderant. Qui de te assidue cogitant. Qui te digne comedunt quia tecum manentes vias tuas omni tempore custodiunt. Certe qui te inveniunt vitam inveniunt et hauriunt salutem interminabilem. O esca mirabilis ac stupenda delectabilis ac iocunda, tutissima ac super omnia optanda in qua tot sunt innovata signa et mirabilia immutata in qua omne habet delectamentum et ad omne gratiarum profusus est incrementum. O singularis et inaudita tua liberalitas. O tua superhabundantissima ac prodiga largitas, ut tui neminem exortem facias nisi ad te venire contempnat. Si quis ergo parvulus est servorum ad te veniat et te quemadmodum debet fiat magnus, et reliquens senilitatem infantie per viam ambulabit prudentie. Si quis debilis est ad te declinet et protinus fiet fortis. Si quis infirmus sanabitur. Si quis mortuus est si audire voluerit vitam interminabilem apprehendet. Sed qui magnus est et fortis nec hic te desperat, nam semper habundanter inde inveniet quo pascatur. Nemo etenim sine te vivere potest ad momentum. Tu solus vitam das omnibus creaturis. Ideo defecit cor meum et caro mea, deus cordis mei et pars mea deus in secula. Nunc te solum delectatur cor meum, in te exultat anima mea, tibi soli adherere cupit mens mea, quoniam qui elongant se a te peribunt. Tu autem domine ne longe facias auxilium tuum a me, sed tuam ad me inclina aurem misericordie. Te edat pauper et inops et satietur, et tunc vivet cor, laudabit te. O lux invisibilis et inextinguibilis et dia vere illuminans, ceco huic secus viam miserere mei fili David clamanti visum tribue quo te videat. Porrige ergo domine huic manum, esto protector ut sis michi in adiutorium et in locum refugii, ut salvum me facias. Et si ambulem in medio umbre mortis non timebo mala quoniam tu mecum es. Mortuus en pie Ihesu iaceo, exurge, resuscita me et confitebor tibi. Eger et infirmus sum, in nulla est amplius in carne sanitas. Medicus es, sana me. Nudus affligor frigore, dives es, indue me. Fame in hac solitudine pereuntibus es, sacia me. O dulcosa salubre poculum es, me inebria. Infixus sum in limo profundi et non est substantia. Veni in altitudinem maris et tempestas dimersit me. Laboravi clamans, rauce facte sunt fauces mee. Intraverunt aque usque ad animam meam. Educ me de laqueo isto. Protector meus, gubernator meus, firmamentum meum et refugium meum, dux meus, rex meus et deus meus, in cuius commendo spiritum manibus, quem in crucis stipite redemisti, cui vitam et imaginem tribuisti. Respice domine humilitatem meam, ne concludas me in manibus inimici. Hodie tecum ingrediar in locum tabernaculi admirabilis, ut inhabitem in domo tua in longitudine dierum in secula seculorum.

Hijs finitis vir domini gloriosus sacrum domini corpus suscipiens ad terram supinus redditur. Deinde manus in modum crucis supra pectus tenens Symeonis prophete vaticinium scilicet Nunc dimittis decantavit. Quo finito subito cunctis qui aderant cernentibus tanta in loco in quo iacebat divinitus lux effulsit ut instar solis radii splendore quorumlibet vibraret oculos, ne posset morientem virum gloriosum.

aliqualiter intueri. Vna
quidem luce ad horam perma-
nente circumstancium quidam ag-
men angelicum ibidem viderunt
undique discurrencium uti scin-
tille in arundineto solent.
Quidam vero angelos non vi-
derunt sed vocem lapsam celitus
audierunt sic dicentem: Veni
dilecte mi, tempus est enim ut
mercedem accipias pro laboribus
quos mei causa viliter
supportasti. Quidam tamen nec
viderunt angelos nec hanc
audierunt vocem, sed tamen cum hiis
absoluto sermone illa finita
voce hec audierunt verba:
Ecce ad te venio pie Jhesu,
suscipe quem tuo comparasti
sanguine. Hec subito illa
lux disparuit et iam anima
sanctissima tamquam sol omnibus
virtutibus radians carnis re-
soluta sereno celorum regna
adiit gloriosa. In quibus iam
quasi luminare conspicuum re-
nitet et splendore infinite
beatitudinis et multorum chorus-
catione prodigiorum quia non potest
abscondi civitas supra mon-
tem posita, nec voluit deus
ut in morte ipsius lateret
sanctitas, cuius vita sanctitatis
causa fuerat et salutis to-
tius ecclesie militantis. Itaque
denique illa recedente sanc-
tissima anima odor subsecutus
est per dies non modicos ut
nulla forte talis recordetur
etas. Sed certe dignum erat
ut illius mellita odoris
principium claresceret inditio
qui ad unitatem fidei in te-
meritate membra fetida
suorum operum odore suo-
rum supra naturam. Fuerat
hiis diebus presbiter et dominus
huius transitus gloriosi dies erat
ultima in qua quidem et sui ad
Bethleem pius dux gloriam demon-
stravit et omnibus qui in ecclesie
domo habitant prebuit clarum
lumen. Hoc modo Cyrillo episcopo
transitum gloriosi domini Jeronimi ipse
dominus revelavit. Cum iam dicta
hora Cyrillus episcopus devotis
in sua cellula orationibus inhereret
sursum in spiritu raptus velut
in extasi factus subito quoddam
admirabile in quo vir sanctis-
simus ingrediebatur usque ad
celum mirabile et speciosissimum
vidit iter. Cuius tanta erat
pulchritudo et admiratio ut
sicut eodem pergimodo testante
cognovimus stupore velut
amens effectus huc illucque ad-
mirans sine paululum crede-
bat obstupuisse. In hac siquidem
mente positus in proprietate ele-
vavit oculos et ecce ange-
lorum maxima multitudo cum pie-
tate veniebat altissime me-
lodiarum et mellifluorum can-
tuum vocibus concinencium quorum
videbatur vocibus celum terra
et omnia que eorum continentur am-
bitu undique resonare. Prefere-
bat omnia singuli angelorum sin-
gulis manibus accensos cere-
os quorum claritas solis repel-
lebat lumen. Sed quid
addam? Ad maiorem admirationem
ad celos extensis Cyrillus ocu-
los non minore angelorum cer-
nit numero Christo sancti istius ob-
viam venientium. Cum rei
huius amoris expectat ad-
ventum. Interrogasset quidem quid
hoc esset, sed ita eum stupor
oppresserat quod quid dicere
nesciebat. Ac illo diucius
expectante gloriosa vidit
Jeronimum animam precedentibus

qui preibat angelis et sequebatur nimio decorata pulchritudine veniente ad cuius erat dexteram salvator cum ea pariter veniens. Que quidem in loco quo Cyrillus degebat quando dum fuisset et stans ei taliter est locuta: Agnoscis ne me? Ad quam ille: Minime quidem. Cuius enim es qui tanto celestis honoris emines? Et illa: De Ieronimo unquam fuit aliquid tibi cognitum? At ille: Certe quem nominas singulari affectu diligo caritatis. Sed queso ubi est ille? Et illa: Eius sum anima que gloriam iam obtineo quam sperabam. Ad meos perge filios et que vidisti nuncia, ut et aliis declarent et meo statui congaudeant quem elegi. Quibus omnibus sic finitis illa beata visio ab eius evanuit oculis, et fuit interim venerabilis pater Cyrillus ineffabili gaudio perhabundans, ita tamen quod per totam noctem illam non se a lacrimis potuit pre nimia leticia continere. Quam ergo mirabilis est dominus in sanctis suis, mirabilis in maiestate faciens prodigia. Dextera domini fecit virtutem, dextera domini exaltavit eum, nota faciens in populis virtutem eius. O divini amoris immensitas, divine largitatis affluencia. Quid enim isti suo potuit facere filio honoris et gracie et non fecit? Cuncta copiosa et in vita et in morte erga eum fuit munificencia. Dedit ei dominus claritatem eternam et nomine eterno hereditavit illum et fecit eum heredem gaudiorum supernorum in quibus permanebit in secula. Cui singularis honor et admiranda gloria excedens pene aliorum gloriam sanctorum et honorem. Ubi non solum illa sanctissima anima omnes celestes comitatur cohortes, sed ipse etiam Christus salvator. Nec enim sola in celo fulget in supernis dignitatibus illa beata anima, sed etiam corpus suum sacratissimum non cessat terris radiare miraculis. Ad cuius narracionem congruum est redire.

Defuncto namque ut dixi e vivo sanctissimo Ieronimo completo ij corpus illud tantis fragrans aromatibus custodientes, tota illa in oppone nocte ducentes cum eum in magnis sequitur per dampno quod cunctis obvenerat fletibus et pro gloria qua iam obtinuerat gaudiis vigilamus. Mane autem facto divinis peractis ut condecebat misteriis debitisque obsequiis honore debito consumatis in Bethlehem iuxta presepe in quo pro nobis propter deitatem eternam data ibidem natus virgine infans vagiit, corpus illud sacratissimum sacco tantum coopertum lintheo intra ut ordinaverat sepelimus. Quantis autem ipso die et etiam ad presens miraculis gloriosis mirificavit dominus sanctum suum et filium Ieronimum non foret enarrare sufficiens lingua carnis. Sed tamen aliqua de multis, ne nimis prolongetur sermo, referam.

Quidam a nativitate cecus in ipso sepulture sue die videndi beneficium corpus tangens sanctum obtinuit. Quidam etiam iuvenis surdo et muto sanctissimum corpus deosculanti proluto auris et lingue ligamine et loquendi et audiendi gratia concessa. Et tam dignum erat ut qui cecitatis vel lucis que corporis est tenebris obcecatos suis sanctissimis doctrinis et exemplis illuminaverat surdis quoque et mutis in divinis operibus vera exhiberet medela ut et divina intelligerent documenta et katholice fidei confiterentur rationes quas tenebat in die sui obitus gloriosi et cecis lumine tribuit corporale et surdis ac mutis concedit sanitatem. Quamplurimi ut asserunt qui viderunt a nephandis spiritibus obumbrati in loco quo sanctum quiescit corpus clamantibus diris vocibus demonibus sancte Dominice cur nos tam insequeris. Tu nos per flagellum crucisti et vinculis et vix mortuus sit mirabiliter liberati. Hereticus quidam cum predicatorum beatum Dominicum blasphemaret et eius sanctum dignum corpus intendendo diceret vilescere divina aliorum hereticorum formidine in ligni speciem est mutatus et cunctis qui aderant videntibus igneis celitus cum invasit et cum talibus combussit quod totus in cinere est conversus. Quid hec magna hereticorum multitudo cum tanta sue stultitie ad intendere experientia et ad veritatem sacre fidei tantis et tot apertis signorum indiciis tamquam confusa clamatibus precibus vocarent ad ipsius sacratissime et intemerate fidei lumen redierunt. Quid in plenum dicam que in generatione et generationem vix annunciare conspectu dei unde voluit ut magnificaret cum et colendum exhiberet universis. Quam magnus etiam esse consciens mirabilia cum non est filius suis opera sua. Magna magnalia dei quoque per mundum resonet universi. Cuius gloriam ampliat triplici fama in omnem terram, et ad extrema terrarum spacia rutilat sua lucida signa. Tanta tantorum miraculorum multitudine corroboretur intemerata fides. Quot enim infirmis in integra sanitate corporis reddit proportata enarrare procedet in immensum. Et tempus et vita et vires humane deficient si vellet omnia indagare que operatus est in diebus nostris quam auribus audimus nec est occultata a filiis hominum. Letetur itaque totus fidelium cetus et catholica leticie et exultationis decus concrepet alta voce quod ex eis processit stella micans in celi firmamento cuius fulgentes lucis radii eos dirigunt in celeste patriam adeundam. Cuius certe vita sacratissima est omnibus disciplina moderna sit sui omnibus fidelium instituta. Assint hodie sacre matris ecclesie et pro tanti filii recessu pie lacrime et pro tanta eius gloria in celestia leticie gaudium. Liceat ergo instar pie matris ei pias lamentationes impendere cum tanto se cernit privata filio viduata viro destituta pugile et capitaneo in ipsa palmite quem in agro fidei plantavit et coluit. Roni quod ipso imputetur filio tanto orbato patre si pro dolore dampni tam inestimabilis ea referam que non deceret. Sepe namque nimia cordis habundancia plura homo loquitur quam non vellet. Quid heu karissimi fratres et domini nunc vobis referam cum suspiriendo pergens ut si forte meum quem dira mors abstulit patrem communem invenire et non inveniens quem diligit anima mea cuius dolore langueo. Tedet animam meam vite mee quia ablata est a me vita mea et excussus sum sicut locusta et exaruit virtus mea et lumen oculorum meorum extinctum est. Quale nunc amplius erit gaudium in mundo cum lumen meum videre non possum. Obscuratus est enim sol meus et luna non stat in ordine suo. Omnibus cum lupis quid faciet pastoris privata munimine. Quomodo viget arbor radice detruncata. Quid heu dira fecisti mors. Cur patrem recipiens filium tam medicum et omnibus bonis exulem dimisisti. O mors crudelis non illi sed michi, et pene toti ecclesie cuius subripuisti adletham. Cur non distulisti eum tempore, quare aliquantulum non avertisti faciem tuam ab eo. Certus quod fecisti numquam non considerasti quem tam velociter a nobis subripuisti quia non sit in mundo ei similis in veritate et doctrina et sanctitate. Hic certe

princeps pacis iusticie dux doctor veritatis et equitatis. Armiger intemerate fidei contra hereticos bellator fortis cuius sagitta numquam abiit retrorsum nec declinavit clipeus in bello et eius numquam est aversa hasta. Incliti christianorum plebis flete quia cecidit dux noster. Vox in rama sonat. Tali filii recessu pie plorat ecclesia. Iam circumdabunt eam canes multi, et consilium malignancium obsedebit eam quia longe factus est ab ea auxiliator eius. Iam ad suam non aspicit defensorem. Iam tribulacio proxima est et non est qui adiuvet. Iam in sepulchro iacet protector. Solitus non certe surget adversus malignantes. Ideo clama in cilicio et planctu pia mater, indue viduitatis vestes tanto viduata filio. Heu vaticinabuntur pseudoprophete et prophetabunt visiones mendaces et fraudulentas divinaciones et seductiones sui cordis in nobis et certe non est qui resistat eis. Obturatus est enim fons vite et vena disparuit aquarum viventium. Et tu quid dices karissime pater Damiane ubi plus quam te diligebas. Commilito ubi tua noster itineris consolator doctor et ductor quo abiit tuus. Quando quo scribes ei. Et tuo sui commune karissime consilio velud abiectus a corpore membrorum. Scribe scribe queso ne pigriteris ut si tua corporis distantia exoptata careo visione saltem tua mihi assit memoria frequentibus tuis assiduis litteris graciosis. Teste deo in nullo vivencium ut in te mee spei firmam anchoram posui. Plora igitur deducant oculi tui lacrimas per diem et noctem quia defecit anchora tue spei. Aruit scribentis manus tamquam flos feni iam non erit tibi apostolus eius memoria. Vox eius tam suavis dulcis et iocunda que in fidelium ore erat mel dulcissimum siluit. Heu quale amisisti consolatorem et adiutorem. Certe iam in multitudine consiliorum tuorum defecisti. Non est qui panem frangat tibi vite. Extincta est lucerna in medio ecclesie micans ut non nobis sed sibi luceat non mundo sed celo splendeat. Quid dicam? Cui conquerar? Non in hoc mihi venit auxilium ut consoler. Certe ut intueor a domino factum est istud et ideo sibi dicam: Cur bone Ihesu tam velociter a tua sponsa quam in cruce moriens desponsasti tantum abstulisti filium protectorem et tutorem eius hostes belligeros, forte noluisti eum tecum. Certe domine non eo egebas ut ipsa bene ei quod dederas concessisti sed nobis orphanos reliquisti. Nec conqueror quod aliud quam iustum et equum feceris quia certe iam ipse merebatur sine imponere huius vite laboribus et tenuem esse sed doleo quod tantum incurrit dampnum ecclesia eo abeunte. Utinam eum redderes ut tua rursum stabiliret et defenderet ecclesiam velut prius. Quid bone domine deinceps facient filii iacentes esurientes sitientes famelici civitate ut canes non habentes qui eis panem frangat. Sunt oves errantes non habentes pastorem, discipuli sine doctore, ceci sine ductore. Heu proh pie Iohannes nostre sustentationis baculum ubi es? Quid faciet currus sine te dulcis auriga? Ubi cubas indica nobis. Cur es nunc terre sortitus qui in te nil voluisti fore terrenum? Bethlehem Bethlehem civitas Iuda que non minore de principibus ecclesie retines quem fecisti. Redde nobis quem retines preciosum. Sed et tu terra quomodo audes retinere honorem nostrum qui nil gessit terrenum nil carnale. Certe sua redoluit caro. Suspende et tu piissime Theodorice tua in salicibus organa. Vero pius cessit plectrum tui dilecti Ieronimi recordaris que amisisti. Tanta tibi denique insit doloris affectio quanta exstitit dilectio. Tanta sit lamentatio quantum dampnum, sed que possum mortalium explicare lingua quanta eo superstite adesset toti ecclesie utilitas? Quanta christianorum singulis salubritas? Quantum certamen quanta contra hereticos destructio ac dispersio? Hic etenim omnibus periculis affabilis erat et decorus in vita sua et ideo eius recessum singulis flere licet nec est qui se abscondere vel excusare possit. Ne igitur ne nimis protrahatur sermo ut breviter concludam quantum pro nostro dampno ad dolorem attinet ut quod ex illo proveniebat omnibus utilitas et exultatio explicari non potest ita dolor et lamentatio. Cesset igitur dolor abeat tristicia quibus tunc attingere non possumus quod velles. Et vere non solum nullum adhibet remedium dolori sed auget. Si preterea nostrum diligimus eius leticia gaudeamus. Non vere diligit qui sua tantum utilitate diligit. Scito et si per ea que nobis evenit utilitas doleas et per eis que recepit gaudia collectemur. Adsit ergo nobis hodie causa magne leticie. Cantet quilibet nostrum novum domino canticum. Honorifice iubilis vocibus mater ecclesia. In ympnis et confessionibus plaudet hodie plebs katholica. Undique iocunde christiana concio hodie certe obtinuit. Sed cum quod tanto estuabat desiderio hodie devictis hostibus securum obtinuit triumphum. Certe omnibus expletis laboribus requiem possidet sine fine. Iam non esuriet neque sitiet amplius neque cadet super illum sol neque ullus estus. Ablata est ab oculis eius omnis lacrima. Abiit enim luctus iam certe dolor sibi de cetero non est. Iam certe mercedem habet pro qua toto vite sue tempore laboravit. Consolemur ergo denique. Magnificentiam deo nostro quia dei perfecta sunt opera et omnes vie eius iudicia. Confiteamur domino et collaudemus deum salvatorem nostrum qui non dereliquit sperantes in se sed adiutorio et consolationibus quibus in agone huius vite miserrime cruciaverat illum sed adiutor et protector suus factus liberavit corpus suum a perditione a lingue iniquae et a laqueis operantium mendacium et eum sublimius collocavit infra patris mansiones. Ibi omne est gaudium omnis suavitas omne quod desiderari potest. Ubi felix et perfectio animarum post labores et erumpnas. Ubi dulcis sollempnitas angelorum. Ubi una societas et caritas omnium civium superiorum. Ibi certe nemini timor aut dolor contingit. Ibi nulla penitus agnoscitur angustia tribulatio aut adversitas. Nulla ibi infirmitas noscitur. Nec desiderio frauda(tur) desiderio. Procul ibi distat mors. Nulla ibi prius gloria expectatur incremento sed augmentum sed cum omnium universalis erit resurrectio mortuorum ubi tunc corpus cuiuslibet beatorum simul cum anima recipiet gloriam quam nunc sola possidet anima sine comparabili possidebit. Cum itaque angelorum vel hominum quanta sit minor particula gaudiorum et glorie que ibi sunt est sufficiens enarrare. Certius est intellectus ad hoc intelligendum idoneus quem neque oculus vidit neque auris audivit neque in cor hominis ascendit. Certe si hec quanta sint gaudia consideremus, terrena omnia vilia omni stercore apparebunt. Si hec temporalis vita illi comparetur quamlibet hominum extinguere quam citius poterit ardet ut illius capax efficiatur. Hec vita caduca et momentanea respectu illius mors potius est.

dicenda. Omnis mundi fallax et vana leticia, post hac carissima et omnibus sarcina. Hanc quippe sarcinam deponens Edmundus sanctissimus optimam illa elegit partem, que ab eo nullo tempore auferetur. Ergo gaudete exultate cantate et psallite, quia pater noster gloriosus navem plenam celestibus diviciis et insuper meritis iam in congruo in littore collocavit. Anchoram spei tranquilla iam in statione firmavit. Iam certe bravium obtinet, pro quo in agone huius seculi ab omnibus se illicitis abstinendo cucurrit. Iam victor de suis hostibus triumphavit, cum quibus scuto timoris domini munitus viriliter dimicavit. Iam denarium recepit, pro quo tanto labore in vinea sancte ecclesie laboravit. Iam talentum domino reddidit duplicatum, pro cuius mercede in gaudium domini meruit introire. Propter hoc gaudebo et cantabo dilecto patri meo canticum novum ut sit laus eius in ecclesia sanctorum. Iste dilectus pater meus candidus preciosissimus electus ex milibus in quo nulla est macula, pascitur inter lilia in vinea domini sabaoth. Iste flos campi et rosa nimio fragrans odore de orto nuper ecclesie in viridarium celi transplantatus. Iste cypressus in celi altitudinem se extollit, ad insulas longe divulgetur nomen suum ut sit eterna eius memoria in benediccione. Exultate igitur karissimi fratres et in domino letamini et laudate, quia dignum laudare dominum quia mirabilis est et se ipsius declarat sanctitas. Letentur omnes orbis, erubescant fallaces heretici et iam se nostrat ad nichilum devenisse. Certe non est mortuus ut estimant sui hostes, sed certe victor regnat in eternum. Iam certe refulget eius claritas per eterna palacia. Iam veteribus depositis armis fragilibus nova induit ac perpetua. Hodie undique festum sit in populo christiano leticia. Exultet precipua sancta mater ecclesia, cuius hodie gloriosus filius et cultor, amator et propugnator precipuus omnibus extirpatis hereticorum dogmatibus cum suis fallacibus auctoribus de agro fidei katholice et doctrinis sanctissimis et prefulgidis signis ac prodigiis ut sol relucet inter agmina beatorum. Vale igitur Edmunde gloriosissime. Nostri semper facies apud deum memoriam, ut tua valeamus piissima intercessione ab omnibus protegi nocivis et in futuro gaudia que iam tu possides adipisci. Amen.

Incipit epl'a Augg^ni ad Cyrillu Ihe'osolimitanu epm de magnificencia eximii doctoris Ieronimi psbri

Gloriosissimi xpiane fidei athlete sancte matris ecclie lapidis angularis i quo admodu firmata consistit Nunc vero in celesti gl'a sideris radiantis olim Ieronimi psbiteri laudes Venerabil pr Cyrille siledu no putas, aut lingua balbucientes puer ut viro pollutis labiis me fore locuturu veris Celi enarrat gla dei et oia que fecit dns cu i istis suis laudat Cu libere debz racional creatura a laude dei irracionali no silere Tacea aut loquar cu si tacea lapides clamare iubet Certe loquar et no silebo eximiu laudare Ieronimu licz in oibus idignus et isufficiens laudator existam Quia no est pulchra in ore peccatoris laus Tamen ab eiusdem laudibus minime cessabo Confirmet itaqz mag mea et lingua mea palato nō hereat qua certe magnus e iste vir scissimus mirabil. et metuendus sup omnes q' i circuitu nro sunt Magnus certe i vite excellentissime scitate Magnus i sapientie ineffabilis profunditate Magnus i maioris nunc gle quantitate Mirabil i prodigiis i suetis Metuendus ob sibi a dno tradita ptatem Cu magnus itaqz sit iste gloriosissimus Ieronimus i sue vite excellentissime scitate quo pate facit mea lingua cu pene cunctoru no sufficiant mortaliu lingue ut eius excellentia explicarent, liceat ergo dicere Alter hic samuel Alter hic Iohes bap^ta vite excellentissime scitate Helyas et Iohes heremite magnis cibo rum et vestium asperitatibus carne maceravert no minoris vite Ieronimus gloriosus heremita idem p quadriennium i heremo ferarz tm consors pstitit Cu iam grandeva ita annis ut Venerabilis Eusebii lre quas pdie recepi plenius et melius fatebat Et ut me etiam tu idem nosti, vinu et sicera aliqualit no gustavit Ab oi carniu z pisciu esu ita se abstinuit qd vix eu nominare volebat Coctu quid no nisi i ultima egritudie bis comedit Cilicino sacco carne veluti ethiopis maceratas desup pano vilissimo se tegebat Et tunc aliud n' terra nuq sentiit No nisi semel fructibus aut herbarz foliis seu radicibus pastus i die p9 vesperas se oronibus pces deo tempe usqz ad hora scdam noctis continue vigilabat Postmodu sopno fessus in terra dormiens usqz ad noctem media quiescebat Qua quide continue surgens hora laudibus et scripturis sacratissimis quibus tota radiat ecclia veluti lapidibus preciosis intentus usqz ad eandem hora pdurabat Ita lamentans flebat venialia pcta ut quis eu extimasset homicidiu incurrisse Ter i die continue carne duris verberibus flagellabat, ita qd ex eius corpore rivuli sanguinis effluebat Numqua vbu aliqd ociosu ut pestem.

maximam fugiebat. Ubi-
ocium nullum erat, quia aut sa-
cris lectionibus aut scribendo vel
docendo cunctos exercitabat.
Quid plura loquar? Hi-
storiarum scriptorum vitas perqui-
rere eo ut puto maiorem
neminem invenire. Et quia
super eius Samuelem novimus
fuisse, hunc Samuelem osten-
damus. Hic certe ille Samu-
el qui de vanis litterarum stu-
diis verborumque evocatus sa-
cre scripture ministerio depu-
tatur, in cuius vultus lumine di-
vina gratia influente utriusque
testamenti lumine vidimus,
in cuius brachii fortitudine
hereticorum pars maxima est
dispersa. Hic certe gloria virtutis
mire lucens utriusque testa-
menti ex hebreorum lingua
in grecam prius et latinam dis-
posuitque ipsum posterius in-
certum declarans enigmata et
obscura dubia et nodosa
separans officiorum serie cunc-
tis ecclesie ministris tota pe-
ne ecclesiam edificavit. Un-
de cum magnus appareat in sapi-
entie ineffabilis profunditate
liberales atque scientias ita
perfecte scivit quod relatione sum-
ma nullus sibi similis adhuc ap-
paret. De scripturis vero
sacris ut in multarum suarum
epistolarum quas ad me direxit
experientia didici, equalem
sibi neminem unquam novi.
Hebreorum, grecorum, cal-
deorum, persarum et medorum,
arabicorum et pene omnium
nacionum linguas et litteras
tamquam si fuisset in eis natus
et educatus scivit. Quid
plura dicam? Que ne Ieronimus
ignoravit in natura nullus homi-
num unquam scivit. Nec me ista ve-
nerabilis pater estimes dicere ut
te putem. Ieronimum vita et
virtutes prius me scire cum sibi
socius extiterim multo tempore.
Et testor deum quem ob tam in-
effabilis viri sanctitatem si vo-
luissem tacere non potuissem.
Confitetur mirabilia et sanctitatem
sua et ipsi celi in quibus mag-
nus maioris glorie quantitate
quam multi sanctorum habitat sine
fine. Nulli itaque dubium est
infra prius maiores ipsum
unam ex maioribus et sublimi-
oribus sedibus obtinere. Cum n-
go ibidem sint opera premiet
et iste pastoris pene vite
extiterit, clarum patet omni-
de maioribus et sublimioribus
celestis Iherusalem civibus fore.
Quod ut a nobis plenius et
certius credatur, in mundo pre-
cunctis quorum mira recordat-
etas valde mirabilis appa-
ret prodigiis insuetis et mi-
raculis infinitis, quos michi
aliquando venerabilis Eusebius
suis litteris declaravit. De ce-
teris vero prodigiis que cotti-
die ibidem mirabiliter fiunt ut
cotidie intelligo relationibus
plurimorum audiendo et audire
tibi ipsi pater karissime supplico
ut in brevi volumine quan-
tum potius vera et utilia in-
narrata colligas quam cuius fac-
tas addit eiusdem Ieronimi
sanctissimi devotione transmitte-
re non deneges. Sed ut me-
rita sanctissimi Ieronimi non la-
teat quid erga me divi-
na annuente clementia in
ipso sui obitus die accide-
rit enarrabo. Eodem
namque die et hora quo exutus

putredinis et immundicie carnis toga Jeronimus gloriosissimus vestimentum perpetue immortalitatis et inestimabilis leticie induit. Dum ipse in cella mea quiescens avide cogitarem qualis inesset animabus beatorum qui cum Christo gaudent glorie et leticie quantitas, cupiens in ex hac materia brevem componere tractatum precibus impulsus viri Severi quondam venerabilis Martini episcopi thuronensis discipuli, carta calamo pugillari que in manibus susceptis brevem volens scribere epistolam gloriosissimo Jeronimo destinandam ut quid ipse super hoc sentiret responderet. Sciebam enim in tam difficili questione a nullo alio vivente me posse evidencius edoceri. Cumque iam scribens salutacionis exordium Jeronimo prenotarem, ineffabile subito lumen nostris inusitatum temporibus, nostrisque minime linguis declarandum, cum ineffabili inauditaque odorum omnium fraglancia cellulam in qua stabam intravit hora iam completorii. Quo a me viso stupore ammiracioneque commotus animi et membrorum virtutes amisi. Nesciebam tunc quod dextera mirabilis dei exaltasset servum suum notas faciens in populis virtutes suas. Nesciebam et quod deus antiquis miseracionibus spiritum servum fidelem a carnis immundiciis dissolvisset et tam sublime ei in celo sedem preparasset. Nesciebam tunc investigabiles vias domini. Nesciebam thezauros infinite dei sapiencie et sciencie secreta et occulta dei iudicia non agnoscebam qui quos vult fuit sua infallibili sapiencia ad suam agnicionem venire. Quos autem vocat predestinat iustificat et beatificat prout determinit convenire. Itaque quia tales oculi mei numquam perspexerant lucem talem olfactus meus odorem non senserant tam novis tam inauditis miris obstupebam. Inter hec autem meis in me perstrepentibus cogitacionibus ex hoc esset de luce hec dicens verba vox emicuit: Augustine Augustine quid queris? Putas ne brevi inmittere vasculo mare totum, brevi includere pugillo terrarum orbem, celum firmare ne usitatos exerceat motus? Quod nec oculus ullius hominis videre potuit tuus videbit? Quod auris ulla per sonum hausit audiet tua? Quod cor humanum nullatenus intellexit nec eciam cogitavit, estimas te posse intelligere? Infinite vel quis erit finis? Immensa qua mensura metieris? Pocius totum mare in artissimo clauderetur vasculo, pocius terrarum orbem parvulus teneret pugillus, pocius a motu continuo celum desisteret quam gaudiorum et glorie quibus beatorum anime sine fine pociuntur minorem intelligeres particulam, nisi uti ego experiencia docearis. Desiste adhuc brevis temporis spacium impossibilia facere ne coneris donec tuus impleatur vite cursus. Hic non queras que non alibi nisi quo tam feliciter propero inveniri potest. Sic satage talia exercere opera ut per quem modum ibi que hic aliquid intelligere cupis totaliter ignotum habeas. Unde qui intrat nullatenus exprimunt. Ad hec ego pavide stupens admiratione tanta concussa pene amens, omni quasi vigore carens, his verbis aliqualem sumens audaciam, tremebunda voce dixi: Fas utinam mihi foret, quis tam felix es, tam gloriose, tam honorifice ad illa properas gaudia, qui tam dulcia eloquia gutturi meo facis non ambigere. At ille: Nomine meum queris. Ieronimi illius presbiteri, cui transmittendam epistolam scribere incepisti, sum anima, que hac in hora in Bethleem Iuda carnis onere deposito, Christo omnique celesti comitata cohorte, omni decorata pulchritudine, omni illustrata splendore, illo induta immortalitatis deaurato vestimento, circumamicta omnium bonorum et gaudiorum varietate, terrenorum omnium triumphatrix, omni dyademate coronata et omni felicitate et beatitudine vallata, tam gloriose tamque ineffabiliter pergo ad regna celorum, ibi sine fine mansura. Illius etiam demum tempus expecto glorie destinatum, scilicet augmentum, quo iterum corpore potiar glorificando et non morituro, scilicet gloriam quam sola nunc habeo habitura in illa scilicet universe carnis resurrectionis die. Cum ego aliquantulum animi in me collectis viribus pre gaudio alacrimis non cessabam sic respondi: Utinam vir eximie tuus mererer fieri pedisequus. Ergo quo tu famuli quamvis vilissimi quem dilexisti in mundo minima caritatis affectione recordaberis, ut tuis intercessionibus a peccatis emundatus, te gubernatore recto calle inoffenso pede preda, tuis defensionibus assiduis ab inimicorum omnium insidiationibus protegar, tuoque sancto ductu salutis attingam portum. Si placeret utinam voluntati tue aliqua mihi interrogati respondere. At illa: Sicut optas dicito, me omni voluntati responsuram scies. Velle inquam intelligere utrum beatorum anime quidquam velle possint quod obtinere negant. At illa: Unde Augustine novum est quod sanctorum anime ita in illa eterna gloria ideo sunt solidate et firmate quod nulla sibi inest alia voluntas nisi dei, quare nil aliud possunt velle nisi quod deus vult. Ideo quod volunt obtinere possunt. Item quicquid volunt deus et vult et adimplet. Neque quippe nostrum fraudantur suis desideriis, quia nil preter deum aliquis nostrum optat. Eundem quippe ut deum volumus, deum habemus; nostra propterea desideria sunt plenissime adimpleta. Loqui quidem pro hac me Cyrille illorum tempore presens suo que nunc glosa illa anima perscrutati patefecit in hac brevitatis epistola. Speros enim quod Bethleem ad tantas reliquias visitandas permittere dabo veniam non post multos annorum circulos ubi tuc gaudium et inspiratis tradidi videns perspicatis pluribus ita quod hora gloriosissima anima ibidem mecum manens trinitatis sanctissime unitatem et trinitatem unitatis filii a patre generationem spiritus sancti a patre et filio processionem. Angelicas ierarchias et ordines et corporum beatorum premium misteria beatarum etiam animarum felicitatem et alia utilia et grandia humanis intellectibus quam subtilia quam evidenter quam mirabiliter mihi patefecit audiendo; si omnium hominum linguis loquerer non explicare sermone. Deinde a meis oculis lux illa disparuit sed multis postmodum diebus ineffabilis odorum suavitas remansit. Ecce mirabilis ergo iste est faciens tot mirabilia tot et tanta hominibus inaudita prodigia. Ad ipsum ergo ore nostro clamemus et exultemus demusque gloriam laudi eius qui tam est dignus et omni laude nec sunt sufficientes eum laudare. Introivit enim in domo domini candidus et pulcherrimus ubi sine dubio de sublimioribus et preclarioribus glorie sedem obtinet.

Quod ut iterum clarius veritatis lumine pateat pluribus testibus quam uno testimonium quod supra diximus Severus vir doctrina et scientia pollens cum tribus aliis in ipsa die et hora obitus Iheronimi in Thuronensi civitate vidit mee addam visioni de quo quidem unde plurimis ipsemet ad me veniens fuit testis. Volens itaque deus ut sublimius Iheronimi gloriam mundo revelaret velut sanctitatis sublimis et pene cunctorum viventium excellentissima ne illi quos sanctitatis illius delectabat sequi vestigia habuisse eum primum ignorantes aliquem a sanctitatis deviaret tramite. Et ut etiam alii tot et tanta clarissimi cernentes premia illius sanctitatis et virtutis inhererent vestigiis. Minuit enim laborem ponderis premiorum spes. Die et hora qua idem gloriosus Iheronimus feliciter exspiravit clarigerenda sibi gloriam Severo et tribus aliis cum eo stantibus sic declaravit. Hora completorii die illo in domo sua Severus cum tribus viris katholicis quorum duo monasterii quidam venerabilis virtutum erat monachi in divinis degens locutionibus in celo in ethere tractatum suavissimorum auditorum ineffabilium et incredibilium infinitas repente audivit voces et organorum tympanorum et tocius simphonie et instrumentorum sonos quibus celum et terra et omnia ut sibi videbatur undique resonabant quorum suavitatibus eorum anime pene a corporibus exalabant. Stupefacti illico omnes illi elevantes oculos in celum totum ether et omnia que eorum continentur ambitu viderunt quandam lucem septies solis luce preclariorem clarescere ex qua omnium odorum aromata erumpebat. Hec illi tam miranda cernentes deum exorarunt pariter ut eos cur talia fierent non lateret. Quibus de celo vox veniens ista dixit: Nulla vos moveat admiratio, nil vobis videatur mirabile si talia et videtis et auditis. Hodie enim rex regum et dominus dominancium Christus dominus, experti de hoc nequam seculo animam gloriosissimi Jeronimi in Bethlehem inde commorantis, totus festivus obviam venit. Ut eam preciis tanto honorificencius tanto excellencius et sublimius ad sua introducat regna quanto preciis sublimioris vite meritis fulget. Hodie omnium angelorum ordines exultantes et talibus vocibus alternatim concinentes suum sociant dominum. Hodie omnium patriarcharum et prophetarum cetus. Hodie apostolorum et discipulorum chorus. Hodie omnes sancti martires. Hodie confessores. Hodie gloriosa dei genitrix sanctis omnibus comitata virginibus. Hodie omnium beatorum acies letabunde et festine suo occurrunt compatriote et civi. Hiis auditis vox pluit sed in luce et cantus et odor per horam per quemmodum perdurantes cessaverunt. Itaque liquet patet omnibus de sublimioribus et maioribus civibus fore quo et mirabile et magnum est et eciam metuendum super omnes pene sanctos ob sibi traditam potestatem. Nullus sit quidem dubium ita preclarum qui velit posse ipsum assequi sic prefectus sua voluntas divine maiestatis coheret. Nullus metate audacie putet ut fateor ipsum Johanne baptista quo testante salvatore nullus maior surrexit, petro et paulo et ceteris duodecim apostolis qui ab ipso Christo electi et sanctificati sunt, prestanciorem in gloria. Sed tamen et si prohibeat racio ipsum illis maiorem obtinere gloriam in celi regno aliquis audere dicere, tamen nullas video raciones cur sit nephas dicere equalem illis in gloria Jeronimum fore. Dummodo ille in vite sanctitate dissors non fuit, cum non sit personarum acceptor deus, sed singulorum merita discernens et reddens unicuique quod meruit. Absit si cuiquam videatur minorem Johanne et apostolis Jeronimum gloriam obtinere. Parum videatur minorem ipsum obtinere cum et si illis sanctitatis merita illius labores gravia illius scripture et verissime translacionibus veteris scilicet testamenti officiorum quoque ordinacionibus sancte ecclesie non solum presentibus sed eciam futuris prospiciunt et eternant. Paulo minorem fore nil ipsum ab eisdem in gloria discordare ut verum testor deum puto iudicabit. Porro ne aliquibus deridendi laqueum inire videar, dum Johanni et apostolis in sanctitate et gloria equalem esse Jeronimum gloriosissimum fateor, unum quod expertus sum non diu diebus quatuor in visione vidi enarrabo, ut veritas non lateat et ne quis me laudes et preconia credat vel amore carnali quo hoc amicitatis commune maioris deviat vel sane mentis impericia vel alia quacumque causa. Sed me hoc non abigat ab homine intellexisse minime sed per revelationem quam deus omnipotens qui suos exaltat servos et exaltando magnificat. Quarta presenti nocte michi ante cogitanti quas laudes quidve debite reverentie et magnificentie Jeronimi in brevi retexere epistola demonstravit hoc modo. Cum itaque ut dixi disponerem hac tibi epistolam scribere cogitare apta laudes magna invenire, hora adveniente noctis media me sompnus oppressit. Et ecce maxima michi affuit angelorum multitudo inter quos fulgentes plus infinito sole duo erant viri ita similes et uniformes ut nulla in eis videretur differentia qua alter ab altero differre posset, nisi quod tria serta ferebat alter in capite ex auro et lapidibus preciosis, alter vero duo. Hii candidissimis induti collobiis undique auro et gemmis contextis, tante erant pulchritudinis ut non valet quispiam ymaginari. Attendentes itaque illi ambo ipsi me conspiciendo paulisper steterunt. Deinde ille qui tria afferebat serta habens me verbis fuit allocutus: Cogitas Augustine quas debeas laudes de Jeronimo in veritate proferre, atque certe dum cogitans nondum nosti. Ecce huc ambo venimus ut eius tibi gloriam indicemus. Hic certe meus socius quem vides Jeronimus ipse est qui sicut equalis michi in vita et sanctitate fuit ita per omnia in gloria equalis est. et que possum et ipse potest et quod volo et ipse vult. Et sicut deum video et ipse videt et cognoscit et intelligit in quo divina vera et sanctorum omnium consistit beatitudo et gloria. Verum tamen maiorem vel minorem gloriam alter altero sanctorum non in quantum magis et minus divinam contemplatur speciem sive cognoscit. Certe nos duo in quantum plus illo ferimus aureolam martirii e quo vitam finivimus corporis. Quamvis et si in mundo ob labores et penas erumnas afflictiones verbera contumelias et cetera valde quamplura que ita pacifice pertulit ita gaudet propter deum ut in infirmitatibus exultaret verus martir et palmam martirii non amisit, tamen quod gladio vitam non finivit aureolam que in signum datur martirii talibus non habet. Certa nos duo alia que habemus aureole sunt que solum virginibus et doctoribus dantur ut ab aliis distinguantur. Ad hoc ut michi videbatur respondi. Quis enim es domine mi. Et ille Johannes inquit baptista sum qui huc ad te descendi ut nunciarem tibi Jeronimi gloriam quatenus ipsam gentibus nunties. Hoc enim noveris quod honor et reverentia que singulis sanctorum exhibetur ceteris omnibus exhibetur. Nec putes ut in celo sit aliqua invidia ut in mundo. Sicut enim in mundo quilibet homo ceteris preesse magis vellet quam subesse, ita in celo propter caritatem ineffabilem qua se invicem diligunt beate anime quilibet sanctorum ita alterius gloria gaudet sicut sua, quinetiam vellet quisque maior ut quisque minor sibi esset equalis et pene maior quam eius gloria esset sua.

Ita minor maioris gloria gaudet sicut eam haberet ymmo potius de sua si per hoc esse impetraret. Unde singulorum est gloria cunctorum et cunctorum est gloria singulorum. Hijs dictis societas omnis illa discessit. Expergefactus itaque a sompno tantos in me subito sensi caritatis ardores quantos in me nunquam senseram. Non deinceps hactenus aliquibus in me vel inuidie vel superbie siue arrogantie fuit appetitus vel cogitatio. Testis est enim deus qui omnia antequam fiant nouit quod deinde tantus in me extitit caritatis feruor quod plus alienis bonis gaudeo quam meis, plus affecto omnibus sanctis esse quam superiorem. Hec ideo dixerim non ut laudis acciperem famam sed ut hec quibus non placet vana fuisse scrupula quibus sepe de laudibus meis mira. Sepe etenim deus abscondita et magna per minima reserat. Magnificemus ergo dominum in isto suo, magnificemus opera sua quia perfecta sunt nec est in eis iniquitas. Ergo dominum Johannem communiter magnificemus qui in vita sua magnifice fecit et in morte sua magnificam recepit coronam. Propter magnus est in medio nostri et magnus et excelsus in vite excellentissime sanctitate, magnus sanctus et excelsus in sapientie ineffabilis profunditate. Magnus sanctus et precelsus in maiorum ac glorie quantitate. Mirabilis et gloriosus et laudabilis in prodigiis in visis inauditis et insuetis. Metuendus et colendus et venerandus ob sibi traditam a domino potestatem honorem et gloriam sempiternam. Magnificemus ergo obsecro eum nec taceamus quia maior est omni laude nostras faciamus in principio glorie sue laudes. Nec miretur hic si eum quem deus magnificauit et exaltauit nos magnificemus et laudemus nec homines pigeat venerari et colere quem deus voluit et venerari. Nec putet quispiam Johanni et apostolis in gloria et sanctitate equando, communiter Johannem et apostolis inferre iniuriam, quia ipsi illis potestate et gloria et sanctitate comparare si possent optaret. Gloria enim et beatitudo eius corporis est gloria et beatitudo, et corporis sua honor laus et reuerentia a nobis exhibita Johanni communis corporis singulis exhibetur, et que illis singillatim exhibetur Johanni communiter exhibetur. Si ergo cupis Johannem baptistam et apostolos venerari simul venerare illum quia ipsis potentia est equalis. Semoue igitur omni depulsa formidine Johannem baptistam communiter equalem et non minorem quam nullus maior ordine deuotione et reuerentia fateamur. Nam si minorem fatemur Johannis glorie derogamus et magis iniurias exercemus quam laudes. Huiusmodi mei imperiti sermonis opus quamquam insufficienter quamquam vilissime quamquam nichilominus deuote et reuerenter completum ad te venerabilis pater pro corde et magna animi deuoti affectione remisi, supplicans ut in tenuioli mei uberula que de mee imperitie pauperie in laudes eximij Johannis obtuli non deridendo sed caritate debita equanimiter tollerando legas, et quamvis debito deponi ad tanti viri laudes et mee imperitie et simplicitati et eius laudandi immense in maiestati. Nam certe s omnium mortalium lingue solum eius laudes promeret, huius debito satisfacere. Mei preterea venerabilis pater esto memor ut dum in illo steteris loco quo illud sacrum eximii Jeronimi cadaver quiescit eius me intercessionibus recommendes. Certum nullum dubium est quod ea que optat id Jeronimus poterit continuo obtinere. Non enim suo aliquis defraudatur desiderio. Amen.

Incipit epistola sancti Cyrilli Jherosolimitani episcopi ad beatum Augustinum doctorem eximium De miraculis beati Jeronimi.

Venerabili viro episcoporum eximio Augustino Yponensi presuli Cyrillus Jherosolimitanus pontifex et omnium sacerdotum infimus illius sequi vestigia cuius sanctitas radiare non cessat. Gloriosi sancti Jeronimi gloriosissimi cuius memoria est in benedictione in seculum seculi. Cui quantus sit et tu sicut bene nosti eius verissimis colloquiis et doctrinis de quo me velle disserere cum sim in toto corpore et indignus quasi reputo audaciam. Tamen quia tua me cogit dilectio ut tibi aliqua scribam de predignis operibus eius que per illum in diebus nostris fecit dominus ut eum celebrem in mundo faceret et cunctis hominibus gloriosum. Tantum tuis confisus orationibus opus aggrediar et breviloquio constringam de multis pauca. Gloriosum huius viri obitum missione quamvis mea nunc non et nuntiata tui temporis parte te nosse non ambigo. Nam vir utique reverendus et memorie oblivioni non dande Eusebius nobilis Cremonensis eius discipulus in quo magistri refulsit sanctitas et doctrina, cuius sapientiam et probitatem et excellentiam non ignoras qui post biennium a nostre mortalitatis miseria ereptus suum predilectissimum magistrum Jeronimum in celis prius est secutus ut nobis indicant eius crebra miracula de quibus etiam inferius aliqua pertractabo. Reverendo patri Damaso Portuensi episcopo et Theodonio Romanorum senatori eius fratri Beneo probissimo viro Eustochio sanctissime mulieri tibi et multis aliis quos singulatim nominari non esset necesse per suas litteras totius eius obitus seriem intimavit. Nam amplius ea que nosti recitare foret superfluum et dicendorum impedimentum. His ergo obmissis ad eiusdem que non cessat continue clara miracula noster stilus vertat ut tua possit devotio. Et primo ab Eusebio viro sanctissimo eiusdem Jeronimi sanctissimi discipulo sumat initium.

Post obitum gloriosi Jeronimi quedam heresis inter grecos secta surrexit que ad latinos usque devenit que suis nephandis intendebat rationibus probare quod anime beatorum usque ad universalis iudicii diem in quo corporibus iterum erunt coniungende de visione et cognitione divina in qua tota consistit beatitudo sanctorum privabantur. Nec dampnatorum similiter usque ad diem illum ullis cruciabantur penis. Quarum ratio talis erat: Sicut anima cum corpore meruit vel peccavit ita cum corpore premia recipit sive penas. Asserebant etiam illius secte nequissimi nullum

Incipit epistola sancti Cyrilli Jherosolimitani episcopi ad beatum Augustinum doctorem eximium de miraculis beati Jheronimi.

fore purgatorii locum in quo dia q non diu de suis partibus in mundo plena egisset penitentia purgaret. Prima quoque secta pestifera crebrescente tatque in nos dolor venit ut nos a plus piget vivere. Cum meis cunctis suffraganeis episcopis et aliis viris katholicis convocatis eis ieiunia et orationes indixi ut sua sic agitata fide divina nos puniret bonitas. Mira res et forte huic similis nunquam visa, tribus expletis diebus ieiuniorum et orationum subsequenti nocte gloriosus Ieronimus suo predilectissimo filio Eusebio coram oratoribus iacenti maiestate apparens, benigna quoque eum allocutione confortans ei dixit: In hac secta pestifera minime formidare cum sibi finis iam imponendus erat. Cui ille Eusebius nimio fulgente splendore ita ut in eum oculus humanus aspicere non valeret, inquit, qui de tanti sompno evigilans cum gaudio dulces per oculos fundens lacrimas ita ut vix voce formare posset, quantum poterat clamare cepit: Pater mi Ieronime es Et turba plures vicinas ait: Cur me deseris, cur mea proprietate spolias. Ite teneo te nec dimittam nisi sit tuo quem dilexisti filio condicere. Cui gloriosus Ieronimus: Non te in eternum fili dilectissime deseram, conforta te, vince. Nam die me sequeris et sis in gaudio permansurus sine fine. Et hoc Cyrillo cunctis quoque fratribus nuncia ut die crastina in presepe domini ubi meum quiescit corpus omnes in unum conveniant, tam katholici quam illius secte viri, et tu horum qui in hac sua urbe hac nocte defuncti cadavera in humata in loco quo meum est humatum corpus facies deportari, super quibus saccum quo utebar ponens, statim vite pristine reddita, hac radicitus heresim extirpabit. Cui valedicens gloriosus Ieronimus disparuit. Mane autem facto ad me quem Bethlehemitice erat venerabilis Eusebius veniens cuncta que viderat enarravit, quod immensas creatori gratias agens et Ieronimo glorioso, omnibus in predicto loco in quo nobis de intemerata virgine salvator natus est et ubi eius sanctissimi Ieronimi cadaver humatum est congregatis, predictorum defunctorum cadavera deferri feci. Quam mira erga homines dei miseratio et dispensatio, quot modis in se sperantes sit immense qualitatis et quot honoribus suos exaltat. Sanctos fiebat interea ab illius secte cultoribus derisio credentibus quod foret exinanita magna domini. Serte itaque omnium fidelium cetus et deo in voce exultationis psallat qui suscepimus misericordiam domini in medio templi sui. Accedens namque vir venerabilis Eusebius ad singulorum cadavera flexis genibus manibusque in celum extensis cunctis audientibus sic oravit: Deus cui nil impossibile nil grave in tue fortitudinis et virtutis, qui facis mirabilia magna solus et nullus in te sperancium spernis, nunc preces tuorum exaudi fidelium et ut tua quam dedisti fides intemerata inviolataque per secula maneat ac etiam ut hereticorum error appareat per merita et intercessionem gloriosi dilecti tui Ieronimi introduc in hec cadavera animas quas de ipsis egredi voluisti. Qua una oratione finita singula sacco quo super carnem gloriosus Ieronimus utebatur tangens cadavera protinus in ea vite spiritum introduxit. Tunc hominibus apertis oculis omnibus que vite signis ostensis sunt perfecte resuscitati et receperunt animarum beatorum gloriam et penas tam purgatorii quam inferni clara voce omnibus intimaverunt. Ita ut nisi per modum interrogati dixerunt, Ambrosius Ieronimus eas conduxerat seu in paradisum purgatorium et infernum ut quid ibi agebatur patefacerent. Unicuique sibique dixerat quod ad corpora rediret et de perpetratis peccatis agerent penitentiam, quia eodem die et hora qua venerabilis Eusebius migraturus erat et ipsi morituri erant ac, si bene agerent, cum eo gloriam adepturi. Sed et sic factum est ut inferius declarabo. Hinc ergo pacto multitudo maxima populorum tam fidelium quam et illius secte defunctorum qui ad tam grande concurrerat spectaculum tam eorum erroris iudicium et veritatis experimentum necnon et beati Ieronimi merita egregia cernentes magnis vocibus laudes immensas referunt creatori qui suos in se sperantes non deserit. Et sic Augustine karissime pius dominus naviculam sue fidei sacratissime in huius mundi mari eructuationibus malorum hominum fluctibus agitari permittit sed minime naufragari. Tu non quidem forti animo esto ac si velit agere non formides contra fidei persecutores magnanimiter dimicare. Sub umbra alarum tam pii patris quam suorum fidelium preces inefficaces esse non sinit dummodo tota spe et puro fiat animo. Non enim aliter nequeunt nostre non exaudiri preces, nisi cum in deo nostra non perfecte spes consistit vel quia petimus non petenda. Ad ipsum ergo dominum non tam ore sed toto corde clamemus dum affligimur et ipse qui dominatur in virtute sua et nos cotidie oculo respicit pietatis non permittet nos temptari supra id quod possumus. Sed ne nimis deviando a proposito meo gradiar ad incepta redeam et venerabilis Eusebii obitum complebo primo et virorum illorum trium supradictorum quos resuscitatos nosti migrationem scribens quia eadem sunt hora et die quo Eusebius de huius mundi valle miserie exempti, aliqua Ieronimi miracula de multis introducam.

Adveniente autem die quo venerabilis Eusebius a beato Ieronimo in visione qua superius fatus sum se migrare sciverat die tertio precedente languore febrium percussus valde se supra terram nigram in medio nudum deferri fecit a fratribus et singulos osculans fratres benigna eos consolatione confortavit et ut isto manerat proposito admonuit. Deinde saccum quo gloriosus induebatur Ieronimus deferri fecit et super se poni iussit. Ordinavit quoque se nudum instar gloriosi magistri extra ecclesiam in qua iacebat sancti Ieronimi cadaver sepeliri. Post hec communione sanctissimi corporis ihesu christi se muniens se domino et beato Ieronimo commendavit et sic per triduum locutione corporali quoque visione privatus cunctis astantibus alternatim fratribus psalterium passiones domini et alia sacra quamplurime legentibus iacuit. Durum quippe et cunctis hominibus in mundo degentibus formidabile hoc quod narro. Die autem quo mortuus erat per duas horas ante beate anime exitum venerabilis Eusebius tantas tribulationes cepit actus pati agere quod cunctos astantes mortifero pavore perterriti velut amentes in terra iacebat. Nam quandoque transversis oculis manibus strictis facie tribulata voce quasi dira qui sedebat clamabat: Non faciam non faciam. Mentiris mentiris. Post hec ad terram rediens faciem suam inclinabat in terra quantum poterat clamans: Adiuvate me fratres ne pereat. Tunc monachi videntes lacrimantes et trementes eum interrogare quid haberet pater. Ad quos ille: Non videtis demonum agmina que me debellare cupiunt? Et illi: Quid te facere volebant cum dicebas non faciam? Et ille: Conantur namque ut divini nominis blasphemus inveniar et ideo hoc me non facere acclamabam. Tunc illi: Quare pater faciem abscondebas in terra? Et ille: Ne eorum aspectum cernerem qui tam turpis et horribilis est quod omnes pene que in mundo sunt respectu eius nichil sunt. Inter hec verba actus pores viteras sic ad extremam horam usque devenit. Fratres autem qui astabant pavore et dolore perterriti velut mortui stabant quid facerent nescientes. Sed gloriosus in sanctis suis mirabilis deus in maiestate sua benignus et se timentibus misericors servos suos non dereliquit in tempore necessitatis. In extrema namque hora venerabili Eusebio pervenienti gloriosus Ieronimus apparuit eum benigne confortans. Cuius adventu statim illa demonum turba que infinita eius timore perterrita ab eo velut fumus evanuit ut plures testantur monachi qui propriis oculis dispensatione divina se hoc vidisse dicunt. Sed hoc magis approbatur nam omnibus circumastantes audierunt has ab Eusebio voces: Unde venis pater? Quare tantum moratus es? Quare post tuum filium non derelinquas? Cui subito cunctis audientibus alia vox respondit: Expecta fili, ne formides, quia te non deserere quem tantum diligo. Qua finita voce brevi inde decursa morula venerabilis Eusebius expiravit. Qua quidem hora et illi tres qui resuscitati sunt migraverunt et ut puto cum Eusebio ad eterna gaudia pervenerunt. Ita per omnes illos viginti dies quibus postquam ut nosti resuscitati sunt se in terra perpetua tradiderunt ut sine dubio eterna beatitudine perfruuntur. ¶ Silencio pretereundum nequaquam puto que ab eisdem tribus viris per illos dies quibus vixerunt didici. Continue toto hoc tempore cum aliquo eorum secreta vite illius quam post hanc brevem et momentaneam expectamus rimari cupiens a tertia hora scilicet diei durabam ad vesperam. Sed quoniam multa ab eisdem didicerim tamen ad presens brevitatis causa quedam solum referam, cetera vero alias ea dicturus obmittam. ¶ Quadam vice ad unum eorum me invisere contigit quem dire lacrimantem nec meis verbis consolacionem aliquam admittentem conspiciens tanti fletus causam ab eodem cepi perquirere. Cumque pluries de hoc a me interrogatus nec tamen ad interrogata responderet, tandem meis coactus importunitatibus sic respondit. Si que perdidi sicut expertus non ignorares tibi semper inesset fletus causa. Ad quem ego: Queso ut que vidisti edisseras. Tunc ille paulisper tacens dixit. Si quales credis penas et tormenta non solum dampnatorum sed eciam in purgatorio existentibus comparari. Ad quem ego: De istorum tormentis que verba potest proferri sentencia. Ut enim puto nimis quibus affligimur penis equari non possunt. Ad quod ille: Si omnes que in mundo sunt cogitari possent pene, tormenta et afflictiones minori quam illic habetur pene comparentur. Omnes que hic videntur pene et tormenta solacia erunt si comparentur minimi. Quilibet vivencium si illas experiencia nosset, peteret usque ad finem mundi omnibus hominibus simul sine remedio cruciari penis quas omnes homines ab Adam hucusque singillatim pertulerunt quam uno die in inferno sive purgatorio minori quam illic habetur pena torqueri. Et ideo si causam mei interrogas fletus timor penarum est que peccatoribus infertur dati. Scio namque me erga deum meum peccasse et ipsum iustum fore iudicem non dubito. Qua de re ne mireris si plango cum potius si non plangerem vehementer admirari debes. Sed potius admirare quare homines qui se mori non dubitant saltem aliorum experimento tanta hic securitate vivunt nec talas cogitant evadere penas. Ad hoc dolore tactus interius ita ut vix verba formare possem dixi: Heu quod audio. Sed queso in quo tormenta differunt infernalia ab hiis que sunt in purgatorio dicas. Et ille: Nichil inter se differunt quia eadem sunt magnitudinis pene purgatorii et inferni. Sed unum est quo differre possunt quia infernales finem non expectant sed augmentum scilicet in iudicii universalis die cum corpora ibidem cruciabuntur cum animabus. Et purgatorii sunt cum fine. Nam postquam expleta pena iam exempti gaudiis beatissimis perfruuntur. Ad hec ego sunt

omnib9 i pgatorio existetib9
equalia tormta ul diuisa
Ad hec ille diuisa qde in
aliqb9 maiora, aliqb9 uero
leniora iuxta magtudine
pctoru. Ita i patria ets btoru
omib9 aie glose diuina conte-
plant' pñciam in q° ois con-
sistit gla q'uis singli
tata habeat gaudia qn-
ta velle ul cogitare put-
ta gaudijs no sut pares
qz maiora hec sz ala pos-
sidet minora illa sz aia
iuxta opa q fecerut. Sed
si tibi aliqua dubitacio
existit ut scias posset i esse
diuisitas gaudioru quoru
causa e solu ipe deg i q°
nlla potuit vmq fore
dubitacio. Solucio sit patz
na cu diuina conteplacio
et cognicio sue itelligencia
sit tota merces et gla
i aliquo pt ee sicoru mi-
nor i alio uero maior. Quod
cto cu omib9 sit aie deu
sicuti e videat et cognos-
cat. Aliq mig videt et i-
telligit et sic sibi minor
est gla. Aliqua uo cla-
rius videt et sbtilius in-
telligit et sic maior pos-
sidet glaz. Cur ergo de il-
loru miseroru dapnatoru
penis dici pt. Cu em
omib9 aie dapnatoru in
vno consistat penaru loco
tn diuersis cruciat' penis
iuxta viciorum qlitates. Ta-
tu siquide differt int
xpianoru qui ibi torqnt'
penas et paganoru. Ut
paganoru cruciamta
respectu eoru q xpiani fu-
it et pctores sustinent sit qi

nulla qmq dino i effabilia
sint n' apimetib9 cogita-
bilia. Et dignu e Ita illi
sz xpiani graz dei i vacu-
u recepert n' poluert a
pctaris corrigi du vixert
sacris cotinue vociferantibus
scripturis quas pro nichilo pu-
tauerunt. Illi uero sz pagani no.
Cur ergo horribile mag
e qd dixi. Et vtina sedulo
mortaliu i sisteret metib9
vt ul tataru penaru ter-
rore a prauis cessaret si
nollet amore gle. Sz quo
q erga te pdie exeunte
aia pati e breuit i notes-
ce. Ad qd ille. Adveniente
mg mortis mee hora tata
i loco quo migratug iare
ba nephadoru affuit mlti-
tudo spuum, vt pmultitudie
dino dinumari no possent.
Quoru spes tlis erat q
eo nil penosig nil ve hor-
ribilig excogitari pt. Hor-
rig em quilibz homi pla-
mis ardetib9 arsurg se ex-
poneret q eoru formaz intu-
eri visione potiri. Quid
ad me venientes oia qcuq
perpetraui opa con deu ad
mea memoria reuocabat
suadetes m vt aplig de-
diuina mia qua ta grauit
offederam no sperare. Et
certe nouis q n me dina
misericordia adiuuisset eis re-
sistere no valeba. Ita dum
oim vigore spc destitutg
eoru vbis paulominig asse-
tire glosis affuit Leo mg
magno vallatg agmine
angeloru sicpnes sole spla-
didior me cofortans. Ubi
vbi illos spc nephados

fuit intuitus me tam dure exacerbantes valde commotus erga eos voce terribili eis dixit. Quid ad hunc nequissimi et omnibus maledictionibus spiritus venistis? Vestiebatur hic meis sociis sanctisque auxiliis protinus hunc relinquentes abite et vestras ab eo elongate nequitias quantum distat oriens ab occasu. His illa maledictorum spirituum societas perterrita diris ululatibus et clamoribus limine loci quo iacebam excessit. Tunc gloriosus Rex omnis aliquibus imperans angelis ne a me discederent sed quousque veniret expectarent cum ceteris angelis festinanter abcessit. Eo quoque abeunte angeli qui ad me custodiendum remanserant me confortantes ceperunt blanda et dulcia promittentes sed forti animo perdurare. Inter hec autem consolacionis colloquia blanda quidem decursa secundo ubique Rex omnis veniens statim quasi in limine velociter inquam venit. Tunc subito anima corporis reliquias tam confuit et acerbe quod certe quante fuerit pressure et angustie intellectu non caperet mens humana nec ut ego experientia didiciset. Si enim omnibus humanorum intelligentia quis vellet angustias et dolores estimaret respectu anime dissolucionis a corpore cum illo pro nichilo computaret. Hec et alia non minus ardua et valde mortalibus formidanda quod prolongitudine parcens operi non inscribam. Eo loquente incipiebat clarescere dies occasu solis quo nocte fuit quod ei post mortem contigerit non explere. Et quia id precibus affectabam suscepti die duobus aliis cum eo in se convocatis ad narracionis illius seriem redii cupiens hoc ab illis etiam duobus aliis pandi ut testimonio solidius edocerer ita ut hii tam cum dictam reciperet. Sic inquit. Quamvis hoc utilia sit ne cedat in varium species tamen fari tibi hiis que iam audivi obmissis quo ut que nobis post dissolucionem corporis evenerit meo separati tuo detegat. At ille quod quam audisti infacto narravit dicens. Et ego. Et ille inquit interrogas non est possibile plene fari. Quamdiu spiritualia viris minime sensibus comprehendunt. Omnia enim non te exanime fore et tamen quod aut qualis sit anima non agnoscis. Deum certe quod novisse omnium de principio et finem a qua incipiunt omnia adque ad atque quem tendunt. Et tamen quid sit deus aut qualis dum carnis istius onere misse corruptibile portas nunquam non intelliges nisi per speculum et in enigmate. Sic est de angelis et de ceteris incorporeis [illegible] liquet. Quamvis enim multa quasi notissima in natura nostra pene intelligentie desuper intelligere non possumus supercelestia et spiritualia omnino aliena a natura nostra connitione quo intelligeres. Ut dicis inquam si uti potes quod dicas. At ille. Tum dum loquar inquit id quod optas et dicam paulo minus quod non possum. At illi qui mecum ea que ego perdixit experti sicuti sit ita est testificabuntur. Mea perdicta anima a corpore tot ut supra fatus sum pressuris et doloribus dissoluta subito ictu oculi ineffabiliter fuit ante dei iudicium presencia deportata sed quibus et quot non agnosco nec etiam nimirum. Ita nunc carminis mole aggravor, tunc autem eadem anima sine carne fuerit eciam ibidem istorum anime fraudibus cogitacionibus que iudex aget formidabiles. Heu cur nesciunt mortales quibus hoc eveniet quod tunc nobis. Certe si illius non foret ignorancia totiens non peccaret. Nullum quod toto tempore gessimus peccatorum iudice latere potuit, ymmo cuncta que fecimus tamquam si foret presencia cunctis astantibus clara erat, ita ut minimum nostrorum cogitaminum sicuti fuerat apparebat. Considera namque quibus et quot agitabamur fraudibus. Hinc demonum multitudo stabat mala testificantes que fecerimus, locum, modum et tempora declarantes. Hinc nosmetipsi nullatenus contradicere poteramus, tum quia habebamus iudicem cuncta scientem, tum quia ipsum quilibet nostrum iustissimum cognoscebat. Heu quid dicam? Iamque nostram sententiam prestolabamur, ob eius memoriam nunc formidandam. Hinc mali undique vindictam iudici acclamabant, nec ullum pene apparebat bonum quo quid nostre parceremus. Hinc nos dignos supplicio omnis qui aderat exclamabat. Cumque iam nil deesset nisi sententiam publicari que peccatoribus digna daretur, ecce gloriosus Jeronimus cunctis splendidior astris a beato Johanne summo quoque apostolorum principe Petro nec non et angelorum ingenti multitudine comitatus ad presidentis iudicis thronum veniens nostram sententiam suspendi modico tempore nos septem sibi dari ob reverentiam et devotionem qua sibi contuleramus et propter errorum destruendi necessitatem ut voluit impetravit. Deinde nos secum ducens ex illa beata vallatus societate ubi fidelium anime inestimabili gloria perpetuo perfruuntur que ibi gerebantur ut eidem testimonium declaravit. Postea ad purgatorium et infernum nos deducens non solum quod ibi erat indicavit sed voluit ut penarum experiencia probaremus. Hiis ergo omnibus sic peractis hora qua nostra cadavera sacco quo beatus fuit usus Jeronimus tetigit venerabilis Eusebius, idem gloriosus Jeronimus nobis imperavit ut ad corpora rediremus, mandans ut de hiis que vidimus testaremur, promittens quod nobis vite spacio dato de perpetratis peccatis nos contingeret debitam penitenciam exercere, cum beato Eusebio qui tunc eadem hora ex hoc mundo migratus celo gloriam finis nesciam adipisci. Cumque corporibus nostre anime sunt iuncte, multa siquidem Augustine karissime formidanda que mortalium ipsa mentibus ab eisdem labentibus omnium terrorum timore et ruina pervigile quam tot aberrat homines ut puto funditus extirparet patet iudici que si hiis causis in presentem pluribus cogitato opus procedat nec esse tempore scribere iam permissa. Itaque cum de proprio te expectem visitationem gloriosi Jeronimi reliquias ut tue quas pridie recepi littere fatebantur. Hec omnia sine claudam tangens venerabilis Eusebii sepulturam ut ad mirabilia redeam enarranda que super eius sunt pollicitus enarras. ¶ Obitus namque Eusebii venerabilis et tanti hominis predictorum seriem in precedentibus quam brevius potui inserui, quedam tibi ut puto acceptissima imponens sub unice predictorum sepulture series ita patet. Mortuo namque venerabili Eusebio hora tertia plura sunt miracula cuncta visa que predentis vite sanctitatem testata sunt. Ex quorum ad plus duo solum dicam. ¶ Monachus quidam eiusdem cenobii p lacrimis et vigiliis privatus corporali lumine oculorum, statim ut Eusebii corpus venerandum facie tetigit, pristine lucis graciam est adeptus. ¶ Demoniacus autem quidam dum sacrum corpus ad ecclesiam ducerent eidem obvians est protinus liberatus. Iuxta ecclesiam in qua gloriosi Ieronimi cadaver sanctissimum est humatum venerabilis Eusebii corpus honore multo nigri instar sepelimus. In cuius circa ecclesie cimiterio hominum illorum trium qui eadem hora sunt mortui fuerunt corpora tumulata. Hiis ergo venerabilis Eusebii iuncta placeat ut preclara et ineffabilia locum teneat prodigia eximii Ieronimi ea promissa.

Tuo ameno et iocundissimo siquidem mirabilium gestorum sanctissimi Ieronimi prato positus, ut inserti flores purpureos et decoros miraculorum flores adhuc opusculi venustate et in re posterorum vel saluti utiles possem legere. Ecce enim quod pridie erga Sabinianum heresiarcham pestiferum quod agnostis pactum est modo dicam. Sabinianus namque hereticorum fautor duas in Christo asserens voluntates et quod peius est inter se quasi discordes, ad cuiusdam insopiabilis simultatis probationem introducebat illud quod in evangelio Christus dixit: Pater si fieri potest transeat a me calix iste, eliciens ex hoc rationes quamplurimas et pene inextricabiles quod passionem una voluit fugere voluntate et altera eandem coacte subire oportuerit passionem. Et ex hiis dicebat quod multa Christus voluit que obtinere non potuit. Tantum in nos dolorem exercuit quod magnitudinem explicare nequimus. Putabat namque idem pestifer a ovibus et lupus rapax se vestimentis ovium induens nos commissum gregem. Et ut sententia dicti pectoris affectatus exerceret opusculum quoddam compilaverat falsis probatus rationibus hoc sic esse. Eundem quidem opusculum ut fidem ei daret gloriosi Ieronimi totius veritatis speculo imputabat, cuius sanctitatis notitiam concipiens, sciens tamen gloriosum Ieronimum epistolarum semper huius erroris destructorem non multum ante sui obitum edidisse, predictum heresiarcham suis discipulis et eiusdem nequitie ministris invocavit quadam die dominico in ecclesiam Ierosolimitanam ad disputandum et suum errorem nequissimum comprobandum. Eo namque die universis meis suffraganeis episcopis et aliis quam pluribus orthodoxis viris necnon et ipso heresiarcha cum suis nephandis discipulis in predicta ecclesia adunatis.

disputacio a nona incepta ad vesperas usque tetendit. Dum autem iste heresiarcha coram nobis opusculum de ipso falso compositum quod gloriose intitulabat Sedomino allegaret, Causas tantas beati Sedomini iniurias frater non valens bone memorie Silvanus sancte nazareth ecclesie archiepiscopus qui tanta beatum Sedominum affectione animi et devotione colebat ut si quis faceret diminuere nomen et beati Sedomini permittebat. Unde cum ab omnibus Sedominus diceretur, predicto heresiarche precipiens assurrexit dicens eum mendacem et tot et tantas exercuisset nequicias. Dum autem inter eos longa oriretur contencio et utrique superbia sibi preposse diceret iuste sit ab eo statuerunt quod si usque tercium diei horam nonam beatus Sedominus hoc opus falso compositum evidenter ostenderet, predictus heresiarcha capite puniretur. Cumque archiepiscopus ceterisque omnibus finitis singuli ad propria remearunt per totam autem noctem episcopus vigiliis et oracionibus vacavit ut nobis importunitatibus auxilium eveniret a domino. Cum venisset usque in se sperancium semper magnus dominus et laudabilis nimis, et contra sapientem non est nimis. Statuta autem die et hora letus heresiarcha in ecclesiam cum suis nequicie filiis veniens huc illuc quasi distres querebat dei famulum et filium tamquam leo rugiens devorare veluti si foret deus non intelligens ut suorum suorum preces exaudiens sed tamen cum solidius se fatuus stare crederet mirabilius cecidit. Stabat autem fidelium cetus in ecclesia quilibet sancti Sedomini clamans nomen clamabat pro se Sedominus gloriosus aures fingens se dormire orationes supplicantium non intendens ut mirabilior appareret. At ego totus perfusus lacrimis stupens et admirans cur Sedominus se abesset quid deinceps accideret expectabam. Demumque cum nil miraculi appareret sevius cepit heresiarcha canina rabie ut Silvanus quem premiserat iam compleverat. Ad locum autem quo decollandus erat Silvanus strictus gaudens et intrepidus tamquam ad nupcias veniens, lacrimantes episcopos et alios omnes katholicos qui ad hoc convenerant huius confortabat verbis. Consolamini mecum fratres gaudete et nolite contristari quia non derelinquit deus sperantes in se. Ubi non ego audiar plus magis iam impetratus necessitatibus merui pro gemma flectens: Beate magister Sedomine adesto nunc si placet quamquam hoc et maiori sim dignus supplicio. Tu ne fallitas locum teneat veritatis succurre. Cumque si fallitas non est ut adiuvet pro viris esto in hora mortis ut gloriose finis nescire non sim expers. Hec dicens spiculatori collum prebuit ut feriat ipsum rogat. Elevat autem spiculator gladium eius assistit venerandi caput uno ictu cupiens amputare. Adest subito Sedominus gloriosus cunctis videntibus manu extensa tenens ense silvas imperans ut exurgat. Demum hierarcha increpans scripturas flos q postas immens ei q minas abhominationis enarravit orātib. Et d. utinā eneirat eiꝰ scelibus Confessi ut glosis Jeronimꝰ dissipavit hierarche caput terra perijt a corpe detrucatu tamq̄ si ense speculatoris manꝰ eu amputasset ictu uno. Et d. tam mirabile cuncti videntes qui aderant illico stupefacti deo gratias egerunt. At Jeronimis gloriose z ad veritatis tramite heresiarche discipuli redierunt. Certe q̄ venerabil antistitis fiducia i dno z bto Jeronimo fuit efficax q p veritate mori minime formidavit. Exemplar certe hic fuit venerandꝰ antistes ceteris oppidanis. Non n oppianꝰ ille e qui p veritate timet mori. Christus em oportet p nobis aiam sua posuit ut ab omni nos redimeret servitute et nos p ipso eodem tpre est aias ponere minime timeamus qr nos n legitime ctās pt corona gle obtinere.

Verum qz de Silvano aliq̄ dixim nosti aliud quoddam non minꝰ ut puto mirabile erga eu fcm narrabo cuiꝰ tot sunt testes quot z nazareth urbis et bethlehem tenent qui ppriis oculis hoc viderunt. Serpens ille antiquus dyabolus ob suam deiectus superbia i inferni pfundum venerandi antistitis Silvani nimie invidens sanctitati i eum dolis ut callidior cunctis aiantibꝰ q̄ fuit commotus. Cum eni ut virum dei infame redderet atq a suo sanctitatis exemplo revocabat arte quadam toxica secuta suo ea si deriderent ad personam nocte quadam forma sancti viri sumens cuidam mulieri nobilissime in strato quiescenti apparuit et se ad eam accedere fingens coitum sui corporis inquirebat. Ad quod terrore perterrita mulier viri ignorans speciem dum se cum hoie sola in thalamo cerneret nec quid faceret sciret, diras cepit voces emittere ita ut clamoribus assiduis omnes excitaret dormientes et non solum de illa domo sed etiam concives. Cumque omnes ad preces mulieris thalamum accurrentes quid hoc esset interrogarent pavida mulier, iterum callidus serpens sub thoro se ponens cepit latere. Cum autem accurrerat homo audientes quis hic fuit ubique perquirere inceperunt. Verum illi diu perscrutantes tandem ad locum venientes ubi pestifer latebat anguis aliena specie occultatum hoiem invenerunt. Cumque unde accepisset crudelibus intuentes archiepm crediderunt. Ad quod omnes qui aderant stupefacti et veluti amentes effecti quid agerent quod ve dicerent ignorabant scientes eiusdem sanctitatis nomen. At quia hoc tam detestabile inopiabile qz crebat eum interrogavit cur tantas nequitias perpetrasset. At ille quod inquit malum feci si mulier hec me ad huiusmodi negotium invitavit.

Sed mulier audiens eum so-
re mandare lacrimas cor-
ruit. Tunc ille ut homines
illos erga dei virum ad
maius odium incitaret quatenus
illum civis diffamaret
aliud cepit et tam horren-
da verba fari quod nullus peccatoris
auribus poterat
sustinere. Qui cum eum contume-
liis et obprobriis exacer-
bantes coacte extra domici-
lium expulerunt. Mane autem
facto que gesta fuerant e-
narrantes silvanum eorum
ypocritam et dignum incendio
acclamabant. Qua de re
tota est nazareth commota
versus archiepiscopum ita ut
audiendo eius nomen quilibet
blasphemaret. Mira huius
viri pacientia et magne
sanctitatis indicium videlicet ad
innoxii antistitis aures
tanti fama distinctes ob-
tu non moueri ad iniurias
inter tot adversa cor manet
immobile ad nullam se vertens
impacientiam gratias sepe domino
agens non sua haberet consci-
entia noxia meruisse. Heu
quid dicam. Augustine nos so-
lum iniurias et obprobria
ferre ut possimus fugimus. Sed
etiam quibuscumque verbu-
lorum fragor primi a opto ne
de laboribus eius quoque etiam
ad celorum regna non aliud
quempiam nisi laborum et afflic-
tionum cumulo pervenire. Sed
cum aliud debeo indicare
cum me a sanctis in vita et mori-
bus discordem in eis non et dis-
cordem in morte in premiis
reperiri. Plebia et grania

ni assunt sanctorum vita et mea-
rent. Miror quippe quare au-
ditu sanctorum gesta revolvunt
homines. Ubi ego et tu nil
ut ipsi voluit pagere. Porro
hoc ad mea detegenda inspi-
cientia est quod dicam. Plures ab
eius silvani ore audivis-
se me scio, numquam tantum se fe-
licem fore quantum cum se ab ho-
minibus despici et conculcari cerne-
bat. Crevit in tantum eius infa-
mia quod eius opinio usque ad Alex-
andriam cipruum et per civita-
tes affines pene ore omnium
est delata. At quod limen domus
innoxii antistitis calce tan-
gere non audebat, manens
nec non in superius dies spectator
omnium silvos sinit labi. Sed
tribulationum erumpnas ut te
fideles pacientia eos reddat
sed eos exigerete unitate in-
cessanter minime dedignatur. Revo-
luto itaque anno quo dyaboli
astucia tanta erga dei ho-
minem perpetrauerat civitate
nazareth ut illarum gentium
aliqualiter scandalum mitigaret
vir dei occulte deserens
ad ecclesiam in qua corpus sancti pe-
rennini Guati quiescit cor-
pus tamquam ad refugium portum
veniens se in sepulture loco
posuit orationis quos per duarum
horarum spacium sic manente
vir quidam nequitie spiri-
tu inflammatus in pedibus etiam
intrans sanctum quam virum respiciens
super sepulturam in oratione po-
situm ad eum velut draco
fremuit: ei imperans quod mu-
lierum mores ad libidinosas
suas voluptates continue
incitaret. Cui agnus innocens
silvanus se despicit gau-
dens humilitate polita ut.

ista sepe ei diceret blandis colloquiis invitabat. Quod pessimus ille latro audiens, gladium ex vagina suo pendenti lateri in pudicicia trahens dextra ipsum ut Silvani antistitis gutturi immergeret elevavit. Cui cum hoc verbum "Succurre Cosme gloriose" venerandus antistes opponeret, in guttur ipsius elevatum gladium inmittit viri illius dextra retrocussa. Et sic ut decebat se ipsum vir nequissimus interemit, ut in lacum caderet quem effodit.

¶ Admirabile hoc sed non minus et mirabile id quod restat. Casu itaque aliquo superveniens vir nequissimus, hoc quod ultione divina perpetratum fuerat ut vidit, protinus gladium arripiens, a dei viro hominem illum estimans interemptum, Silvanum interficere conabatur. Hec nimia verba loquar id quod post acciderat. Huic evenit. Quidam nondum vir iste scelus intra ceciderat quod duo viri alii ecclesiam intrarent. Qui videntes, ignari indicii hoc tantum fore perpetratum sceleris a dei homine putaverunt. Quorum unus id per alios grave scelus furia vesanie undique inflammatus latro cepit quantum poterat exclamare: Usque quo tua viget malicia? Tu mulieres ad libidinosas corporis voluptates et homines interficis in occulto. Certe tue hodie nequicie finis erit. Et subito propere cucurrit ut eum extingueret vibrato et denudato ense. Ut ut Silvanus more solito "Succurre gloriose Cosme" exclamavit, vir ille ut dudum primus se manu et ense proprio interfecit. Vir at alius qui cum ipso venerat, hoc intuens tremebundus ob visorum ad ecclesie fores cucurrit, qui hoc maleficium sancti putans quantum poterat clamare cepit: Huc omnes accurrite, ecce maleficus Silvanus archiepiscopus non solum mulieres vituperat sed sub ecclesie in catacumbis necat homines toto posse. Fit nimius virorum et mulierum concursus. Verberat aera voces combustione Silvanum archiepiscopum declamantes. Heu ut ad meas sonat aures tristis ego et lacrimas ad tantum pro eo monstrum. Stabat agnus inter lupos atrocissimos frementes ut canes famelici rabie non minima, mitissimus et letus tamquam fugiens propter se nil dicens aliud nisi: Heu iuste pater, quia idem meum peccatum continet. Verberatur vir innocens, capitur ab omnibus ut ad supplicia tanto levior, quanto pena gravior deducatur. At dum ego manu clericum populo eius aptas furore nimium mitigare in simul, sed eo amplius iracundia et furore populus inflammatur. Iamque iam captus Silvanus extra ecclesiam duceretur, subito gloriosus Cosmas ut visum a de loco in quo iacebat surgens tanto calore circumfulgens luce ac radiis ceu in imensum soli vibraret cunctis apparuit suo devotissimo antistiti plurima donaturus. Qui in sua dextra Silvani venerandi capiens dextram hiis qui eum captum tenebant antistitem voce terribili ut eundem dimitterent imperavit. Tante siquidem fuit virtutis hec iussio ut antequam finiretur vox illis omnibus repente tactis timor invasit quod omni vigore corporis destituti in terra velut mortui ceciderunt. Interea mulier quedam a nephando spiritu obumbrata kathenis vinculis compedibus manicisque ferreis alligata plurimum hominum manibus liberacionis obtinende causa ad ecclesiam deportatur. At ubi mulier pedes ecclesie tangit limine ululatus et voces tribules: Miserere miserere gloriose Jeronime, nam per te trucior huius tempus dyabolus emittere non cessabat. Cui gloriosus Jeronimus: Nephande inquit spiritus, abhac Christi dei famula et tuas detege quas erga Silvanum egisti fallacias in Silvani forma diebus te delusans. Tunc dyabolus ut gloriosi Jeronimi iussu ferat in Silvanum forma ita ut ab omnibus Silvanus archiepiscopus crederetur apparuit et rem quam fecerat ut infame redderet dei famulum enarravit. Huius dictis dirus clamoribus et ululatibus nephandus spiritus de templo disparuit. Sed ubi tam mirabile expactu gloriosi Jeronimi sumantistes devotissima non relinquens quod optabas inquit voce lenis Silvane karissime tibi placitum nunc fratrum. Ait ille: Mi domine inquit ut me hic amplius non relinquas. Ad quem gloriosus Jeronimus respondit: Sicut postulas ita fiat, pro me valuerit ergo veni. Hec dicens protinus cunctorum visui se negavit. Intervallo autem hore unius sancto Silvano archiepiscopo expiravit. Sit ab hoc cunctis

stupor et admiracio inaudita undique mulierum et virorum nec non et puerorum confluit multitudo. Lacrimarum effusione terra madet, voces lamentaciones ululatus gemitus et suspiria in rama sonat. Quilibet se reum eo quod in Silvanum quiuisset veniam petens clamat. Per tota autem septem noctem gentium multitudo ab ecclesia non recedit. Itaque mane sancto clerus ad antistitis venerandi funera properans corpus eiusdem ad nazareth ecclesia honore congruo deportatur, tam illius civitatis quam istius scilicet bethlehem populi multitudine comitatum, in qua quidem ecclesia nazareth corpus illud humanum ut decebat locatum est. Alia vero admiranda Silvani venerandi presulis meritis multa plane permeruit sed hec dicendorum pregrandis prolixitas area eiusdem venerandi presulis actus finita quedam alia non minus grandia brevi sermone stemate narratur.

Enarrandum puto quedam satis mirabile quod precelarosi veridicorum testium per relatorum visu didici. Duo viri nobilissimi et divitiis locupletes licet katholice fidei veltarent misteriis tamen ut in gentilium ritu gementi satis boni gloriosi Jeronimi mirabilia audientes ex civitate alexandrina multis adunatis opibus devocione eiusdem servandi ceperunt iter ut eiusdem gloriosi Jeronimi reliquias visitarent. Cumque iam in tempto itinere quodam a tramite devii introiissent, neminemque ubi nulla hominum aut aliquorum vestigia videbantur, beati Ieronimi invocantes nomine eiusdem se custodie tradiderunt. In eodem siquidem nemore quidam latronum habitabat princeps habens sub se plures quingentis latronibus, hos et illos ad aliquid destinans iter, ut transeuntes interficerent et ad eundem et ceteros spolia reportarent. Hiis itaque princeps hos transeuntes intuens tribus quos ceteris latronibus ut ad eos interficiendum accederent imperavit. Qui sui principis implere cupientes iussa, assumptis armis illorsum quo gradiebantur Alexandrini concito cursu tendunt. Magna siquidem gloriosi Ieronimi merita magna et prodigia a sanctis modis tamen numquam visa. Accesserant latrones ut transeuntes mactarent, sed dum prope fiunt, quos prius solum cernebant duos, paulominus innumerabiles esse vident. Inter quos vir quidam preibat tanto lumine circumlustratus ut intueri seu aliqualiter perspicere non esset. Apprehendit tunc stupor et tremor admiratione hos latrones, quod aliud facere penitus nesciunt nisi ad latrones alios remeare. At ubi iam foret a longe redeuntes retrospicientes solum duos ut prius homines viderunt. Mirantur nimis latrones et se illusos arbitrantes ceperunt ad transeuntes homines retrogradi. At ubi appropinquaverunt, ut prius videant tunc viderunt. Magis ac magis stupefacti latrones timentes se in vacuum se redisse terga verterunt et velociter ad suum quam hii fecissent appetitu principem devenerunt. Increpat eos princeps quod tam diu peregissent. Sed cum re gesta audit, eos insipientes et fatuos estimans, duodecim aliis latronibus quo citius cum eisdem usque transeuntes homines mittit cursu. A longe duos cernunt. Cum propinqui ut prius viderant sic et isti eorundem propinquius tremuit bases, trepidat cor, fiunt velut amentes omni vigore animi destituti. Tandem isti redeuntes eos latenter sequuntur cupientes quid de inceptis accidebat edoceri. Trepidant nec hiis nescii transeuntes, hos videntes homines et inter se quid hoc sit admodum perquirunt. Demumque iam occasu solis inclinata die, cum quid in nocte faciant nesciant, illos duodecim latrones viatores estimantes ad eorum consulendum statuunt declinare. At ubi latrones venientes medii iter carpunt, eorum latrones solummodo duos cernunt. Quo latrones vigorem adepti transeuntibus et ipsorum propinquius obviaverunt. Qui omnes sibi mutuo invicem salutaverunt. Interim interrogat latrones qui sint, unde veniant et quo properant. At illi viri inquiunt: Fugimus de Alexandria venientes Bethleem petimus ut gloriosi Ieronimi reliquias visitemus. Ad hec latronum princeps: Qui nam illi magni fuerunt viri qui hucusque vobiscum tanto numero veniebant? Mirantur hos talia fari viatores et se preterquam neminem interfuerunt neminemque nisi ipsos et tres alios vidisse vel audisse dicunt. Dum hec gesta fuerant tunc latinum habebat principes illos quos obsecrabat ut ipsis ob quam causam hoc accideret si nosset debeat indicare. Quibus illi ob aliam causam nisi quia gloriosi Ieronimi custodie se dederat hoc evenisse se nescire dicunt. Ad hec latinus spiritu sancto qui ubi vult spirat subito inspirante omni quam prius habebat feritate deposita in terram corpus proiciens pedibus provoluti pro excogitatis flagitiis veniam postulantes illos ad latines alios perduxerunt. Ecce quod dictu nominis patrem ad eundem hora prima noctis ad latines expectantes devenerunt. Posthec quod eis accideret declararunt eorumque suppliciter exorantes ut hiis flagitiis solutis eos compulsos ad gloriosi visitandum cadaver Ieronimi secum venire. Fit hiis ubi catholicis latinis in Christo promittunt sequi suo principi et illis aliis narrare dum statim si audiunt apostolici ista fari. Dictis cessantibus at illis postea iterum loqui verba latinum quamplurimum tantis rabie furibundi more iterum insurgunt ensibus denudatis. Potuerunt namque neque brachia elevare. Sed ipsis gloriosi Ieronimi auxilia postulantibus enses illos deponere donec illi qui fuerant occidendi a Ieronimo glorioso postularunt nullatenus valuerunt. O ineffabilis nostri clementia salvatoris quot modis quos vult sibi ad agnitionem sui nominis

devenire. Ecce patet quod tam insueta omnibus illa latinum videns coram altis deo et glorioso Ieronimo vocibus debitas deo agunt laudes eiusdem se voventes religionis visitare. Postea igitur mane plures cernentes hominibus qui tunc temporis ibi erant tam perpetrantes cum eisdem alexandrinis ex illo expetentes nemine ad gloriosi Ieronimi tumulum devenerunt cunctis tam hec insueta prodigia enarrantes baptizantur. Itaque gentiles alexandrini et cunctis mundi vanitatibus conculcatis religiosam in quodam cenobio vitam ducunt. Latines at illi simul ad lucem veritatis sterne et laudabilis vite divina gratia et gloriosi Ieronimi meritis pervenerunt.

Sicuti Constantinopolitanus Cyrillus hac de re michi specialiter directis in facto non longo dierum spacio intellexi, sicut pene miraculis illi quod supra factum sit in urbe Constantinopolitana duobus accidit romanis iuvenibus a romana urbe Bethleem venientibus pro gloriosi Ieronimi corpore visitando. Quos tractabo sicut brevius potero. Cum igitur illi duo iuvenes civitati appropinquarent circa a Constantinopoli per duodecim forte distarent miliarium spacium antequam per duobus miliaribus introirent eadem fere hora in loco quo hospitio ipsi veniebant duos contigerat homines interimi. Dum nocte mortis rumore per totum resonante cum loci eiusdem viri insimul congregati cum neque quibus hoc fuit interfectores ceperunt inquirere vehementer. Cumque diligenter perquirerent adee stunamque tres peregrinos iuvenes qui iam ipse venerant reperientes, eos protinus tenuerunt, ab eisque credentes fore homines interfectos. Mirantur itaque huius ignari iuvenes, horum se nil scire totis viribus clamabant. At illi eorum pro nichilo computantes verba, captivos eos ad rius conantur educere festinant. Post hec de rure quia ad eos iuris visos iusticia non spectabat, cum accusatoribus ad Constantinopolitanum dominum captivi iuvenes destinantur. Tam inne mis longo statim urbis eadem non fecerat. Tormentorum rigore iuvenibus iam confessis adicitur more solito sentencia decollandi. Heu quale cor audiendo tot lamenta innocentum, quos ut iuventutis et pulchritudinis maxima venustas et ortus nobilissimus decorabat, posset se a lacrimis continere. Flentes itaque iuvenes genibus pallidas fauces lacrimis irrigantes, ululatus gemitusque et suspiria pre nimio non cessantes, gloriose dicebant: Jeronime, hoc tale non est premium quod obsequentibus tibi prestas. Est hec quod laborem tuum meruimus itineris. Heu Romana urbs, nostri patria ortus, non sic te credebamus nesciam nostri finis. Ad locum namque tanti supplicii ibidem gentium multitudine maxima expectante innoxii iuvenes conducuntur. O ineffabilis misericordia dei nostri, quam celum reddundat et terra, nunc velli ad se currenti oblivisti miseri.

Flexis in loco quo plectendi erant genibus in terra, utrique iuvenes manibus elevatis: Gloriose, magna inquiunt voce, Jeronime, nostre salutis et auxilii portus nostreque spei anchora saluberrima et vitalis, hac tecum hora nostris indignis supplicationibus pias aures. Ut si hoc quod putamur scelus non gessimus, tuas liberationis opes pietate solita sentiamus. Sed si fecimus, exigente iusticia condempnemur. Hec ubi dixerunt, colla extendunt carnificibus feriendam, nil dicentes aliud quam: Succurre, succurre, Jeronime gloriose. Sed mirum, sic tot lacrimis ululatorum audiens concentum miserator opifex Jeronimus se a miserando non potuit abstinere, cum et astantium omnium et carnificum corda etiam ad compassionem undique movebantur. Elevantur igitur ensibus innuentes carnifices colla feriunt, ac colla percussionum signa, uti porfiriti lapides foret, recipiunt. Mirantur carnifices, credentes se ictus fefellisse; denuo elevant ut plus possunt enses et feriunt, sed tamen, uti prius, insensibilia iuvenum colla manent. At illi iterum atque iterum feriunt, sed enses uti essent palee iuvenes feriunt. Oritur ex hoc inter astantes admiracio, et stupor vehementissimus omnes capit. Hinc in gentium ad tam insueti visionem confluit multitudo. Audit hec et ipse speculator et currit, iubetque carnificibus ut se vidente denuo fariat et cum omnimode illesa iuuenum colla manet stupens magis ac magis iudex qui tanti ignarus miraculi nil scit aliud nisi hec fiat que veneficia cogitans. Precepit itaque ministris omni modo postposita mora eos tradi arsuros iuuenes cocti flammis. Circa illos mox copiosis ignibus accendi, infunditur lignis oleum et pix ut corporum vita citius destruatur. Quid mirandum si corpora protegeret ab ensibus gloriosus Jeronimus a flammis etiam suos se invocantes sedulis vocibus inueniens potuit liberare. Cursit ignis flamme in immeste stadium at iuuenes sub alis consistentes Jeronimi gloriosi salubriter permanent velut in ameno quiescunt viridario et iocundo. Postremo iudex victus hoc sit ascribendum miraculis an veneficiis certius cupiens experiri, ut si hiis diebus octo suspensi viuerent quo vellent abirent soluti et liberi censuit. Suspensis itaque illis mox Jeronimi gloriosi presentia minime defuit. Qui plantas manibus tenens pedum illesos et viuaces statutis diebus inviolabiliter conseruauit. Currit igitur octauo die totius ciuitatis et circumiacentium villarum virorum cetus et iudex. Cernit clare gloriosi miraculum patefacientibus que viderent quod ad custodiendos iuuenes fuerant deputati. Mirantur omnes vocibus in excelsis laudes pangunt creatori et Jeronimo glorioso. Mox de i eculeo inopii iuuenes deponuntur et maioris honoris obsequiis ab omni populo venerantur. Rex tunc in urbe Constantinopolitana capti et dolore vehementissimo grauati intrauerunt liberi honorifice et cum gaudio ineffabili exierunt et tandem annuente deo a multis Constantinopolitanis ipsi pluribus comitati Bethleem attingentes veneratione debita gloriosi Jeronimi reliquias visitauerunt. Statimque deposita seculari omni cura cenobium in quo gloriosus vixit Jeronimus intrauerunt et vacantes die noctuque ieiuniis et orationibus celebri vita sanctitatis perspicue in predicto cenobio adhuc permanent.

Magne admirationis gaudii deuotionisque cum predictis iuuenum miraculum extitit sed multe formidinis constat sequens in sacris ordinibus maiore constitutis. Apud superiorem Thebaydem quedam domina fuisse dicitur ante duos annos dicti eximium et dite monasterium omni pulchritudine et excellentia decoratum in quo pene ducente domina vite honestate et religionis reclusione continua decorisque et moribus permanebat. Adhec quibus instit figat aures ut que hauserat una auricula effunderat altera. Ita quotidieque sana sit nauis et integra modica una que nichil prodest, si alta volens penetrare media perim quis fundo in est foramen relinquat ut dira naufragia non admittat. Cuius sicut satis preteritis narrationis hystoria restabit. Multis itaque pollens per dyocesim monasterium virtutibus virum pessimum gloriavit sermone vicii retinebat. Ita instructe dyabolo incidit dominabus hoc observabat abusio ut si qua vellet in monialem recipi non tantum intuitu caritatis et misericordie recipiende quam bonitate quantum desiderio recipiebat pecunie. Nulla enim in monasterium intramansura poterat nisi certa pecunie quantitas secum inferret. In hoc siquidem erat monasterio sanctimonialis quedam domina etate grandeva que abbatissa sua in cunctis operibus bonis et sereno deo viveat quod vicium illud quam plurimum abhorrebat. Cum nocte quadam ut erat solita in oratione porta gloriosa appareret Ihesus dominus totum illud in monasterio lustrans lumine precepit eidem ut ad abbatissam veniat quod illius cenobii moniales manere presunt nuncians quod nisi a prava ia inveterato manum extraherent ultione divina subito expectarent. Hiis dictis disparuit. Perterrita visione insueta monialis domina quibus hic fuerat imbuta verbis intimari ipse ipsa timida pertractans tota illa noctem peregit insompne. Crepusculo diei adveniente omnibus in capitulo pulsato tintinabulo congregatis. Quibus admirantibus ad quid tanta foret festinatione in capitulo convocate sanctimonialis domina ex eorum assurgens medio quod viderat et audierat omnibus patefecit. Fit illico monialibus cunctis ex hoc irrisio hec exclamat fatua multis quia garriunt decrepitoribus hanc forte illa ebrietate nimia sompniasse. Illa vero accepta contumelia parum secuto minimas de earundem sic pertinacia nimium dolens et de sua despectione gaudens ad solitas rediit orationes supplicans cotidie ne suis monialibus quod audierat enarraret. Transactis igitur diebus decem nocte media predicte sanctimoniali domine hec pre devotis orationibus incubenti gloriosus iterum apparuit Ihesus eidem ut quod prius nunciaverat monialibus denuo intrepide nunciaret alloquendo mandavit benigna. Ad que illa. Quomodo inquit o domine. Illa non mandans Ihesus dominus in ignis fuerunt ab eisdem evanuit oculis. Illa vero sciens eorum duriciam congeret quod vera diceret nesciens tandem mallens a monialibus insana et ebria reputari quam divinis contraire preceptis. Congregatis iterum monialibus quod videat et audieat voluit intimare. Ast ut eam assurgentem pestifere conspexerunt divini iusticie iudicium sibi de proximo affuturum angelica verba incipientem e capitulo cum magnis cachinnationibus expierunt. Cumque predicte sanctimoniali domine gloriosus Ihesus dominus ineffabili cum societate vallatus angelorum nocte apparens media eam excitavit eique iussit precinxit ut de illo exiret monasterio nam subito futuram severam expectaret. Cum illa vero multis lacrimis supplicaret ne hoc fieret gloriosus ipse Ihesus dominus ad abbatissam et ad ceteris precepto sine mora postposita cunctis intimans quod nisi pararent hac nocte divina senciat ultionem. Si autem in sua permanebit duricia statim ex precepto apostoli in monasterio ne moretur huius feminis abscessit. Hec igitur audiens sanctimonialis angustia plena cum lacrimis capitulum adiit et campanam cepit vehementer ut ad capitulum sanctimoniales accederent resonare. Quo audito abbatissa de sompno evigilans quoniam ostensum ab hac hora pulsata campana iracundia ad capitulum properavit. At ubi illam vidit dixit eam nimis irritans nullum voluit audire verbum promittens quod nisi cessaret hoc agere secum amplius in monasterio non maneret. Cui sanctimonialis domina ne tardes inquit quia agere quod promittis profecto me nostras hoc in loco amplius non mansuram. Alloquium equidem sed mihi apparens in taciturnitate hoc statim monasterio futurum iudicium patefecit. Hec audiens abbatissa deridere cepit hanc estimans vesano capite ista fari et hostiariam convocans iussit ut hanc de monasterio protinus effugaret mandans eidem ut aliquali hora sic extra dimissa quomodolibet faceret introire ut sic ab inceptis operibus iam cessaret. Hac de re leta sanctimonialis domina quam citius potuit de monasterio est egressa lacrimis confusa doloribusque repleta pro hiis que monasterio noverat eventura terribilis siquidem deus fortis atque potens et quis resistet ei. Heu cur eum homines non formidant. Quid tantum irritat eius iram scientes nullatenus posse ab eius effugere manibus ut eius eorum magnum et venerabile iudicium non comprehendat. Cum alterius huius miseri terreant exemplis. Audiat qui in suis confidunt diviciis quia civitatem excelsam dimittit sue avaricie securitate que hinc monasterio adeo propter peccata ab summo auctori de celo est iudicium iaculatum. Pene enim eadem hora qua sanctimonialis domina excessat quasi subito totum corruit monasterium omnes opprimens moniales ita ut ex eis aliqua viva non remansit. Sanctimonialis vero illa in quodam venerabili dominarum monasterio quod apud inferiorem Thebaydem situm est in castitate perpetua viva manet.

Dignum censui premissis miraculis aliqua alia divini consilii portantes manifesti iudicii declarativa inserere ut si forte per iudiciorum multitudinem peccatorum corda tenacia et plusquam lapidea in carnea convertentur quibus cum se ob peccata cernent beluas racione et cognicione sui conarentur ut fierent homines adipisci. Abiecta etenim racione quasi sunt homines infra bruta animalia rediguntur. Grecorum quidam hereticus die quadam cum sacerdote quodam in Ihesolimitana ecclesia publice disputabat. Cumque sacerdos ob sue partis defensionem auctoritatem quandam glosis secundum allegaret ut heretici destrueret raciones

temerario

temerario pestifer cretg ore glosu fuisse redemptoris veritatis lumine mentitus non erubuit voce fari. At quia voce tali negatia petrarat voce deinceps ullatenus non sonuit. Quidam insuper alius hereticus pestifer arrianorum in quadam disputacione cuidam redemptoris glorifici autoritate contra eum inducenti ut nichil sua temeritate rudit subito fuit divina ultione percussus ita non dum verbi voce fines clamare per totum illum diem sine aliqua cessacione non desijt. Miserere miserere redemptor gloriose quia a te penas durissimas torqueor et hoc per totum illum diem quantis vocibus poterat clamans hora completorii miserabiliter cunctis qui adhuc concurrerant cernentibus expiravit.

Hereticus quidam alius pestifere arriane heresis cui ante meum obitum fine pie imponat dominus in ecclesia Syon glorifici redemptoris ymaginem cerneret utinam ipse fecisset te cum vivebas meis manibus tenuisse quia te meo gladio iugulasse. Hec ut dicta dedit gladium evaginans tota vi ipsius ymaginis gutturi infixit. Et ymaginis iste redemptoris tot facies mirabilia inaudita cum sint sua opera sollicitus non apparet. Posuit eciam ibi verillum in ymaginis gutture gladium figere deinceps de ymagine gladium et gladio manum quovis non potuit vires extrahere ut latereque fuit corpus. Mox quoque ex percussionis loco tamquam ex hominis corpore vivi sanguinis unda fluxit quod vestris per miraculo declaratis fluere numquam cessat. Eadem insuper hora qua res sic acta est iudici in castro existenti idem gloriosus redemptor cum gladio gutturi infixo apparens possessione huiusmodi vindictam fieri postulavit narrans equidem sibi facta et hec dicens abijt. Stupefactus itaque iudex cum ceteris qui astabant ad ecclesiam properans hereticum manu gladium ymaginis gutturi infixum tenere reperit. Quem ut hii viderunt manum fuit corpus a gladio removendi. Captus itaque hereticus in sua permanens duricia ob aliud non se dolere nisi quia vivum non tenuerit redemptorem garriens a populi multitudine lapidibus lignis ensibus et lanceis iugulatur.

Nepos meus Iohannes quem agnoscis diu fulgens pulchritudine quem meum in locum filii adoptavi ut puto tibi pridie quod ei evenerit narravit. Sed ut preteritorum memorie commendentur silencio non transibo. Captus itaque idem Iohannes ante duos annos a pyratis et per Sarracenos regi nostro venditus propter eminentem sui pulchritudinem ad regis exercenda obsequia deputatur. Cumque per annum in regis curia non parvo dolore et tedio permansisset eodem revolucionis anni die preadicti regis servientes pro festivitate alacrius non potuit continere. Hoc rex intuens lacrimarum ab eo causam quesivit. Crux una copta in quadam eius castro quibusdam precepit militibus custodiri. Accepti namque nocte eadem in castro exponte diris lacrimis undique madefacto in corporibus eius gloriosus Jeronimus veniens manumque eius ut sibi videbatur capiens ad civitatem Jerosolimam secum duxit. Post hec mane putans in castro se a militibus retineri in domo qua maneo se invenit. Quod admiratione valde amens qui utrum in castro vel in domicilio meo staret nullatenus discernebat, ipse postremo rediens emissa voce dormiente familia excitavit. Currunt igitur ad me familiares ad se Johannem ineffabili gaudio nunciantes. Ego vero dubius accedens quod apertis visu putabam presentem. Quo unde quod ei accideat enarrante Deo et glorioso Jeronimo laudes maxime persolvimus.

Sanctimonialis quedam domina omnium pene pulcherrima feminarum etate iuvencula sed animi copia valde cana beati Jeronimi devotissima in quodam cenobio dominarum multa sanctitate ut opinor adhuc vivit. Cui quod audies dicitur contigisse. Erat mulier hec aliis in exterioribus que huc illucque per plateas et vicos discurrere numquam cessat, sui stultorum hominum illaqueantes animas visione, nullo tot dyabolus animas rethi capit quot per fastum mulierum. Sanctimonialis hec ut omnium dominarum testimonio comprobatur numquam nisi maxima eam compellebat necessitas ex cellula sua quemadmodum fugit, neque enim aliud agit operibus quam ut orationibus vacat aut lectionibus et meditationibus implicatur, ac corpus reficit dormiendo, aut aliquam manibus exerceret opera, sed tamen scriptura divina ruminando. Huius divus spes antiquus dyabolus operibus invidens ut eam a sancto proposito revocaret cuiusdam nobilissimi iuvenis animum in eiusdem sanctimonialis statum incitavit concupiscentiam, quod nil poterat die noctuque aliud nisi quo eam posset attingere cogitare. Cui monasterium solis veri luminis obsecratum continue peragens nullum remedium aliud reperire quibat. Tota namque tristicie nube caligatus extitit ut multotiens se suis penitus sceleratis affectibus crucians voluit se aquis tradere suffocandum. Stulti amoris stultum iuvenem cathena de die in diem stringit ut hec ad sanctimonialis aures reponet quod ob sua non audet pudicitia deferre. Iuvenis vero dicere ad hoc auxilio destitutus quandam inveniens magnam veneficam et demonum incantationes nephandis artibus exercentem magna promittit si quod optat ex optatus fuerit pecunie quantitatem. Illa vero veneficiorum magistra suis carminibus convocatum demonem decipiendi causa nocte media fenestre ad statum destinat monialem. Ad cellulam itaque accedens demon tristis ultra cellule Jeronimi gloriosi ymaginibus in cella picte timore nimio nequibat limen. Mira res Augustie vt mltiplicibꝰ pꝫ exēplis tantꝰ glosi Jeroīi dyabolo timor inest vt etiā sue picture nō audeat apparē. Ita sic ut ab eodē obsesso corpori speciosa demostret ymago ab eodē ꝯtinuo dyabolꝰ effugat. Igr̄ qm̄ ssu ꝯpplendi opꝰ neqꝫ spē desperās admittere reuerti sibi qꝫ denegarī ad moniale introitu pādit ob glosi Jeronimi ymaginē celle picta. Istꝰ au deridēs magꝰ dixit. Mox qꝫ quōtū aliud demonē q̄ pt mittit citiꝰ ad humāi opa firmāda. Sic scdo id qđ po Ile sedꝫ ꝑ hora forte manēs coactꝰ excelsas cepit voces emitte. Ei me Jeroīe dic sinis recedē huc vltiꝰ nō ventur̄. Audit stupefacta mulier que oroibꝰ i cellula īhērbat quis istas sidat voces nimis pauorē ꝑterrita pcucta. Nō cessāte dyabolo sic clamare exoritate illiꝰ cenobij moniales timore pcusse ꝯgradi, simule ad illā accurrut cellā cruce dn̄i pente. At ut illū forte ꝑmij neq̄ sīut eudē quirat vt debeat q̃ de ea venit itimare. Narrās equidē dyabolꝰ rei seriē se qꝫ gemitibꝰ ⁊ vlulatibꝰ imferro padens et cathenis igneis vinctū a Jeronimo retinel, rogat eas vt suis meat² pcibꝰ abeundi grām inueīe. At ubi her moniales audiunt deo et gloso Jeronimo laudes reddunt suppliciter postulātes vt demonē huc vllaterꝰ reūsurꝰ de eodē cenobio effugarēt. Vix orōni sbit finitꝰ dyabolꝰ magnis stridoribꝰ ex eodē loco recedēs magū adijt eūqꝫ capiēs tantꝰ verberibꝰ ⁊ cruciatibꝰ flagellauit vt ꝑ multa horarꝰ spacia i eo aliqđ vitale sigm̄ paulomiꝰ appareret. Dirꝰ clamās vocibꝰ, mei cruciatꝰ cā fuisti ad illā me destināns moniale. Certe inter ijsdē verberibꝰ vindicabor. Int' verbera at ea horrida magꝰ cū pene ꝑniciei ꝑiculū cerneret situs se vides artes nullū sibi auxiliū adhibē ad totiꝰ refugij portū Jeronimū glosi ia naufragās se diriges. Glosē ꝗ Jeronime huic ad tuā clemenciā. Breui inspāo accreti ei sollita me dona ꝑꝑidia nō denegās. Pmitto naqꝫ si tuis hac hora iūtꝰ auxilijs ꝑniciei ea horribli nō succuba, deīn cūctꝰ exutꝰ flagicijs actibꝰ obsequijs nō recedā. Hijs finitꝰ velut fumꝰ ab eodē neq̄ spūs euanuit. Jam at idē iacuit verberibꝰ magꝰ i statu sui corporis impos q̄ n̄ absq̄ auxilio potuit se mouere. Mox idē acceptā pnīa magꝰ anq̄ alecto surget cunctis robustꝰ coditibꝰ quibꝰ artes illas nequissimas exercebat. Vendidit qꝫ oībꝰ q̄ hēbat ⁊ pauperibꝰ erogatꝰ cōpleto āno illo se ob pn̄iā pagenda i quadā spelunca claudēs i hēmo i qua ꝑ q̄driēniugloriosa stetit. Quidam omnino multa simplicitate et prime aspiritate pollet. Hic aut quasi iuvenes deceptrat et ipsam iuvenis ex distat ne quod illi contigit sibi pro quomodo doleat contigisse. Iuvenis itaque innexus tantis conligatus luxurie laqueis se videns divino de sue miserie voluptatis desideriis nephandissimo defraudari quadam nocte laqueo se suspendit. Et sic infelix temporali vita potius et perpetua se privavit. Ecce quam malorum tam turpissimum luxurie vicium fore liquet. Nil tam ruine anime pariter et corporis promptu continuum istud nequissimum arbitror scelus. Ab ipso namque homicidia, ebrietates, invidie, detractiones, contentiones et pene universa oriuntur mala ut veteris et novi testamenti sermonibus probatur exemplis, nunc non et continuis manifestissimisque experientiis declaratur. Adhuc ergo ut melior iuvenibus detur astucia se tuendi, naturalis ullus philosophorum non a incipientes iuventutis statu accensum exemplum mei nepotis Ruffi etatis forte decem et octo annorum quem cum dolore nimio sum rogare.

Non est abigni ista que temporis enarrare magnis ablationibus mee memorie renovare, sed tamen ut premissum est ut omnibus maxime iuvenibus proficiant in exemplum plenius illa nequeo preterire. Nepos quidem meus Ruffus nomine utroque privatus parente amiculus ad meas devenit manus quem vitina ex matris visceribus non expressisset ne illi quod sustinet contigisset quem tanta diligentia suo in portunio nutrivi ut a pluribus a me genitus putaretur. Crescens itaque idem puer infelix etate sed non sapiencia, ingenii ~~multa~~ pulchritudinis corporis sed non ane decoris que et probis moribus honestate bonitate et multe sapientie elegantia quem vane decoratus a cunctis dilectione superflua colebatur. Is namque in deno octavo anno etatis sue in flebilis et miserie exspiravit. Propter quem tantus ab omnibus inposuit luctus ut vix per mense fine potuit tueri. Sed de luctu preterea quod evenerat non sufficit. Ut ergo eius nimie in rebus dilectionis plures glose rogavi quidam omnino ut mihi quod nepoti meo accidebat revelaret. Igitur meis amicis quidam gloriosis precibus obtinui quod gliscebam. Oratione namque me die quodam hora nona talis evenit fetor quod naribus nullatenus poteram tollerare. Hec dum mecum tacitus reputarem unde hic tantus adesset fetor admirarer super meum vertice elevatis oculis infelicem nepotem meum vidi terribilis visionibus ita quod in eum visum ipsum ne audebam. Nam cathenis igneis conligatus fornacis instar flammas fetidissimas erumpebat. Ad hac itaque visionem subito me tam vehemens timor irrepuit ut dum plures loqui vellem formandi vocem nullatenus compos eram. Postmodum aliquantulum in me rediens si meus erat nepos voce cepi pquirere tremebunda. Ad hec ille vlulatibus et suspirijs: Vtinam nunquam non fuissem ne tam diris essem cruciatibus deputatus. Ista scias me thartareis maioribus spatijs temporibus permansurum. Heu quid dicam huius dicti tantus in dolore affluit vt sim plurimas admirabatus quos vita pristina non distessit longis ante expletis colloquijs ab eodem constitutus fui cur diuine fuissem misericordie sic exorsu in mundo tot virtutibus prepollet. Respondit nulla unquam me stiab ca fore dapnatum nisi quod in ludis maiore delectabar. At quia in morte accepta penitentia qui stulta ignorantia vt debebam per propositum contritionis diuinam non merui adipisci veniam. Et hec dicens a meis disparuit oculis. Talis autem eo abeunte remansit fetor vt in locum illum hactenus nullus audeat introire. Ecce quantum turpissimi ludi scelus diuine abhorret maiestatis oculis. Timeamus ergo ne nos bonorum rapiat termes tam repentinus interitus. Penitentie nos viciorum contingat dum tempus in est quia per quem modum penitentia foret frustra. Vt igitur a prophanis tate ruine ludi procul effugiat nephas ymmo vt de memoria deleatur exa alia quedam que breuius potero subrogabo.

Tre Samaria quidem nondum expletis diebus duo inter quedam ludentes qui omnia que habere poterat consumpsisset gloriose cepit genitrici domini homine ausu temerario blasphemare. Et ne nephanda blasphemie viro sineret verba videntibus et stupentibus cunctis mox e celo fulmine veniens interemit.

Ceteris alijs in thyro ludentibus hoc accidit quod enarro. Sed enim illi sum vellet incipere ludum. Vt hic qui se hec ab eius audisse et tota rei serie etiam se vidisse fatetur refert se dixerunt. Cum naturaliter vis exerce vim ycomie que te invito ludum istum alacter finiemus. Hijs itaque dictis sunt in reperit ludum. Cum non quidem primordia to quasi vno elapso instanti se terra apriens illos solum absorbuit ita ut ex eis amplius nil fuit visum.

Quod visu non sit veissimo testimonio comprobatur. Addo quod dico quod possum multis posse comprobare testibus tamen me ipso teste que cum visione propria didici comprobabo. In patria mea in qua in ecclesia kathedrali nobilissima quidam fuit miles tristorijs nimium locuples qui vnicum habens filium eius stultissimi amoris cecitate percussus non solum a prauis non eum corrigere sed eum ipsemet pecunia instruebat. Parentes fratrum et isti plures inter quos oculos huic inclinet vt quibus finibus eueniat non ignoret. Multi enim homines magnas animarum et corporum viderunt ruinas ob puerorum parentum insipientia. Crescens namque illius multis filius cunctis bonis moribus destituta de die in die peiorando totum suum tempus amittens iludet

7 blassphemijs cunctis qz inmundicijs prec causate annu attigit duodecimu Cumque quod advesperante die solitus cum pre lusoribus infestus ludum eorum ut consueverat non hinc pos prumpsit in hec verba Cri q ille pt Jesum q ludos prohibet iam experiatur Ita se uinto hic ut victor non exurgam Verum hic duntaxat ipso perfecte neque semper idetiuum hois ipse cunctis videntibus locum in quo ludebat veloci quam du adiens eundem puerum infelice rapuit sed quo eum detulit nulli hactenus hominum e compertum Verum ut puto eum detulit in infimum Erat namque hora eam ad quandam mee domus fenestram q loco in quo lusores degebat pr 7 filius ex opposito sita e me posteriora quo me vide fuit hinc veritate perspicua ferie tam formidande rei geste Constat igitur Juvenes in iuventutis tempore quod ceteris e prestancius expetendis moribus se fulcire ne vilibus caducisque moribus inuestibus aiunque infortius statu in camie nequit promure Erudiem nove carthe inscribitur desfacili non deletur Constat etiam parentes fatui filios correctionibus et verberibus erudire ne viciorum sinat vepres radices figere non facilius euellendas ne pledi 7 hic 7 in futuro eius succedat eneris Ita ni fallor ad eternorum gaudiorum patriam deueniendi artissima et su abiguitate aliqua a plurissimis cere cognita exstat via Ac uno hiatu oppositorum alterum pse pz. Erudi ad perdicorum iter latissimum amplus uno pene infinitis limitibus plenum fore constat Cumilibus enim mortalium peccatorum ad perdicorum tramites sunt strinit quo diu homines non plus paganorum sed etiam illorum quos sacri baptismatis unda lauit Ita de paganis nulla oritur questio qui dampne maiore fore liquet nimium multiplicibus infernalibus plagicijs quos nulla umquam cognoscitur emendacio quid uno respective quidem dico pit bonis 7 malis hominibus considerantibus non e qui bonum faciat non est usque ad unum Cum omnes pq suab ipsas et pessimas ambulant voluptates Propterea concludi debet quod ad eterne beatitudinis gaudia rarissimi concedatur Infinite qui omnes pene sacre scripture auctoritates hoc testantur Infinita raciones et exempla possemus perspicuarent inducere ad huius veritate sufficienciusque demostranda hoc ex omnibus unum teneri decet ut ab hoc dispepali pt velud sed ad eterna modo aliquo pervenire posse gaudia ut omnibus non particularibus sed totaliter viciis extirpatis virtutum studeat itinere properare Huius iam fine dato exempla et prodigia modica iam huius operis finis propinquibravit introducam Et duo precipue admiranda que venerabili viro Nycolao cetensi insule archiepiscopo referente didici primo dicam

Venerabilis idem archiepiscopus predicti gloriosi Jeronimi de nocte nimia Bethlehem veniens ut eiusdem cunctis hominibus colendas reliquias visitaret, ut totus caritate fervidus redire noluit donec me gratissima sua visitatione eximiis leticiis adimpleret. Qui in uti donorum precipuus ut gratissima mihi donaria superhabundantissime mox complevit. Implevit me visitare nimirum contentus meum dignatus est, ita diebus pluribus commoratus et etiam adhuc manet, quod utinam tempore longo duret. Quin bonorum augustine karissime venerabilis idem pontifex te salutat. Quorum plurimos igitur in suorum verborum auditu venerabilis idem pontifex enarravit hoc tale in civitate cadia contigisse. Sacerdos quidam senius sue maioris ecclesie custos impudicus ebrietati et luxurie deditus non diu completo anno miserie de hoc seculo emigravit. Cuius corpore in ceterorum sepulto baratro sacerdotum ut eius punitio cunctis innotesceret ad exemplum, sub sequenti nocte tantus in ecclesia eiusque cimiterio fuit strepitus et rumor nimius in illa commorantes excitati pavore ingenti velut amentes ad ecclesiam cucurrerunt. Erat itaque omnibus circa ecclesiam strepitus vehementes campanarum que sonitus audientes sed nemine quem videntes divinam quidem exorat clementiam quatenus cur ista fiat debeat revelare. Sed nullum exauditionis sentiunt adiuvamen. Diluculo hoc cessante cuncta que fuerant in ecclesia reperiunt revoluta et quasi undique flammis ignium violata. Ad hec memoratus pontifex orationes indicens populo quid sequenti eveniat nocte precepit expectandum. Nec minus succuba ubique sequenti nocte duplex strepitus et pavoris tribulatio est secuta. Tertia dein repletus populus acritudine et dolore tenentes nullum sibi a domino adiutorium evenire, sic velut examinati qui in monumentis positi dormiunt existebant. Die autem elucescente omnibus in ecclesia precibus congregatis, gloriosus Jeronimus subito septies sole splendidior in ecclesiam veniens ad altare quod ordines cunctis videntibus et mirantibus per horam forte sub silencio permanens obstupefacto populo hec protulit: Sacerdotis illius miserrimi cadaver sacris indigne locis conditum ad errorem peccatorum contigisse estimavit, eique mandans ut cadaver miserum tartareis post resurrectionem omnium mansionibus deputatum dissepultum flammis tradentes protinus cremarent. Alioquin incepta pestilencia non abiret. Et sic abierunt a dictis eius. Quod ut ordinaverat letabundus populus protinus adimplevit, deo et beato Jeronimo laudes precipuas persolvendo, et pestis postea sic cessavit. Verum demum tempore beatissimi Jeronimi omnibus unanimiter devotione maiori colere inceperit.

In eadem insuper civitate quidam pulcherrimus extitit iuvenis Tytus nomine, honestis moribus inviolatus carnali, non minus nobiliori natus progenie, prediues valde, tota pene devotione et fiducia huius beate [illegible] commendans. Hic siquidem iuvenis virgineo nitens candore in eiusdem sancte virginis proposito usque ad vicesimum annum probis vite moribus perduravit. Quo itaque tempore quidam sui fratris nephando consilio irritatus, spreta nobilissime virginitatis gemma, auri preciosissimum metallum calcans, ad latrinis spurcicias et lutum ac fetorem luxurie vehementer declinans, puellam quandam ob pulchritudinem corporis et venustatem sibi in matrimonium copulavit. In cuius amoris retibus ita se capiens quod aliud preter ipsam poterat minime cogitare, de die in diem cepit divina obsequia oblivisci. Sic quia miser dereliquit iusticiam et oblitus fuit deum alentem se, oblitus fuit et sibi deus miseri. Completo namque anno quo cum puella iuvenis in temptatus steterat, non in matrimonio sed causa explende libidinis copulatus, suggerente dyabolica astucia, iuvenis fratris puelle illaqueatus amore avide dum quesivit eiusdem amplexibus frui. Tandem quod optaverat est adeptus. Hic ut accurat iuvenes et expo iuvenis sunt astuti, sunt nota iuveni puelle viro iam pacta. Iacens id cogitat avide quo valeat modo cupitudinem suam implere. Comperit tot diebus se planus hic nescire. Post die quadam ordinat urbe discessus, perge se finxisti et latens per diem in civitate. Nocte media domum veniens, reperatis foribus a puelle servitrice illa ut prius fuerat ordinaverat, ab ea usque ad thalamum in quo eius frater et uxor in lecto stabat precedens sibi postulat aperiri. Mirati illi et timore perculsi vehementi pulsanti negligunt thalami ostium reserare. Tandem confractis foribus thalami iuvenis ira et furore nimio fornacis ardentis instar undique inflammatus uxorem fratris evaginato gladio interfecit. Deinde fratrem sub thoro proximum latitantem fratrem inveniens occidit. Huius itaque gestis ex civitate exiens, nullo tempore permansit. Hic illucque errans cum quibusdam aliis cepit quosdam transeuntes itinere depredari ac etiam iugulare. Permanente itaque eodem Tyto per decem annos talibus negociis implicato, beatissima [illegible] domina salubre refugium et vitale die quodam advesperascente luce in modum mercatoris se monstravit, ne ille pessimo habitu devotionis premiis privaretur. Nam ille quamquam tot et tanta vicia abhorrenda commune exerceret, tamen in beatissimo [illegible] devotionem aliquam retinebat, ita ut eidem cottidie se comedans boni aliquid diebus singulis ad eius honorem factum illatumque proponebat. Serviens igitur tytus imitatore nephandis operis ad solita nequitie opera quondam concito cursu pergens cursu vibrat(us) lanceis. Demonis imitatoris instar obviat venienti mox qui eum insurgens absorbens eundem percepit retinet donec eius lateri gladius infigatur. Deinde manum elevans inferendi gladium vtiente ut sceleris tantum valeat iam explere. Ad hec demonis gloriosus. Amice mi demon quem tu diligis loquendi aliqua brevis licentia in(detur). Postmodum si volueris facito id quod optas. Ad hec et tytus. Amice mi eius pronoiasti et loquendi et veniendi licentia h ut postulas concedatur. Tum que portas inimicicia iam depone. At demonis gloriosus. Ego ipse sum demonium huc propter tua liberationem veni ne in ante ipsa obsequia in vanum preteriret. Et tot que gessisti peccaminum iam peniteat. Ad te ipsum redeas ne formides hunc usque me nolens propter tua salute et anime et corporis supplere apud deum erga te ira tam divina iusticia expetitisse ne ita te dignas tibi felicitas experceret. Ad primum igitur quem curiq perge calle et peccatorum onera iam depone. Alioquin me tuum custodem et supplere non habebis. Hijs dictis demonis gloriosus ab illorum oculis disparuit. Ad hec stupefactus tytus et qui cum illo erant timore et admiratione tam ingenti ad terram procidens pro hora non potuit elevari. Et subito in tytum et qui cum illo erant spiritus sancti gratia est effusa et lux eos celitus illustravit. Tum in protinus in viros alteros iam mutati preteritis cunctis spurcitijs viciorum ad primam transita redierunt. Deinde ad heremorum antra devia et ignota properantes in magnis se corporum asperitatibus et vita strictissima tradiderunt.

Miraculum aliud quod quidem veridicorum testimonio consolidissime in superioribus egypti partibus in quodam monasterio fuisse non multis diebus pactum ~~fuisse~~ intellexi. Certis horibus et maxime iunioribus quantumcumque castis pueriat in eorum adventum periculum mulierum predecti maclo addecogito fore ratum. Monachus quidam iunior et decorus honestate precipuus morum maturus et senex, vigialis pudicitie custos cunctis qui illius monasterij monachis specularis (?) litates gloriosissimum. Dominum aator devotissimus fuit duodecim degens annis continue orationibus vacans et studio scripturarum. Hic amore castitatis timens ne cor aliquando violaret, mulierum visum ineffabiliter abhorrebat ita ut et eius memoria formidaret. Hunc proinde dyabolus antiquus hostis et hominum inimicus invidens sue negotie in veterate contra eos dolos et artes multiplices invitavit

Continue cogitacionum stimulis iuvenem pessimus temptator affligens die noctuque temptacionibus duobus mensibus non cessavit. Iuvenis quidem sese domino ⁊ beate genitrici cuius dilectione fervebat ardore commendans custodie vicit deinde temptamenta dyabolica ieiuniis ⁊ oracionibus se muniens triumphabat. Confluat huc quisque iuvenes atque senes ⁊ quanti sit cavenda mulierum fallax pulchritudo hic doceatur maxime per exemplum. Cernens se aspis perfidus dyabolus a iuvene superatum tamquam leo rugiens subtiliores nocendi artes cepit querere ut iuvenem devoraret. Fit itaque inter eos pugna gravis. Hinc astucijs consuetis castra adversus iuvenem struit pessimus inimicus, hinc iuvenis oraciones et gloriosissimi Gebrui protectio castrorum struit municiones ⁊ vires eorum triumpho nobili vilipendunt. Interea genitore ad mortem egrotante visitacionis causa insinuante ex monasterio in civitate ad paternam edem veniens iuvenis est compulsus. Ita se pre dolore nimio moriturum si visione frustraretur filij crebris clamoribus acclamabat. Ob hoc dolens monachus timens ne mulierum visu cor mundum et virgineo candore nitidum violaret, pocius nisi fratrum sui cenobij fuisset supplicacionibus in charitate erga patrem crudelitatem volebat. Set dum experiretur quod eius infirmati compati a monasterio recedendo sciebat eum nil monacho tam nocivum detestabile ⁊ mortale quam vicos ⁊ civitates ⁊ generalem multitudinem circuire. Nulla etenim hora permanet quies mentis qui multorum hospitalitatibus ⁊ varijs loquelis implicatur. Certum aquiescentibus monachis precipue id pleniter operatur. In patria itaque manens eadem monachus diebus tribus tedio tam vehementi affectus est quod sibi pocius videbatur tetro sese fore carceribus mancipatum. Completo die tercio dum eum cum processu quadam pulchritudinis inaudite infirmitatis causa prius occurrisse contingeret conspicere, tanto corpore decoro eius tangente dextra tam dire libidinis ⁊ eiusdem prorsus incepte et abhominabilis concupiscencie fuit subito iaculatum cor eiusdem monachi ⁊ instigante dyabolo vulneratum quod pene ea ad illicita ⁊ omnino ab hominibus abhorrenda non extitisset timor verecundie invitabat. Heu quid dicam? Ve ne monachis illis velit observaria castitatis qui continue mulieribus visibus pociuntur ipsis colloquendo. Sic manet in castitate hic faciem intuens assidue mulierum sicut manet palea stans in igne. Fallax enim ⁊ ruine maxime periculum tamquam inevitabile quam periculosa est fere pulchritudo. Timor enim monacho evenit quod fiebat ⁊ sibi accidit quod tanto tempore verebatur. Nec sit exemplo maioris aliorum non illud iussu a parentibus obedire in quo anime periculum formidatur. A monasterio invite monachum egreditur, sed ardor libidinis tam nephande continue inflammate nil aliud quam pro sororis hoc nesciens scelus faciem ipsius ceterorum visibus vide cogitans pene numquam fuisse monasterium recordatur. Sanatur iterum prior ac monachis expensatoribus adiunctis retardat de die in diem ad monasterium remeare. Manente autem eodem in proprio domo tribus mensibus hic monachos hic patrem et omnem familiam maxima movet admiracio cur iste tam vehemens incipuerit mutacio et alteracio inaudita. Ignorant siquidem rei causam. Ideo affectus eos cogit ignorare. Ad monasterium cum duobus ad se ex monasterio destinatis monachis tandem revertitur illud referens tedium redendo quod prius detulerat expendo. Cepit itaque in monasterio corpus degere monachi, cor vero a corde aliquid non recedit. Hoc sibi fit studium. Scrutatur ut attingat pessima que affectat. Hec contemplacione diurna ut pecorum modo iniciat explendorum pruritus alienus sui et a veritatis cognicione denique continue a dyabolo cuius iugo summisso cervice collum submisit libidinis motibus talibus, sicut fumus defluunt dies eius, configuntur sicut in cremio ossa eius et infirmatur doloribus vita eius. Irracionali fit similis animali, obliviscitur in toto divinam clementiam exorare, tota die cogitans quibus modis appareat habilis ut poculum mortis valeat degustare. Heu quam sunt miseri et sibi homines egentes et exules qui a deo se elongant. Tanto fit peior brutis animalibus vir in peccatis quibus ab amicicia dei magis separatus elongatur, quanto id quo celum a terra distat, et oriens ab occasu quanto eisdem prestat divina gracia a fulcitus. Cogitati denique monacho veritatis lumine nescio et ignaro nephandissime et auditu horribilis voluptatis adipiscende requirere modum maliciosus seminator dyabolus horrende sibi insinuat consilium occulto cogitamine vani cordis ut scilicet in tempestate noctis medio cunctis dormientibus veste deposita monachali sumptoque habitu laycali ex monasterio exiens paternas clam adeat mansiones et domum crepusculo noctis latenter intrans sub thoro sororis lateat donec dormiente ipsa ad eandem accedat suas voluptates libidinis expleturus. Placet insane mentis impericie consilium erogatum, studetque ipsum toto posse quantum potest brevius effectui mancipare. Sequenti igitur adveniente noctis medio sub silencio ad fores cenobii claves gerens manibus properat, sed ad ostia veniens per tota illa nocte huc illucque discurrens quo sit in loco porta non invenit. Stupore et admiracione perterritus cur hoc sic nesciens intueri iam matutinali qua ad laudes debitas dominicas monachi excubabat imminente hora compellitur ire ad cellulam et recondi. Manet in cella idem admirans per diem illum. Proponit sceptinocte facere quod non fecit. Audet imbecillis dextera que non potest. Sperat stulta perversitas quod leonem pugnans triumphi gloriam adipisci. Quid mihi insensate vermis putas agere vilis pecus quem leo fortissimus Jeronimus condixit. Cessa ymagini gloriosissimi Jeronimi genua flectere ipsum ulterius non salutes et tibi putas potius tocedere ut cadas in foveam quam effodis ut dicta naufragia iam admittas. Non putet ipsa gloriosissimo Jeronimo similia quomodo fiat antedictus vacuum retinebat siquidem in cellula monachus ille. Denique et errans et dyabolico domino mancipatus ymaginem Jeronimi gloriosi tabule insignitam diebus singulis antiqua consuetudine flectens genua se eidem pluries commendabat. Quod cito ut eius mira clementia cunctis innotesceret illo eum die retinebat ne malum faceret quod volebat. Ignorans vero hec ille monachus superiori nocte ad cenobium iterum fores pergit sed quod preteriti fecerat nocte id hac fecit. Ne igitur nimis in therea verbis per unum fere mensem singulis noctibus hoc evenit. Completo namque ut puto mensiculo in sompnis beatus Jeronimus gloriosissimus cuidam illius monasterii monacho apparuit in stratu suo quiescenti nocte eadem revelans quod iste monachus faciebat mandans quod illi ut debeat eidem monacho sic errati declarare quos ipse eum ob sibi impensam reverentiam custodivit ut ostia non videat ad cogitatum perpetrandum scelus, et quod nisi velox deinceps subsequatur emendatio se sub diutius custodia non movebit discessit quam protinus ab eodem. Mane autem facto quod viderat monachus alteri monacho enarravit. At ille se quod hic dicat non intelligere pluribus detestans facinoris cepit dicere sibi propter cerebri vacuitatem hec sompnia evenisse. Tacet monachus et recedit. Hic gaudens propositi nocte sequenti illam amplius exhibens solitam Jeronimo reverentiam ostia monasterii ad nequam opus quod tam diu affectaverat patentes ad suum libitum reperit. Ut dicam breviter quod miser diu conservati cito cogitaverat mala operandi a Jeronimo honore solito privato sibi tradita potestate ut voluit sic effecit. Sed tamen in fine gloriosissimi Jeronimi clementia non defecit. Recedens itaque ille de monasterio nocturna hora alias habitu occultatus prius domum adveniens per diem illum undique circuivit. Cumque noctis crepusculo domum intrasset ad lectum in quo virgo soror quiescere cur solebat clam procedens tam diu sub eodem latitavit quamdiu sororem dormire potuit estimare. Tunc inde exiens et spoliatus vestibus sororis se dextro lateri applicavit. Ad hec soror levi sompno dormiens excitatur. Ut vero virum iuxta se manu sentiens ad modum expavescens diris emissis clamoribus ad se omnes fratres eius:

cavit. Currunt ad puelle thalamum cuncti cum lumine et tandem in lecto invenerunt hunc iacentem. Mirantur parentes et stupent. Cernunt hoc cuncti qui genuerat et condolent. Interrogat a filio pater distinctius tantam causam; reatum suum filius silencio confitetur. Ut enim divini voluit gloriosissimus Jeronimus hunc sua stulticia experiri ut in posterum humilior et astucior fieret ad cavendum et in plus se tuendum et ne amplius ex eo huiusmodi quis de sua sanctitate confideret et speraret. Quanto enim maior in est homini sanctitas dum in mari huius mundi procelloso et inimicorum agminibus pleno in imbecilli carnis navicula navigat tanto maior instet timor et astucia se tuendi. Infirmitas pessimus enim temptator dyabolus nocendi possidet artes. Quem incautum poterit levissime capiet. Certe plus nil nocet quam spreto aliorum consilio ut propria voluntas precipit ambulare. Qui sue proprie voluntati credit in cunctis quasi finem odibilem adinveniet. Magnum exemplo in isto cunctis timor de fragilitate nostra maxima et de dyabolica calliditate et astucia nobis omnibus demonstratur. Magna et spes venie peccatoribus declaratur. Cernens namque se monachus sic a dyabolo deturpatum delusum ac eciam in tanta miseria captivatum precibus suffragiis gloriosissimi Jeronimi cuius semper devotus extiterat suam miseriam et culpam recognoscens in se ipsum rediit et de eadem propria domo in retardacione abiecta lugens et dolens ad fontem penitencie properavit. Deinde vero in suo monasterio per duos annos in tanta abstinencie se asperitate afflixit ut foret cor hominum insufficiens cogitare. Et completo annorum duorum spacio ante dies modicos ex hoc seculo feliciter expiravit.

Venerabilis Damasi portuensis episcopi predicte receptis litteris aliquibus inscripta corde avido intellexi quod ob eius reverenciam non dimittam. Rome cardinalis quidam celestis nomine gloriosissimi Jeronimi emulus et detractor dum die quadam in conventu omnium cardinalium more solito ore audaci et temerario in eundem iniurie verba prorumperet dolore subito visterum impellente ad occulta nature loca properans viscera sua protinus emanavit et antequam illic recederet expiravit.

Alius quoque presbiter cardinalis Andreas nomine isti non similis sed gloriosissimi Jeronimi devotissimus ac cultor predicte in eadem romana urbe multis cruciatibus expiravit. Cum vero in ecclesia essent peracte exequie que solent fidelium tumulandis exhiberi corporibus assistente summo pontifice cum pene toto clero et populo romanorum qui ad eundem audiendum convenerant honorandum cum eiusdem ululatibus et crebris gemitibus inferret cruciatibus superibus et veluti amentibus effectus tamquam si a sopore dormitione excitaretur mirabiliter exsurrexit. Sicque romanus pontifice remoto de ecclesia maiori beati petri apostoli vinculis ipso clausis quoque foribus introgressus retulit ista verba. Dum starem divino examini iudicandus et iam propter vestium et ciborum quibus hactenus usus eram nimia superfluitate tartareis cruciatibus condempnarer. Ecce subito adveniens quidam sole splendidior nive quoque candidior quem fuisse gloriosum Ieronimum adesse tunc referentibus qui astabant intellexi, propendenti iudicii flexis genibus animam meo corpori iterum iungi porrectis precibus impetravit. Cernitis vobis in ictu oculi intercedens anima uti cernitis corpori est coniuncta. Ad hec mirati summus pontifex et ceteri audientes sunt hec nota ipso christo ecclesiam expectanti confractis ecclesie foribus protinus ecclesiam intrant omnes magnis vocibus deum et gloriosissimum Ieronimum collaudantes.

Multa nos metus affectio commonet et contristat intellectus quod plurimi episcoporum deum et dominum ihesum christum cuius vicem gerunt abnegantes, ceterorum quos degverunt in vestigiis inherentes despiciendis pauperum de sanguine ihesu christi, delicatissimis ferculis cum histrionibus et ceteris divitibus suum ventrem replent in gluvie ad feditatem luxurie incitanda vestimentorum quoque de die in die superfluitatibus abutuntur de pauperibus quorum mercede rapta manu latronum devorant fame morientes et frigore non curantes. Hii certe non episcopi sed dyaboli. Sponsus aut [illegible] aut dyabolici. Magnum certe meriti status episcopalis sed periculi infiniti. Clementissimum proximum aliis imputandum, crudelissimum episcopo imputatur. Pontifex etenim vicium in subditos diffundit per exemplum. Maiora recipienti ratio magis crescit. Novit enim omnium vel negligencia episcopi vel exemplo in peccata demittat, de tot tenetur domino reddere rationem. Hinc quod Augustinus breviter dicta: Grave nobis est pondus omnes sarcina sed debiles ergo humeros, quos portabo. Sunt certe in augustie undique me torquentes. At dum graves in promptos tamquam intueor timore maxime succrescente continue affligor et contristor. Certe est episcopalem statum fugere quam appetere. Laudabo certe episcopatum tamquam vicariatum domini ihesu christi sed in illis qui in eo vitam agunt militum terrenorum qui mundi pompas et gloriam appetunt non collaudo, immo eis consulo ut eum fugiant quantum possunt. Melius certe fuisset eis cum ceteris vitam agere terrenorum quam in pontificali culmine hic agentes ad infima et profundiora inferni loca decidere, tanto pre ceteris cruciandi quanto pre ceteris plus donavit reperit. Intelligens episcoporum plurimos potius nomen gerere quam essentiam, potius lupos rapaces fore proprii ovium quam pastores, destructores magis ecclesie quam rectores, qui christianorum ecclesias depredantes mercede pauperum lucris favoribus superfluitatibus ciborum et vestium devorant et consumunt. Quod absurdum est abhominabile et deflendum. Hec ideo dixerim ut tales abhominandi cunctis gentibus innotescant, quia si deum non metuunt homines vererentur, suis aliqualiter ab horroribus retardentur. Audiant ergo hii tales episcopi quod narranda proponimus et saltem aliorum calamitatibus terreantur.

Temporibus egipti patrum in deserto quodam ab hominibus propter vite incommoda inhabitabili quidam degebat monachus Helyas nomine antiquissimus magne vite sanctitate radians. Qui in vita beatissimi Antonii eius familiarissimus valde fuit. Quem idem beatissimus Antonius habuisse prophetie spiritum pluries enarravit. Hic die quodam ut plures mihi testificaverunt monachi vita venerabiles fideque digni qui se hec dixerunt ab eiusdem sancti viri ore multotiens audisse, solitus incumbens orationibus pro somno vespertino adveniente aliquantulum obdormivit. Et ecce in visione quo quidem modo multotiens deus omnipotens gaudia et occulta suis fidelibus reserat sacramenta, in quodam palatio mire pulchritudinis ineffabilis et a mortalibus nunquam vise ut sibi videbatur erat. Cumque per horam per palacium illud huc illucque converteret eius admiratur pulchritudinem tam vehementer, vidit quoddam preparatum tribunal quibusdam mire pulchritudinis innumeris stratis tapetis et vestibus auro gemmis et multa artificii varietate decoratis, cuiusque pariete involuto in quo huiusmodi rex quidam maiestatis et decoris, cuius aspectus tante erat suavitatis ut nil vellet aliud quis habere, magna virorum sole ~~luce~~ lucidiorum comitatus societate veniens se posuit ut iudicia exerceret. Inter hec cuiusdam anima quam fuisse athonitanum presulem ab aliquibus ibidem consistentibus huiusmodi intellexit, a nequam spiritibus cathenis igneisque vinculis victa instar fornacis flammas erumpens sulphureas deportata maiestati regie presentatur. Que prius quam de aliquo interrogaretur cepit diris vocibus se infernalibus magistris dignissimam acclamare. Hac inter ceteras maiorem assignans principalem causam quia vanis mundi pompis intentus in conviviis et vestibus et huiusmodi stulticiis delectabatur. Quibus finitis lata per iudicem sententia ut penis infernalibus traderetur. Anima donec corpori iuncta duplices penas in perpetuum suftinet. Mox illum sermonem sentiens illa nequam spirituum turba inde diris clamoribus recesserunt. Idem altius cogitans animam quam fuisse theodorici senatoris fratris predicti venerabilis damasi supradicti episcopi scilicet intellexit cum maiestate regia iam conuastatis multis nequam spiritibus ea commisisse accusantibus prestat. Cumque ad diabolum illum qui accusatores trahebat et nullus ex aduerso aliquid respondet, Vir quidam sapiens pole splendidior et ut sibi videbatur pene ceteris astantibus eminentior ad regis sedens dexteram in pedibus se erexit. Et non solum surgente rege manu pro silentio auctoritas fieri imperauit. Tunc qui steterat omnibus opponens accusatibus hunc suum fuisse fidelissimum et deuotum et ei cotidie exhibuisse reuerentiam specialem eidem mox loquendi audaciam abstulit et taciturnitate omnimode pernotauit. Pergamos is flectens ante regem genua huic suo fidelissimo veniam et eterna regine solita pietate et immensa infinita clementia elargiri ut ita de hiis commissis in mundo flagiciis in purgatorio purgatus suis prioribus ut voluit est adeptus. Tunc omnis illa nephandorum spirituum multitudo gemens et ululans de illo loco pertinens se remouit. In interuallo autem sancto homo virginis amicis quidam pulcherrimus coetu quondam per palacium venies ad hunc quia accedens se fore dixit a petro patricio sponsore eius deuotissimo missum qui eius preces exaudiens sibi a domino impetrare filium dignatus est. Ad hec rex quid inquit filio meo Iohannis petrus postulat certe fiat. His omnibus sic finitis a sompno illo mox helias monachus excitatus laudes immensas deo reddens et Iohannis prelibato quidem die illud in quo tam miranda videat pernotabat. Eodem pergamos intellexit die episcopum Anthonimianum et theodorum senatorem ex hoc seculo migrauisse quo liquide patet hec vana sompnia non fuisse.

Magna putabas Augustine termine aliquibus admirationem inducere velut si quis nouum et inauditum eius proponeres dum in tuis epistolis lectis quas scripsisti Iohannis baptiste et ceteris apostolis Ieronimum sanctissimum equalem in sanctitate et gloria omnibus sine dubio efficacibus et virtutibus hominibus nostris comprobares. Certe non est aliquis a benignitatis veritate et omni fide et deuocione dignissima ista foret. Nec puto aliquibus eius vita sanctissima et eius tanta prodigia hominibus incognita non ignoratibus admirationis aliquid euenire. Quoniam qui tue teles fuerit ad veritate declaranda quam meas lenissimas et imperitas nunc illis apponere non deceret obmissis omnibus visione mirabile quod venerabilis vir Cyrillus episcopus Alexandrinus se vidisse suis ad me diebus pluribus iam elapsis destinatis litteris affirmabat breviter introducam. Post beati Jeronimi obitum gloriosum anno completo in die nativitatis gloriosissimi Johannis domini precursoris expletis laudibus matutinis dum memoratus pontifex more solito in ecclesia solus ante altare eiusdem precursoris domini gloriosi flexis genibus ipsius gloriam et excellentiam multa spiritus dulcedine contemplaretur, repentino sopore ibidem aliquantulum obdormivit. Et ecce in ecclesiam ut sibi clarissime videbatur binati quorumdam speciosissimorum hominum ultra humanam estimationem, cantus alternatim suavissimos concinentium turba vehementissima mirando ordine veniebat. Deinde binati omnes ad altare procedentes et ibidem flectentes genua ad sedes singuli in ecclesia se ponebant. Cumque illorum hominum iam esset ecclesia valde plena, post omnes duo viri eminentiores ceteris in toto splendentes atque pares infinite sole lucidiores, stola induti candidissima, auro et gemmis undique ineffabiliter rutilati, venientes ecclesiam pariter intraverunt. Ad quorum introitum omnes in ecclesia residentes protinus flexis genibus eisdem summa reverentia persolverunt. Tunc duo illi viri alterna ab eisdem reverentia exhibita in duabus kathedris aureis miro lapidum pretiosorum valetate et pulchritudine decoratis sibi a quibusdam pulcherrimis iuvenibus preparatis abopit consederunt et sic sedentes aliquantulum permanserunt. Interim facto inter illos silentio cepit alter eorum duorum alterum impellere ad loquendum. Cumque longa adinvicem altercatio oriretur, utrum quis prius inciperet predicare, ceperunt singuli. Ut Jeronimus Johannis cuius erat die illa sollempnitas laudes et magnificentias explicaret magnis vocibus acclamare. Unus illorum sermonem mox incipiens laudes beatissimi precursoris domini tanta loquele dulcedine tantoque verborum ornatu nec non et sui sanctitate contexuit quod [illegible] non est alicuius lingue hominum declarare. Finito itaque sermone illo, alter quem Johannem Baptistam cuncti qui aderant nominabant, eidem grates referens multiplices inter [illegible] ad eius honorem et gloriam est locutus. Gloriosus iste meus karissimus Jeronimus equalis michi in gloria equalis etiam in sanctitate meorum laudum [illegible] presentis. Idcirco dignum est ut eius laudibus nunc insistam. Hic vere lucerna ecclesie tenebras effugans errorum et cunctos illuminans homines veritatis claritate cecos. Hic est fons aque sapientie salutaris ad quem sitientes domini accedunt.

largissime saciatur. Hic arbor altissima cuius cacumen celum ascendit, sub cuius doctrine frondibus de suavi eiusdem odore sicut aves celi scilicet homines ingenio subtiliores et universa pecora scilicet homines parum intelligentes uberrime saciantur. Hic meus fuit in seculo heremita et ille nominis mei carne abstinenciis maceravit. Hic meus virgo nitidus atque purus. Hic meus fuit prophetico spiritu illustratus. Hic meus doctor extitit veritatis. Ego propter iusticiam et veritatem vitam corpoream deliqui. Hic etsi sit vitam non amisit temporalem propter iusticiam et doctrine sue propugnasse veritatem tempus suum in toto gessit in seculo in martirio afflictionibus et dolore. Ego christiane fidei precursor invictus et generis imitator. Hic pari modo veriens eiusdem extitit sustentator et ab hereticis eadem laceratibus defensator. Ego scilicet in baptismate manibus propriis christum dominum tetigi in iordane. Hic ipsum non solum manibus propriis habuit multociens in altari sed et ore proprio manducavit. Hic mihi in sanctitate per omnia equalis. Sicut enim ambo equali eterne vite premio in celis congaudentes. Hec et alia multa precepta beato Iohanne que ego episcopus Cyrillus non potuit memorie totaliter commendare. Ea hora diei prima adveniente ecclesiam custos intrans episcopum invitus dormientem eundem manibus excitavit. Episcopus his gestis itaque pontifex stupore admiracionis et gaudio ad modum plenus que viderat custodi cum lacrimis enarravit. Deinde illo die missa sollempne celebrata visionem mirabilem omni populo declaravit.

Sunt infinita plura que dici possent miracula verissima utilia et enarranda quam ea que in brevi hoc opusculo sunt inscripta. Sed ne prolixitate operis aliquibus legentibus tedium oriatur, uno solum miraculo quod non diu expleto mense in bethlehem factum de perfecto huius operi finis est.

Die dominico transacto post octavas penthecostes omnibus meis suffraganeis episcopis et multitudine maxima tam virorum quam mulierum in ecclesia in qua sanctissimum quiescit Ieronimi cadaver insimul congregatis honore et reverencia tam debita quam devota post egomet sacris indutus vestibus ad locum fovee in qua corpus venerandum iacet accedens terram cepi effodere sepulture quatenus sacratissimum corpus inde ablatum in tumulo marmoreo miria pulchritudine undique decorato quod hac de causa fabricatum pari modo poneretur. Cumque iam foret fovea vacuata cunctis cernentibus corpus sanctissimum in medio fovee tamquam in aere nulla parte terram tangens permanebat itaque nec corrupcione aliqua violatum. Sed inde elevantes cum odore tam vehementissimo et suavi quod tale olfactus hominum nunquam sensit collocavimus in altari quatenus a populo reliquie sanctissime videretur. Sed notat illo die ine cunctis qui aderant astantibus sunt pacta miracula gloriosa explicandi ea nullatenus tempus essem. ¶ Ceci sedecim illas reliquias tangentes faciei visum protinus receperunt. ¶ Tres precipue demoniaci cathecumini victi in illa ecclesiam pluribus hominum manibus deportati sunt protinus liberati. ¶ Mulieris cuiusdam vidue paupercule puerulus eius unicus filius in terra fuit per generum multitudinem suffocatus. ¶ Que mox inveniens dolens et lugens mox in ulnis pueruli cadaver ad foveam in qua sepultum fuerat corpus Ieronimi gloriosi descendens eum in fovea proiecit hec dicens verba. ¶ Ere Ieronime gloriose hinc non recedam donec restituas in vivum meum filium quem amisi. Mirabilis deus in sanctis suis faciens prodigia insueta. ¶ Statim ut terra extincti pueruli corpus tetigit eius anima est coniuncta. ¶ Quidam vir corpus cuiusdam sui filii de sepultura in qua per triduum steterat extractum mox ad foveam illam currens detulit et illud in fovea proiecit qui Ieronimi meritis illico fuit vite pristine restitutus. ¶ In innumerabilia pene foret miracula que pacta sunt a mane usque ad vesperas quo quidem tempore gloriosi Ieronimi cadaver de fovea dissepultum in altari extitit collocatum. ¶ Sed tamen ad horum miracula ultimus non pretereundum. ¶ Unum quod nocte sequenti accidit non silebo. ¶ Iehoc quidem vespertina corpus illud sanctissimum in monumento quod preparaveramus posuimus. ¶ Sed mane monumentum vacuum inventum et corpus sanctissimum in fovee pristine inventum restitutum. ¶ Quod dum ego plurimum admirarer nocte sequenti me dormienti beatus Ieronimus apparens in visione plurima in gloria patefecit. ¶ Sed inter cetera verba mihi dixit. ¶ Noveris Cyrille quod corpus meum de fovea in qua iacet nullatenus extrahetur quousque civitas Iherusalem ab infidelibus capietur. ¶ Tunc quidem tempore Romam delatum ibidem multo tempore requiescet. ¶ Ad hec expressius que videram cunctis episcopis et aliis viris catholicis enarravi. ¶ Quid autem contra hec adveniet aliud non agnosco. ¶ Si quid utile aut bonum in hac epistola dixi non meis sed gloriosissimi Ieronimi meritis imputetur. ¶ Si quid non superfluum inutile et non bonum solum mee insipiencie et negligencie causa hoc accidisse ab omnibus indicetur. ¶ Mei Augustine karissime in tuis orationibus memor esto. Etc.

Et sic est finis laude
Deus in trinitate

Incipi
[illegible]

M

ferunt
tempu
sua q
dato
adinte
ad sup
cognosc
valde h
et ita
premit
quato
ma psi
cognitio
[illegible]
ma in
clo rop
Sut aut
intellige
amor
intellig
hic ap
[illegible]
[illegible]
sin q ip
[illegible]
et deg
quod m
[illegible]
sensibil
incipm
ffine
[illegible]
incipm
ipe f
[illegible]
derat p
debil q
cum letter
mabili
prat s
[illegible]
hoc e [illegible]

Incipiunt meditaciones beati Bernhardi

Multi multa sciunt, sed semetipsos nesciunt; alios inspiciunt et seipsos deserunt. Deum querunt per ista exteriora, deserentes interiora sua quibus interior deus est. Ideo ab exterioribus rediens ad interiora et ab interioribus ad superiora ascendam, ut possim cognoscere unde venio aut quo vado, quid sum vel unde sum, et ita per cognicionem mei valeam pervenire ad cognicionem dei. Quanto namque in cognicione mei proficio, tanto amplius ad cognicionem dei accedo. Secundum interiorem hominem tria in mente mea invenio, per que deum recolo, conspicio et concupisco. Sunt autem hec tria memoria, intelligencia et voluntas sive amor. Per memoriam reminiscor, per intelligenciam intueor, per voluntatem amplector. Cum dei reminiscor in memoria mea, eum invenio et in ea de eo delector, sicut ipse michi donare dignatur. Intueor cum intelligencia quid sit deus in seipso, quid in angelis, quid in sanctis, quid in creaturis, quid in hominibus. In seipso est incomprehensibilis, quia principium et finis: principium sine principio et finis sine fine. Ex me ipso intelligo quam incomprehensibilis sit deus, quando meipsum intelligere non possum quem ipse fecit. In angelis est desiderabilis, quia in illum desiderant prospicere. In sanctis est delectabilis, quia in eo assidue felices letantur. In creaturis est mirabilis, quia omnia potenter creat, sapienter gubernat, benigne dispensat. In hominibus est amabilis, quia eorum deus est, et ipsi sunt populus eius, et ipse in eis habitat tamquam in templo suo, et ipsi sunt templum eius. Ideo dedignatur singulos neque universos. Et unusquisque eum meminit eumque intelligit ac diligit cum illo est. Diligere eum debemus, quia ipse prior dilexit nos. Ad ymaginem et similitudinem suam nos fecit, quod nulli alii creature dare voluit.

Qualiter facti sumus ad ymaginem dei

Ad ymaginem dei facti sumus, hoc est ad intellectum et noticiam filii, per quem intelligimus et cognoscimus patrem et accessum habemus ad eum. Tanta cognacio est inter nos et dei filium, quod ipse ymago dei est et nos ad ymaginem eius facti sumus; quam cognacionem eciam ipsa similitudo testatur, quia non solum ad ymaginem sed ad similitudinem eius facti sumus. Oportet itaque id quod ad ymaginem est cum ymagine convenire et non in vanum nomen ymaginis participare. Representemus ergo ymaginem eius in nobis in appetitu pacis, in intuitu veritatis, in amore caritatis. Teneamus eum in memoria, portemus in consciencia et ubique presentem veneremur.

magna prudencia est intelligere deum

Mens siquidem nostra eo ipso eius ymago est quo eius capax est eiusque particeps esse potest. Non propterea eius ymago est quia sui meminit mens seque intelligit ac diligit, sed quia potest meminisse, intelligere ac diligere a quo facta est. Quod cum facit, sapiens ipsa fit. Nichil enim tam simile est illi summe sapiencie quam mens racionalis, que per memoriam et intelligenciam et voluntatem in illa trinitate ineffabili consistit; consistere autem in illa non potest nisi qui eius meminit

Vere namque intelligit ac diligit meminit. Itaque anima Dei sum ad cuius ymaginem facta est cum qua intelligat diligat atque consolatur cum quo potest esse beata. Beata anima apud quam deus invenit requiem et in cuius thabernaculo requievit. Beata que dicere potest: Et qui creavit me requievit in thabernaculo meo. Negare siquidem requiem celi ei non poterit. Cur ergo non desideramus et in hijs exterioribus deum querimus qui apud nos est? Si nos volumus esse apud eum revera nobiscum est et in nobis. Sed adhuc per fidem donec merear eum videre per speciem.

Quanta virtute habet fides.

Novimus namque apostolo habitare Christum per fidem in cordibus nostris quia Christus est in fide, fides in mente, mens in corde, cor in pectore. Per fidem vero solo deum creatorem adoro, redemptorem expecto, salvatorem credo, video in omnibus creaturis, habere in meipso, et quod ineffabiliter iocundius hijs omnibus est atque beatius cognoscere in seipso.

Quod in cognitione perfecta trinitatis sit summa beatitudo.

Credo cognoscere in ipso patrem namque et filium et in isto spiritu cognoscere vita est eterna, beatitudo perfecta, summa voluptas. Oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit quanta claritas et quanta suavitas et quanta iocunditas maneat in illa ∴ mansione qua deum facie ad faciem videbimus, qui est lux illuminatorum, requies exercitatorum, patria redeuntium, vita viventium. Ita in mente mea quandam ymaginem illius summe trinitatis recipio ad quam summam trinitatem colendam

∴ visione

ipsi inherendam et diligendam ut eius recorder, in ea delecter et eam contempler, totum id quod vivo debeo referre. Mens ymago dei est in qua sunt hec tria, scilicet memoria et intelligentia et voluntas. Memorie tribuimus omne quod scimus etiam si non cogitamus. Intelligentie tribuimus omne quod verum cogitando invenimus quod etiam in memorie commendamus. Per memoriam patri similes sumus, per intelligentiam filio, per voluntatem spiritui sancto. Nichil tam simile in nobis est spiritui sancto quam voluntas vel amor sive dilectio que excellentior voluntas est. Dilectio dei donum est, ita quod nullum hoc dono dei est excellentius. Dilectio namque a deo est et deus est dilectio et proprie spiritus sanctus dicitur per quam caritas dei est diffusa in cordibus nostris, per quam tota trinitas in nobis inhabitat.

Quest· ptinet ad inte

Quas miserias contraximus a parentibus nostris

Secundum exteriorem hominem de parentibus illis venio qui me fecerunt dampnatum priusquam natum. Peccatores peccatorem in peccato suo genuerunt et de peccato nutrierunt. Miseri miserum in hanc lucem miserie induxerunt. Nichil ex eis habeo nisi miseriam et peccatum et hoc corruptibile corpus quod gesto. Ad illos vero festino qui morte corporis hinc exierunt. Cum eorum sepulchra contra respicio non invenio in eis nisi cinerem et vermes, fetorem et horrorem. Quod ego sum ipsi fuerunt et quod ipsi sunt ego ero. Quid sum ego? Homo de humore liquido. Fui enim in momento conceptionis de humano semine conceptus. Deinde spuma illa inchoata mediante crescens caro facta est. Postea plorans ululans

[illegible]

Quas miserias contraximus a parentibus nostris

·dp·

traditus sum huius mundi exilio. z esse iam incipio plenus iniquitatibus z abhominacionibus. Qua raptabor an districtu iudicie de operibus meis ro racionem reddituris. Ve mihi misero cum venerit illa dies iudicii z aperti fuerint libri in quibus omnes mei reatus z cogitaciones domino presente recitabuntur. tunc dimisso capite pro confusione male consciencie in iudicio coram domino stabo trepidus z anxius utpote commemorans scelerum commissa meorum et tunc dicetur de me. Ecce homo et opera eius et reducta ante oculos meos omnia peccata mea z delicta mea. Quadam namque vi divina fiet ut unicuique sua opera bona vel mala tunc in memoria revocentur z mentis intuitu mira celeritate cernantur ut accuset vel excuset sua consciencia, atque ita simul et singuli omnes iudicentur. Ubi iudicium faciet gestorum quisque suorum. Cunctaque cunctorum cunctis archana patebunt. Quod enim nunc confiteri erubescimus, tunc omnibus manifestabitur. z quicquid hic dissimulando palpamus, totum illuc index flamma comburet. Ubi ignis ubique ferox ruptis regnabit habenis. quanto quoque deus diucius nos expectat ut emendemus, tanto districtius iudicabit si neglexerimus. Cur ergo tanto tempore vitam istam desideramus in qua quanto amplius vivimus, tanto plus peccamus. quanto enim vita longior tanto culpa in mundo fortior. cottidie namque crescunt mala z subtrahuntur bona. assidue variatur homo per prospera z adversa z ignorat quando moriatur. Sicut enim stella in celo choruscans velociter currit et repente deficit. z scintilla ignis subito extinguitur et in cinerem redigitur. Sic cito finita datur ista carnis vita. Dum enim libencius et iocundissime moratur homo in mundo, diuque victurum arbitratur, ac multa z longa tempora disponit agenda subito rapitur in mortem z ex temporis aufertur anima a corpore. Verupti cum magno metu magnisque doloribus separatur anima a corpore. Veniunt enim angeli assumunt eam ut perducant illam ante tribunal iudicis metuendi. Et tunc illa memorans opera sua mala z peccata que die noctuque gessit contremescit, z illa querit fugere inducias que petere dicens. Date in unius hore spacium. tunc circumloquencia simul ~~etiam~~ eius opera dicent. Tu nos egisti, opera tua sumus, non deseremus te. Sed tecum semper erimus, tecumque pergemus ad iudicium. vicia quoque multis et multiplicibus criminibus eam accusabunt, multaque contra illa testimonia adversus eam invenient quorum verba z ad dampnacionem eius satis possint sufficere. Demones vero terribili vultu et horribili aspectu eam terrebunt lugentem z ingenti furore eam persequentur et comprehendent eam tam terribiliter quam horribiliter. volentes retinere et possidere. non est qui eripiat. Tunc anima intuens oculos clausos z os aliosque corporis sensus per quos solebat egredi z delectari in hiis exterioribus revertentur ad se z videns se solam et nudam ingenti horrore cons-

in die iudi-
scela nra
pt

o i hac vita
ate Logam
e vite

Qualiter anima protrahatur a demonibus cruciata.

sam separacione desinet ipsa et cadet sub se et quia amore mundi et carnis voluptate dei amore deliquerat deliquet adeo miseria in hora tante necessitatis atque de mortibus tradetur in inferno cruciada. Sic anima peccatoris in die qua ignorat et hora qua nescit rapitur a morte, segregatur a corpore peccatisque miseriis plena tremens et dolens et cum nullum accusatorem habeat quam peccatis suis unde possit contabescit et pertimescit ante deum apparere. Ingenti horrore grauitatur et multitudo hostibus agitatur cum ingenti solucione carnis et sordidatis de medio omnibus se in illum tantum terminum consideat cum appropinquat et post paululum hoc invenit quod in perpetuum non potuit mutari. Consideat plane eciam iudex quam districtus veniat et cum severitatem tante iusticie quas raciones ponat vite sue. Si enim cuncta ipsa que intelligere potuit devitavit, peruptum coram districto iudice illa que magis in semetipsa non intelligit pertimescit. Crescit pavor cum cogitat quod in tota vite huius neque quam sine culpa transire potuit neque hoc quidem quod laudabiliter vixit sine aliquo reatu est si remota pietate iudicetur. Quis enim ipsum considerare valeat quanta mala per momenta temporis perpetravimus et quanta bona negligimus facere. Sicut enim peccatum est perpetrare mali sic delictum est desertio boni. Gravius quidem iactura est cum nec bona facimus nec bona cogitamus. Sed cor nostrum per vana et inutilia desinimus vagare. Nimis enim difficile est cor tenere et ab illicita cogitacione observare. Nimis eciam difficile est frenare occupaciones absque peccatis ministrare. Nullus namque propter negligenciam semetipsum diiudicare comprehendere potest quia multis cogitacionibus occupatus semetipsum alio aliquo magis incognitus ut omnino quod tollerat nesciat. Propterea vigente exitu subtiliori terretur metu quia et si illa que sciuntur numquam se commisisse meminit formidat tamen que nescit.

[illegible] anima
interioribus
vel nimium
occupatur

De dignitate anime

O anima insignita dei ymagine decorata similitudine desponsata fide dotata spiritu redempta sanguine deputata cum angelis capax beatitudinis heres bonitatis racionis particeps. Quid tibi cum carne unde ista pateris pro carne. Alia peccata tibi imputatur et tue iusticie qui parumque mesta te reputatur. Atque in ipsa ad nichilum es redacta et inanis reputata. Nichil aliud caro cum qua tibi est societas nisi spuma carnis facta fragili vestita decore. Sed erit quandoque cadauer miserum et putredo et cibus vermium. Ita quantumcumque colas semper caro est, si diligenter consideras quid per os et nares oculos et aures ceterosque corporis meatus egreditur vilius sterquilinium numquam vidisti, si sin-

Hic de di-
gnitat di[illegible]
corpore [illegible]

De vili[illegible]
carnis

gulas eius miserias enumerare velis, quamvis sit onerata peccatis, irretita vitiis, pruriens concupiscentiis, occupata passionibus, polluta illusionibus, prona semper in malum et ad omne vitium proclivis, plena confusione et ignominia in vecies propter carnem homo vanitati similis factus est quia ex illa concupiscentia vitium traxit quo captivus tenetur et inquinatur ut diligat vanitatem et iniquitatem operetur.

sit ignobilis: / homo a[illegible]dio / s utero.

Attende homo quid fuisti ante ortum et quid es ab ortu usque ad occasum et quid eris post hanc vitam. Profecto fuisti quod non es. Postea de vili materia factus et in vilissimo panno involutus menstruali sanguine in utero matris fuisti nutritus, tunica tua fuit pellis secundina. Sic indutus et ornatus venisti ad nos. Non memor es quam vilis sit origo tua. For sanior populi feruor invenies opes quas subripuit tibi. Nosce quid sit homo. Nichil aliud est homo quam sperma fetidum, saccus stercorum et cibus vermium. Post hominem vermis, post vermem fetor et horror. Et sic ad in non hominem ~~miseriam~~ vertitur omnis homo. Quid ergo superbis homo? Attende quid fuisti: vile semen et sanguinis coagulatus in utero. Deinde miseriis huius vite expositus et peccato. Postea vermis et cibus vermium futurus in tumulo. Quid superbis cinis et pulvis, cuius conceptus culpa, nasci miseria, vivere pena, mori angustia? Cur carnem tuam preciosis rebus impinguas et adornas, quam post paucos dies vermes devoraturi sunt in sepulchro? Animam vero tuam non ornas bonis operibus, que deo et angelis

litate / nta sit

eius presentanda est in celis. Certe animam tuam vilipendis et carnem preponis. Dominam ancillari et ancillam dominari magna est abusio. Totus siquidem iste mundus ad unius anime precium estimari non potest. Non enim pro toto mundo deus animam suam dare voluit, quam pro humana anima dedit. Sublime ergo est anime precium, que non nisi sanguine Christi redimi potuit. Anima ergo quam commutacionem dabit homo pro anima sua, quam pro nichilo dat illam? Unde dei filius cum esset in sinu patris a regalibus sedibus descendit propterea ut liberaret eam a potestate dyaboli, quam cum vidisset peccatorum funibus irretitam iam iamque demonibus tradendam ut morte perpetua dampnaretur, flevit super illam que flere nesciebat. Non solum flevit, sed eciam occidi se permisit, ut precioso sanguinis sui precio eam redimeret.

De cura carnis / et de negligencia / anime

Aspice mortalis, pro te datur hostia talis.

Agnosce homo quam nobilis est anima tua et quam grandia fuerint eius vulnera, pro quibus necesse fuit Christum dominum vulnerari. Si non esset hoc ad mortem et mortem sempiternam, nunquam pro eorum remedio dei filius moreretur. Noli ergo vilipendere anime tue passionem, cui a tanta maiestate tantam vides exhiberi compassionem. Fudit ipse lacrimas pro te, lava et tu per singulas noctes lectum tui cordis compunctione et lacrimarum assiduitate. Effudit ipse sanguinem suum, funde et tu tuum in cottidiana corporis afflictione. Quod si semel pro Christo ponere non potes, saltem minori quodam sed longiori pone martirio. Noli attende

2

Quam grandia fuerint / peccati vulnera quod / Christus fudit lacrimi

+ Unde superbit homo cuius conceptio culpa
Nasci pena labor vita necesse mori

nō

quid cad velit ſpud pus·
poſtit Tūc eni gloſg eit
cu ad deu ſuu redierit
Ita tu ſi ex corpe ſcou mūdu
mū tulerit z detrapeit
oīme ſordidu Si ueo dico
durg ā hic ſmo no poſſu
mūdu ſperne z carnem
meā odio hre Dic m vbi
ſut amatores mūdi qui an
pauca tpa nobiſcu erant
nichil ex eis remaſit nn ci-
nes et vermes Attende di-
ligent quid ſint et q fuert
hoies fuerut ſic tu / gmede-
rut biberut riſerut duxe-
rut in bonis dies ſuos et
i puncto ad iſerna deſcedert
hic caro eorp vmibg deuo-
rat z illic aia ignibg de-
puta dont rurſg infelici
collegio colligati ſepitinis
ivoluat icendys qui ſocij
fuerut i vicijs vna naqz pe-
na iplicat quos vng cor-
rime ligat Hz ūd pſuit
illis iaīs gla breuis leti-
cia mūdi poteria carnis
voluptas ſle diuie magna
familia z mala gcupiā ſ-
hiſg vbi iocg vbi iactatia
vbi arrogācia Detāta le-
ticia quāta triſticia pg ta-
ta voluptate tā gūis mi-
ſeria De illa exultacione
ceciderut i gnde ruina·
z magna tormta Et quod
illis accidit et tibi accide
pt / qz ho es ho de humo
limi q de limo de tra es z
de tra viuis z intra vuer-
teris qn veniet dies ultia
q ſbito venit et forſita ho-
die eſt Certu ē qd mori-
eris ſz icertu qn a quo aut
vbi qn vbiqz te mors ex-
pectat· tu qz ſi ſapies fuers

Qmby de cauſ mūd
ſpnēd debeg

Q nō dies mortis
ē timeda·

vbiqz ea expectab Si car-
ne ſequeris punieris i carne
ſi i carne delectris cruciabe-
ris i carne Si curioſas veſ-
tes requirs pg ornatu veſti-
u ſubter te ſterne tynea z
opimetu tuu erut vmes
Juſticia eni dei aliud indica-
re no pt nn qz ment opa
tua Tam eni plg diligit
mūdu / q deu ſeclm q clau-
ſtru gula q abſtinecia luxu-
ria q caſtitate ſeqt dya-
bolu z ibit cu eo i ſupplicu
etnu / quis putas ſuc meror
alt quis luctg q triſtia / cu
ſepabut impy a conſorcio ſco-
ru et a viſioe dei / z traditi
i ptatem demonu ibut cu-
ipis i igne etnu ibiqz ſemp
erut ſine fine i luctu z ge-
mitu heul quippe expulati
a bta padiſi pria Cruci-
abut in gehena pmetua nu-
q luce viſuri nuq refrige-
riu adeptu ſz pmilia mi-
lia anoꝝ i inferno crucia-
di nc inde vnqz liberadi vbi
nec qui torquet aly fatigār
nec qui torquet aliqn morit
Sic eni ignis ibi gſuit vt
ꝓ conſuet, ſic tormta agūr
ut ſe renouet Juxs uēo qua-
litate culpe pena ſuſtīebit
vngquiſqz i gehena z ples
culpe tei pnis plibg ingetr
cruciadi Nil aliud ſ audi-
etr nn fletg z placg gemitg
z vlulatg mērores atz ſtrido-
res dentiu Nichilqz videbitr
ibi nn vermes et laruales
facies tortoꝝ atz tetrrima
moſtra demonioꝝ Omnes
crudeles mordebt itima
cordis · Hic dolor inde pa-
nor gemitg ſtupor z timor·

Qūtg me-
cit vpbos
i die iudic

Qūbg pe-
rpbi cru-
but

ibi

horror. Ardebuntque miseri in eternum et ultra in igne eterno. In carne cruciabuntur per ignem, in spiritu per conscientie vermem. Ibi erit dolor intollerabilis, fetor incomparabilis, timor horribilis, mors corporis et anime sine spe venie et misericordie. Sic tamen morientur et semper vivent et sic vivent et semper morientur. Sic ergo anima in inferno pro peccatis cruciatur aut in paradiso pro bonis meritis collocatur. Nunc autem alterum ex duobus eligamus: aut semper cruciari cum impiis aut perpetualiter locari cum sanctis. Bonum siquidem et malum, mors et vita ante nos sunt posita ut ad quod volumus [sive ad bonum sive ad malum] manum extendamus. Si tormenta non terrent nos, saltem invitent nos premia.

Qualiter anima sancta letificabitur in futuro

Premium est videre deum, vivere cum deo, vivere de deo, esse in deo qui erit omnia in omnibus, habere deum qui est summum bonum. Et ubi est summum bonum ibi est tota felicitas, summa iocunditas, vera libertas, perfecta caritas, eterna securitas et secura eternitas. Ibi est vera leticia, plena scientia, omnis pulchritudo et omnis beatitudo. Ibi pax, pietas, bonitas, lux, virtus, honestas, gaudium, leticie dulcedo, vita perhennis, gloria, laus, requies, amor et concordia dulcis. Sic ergo beatus erit in cuius conscientia peccatum inventum non fuit. Videbit deum ad voluntatem, fruetur ad iocunditatem, habebit ad voluptatem. In eternitate dei vigebit et veritate fulgebit et bonitate gaudebit. Sic habebit permanendi eternitatem, sic cognoscendi felicitatem [requiescendi facilitatem]. Civis siquidem illius erit sancta trinitas, cuius angeli sunt cives, deus pater templum, filius eius splendor, spiritus sanctus caritas. Civitas celestis mansio secura, patria totum continens quod delectat, populus sine murmuracione, incole quieti, homines nullam habentes indigentiam. O quam gloriosa dicta sunt de te civitas dei. Sicut letancium omnium habitatio est in te. Omnibus leta in leticia et exultatione. Nos delectamur de deo in deo, cuius aspectus pius, facies decora, eloquium dulce. Delectabilis est ad videndum, suavis ad habendum, dulcis ad perfruendum. Ipse per se placet, propter se sufficit ad meritum, sufficit ad premium. Nec extra illum aliquid queritur et propter se, quia totum in illo invenitur quod quis desiderat. Et semper libere illum aspicere, semper habere, semper in illo delectari et illo perfrui. In illo clarificatur intellectus et glorificatur [purificatur] affectus ad cognoscendam et diligendam veritatem. Et hoc est totum bonum hominis: nosse scilicet et amare creatorem suum. Quid ergo nos angit vesania vitiorum sustinere absinthium huius mundi, sed qui naufragium vite labentis pati infortunium impie tyrannidis. Fratres domini, et non magis convolare ad sanctorum felicitatem, ad angelorum societatem, ad sollempnitatem superne leticie et ad iocunditatem contemplative vite, ut possimus intueri potentias dei et videre superhabundantes divitias illius bonitatis eius. Ubi vacabimus et videbimus quam dulcis est dominus et quam magna multitudo dulcedinis eius. Videbimus gloriam, decorem sanctorum, splendorem et regie potestatis honorem. Cognoscemus

Qualiter anima sancta letificabitur in futuro

patris potentiam filii sapientiam
spiritus sancti benignissimam
clementiam et ita habemus no-
ticiam illius summe trinitatis.
Nunc corpora per corpus videmus
ymaginem etiam spiritu eminus
corporum. Tunc nec ipsam
veritatem prius mentis intuitu
videbimus. Quod beata visio vi-
debit deum in seipso videre in no-
bis et nos in ipso felici io-
cunditate et iocunda felicitate
quicquid desiderabimus totum ha-
bebimus. Nichil amplius deside-
rabimus et quicquid videbimus ama-
bimus in ipso amore beati. Beati
dulcedinis amoris suavi-
tate et contemplacionis. Hic est
summa felicitas illius qui in-
telligetur in suo prius esse sin-
cera divinitatis. Comprehende-
mus incomprehensibilem trinitas pa-
tebunt archana divinitatis
videbitur et amabitur deus et
hec visio et dilectio totum ho-
minis implens et satians tota
est illius beatitudinis consumatio.
Una est omnium lingua iubi-
lacio indefessa, unus omnium
amor eternus permanebit. Veri-
tas implebit caritas et est
integra corporis et anime so-
cietas. Fulgebit sicut sol
humanitas glorificata quia et
est concors carnis et spiritus
sanitas angelorum et hominum
commune est gaudium, unum col-
loquium, unum convivium. Non
languebit amor non lassescet
dilectio presentibus bonis omnibus
nulla est dilectionis affectio
quam beatificata divine maies-
tatis presencia omnibus est omnia.
Et est quasi omnium omnipotentia
sapientia pax et iusticia et in-
telligentia. Ideo est in illa
pace diversitas linguarum. Sed

pacifica et concors concordia mo-
rum et affectuum. Incorrupte illius
voluptatis nichil ultra appe-
tit cumulata societas tanta
sit felicitas. Ibi procedere erit
cumulus felicitatis supereminens
gloria superhabundans leticia. Sed
ad hec quis ydoneus? profecto
verus penitens, bonus obediens,
fidelis famulus, amabilis socius. Verus
penitens semper est in labore et do-
lore. Dolet de preteritis labo-
rat de futuris cavendis vel da-
requid penitentia est sibi intimissi
omnibus tempore de peccatis dolere. Sit
plangit commissa ne committat
plangenda. Irrisor namque est
et non verus penitens qui adhuc
agit quod peniteat. Si ergo vis ve-
rus penitens esse cessa a peccato
et noli amplius peccare quam ia-
nis pena qua sequens com-
mittat culpa. Verus obediens
dat suum velle et suum nolle
ut possit dicere Paratum cor meum
deus paratum cor meum preceptum
ad omnia precepis facere. Paratum
ad nutum nutu cuius obediencie
paratum tibi valde proximus mi-
nistrare me ipsum custodire
et celestium contemplacione requi-
escere. Amabilis socius omnibus est
et nulli onerosus omnibus
officiosus quia devotus ad deum
officiosus, benignus ad proximum, sobrius
ad mundum divisus ~~[illegible]~~ ^ proximi
rius mundi dux superiora sed
ad gaudendum equalia ad con-
sorcium. Inferiora ad fruitum
nulli est onerosus sed inferiora re-
digit ad utilitatem mediorum
et ad honorem superiorum. Infe-
riora trahens superiora sequens
ab illis possessus ista ita ut pos-
sidens fidelis socius in conte-
placione dei et custodia sui.

De vera penitentia

De vera obedientia

Vt cantore possit apli voluntate

Custodie ergo tue pro viribus adhibe omnem diligentiam. Deinde intelligens numquam posse sufficere ad te custodiendum, cum industria divinam implora clementiam. Itaque ad contemplandam intra te creatoris tui voluntatem bonam et beneplacentem atque perfectam, angelicam exora tutelam, proximam quoque omnium cum Christo regnantium super te roga currere per singulos supplicia singulis et sic omnibus clama et dic: Miseremini mei, miseremini mei saltem vos amici mei, recipite fugitivum vestrum sed fraterculum sed consanguineum in sanguine redemptoris. En pauper stat ad ostium, pulsat et clamat: aperite pulsanti et conducite usque ad regem, ut prostratus coram eo indicem ei omnes miserias et necessitates quas patior. Extremum vero proposito tuo cor tuum cum omni progenie reconsigna. Nullum te remaneat peccatum quod non pura confessione deleatur. Jhesum Christum etiam super cor tuum sicut signaculum pone. Iste enim propius cordis ostium custodit et est cordis hostiarius, et per illum ingrediatur et egrediatur universe familie cordis conceptus. Adsunt milia milium angelorum ad fores exteriorum sensuum excubancium. Arcet autem alienigena rupe terribiles illas acies propter hostiarii reverentiam et angelorum custodiam. Integritatis tue curiosus explorator vitam tuam cottidiana discussione examina. Attende diligenter quantum proficis vel quantum deficis, et qualis sis in affectibus, quam similis sis deo et quam dissimilis, quam prope et quam longe, non locorum intervallis sed morum affectibus.

hostiarius

reverentia

De cognitione sui

Stude cognoscere te, quia multo melior et laudabilior es, si te cognoscis, quam si te neglecto cognosceres cursus siderum, vires herbarum, complexiones hominum, naturas animalium et haberes omnium terrestrium et celestium scienciam. Redde ergo te tibi, et si non semper, vel sepe saltem interdum. Rege tuos affectus, dirige actus, corrige excessus, nichil in te remaneat indisciplinatum. Pone omnes transgressiones tuas ante oculos tuos, statue te ante te tamquam alium et sic temetipsum plange. Plora iniquitates et peccata quibus deum offendisti. Indica ei miserias tuas, ostende malicias adversariorum tuorum. Cumque coram eo in lacrimis macerabis, deprecor te ut memor sis mei.

Quantum valeat oratio cum lacrimis

Ego enim ex quo cognovi te in Christo diligo te, et illic mansionem tui desidero ubi illicita cogitatio supplicium et honesta promeretur premium. Ad altare namque domini cum peccator sto sed sacerdos, tua me comitatur memoria. Tu vero mihi vice reddes, si me amicis et ordinum tuorum participem me feceris, ibi recordatione tecum pro nobis esse desidero, ubi pro te et familiaribus tuis devotas preces coram deo fundis. Non mireris si dixi pro nobis, quia si me ut te amas, quia ymago dei sum, ita pro nobis tibi sit ut tu ipse tibi. Quod enim tu es substancialiter, hoc ego sum. Ymago namque dei est omnis anima racionalis [illegible] cum se ymaginem dei quesierit tam propriam quam se quesierit et qui illam in se querendo invenit in omni homine eandem cognoscit. Visio vero anime intellectus est. Si vero te vides me vides quia nichil aliud sum quam tu et si diligis deum, me ymaginem dei diligis, et ego diligendo deum te diligo et ita dum unum sumus ad unum tendimus per nobis invicem presentes sumus in deo in quo nos diligimus

De oratione devota

Cum ad orandum sive ad psallendum intraveris ecclesiam, fluctuantium cogitationum tumultum exterius derelinque, exteriorum omnium penitus obliviscere ut soli deo possis vacare. Fieri enim non potest ut cum deo loquaris qui etiam aliquem cum toto mundo tacens fabularis. Intende ergo illi qui intendit tibi ut ipse exaudiat te loquentem sibi. Ita fiet si divinis laudibus solvendis debita reverentia et sollicitudine assistas et singula verba divine scripture diligenter intendas. Nec quod ego facio ista dico sed quod facere vellem et non fecisse penitet et non facere piget, tu vero cui maior gratia concessa est votis et devotis precibus pias aures domini flecte ad te lacrimis et suspiriis pro tuis excessibus illum clementer exora atque canticis spiritualibus in omnibus operibus tuis illum lauda et glorifica. Nichil enim magis supernis civibus spectare libet, nil ipsi summo suo conditori undique exhiberi, sicut ipse testatur: Sacrificium laudis honorificabit me. O quam felix esses si spiritualibus oculis semel intueri posses, quomodo preveniunt principes coniuncti psallentibus in medio iuvencularum tympanistriarum. Vides procul dubio qua ~~[illegible]~~ cura nexuo tripudio intersunt precantantibus, assistunt orantibus, assunt meditantibus, supersunt quiescentibus, providentibus atque procurantibus presunt. Diligunt siquidem cives superne potestates et plus quam hereditatem capiunt salutis sollicitudine gaudent, confortant, instruunt, protegunt, provident, quoniam omnibus hominibus ipsi enim desiderant adventum nostrum quia de nobis expectat civitas sue ruinas restaurari. Diligenter custodiunt et libenter audiunt bona de nobis sollicite discurrunt medii inter nos et deum nostros gemitus fidelissime ad eum portantes non dedignabuntur eos socios nostri quia facti sunt ministri nostri. Exultare eos facimus quotiens ad penitentiam quis suis festinemus ergo de nobis eorum leticiam adimplere. Ne tibi quicumque es desideras ad vomitum reverti, redire ad lutum, putasne habebis placitos in iudicio quos tanto et tam spectato privari vis gaudio. Exultaverunt cum veneris ad celestiorem tamquam super hiis quos ab ipsa inferni porta cernerent revocatos. Timemus vero tunc

Quod angeli nobis psallentibus et orantibus assistant et orationes nostras ad deum reportant

Angeli letantur quando ad penitentiam redimus eat si ab ipa paradisi ianua viderit redire et retrorsum abire eos qui iam habent pedem alterum in celo. Nam si corpora miseris et corda sursum. Curramus ergo non passibus sed affectibus sed suspiriis sed desideriis quia nos soli angeli sed angelorum conditor nos expectat. Expectat nos deus pater tamquam filios et heredes ut constituat super omnia bona sua. Expectat nos dei filius tamquam fratres et coheredes ut fructum sue nativitatis et precium sanguinis sui deo patri offerat. Expectat spiritus sanctus et ipse siquidem est caritas et benignitas in qua ab eterno predestinati sumus. Nec dubium quin predestinacionem suam adimplere voluit. Ergo quia tota celestis curia expectat et desiderat desideremus eam quanto possumus desiderio. Cum magna namque confusione et rubore ad illam veniret quisquis eam videre vehementer non desideraret. Vere quis nunc et magis oratione et assidua cogitatione in illa conversatur et securius hinc egredietur et cum magna suscipietur leticia in eam. Ubicumque ergo fueris intra temetipsum ora. Si longe fueris ab oratorio noli locum querere quia tu ipse locus es et dei templum. Si fueris in lecto aut alio loco ora et ibi est templum. Ubi frequenter orandum et flexo corpore mens est erigenda ad deum. Sicut enim nullum est momentum quo homo non utatur vel fruatur dei bonitate et misericordia, sic nullum debet esse momentum quo eum presentem non habeat in memoria. Sed dicis ego cottidie oro et orationibus meis nullum fructum video. Sed sic ad illam accedo sic recedo nec mihi respondet nec loquitur nec quippiam donat sed incassum laborare videor. Sic loquitur humana stulticia non attendens quod inde veritas promittit dicens Amen dico vobis quecumque orantes petitis credite quia accipietis et fiet vobis. Noli ergo vilipendere orationem tuam quia ille ad quem oras non vilipendit eam. Sed antequam egrediatur de ore tuo ipse scribi eam iubet in libro suo. Et primum e duobus indubitanter sperare debemus quia aut dabit nobis quod petimus aut quod videlicet nobis utilius esse amplius. Cogita itaque de deo quicquid potes melius et de te quod deterius vales. De te non et illo credere debes amplius quam cogitare non potes. Omne tempus in quo de deo non cogitas hoc te cogita perdidisse. Omnis siquidem res aliena est a nobis tempus tamen meum est. Vaca ergo ubicumque fueris ibi tuus esto et noli te rebus tradere. Sed quemadmodum quocumque loco consistis cogitationes tuas tracta et aliquid salutare in corde tuo versa. Omnis siquidem locus ad meditandum est congruus. Tota ergo facultate animum colliges liberum habita et in latitudine cordis tui deambulans ibidem cenaculum grande stratum Christo exhibe. Vivens namque sapienter spiritualiter est apud deum. Illum ante oculos habere debemus per quem sumus vivimus et sapimus ipsum namque ut esse habemus auctorem ipsum etiam ut sapientes simus debemus habere doctorem

…a re:
…nt expe
…um

Est
in solu.

absonde
assu la-
ploi

Qualiter debet esse nostra cogitacio

Christum debemus deum habere ante oculos nostros.

Et ut beati simus eterne sanitatis largitorem et in hoc ymaginem eius habere illius summe trinitatis in nobis cognoscimus. Ita sicut ille est et sapiens est et bonus est, sic et nos pro modulo nostro. Et sicut et nos esse scimus et id esse et nosse diligimus. Orna igitur teipsum velut dei templum. Et id quod intus est placeat deo. Honor siquidem suus est deo illum venerari et imitari. Imitaris si pius es. Templum enim sanctum mens pia deo et altare optimum cor eius. Veneraris si misericors es. Et hostia siquidem acceptabilis est deo benefacere omnibus. Prodes fac omnia sicut filius dei ut dignus sis eo qui te dignatus est filium vocare. In omnibus hiis que agis deum esse presentem cognosce. Cave ergo ne in eo quod male delectat vel visio tua vel cogitatio tua demoretur. Non dicas neque facias quod non licet etiam si libet. Verear aliquo facto aut signo deum offendas, qui ubique presens cernit que que facis. Magna custodia tibi necessaria est quia ante oculos iudicis omnia agis cuncta cernentis. Cum illo tamen esse potes securus. Si talem te preparaveris ut tecum adesse dignetur. Si tecum non est propter peccata tua adest pro vindicta. Certe ve tibi si ita tecum est, ymmo ve tibi si ita tecum non est. Illi namque irascitur deus quem peccantem non flagellat. Illum quem flagellando non emendat in futuro dampnat.

Sic ipse omnibus misericors est

Qualiter dyabolus mundus et caro et mors insidiantur nobis

Certum est quia mors ubique tibi imminet. Dyabolus insidiatur ut rapiat animam tuam. Cum non egreditur de corpore tuo, noli timere quia deus qui intus habitat, si tamen habitat, eripiet te et a morte et a demone. Fidelis enim socius est et non deserit sperantes in se nisi prius ipse deseratur. Deserit namque cum cor per vanas cogitationes et inutiles et vagas distrahitur. Idcirco omni sollicitudine et custodia illud custodire et tenere debes ut in illo deus requiescere possit. In omni namque creatura que solet esse vanitatibus mundanis occupata nichil humano corde sublimius, nichil nobilius, nichil quod deo similius reperitur. Quapropter nil aliud querit a te nisi cor tuum. Mundabis ergo id per puram confessionem et assiduam orationem ut mundo corde deum videre possis. Per continuam dei circumspeccionem in omni loco esto ei et subiectus et intentus. Compone et mores tuos ut sis interne placatus. Dilige omnes homines et omnibus te amabilem exhibe ut sis pacificus et dei filius. Esto eis bonus moribus, sis humilis et verus et tu tales facies membra mei. Ve michi quia ista dico et ista non facio, et si aliqua facio non dum perfecte. Ista habeo in memoria et non habeo in vita, habeo in sermonibus et non in moribus. Lego in corde et ore meo tota die rumino et quia legi ago. Lego in eo de religione et plus diligo lectionem quam orationem. Verumptamen nil aliud

Nota oro
de ppom
lcoini

Qualiter dyabolus mundus et caro et mors insidiantur nobis doctrina mea bona divina scriptura non religiosorum amare, veritatem studere caritatem scire. Ego autem miser et miserabilis circa cetera ad lectionem quam ad orationem libentius volo legere quam missas auscultare. Expectat me aliquis volens de veritate sua mihi loqui. Ego neque librum aliquem accipio quem ille vellet legere, lego in eo et legendo caritatis amitto fervorem, pietatis affectum, compunctionis fletus, missarum utilitatem, celestium contemplationem. Nil tamen in hac vita suaviter dulciusque, nichil avidius sumitur. Nil ita mentem ab amore mundi separat, nil sic animum contra temptationes roborat, nil ita hominem excitat et adiuvat ad omne opus et ad omnem laborem.

¶ Item de eadem re orationis et psalmodie in ecclesia exponentes

Miserere mei deus quia ibi plus pecco ubi peccata mea emendare debeo. In monasterio namque sepe dum oro non attendo quod dico, ore quidem oro sed mente quidem foras vagante orationis fructum perdo. Corpore sum interius et corde exterius. Et ideo perdo quod dico. Psalmus non prodest sola voce cantatus sine cordis intentione. Preterea magna presumptio, immo magna insania, quia cum domino maiestatis loqui in corde presumimus et insensati aure audimus et ad nescio quas ineptias convertimur. Magna quoque insania et omnino indecens cum vilissimus pulvis loquentem ad se audire dedignatur creatorem universitatis, ineffabilis vero cum divine dignatio bonitatis que cottidie respicit nos infelices, aures claudentes, obturates corda, et nichilominus clamat ad nos dicens: Redite prevaricatores ad cor, vacate et videte quoniam suavis est dominus. Loquitur mihi deus in psalmo et ego illi, nec tamen cum psalmum dico attendo cuius psalmus sit. Ideo magnam iniuriam deo facio cum illum precor ut meam precem exaudiat quam ego qui fundo non audio. Deprecor ut mihi intendat ille, ego vero nec mihi nec illi intendo. Sed quod deterius est, immunda et inutilia in corde volvendo fetorem horribilem eius aspectibus ingero.

¶ Quanta mala provenit de inconstantia cordis vagi

Nichil in me corde meo fugacius, quod quotiens me deserendo per pravas cogitationes defluit, totiens deum offendit. Cor meum cor vanum vagum et instabile, cum suo ducitur arbitrio et divino caret consilio. In se ipso non potest consistere, sed omni mobili mobilius per infinita distrahitur, et hac illacque per innumera discurrit, et dum per diversa requiem querit non invenit, sed in labore miserum ac requie vacuum manet. Sibi non concordat, a se dissonat, a se resilit, voluntates alterat, consilia mutat. Edificat nova, destruit vetera, destructa edificat eadem quoque iterum atque iterum aliis et alio modo mutat et ordinat, quod vult et non vult, et numquam in eodem statu permanet. Sic enim molendinum velociter volvitur et nichil respuit, sed quicquid imponitur molit. Si autem

De occupacione cordis vani in mundo

michil apponitur se ipsum consumit. Sic cor meum semper est in motu et numquam requiescit. Quia sive dormiam sive vigilem sompniat et cogitat quicquid illi occurrit. Et sic molendinum arena si imponatur exterminat, pix inquinat, palea occupat. Sic cor meum mala cogitacio turbat, inmunda maculat, vana inquietat et fatigat. Ita cor meum dum futura non curat gaudium nec divinum querit auxilium, ab amore celestium elongatur et in amore terrestrium occupatur. Nunc zelabitur illis et involvitur in istis, vanitas id recipit, curiositas deducit et cupiditas allicit, voluptas seducit, polluit luxuria, torquet invidia, turbat iracundia, cruciat tristicia. Sic miseris casibus subiungitur diversis viciis, quia unum Deum qui ei sufficere poterat dimisit. Per multa dispergitur, huc illuc querit ubi quiescere possit et nichil invenit quod ei sufficiat donec ad ipsum redeat. A cogitacione in cogitacionem deducitur et per varias affecciones variatur, ut saltem varietate ipsarum rerum impleatur, quod quarum qualitate saciari non potest. Sic labitur corde misero subtracta divina gracia. Nunc ad se redit et disentit quod cogitavit, nichil recepit quia non opus fuit sed cogitacio que composuit multa de nichilo. Sic denique decipit ymaginacio quam demonum format illusio.

Imperat michi Deus ut prebeam illi cor meum, et quia imperanti Deo non sum obediens et subditus sed sum rebellis et contrarius, unde subiugare me non potero donec illi fuero subiectus, nisi quod serviam nolens qui servire nolo volens. Quando plurima machinatur cor meum uno momento quam omnes homines perficere possent uno anno. Cum Deo non sum unitus et ideo in me ipso sum divisus. Cum illo neque uniri non possum nec per caritatem nec subici nec per humilitatem nec vere humilis esse nec per veritatem. Expedit ergo ut in veritate me discuciam et cognoscam quam vilis quam fragilis et quam labilis sum. Deinde cum omnes miserias meas cognovero necesse est ut illi me humiliem per quem sum, sine quo michil sum et michil possum. Et quia a Deo peccando recessi nisi per veram confessionem ad Deum redire non possum, fateri ergo oportet quod fatendum est quia numquam eo modo aut ea intencione qua peccavi peccata confessus sum, nec omnium recordatus sum aut propter vetustatem aut propter multitudinem. Et ne aut confessus sum non pure sum confessus, propter turpitudinem confessionem meam divisi ut diversis sacerdotibus divisa manifestarem et ita carui venia ad quam per partes putavi pervenire. Precavenda namque fictio est primum dimittenda et sufficienter radicitus nec intrinsecus eradicanda. Non enim est utilis confessio nisi sit in oris veritate et cordis puritate et ut tres sūt qui testīomū nobis dicāt ī celo p̄r et filiꝰ et sp̄us scꝰ. Addamꝰ tres sacerdotes cordis et oris ⁊ op̄is vt ī ore duoꝝ ul triū stet omē v̄bū. Sꝫ dicis sufficit m̄ soli deo cōfiteri. q̄z sacerdos sū eo aptiꝰ me soluere nō p̄t. Ad qđ nō ego sꝫ b̄tꝰ Jacobꝰ r̄ndit dicens Confitemini alterutꝛ p̄ccā vr̄a. Couenientes naqꝫ valde ē ut nos qui p̄ccando deo ꝯtrariātes sumꝰ penitēdo supplices sacerdotibꝰ et ministris eiꝰ sistamꝰ ut qui ad dei grām recōciliāda mediatore nō eguit iā eā corruptā nō n̄ p̄ mediatore hoīez possit. Remeat ergo et suspiret ⁊ amplius nō p̄ p̄ccō timeat et expanescat. Sollicitꝰ distrahat ꝯciliatores et intercessores grat p̄stinat se humiliter hoī qui astat humili nō luit creator. Ita et hoc salubrimū ē ut corde peniteat et ore delictū suū ꝯfiteatur. q̄a deꝰ qui plus adest p grām cor ad penitentiā ꝯpungit demū assistit ut ꝯfitenti veniā tribuat. Sed si forte prior vē peniteat sꝫ inueniente articulo necessitatis ad ꝯfessorē puenire nō possit ꝯfidenter credendū q̄m summꝰ sacerdos cōplet in eo qđ mortal nō potuit adimplere q̄z ꝯfessorē nō ꝯteptꝰ exclusit sꝫ impediuit necessitatis articulꝰ.

Decimo dz religiosus culpas suas nō excusando p̄clamare

In capitulo vbi p̄ccā mea emendare debui, p̄ccātis p̄ccā addidi, cū de illis clamatus aut aliquomō excusaui aut ex toto negaui aut qđ deteriꝰ est defendi et ī pariete defendi. Cū nullū sit quo nō sim aliquomō ꝯtaminatꝰ aut ꝯtaminari possim in scđo ē ut remota om̄i occasiōe emendatoꝝ p̄mitta vindictā aut d̄ quocūqꝫ clamore quatinus sic liberari valeā ul a p̄ccato p̄petrato ul p̄petrādo. Multitudinē iniquitatū mearū expauescens aliorū transgressiones reprehendere timui. Et ideo mortꝰ actor extiti q̄z virꝰ qđ clamādo expelle potui nō expuli. Indignatꝰ sū ꝯtra alios qui me de vitijs meis r̄phendebat et qđ amare debui odiui. Illa que mihi nocebat ul displicebat deꝑdedui vt nō esset. Credebā tm̄ q̄ ī natura sua bona erant ⁊ a bono creatore facta, ⁊ ideo mihi nocebat q̄z ego malꝰ erā et male eis vtebar. Nichil em̄ mihi ꝯtrariū ē nisi ego ipse, meū ē q̄d q̄ mihi nocere p̄t et ipse mihi sarcina sum. Putaui ut deꝰ p̄ccā mea nesciret, aut et punire nollet aut nō posset ⁊ ita volui deū esse insipientē iniustū et impotentē quod si esset deꝰ nō esset. Vere ē superbia sup superbia mea p̄cedens longe a salute mea v̄ba delictoꝝ meoꝝ. Superbia siquidē a deo superbia nec fieri p̄t, vt cū ipso in grām reuertatur. Dimisit vtrūqꝫ sunt hospiciū nec in eadē cohabitat aīam. Cumqꝫ nō licuit cohabitare ī celo, ī celo nata ē sꝫ valde timendꝫ:

vie qua cecidit illuc postea redire non potuit. Cum aut pluvia vel nimio frigore aut calore turbatus fui contra deum utique murmuravi. Omnia namque que ad usum vite accepimus ad usum culpe convertimus. Et iusta propter iniusticiam ut qui in cunctis peccamus in cunctis feriamur. Sepe ad sacrum misterium vocem meam fregi, ut dulcius cantarem, magis delectabar in vocis modulatione quam in cordis compunctione. Hec quoque non cuiquam abscondi quia per illicitum perpetratur, non querit vocis lenitatem sed cordis puritatem. Ita dum cantor multis populis vocibus, irritat deum pravis vocibus moribus, licentiam loquendi vel aliquid faciendi sepe nimia importunitate vel calliditate a prelatis meis extorsi. Non attendens quam ille se decipit qui aperte vel occulte satagit, ut hoc prelatus spiritualis iniungat quod ipse desiderat. Acum vel cultellum vel aliquid vile, multotiens nimium desideravi nec confessus sum, quia peccatum non existimabam propter rei vilitatem. Veruntamen non multum distat quamvis res vilis vel preciosa requiratur dum equaliter sit corruptus effectus. Non enim cultellus vicium est sed cultelli appetitus, nec aurum vicium est sed cupiditas auri. In labore non laboravi quantum debui et quantum potui. In silencio acc fui ociosus quod est maius peccatum. In silencio namque sic nemo debet esse ociosus ut in eodem ocio utilitatem non cogitet proximi. Nec sic actuosus ut contemplationem non requirat dei. Proinde non proficit qui alteri cum potest non prodest. De viciis que tamen putabas esse insignes virtutes ubi erat lapsus timuisti. De virtutibus autem vicia feci. Iusticia namque dum suum modum excedit, crudelitatis vicium gignit, et nimia pietas dissolutorum discipline perimit. Sic sepe vicium quod virtus putatur. Sic remissa segnities mansuetudo creditur, et pigricie vicium quietis virtute imitatur. Finxi me esse quod non eram, dixi me velle quod nolebam. Aliud ore dicebam aliud corde volebam, et ita sub ovina pelle vulpinam astuciam abscondebam. Vulpina astucia plane astucia est tepida gustatio, crudelis cogitatio, ficta confessio, brevis et rara compunctio. Obediencia sine devotione, sermo sine circumspectione, oratio sine intentione. Quam dura sunt ista que loquor quam incipiam loquendo vereor serio. Veruntamen quia me peccatorem non nego sed peccatum meum cognosco, erit fortasse apud deum pium indicium ipsa cognitio culpe. Dicam ergo nunc dicam miseriam meam si forte sua magna pietas moveat illum. Dicam peccatum meum quoniam notitia peccati initium est salutis. Magnam porto coronam et vestem rotundam, regulam servo, ieiuniorum statutis psallo horis

Et in domo dei peccavi murmurando

Et periculosum est delectari in modulatione vocis.

De silencio.

Et iusti
in corrig
non debet esse
crudelis
nimis remi

De vulp
astucia et fi

Et pen
tencia
venie

De co

Et nec
dat ipsum
religion

Et cor meum longe est a deo meo. Exteriore supplicium intuens salva mente dicam arbitror, non sentiens vermem interiorem qui interiora cordis rodit. Comederunt enim alieni robur meum et ignoravi et ideo totus pergens in ea que foris sunt et ignarus interiorum meorum sicut aqua effusus sum et ad nichilum redactus, preteritorum oblivisces presencium negliges futura non provides. Ingratus sum ad beneficia pronus ad mala et tardus ad bona. Si me non inspicio nescio meipsum. Si autem me inspicio tollerare meipsum non possum. Tanta invenio in meipso que digna sunt reprehensione et confusione. Et quanto sepius et subtilius me discucio, tanto plures abhominaciones in angulo cordis mei invenio. Ex quo namque peccare cepi numquam unum diem sine peccato transire potui nec adhuc peccare cesso. Et de die in diem peccatis peccata addo. Et quod periculis heu non gemo. Erubescenda video nec erubesco. Dolenda intueor nec doleo quod est mortis indicium et dampnacionis. Membrum enim quod non sentit dolorem mortuum est et morbus insensibilis est incurabilis. Levis sum et dissolutus nec me corrigo sed ad peccata que confessus sum cottidie redeo. Non timeo foveam in qua ego cecidi vel alium cadere vidi. Nunc plorare et orare debere pro malis que feci et bonis que faciendo neglexi, in proh dolor usus est michi in contrarium. Ita tepui et frigui a fervore oracionis et iam sine sensu frigidus remansi, et ideo flere meipsum non possum quia lacrimarum gracia recessit a me.

Quod consciencia mea non possit celare peccata

Peccata mea celare non possum. Ubicumque enim vado consciencia mea id meum portat secum quicquid in ea posui sive bonum sive malum. Servat vivo restituat defuncto. Depositum quod servandum accepi. Si male facio adest illa. Si autem benefacere videor et inde extollor adest illa. Adest vivo sequitur mortuum. Ubique gloria vel confusio inseparabilis pro qualitate depositi. Sic in domo ipsa et ipsa familia habeo accusatores iudices et doctores. Accusat me consciencia, testis est memoria, racio iudex, voluptas carcer, timor tortor, oblectamentum tormentum. Quot namque fuerint oblectamenta mala tot erunt tormenta. Ita puniunt unde delectant.

De tribus inimicis caro mundus et dyabolus

Adiuva me domine deus meus quia inimici mei animam meam circumdederunt corpus scilicet mundus et dyabolus. Corpus fugere non possum nec fugare, circumferre id necesse est quia alligatum est michi. Perimere non licet, sustentare

Quod consciencia non possit celare peccata.

cogor. Quid impinguo hostem
meum, adversum me nutrio?
Caro enim satis comedens et
illud robustum fiat, sani-
tas eius mihi adversatur. Quin-
que nos circumvenerunt me
et obsederunt undique et per
quinque portas videlicet cor-
poris sensus sagittis suis me
vulnerant, et mors in-
trat per fenestras meas.
Rapit visus, et sermo per-
vertit auris et interiora
cordis inflectit. Odoratus
cogitationes impedit, os lo-
quitur et fallit. Ardor li-
bidinis per aliquam parvam occasi-
one excitatur et nisi illico
respuatur et expugnatur sub-
ito totum corpus occupat et
inflammat, ruit et incendit.
Post carnem castam modi-
cum titillat. Deinde delectatione
turpi mentem maculat ut
aliquis ad extremum per consensum
consummatus sibi mentem sub-
iugat. Adversarius diabolus
quem videre non possum et
ideo minus caveo, tetendit
arcum suum et paravit
sagittas suas ut sagittet
me in abscondito. Abscon-
dit laqueos et quis vide-
bit eos? Laqueum posuit
in auro et argento et omnibus
quibus abutimur cum in illis
male delectamur. Non solum la-
queum posuit sed et visum.
Visus enim et amor posses-
sionis, affectus cognationis, cupi-
ditas honorum et carnis vo-
luptas quibus anima irretitur
et irretita ne penitus contem-
plationis per plateas superne
Sion discurrere possit. Sa-
gitte diaboli sunt ira, in-
vidia, superbia. Ecce quibus anima
vulneratur. Et quis est ille qui
iacula eius ignea possit ex-
tinguere? Proh dolor, his vulne-
ratur fidelis et superatur anima fi-
delis sepe. Heu, qui in bel-
la undique video, undique te-
la volant, undique temptamenta,
undique pericula. Quocumque me
verto nulla securitas, et que
mulcent et que molestant timeo.
Esuries et refectio, sompnus
et vigilie, labor et requies
pugnant contra me. Non minus
est mihi suspectus iocus quam ira;
multos siquidem iocando scandali-
zavi, nec minus vereor pro-
spera quam adversa. Prospera namque
suavitate sua me cautum
decipiunt. Adversa vero que ad
amaritudinem sunt velut po-
tio amara me suspirare et
timidum faciunt. Et magis ti-
meo malum quod facio in abscon-
dito quam quod in aperto. In malo
namque quod nemo videt nullus
reprehendit. Et ubi non timetur
reprehensor securius accedit
temptator et facilius perpetra-
tur iniquitas. Nimirum utrobique
bellum, utrobique pericula, utrobique
timendum. Et sicut in hostili
regione euntibus hac illacque
circumspiciendum est et ad omnem stre-
pitum commovendum est et tremendum.
Hic eas suggerit in mollia
mundi vana. Diabolus occa-
siones aliquas cogitationis
carnalis menti importune pul-
sat de cibo et potu, de sop-
no ceterisque similibus ad carnis
curam pertinentibus, eas in-
loquium. Cum vero de abiecte
sceli, de iactantia, de arro-
gantia cogitationes vanas ver-
sat in corde, de mundo est.

De dyabolo

Qualiter anima multorum
periculorum iaculis infestatur

Et non eos ad iram. Ad iactanciam et ad claritudinem animi provocat dyabolus. Ista suggestio est cui non aliter est quam ipsi dyabolo resistendum est, nec aliter ab ea cavendum est quam ab ipsa dampnatione. Demonum est suggestiones malas ingerere, nostrum est illis non consentire. Quotiens resistimus dyabolo, superos angelos letificamus, deum honorificamus, qui nos hortatur ut pugnemus, adiuvat ut vincamus, certantes spectat, deficientes sublevat, vincentes coronat.

Quid a carne procedit

Caro mea de luto est et ideo lutosas et voluptuosas cogitationes ab illa habeo, vanas et curiosas de mundo, a dyabolo amaras et maliciosas. Isti tres inimici impugnant et persequuntur me. Ne quidem apte nunc quid occulte semper a maligne, dyabolus magis confidit in adiutorio carnis, quia magis noster domesticus hostis. Illa non ad servitium mea cum illo fedus iniit, utpote de peccato nata et in peccato nutrita, viciis corrupta ipsa origine, sed multo amplius viciata prava consuetudine. Hinc est quod tam acriter concupiscit adversus spiritum, quod assidue murmurat et impaciens est discipline, quod illicita suggerit, nec obtemperat rationi, nec cohibetur ullo timore. Huic accedit, hanc adiuvat, hac utitur tortuosus ille serpens hostis humani generis, cui nullum est aliud desiderium, nullum negotium, nullum studium nisi perdere animas nostras. Hic est qui ingerit malum, machinatur, argute loquitur, artificiose suggerit, callide decipit, illicitos motus insufflat et venenatis cogitationibus inflammat, movet bella, nutrit odia, incitat gulam, movet libidinem, desideria carnis instigat, peccati occasiones parat et mille nocendi artibus corda hominum pulsare non cessat. Hic est qui baculo nostro nos cedit et manus nostras proprio cingulo ligat, ut caro que data est in adiutorium fiat nobis in ruinam et scandalum. Gravis lucta et grande periculum adversus domesticum hostem pugnare, cum nos advene simus et ille civis, sua inhabitat regione, nos exules sumus et peregrini. Magnum quoque discrimen adversus dyaboli fraudes et astucias tam crebros ymo continuos sustinere conflictus, quia tam astutum fecit nam subtilem quam longa exercitacio malicie huius.

Qualiter caro et anima exules et peregrina de sua regione adiutorio dyabolo fiunt

De beatitudine eterne patrie

Eripe me de inimicis meis deus meus et ab hiis qui perdiderunt me, quia confortati sunt super me. Ego non qui usque ad hanc diem contra me vixi, iam iam per tuam graciam vivere incipiam. Hic enim vivere debemus ut cum corpus a vermibus ceperit devorari in sepulchro, anima letetur cum sanctis in celo. Illuc spe dirigendus quo est iturus, illuc festinare debemus ubi semper vivamus, ubi numquam amplius mori timeamus. Si sic amamus istam labilem et caducam vitam, ubi cum tanto labore vivimus, ubi comedendo bibendo dormiendo vix

Quid a carne procedit

De beatitudine eterne patrie

necessitatibus carnis satisfaciamus multo magis amare debemus eternam vitam. Ubi dolorem nullum sustinebimus. Ubi summa est iocunditas, summa felicitas, felix libertas et felix beatitudo. Ubi similes erunt homines angelis et fulgebunt iusti sicut sol in regno patris. Eternalis puritas tunc est splendor angelorum quia solis splendorem habebit lux corporum et nulla est ibi tristicia, nulla angustia, nullus dolor, nec timor, nec labor, nulla mors sed perpetua sanitas perseverat semper. Non surgit ibi malicia nec carnis miseria. Nulla est ibi egritudo, nulla dirum necessitas. Non est ibi fames nec frigus nec estus, nec lassitudo ieiunii, nec ulla temptacio inimici, nec peccandi voluptas, nec delinquendi facultas. Sed totam leticiam, totam exultacionem possidebunt homines quasi angelis sociati sine ulla carnis infirmitate in perpetuum vernabunt. Ibi erit iocunditas infinita, beatitudo sempiterna. In qua qui semel ~~adeptus fuerit~~ semper tenebitur. Ibi est requies a laboribus, pax ab hostibus, amenitas de novitate, securitas de eternitate, suavitas atque dulcedo de visione dei. Et quis non illuc vehementer festinare desideret et propter pacem et propter amenitatem et propter eternitatem et propter dei visionem. Nullus ibi peregrinus. Sed quicumque meruerint illuc venire securi in ipsa patria manebunt semper leti et semper saciati de visione dei. Et quanto amplius aliquis deo obediens fuerit tanto ampliorem mercedem ibi recipiet. Quanto quisque amplius deum amabit tanto plus videbit eum quem omnis cupit.

Eternalis sit status statum dicatur.

+ suscipit

[illegible] caro volt dominari super animam

Dies hominis sicut umbra super terram et nulla est mora et tunc ipse nichil est cum stare videatur. Cur ergo thezaurizas in terra, cum sine dilacione transeat et id quod colligitur et ipse qui colligit. Et tu homo quem semper expectas in mundo, cuius fructus ruina est, cuius finis mors est ruina. Sapiens et intelligens ac novissima providet. Providens corpus quoddam qui per annos plurimos tecum familiariter vixit, ad mensam tuam sedit, cibum de manu tua suscepit. In sinu tuo dormivit, cum voluit colloquium tecum habuit. Quia hereditario iure tuus fuit. Sed abicere etate delicate nutristi eum et virge pepercisti. Contumax effectus est. Elevavit calcaneum super caput tuum et te in servitute redegit et tibi crudeliter dominatur. Sed fortasse dices quis est hic vetus homo tuus qui conculcat semper tuum qui pro nichilo habet terram desiderabilem qui sola que carnis sunt sapit. Homo iste a nativitate sua cecus est. Sed eciam surdus et mutus et inveteratus dierum malorum rebellis virtuti et veritati. Inimicus crucis Christi, deridet innocentem et simplicem; simpliciter ambulat in magnis et in mirabilibus super se. ar-

Eterna vita sit racio sedatur

[illegible]

rogancia eius plus quam fortitudo eius nullum valet. Dixit insipiencia sua non est deus. Habestit bonis et malis pabit alienis. In nundis cogitacionibus pascit et non fatigat. In illis tussis dies usque ad finem dispergit et dissipat propria sicut prodigus, cupit et rapit aliena sicut avarus, turpitudinem et ignominiam congregat sibi simulans callide et provocans iram dei. Hic iste totus in peccatis natus est et sic nutritus a nutrice iniquitatis filius mortis vas ire et contumelie ad interitum. Quis enim cum talibus sit enarrat iusticiam dei, assunt testes eius per os suum. Cum videt furem currit cum eo et cum adulteris porcionem suam ponit adversus filios matris sue ponit scandalum supponere et thezaurizat iram in die ire, volt a te hereditatem tuam tollere et desuper terra auferre et tu tantam iniuriam non vindicas sed dissimulas nec enim verbum ei durum loqueris nec vultum iratum ostendis. Sed blandienti tibi arrides, ludis cum illusore, nescis quod ysmael est qui tecum ludit, ludus iste non est puericie vel simplicitatis vel innocencie sed illusio anime et perdicio et mors. Iam in foveam quam fecit precipitatur. Iam effeminatus iam iugo miserabile et servituti pressus sub pedibus eius vult conculcare. O miser et miserabilis homo quis te liberabit de vinculo imperii huius. Exurgat deus et cadat armatus iste cadat et conteratur. Inimicus homo est contemptor dei cultor sui. Amicus mundi servus dyaboli. Quid tibi videtur. Si recte sentis mecum dicis reus est mortis, crucifigatur. Noli ergo dissimulare, noli differre, noli parcere, sed festinanter ardenter instanter crucifige hominem illum, sed cruce christi in qua salus est et vita, ad quam si ex corde clamaveris, continuo tuus audiet benigne respondere: hodie mecum eris in paradiso. Sic christi pietas inopinata est salus miseri, sed tam continua atque probata est dileccio dei tam inopinata dignacio tam inaudita mansuetudo ut qui ad eum clamavit exaudiret illum qui miseratorem est. O quanta est misericordia dei quam ineffabilis immutacio dextere excelsi. Heri eras in tenebris, hodie in splendore lucis. Heri in ore leonis, hodie in manu mediatoris. Heri in porta inferi, hodie in deliciis paradisi. Sed quid prosunt hee litere amonicionis nisi deleas de libro consciencie litteras mortis. Quid prodest hec scriptura lecta non intellecta nisi teipsum legas et intelligas. Da ergo operam intus in te legendum ut inspicias et cognoscas teipsum ut legas et intelligas deum et pugnes et vincas mundum et omnem inimicum, continuus labor tuus convertatur in requiem luctus in gaudium et post tenebras huius vite videas ortum surgentis aurore videas ex meridie solem iusticie in quo sponsus cum sponsa perpecies unum eundemque dominum glorie Ihesum christum dominum nostrum filium

Quanta sit dei clemencia circa peccatores

Lu exterius perdimus demus de libro consciencie nostre delere litteras mortis dei qui cum eodem patre et spiritu sancto vivit et regnat deus per omnia secula seculorum Amen

Incipiunt meditaciones beati Bernhardi

Quare deus requiescat in anima hominis
Quare homo dampnetur antequam nascatur
De dignitate anime
De premio quod gratie beatitudo
Quare vere penitens semper est in labore
De bono obediente
De amabili sponso
De fideli servo
Quare homo quando ecclesiam intrat sollicitudines vanas relinquat
Quare homo non debet timere mortem
Quare toto corde sit psallendum
Quare in homine nichil est sanctius corde
Quid consequatur homo propter suam iniquitatem.
Quare homo qui se inspicit bene multa in se inveniet digna reprehensione.
Quare homo non potest celare sua peccata.
De hiis que obsident animam.
De materia carnis et appetitu eius
Qualiter homo debeat vivere
Quare dies hominis sunt sicut umbra mortis etc.

Incipiunt meditaciones beati Anshelmi

Terret me vita mea quam diligenter discussa apparet michi aut peccatum aut sterilitas fere tota vita mea. Et si quis fructus in ea videtur, sic est enim aut simulatus aut imperfectus aut aliquo modo corruptus, ut possit aut non placere aut displicere. Ergo o peccator vita tua non iam fere tota sed certe tota, aut in peccato est aut dapnabilis aut infructuosa et contemptibilis. Sed quid separo infructuosam a dapnabili? Utique si infructuosa est et dapnabilis. Constat enim et verum est quod veritas dicit: Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Denique si quid ago utile, prorsus nullatenus id compenso alimentis corporis quibus abutor. Sed quibus pascit per quod nec tantum prodest quantum consumit. Et tu te benignus deus nutrit, et expectas tam inutilem vermem fetentem peccatis. O quam tollerabilius canis putridus fetet hominibus quam anima peccatrix deo, quam infelicius ista deo quam ille hominibus. Heu me non hominem sed obprobrium hominum, vilius pecore, peius cadavere. Tedet animam meam vite mee, vivere pertimesco, mori erubesco. Quid ergo restat tibi o peccator, nisi ut in tota vita tua plores totam vitam tuam ut ipsa tota ploret se totam. Sed est in hoc quoque anima mea miserabiliter miserabilis et miserabiliter misera.

Meditacio beati Anshelmi

bilis nō tantū dolet qntū se noscit sʒ sic secura torpet velut qd patiatʒ ignoret. O aīa sterilis qd agis qd torpes aīa pctrix dies iudicii venit iuxta ē velox nimis dies illa dies ire tribulacōis et angustie dies calamitatis et miserie dies tenebrarū et caliginis dies nebule et turbinis dies tube et clangoris. O vox diei dnī amara. Qd dormitas aīa tepida et digna euomi qd dormitas. Qui nō expergiscitʒ ul nō tremit ad tantū tonitruū nō dormit sʒ mortuus ē. Arbor infructuosa ubi sūt fructꝰ tui. Arbor digna securi ⁊ igne digna succidi et succendi. Certe si sūt fructꝰ tui utiqʒ spine pungentes et amara pcta. Que utinā sic te penitendo pungerent ut confringerentʒ sic te amarescerent ut euanescerent. Forsitā parū quod putas aliqd pcc̄m ⁊ ut districtus iudex parū estimaret aliqd pcc̄m. Heu heu me nōne omne pcc̄m p puaricacōz exhonorat deū. Quidā pccatū audebit pctōr dicere parū. O lignū aridū ⁊ inutile eternis ignibꝰ dignū qd rndebis in illa die. Cū exigetʒ a te usqʒ ad ictū oculi omne tps viuendi ⁊ impensū qualiter fuit a te expensū. Totū quippe cōdempnabitʒ quicqd fuerit inuentū inter opis ul oris sermonis ⁊ silencii usqʒ ad minima cogitacōz et qd vixisti si non fuerit ad dei volūtatē directū. Ve quot pcta prorūpent tibi ex ipsis qsi ex insidiis que mō nō vides. Certe plā et fortassis terribiliora hiis que vides. Quot tūc q nō vides mala nūc ēē putabis. Quotqʒ nūc bona ēē credis nuda facie apparebūt ⁊ nigerrīa pcta. Ibi procul dubio rcipies put gessisti in corpore. Cū iā venit tps iudicandi tūc iā pnīa nō rcipietʒ tūc emēdacō nō pmitteʒ. Hic cogita q gessisti quid oporteat te recipe. Si multa bona pauca mala multū gaude. Si multa mala pauca bona multū luge. Insensibilis pctōr an nō sufficiūt ⁊ h ad īmane rugitū, an nō sufficiūt ad eliciendū sanguīe et medullas et lacrimas. Ve miserabilis duricia ad quā cōfringenda leues sūt tā graues mallei mole talis. Ad qd excitāda grauius ē tā terrificū tonitruū. Pctōr inutilis satis dignū h ea ad concitandū luctū ⁊ et sufficit ⁊ put ad sorbēdas iuges lacrimas. Sʒ tu dabis tu grandine ⁊ magnitudine īminentis miserie qcqd dissimulando taces et oculis aīe furaris aut ut ipius irruat repetitum dolorem ut subito irruat itollerabil tempestas. Certe nō sic expedit pctanti. Si enī dixero quicqd poteo excogitare nōdū ad id qd res ē poterit cōparari. Igr deducit oclimei lacrimas per diem et nocte et non quiescit. Ange peccator ange super viribus erumpens pondus, adde terrorem super terrorem ululatum super ululatum. Ita ille te iudicabit ad cuius contumeliam spectat quicquid inobediens es deo, aut prevaricator peccat qui in bonum pro malo reddidit, cui ego malum pro bonis. Qui nunc pacientissimus, tunc districtissimus, clementissimus nunc, iustissimus tunc. Heu me heu me cur peccavi, deum inhonoravi, omnipotentem provocavi. O peccator quid feci, cui feci, quam male feci. Ut ne ira omnipotentis ne irruat super me. Ira omnipotentis ubi poteris capi in me, non est quod possit te tollerare in toto me. O angustie: hinc erunt accusancia peccata, inde terrens iusticia, subtus patens horrendum chaos inferni, desuper iratus iudex, intus urens consciencia, foris ardens mundus. Iustus vix salvabitur, peccator sic deprehensus in quam partem se premet? Sic constrictus ubi latebo, quomodo apparebo? Latere erit impossibile, apparere intollerabile. Illud desiderabo quod nusquam erit, execrabor et ubique erit. Quid tunc, quis eruet me de manibus dei? Unde mihi consilium, unde salus? Quis est qui dicitur magni consilii angelus, qui dicitur salvator, ut nomen eius vociferer? Iam ipse Christus, ipse idem est iudex inter cuius manus tremo. Respira iam o peccator, respira, ne desperes. Spera in eo quem times, affuge ad eum a quo fugisti. Invoca oportune quem superbe provocasti. O Ihesu Ihesu propter hoc nomen tuum fac mihi secundum nomen tuum Ihesu. Obliviscere superbum provocantem et respice miserum invocantem. O nomen dulce, nomen delectabile, nomen confortans peccatorem et beate spei. Quid enim est Ihesus nisi salvator? Ergo Ihesus propter temetipsum esto mihi Ihesus, qui me plasmasti salva me ne peream, qui me redemisti ne contempnes, qui me creasti tua bonitate ne pereat opus tuum in tua equitate. Rogo piissime ne iniquitas mea perdat quod fecit tua omnipotens bonitas. Recognosce igitur benignissime quod tuum est et absterge quod alienum est. O Ihesu Ihesu miserere dum tempus est miserendi, ne dampnes me in tempore iudicandi. Que namque tibi utilitas in sanguine meo si descendero in eternam corruptionem? Neque enim mortui laudabunt te domine neque omnes qui descendunt in infernum. Si admiseris inter latissimum sinum misericordie tue non erit angustior propter me domine. Admitte ergo o desiderantissime domine Ihesu, admitte me inter numerum electorum tuorum ut cum illis te laudare perfruar et glorier inter omnes qui diligunt nomen tuum. Qui cum deo patre et spiritu sancto gloriaris per infinita secula seculorum Amen.

Deploratio anime fornicate a deo de virginitate amissa

Anima mea erumpnosa anima mea inquam misera miseri homuncli excute torporem tuum et discute peccatum tuum et concute mentem tuam, reduc ad memoriam enorme delictum et produc a cordibus immane rugitum. Intende infelix intende sceleris tui horrorem et pretende horrificum terrorem et terrificum dolorem. Tu nempe que quondam candidata celesti lavacro dotata spiritu sancto in christiana confessione iniciata virgo sponsi xpo desponsata. O unde memini. O quam nominavi utique non iam benignum sponsi virginitatis mee, sed terribilem iudicem immundicie mee. Heu memoria perdite iocunditatis cur sic semper aggravas perditam possesse infelicitatis. O quam miseria flagiciosi hominis cui et bonum et malum parturit sit in tormentum. Torquet enim me mala conscientia et cruciatus eius in quibus timeo me arsurum. Torquet me bone conscientie memoria et premiorum eius questum me perdidisse nec amplius me recuperaturum. Ve misero et dolendum perdidi id quod est servare inestimabile perdidi irrecuperabile. Heu inconsolabile perdidi quod non solum dampnosum bonorum sed insuper lucrosum tormentorum. Ergo virginitas iam non delicata mea iam non iocunda mea sed perdita mea sed desperata mea quo devenisti. O fornicatio sordidatrix mentis mee et perditrix anime mee unde me subtraxisti de quam nitido de quam iocundo statu me precipitasti. Hinc me o dare meror quod id me admisisse. Hinc angustie me o quantus dolor et timor. Timor quod istud est amissi. Ve hinc et illuc sepit bonum et malum sepit utique iam misere periturus ad hunc veniet miserorum malum digne esse digne. Tu natus anima mea perdita deo periura dei adultera sponsi liberi de sublimi virginitatis miserabiliter es dimissa in baratrum fornicatoris. Tu enim illa desponsata regi celorum ardenter facta es scortum tortoris tartarorum. Heu abiecta deo proiecta dyabolo. Immo abiciens deum amplecteris dyabolum. Tu enim misera mea mentis obstinata fornicationis impudens. Tu prior amatori tuo et creatori tuo sponso repudium contulisti et insidiatori et perditori tuo demoni te sponte contulisti. O miserrima et plus quam miserrima commutatio. Heu de quam sublimi cecidisti in quam profundum corruisti. Ve quam benignum contempsisti quam maligno te imposuisti. Quid fecisti o mentis amentia amentis spurcicia spurca nequicia

Quid fecisti mecha dereliquisti castum amatorem tuum et miserum secuta es odiosum corruptorem tuum et in baratro pasti non thalamum sed prostibulum tuum. O horror inestimabilis quam perversa voluntas miraculum horribile quam voluntaria perversitas. Unde digna tante pravitatis correctio? Precipitare miser homuncio in tenebrosum profundum immoderate mestitie qui sponte precipitatus es in baratro horrende nequitie. Obrue infelix mole intolerabilis doloris qui corruisti libens in puteum infernalis doloris. Obvolve corruptorem horridis tenebris inconsolabilis luctus. Volens provolutus es in voragine tam sordidi luxus voluptatis in gurgite amaritudinis qui delectatus es in volutabro turpitudinis. Terror horribilis dolor terribilis meror inconsolabilis aggravate vos super me irruite obruite perturbate obvolvite possidete. Iustum est iniustum est. Impudenti audacia contempsi vos et imprudenti delectatione provocavi vos. Immo deum non vos et nunc miserabili penitencia desidero vos. Torquete deum iudicate deum. Pronunciat fornicatorem in ferventia tormenta que meruit pergustet quod speravit assuescat quod est passurus. Contende et produc immoderatam te peccator luctuosam penitenciam qui tam longe produxisti tue sceleris immundiciam. Revolve et revolve in eundem turbinem amaritudinis qui torrens revolutus es in eadem vertiginem libidinum. Consolatio securitas leticia nolo vos. Renuo vos non mei peccati venia repellit vos. Procul estote donec anima mortem sit inter continuam penitenciam amaram. Si forte in diligencia reddux erit vos in vel post mortem. Comes etatis mee sit acutus dolor insanabilis tortor vite mee. Sint meror et acerbus luctus infatigabiles tribulatores iuventutis et senectutis mee. Utinam ut sic opto oro desidero ut infixi sint. Si enim non sum dignus oculos ad celum levare certe non sum dignus oculos vel plorando cecare. Si confunditur mens mea orare pudore ex consciencia equum est ut confundatur turbine luctuosi doloris et tristicie. Si timet exhibere animam conspectui dei iustum est ut habeat anima conspectui suum tormenta sceleris sui. Recogitet igitur et recogitet cor meum quid fecit quid meruit. Descendat immo descendat ad terram tenebrosam et optat mortis caliginem mens mea et consideret que ibi expectat scelerosam animam intendat et contempletur videat et conturbetur. Quid est deus meus. Quid est tu anima adulteras intra miserie et tenebrarum horrore. Quid est quod intueor ubi nullus ordo. Sed sempiternus horror inhabitantes. Heu confuso voluptatum tumultus dentium stridentium, inordinata multitudo gemituum. Ve ve ve quot et quanti ve. Ve ignis sulphurei, flamma tartarea, caliginosa volumina que terribiliter video nos rotari. Vermes in igne vivaces, aut tanta aviditas rodendi sic nos accendit quos ille ignibus igneum non incendit. Demones ardentes, fervientes ardore, cur sic crudeles estis hiis qui volutantur inter vos. O immoderata tormenta iusticia moderata ad sustinendum, immoderata sustinere nullus modus, nullum remedium, nullus finis temperabit nos. Hertine sic magne deus que parata sunt fornicatoribus et contemptoribus tuis, quorum unus ego sum, ego utique unus horum sum. O anima mea expavesce, mens mea diffide, cor meum scindere. Quo me rapitis exactores sceleris mei? Quo me truditis peccatum meum? Quo me truditis deus meus? Cum fecerim ut essem reus tuus, numquam facere potui ut non essem creatus tuus. Cum in captivitate ademi, numquam tamen misericordiam tuam pelmis domine. Domine si ego admisi unde dampnare potes, tu non amisisti unde salvare soles. Noli domine noli sic attendere malum meum ut obliviscaris bonum tuum. Ubi est verax deus: Nolo mortem peccatoris sed ut convertatur et vivat. Domine qui non mentiris

quid est nolo mortem peccatoris, si tu sepelis in infernum ad te clamantem peccatorem, an detrudere gehenna est: Nolo mortem peccatoris, aut hoc est: nolo ut convertatur et vivat peccator. Ego sum peccator, sum ego. Si ergo non vis mortem peccatoris, quid te cogit quod non vis ut me trudas ad mortem? Cum vis ut convertatur peccator et vivat, quis te prohibet facere quod vis ut me convertas et vivam? An immanitas peccati mei cogit te quod non vis ~~et~~ prohibet quod vis, cum sis omnipotens deus? Absit deus meus, absit dominus meus. Non prevaleat nequitia peccatoris contriti et dolentis summe omnipotentie. Memento iuste deus et benigne deus, memento quod misericors es et creator. Creator meus, Nego memineris bone domine iusticie tue erga creaturam tuam, ne memineris ire adversus reum, sed memor esto miserationis erga miseros. Verum est quia conscientia mea meretur dampnationem et penitencia mea non sufficit ad satisfactionem. Sed certum est quod misericordia tua superat omnem offensionem. Parce ergo tu bone Ihesu, qui es salus et qui non vis mortem peccatoris, anime mee. Fugit enim contrita a terrore iusticie tue ad confortationem misericordie tue, ut cui virginitas primum est corruptum. Dolor irrecuperabilis saltem supplicium fornicatoris penitenti non sit inevitabile, quia non est impossibile omnipotentie tue nec indecens iusticie tue nec impletum misericordie tue qui bonus es et quia in eternum misericordia tua qui es benedictus in secula seculorum amen.

Alia meditatio ad attendendum amorem dei in nobis

Domine ihesu christe redemptio mea misericordia mea salus mea te laudo tibi gratias ago quamuis valde impares beneficiis tuis quamuis multum expertes digne deuotionis quamuis nimis macras a desiderata pinguedine dulcissimi tui affectus tamen qualescumque laudes qualescumque gratias non quales scio me debere sed sicut potest me conari tibi persoluit anima mea. Spes cordis mei virtus anime mee auxilium infirmitatis mee compleat tua potentissima benignitas quod conatur anima mea tepidissima imbecillitas. Vita mea finis intentionis mee etsi nondum merui te tantum quantum debitor sum amare utique saltem desidero te tantum quantum debeo amare. Illuminatio mea conscientiam quia domine ante te est omne desiderium meum et tu donas si quid boni vult anima mea si bonum est domine quod inspiras immo quia bonum quod te velim amare. Da quod facis velle da ut quantum iubes tantum merear amare laudes et gratias ago pro desiderio quod inspirasti laudes et preces offero ne sit in donum tuum infructuosum quod tua bonitate sponte dedisti. Perfice et quod incepisti dona quod benigne preueniendo immeritum desiderare fecisti. Conuerte misericordissime meum torporem in feruentissimum tui amorem. Tua me domine bonitas creauit tua misericordia creatum ab originali peccato mundauit tua paciencia post illam emundationem baptismi in aliis peccatorum sordibus voluptatum hactenus tollerauit nutriuit et expectauit. Expectas tu domine correctionem. Expectat anima mea ad sufficientem penitendum et bonum viuendum tue gratie inspirationem. Domine meus creator meus tollerator et nutritor meus esto adiutor meus te sitio te desidero te esurio ad te suspiro te concupisco et sicut pupillus benignissimi patris orbatus presencia flens et eiulans incessanter eius dilectam faciem toto corde amplectitur. Sic rogo non quantum debeo sed quantum queo memor passionis tue memor alaparum tuarum memor flagellorum memor crucis memor vulnerum tuorum memor qualiter pro me occisus es qualiter conditus es qualiter sepultus simul memor gloriose resurrectionis tue et mirabilis ascensionis hec indubitata fide teneo exilii mei erumpnas defleo. Expecto tui aduentus sola consolatione ardeo desiderans tui vultus gloriosam contemplationem. Heu mihi qui videre non potui dominum angelorum et humiliatum ad conuersationem hominum vt homines exaltaret ad conuersationem angelorum cum deus

Alia meditatio ad attendendum amorem dei in nobis

ſuſpenſꝰ ſponte moriebaꝛ ut
peccator viuet Heu m̄ qͣntā
admirabili tā ineffabili pie:
tate prius obſtupeſcē nō me:
rui Aīa mea te pnte
nō tranſiuit gladius doloris
acutiſſimꝰ cū ferre nō poſ
ſes vulnerari lancea latꝰ
tui ſaluatoris cū vidēs negres
violari clauis manꝰ ꝛ pedes
tui plaſmatoris cū horrēs
effundi ſanguinē tui redēp:
toris Cur nō es ebria lac:
marum amaritudie cū ille
potaretꝛ amaritudiē fellis.
Cur nō es cōpaſſa caſtiſſime
matri eius benigniſſime dne
tue Dna miſericordiſſima.
quos fontes dicā erupiſſe
de pudiciſſimis oculis tuis cū
attendēs filiū tuū innocē:
tem corā te ligari flagel:
lari mactari Quos fluctꝰ la:
crimarum dicā pfudiſſe vultū
tuū pudiciſſimū cū inſpicēs
eundē filiū tuū ꝛ dnm̄ ī cruce
ſine culpa extendi ꝛ carne
de carne tua ab impiis
crudeliter deſecari Quibꝰ
ſingultibꝰ eſtuabo piiſſimū
pectꝰ tuū vexatū ee cū
tu audiēs Mulier ecce fi:
lius tuꝰ ꝛ diſcipulo ecce ma:
ter tua cū in filiū diſcipulū
accipēs p magro et p dno
ſeruū. Utinā cū felice Jo:
ſeph dnm̄ meū de cruce
depoſuiſſe aromatibꝰ cōdi:
diſſe in ſepulchro collocaſ:
ſem ut tanto funeri nō de:
eſſet aliquid obſequii mei Ut
cū btis mulieribꝰ choruſcā
viſiōe angelorū eciam vidiſſ
ꝛ audiſſe nunciū dnice re:
ſurrectionis nunciū mee cō:
ſolacionis nunciū tā exoper:

tatū nunciū tā deſideratū
Utinā michi audiſſe ex ore
angeli Nolite timere Uos
ihm̄ queritis crucifixum ſur:
rexit nō ē hic Benig:
niſſime clemētiſſime ſuauiſſime
cōſolator quē reſtaurabis
michi qꝛ nō vidi illā btitudinē tue
carnis reſurrectionē ul incor:
ruptionē qꝛ cōſolatꝰ nō ſum
loca vulnerū fixurasqꝫ cla:
uorum Cur michi nō oſtendiſti lac:
mas gaudii cicatrices teſ:
tes veri corporis admira:
bilis incōparabilis quibꝰ cō:
ſolareris me a dolore meo.
Non enim capit ī me dolor
meꝰ qꝛ diu peregrinꝰ ſū Heu
mi dne Heu aīe mee re:
ceſſiſti cōſolator aīe mee
nec valedixiſti michi ingre:
diens vias tuas benedixiſti
tuis nec affini Eleuatis ma:
nibꝰ ambobꝰ ſuſceptꝰ es ī
celū nec vidi angeli pmi:
ſerunt te redditurū nec au:
diui Quid dicā qd faciam
Ubi eū queram Ubi ul qn̄
inueniā quē rogabo quis nū:
ciabit dilecto meo qꝛ amore
langueo Defecit gaudiū
cordis mei verſū eſt ī luctū
riſꝰ meꝰ defecit caro mea
ꝛ cor meū deꝰ cordis mei
ꝛ pars mea deꝰ ī eternū Ue:
niat cōſolari aīa mea in
de te dulcedo mea Quid
enim michi ē ī celo ꝛ a te qd vo:
lui ſup terrā Te volo te ſpe:
ro te quero Tibi dixit cor
meū queſiui vultū tuū
vultū tuū dne requirā
ne auertas faciē tuā a me
Amator hominū benigniſſime
tibi derelictꝰ ē paup orpha:
no tu eris adiutor. Mi:

advocate tutissime misere orphane derelicti pupilli. Sis tu absque patre anima mea, sicut vidua a orbitatis et viduitatis lacrimas quas tibi offeres donec redeas. Age iam domine apparere michi et consolabor. Ostende michi faciem tuam et salvus ero. Exhibe presentiam tuam et consecutus ero desiderium meum. Sitivit in te anima mea quam multipliciter tibi caro mea. Sitivit anima mea ad deum fontem vivum, quando veniam et apparebo ante faciem dei mei. Quando veniet consolator meus quem expecto. O si quando videbo gaudium meum quod desidero. O si satiabor cum apparuerit gloria tua quam esurio. O si inebriabor ab ubertate domus tue ad quam suspiro. O si potabis me torrente voluptatis tue quam sitio. Sint michi domine interim lacrime mee panes die ac nocte donec dicatur michi: Ecce deus tuus, donec audiam: O anima, ecce sponsus tuus. Pasce me interim domine singultibus meis. Pota me interim doloribus meis. Refocilla interim me languoribus meis. Veniet interea fortasse redemptor meus quoniam bonus est nec tardabit quia pius est. Ipsi gloria in secula seculorum Amen.

Alia meditatio cordis deum inquirentis

Eya nunc homuncio fuge paululum occupationes tuas, absconde te a tumultuosis cogitationibus, abice onerosas curas et pospone noxias dissensiones tuas, vaca aliquantulum deo et requiesce aliquantulum in eo. Intra in cubiculum mentis tue et exclude omnia preter deum et que iuvent ad inquirendum eum et clauso ostio quere illum. Dic nunc toto corde tuo: vultum tuum domine requiro. Eya nunc ergo tu domine deus meus doce cor meum ubi et quomodo te querat, ubi et quomodo te inveniat. Domine si hic non es, ubi te queram absentem? Si autem ubique es, cur non video te presentem? Sed certe habitas lucem inaccessibilem. Et ubi est lux inaccessibilis, aut quomodo accedam ad lucem inaccessibilem? Aut quis me docebit, aut quis ducet ad eam ut videam te in ea? Deinde quibus signis, qua facie te queram? Numquam te vidi domine deus meus, non novi faciem tuam. Quid faciet domine, quid faciet iste longinquus exul? Quid faciet servus tuus anxius amore tui et longe proiectus a facie tua? Accedere ad te desiderat et inaccessibilis est habitatio tua. Invenire te cupit et nescit locum tuum. Querere te affectat et ignorat vultum tuum. Domine deus meus es et dominus meus es et numquam te vidi. Tu me fecisti et refecisti et omnia bona mea tu michi concessisti et nondum novi te. Denique ad te videndum factus sum et nondum vidi propter quod factus sum. O misera sors hominis cum hoc perdidit ad quod factus est et invenit propter quod factus non est. O durus et dirus casus ille. Heu michi perdidit et quid perdidit et quid invenit

Alia meditatio cordis dei inquirentis

quod abcessit et quod remansit. Perdidit beatitudinem ad quam factus est et invenit miseriam ad quam factus non est. Abcessit sine quo felix non est et remansit quod per se non nisi miserum est. Manducabat homo tunc panem angelorum quem nunc esurit. Manducat nunc panem dolorum quem tunc nesciebat. Heu publicus luctus hominum universalis planctus filiorum Ade. Ille ructabat saturitate nos suspiramus esurie. Ille habundat nos mendicamus. Ille feliciter tenebat et nos misere deseruit. Nos infeliciter egemus et miserabiliter desideramus heu vacui remanemus. Cur non custodit ~~nos~~ nobis quod facile posset quo tam graviter careremus. Quare nam sic nobis obscuravit lucem obduxit nos tenebris. Ut quid nobis abstulit vitam et inflixit mortem. Erumpnosi unde sumus expulsi unde precipitati quo obruti a patria in exilium a visione dei in cecitatem nostram a iocunditate immortalitatis in amaritudinem et horrorem mortis. Misera mutatio de quanto bono in quantum malum. Grave dampnum gravis dolor grave tormentum. Sed heu me miserum unum de aliis miseris filiis Eve elongatis a deo. Quid incepi et quid effeci et quo tendebam et quo deveni ad quid aspirabam in quibus suspiro. Quesivi bona et ecce turbacio. Tendebam in deum et offendi me ipsum. Requiem querebam in secreto meo et tribulacionem et dolorem inveni visceribus meis. Volebam ridere a gaudio mentis mee et cogor rugire a gemitu cordis mei. Sperabatur leticia et ecce densentur suspiria. Sed o tu domine usquequo oblivisceris me in finem usquequo avertis faciem tuam a nobis. Quando respicies nos quando illuminabis oculos nostros et ostendes nobis faciem tuam quando restitues te nobis. Respice domine exaudi et illumina nos et ostende nobis teipsum. Restitue nobis ut bene sit nobis sine quo tam male est nobis. Miserare labores labores nostros et conatus nostros ad te quia nichil valemus sine te. Invita nos adiuva nos. Obsecro domine ne desperem suspirando sed respirem sperando. Obsecro domine esuriens incepi querere te ne desinam ieiunus a te. Famelicus accessi non recedam impastus. Pauper veni ad divitem miser ad misericordem ne recedam vacuus et contemptus et antequam ~~suspi~~ comedam suspiro da ut post suspiria ut comedam. Domine incurvatus sum non possum nisi deorsum aspicere erige me ut possim sursum aspicere erige me ut possim sursum intendere. Iniquitates mee supergresse sunt caput meum obvoluerant et sicut onus grave gravant me. Evolve me exonera me ne urgeat puteus earum os suum super me. Liceat mihi respicere lucem tua, vel de longe vel de profundo. Doce me querere te et ostende te querenti, quia nec querere te possum nisi tu doceas, nec invenire nisi te ostendas. Queram te desiderando, desiderem querendo, inveniam amando, amem inveniendo. Fateor domine et gratias ago, quia creasti in me hanc ymaginem tuam, ut tui memor te cogitem, te amem. Sed sic est abolita attritione viciorum, sic est offuscata fumo peccatorum, ut non possit facere ad quod facta est, nisi tu renoves eam et reformes. Non tempto domine penetrare altitudinem tuam, quia nullatenus comparo illi intellectum meum, sed desidero aliquatenus intelligere veritatem tuam, quam credit et amat cor meum. Neque enim quero intelligere ut credam, sed credo ut intelligam. Nam et hoc credo, quia nisi credidero non intelligam.

Ergo domine qui das fidei intellectum, da michi ut quantum scis michi expedire intelligam, quia es sicut credimus. Et quidem credimus te esse aliquid quo nichil aliud maius excogitari possit. An ergo non est aliqua talis natura, quia dixit insipiens in corde suo non est deus? Sed certe idem ipse insipiens cum audit hoc ipsum quod dico aliquid quo maius nichil excogitari potest, intelligit quod audit, et quod intelligit in intellectu eius est, etiam si non intelligit illud esse. Aliud est rem esse in intellectu, aliud intelligere rem esse. Nam cum pictor precogitat que facturus est, habet quidem in intellectu hoc, sed nondum intelligit esse quod nondum fecit. Cum vero iam pinxit, et habet in intellectu et intelligit esse quod iam fecit. Convincitur ergo et insipiens esse in intellectu aliquid quo nichil maius cogitari potest, quia hoc cum audit intelligit, et quicquid intelligitur in intellectu est. Et certe id quo maius cogitari nequit non potest esse in solo intellectu. Si enim vel in solo intellectu potest cogitari esse et in re, quod maius est. Si igitur id quo maius cogitari non potest intellectu solo, id ipsum quo maius cogitari non potest est quo maius cogitari potest. Sed hoc esse non potest. Existit ergo procul dubio aliquid quo maius cogitari non valet et intellectu et re.

Quod utique sic vere est, ut nec cogitari potest non esse. Nam potest cogitari aliquid esse quod non possit cogitari non esse, quod maius est quam quod non esse cogitari potest. Quare si id quo maius nequit cogitari potest cogitari non esse, id ipsum quo maius cogitari nequit non est id quo maius cogitari nequit, quod convenire non potest. Sic ergo vere est aliquid quo maius cogitari nequit quod convenire non potest. Sic ergo vere est aliquid quo maius cogitari non potest ut cogitari non possit non esse. Et hoc es tu domine deus noster. Sic ergo vere es domine deus meus ut nec cogitari possis non esse; et merito. Si enim aliqua mens posset cogitare aliquid melius te, ascenderet creatura super creatorem et iudicaret de creatore; quod valde est absurdum. Et quidem quicquid est aliud praeter te solum potest cogitari non esse. Solus igitur verissime omnium es, et ideo maxime habes esse; quia quicquid aliud est non sic vere est, et idcirco minus habet esse. Cur itaque dixit insipiens in corde suo: non est deus, cum tam in promptu sit rationali menti de maxime omnium esse? Cur nisi quia est insipiens? Amen.

Explicitunt meditaciones beati Anshelmi.

Incipit soliloquium domini magistri Hugonis ho quod dicitur Arra anime

Loquar secreto anime mee et amica confabulatione exigam ab ea quod scire cupio. Nemo alienus admittetur, sed apta conscientia soli nobis confabulemur. Sic enim ut nullus timor erit quare occulta nostra illi timor. Responde vera. Dic mihi quaeso anima mea quid est quod super omnia diligis? Ego scio vita tua dilectio est, et scio quod sine dilectione esse non potes. Sed volo ut mihi sine verecundia confitearis quid inter multa diligendum elegeris. Multas enim species illecebrosi coloris aspicis in mundo; sunt aurum, lapides preciosi, carnis decorem et vestium varietates quas nominasti omnia. Vidisti pene singula et cooptas plurima. Dic ergo michi obsecro quid de hiis omnibus vicinius et secretius quod singulariter amplecti quos scis preferri vel. Constat enim michi quod aut horum que videntur aliquid amas aut hiis propositis aliquid habes quod pre hiis diligas. Talia. Sic amare non possum quod numquam vidi. Sic de hiis omnibus que videntur nichil adhuc amare potui. In hiis enim omnibus quod super omnia diligendum sit non inveni cum expertus sim amorem huius seculi esse fallacem, cupiens vel id quod diligam admittere vel alio magis placito superveniente commutandum est. Sic fluctuans sine amore esse nequeo, verum amorem non valeo invenire. Homo. Gaudeo quod saltem in amore temporalis corporis erras non figeris, sed doleo quod in amore eterne prie rnocade non diu requiescis. Nos enim gemma propria pretiosior sed in solo infeliciter commutanda. Licet livor secularis ab amore festinanter retrahat superiorum, sed hic habes solacium quod amorem mutare didicisti in melius, quia sic ab omni temporali amore avelli potes si dulcior spes sit in visibilibus concordia. Anima. Potest ne diligi quod non videtur? Certe cum invisibilibus non est amor verus et permanens et carus non potest quod non potest videri. Eterna miseria vincetur si amor permanens non invenitur. Neque sine amore pte.

utique quia vel constat esse miserum non amat id quod est, vel non est utique quod oblitum societatis solitarie vivens se solum diligit. Nunc ergo vel quia aut temporalium aliquid hominis amorem approbes aut aliud iocundius et salubrius demonstres.

Homo. Si temporalia non amanda tibi videntur, quedam sunt que suis decore superficietenus splendent. Cur te ipsam potius non diligis, que ipsa tua visibilium decore vincis? Multum est enim arguendus qui plenus auro gemmisque ceteris creaturis invidet que sordescunt.

Anima. Oculus cuncta videt, seipsum non videt, et iudicio aliorum distinguit hominem facies suas pulchritudinis obtinere dotem, nisi forte aliquis coram speculum afferas in quo faciem cordis mei cognoscam et diligam. Ydolum pulchritudinis de quo quisque dicit quod ad pastes amore iungit in speculo consideraret. Ego vero quia speciem vultus mei contemplari nequeo, facilius quam forsitan affectum dilectionis comprehendo, presertim quia amor solitarius numquam pati esse, et in hoc ipso amor esse desinit, si in alterum pallitatis consorte vim dilectionis non diffundit.

Homo. Abstinencia rerum abiectarum vim dilectionis non extinguit ut est solitarius cum quo est deus, sed sibi facit iniuria quod vel inhonesta vel que non sunt digna eius ambire in pallitate dilectionis admittit. Nunc ergo prius seipsum cognoscere et cognita sua dignitate ne amor suo derogetur, abiectiora se non amet. Ipse enim considerata pulchrioribus compararet vilescit, et sic in conspectu deformia pulchris coniuge. Sic divino cedens imaginaria pulchritudinis similitudinem pulcherrimis adequat. Nos vero anima habere amorem solitarium prostitutum tu caveas. Convertere vivificare et unire clarum.

Amor namque ignis est, et ignis quidem fomentum querit ut ardeat. Sed cave ne id sumas quod fumum ad fetorem tibi prestet. Talis vis amoris est ut talem te esse necesse sit quale est id quod amas, et quos affectus coniungit, similitudinis ymago unite dilectionis societate reportet. Ergo tua ergo cognita ipse anima intelligis qua pulchritudinem diligere velis. Nunc est tibi invisibilis facies tua, nichil enim videt oculus tuus si seipsum non videat. Nam cum ad se contemplandum interna expergiscitur est, nulla eum forpegna similitudo vel adumbrata veritatis ymaginatio fallere potest, que si negligentia obscuravit non solum te contemplaveris sed aliorum iudicio quid de te estimetur non pendes. Sponsum habes pulcherrimum, sed non vidisti faciem eius. Noluit se tibi adhuc prebere, sed munera arrhavit igitur pignus amoris et signum dilectionis. Si eum novisses et eius speciem in argumentum tue pulchritudinis haberes.

Certes enim quod tam pulchram tam formosam tam elegantem tam venustam raptus amore tuo non esset. Si enim singularis decor eius ultra ceteros admirandus non traheret, nunc videre illum non potes quia absens est, et ideo non erubescis illi iniuriam facere, singularem eius amorem contempnens, libidini prostituens alienae. Sed quia illum nescis, saltem ex arra data in pignus dilectionis commendata potes agnoscere quo affectu, quo studio et diligentia te illi decebat conservare. Insignis est arra eius et nobilis, qualem decebat magnum, sed et per nos sapiens magna non dedisset. Magnum ergo est quod tibi dedit, maius quod in te diligit. Nescis fortasse quid ab eo acceperis. Respice universum mundum, mare, terram, caelum et omnia quae in eis sunt. Quid est ibi quod tibi serviat? Omnis natura ad hunc finem cursum suum dirigit, ut obsequiis tuis famuletur et utilitati deserviat, tuis quoque oblectamentis pariter et necessitatibus indeficienter occurrat. Tempus annuis innovationibus antiqua innovans, delapsa reformans, consumpta restaurans, pastum perpetuo subministrat. Quis putas ita hunc tibi unus consensu omnia ordinavit? Beneficium eius accipis et auctorem eius non agnoscis. Donum manifestum est, largitor occultus, et tamen ratio probat hoc non esse tuum debitum. Hoc beneficium alterius. Multum ergo diligendus qui hoc totum tibi contulit. Multum appetendus qui tantum dare potuit et voluit. Quantum ergo iste sit diligendus, et diligendus dono suo demonstrat. Sed ut stultum est amorem tam potentis non velle concupiscere, sic impium tam diligentem non amare. Si prudens es, si mundana diligis, ut subiecta dilige, ut quasi famulantia. Haec dona dilige ut arram sponsi, ut munera amici, ut beneficia domini, recordando semper quid illi debeas, ne ista pro illo, nec ista cum illo, sed ista propter illum et per ista illum diligas. Cave ergo ne sponsa meretrix, quod absit, dicaris, si munera datis plus affectu diligis amatoris. Cauta eius iniuriam facis si dona illius accipis et tu vicem dilectionis non rependis. Melius esset si dona illius respueres. Dilige illum, dilige te propter illum, scilicet quod ab illo diligaris, ut eo fruaris. Dilige dona eius propter illum, sed ut eo fruaris, te quod ab illo diligaris, dona ut bonis non amatis non celaris. Illum tibi et te illi dilige, dona illius ab illo propter te. Dura sit et casta dilectio, nil gravis sordidum, nihil turpe, totum decora castitate, iocunda dulcedine, stabilis aeternitate.

Anima. Verba tua inflammaverunt me, concepi ardorem, licet adhuc hunc non videam quem tam amabilem asseris. Ipsa met fateor sermonis tui dulcedine, exhortationis suavitate ad amorem eius accendis; ratio me cogit illum super omnia diligere, a quo video me omnia in pignus dilcōis accepisse sed tn̄ adhuc vnū felicitatē huius amoris innuunt n̄ illud scʒ cetera mag tue 9solatois abstergat

¶ Homo ¶ Fiducialr̄ t id pmitto i hoc aore nichil ee qd displicere deat ¶ Et tū ne magis videar credulitate tua falli quā veritati tue testimoniū phibē ¶ Volo vt qd te mouet apeias ut meis iterʒ 9firmata vocibʒ amplius i eius desiderio covalescas

¶ Anima ¶ Superius disposuisti cū amorē pbabilē et honestū 9mēdares nō solū amicū sed vnice electū te debē amorē .i. i solū dilectū et solū diligēdo constitutū, eo q pfecte laudabilis amor nō sit ¶ Si ul alt9 nō solū diligitur ul q sume diligēdus nō ē solus amatur ¶ Certe igit ego vnice electū et vnice dilectū diligo, sed hac huius dilectionis mee iniuria qd solū diligens sola nō amer ¶ Nā hac dilectionis arrā quā m abicē put ul certe equales tu omibus et m quib ē ipe agnoscis ¶ Certe nō igit de priuilegio singularis amoris potes gloriari q hoc qd tā magnū asseris nō dicā cū bestialibus sed cū ipsis bestiis 9mune accepi, ex solute solis oia minimis oia spāmus idē ē pastus omiū ¶ Nō itaqz sat 9gruē singulariter diligēdus plus nisi aliud singularit ondas dilectionis ¶ Hec .n. magna i singlari amore dignatio fateor si singlarit data fuissent

¶ Homo ¶ Nō nō displicet tua diligentia m, q eos pars pfecte amare depderas q tam pfecti amoris tā diliget investigas ¶ Tam igit huius optimi amoris ab hac pte qua causaris iniuria defendendo ne quā ab illius dilectione suspicione vacilles ad integrū restitua ¶ Nā alia qdē alia spāliter alia singularit tibi data sūt, qdē tu oibus ppt te tecū fiunt spāliter que multis ut tu omibus ppt te tecū sūt 9cessa, singlarit q tibi soli data sūt ¶ Nunqd io te nunq diligit q dona sua tecū et oibus 9cessit vl nunq felicibus te fecisset si t soli oia dedisset ¶ Certe nō sūt hoīes nec bestie quibus societas oblcamet coslabeis ¶ Si mundus et oia ad solaciū tuū cāta sūt ꝛ fiunt quo ad obsequiū tuū facta nō sit ¶ Nunquid pr familias solus panē suū 9medit solus poclū suū bibit ¶ Nunq solus se vestimētis suis induit calefit aut igne suo ꝛ habitat i domo sua, tn oia p dilectoz ul p seruientoz famulatur eius nō merito dm̄ ¶ Sume igit illa q t fiunt ul tibi fuietibus uitia sit oia tibi obsequiū ipendunt

¶ Anima ¶ Sed me mouebat pdidisti porro q eradicasti et hoc ē qd 9rebam qd vnice diligens.

unica dilecta non sum, tu pignus amoris mei sit aliis concessum tua racio persuadet quod illa quidem singulariter mihi data credebam que in usu permixtim mihi communiter data videam. Ergo privilegium singularis amoris inde non astruitur cum cunctis hominibus non nullis aliquibus subiecta eadem esse videntur. Quare nec quod que omnibus conceditur sue dileccioni quasi singulariter ascribere permittitur. Est ergo specialis amor creatoris ad homines in quo quidem aliis creaturis ipsi non adiuncte aliquo (?) sunt neque de societate hominum quam allegas putas quod singularis amoris congaudere sed potius tristari cum multi impii in hac societate participacionis glorientur. Sic.

Homo. Non te conturbet quod bonis et malis usus temporalium communicatur. Ne credas bona et mala amari pari laudacione, non omnia sit ad finem que est bonitas instituta, quando omnia ad dictorum bonorum sint referenda. Et si mali homines cum bonis hominibus in bestiis et aliis communicent, hoc est ex permissione dei non disposicione, ut malorum vita conversacionem bonorum et equitatem exerceat, inde obruta viciorum distat a bonis delectacio pro sua salute. Sic non dispensavit racio dei ad nostre salutis augmentum et glorificacionis documentum, ut bonos mali exerceant et boni porcionem sibi suam credent cum malos in hys participare videant. Ergo non gravis quod mali te socient vel videantur participes consilegium amoris tui singularis, quia hoc ipsum divine salutis tue augmentum augmentat. Nec de societate bonorum congratularis cum superius dictum est hoc te solacium esse. Nec vita in hora corpore ducet contabescens. Sicut enim vita malorum tibi est exercicium, sic vita bonorum est solacium. Quibus tu beneficium impedere caritas que intus est non quod de alieno sed de proprio utpote tui amoris consortibus congratula, quia cum in eiusdem amoris consortibus dulcius affectus dileccionis expeditur caritatis gaudium et suavitatis ampliatur. Quia spiritualis amor tunc melior est vel sit singularis quia omnibus est quibus non participacione plurium minuitur, cuius frequens unus et idem totus in singulis recipitur. Nichil ergo privilegio amoris tui singularis societas bonorum prescribit, quia sponsus tuus in omnibus te diligit quos diligit propter te et propter hoc singulariter diligit te quia nichil diligit sine te, nec aliquem in amore plurium distrahitur qui perfectum themasim pariter sed singulis adest. Qui omnibus quasi non diligeret nisi unum singulariter, illi non maiorum dileccionis effectum impenderet. Ergo omnes unum unice diligat ut omnes unice ab uno diligatur. Quoniam non aliquis potest unum unice diligendo esse ab omnibus nec aliud potest unum unice omnibus diligere potest. Omnes ad in uno sunt qui unum diligat.

ut in unius dilectione unum fiat. Iste amor unicus est, non tamen privatus; solus, non tamen solitarius; participatus, non tamen divisus; quia et singularis et singulorum totus, nec participatione decrescens, nec usu deficiens, nec tempore veterascens, antiquus et novus; affectu desiderabilis, experientia dulcis, fruitu securus, et jocunditate plenus, reficiens et satians, nec umquam fastidium generans.

Anima. Ego affectionibus cordis tuis ardentius appetere hunc amorem incipio. Sane adhuc unum audire desidero, qualiter iste castitatis singularis sponsus quos diligit cum omnibus et effectu assit. Nam de affectu non dubito, sed hoc in affectu verum esse cognosco.

Homo. Item in instantia tua condescendere cogor, potius nasci quam ex importunitate cognosco assentiens. Ita optimus auctor tuus providit in hoc generaliter dando sicut lucem solis, spiramen aeris; specialiter vero fidem christianam et disciplinam; singulariter sicut Petro principatum in apostolis, Paulo apostolatum in gentibus, Johanni privilegium amoris. Considera quae tibi dedit: cum his te dilexit quibus te principatus sui dominum creavit; prae his omnibus te dilexit quibus te singulis gratiae suae dono praetulit. In omni creatura dilecta es. Cum omnibus bonis dilecta es, prae omnibus malis dilecta es. Cum bonos omnes habeas socios, malos videns et omnia condita subiectos vidisti, quales sint cum quibus dilecta es. Nunc aspice prae quibus. Primum video quod ideo hoc dedit tibi ut numquam ab eius amore oblivionis tempestas. Primum cogita quod hoc ipsum quod es eius dono accepisti, non tuis meritis, sed gratia tibi contulit ut fieres. Et quia melius est quod est quam quod non est, ideo plus dilexit te quia te praetulit omnibus quae accipere non meruerunt illud. Sed si aliud non dedisset, pro eo ipso tamen semper laudandus et diligendus esset. Nunc autem amplius dedit, quia non solum esse sed pulchrum esse et formosum dedit, quod quantum superat nisi per existentiam, tantum antecedit per formam; et quia tanta per ista magno debito obligata es. Multum accepisti, nihil a te habuisti, et pro his omnibus non habes quod tribuas nisi tantum ut diligas. Ita quod per dilectorem datum est melius nec decentius nisi per dilectorem rependi potest. Praetulit te omnibus quia in hoc, hoc dono plus dilexit te, ne ideo quod plus diligendum ante invenit. Sed quia plus gratuito plus dilexit te, talem fecit te ut iam non in multo plus diligat te.

Anima. Quanto plus audio, tanto plus audire concupisco. Perge quaeso et quod cepisti explica.

Homo. Potest esse bonum esse, pulchrum esse, vivere datum est et discernere, quia non dilecto praestitisset, nec a largiente data nec ab indigente accepta.

fuisset. Et quid voluit iste tantus ornatus nisi quia sponsa suo thalamo te preparauit. Nouit ad quod opus te conderet, nouit quales ornatus in caput deceret, et ideo floribus foris datis ornatus decorauit, quod intus sapientia illustrauit dato habitu. Contra fulgentes floribus quasi gemmis rutilantibus intus vernat facies floride pulchritudinis. In ea ergo ornatus gemmarum vicit pulchritudinem, facies formarum superat decorem que ad thalamum summi regis erat desponsata. O multum dilecta, preciosis dilecta, singulare donum non omnibus concessum, non indilectis et diligendis concedendum. Multum gloriari potes et custodire debes ne tale donum perderes, ne tale ornamentum fedares, ne tantum decorem corrumperes, ne ea imminuta cum dampnacione amisse pulchritudinis te simul torqueret confusio, feditas, et abiecta fies vilior quam si recepta non fuisses. Hoc ergo custodires ut non perisset, et id caueres ut non eueniret. Sed proh dolor quia deliquisti sponsum tuum alieno prostituens amorem tuum lesisti, corrupisti integritatem, fedasti pulchritudinem, ornamentum tuum perdens. O turpis facta et immunda, talis sponsi amplexibus non amplius digna, beneficiis ingrata, meretrix fornicacionibus nimiis polluta, laxata sunt ubera tua, rugosa est frons tua. Bene marcide languentes et stupentes oculi, labia pallore obducta, exsiccata cutis, vires infracte, ipsis quoque amatoribus tuis odiosa. Anima. Comparabam promissa illa; ad aliud te deducis ut vere magis odio digna ostendis quo tantis beneficiis accepta et non custodita ingrata comprobaris. Vellem non scire esse quod dicis, aut saltem dici non esse quod scitum est, vel ut obliuio custos tegeret si presumpcio reatum non vitasset. Homo. Hec dixi ut inde occasione sumpta dicam quod iste sponsus expressius apparuit humiliatus cum te conderet. Illic tamen sublimis, hic tamen humilis, non tamen hic quam illic minus amabilis, quia nec hic quam illic minus admirabilis. Illic potentia et magnitudine claruit, hic misericordia; pro te dira sustinuit que tollerabas. Descendit ad mortem, suscepit mortalem, sustinuit passionem, restaurauit hominem. Obstupesce igitur eius mirabilia et beneficia. Olim cum non esses dilexit te ut conderet suo munere, postea cum feda facta es tua nequitia te dilexit te ut pulchram faceret, moriendo a morte te liberans pietate caritatis quam effudit. Nunc autem sincera caritate te diligens, reatum tibi non exprobrans, beneficium tibi non improperans, ac si numquam prostituisses. Si fidelis cum eo perseueres

ipsum quia ut decenter ames ad
decorem tuum ei si non contaminatum
conservas maiora prioribus tibi
se daturum promittit. Anima.
Iam incipio culpam meam
amad quia non parum mihi ma-
le fecisse persentio ad quam
diluendam dum ille caritate
trahitur quia ipsa eius caritas
in totis precordiis ea concu-
piscendo capitur. Cuius non
dilectio in tantum precium compro-
batur quia nulla maior dilec-
tio nullus amor sincerior
nulla caritas sanctior nullus
affectus ardentior. O quam felici-
or condicio hec que post lapsum
felicior resurrexit. Mor-
tuus est pro me immortalis nichil
in me quod amaret inveniens.
Quid ergo tale dilexisti
in me ut mortem sustineres
quod in me invenisti quod filio
non pepercisti. Homo. Ar-
guo te o anima beneficiorum
eius hucusque ingrata fuisti
ut melius intelligas quantum
illi debeas. Adhuc benefi-
cia alia secundum ordinem intel-
lige. Anima. Hoc ita dul-
ce est mihi ut iterare cupiam
non ad alia appetere. Homo.
Perieras et quia in preciis tuis
venundata eras redemit
ille te pro dilectione sanguinis
sui precium apponendo tali-
que pacto de exilio te re-
demit. Anima. Nescivi
quod tantum me deus diligeret.
Amplius mihi vilis esse non
debeo que tantum deo pla-
cui ut pro me diligeret mo-
ri ut non parceret vite. Homo.
Et quid si scires quot et qua-
les in comparatione tua abiec-
ti sint qui hanc que tibi data
est gratiam consequi potuerunt.
Multe enim generationes hominum
sub condicione dei et proprio sue
depravationis intellectu sempiter-
num dilapse sunt quibus omnibus
deus te pretulit. Et quare
numquid tu fortior numquid tu
sapientior numquid tu nobilior
numquid ditior. O quot fortes
quot sapientes quot nobiles
quot divites ibi fuerunt
et tamen relicti perierunt
tu sola ex omnibus es prelecta et
non nisi gratuita caritate ipsius
salvatoris. Elegit ergo te
et preelegit sponsus dator
tuus. Elegit te ex omnibus
et assumpsit te in omnibus
et amavit te super omnibus
voluit te esse participem no-
minis sui ut memoriale eius
semper esset apud te. Unxit te
oleo letitie ut ab uncto
sis uncta .i. christiana. Anima.
Multum fateor collatum est
mihi sed quod ipso te sic asserente ego
iam assumpta sum quid adhuc
differor quod ad amplexus
sponsi non venio. Homo.
Nescis ergo anima mea nes-
cis quam feda prius fuisti quam
polluta quam deformis squa-
lida distorta dissipata
horrore et enormitate
plena nec tam cito in illum
pudoris et castitatis tha-
lamum recipi potes. Hec
est causa quare presentiam
suam subtrahit nec ad am-
plexus dulciaque oscula
admittit pollutam n. no

dz mundu tange n' turpe deg pulchra vide. Cu at ornata decore fueris tuc denuu celestis sponsi thalam su gfusione pmansiua intibis nec te pudebit priste turpitudis p'ris. Igi' stude form tua cole. Genē ornae moes corrige disciplina suade, et omnibus tade singlis gmuts i melig digno sposo digna sposa reddeis. Bz q' te elcaz audis ne elcone ul negligetia dissoluais. Audi quid rex assuerus fecit q'n vasti regina ppter isolencia illius viro repudiauit, sm isigne z exemutile pclm gne. Abiecta e illa ppt' supbia sua z sm e regis preptu ut de oi regno suo ggaret puelle speciose virgines et adducent' ad ciuitatem sua et tradent' i mediu feiarum sb manu agei eunuchi qui erat ppositus et custos mulierum regiarum ibiqz acciperent modu muliebre z cetera ad usu nccia superhabudar sm regia ambicoem suppletis omnibus extollent' et p vi meses oleo mirtino vngent' et p alios vi quibusdam vngets vtent' z sic copoite ornateqz de triclinio feiarum ad regis cubiclum tnsiret ut que ex oibg magis oclis regis placuisset illa p vasti in solio regni vi sedet, vide q' multe elce sut ut vna eligeret' que ipius oclis formosior et ornatior videretur. Ministri regis multas elegerunt ad cultum et ipse vna elegit ad thalamu. P'ma elco sca est multarum scda vnius sm regis volutate, qd sic adaptes. Rex summi regis filius venit in hunc mundu q' ipse creauerat desponsare sibi uxorem electam vxore vnica nuptijs regalibus dignam. Bz q' hunc vidisti i humilitatis forma apparentem, et ipse cotempsisti abiectaqz fuisti et missi sunt ministri regis scz apli pto' mundu cogregare aias z duce ad ciuitate regis .i. ecclam q' e domus et mansio multarum regiarum mulierum id e aiarum que fecundat z generat nos ad seruitute sz ad regnu filios, q' qz nos de timoe sz de caritate do seruiut qui i libtate bonorum operum ptus educut. Multi ergo vocati p fide itrat ecclesia, et sibi sacramta xpi q'si quedam vngeta adornatu aiarum ppata accipiunt. Sz q' veritas dicit multi sut vocati pauci uo electi, no omnes qui ad hunc cultu sunt admissi ad regnu sunt eligendi, n' tm hij qui sic studet se p ista mundare qui i pntia castitati regis placeat et eligant'. Possunt eni te sposus tuus in triclinio vbi mulieres ornant'. Vngeta q' et species cibos quibus regis tibi ministrari praecepit, quid ad sanitatem, quid ad recuperandam speciem, quid ad coniugandum decorem valere possunt. Cave ergo ne forte negligens ad te colendum, ne in novissimo tuo in conspectu sponsi praesentata indigna iudiceris eius consortio. Praepara te sicut decet sponsam regis, sponsam caelestis sponsi et immortalis.

Anima. Animadverti me gaudens non modicum quia nunc ut video mutatum propositum, de vago instabilique amore ad unica dilectoris conversa, sed non enarrasti plenius quia unde condigno me digna exhibueris ad tantum huius dilectionis non pertingo. Sed de thalamo et aliis antidotis quo ornatur mulier apertius edissere. Spero enim dilectione provocata et studebo ut una illa esse merear pro dilectionis affectu, cuius decorem et ornatum rex laudabit. O quam felix illa et quam electior quae ad hoc perducitur et est in omnibus labor expugnans, dum demum adhuc sine deducta rex me collaudet. Dic ergo igitur omnia antidota edisseras quibus debeam faciem decorare, quia vehementer illi placere cupio, cognita caritate tua benigna erga me et amorem tam iocundum agnosco.

Homo. Certe duo sunt quibus indiges, scilicet thalamum ubi sponsae ad nuptias praeparantur et regis cubiculum ubi nuptiae celebrantur. Attende: thalamum est praesens ecclesia, in qua nunc sponsae Dei ad futuras nuptias praeparantur. Regis cubiculum caeleste Ierusalem, in quo nuptiae celebrantur. Et de thalamo ad cubiculum sic per tempora bene operandi transibunt, ut boni operis sui percipiant fructum. Praesens ecclesia dicitur triclinium propter tres ordines fidelium: coniugatorum, continentium, rectorum vel virginum. Videamus quae sint unguenta pigmentorum quibus sponsa aeterno quondam sponso coniuncta prius foedas ac turpes diligit, et eos omne impedit quod est necesse ad ornatum quo illi placeat. Primum est fons baptismi, per eius [illegible] praeterita cuncta abluuntur. Deinde crisma et oleum, cuius unctione Spiritu Sancto linitur; quo facto ad mensam venies, ubi alimentum pretiosis corporis et sanguinis Christi, quo saginata et refecta ieiuniorum maciem depellit inhonestae faciei. Deinde veste bonorum operum indueris et pietatis ornatu, quae sunt aromata virtutum, quarum odor fetorem vitiorum abstergit. Unde laeta, sospes et alacris efficeris. Datur et speculum scriptura ut te agnoscas. Crinibus acceptis forte intus polluta es, et abluis te lacrimis et ungis te devotione pia et sic ad pristinum reformaris. Heu quantus amor sponsi, quia non sustinuit, et datum tibi perdidisti, et restauratur tibi. Multum ergo diligit neque vult te amittere, quia tanta patientia te expectat et restaurat iterum et iterum quod non facit aliis qui hoc primum habuerunt nec restaurari meruerunt tantum prae omnibus ergo te diligit dum illis perditum districte negat. Rursum si magna opera facis misericordiae sublimaris. Si non facis magna opera fortassis salubrius humiliaris. Quamvis non redolet deo humilitas infirma quam virtus elata. Time ergo deum tuum ut si qua in te remanserunt pie diluat et bona inchoata benigne perficiat. Scimus quod omnium origo est caritas. Certe duo nati sunt eadem utrisque nobilitas generis eadem hora nativitatis, alter in paupertate relinquitur alter divitiis sublimatur. Iste debilis ille fortis, alter sapientia decoratur alter simplicitate sua degit. Utrumque probat caritas non reprobat, istum et seipsum despicere, illum ut creatorem suum studeat agnoscere. Sic enim disposuit deus ut quorum idem fuit principium sed caritas idem esset si non desperat et finis sed bonitas beatitudine. Anima. Quid est amor iste singularis dic qui cum se in multis diffundat ita unumquemque amplexatur. Quid pulchrum et bonum munificum quod omne est omnium et totum singulorum cunctis providens cunctos implens ubique praesens omnium curam agens et cum singulis sic omnibus provides et si fas est dicere mihi vere nihil agit deus nisi ut meae saluti provideat ita sed intente

ut quasi omnium oblitus sit et in me soli vacare velit. Semper praesens non me deserit ubicumque fuero non recedit. Quicquid egero paratus assistit. Et licet adhuc videri non possit tamen neque eius praesentia unquam evitari. Sed timor prius cum pudore me concutit coram eo parere erubescentes ne illi displiceam maculis non pro debito abstersis. Sed licet me contristet turpitudo tamen me magis laedit mei sponsi offensio. Ergo conferens maculas abire nunc aliquos oculos sponsi offendit. Quos dilexisti dilectorum singularium et quem comprobabat miraculis virtutis dilectionis. Et iterum licet adhuc assumpta ad thalamum non fueris tamen maiorem ostendit quod est tibi paratur tua expectatio ad ultimum si te diligere dignatus est quando turpis et nihil decoris habens fuisti quanto magis nunc diliget te decoratam sive perfectam. Et licet non videat te adhuc tantum decoratam tamen diligit cum hoc ipsum quod in te odisse coepisti displicet. Non enim tam statum quam profectum diligere respicit. Anima. Sed nunc ultro quid est illud dulce quod me cum recordatione aliquando tangere solet et me tam vehementer et suaviter respicit ut cum tota quodammodo a memetipsa alienari et nescio quo abstrahi incipiam. Subito enim innovor et toto immutor et bene mihi esse incipit ultra quam dicere sufficiam. Exhilaratur conscientia in oblivione preteritorum dolorum et exultat animus, clarescit intellectus, cor illuminatur, desideria iocundantur. Iamque alibi nescio ubi esse videor et quasi quoddam amplexibus amoris intus teneo, et nescio quid sit illud, et tamen illud retinere et numquam perdere toto nisu elaboro. Luctatur quodammodo ne recedat ab eo quod semper amplecti desiderat, et quasi in illo omnium desideriorum fine exultat, michil amplius querens, michil ultra appetens, sic semper esse volens. Numquid ipse est dilectus meus, ut si ipse est obsecrem eum ne recedat sed semper permaneat. Homo. Vere ille est dilectus tuus qui visitat te, non videatur a te, sed venit invisibilis, venit occultus, venit incomprehensibilis, venit ut tangat te, non videatur a te; venit ut amoneat te, non ut comprehendatur a te; venit ut non totum infundat se, sed ut gustandum prebeat se; non ut impleat desiderium, sed ut trahat affectum; primicias quasdam porrigit sue dilectionis, non plenitudinem exhibet perfecte sacietatis. Et hoc est quod maxime ad arram desponsacionis tue pertinet, quod ille qui in futuro se tibi videndum et perpetuo possidendum dabit, ut quam dulcis sit agnoscas se tibi ad gustandum prebet; simul et interim de absencia eius consoleris, quia eius visitacione ne deficias incessanter reficeris. [illegible] anima mea unum agnoscere, unum diligere, unum sequi, unum apprehendere, unum possidere. Hoc opto, hoc desidero, hoc totis viribus concupisco etc.

Et sic est finis illius

Sermo pro pluvia impetranda

Domine deus, audi clamorem populi huius et aperi eis thezaurum tuum fontem aque vive. Numeri xx. Sicut instante tribulacione bello et persecucione mali hominis ad arma confugiunt, sic instante quacumque tribulacione pestilencie, siccitate et huiusmodi, ordinavit ecclesia fieri processiones et assumere studium oracionis. Igitur in urbibus processionibus et assumptis pro pluvia impetranda ac obtinenda describitur magis sufficiens ad largiendum: Domine deus. Magis conveniens ad obtinendum ibi: Audi clamorem populi huius. Minus expediens ad proficiendum: Aperi eis thezaurum fontem aque vive. Quod dico quod describitur magis sufficiens ad largiendum cum premittitur: Domine deus. Nota est a quibus aliquis possit pluviam dare, quia ipse est pater pluvie. Job xxxviij. Hester xiij: Domine deus, in dicione tua cuncta posita. Nota condiciones istius dicti: Domine creacione, Deus restauracione, rex gubernacione semper premiacione. Secundo dicitur magis conveniens ad optinendum in: Audi clamorem populi huius. In ordine namque possumus clamando impetrare quod postulamus. Nota dicit oracionem

ſʒ clamorē qꝛ cū a nob multū
ī ſua maieſtate diſtet, ſi
volum9 ꝙ nos audiat neceſſe
ē clamare. Scʒ aduerte hic ꝙ
iſte clamor ē cordis nō
oris, q' pt eē priar hec
vehemēs deſideriū. Vn
Augꝰ ſup illd Deſideriū pau
perū etc. Magnū deſideriū
clamor ē apud deū. pꝛpha
nō dixiſſet. Deſideriū pau
perū. Et exodi dixit moyſi
Quid clamas ad me et tū
tūc nō loquebatur ore. Et Augꝰ
expoit ī glo. ī ps. Dñe
deus ſalutis mee ī die cla
maui et nocte corā te .i.
ī aduerſitate et pſperitate vl
die et nocte .i. toto tpe vi
te corā te nō corā mūdo
vl hoīe. Et conſequent' ex
poit clamorē cū dt Intret
orō mea .i. clamor orōis
ītret. Sup quo vbo dicit
glo. Augustini Orō ē qi
quedā pſona vl nūcius
qui ad deū vadit etc. Cla
morē pctōꝝ deus audit
ad puniendū et dāpnandū
io dicit audi. Vn pu. xxi
Qui obturat aurē ad
clamorē pauperis et ipe cla
mabit et nō exaudietur.
Quadruplex aūt pctm in
venim' ī ſcptura ad deū cla
mare ī quo notatur vehem
cia. Scdʒ glo. pctm ē
ī ore qꝛ occultū vl nō
magnū, ſʒ ī clamore qꝛ ē
maiꝰ vl manifeſtū. Primo
clamat pctm homicidii
Gen. iiij Vox ſanguinis fra
tris tui Abel clamat ad
me etc. Et ſtatī fuit punit9
Itē pctm ſodomoꝝ cla

mat ad deū etc. Et nō ſn
pena, qꝛ dñs pluit ſup
ſodoma et gomorra ig
ne et ſulphur etc. Gen.
xix. Itē pctm oppreſſionis
pupilloꝝ et viduaꝝ,
de quibꝰ ſingulis cura dō
ē et ſpecialit' eos deus iu
dicibꝰ cōmendauit. Exo. xxij
do vidue et pupillo etc.
Itē retentio ſeu defrauda
tio mercedis operarioꝝ. Jac.
v. Ecce merces operario
rū q' meſſuerūt que
fraudata ē a vobis et cla
mor eoꝝ ī aures dñi
ſabaoth ītroiuit. Hec duo
fuerūt punita ī iudeis q'
ſeptuaginta annis fuerūt
ī captiuitate babilonis. Atte
das ꝙ plꝰ clamat ad dñm
aīa ſʒ deſideria ſcā et ora
tiones deuote vl pctā pdcā.
Patʒ ꝙ pctā plꝰ. Jo. deus
nō exaudit ſʒ punit quia
pctōres nō audit. Tercio
deſcribitur munꝰ expedi
ens ad pficiendū. Aperi eis
theſaurū tuū fontē aque
viue. Vn dt apl theſaurꝰ
phy dicebat ꝙ impreſſiones
fiebāt ex vaporibꝰ et nu
bibꝰ. Scʒ ſupiꝰ pphs dauid
ps. thesauris educit
.i. pducit deus ventos
pluuias rores et grandines
de theſauris ſuis. Scʒ ꝙ
mō poſtulas de hoc the
ſauro nō filiū vl filiā
vl pecuniā, ſʒ fontē ppt
copioſitatē aque ppt
generalitatē, qꝛ oibꝰ plu
uia aqua et nō equꝰ.
Viue ppt vtilitatē. Ubi ad
vtendū ꝙ aq triplici in
digemꝰ, ſʒ naturali plu

marꝝ nãli lacrimarꝝ spu-
aliꝝ graꝝ et qlibꝫ ista-
rũ est aqua viua gēma
qꝛ dat vitã virentibꝫ fruc-
tibꝫ seminibꝫ ⁊ humanis cor-
poribꝫ Scḋa qꝛ aiãꝫ mu-
dat et vitã impetrat spi-
ritibꝫ Tcia qꝛ vitã spu-
alem dat oībꝫ De pmo
solũ dicã vbi aduertendũ
qꝫ aqua seu pluuia ꝑ
eodẽ accipis pluuia dr̃
aqua fluida q̃ fluens
a supiori, sꝫ at qꝫ aqua
i celestio quã petunt ⁊ ꝑ
hac orauit Moyses, le-
nitatis mansuetudo helyas
ab i quo austeritatis ar-
titudo Salomon i quo tran-
quillitatis pulchritudo pmo
moyses i quo lenitatis
mansuetudo De quo Num̃
xij Erat moyses vir-
mitissimus sup oēs hoies
de isto moyse qre i alio
sermone Audi dne Scḋo
orauit helyas iij Reg xvij Ibi
vero apparet qꝫ ꝓpt potencia
achab et iezabel uxoris
eius fuit magna sterilitas
qꝛ nõ pluit annis tribus
et mensibꝫ sex iij Reg nec
herba nec aqua i vallibꝫ
et montibꝫ inueniebat Sꝫ
helyas orauit i monte car-
meli, et pluit habunda-
ter Sic nr̃is ꝑtĩb; exi-
gentibꝫ deus clausit celũ
sꝫ orone helye si hoies sti-
qui intēpta deus meus ha-
budãt pluet sꝫ vbi ora-
uit i monte .i. i altitudine
vite sꝫ Carmeli .q. intp-
tatur mollis ⁊ tenellus .i. in
deuotione et molli cõpunct-

i quo

tione lacrimarꝝ, pue intra
posuit faciem suã inter ge-
nua, ⁊ hoc fit qn homo se hu-
miliat, tra se reputat ⁊
faciem inclinat ad suã pu-
tatẽ vilitatẽ et desti-
consideradũ Sꝫ vij vicibꝫ
dixit puero qꝫ respiceret
mare sꝫ nõ videt et sep-
tima vice vidit nubeculã
puã ⁊c, talis seru puers
hꝫ si puritatẽ fuat, vij
vicibꝫ orone durãte dꝫ
ad deũ respicere .i. toto tpe
vite sue, vel septẽ vicibꝫ
qꝛ vij virtutibꝫ et vij donis
plenus Sequitur ꝑ vice sep-
tima videt si pseueret
i orone nubeculã Alrã
.i. ꝓpiem q ē nubecula pua
ꝑ humilitatẽ huĩ vestigiũ
hoīs nos affluens aquas
graꝝ et potuas aquas
pluuiarꝝ Et sꝫ iij he-
lye Iunge currum Currus
in quo homo dꝫ venire ad
pluuiã petẽdã, dꝫ habẽ
iiijor rotas .i. quatuor vtu-
tes cardiales quas fa-
bricauit sapiens archite-
tus Cap vij. Duo equi, fi-
des et spes Auriga diri-
gens currum, caritas ⁊ duo
calcaria, timor mortis, et
timor iudicii, si ista hēmus
deus infudet nos pluuia
habudãt, sꝫ sequitur i tep-
tu Reg. cõndũ tu qꝫ helyas
nũ potuit i venire, sꝫ mo
minima inter nos ē helyas
nec illis sibi helyas erat
maioris forme i dutꝫ de
pilis camelorꝝ, multũ fa-
cit qꝫ deus exaudiat orõ-
ne qn homo gemitu ⁊ pe-

tecta hz interi9 et exteri9 ondit. Antiquit9 fiebat peticoes nudis pedibg induti9 ciliciis cine capitibus plenis et pulue cu suspiriis et maioib lacrimis Sz mo pedes no st nudi nec appaent cilicia sed preciosa ornamta In capite no hnt puluere nec cinere sz potig corona et ymagines Nec cu suspiriis sz cu cachinnis hinc e q no impetrag Si dicas si aliquis sctg orat p nob exaudiet statim Dico q no e necessariu et pt poi quadruplex ca ex glosa Augustini sup illo vbo Et tu dne vsqquo Prima est vt ipse infirmu et peccatore se cognoscat tuc eni hō pt ppendere q nichil in se hz. De quo st supbiat q3 p toto posse suo no pt hre vna guttā aque Secunda vt qui orat hret sibi attribue possz ex hoc melius pcm ppendat. ex quo ita tu malu incidit deq° pe surge no pt Tertia vt hō feruenti9 oret aliqñ in pncipio tepide orat et licet dns disposuerit dare volt q feruenti9 et pfecti9 et deuoti9 oret Quarto vt obtentu diligatur. teneant sub carius eni diligitur si ad ptm multu hret. vel tu diligitur q3 multu gstat Et sapiens nulla res carius constat q q pcibus epta e Quinto vt prudenter caueat a ptō ppt q3 a

deo talia git imtulr Orauit salomo p pluuia edificato teplo. Dns pdixerat pplo q si madata sua custodiret habudatia oim fructuu et pluuiaz haberet et victoriaz hostiu Si vero custodire gtepnerent ab inimicis pgrent fame peste egestate febri frigore estu aere corrupto pcutientur vt le Deut xxviij Et erit celu qd sup te e est sicut vt no pluat et tra qua calcas ferrea vt no fructificet istoz memorado Salomo edificato teplo dixit et orauit si celu clausu fuerit et no pluat ppr pcca hoim et orates in loco isto pniaz egerit et a pctis suis gusi fuerit ppr afflictoz sua exaudi eos de celo Ymo dne exaudies et dabis pluuia sup tra qua dedisti pplo tuo hoc pz q salomo orauit ymo modu oradi formu et locu oradi ondit et sic oratibg pmisit q obtinent Vn sic orati dicit dns ysa xliiij Noli timere ne aliq pestilencia nec tribulacioz vl sterilitate serue meus iacob et rectissime q elegi. Sic sp sis serue meus iacob rectissime et electe qre ego effuda i habudater effuda aquas no aqua sup siciete et fluenta sup arida In salomoe designatur pax et tranquillitas vt dicitur e q2 interptatur pacificus no pati dicitur dicens quia in pace regnum possidebit. Eccli. xlvii. Imperavit in diebus pacis et inde quare David non edificavit, quia cum te effuderat multum sanguinem, quia pacificus fuit ut a domino dictum fuit. Ego ero illi in patrem etc. quia beati pacifici etc. Cum igitur pater filium deprecate libenter exaudiat, si a domino volumus exaudiri, pacem habeamus. Pacem sequamur, pacem diligamus et sic nos exaudiet tamquam filios sibi caros. Salvator noster dicit: Si quid patrem meum et patrem in nomine meo pecieritis dabit vobis. Dabit si expedire viderit vel tempore quo magis expediat, quia secundum Augustinum aliqua non negantur licet differantur ut tempore magis congruo dentur. Dabit magnam recognicionem tuam, remissionem peccati, infusionem gracie et premium glorie. Ad quam gloriam nos perducat dominus noster Jhesus Christus. Amen etc.

Incipit prologus in librum de vita beate Elyzabeth

Cum de vita et moribus et morte miraculisque beate Elyzabeth perscrutari cepissem, oblata sunt michi quedam scripta de predictis, videlicet libellus de dictis quatuor ancillarum eius confectus, littera quoque magistri Conradi de Marburgk, quam de vita et morte miraculis eius domino Gregorio pape nono scripsit. In quibus pura quidem et simplex fideique corporea veritas continetur. Verumptamen fateor in hiis meo non est affectui satisfactum. Non enim in eis persone et personarum genus, nomina, dignitates et officia exprimuntur. Sed nec provinciarum, locorum temporumque varietates et vocabula ad hystoriam pertinentia sunt descripta. Et ne illi, licet nobis necessaria foret, minus hic sibi tamquam notissima obmiserunt. Et ideo ego legenti satisfaciat incompleta. Sed non materie ad eandem rem pertinentis quantitas ibi est sparsim cunctis positis prout occurrerunt memorie referentium sub iuramento non narrative conscripta sunt, sicut dicta testium recipi consueverunt. Legi preterea sermones fratris Ottonis de ordine predicatorum doctissimi et devotissimi viri, qui sic incipit: Mulierem fortem et cetera, et quendam alterius sermonem alium qui incipit: Ad decus et honorem, in quibus aliqua de gestis reperi breviter introducta. Respexi etiam cronica scripta diversorum, invenire cupiens quod querebam. Igitur cum non invenirem ubi requiesceret pes affectus mei, visitavi monachorum et monialium monasteria, inde ad civitates castraque et opida, interrogavi personas antiquissimas et veraces. Direxi litteras hystorie huius integritate et rei geste veritate in hiis omnibus et ab hiis omnibus investigans.

Anno autem incarnationis dominice anno millesimo ducentesimo octogesimo nono, a transitu beate Elyzabeth quinquagesimo nono, ad laudem eorum scribere incipiens paucissima de hiis que scripta habui deposui, sic incomposita et sparsa composui, inordinata ordinavi, indistincta distinxi et ornavi prout potui, impolita. Multa inserui et apposui, et sic hystorie credidi materie adaptavi, personarum nomina, dignitates et officia, locorum vocabula et tempora exprimendo. Que neque sic in scriptis reperi de verbo ad verbum posui, et non nulla ex narratu, et universa et diversa in unum colligendo hoc opusculum compilavi. Testificor coram deo et electis angelis eius me nichil in hoc libello posuisse nisi que ex scriptis probatorum habere potui, et nisi ea que a personis religiosis et multum veracibus intellexi. Quedam preclara audivi miracula que propter dubios relatores scribere formidavi. Dignissimum quoque duxi quod et feli aliqua de pietate illustrissimi principis Ludewici lantgravii eiusdem beate Elyzabeth mariti qui omnis bonitatis eius promotor et cooperator fidelissimus extitit annotare quia hoc hystorie veritas et processus exposcebat. Adhortationibus itaque quibusdam honestis et devotis personis ego Theodericus sacerdos frater ordinis predicatorum minimus et indignus natione thuringus cum plusquam sexaginta etatis et quadraginta duos in ordine complevissem annos presens opusculum scribere inchoavi contractum atque materie mee solus omnia conscribens emendando rescribens plurima sepius cancellationibus correctis manu mea. Distinxi vero ipsum in octo libellos propter multam materiam ne prolixitas tedium generaret quamvis tamen non dum plene exarata in mea sue exigentia dignitatis nova pro valde pauca omnia que ad eius tumbam alias quam meritis inscripta sunt innumera miracula complevisse pertinuisse de quibus sane tantum plurimorum opus quod constatum est conscribi poterat et conscribi. Postremo fateor me indignum inculte et simpliciter hec sublimia conscripsisse optans et sperans aliquem successurum qui hec legens eruditiori stilo et elegantiori eloquentia corriges emendabit.

Tytuli

Primus libellus .ij. continet statum virginitatis Elyzabeth ante matrimonium. Secundus continet matrimonium et quedam preclara gesta. Tercius de virtutibus et magnificentia illustris principis Ludewici lantgravii mariti eius. Quartus de peregrinatione et morte eiusdem et de hiis que beata Elyzabeth post obitum eius pertulit. Quintus de reductione ossium eius in thuringiam et quid post sepulturam relicta eius effecit. Sextus de transitu beate Elyzabeth in marburgk et mutatione habitus secularis. Septimus de perfectione virtutum ipsius eximia et operum humilitate maxima. Octavus de morte eiusdem devotissima et canonizatione sollempnissima ac translatione gloriosissima et miraculorum multitudine copiosissima. Unde laus et gloria summe trinitati sit per omnia secula seculorum.

Incipit tractatus de vita beate Elizabeth de nobilitate parentum eius et de ortu

Eo tempore quo philippus suevorum dux frater henrici imperatoris et Otto henrici quondam bavarie et saxonie ducis filius a principibus contentiose electi quis eorum arce romani obtineret imperii bellicose et hostiliter discepta bat. Erat in alemannia princeps illustris valde Hermannus thuringie lantgravius vir utique strenuus et acer in hostes otakari regis bohemie consobrinus. Cum prefatos imperatores nunc istum nunc illum promovens ac provocans alternatim exacerbavit et contra se imperium concitavit. In huius palacio et familia fuerunt sex viri milites natalibus non infimi ingenio excellentes honestate morum virtuosi. Cantilenarum confectores summi sua certatim studia efferentes. Habitabat tunc in partibus ungarie in terra que septem castra vocatur. Nobilis quidam et dives trium milium marcarum annuum habens censum vir philosophicis et studiis secularibus imbutus nigromancie et astronomie studiis nichilominus imbutus. Hic magister Clinsor ad iudicandas predictorum virorum contentiones in thuringiam pro voluntate et beneplacito principum est adductus qui antequam ad lantgravium intrasset nocte quadam in ysenach sedens in area hospicii et astra magna diligencia intuitus est. Tunc rogatus ab hiis qui aderant ut siqua secreta perspexisset ediceret respondit. Noveritis quod hac nocte nascitur regis ungarie filia que elyzabet nuncupabitur et erit sancta tradeturque huius principis filio in uxorem de cuius sanctitatis preconio exultabit et exultabitur omnis terra. Ecce qui per balaam ariolum incarnacionis sue preconiavit misterium ipse per hunc pellere famule sue Elyzabeth predixit nomen et ortum. Regnabat tunc in ungaria Andreas rex diviciis clarus et potencia eius uxor Gerdrudis nomine nobilissimi ducis carinthie filia ut premonstratum fuerat huic domino peperit filiam generis sui decus. Que in christo regenerata elyzabeth nomen accepit. Anno domini incarnacionis m°. cc°. vij. Non multo post domini principis hermanni proposito ludewico optime indolis puero electa illa elyzabeth sancta adhuc sugens ubera nutu dei desponsata est. Anno igitur a nativitate elyzabet quarto misit hermannus lantgravius sollempnes ac nobiles utriusque sexus legatos in ungariam pro regis filia in thuringiam adducenda. Quorum principales Comes meinhardus de mulburg et nobilis vir waltherus de varila. Domina quoque bertha relicta egelolfi de bemdeleibe erat. Procedentes cum comitatu et familia multa et apparatu copioso pro tante nobilitatis excelleria requirebat. Tandem a principibus et prelatis atque magnatibus quorum transierant terras et civitates cum summa honorificencia suscepti sunt tam in processu itineris quam regressu. Venientes itaque ad castrum regis munitissimum quod Presburg dicitur iocunde et regaliter sunt recepti.

De traductione in Thuringiam et apparatu cum ea ducto

Erat autem rex Andreas vir quietus et bonus, regina vero mulier virtutis et fortis, que feminee cogitacioni virilem animum inserens regni tractabat negocia. Filieque transmittende preparabat necessaria. Datis autem multis muneribus regiis paratis quoque omnibus pfasti pperaret auro et argento sericis involuta in cunabulo argenteo reclinata illis paranymphis nobilibus presentavit regina filiam suam dicens: Domino vestro dicite ut animequior sit et valens, et ego eam maioribus diviciis si dominus mihi vitam dederit cumulabo. Transmisit quoque cum filia vasa aurea et argentea magna multa et varia et dyademata preciosissima et ornamenta, anulos, monilia multiplicia quoque vestimentorum paria, dolium argenteum pro balneo filie, lectualia, culcitras, cooptoria omnia de serico, purpuras et pannos sericos multos cum alia supellectilia innumerabilia preciosa. Addidit insuper mille marcarum summam pecunie ne ng et alia promittens ampliora si vite contigisset. Non est allata nec visa talia et tanta pulchra preciosa que ac multa in Thuringia qualia transmisit regina cum filia sua. Gaudebat itaque et gloriabatur de talibus principibus nuptiis filie provenientibus. Regressi in Thuringiam magnifice suscepti sunt. Ipsa quoque regis filia sponso puero infantulo apposita est. Et quasi figura quedam futurarum pagit nuptiarum. Enutrita autem est cum omni studio ut oportuit et decebat. Post hoc anno enectionis Elyzabethis regina mater eius a magnatibus et principibus regni in morte eius maliciose conspirantibus crudeliter interfecta est. His itaque prelibatis secundum ordinem de vita et moribus miraculis et operibus morte quoque transitu beatissime dei famule Elyzabeth ad laudem ipsius que gesta cognovimus scribendo peregimus in nomine domini nostri Ihesu Christi.

De mirabili eius infancia

Mirabilis in sanctis et in omnibus operibus suis dominus deus noster electos suos inhabitans operatur sem

rablia i ipis. Nō enī
etate in tpe n' sexum
distines i corpe iuxta
decretū i[n]scrutabil' sa-
piencie sue psat ipis
opa ineffabilis mīe sue
Ipo igit sn q° nichil e
validū nichil scm̄ opi-
tulate illustris et bta
elyzabeth hodue i[n]fa-
tula no du doli capax
ul rone vtens ia future
in se pfecois ymagīez
pferens frequt' ad alta-
re pvoluta paimto
ore ad hebat genuflexo-
iones qz multiplicatas co-
plicatis manib' et erectis
oclis celestib' put po-
terat itendebat. Ludens
eciā cū eiq puellis sa-
liēdo capelle appide
plebat. Et cū intrare
no potuit salte limina
et parietes gtingēdo os-
culis honorabat. Paib'
i statua se gmēsurās
psternēdo oracioz fa-
ciendi veias querebat
velut pgmodū recogno-
uit. In ipis quippe puei-
cie gfurnit ludis lu-
cradi spem ad deū co-
tulit. Pauprul puell'
de lucro dabat decimā
alia qz minnystla eas
p phoc ad dicendū oroz
dnica et salutacoz an-
glicam obligabat. Ag-
noscebat in hijs opata
diuinitas. Ita cū huā
ne natue infācia p
vana plerōq pcthō do-
lor dectat inchoanta
cuiq quō h in tantillo
cor pusillo n' sic pr ge-
bant annuntos hijs
alijsqz scte indolis in-
signita pludijs nonu
etatis anū attigit in
quo dnus hmang pr
sponsi sui defunctus est

De sui incenti et sta eius puericia: ix

Elysabeth at sicut
corpe sic gra cre-
uit 7 vtute i omnibus
vijs suis dnm cogitās
ipm hz porlis mentis
huius fidelit' i uocabat
dulcit' noiabat omb' i
ipm gestus suos et actus
dirigebat pit cultu et
ornatu corpis 7 vanita-
te seculi declinabat. Cot-
tidianā deo porcones
votinas offerebat sac-
ficiū. Cuiub' quidē ho-
roplet du dormitū re-
cederet ipas iaces vigi-
lans implebat. Medi-
dm supstratū sui. Vi-
dens bt'a xpiam qz ve-
neracoms cultu aplorū
sibi proxima puident
pietatis desiderio acce-
sa castitatis aatrino jo-
hane ewangelista vginitatis
custode optabat hre
pronū. Pmissa i orde
supplici ad electoz cum
alijs humili corde acces-
sit. Et ecce nutu dei
iuxta desiderij sui notu
po 2° at tuo aplus ei
obtulit grupitus. Quē
tota deuocone amat'
aplectens ob pietatis stu-
dio colluit adeo ut q-
q ab ea in hūs apli no-

mne sine in minutiis relaxandis seu in beneficiis conpendiis peteret nunquam negaret sed hylari liberalitate mox prestaret. Abstrahebat simplex puella huius actionis puritate die sabbati dominicis et festiuis diebus aliquid de ornatu corporis sibi subtrahens sciens deum non in nitore vestium sed in humilitate mentium dignitatis honorari. Ideoque hiis temporibus ante meridiem pro dei reuerencia nec cyrothecas induit nec manicas consuendo stringere consueuit. Cottidie eciam quoque sibi detrahendo studuit frangere voluntatem. Vnde in ludis puellibus cum successus prosperi eius ut assolet animum delectaret continens se modicum in optato successu pro deo dimittat. In choreis quoque semel circuiens sufficit ait mihi vnus pro mundo circuitus, reliquos pro ihesu christi nomine intermitto.

De incremento bonitatis eius

Crescebat et nutriebatur simul agnes soror sponsi puella speciosa et elyzabeth virgo deo deuota cultu quo consimili ornabantur. Cumque decenter compte et auro et gemmis coronate ex more subsequente relicta hermanni domina Sophia ad ecclesiam processissent et loca sua tenerent mox elyzabeth corona de capite suo deponens et nudo se collocans ad caput crucis reposuit in diuinis officiis consistens. Et dum super hoc socrus admirans loqueretur eidem respondit. Absit ut in conspectu dei regis qui mei ihesu christi quem spinis coronatum aspicio, ego res vilis et lutea fastu elationis coronata apparerem. Vulnerauerat iam tunc caritas tenerum cor gladioque passionis dominice pertransierat eius animam delicatam cuius despectui conabatur se tantopere conformare. Erat tunc in aula potentes quidam secretarii principis eius ac hiis inuidentes quam amaris verborum iniuriis afficiebat et pluribus insultationibus eius teneritudinem perturbabat. Ipsa quoque socrus eius sponsi quoque sororum fastus secularis affecte honoribus longe ab humilis elyzabeth moribus distrepabat. In quorum omnium medio velut lilium inter spinas innocens elyzabeth florens et germinans pungebatur aculeis sed humilitatis ac paciencie fragrans suauitatis diffundebat odorem. In mansuetudine itaque imperia sustinens inclinauit caput suum nec ambulauit in magnis. Sed cum pauperibus sermocinatio eius et cum ancillis suis et pedissequis conuersatio eius fuit. Creuit in hac tenelle etatis corpusculo tantum mu-

ng gre et v'tutu opa
no obstupescat. Ecz nal
putas e futura adulta
que talis e i pueritia. Cuius
ut estimas erit fructus in se
noctute cuius odor sic. Fla
grat vernas i flore vti
qz qz misit radice deor
sum faciet fructum sursum.
afferet fructum multum faci
et multa bona opa et
maiora hor faciet et
destrum manuum suarum pla
tauit vinea palmites
meliores botros et gratos
cum vinis suauitatis pre
tue primante. **De hijs q**
in adolescentia paciet' sustinuit

Transactis itaqz tam
innocenter quam humilit
pueritie annis cum iam ado
lescentie confinia cepisset
attingere augebatur quidem
intrinsecus persona mentis
deuotio. Et i surrexit
extrinsecus p(er)fidi malici
am valida tribulatio. Na
tum nubilis facta esset agg
natis proximis vasallis
et gsiliarijs sponsi sui
qui eam diligere et ei po
tius obsequi tenebatur
manifestas persecutiones p
pessa est saluatoris ex
emplo. Aduisus qz impij
mala p bonis et odium
p dilectione posuerunt. Machi
nabantur frustra vt re
pudiata regi patri suo
remitteretur. Eo qz nunquam
deruerunt dotis accepe
rit. Assentes qz 7 dote
pignubre et potiora ad
iutoria posset p filiam
tmopia vilitatis prin

cipis obtinere. Ipa ergo dna
sophia satagebat opere
se ut i aliquo religioso
cenobio monialium colle
gio inmergeret. Int' h elyza
beth exul a domo patria
et huius mundi peregrina
contemptum hri se pendens
medullitus i sensitu testes co
fugit ad dominum tribulator
qz sua ani ipsum prouintias
bonitatis diuine dispositioni
p oia se subierit ancilla
tum et pedissequarum exomo
re gaudebat consortio
et coopabatur obsequio i
tantum vt, sepius ei dedig
nans diceret. No i princip
dnantium sed i seruor fa
mulantium numero fuisse de
bueras elyzabeth coputa
ta. In hijs alijsqz habun
dantium opprobrijs et sup
bor despectionibus erat
tor elyzabeth fiducia
huius i dno qui et in se
gfidenti non defuit i auxi
lio oportuno. Occulta
quippe i spiratione sua ad
dilectione exulis regine
cor et affectum principis
sponsi ta efficaciter incli
nauit vt in plitudine
secreti et multum amoris
loqueretur ad cor eius dul
cit dicens sibi vba bona
vba consolatoria. Cum ni
mio abutio plitus erat
tum alunde rediret eam al
latis permijs honorare
et amplexibus delinire

De dubio qd fuit de matrimonio
bte elizabeth

Propt diuersas persuasi
ones vald qz malig

nazꝫ cōsilia nō nlli de-
nupcijs bte elyzabeth du-
bitare repert. Erat tn̄
ī thuringia quidā nobi-
les viri iusti pdrozꝫ ma-
chinacōibꝫ cōuglliter
obsidētes. Int qs fuit
walterꝫ de varila mi-
les vir bonꝫ qui apre
hꝫ principis destinatꝫ ī
vngaria btā elyzabet
adduxerat ī thuringia
hic vice quadā ad spo-
sū eiꝫ iter agente de-
dedes ī capo secrete dixit
placeat vt loquar ad
te dn̄e mi. Judices qꝫ mi
cōfiteos stitatꝫ. Cui benig-
nꝫ princeps ait loquere
cōfidenter et ego tibi quicq̄
quereriens fuit reuelabo.
Dic ergo michi miles obsecr-
ro quid de filia regis facere
decreueris. Duces eā ī uxo-
rē an pri remittes. Tc
princeps demirato magno
ꝙ pstulis hebat monte
dixit. Vides hic ꝙ vides
monē a radice vsqꝫ ad
sūmū aureꝫ esset hunc
ego faciliꝫ dimo potiꝫ
ꝯtepnerem ꝙ elyzabeth
cōiugium refutare. Senci-
at alij et loquatꝫ ī amicꝫ
qd indicat elyzabeth ego
diligo eiꝫ qꝫ mrimonio
nil ppono. Tunc miles
peto ait mi dn̄e ut mi
liceat eidē hoc nunciare.
At ille dulcit dic ei in-
quit et ꝑ signo ꝙ sibi
trestimisso pntato pferens
qꝫ de bursa sua dedit
nobli illi qd apud se
hebat speclm duplex
eneis inclusū sedibꝫ

vna pte simpx vitrū ꝛ
ī alia pte ymagīez pfe-
rens crucifixi. Quā deuo-
ta v'go ab illo nobli
oblatū caute suscepit.
Cōceptū inde gaudiū
risu iocūdissīo ppalauit

De nupcijs ludewici lātgrauij cū elizabeth

Post hec cū dn̄o cōpla-
cuit elyzabeth cō-
cepta ab impijs rspice
ꝛ afflicta cōsolari. Dissi-
pauit cōsilia malorꝫ
reprobauit psuasiones
magnatorꝫ et īspirauit
cōfortatis pfatū princi-
pem. Cuiꝫ in uotū suū pa-
lā facies obstruxit ora
cōtradicēciū et iniqua
loquēciū. nullꝫ qꝫ deīceps
ausꝫ ē nupcijs ꝛ mri-
monio elyzabeth verbis
vl cōsilijs cōnire. Ipsa
quippe erat quā dn̄s
eiꝫ pparauit cōiugio qꝫ
cuiꝫ placitū nō pote-
rat humane malicie
stulticia quicq loqui nec
valuit hois separare
astucia quos dei pui-
dēcia cōiūxit. Intuere
nūc felicē iuuenē spo-
suqꝫ pudicū qui ī cōtra-
hēdo mrimonio ī cōsilio
ipiorꝫ pꝫ aurꝫ nō abijt
nec ī thezaurꝫ pecunie
sperauit. Credens ꝙ boa qm
mulier bona qui ꝓ bonis
factis suis da dabitur a dn̄o vi-
ro bono ppende ppen-
siꝫ casti adolescētu-
lum qui sponse sue
nō ad peculiaria alie-
nis sꝫ potiꝫ ad grām
affiriens adomū trans

nupsit prossissim vna cum cruci fixo. Anno ergo ab incarnacione domini A° m° cc° xxi° Ludewicus lantgrauius thuringie miles illustris dominam elyzabeth virginem castam regis vngarie filiam nobilem et formosam duxit in vxorem. Coniunctus que est dei nutu vir fidelis cum muliere fideli sanctus cum sancta Innocens cum innocente et non tam carnale quam spirituale connubium sortiti inuicem se in caritate domini supra quam credi valeat dilexerunt.

Explicit liber primus. Incipit 2us. De stōma matrimonij inter eos

Erat inter eos honorabile connubium et thorus immaculatus non in ardore libidinis sed igni spiritualis stimolo castitatis. Et enim macerabat adolescentula sancta recenter nupta carnem suam multis vigilijs noctibus singulis consurgens ad oracionem marito quandoque dormiente vel eciam dissimulante multociens autem tunc ~~sur~~ ipsa surgeret amanter eius tenuitudini compaciens peciit ab ea ne se affligeret indiscrete. Ad quod cauendum manum eius castissimus iuuenis sua tenuit quousque orabat exhortans ipsam et deprecans ut ad quietem componeret vigilijs et lassa membra. Magna reuerencia huius iuuencule deuocio qua carnalis mariti surgens per noctem a lectulo coniunct' proximi quem dilexit. Verum actus sue virtutis non minor extitit fides in viro qui talia arta tante uxori non obstitit ymmo fauit feruorem eius nimium suam prudencia temperauit. Huius igitur pudici amoris mutueque societatis dulcedine affecti deesse ab inuicem non paciebatur diucius vel longius. Sequebatur proinde frequenter virum domina per vias asperas et non paruas locorum distancias aurarum que et tempestatum inequalitates simplicitatis potius quam carnalitatis affectu ducta. Non enim orandi vigilandi aut alias bonum faciendi prestabat obstaculum deuotissime coniugi casta pudici mariti presencia. Congaudebat enim virtutibus eius moribus in domino et fidelis extitit hortator.

Item de eodem

Tanto autem feruore dei famula ad vigilandum in oracionibus estuabat et pedissequis committeret instruens eas ut trahendo eius pedica ipsam ad oracionem ne sompnolenta torpesceret excitaret. Accidit autem per errorem ut venerabilis ysentrudis pedica viri traheret dormientis. Qui euigilans quamuis ex deuocione coniugis cognosceret sustulit paciencer. Itaque excitata surgens tunc indefessis excubabat et vigilijs euenit frequenter ut ante lectum viri super tapete orando plerumque obdormivit. Super quo ab ancillis redarguta respondit: licet si orare non possim, tamen hanc carni mee violentiam inferam quod avellar interim a dilecto. Fugiebat oblectamenta carnalia et constratum mollius et viri contubernium secretissime quem licuit declinavit, quem quamvis precordiali caritatis affectu diligeret. Congratulabatur dolens quod virginalis decore floris non meruit conservari. Castigabat etiam plagis multis et lacerabat duris verberibus carnem puella innocens et pudica. In principio quibusdam diebus quadragesime sextis quoque feriis aliis occultas solebat accipere disciplinas, leta coram omnibus se ostentans [illegible] genuflexiones et prostraciones in oracione. De isto dilecti thoro surgens fecit se in secreto cubiculo per ancillarum manus crudeliter sepissime verberari. Ad lectum mariti reversa hylarem se exhibuit et iocunda. Vere felices coniuges in quorum copula tanta mundicia, in colloquiis pudicicia reperta est. In quibus amor Christi concupita devocio frenavit petulantiam, fervor spiritus excussit corporis molestiam, oracio [illegible] constanciam, caritas benefaciendi facultatem tribuit et licenciam.

Quomodo se habebat in mensa principis

In mensa quoque eius assidens lateri coniugis more aliarum nobilium feminarum solebat [illegible] suas, licet ex hoc non illa incommoda sustineret. Magister enim Conradus de consensu mariti obediencie sue voto constrinxerat, in mandatis ei dederat ne de quibuslibet bonis nisi iuste quesitis vesceretur. Cui in hac abstinencia tres pedisseque consencientes pecierunt a principe super hoc sibi licenciam indulgeri. Quibus benigne annuens dixit: hoc et ego libens facerem nisi aliorum detractiones et scandala formidarem. Adiuvante autem domino statum meum cito aliter ordinabo. Demum domina Elyzabeth de bonis sibi in dote specialiter assignatis se et suam familiam procurabat, assidens tamen mense principis coram militibus et ministris panem aliosque cibos frangendo et hinc inde disponendo se comedere simulabat. Cumque propter huiusmodi abstinenciam multa sepe penuria pateretur, solis quandoque tortulis melle conditis, solo plerumque pane contenta, inter multiplices epulas et fercula siti et inedia laborabat, plus de ancillarum penuria quam de propria turbabatur. Scrutabatur proinde curiosius ab officialibus et procuratoribus curie et intelligens per tempus positum licitum dixit ancillis: Hodie bibetis. Aliquando cibum licitum et dixit: Modo comedetis. Cum illo utroque licitum sumit, exultans et plaudens cum hylaritate dixit: Bene nobis hodie comedemus et bibemus. Ipse etiam princeps et dulcis maritus devotissime uxoris cognoscens dudum quam scrupulositatem sumeret appositum, premunivit eam ne eius exhibitio tenera conscientia turbaretur. De hoc omnibus verbo singulari et ingenioso modo vincendi multas ob iniurationes a suis dominus et domina cum multa patientia pertulerunt, et licet se domina abstineret ab illicitis, tamen ubi vel iniuriam passis pauperibus satisfieri laborabat. Attendat et miretur et imitetur omnis sexus et etas quomodo hec regis filia in mensa principis inter tot epulas abstinens delicias respuit et in thalamo tam amati coniugis carnales illecebras non quesivit.

Qualiter visitata a Domino amplius profecerit

Tam preclaris virtutum experientiis insignita famulam suam Elyzabeth ad sublimiora dum Deus omnipotens vellet provehere, accidit ut in quadam sollempnitate magna preciosissimis vestibus monilibus gemmis quoque multis ornata et dyademate aureo coronata de castro Wartbergk descendens cum processu aliquo quoque multo comitatu ecclesiam quandam subiacente oppido introisset. Elevans autem oculos quos semper in introitu ecclesie ad crucem dirigere solebat, respexit ymaginem crucifixi et considerans nudum et spinis coronatum clavis confixum, compuncta in se rediens meditari cepit dicens intra se: En pendet Deus tuus nudus et tu hic in utilibus vestibus preciosis optimis; spinis caput eius pungitur et tuum caput auro redimitur. Hacque compassione affecta cecidit exanimis effecta. Quo viso astantes turbati tollebant eam et ad ostium ecclesie propter refrigerium portaverunt et reclinantes eam faciem eius aqua benedicta q adeat consperserunt. Hac visitatione divinitus inspirata proposuit omnem deinceps ornatum postponere, in quo non vanitatem agnosceret aliquam, quod et per longum omni vite sue tempore custodivit.

De moderamine vestium secularium

Corporis exinde primum magis negligens devotissima semper, licet in domibus regalibus nata et educata esset quoque sicut consueta, omnem tamen ornatum seculi propter amorem sponsi sui domini Ihesu Christi, quem in cruce conspexerat et in corde gerebat, penitus deponendo tamquam stercora contempsit. Coloratis quoque peplis sumtis quoque capitis velaminibus, maniciis valde strictis

crinalibus zonis quoque sericis
pro ornatu capillis impli-
citis longis vestibus aliis
quoque superfluitatibus vanis
non utebatur sciens quod mens
sordes contrahit superfluitate
et preciositate
vestium omnino devitans
laneis vel cilicio frequenter
utebatur. etiam cum desuper
auratis vestibus vel pur-
purea tegeretur. Modesto post
et christiane religioni
congruo pressit habitu
quantum principalis digni-
tas permittebat. Hec omni-
bus etiam matronis secularibus
ad se venientibus verbis et
exemplis predicabat.
Precum suarum instantia ip-
sas obligans ut saltem
in uno aliquo vanitatem se-
culi declinaret. Et cum
ad maiora non potuit sal-
tem in minimis eas suis pre-
cibus et monitis cohor-
rebat. dans et mittens
eisdem exemplaria quibus
salutis bonis moribus
uti posset. Sic fidelis
christi famula animarum zela-
trix et pietatis ama-
trix a multis vanitati-
bus multas non nullas
vero ad votum etiam contine-
ntie predicando perduxit.
Hec et huius filia adhuc
existens iuvencula viro
novit copulata caritate
christi vigente eius quoque gra-
cia cooperante mirabiliter
actitabat contra iuveni-
lis stulticie appetitum

**Quomodo se in absencia
mariti habere solebat :-**

Mulier hec sancta pla-
cens per omnia viro
suo non que seculi sed que
sunt domini iugiter cogita-
vit. confidebat cor vi-
ri sui in ea. Reddidit quippe
sibi bonum et non malum om-
nibus diebus vite sue. Egre-
diebatur namque principatu-
um suarum coactus nego-
ciis et per multa frequenter
temporum spacia in longin-
quis regionibus morabatur.
Cumque egredientem sequi
non potuit ornatum ves-
tium ipso absente mox
deposuit. capitis vela-
men immutavit. habitum
humile assumpsit tamquam
vidua devote et re-
ligiose se gessit mun-
do quasi placere renuit.
In vigiliis genuflexi-
onibus orationibus et ver-
beribus noctes deducens
dilecti reditum expecta-
bat. Cognoscens autem quod
rediret quem desiderabat
anima eius precepto prius
ornate decenter et rega-
liter se consuevit. dice-
bat enim. Non pro carnis
libidine et mentis elatione
sed pure propter christi caritate
hec corpori meo ornamen-
ta adhibeo. quatenus displi-
cencie peccati quod occasionem
tollam ut me sola in
domino affectu maritali di-
ligat et licito sicque
ab eo qui sacramentum sanc-
tificat coniugii eterne

vite gestorum expertes. Hec namque prudens et pia femina marito coniugalis thori inviolabilem conservavit fidem ut eo absente semetipsam custodiret irreprehensibilem. Deo quoque devota et principi graciosam se offerret amabilem et benignam. Nec defuit ei bonum illud principale matrimonii quo vendicatur in liberis consecuta est. Dotavit enim deus eam dote bonorum fecundatis uteri eius sobole nobilissima ut et sterilitatis careret obprobrio et liberorum frueretur solacio. Peperit enim filium Hermannum nomine qui successor patris lantgravius fuit thuringie. Filiam quoque quam duxit quidam dux brabancie. Altera quoque alia filia que in virginitate permanens in Aldenburgk cenobio famulatur domino existens magistra sanctimonialium usque hodie. Ubi vero christianissima impletis purgacionis sue diebus relicto fastu quo seculi dedite uti solent. Laneis se induit assumens quoque in brachiis quem genuerat parvulum nudis pedibus clanculo et occulte processit. Ibat siquidem per difficilem castri descensum via dura et saxosa ad ecclesiam remotam portans infantulum propriis ulnis exemplo virginis matris super altare sistens eum domino cum candela. Deinde ad castrum regressa tunicam et pellicium pauperi mulierculae dare consuevit.

Quomodo libertate sibi concessa a principe utebatur

Cernens prudens et devotus princeps quod illustris femina omnem intencionem suam ad deum dirigeret votis eius in caritate concurrens eandem ad pietatis opera invitabat. Ad omnia que opus dei et honorem respiciunt concessit liberam facultatem. Ipsa igitur ad secularia non abutens libertate gressa ad salutaria totis viribus ferebatur. Elemosinis quoque et misericordiis pauperum insistens in iustificacionibus domini exercebatur die ac nocte et omnia caritatis opera in maxima hylaritate et vultus constancia exhibebat. Nam in habitu glorie sue quendam mendicum infirmum horrendi aspectu capitis infirmitate laborantem secrete assumpsit caputque eius in suo sinu reclinans horridos capillos ipsius propriis manibus suis totondit et in occulto pomerii sui loco caput infirmi lavit hominum cupiens vitare aspectum a supervenientibus cum correpta pedissequis ridebat. Nec more aliarum sublimium feminarum delicata tractabat et subtilia sed manum mittens ad fortia fusum apprehendit regis filia cum pedissequis

ſuis lana filabat telas
qz fieri curabat pro veſtitu
ſuis viſis fribꝫ minori-
bꝫ tribuebat. Pauperi-
mis ſup veſtes et calcie-
mentorum egenorum proprijs
manibꝫ conſuebat. Pueros
eos baptizari de ſacro-
fonte eos levavit ut
hoſpitalitatis occaſione libe-
rius eis benefacere potu-
iſſet. Paupercularum parie-
tes frequens fuit conſolatrix
et ut iſpiceret miſeros ſe
ad minas et compaſſionem p-
vocaret. Quotienſcumqz diſta-
rent hoſpicia et quotienſcumqz
libz via eſſet lutoſa vel
aſpera eos viſitabat in-
trans viles caſulas nec
ſordes abhorreſcens attu-
lit neceſſaria conſolans eos re-
cepta mercede ex vie
labore ex metu conpaſſione
et doni largicione.

De deſiderio ſancte paupertatis quo ardebat

Inter cetera gratiarum dei
quibus hec beata reple-
debat munera quod aplicum
adhuc mirandum evange-
lice deſiderium paupertatis
ſpiritu ſancto in eius dulciter ac-
cenſum precordijs fortiter
eſtuabat. Cum enim princi-
patus dignitate et magna-
torum obſequijs honorata
polleret divicijs et rerum
affluencia temporalium redunda-
ret exterius intus metip-
ſam ſpiritu paupertatis medici-
tate pro alijs omnibꝫ affec-
tabat. Unde et ex de-
ſiderio cordis ſui verba
eructuans cum ancillis ſuis
frequenter de paupertate tracta-
bat. Et quia affectus cordis
ſui effectu operis aliquando ex-
hibere non potuit coram ancillis
in palacio veſtibꝫ iocundi-
tatis ſe exuit vilique
pallio induens ſe deſper-
to panno caput ſuum ope-
ruit et proceſſit tamquam
paupercula coram illis. Sic
incedens tamquam preſago cor-
de ſui futuri ſtatus prophe-
tiſſa dixit ad ipſas. Sic
incedam cum pro deo meo mi-
ſerias ſuſtinebo. 1287
ſicut poſtea declara-
bant. Hec non cum preciosa
frequentabat flore iuve-
ntutis vernabat in corpore
et vigore virtutis in ope-
re mundane glorie flores de-
ridens eius ardebat in
corde.

De quodam miraculo celitus oſtenſo

Quam quia non abitus
gloriam querunt deus
humilium xpus et amator
eos exoticis mirabiliter
venuſtavit. Nam cum tempore
quodam a patre eius rege
Ungarie directi mag-
nates plures ac nobiles
ad lantgravium acceſſiſ-
ſent nec ipſa cultum ha-
beret ſue congruum digni-
tati dixit ad eam princeps.
Doleo ſoror cultu condig-
no preſentibꝫ hijs nobili-
bus te carere et me turpe
ut tibi in ornatu pru-
dencia non habere. Cui illa.
Non magnopere dubitas hoc di-
lectiſſime mi frater quia in veſ-
titu nunquam poſui gloriam.
Deinde vultum in aſpectu

illorum sensus nobilium enorata gloriam et magnum decorem imposuit dominus super eam. Ecce enim apparuit signum magnum de celo et visa est mulier illa sicut omnibus oculis iacinctini coloris vestibus insignita que margaritis preciosissimis erat adornata. Super quo stupens et ammirans maritus dum ab ea quereret pie arridens talia inquit: Sic dominus cum voluerit operari.

De liberalitate eius.

Liberalitatis virtus sublimium decus et singulare personarum nobilium ornamentum in hac regis filia quadam graciosa prerogativa effulsit. Cui innata naturalia regalis originis ingenuitas quam noticia desuper infuse gratie benignitas cordi eius impresserat. Unde eam non pro titulo humane laudis vanitate sed ex intuitu eterne remuneracionis exhibuit caritate. Ab infancia quippe cum ea crevit miseracio et ab utero matris egressa cum ea ad omnes miserorum apprimi viscera eius movit. Uno tempore quodam in festivitate magna cum in Wartberg ad principem multitudo nobilium ac militum convenissent et in cenaculo grandi congregati ad convivium filie regis Ungaris principis preciaz expectarent ipsam taliter contigit retardari predetem. Nam ad palatium sub gradu iacens mendicus ut sibi misereretur importunis clamoribus inclamavit. Ic de gradu respectans ad pauperem illa tempore inquit hic nunquam quo tibi subveniam habeo. At ille magis ac magis clamabat ut aliquid acciperet. Tunc illa preciosum quod gestabat mantellum exuens tribuit clamitanti quod ille mira celeritate complicans abscessit. Dapifer autem in conspectu omnium nobilium principi dixit: Iudicet nunc dominus meus si racionis sit genus quod quando eius predicta domina nostra hac vice eius protrahit convivium et tot nobilium impedit tripudium. Vestivit enim iam nunc pauperem pallium suum tradens ei. Tunc mitissimus princeps arridens illico a cetu nobilium cingens adunatisque discessit. Cumque in conclavi inveniens dixit ei: Venies ne ad prandendum nobiscum dilecta. Cui illa: Parata sum inquit ut vis bene fiat. At ille: Ubi est autem pallium tuum. Et illa: Ecce inquit in pertica est. Currens autem ancilla mantellum quod pauperi tribuerat in pertica repperit celitus reportatum. Et sic induta celesti sericea ad convivium processit. Sic pater celestis suum lilium Elyzabeth vestivit quod nec Salomon in omni gloria sua potuit operiri

Quomodo reverenter solebat missarum solempniis interesse z m

Circa divina officia et ecclesiastica sacramenta affectu precipuo et ritu proprio ammirando ferebatur. In omnibus igitur semetipsam dei famulam exhibens frequentabat ecclesias devotissime cum reverencia et timore ancillasque celeri gressu ad ecclesiam precurrens genuflexiones faciebat valde. Consuevit ab adolescencia sua cum humilitate maxima missarum sacris misteriis interesse. Divinam fidei excellenciam ineffabilem intuens sacramenti ad ipse condicionis sublimitatem respiciens ornatum corporis exteriorem capitis pectoris brachiorum digitorum ceterorumque membrorum infra misse officium solvit minuit inclinavit vel penitus removit. Horam non expectans lectionis et canonis et qua dominicum corpus et sanguis a sacerdote immolatur et sumitur hac humiliacionem precipue studuit exhibere frequentabat. n. erga sacramentum hoc fervore omnium medullarum stupore ammirans grandi illa carissima dignacione et dignissima caritate. Igitur dum sexta feria die quadam infra canonem applicatus sub clamide manibus contentis orans fervida in proprium movetur affectum luce ea celica circumfulsit. Astitit autem tunc sacerdos quidam bone satis conversacionis opinione et devocione laudabilis cuius aperuit deus oculos et in hora consecracionis corporis dominici vidit faciem eius claritate nimia divinitus illustratam tamquam solem radios lucifluos emittentem ut inhabilis cum mente illustracionis nimia cum corpore illustrato testis esset. Erat autem talis ac tanta celestis illius lucis claritas circumfusa ut corporale lumen obumbratum ipsa nequaquam posset pre splendore divino corporalibus oculis intueri. Stupuit nimis homo ille glorificans deum suum tandem quod hoc quod viderat ad laudem eius qui facit mirabilia enarravit.

Qualiter sacra tempora coluit et festivitates celebravit : m

Observaciones sacras ab ecclesia institutas religiose et sollicite custodivit. Nempe quadragesimalis ieiunii tempus oracionibus abstinencia elemosinis insistendo peregit. corpus in ciliciis proprium multis verberibus castigando. Festivitates quibus nostre redempcionis beneficia recolimus quanta veneracione adoravit. qua caritate amplexata fuerit. qua pietate susceperit. qua fide coluerit. quibus digne enarrabit. Audi quid fecerit. Item die qua celebratur cena domini filia regis regi qui ea die surgens a cena posuit vestimenta sua se conformans vestes pretiosas pro meridie exuit popularis quoque religiosis indumentis se induit incedens humiliter talaribus cruci alligatis utens. Cuius umquam de regis filia audivimus talia? Solebat insuper ea die sollempne mandatum christiane imitationis exhibere pauperibus. Duodecim enim pedes pauperum lavit singulis nummos xii pannumque pro vestimento et panem simul assignatis tribuens. Collegit preterea anno quodam ipsa die multos leprosos eorumque pedes manusque lavans et ipsis loca ulcerosa et horrenda deosculans pedibus eorum humiliter se prostravit. Deinceps ubicumque leprosos repperit assidens illis consolabatur eos exhortans ad patientiam nec plus eos quam sanos horruit largiens eis elemosinas habundanter. Transacta illa sacra nocte in orationibus ex memoria dominice passionis pietatis humilitatis affectione concepta mane dixit ancillis suis: Hodie dies humiliationis est, nullam a vobis mihi volo reverentiam exhiberi. Humilians quoque semetipsam et in similitudinem pauperum se ordinavit induens pauperem in festivo suo lineum vasculos plurimos pusillos et plenum thure vasculum de cera quibus luminaria propria multa nummorum quoque talenta non pauca. Elegit inter populares mixta ad singula singularum ecclesiarum processit altaria nudis pedibus et factis genuflexionibus ad singula vasculum lini pullum et thus cum lumine modico optulit et inclinans humiliter discessit. Transiens vero in plateis nummos pauperibus largiter erogabat. Ibat sepe et conveniebat tamquam una de populo. Reprehensa autem de oblationis parvitate eo quod princeps et domina offerre deberet magna simplicitate honestati protulit animo extenuatitate sed ex humilitate prodiit et in sua humilitatis sacrificium deus suscepit. In diebus rogationum cum quedam comitissarum decenter facientes pretiosis et delicatis vestibus decorarentur ipsa princeps regis filia laneis induta vili nudis pedibus processionem crucis et sanctorum reliquias devotissime sequebatur. Unde quamvis dei audiebat verbi disciplinam in predicationibus inter pauperculas se femina nobilissima semper locare consuevit sciens quod semina in vallibus iacta in segetem plurima ubertim pullulat et excrescunt.

Explicit liber 2us. Incipit tercius. Commendacio illustrissimi Ludewici lantgravii Thuringie

Libet hic breviter annectere de Ludewico principe glorioso Thuringorum preside, ut qui quodammodo beate Elyzabeth in hac vita dignus habitus est consorcio, ita minus expers et alienus non sit ab ipsius laudis preconio. Vir namque beatissime uxoris eius dulcis fautor, fidelis exhortator et efficax extitit coadiutor. Cuius virtutes eius quis prevalet enarrare, quibus virtute animi, quibus corporis eius pulchritudinem explicare? Fuit enim mediocris stature, decens valde, precelsitas et grossi vultus serenitas. Speciosus forma pre filiis hominum ymaginem, ut aiunt, representans, nec erat qui eius aspectu amabili non gauderet. Erat pudicus sensibus, carne mundus. Qui die quadam stans de fenestra spectabat de subter ducentes choream. Cui astans aliquis de mirata una deducentibus choreas feminis ait: Hunc amplexum michi domine si volueris secreti te faciam. Tunc vehementer iratus princeps: Obmutesce, et numquam talia loquitur deinceps meis auribus inferas, si volueris meam graciam et amiciciam retinere. Confusus a pudico ille miser impudicus stupens tremuit et obmutuit refutatus. Fuit insuper eloquio dulcis, moribus suavis, actione constans et utilis, exerciciis militaribus strenuus et agilis. Erat quedam in curia principis leo, et accidit die quadam ut mane de stratu suo consurgens lineis tantum super iniecta veste sectat, ibique indutus obvium habet leonem contra se venientem. Cui elevato pugno comminatus est velut more pado. Mox bestia feritate deposita viri pedibus se prostravit, motu caude sue blandiens inasteti. Tandem famulis viris subiugata bestia, magister bestie princeps graviter reprehendit, hoc factum non tam magnanimitati quam fidei estimo deputandum.

De excellencia morum et status eius.

In ore eius non est inventum mendacium. Fuitque sermo eius est est, non non, et verba eius fidelissima et vera erant, quibus tamquam iuramento firmatis et ab omnibus credebatur. Ad omnes feminas reverens extitit et verecundus, pauperibus largus et benignus, militibus et familiaribus socialis et iocundus, baronibus et nobilibus venerabilis prin principibus et magnatibus spectabilis, curialibus communibus affabilis, tractabilis et amabilis. Et ut concludam omnia, deum timuit, dilexit et coluit. Cottidie in eius presentia divina sollempniter agebantur ministeria, ubi devotus semper astitit deum suum cum reverentia adorando. In corpore eius pulchritudo erat et munditia, in actibus magnificentia; in omni eius familia disciplina; non audebat aliquis actum pessime illicitum vel verbum eloqui impudicum. Et si quisquam presumpserat, durius vapulabat. Ab hoc tamquam a capite membrorum sanitas manabat omnium inferiorum bonitas. Fuerunt quippe tunc nobiles veraces et pacifici, milites fideles suis stipendiis contenti, reliqui de populo humiles. Fecerunt enim principes iudicium et iustitiam, ideoque erat tunc pax et veritas et bonorum omnium habundantia et ubique habitabant homines confidenter. Erat tunc sublimis et famosa Thuringie provincia, gentibus acceptabilis et devota, tali principis nomine insignita sancteque Elyzabeth meritis nominata.

De quibusdam Ludowici lantgravii piis gestis.

Inter ceteras virtutum insignia quibus floruit, castitas in eo precipue et pudicitia resplenduit. Ita cum aliquando urgentibus negotiis terram longinquam cuiusdam principis sui consanguinei profecturus adisset, cum reverentia et curia multa sollempniter susceptus est. Cumque post epulas et delicias copiosas ad quiescendum pueri sui mulierculam quandam lecto eius ab impudicis iniectam esse presentiens, vir castus nobili et dilecto militi Walthero de Varila secreto dixit: Amove cautius a stratu meo feminam hanc, eique marcam argenti illico trade. Vere enim dico tibi, etiam si in hoc facto adulterii facinus non horrerem, nollem tamen in hoc carissimam meam Elyzabeth contristare. Ecce novus et mirandus Joseph, qui propter fidem oblatum crimen adulterii recusavit.

Erat in Thuringia miles divitiis locuples, uxorem habens pulchram et sterilem, cuius non ex se sed ex viri defectu sterilitas erat. Dolens autem miles ad extraneos opes suas devolvi heredes, blande induxit coniugem ut sibi heredem ex adulterio procrearet. Adiit ergo stultus ille principem terre cum timore multo dicens ad eum: Mi domine, oro ut benigne que loquor auscultes et diligenter occultes. Cui dum princeps loquendi fiduciam prestitisset, miser ille pavens ac tremens turpe mentis sue corruptu pudicis auribus instillauit. Btm se dicens et cristianus. Si de talibus prone altissimo sanguine possessionum suarum heredem meruisset habere. Tunc ut pote verecundus et prius infelicis hominis notum impium et despexit cor detectus et verecundus approbauit rubori supplicis condescendens. Statutoque veniendi die abinvicem discesserunt. Tunc princeps prudens efficacem illius morbo medicinam tanquam sibi met necessariam precepit a medicis preparari. Credebat infirmatum principem et medicinam preparat efficare. Cena parata assumens princeps ad locum preparat assignatum. Suscipiens inde gratus hospes. refecit delicate. Condens autem illis electuarium contulit et militi optulit ad edendum. Cuius efficacia miser illico expertus ipse seorsum sumens principem dixit ei. Obsecro domine ut quemadmodum huc venisti dignemini reuti. Sentio enim in me potentiam qua hactenus expertus numquam fui. Cui lantgrauius. Non reputes aut quod venerim ut adulterium committerem sed ad hoc potissimum ut te ab hoc obprobrio eriperem et uxorem tuam ab infamia liberarem. Venerat autem lantgrauius solus a venatoribus discedens. Fuit enim iste de nostre rialibus qui loca possidet nemorosa. Quere optimum et prudentissimum virum qui se propter amicum reputari defectuosum voluit et sua quanto in familia fama altius studuit conservare.

De misericordia quam beata Elizabeth tempore karistie pauperibus exhibuit indefessa

Anno domini M°. CC°. XXV°. Existente in apulia ad imperatorem fredericum ludewico thuringie lantgrauio ad curiam cremonensem per tota alemaniam suborta est karistia grauis et fere duobus annis durans multos fame peremit. Tunc misericors elyzabeth miserorum compassione permota omnem annonam de suis granariis collectam in pauperes elemosinas erogauit quibusdam in multis tantum singulis diebus quantum necessitate opus erat tribuit et cuilibet dabat accipienti pro die dei munere satis erat. Sub castro in wartberg altissimo ubi tunc morabatur hospitale constituit in quo infirmos et debiles plurimos qui generalem elemosinam expectare non poterant collocauit. Quos non obstante montis altitudine singulis diebus pluries visitabat. Similiter eorum desideriis satisfaciens tam in cibo quam in potu. Abhominabiles magis mitigauit eos et debiles quosdam pauit. quibusdam

strauit alios in humeris
suis sustulit multa qꝫ of-
ficia humilitatꝭ impēdit
et licz nullaz corrupcioz
aerꝭ vbicumqꝫ alias potu-
erit sustinē. infirmoꝝ
tn̄ etiā estiuo tpe feto-
res quos ancille ꝯ̄uīt
et cū murmure vix tollera-
bat. ipa sine oī horrore
ptulit hūilit̄er manibꝫ
tractās eos facies ipoꝝ
saliua sputi sordes oris
et nariū pelo sui capi-
tis detergebat. pt̄ hos in
eadē domo multos pueru-
los paupes nutriuit ta-
dulcit̄ se eis exhibens
ut eā oēs mrem appel-
larent domumqꝫ intrantē
accurrendo circūdarent sibi
finalit̄ assidēdo. Inter
quos studiosius infirmos
debiles magis sordidos
et deformes specialit̄
dilexit capita eoꝝ
manibꝫ attrectās in sinū
suo collocans. De quibusdā
miraculis q̄ in opibꝫ pietatis
eius dignatꝰ ē deus ostendere

Ipse aūt pietatis auctor
deus in rebꝫ vilibus
opꝫ sue magnificēcie de-
monstrauit. Cū enī pau-
peꝝ nutriret puulis su-
is infirmis vascula fic-
tilia anulos vitreos et
q̄dā alia pueroꝝ solacio
oportuna ꝑprio pallio
deferret. equo vecta
de oppido sup castrū
oīa illa de rupe altis-
sima prupta ceciderūt
Que licz ad petram
allisa merito tn̄ defe-
rentis sana et integ-
ra ꝑmanserūt. z ab ipa

sūt pueris ꝓ solacio dist-
ributa. Pter hos de vni-
uersitate paupm paupi-
ores et debiliores elegit
quibꝫ an̄ castrū locatis
reliquias mense sue ppa
manu distribuit sibi et an-
cillis multū subtrahēs ne
ut paupibꝫ erogaret.
Cū aūt quadā die post
data eleosinā reliquibꝫ
potꝰ modice quātitatis
que in vase quodā rema-
serat distribuēs omnibꝫ
diuisisset nichil imminutū
videbatur sed quātū prius
fuerat tantū quomodo ap-
parebat. Non solū in pdco
hospicio oībꝫ caritatis bn-
ficia petētibꝫ large ex-
hibuit sed in oībꝫ finibus
dnacionis viri sui omnes
puētꝰ de iiiior p̄ncipati-
bus eiꝰ euacuās in ali-
monia paupm ꝯsūpsit
liberaliter et expendit
Pro hijs alendis quicquid
mundꝰ preciosi estimat et
magni ꝑposuit ven-
dens sui corpis orna-
menta ut xpi reficeret
membra pro hijs quos mun-
dus respuit elegit dū
ad mulgedū vt insō-
lar desideratū satisfacet
se pbuit pro hijs q̄s
mundꝰ abhorrens refu-
git suo gremio suscipi-
ēdū horrendos infirmos
sordidos qꝫ manibꝫ trac-
tans abluit. In pnomina-
to hospitali xxviij in-
firmos paupes ꝯmo-
rarentur vt vno mortuo

ꝯtinuo alt' vtet' eiꝰ lc̄o. Pegroto eciā quodā debitoꝝ sibi instāt' r'ddidt debitū et trepidatē sītaz absoluit. Qz ꝛ nō segn̄i paupēs cottidie ī absēnciā eiꝰ p ministros de cōsolacōne elemosinaꝝ reficiebatur.

De domib q̄ dedit paupibus a se pastis :~

Cum aūt se vsqz ad messem pauisset multitudinē cunctis laborarē valentibꝰ camisias calcios et falces dedit ut de suis laboribus pascerent'. laborarē uero nō valentibꝰ vestimētas ī foro emptas tradidit q oīa libent' ppriis manibus distribuit. Valedicens aūt recedentibꝰ singlis dona obtulit ꝛ cū pecunia deficeret paupculis feminis pepla et alia serica dabat dicens. Nolo q hijs ad voluptatē vtendo aduertāt vitam ī vanitate et p'uibꝰ iustis laboribꝰ insistant. Int' quas dū uni camisiā calcios et surrotulū dedisset exhilarata nimis clamauit nunquā tale gaudiū fuisse in mundo. et p nimio gaudio corruens intra mortua putabat'. Quē videns bta fēia timuit se mortis causā extitisse. Ad paupm mortuoꝝ sepultura vestes ppriis manibꝰ ꝯfecit ipos qz tractas et manibus tangens corpora humiliter expensis studuit. Int' cē ipa velū lineū albissimū et magnū ī ptes conscidit et tandē mortuis sepeliēdis ipendit. Defuncti quo mortuoꝝ corpa nouis lintheis et camisiis nō sinebat ī volui sz vetibꝰ suadēs meliora darē paupibꝰ.

De reditu lant' filij ab impatore

Hec et alia multa p̄clara caritatis ꝛ mīe opa vincente vio deuota mēte et idefesso corde pegit. cuiꝰ consilio et exhortacōe ad facienda boa q̄qz ꝛ elemosinas ducebat'. Cū aūt pꝰ multos meses ab impatore lantg'ius rediisset exultauit t'ra tota. principē suū cū inestimabili gaudio suscipiens letabunda. Gaudebat p̄cipue mr ꝛ fres sz iocundabat' dna elyzabeth sup omēs. De cuiꝰ nimia elemosinaꝝ effusiōe dū dispensatores apud pn̄cipē causaret' et ṽco homi. sinite inq eam pp̄ter dm̄ b'nfacē et q̄cqz volt p deo dare. Wartberg tm̄ ꝛ nuwēburg castra mee diconi fuate. Quo pdcās ita qz sūn dūs beneplacitū facto testāte eloquio declarauit dicēs In tribus beneplacitum est spiritui meo, que sunt probata coram deo et hominibus: concordia fratrum, amor proximorum, et vir et mulier sibi bene consentientes. Ambulant siquidem gloriosus princeps cum suis germanis fratribus dulciter equaliter et benigne, aliis omnibus maxime quoque egenis et pauperibus piam et perfectam exhibens caritatem. Quam bonus vero et sincerus utriusque viri cum electa muliere consensus extiterit, huius scripture testimonia lucide manifestat.

De venerabili viro magistro Conrado de marburg

Erant eo tempore inter episcopos et sacerdotes quidam iusti et perfecti viri, quorum exemplis et documentis deus omnipotens suam ecclesiam sustentabat. Inter quos magister Conradus de marburg velut clarum sydus in alemania prefulsit. Fuit namque eruditus scientia, castitate purus et vita evangelica affluens doctrina, zelator katholice fidei et expugnator validissimus heretice pravitatis. Hic divitias et possessiones temporales et ecclesiastica beneficia habere noluit, simplici modesto et humili clericali habitu contentus, gravis in moribus et maturus apparuit, austerus bonis propitians gratus et benignus, pravis autem et perfidis in iudicando iustus et districtus fuit. Predicabat autem per totam theutoniam auctoritate apostolica, et sequebatur eum cleri et populi innumera multitudo. Metuebatque eum ut potentem virum sanctum et iustum omnes, alii amore alii timore. Hunc dominus ludewicus lantgravius tanto honore coluit et extulit, ut eidem omnia beneficia quorum ius pronominandi ad ipsum pertinebat committeret conferenda. Consensit quoque quod domina elyzabeth uxor sua ad manus dicti viri votum obedientie et continentie emitteret, lege et iure matrimonii sibi salvo. Constitit autem hoc in civitate ysenacensi in cenobio sanctimonialium beate katherine. Custodivit ergo mulier sancta obedientiam stricte et humiliter, sciens noverat propter deum. Accidit ergo ut vocata ad predicationem a magistro per marchionissam misnensem viri sui sororem, que supervenerat, hinc impedita non veniret. Mandavit ergo ei famulus dei quod propter hanc inobedientiam eius deinceps gerere nollet curam. At illa die sequenti festinans venit recipi que in gratiam postulavit. Tandem dum renueret vir rigidus et severus, Ad pedes eius humiliter se prosternens filia regis veniam impetravit, ancillas vero eius durius verberibus castigavit. Itaque duobus annis vivente marito obedientiam exhibuit post mortem non eius multo ampliorem.

Explicit liber tercius Incipit quartus

Factum est tandem Anno domini M° cc° xxvij° generale passagium ad terram sanctam in quo eciam fredericus Romanus imperator transfretauit De mandato quippe summi pontificis predicabatur crux in subsidium terre sancte. Unde multi archiepiscopi et principes alii quam plurimi fideles zelo fidei contra inimicos christi accensi cruce ipsius signati sunt contra gentiles fideliter pugnaturi.

Ludewicus iste eximius princeps thuringorum lantgrauius vir christianissimus. habito cum venerabili patre domino Conrado hyldemhemensi episcopo maturo consilio ab eodem cruce signatus est. in nomine ihesu christi latere quam usque ad tempus oportunum alpiens. Signum quod acceperat vestimento ut mos est mox non affixit ne uxor que eum tenerrimo diligebat affectu. hoc aspiciens de futura eius absencia anxia turbaretur Que tandem dum eius marsupium cinguli solito revolueret repperiens miro stupore resoluta consternata est. Cuius mesticiam suauissimus princeps diuinis monitis et dictis dulcibus deliniuit

Qualiter valedicens suis discessit ix

Deinde deposita terra suis quam principatibus ordinatis visitauit monachorum et monialium cenobia undecumque ab ipsis accipiens et eorum se orationibus recommendans Deinde smalkalde oppidum sue dicionis veniens invenit precordiales sibi quibus insalutatis abire noluit quos illic miserat congregari. Quibus valefaciens cum merore commisit fratribus suis natos cum uxore. mirum quam deo consolatus filiali more vxori ea alloquitur cordis pre dolore. Illic mota viscera corda tremuerunt. dum alter in alterius corda ruerunt expetentes oscula que vix excreperunt. propter multitudinem que eos compresserat. Mater tenens filium. vxor quam maritum in diversa trahit et tenet. Vix fratres cum militibus valuit compeditus stringunt ne discedentem sinunt expeditum. Erat in excercitu maximus tumultus cum clamore cernentes alternatim vultus flebat omnis puer senex et adultus turbe cum militibus cultus et incultus Eya quis non plangeret cum videret flentes tot honestos nobiles tam diversas gentes cum thuringis saxones illuc venientes ut viderent suos abscedentes. Anno luctamine cuncti clamarent, quibus cum diutius posset retinere. Quidam collo brachiis, quidam inherere vestibus non poterant nunquam ruide. Tandem se de manibus eximens suorum magnatorum sociis peregrinorum sociatus est. Admixtoque cetui crucesignatorum non visurus amplius terram Thuringorum. Ascendens itaque super equum suum princeps pacis cum militibus baronibus nobilibus militibus armigeris aliisque Christi fidelibus plurimis valedicentes terre et populo remanenti cum fine mensis iunii peregre profecti sunt in nomine domini ipsum cordibus et vocibus collaudantes. Erat ibi tunc maxima mestitudo luctus et planctus ingens voces miserabiles larga lacrimarum effusio cum rugitu anxio et clamore. Erat nichilominus ibi mens devota et vox grata benedicentium deum. O permixtum turbulenta mesticia pium tripudium, ubi fletus et planctus concentui iungitur dum parentes a filiis et viri ab uxoribus pro caritate fidei seiunguntur.

De more lamentabili et inconsolabili.

Sequebatur non longe sed aprope corde mestissimo mulier fidelissima principem dulcissimum amantissimum coniugem peregre abeuntem extra terminos Thuringie ipsum ulterius proh dolor non visura. Cum oportuit reversura, vis amoris et separationis dolor retinuit et ad iter unius diei progredi compulit importune. Sed nec ista suffecerat progressio, processit adhuc discessionis impatiens diei alterius iter complens. Cum sibi volt hoc utique vinculum amoris et vis doloris intensior multiplicat progressiones. Rumpit tamen moras affectionis, fortis ut mors dilectio conditoris. Discedunt tandem abinvicem audiente pincerna Rudolfo. Rursus putas gemitus, que suspiria, qui singultus, que lacrime, quis motus vel strepitus cordis ubi tam importuna et vehemens suspirio et tam amara et violenta incidit separatio. Recedunt tamen et discedunt abinvicem. O intollerabilis et acerrima discessio in qua abscondita est ab oculis omnium intuentium consolatio. O quantus luctus et planctus omnium, quanta precipue domine et cum ea redeuntium lamenta puellarum. Preivit dux exultans ut gigas ad currendam ~~vitam~~ viam. Redit domina plorans ut vidua et lacrime in maxillis eius. Induta non vestibus iocunditatis viduitatis assumpsit habitum, sola sedens domina gentium princeps provinciarum ad deum totaliter se convertit operibus bonis procedentibus ad altiora meliora.

De terris quibus transivit infirmatus est

Porro omnibus bene dispositis cum gaudio et iocunditate maxima profectus est Ludewicus Thuringie lantgravius princeps Hassie et Saxonie comes palatinus de terra sua, eligens exulare pro amore Jhesu Christi ut in celesti patria ab ipso recipi mereretur. Cum tranquillitate igitur pacis transiens Franconiam Sueviam atque Bavariam et transalpes Ytaliam Lumbardiam Tusciamque venit in Apuliam ubi imperator Fridericus ipsum cum inestimabili gaudio suscepit in civitate que Troya nuncupatur. Cum quo per totam viam progrediens tandem Brundusium pervenerunt in prope nativitate beate virginis Marie cum omni virtute militie aliaque familia navigie reperiunt. Et antequam navem ascenderunt in insula sancti Andree imperator et lantgravius mutuis colloquiis fruebatur. Ibi proh dolor ille delicatissimus et clementissimus princeps cepit pallidissimis febribus inquietari. Cumque classes tunc galedas ascendentes se quoque Christo cum orationibus committentes portum Brundusii reliquerunt. Ingressi autem civitatem que Otrentum dicitur ibi imperatricem invenerunt quam lantgravius cum debita visitatione salutavit. Iam quoque corpus eius acrius febribus vexabatur. Ideoque ad navem reversus lecto decubuit.

De extremis Ludewici lantgravii

Videns igitur quod sibi mortis periculum imminet, vocato patriarcha Jherosolimitano ab ipso sacre unctionis sacramentum accepit. Cumque ut hoc officium sollempnius peragerent, episcopum de sancta cruce cooperatorem assumpsit. Peracta unctione sacramentum corporis domini nostri Jhesu Christi sibi viaticum tradiderunt, quod cum fide katholica et sincera devotione suscepit. Sicque vir predilectissimus Christi nomine exul et peregrinus Christi cruce signatus a peregrinatione vite presentis rediens ad patriam obdormivit in domino iij° ydus septembris. Armada autem exercitus qui navigio precesserat audita tam tristi mortis fama turbati sunt vehementer et ex dolore cordis intollerabili facti sunt cum ploratu et ululatu multo nimis, ut mare concussum tremere videretur auribus plangentium cum clamore miserabili et lugentium: O heu domine heu inclite quo a te in terra aliena exules derelicti sumus. Cum tuo te amisimus lumen oculorum nostrorum ducem peregrinationis nostre spem reversionis nostre ve nobis. Nam grates tamen corpus dilecti principis decenter et firmiter involutum sepelierunt sollempnes exequias celebrantes nichilominus tamen iter peregrinacionis quod acceperant perfecerunt.

Qualiter audita morte mariti relicta egerit

Redeunt nuncii in Thuringiam legatorum lugubria de morte intempestiva pijssimi et illustrissimi principis reportantes. Providebat autem prudencia discretorum et piorum ne hec infausta et lamentabilis fama ad aures relicte uxoris inportuna narracione vel stolida incuria deferretur. Visum quoque est per matrem defuncti dominam Sophiam hoc magis oportune posse fieri et debere. Que assumptis quibusdam nobilibus et discretis ministerialibus Wartberg ad nurum veniens reverenter ab ipsa et benigne suscepta est. Que cum sedissent dixit Sophia ad nurum: Forti animo esto filia mi dilecta nec turberis super eo quod circa virum tuum filium meum divina disposicione gestum est. Que socrus sue verba de captivitate viri nequaquam intelligens de morte respondit cum fiducia dicens: Si captivus detinetur frater meus, sic enim eum consuevit vocare, dei et amicorum nostrorum potest liberari adiutorio. Cui socrus: Mortuus est inquit. Tunc illa connodatos digitos super genua remittens mestissima ait: Mortuus est et mihi mundus et omne quod in mundo blanditur. Hoc dicto repente surgens cum fletu celeri gressu longitudinem palacii cum impetu pertransijt. Ferret se namque posita mente vix quo pervenisset nisi paries obstitisset. Accedentes autem qui aderant eam de pariete cui adheserat abstraxerunt. Flebat autem oculi omnium et madebat lacrimis facies super interitu viri tam amabilis et compassione relicte uxoris tam miserabilis. Elongatus est consolator recessit omnis consolacio. Accedat tamen qui pupillum suscipit et viduam consolator intelligo spiritus sanctus consolans corda vidue et mentem erigens et letificans gracie suavitate.

De paciencia quam miserabiliter eiecta exhibuit

Non multo post tempore quidam vasalli defuncti principis qui fratrem ipsius Henricum iuvenem regere debuerant dei timoris et iusticie proprie honestatis et discipline obliti perversa adeo persecuti sunt et super dolorem vulneris eius addentes ipsam de castro et cunctis eius possessionibus eiecerunt. Descendit ergo de sublimi filia regis flens et tristis per declivum montis cum suis ad subiacens castro oppidum. In cuiusdam autem cauponis hospicio recepta cum suis mansit cum multa incommoditate [illegible] nocte illa. Media de nocte surgens ad matutinas fratrum minorum perrexit, rogans eos ut hymnum decantarent angelicum scilicet Te deum laudamus in tribulacionibus suis glorificans et gratias agens deo. Cumque nullus auderet eam hospicio recipere confugit ad domum cum pedissequis suis ingressa ad ecclesiam multum morabatur sedendo in ea et cum allatum esset de castro pueruli eius in multa frigoris asperitate nesciebat quo cum eis diverteret vel ubi eorum capita reclinaret. Necessitate ergo coacta domum sacerdotis intravit se suosque satis misere pastenus pignoribus obligatis. Erat in hoc oppido quidam eius emulus habitacionem habens in qua multe structure et habitacula plurima erant. [illegible] cum ipsa intrasset in arto loco compulsa est cum tota sua familia habitare. Cum hospes et hospita eiusque familie non caritatis beneficia sed hostilitatis multa gravamina intulerunt. Egrediens igitur de parietibus que eam a pluvia et frigore tutaverat valedixit dicens: Hominibus libens benedicerem si cur hoc facerem causam haberem. Reversa que est ad prius sordes ergastulum aliud in eo oppido non valens habere domicilium. Heu mirandam et miserandam mutacionem. Heu inopinata et infausta rerum varietas. Heu fallax et inanis huius mundi felicitas. Ecce que in palaciis habitare et aliis potuit imperare nunc hospicium cogitur mendicare nec valet impetrare. O stupenda et inscrutabilis dei dispensacio que solebat pauperum puerulos ut infirmos et tamquam inermes reficere nunc propria inopia puerulos uteri sui ad diversa et remota loca compulsa est a se propter alimonia elongare. Cumque ibi in paupertate degeret idipsum quod habere poterat ori suo subtrahens pauperibus erogabat.

De quadam perversa vetula et ingrata

Fuit tunc ibidem mulier quedam paupercula infirma et vetula. Cuius paupertati per elemosinam et egritudini per medicinas

spes senectuti solacijs
suarrebat Erat qz arta
qda via ubi pluri pfu-
ditate lapides fuerut
trnseuntibz collocati Ac-
cedit ibi bnfactre sue de
qua pfati sumq vetula
ei qz nobles red'e ipegit
ignobilis inoblez pro-
terua imasueta bnfi-
cij imeor i miseicorde
Corruit go illa pfu-
du dei famla cu suis cu
vestibz oibz ignata.
Que cu multa lenitate
et paciia suffens ele-
uata multi rispit lauit
qz cu gaudio vestes su-
as sordidas i flumine
aciam nos paciete i ag-
ni sagnie hec oia ve-
nerut sup ea nr oblita
e dei z liquie nos egit
Qz quato mage habun-
dabat tribulacoes tanto
habudabat qslacoes
p multas diuinas reue-
lacoes quibz freqter
visitabat a dno hois
diurnis et nocturnis i
oroibz cstituta.

De consolacoibus z diuis reuelacoibus ei factis

Eo tpe i diebz qdra-
gesie vice quada
du dei famla more soli-
to. missarz celebracoibz
interesse deuocoe feruo-
ris ignita flexis gen-
bz pcete acclinata et
sup semetipaz mete
et spu eleuata gtepla-
do diutissie depsos
oclos habuit ad altare
Respendit ho nobilis illa
et deuota femina gstru-
dis bte elyzabeth pre
alijs spealissia Que
pz oportunitate nacta
sollicitabat ea pcibz
multis de reuelada vi-
sione qua videat du
offerret hostia saluta-
ris Cui felix elyzabeth
rndit Eh qe ego ibi dno
reuelate cognoui no ego
pedit hoibz enarrai.
ho tu late te nolo. qa aia
mea suauissio pfusa fu-
it gaudio. et ad mira-
da dei secta interiori co-
spexi metis oclo Cuqz
ad illud sum huile de ec-
clesia redisset hospiciu
pmodicu valde suspsit
cibu. pqa cibu qz debile
valde erat erupete su-
dore i sinu dne gsten-
trudis exclusis ceteris
taqz ad quiescedu dei fa-
mla se recepit depsos
oclos ad compositus huis
loci Et facta hora sena-
ta facie magna qz hyla-
ritate circufusa. dulc
i ore eius risus apparuit z
iocudus. Post ut diutino
interuallo clausit oclos
fluebat qz taqz riui ex
ipsis lacrime i finite. Iter
qz breui iteruenente mo-
rula apertis oclis letus
apparuit vultus ut pus z
i ore eius pius risus. Sic
qz ut dorm e flecti clau-
sis oclis et risu ipsis
apertis alternado i gtem-

placione usque ad horam completorii plus cum iocunditate quam mestitudine immorans perduravit. Post hanc spectacionem diutinam in hec affectuosa verba prorupit dicens: Utique domine, Tu vis esse mecum et ego volo esse tecum et nolo a te separari. Que verba audientes venerabilis ysentrudis in cuius sinu in hac revelacione recubuit amicabiliter vehementer petivit instantissime sibi hoc misterium aperiri. Humilis autem elyzabeth latere malens indicare renuit. Verum dilecte dilectis precibus respondit: Vidi nimirum celum apertum et dominum meum Jhesum dulcissimum inclinantem se ad me et consolantem me de variis angustiis et tribulacionibus que circumdederunt me. Quem dum vidi iocundabar et risi. Cum vero vultum tamquam recessurus averteret flevi, qui misericors iterum vultum suum serenissimum ad me convertit dicens: Si tu vis esse mecum, ego volo esse tecum. Cui ego respondi dicens: Ita domine, Tu vis esse mecum et ego volo esse tecum et nunquam volo a te separari. O felix et firma pactio et fida desponsacio. O valde grata huius mulieris humilitas ad quam se inclinavit summa maiestatis excellencia. O fervens caritas cuius visioni se offert presencia deitatis. O sincera devocio quam consolatur suavitatis influencia. O quam beata dei pietas cui celestis aperitur et patet immensitas. Hunc thezaurum receptum abscondere divino studuit ne ventus dispergeret vanitatis quod custodiam commendat taciturnitatis.

Explicit quartus liber. Incipit quintus

Post hec nobilis et religiosa femina abbatissa de Kitzinge beate elyzabeth secundum carnem matertera miserata paupertatem eius destitutam ipsam allatam honorifice ad dominum babenbergensem episcopum avexit. Cum dei famule avunculus quam benigne et reverenter suscepta cum omni honestate et caritate pertractavit. Sciens autem venerabilis vir quod dicit apostolus: Adolescentiores viduas volo nubere et filios procreare, cogitabat eam alicui principum matrimonio copulare. Quod et ipsam non latuit. Cumque pedisseque eius que cum ea continentie votum emiserant episcopi potenciam formidantes cum ea super hoc querulando cum lacrimis loquerentur

consolans eas constanter
coram deo plenos fiducia
reddit. Inspector cordium
et absconditorum cognitor
deus novit votum contine-
tie quod viro meo vivente
emisi de puro corde et
simplici et fide non fic-
ta professe. Ideoque de
ipsius confidens misericordia im-
possibile fore scio quod mea
non conservet contra omne
humanum consilium vel vio-
lentiam castitatem. Neque
enim ego conditionatum si-
cut amicis placet et propinquis
sed spontaneum absolutum
ac liberum edidi votum
servande post mortem di-
lecti mei integerrime
castitatis ad gloriam con-
ditoris. Verum et si con-
tra libertatem arbitrii mei
invita quispiam viro tra-
dere presumpserit animo dis-
sentiens et sermonibus con-
tradicam. Et si nulla mihi eva-
dendi via non reperire-
tur occulte nasum proprium meis
cultellis incidam ut sic
me omnis abhorreat ho-
mo tam turpiter mutilata.
Prefatus autem episcopus precepit
ut ad castrum quod Boten-
stein dicitur cum decenti co-
mitatu dei famula cum
suis deferretur pedis-
sequis ibi quousque ea
viro traderet moratura

De reductione ossium defuncti lantgravii

Perrexit igitur tristis
et invita innotuerat
siquidem ei episcopi intentio cir-
Tunc illa pavens et tremens
periculum confugit ad dominum et
ipsius custodie castitatem
suam lacrimosis orationibus com-
mendabat. Audivit autem
vocem eius secundum magnam suam
deus et convertit luctum
eius et tristitiam in consolationem
et lugubre letitia. Et
ecce subito venit nuncius
episcopi ipsam in Babenberg
revocantis. Cum enim mor-
tuus esset in Apulia illus-
trissimus ille Ludewicus
Thuringorum princeps vel lant-
gravius remanserunt cum
nobiles et viri honora-
ti qui cum eo profecti fue-
rant et involventes corpus
decentibus et fortibus pan-
nis honorifice tumula-
verunt. Peracta quoque peregri-
natione effossum corpus de-
coctione diligenti expoliatum est. Quo facto appa-
ruerunt ossa candida super
nivem. Que ille strenuus mun-
dissimis imposita et inclu-
sa et reverenter cooperta et
iumenti dorso imposita
translata sunt posuerunt quoque
cruce argentea gemmis
ornata utpote christia-
nitatis cultores et sui domini
fidelissimi amatores per totam
autem viam reditus sui quacumque
se civitate vel oppido
nocturno tempore receperunt cor-
poribus in ecclesia collocatis ora-
tiones et vigilias per totam
noctem a devotis et fide-
libus personis fieri procura-
verunt. Mane autem missa

celebrata et oblacione facta ab ipsis perfecti sunt sicut in locis aliis faciebant. Caruit enim civitas illo tempore kathedrali vel eciam conventuali. Habebat eciam terra pompam qua tunc prevenientia loci ossa contexerat pro anima defuncti remedio reliquerunt. Quales exequie! O fidelissimos et clarissimos viros talium exequiarum executores. Credimus unquam imperatorum vel principum aut ceterorum celebriorum huiusmodi exequiales.

Qualiter in Babenberg suscepti sunt

Cum Babenberg appropinquasset reliquiarum adventu Babenbergensi episcopo nunciaverunt. Tunc pontifex filiam sororis sue regine dei famulam Elyzabeth defuncti relictam ut occurreret et mariti quondam reliquias susciperet advocavit. Ordinavit autem viros prudentes pro honestate et consolatione dei famule ut omnes nobiles et digniores totius funeris eius assisterent lateri et eam ne deficeret confortarent. Processit itaque presul gloriosus cum religiosorum et cleri civitatis multitudine veneranda obviam tanto funeri orationes et cantus lugubres modulantes. Murmurant campanarum sonitus, ruit confluentes undique populus religiosorum ac cleri turba vocibus canora celestibus

ecclesiamque kathedralem prosequuntur, sancta N. et salubribus cum oracionibus pro defunctis.

Qualiter in aspectu ossium viri beata Elizabeth se habuit

Collocatis itaque ibi reliquiis ad aspectum venerabilis dilecte vidue reserata sunt scrinia et ossa revelata. Quanti tunc doloris et amoris in corde eius fuerunt fluctus scire potuit is qui novit corda omnium filiorum hominum. Ego puto quod renovatus est dolor, commota sunt viscera, contremuerunt ossa cum dilecti quondam ~~con~~ corporis compages dissolutas ossaque dissipata cerneret et dispersa. Tandem absorpta merore maeror dei respirante spiritu dixit: Gratias tibi ago domine quod ancille tue ingens quod habui desiderium in aspectu ossium dilecti mei adimplere et afflictam et desolatam animam meam dignatus es misericorditer consolari. Ipsum tibi a semetipso et a me in subsidium terre sancte oblatum non invideo licet eum dilexerim ex toto corde meo. Tu scis deus quod eius desiderabilem vitam presenciam cunctis tam in diebus huius mundi deliciis et gaudiis anteferre si ipsum mihi tua benignitas concessisses. Optaremque omni vite mee tempore in egestate et mendicitate vivere dummodo eius frui contubernio de tuo beneplacito licuisset. Nunc vero ipsum et me tue voluntatis dispositioni committo. Nec eum etiam si posse ad vitam vellem minimo capitis mei capillo preter tuum beneplacitum revocare. His dictis repressisque lacrimarum que fluminibus continuit se. Egressaque ecclesiam in quodam pratello consedit. petivitque ingredi ad se nobiles illos de thuringia peregrinos qui reliquias principis adduxerant preciosas cordi suo desiderabiles super aurum. Quibus ingredientibus regali illa femina reverenter et humiliter assurrexit. Serenataque facie excipiens eos assidere sibi faciens locuta est eis benigne iniurias suas ipsis interea et molestias quas pertulerat enarrando.

Qualiter de babenberg regressi in thuringiam venerint

Post hec episcopus cum eisdem nobilibus de recompensanda eius dote et commoditate et privatione eius condigna et honesta ordinanda diligenter et fideliter pertractaverunt. Omnia que iuris et honestatis sunt eidem ut potentes domine sue ordinaturos episcopo promiserunt. Alias autem episcopus ipsam eis nolebat committere deducendam. Igitur promissis acceptis et exequiis debita veneratione et devotione celebratis. Accepta ab episcopo benedictione et facta valedictione hii in sua et hii in thuringiam cum domina relicta et ossibus defuncti principis itinere prospero quamvis lugubri redierunt. Nunciata sunt hec in thuringia et commota est terra et factus est planctus et motus omnium magnus. Occurrunt autem comites et nobiles milites et de civitatibus oppidis et villis divites et pauperes utriusque sexus innumera multitudo. Venientibusque ad claustrum Reynhartisburne processit obviam monachorum religiosa et clericorum non modica congregatio et tanti funeris reliquias devotione congrua suscipientes cum orationibus solitis et lacrimosis modulationibus perduxerunt.

De sollempni receptione reliquiarum et sepultura Reynhartzburnen

Deinde vigiliis et orationibus et elemosinis missarum sollempniis et oblationibus et omnibus ad decorem funeris et salutem anime pertinentibus rite devote ac sollempniter consumatis nobiles illas ossium reliquias in sepulchro maiorum suorum venerabiliter condiderunt. Aderat autem ibi domina Sophia mater. domina quoque elyzabeth relicta henricus et Conradus fratres principis. Eratque luctus et meror om̄ quoꝝ tēstitia noluit qui solꝰ meroēm cōsideāt et dolorē Mortuꝰ ē aūt Anno dn̄i mͦ ccͦ xxviiͦ iiiͦ ydꝰ septēbris in tēr sicilia ciuitate q̄ dr̄ otrāc Tn̄slatis ꝯ ossibꝰ vt p̄dcm̄ ē seqn̄ti anno sepltus ē in cenobio monachoꝝ ordis sti bndicti qd vocat̄ Reinhartzburn vbi requiescat i pace dei Amen

Qualr̄ henricū frēm defūcti cū btā elizabeth adierūt ·:·

Post pacta vt dcm̄ est condignis exequijs tanti funeris sepltura et cultis in sua remeatibꝰ viri illi honorabiles et p̄cipui milites qui cū felicis memorie defuncto p̄ncipe peregrinati tcra egressi fuerant eiꝰ qꝫ ossa venerabilit̄ reducta cū debita reuerētia tumulauerūt relicta ipiꝰ dn̄am elyzabeth quā in sua fide susceperant cūdctes henricū frēm defuncti postomꝰ babeb̄rgesi epo fr̄e meōres adierūt hec aūt sūt eoꝝ noīa celebri ꝑ meōria retinēda Rudolfꝰ pincna de vargala Ludolfus de berlstede Hartungꝰ de erpha Waltherus de vargala viri vtiqꝫ omi prudentia p̄diti et honestate conspicui.

Qualit̄ reph̄ensꝰ frat̄ defuncti fleuit ·:·

Quoꝝ p̄mꝰ Rudolfꝰ vir pincna p̄ncipē iuuenclm̄ aliis astantibꝰ cetis qꝫ qui aderat aduocatus sic allocutꝰ ē Audiuimꝰ et ꝯsiderate sūt mētes nr̄e et opuit ꝯfusio vultꝰ nr̄os pro eo q̄ talis ite i honestas et i pietas ē īuēta Dn̄e dn̄e q̄ fecisti fr̄is tui mestissimā filiā regis nobilissimā quā ꝯsolari et honorare oportuerat sicut ea de hospicio et possessionibꝰ tanqꝫ turpē irreuerent̄ eiecisti et inopē et mendicā dereliquisti Pupillos fr̄is quos tua gubnare tutela debuerat a matre ꝓpt̄ inopia separi et elongari oportuit vbi tue fr̄ng affcꝰ Ecce sexus fragil vidua desolata mulier afflicta et exul potuit q̄ demꝫ tua seuicia nocē voluit proh dolor Deinde irritasti psonā tuā. i honorasti thuringiam cōfudisti famam tuā minuisti Et ne formido vindictā dei tre supuētuā nisi satisfeceris placando feminā tā btā Narrabat qui aderat qꝫ ta audacter ad principem virginem constantissime loquebatur. Sed venerabili merito probata virgo corripit inspicientes. Obstupuit miles dum hec diceret et resolutus in lacrimas flevit multum dicens: Doleo valde quod frater meus est iocz in orbis eius gloria in themata; omne quod desiderat soror mea Elyzabeth faciam et hoc fieri vere voluntatis arbitrio paratus sum pro viribus adimplere. Respondit pmcha: Hoc est domine omino tue nitm equitati si iram dei evadere et ea que lesa sunt cupientes reparare.

Quo cum sororio elizabeth mansit et recessit

Quoniam hec ad illustrem feminam per duos viros relata fuissent, respondit: Castra civitates oppida et terras quibus implicari et distrahi oportet nolo. Verum pro hiis que iure michi debentur respectu dotis peto exhiberi de gratia fratris mei, quibus uti habere et expedire ad notum michi libere liceat pro salute dilecti mei defuncti et pro anima. Dum hec memorabilis proferret femina, consursu sunt grebat nos que suptra. Aferebatur mentis eius intentio ad despectum caducorum, ad appetitum eternorum, ad elemosinas pauperum, ad misericordias egenorum. Cumque hec pertractata fuisset effectu mancipata, valefacto cunctis cum gratia et lacrimis commissique dei gratie ad sedes proprias sunt reversi. At venerabilis elyzabeth que diu cum sororio dignata est demorari, venientes eam exhibuit faciens ea benigne et honorifice procurari. Opera autem deo plena conquirentes huiusmodi commoditates et fastus prodi pum ac divitum de ignobilis et oppressionibus pauperum plexos pervenire seduxit se eligens magis affligi cum populo dei et inter plures computari quam delectis regalibus m esse. Accedit ergo ut in paupertate se pristina degeret et inopia premeretur.

De contemptu quem a nobilibus thuringie sustinuit

Videntes autem nobiles et magnati quod mundum et mundi gloriam sperneret et nollet, despexerunt adeo eam ut videre eam non aliquis dignaretur. Insultabat autem et infamabat eam multitudo insanam et fatuam eo quod serviti divitias abiceret proclamantes. Quorum blasphemias et contumelias tam leto animo et vultu hylari sufferebat in domino ita ut improperarent ei quod oblita mortis mariti gauderet cum lugendum magis ei foret, ignorantes miseri eam habere gaudium quod non datur impiis. Gaudebat plac-

mortis nō oblita tp̄al
mariti ꝗ meor sponsi
vite eterne xpī Gau
debat it blatoribꝫ stuēs
q i ꝑligim² diligētibꝫ.
Gaudebat et grās a
gebat qꝫ ipē notu cas
titatis digna hita est
ɔtucelia pati ab aatol
bus detrime voluptis
na si nube voluiss; op
tia queqꝫ hꝰ sẽli et po
cioēs pntis vite digni
tates diuicias et deli
cias incissēt Ast ipa
diuicijs tempaliū ꝓfe
rens imꝑiu xpī
et ꝓposito sibi gaudio
pelegit cruce ɔfusioē
ɔtepta Vendabat bm
ipam omēs pietatis cul
tores vta sapientes in
quorū erat virtus vita ꝫ
dns ppa Gᵉ ix aplicꝰ
eam scriptis ɔsolans
storolꝫ et exepla ꝓpo
nens et vita etna pol
licens ipam ad castitatis
pseuerantia et pacie
ɔstancia benigne ac pr
ne hortabatᵘʳ psonam
ipius et bona sub ptec
tioe recipiens sedis apli
ce speciali Qz etia ma
gistro Corado sacerdoti
deuoto et vito cora deo
et hoibꝫ approbato ea
sub lris diligenꝰ re
comedans eundē sibi insti
tuit defensore : Explit
libʳ quintꝰ Incipit liber sextus

Cui at famula ab oī
bus se pntibꝫ et
tremis ptꝫ auteꝭ et
soli deo placere et ad
herere cupiens ꝑfatum
viꝝ qui aucte super
ea aplicaꝫ accepdt.
de sui statꝰ ordinacōe
prudeꝭ ɔsultauit Iru
sinas at i alio monas
tica pfcoꝫ solitariaꝫ qꝫ
reclusoꝫ siue nō ꝫ alioꝝ
statuū meitu et ɔmu
neacoꝫ pelegit oibus
i corde suo ɔmoda pau
ptate et publica me
dicitate ɔ victu nccii
tati p noīe dnj petet
hostiati Arch aggᵉdie
dui dn amigro Cora
do ɔfessō cu lacrimis ꝫ
mlta hyliacōe petet
idignat et cu seueri
tate ea vir prudens
recudit nobilitati ꝫ im
becillitate prudens mlie
bri Videns q sacerdos
sue peticois itencoēꝫ
nō cedet i ferucē ewa
gelice obtepandi con
silijs dixit ad eu hoc
aggᵉdiar i qᵒ mi ɔt dicē
et aqᵒ me ptrahe nō
poteris pr strēs q nō
mortis diuitis ɔtrauet
Cu igi² dies passiōis
agentᵘʳ dmce an pas
cha erat xpī discipla
i quoda suo oppido i
quo viri sui religiosi
freꝭ minores qs etia
ibm locauedt hita
bat Die at pasteres

dum pro misteriis et memoria salvatoris pro nobis nudi in nuda cruce pendentis altaria nuda apparerent, magistro Conrado et quibusdam de predictis fratribus presentibus in quadam capella ponens super nudum altare manus sacratas voluntati proprie, parentibus, liberis et cognatis omnibusque huius mundi pompis renunciavit. Imitatrix Christi et divino se exuit et nudavit ut nuda nudum paupertatis et humilitatis gressibus sequeretur. Et cum possessionibus etiam renunciare vellet, retraxit eam pius et prudens magister Conradus nolens, ut de hiis que racione dotis habere poterat et mariti solverentur debita et ut egenis elemosina largiretur.

De transitu eius in marpurgk

Hiis ita gestis timens tumultum seculi et fallaciam non multo post de Thuringia in qua gloriose cum viro vixerat declinans in Mazburgk magistrum Conradum secuta est cum duabus puellis. Nec ibi quorundam emulorum suorum persecucionem qveniet manere posset, ad quandam rurensem villam se contulit. Et ne cuiquam esset honori, quandam desolatam curiam ingressa dum commodiorem ibi non inveniret locum, sub gradu cuiusdam caminate se recepit frondibus se protegens et obumbrans. Cibos ibi prout habere poterat preparavit, gracias agens deo. Solis ardorem, ventorum turbiosum insultum, fumi quoque molestiam eius oculis commissam cum gaudio sustinebat. Interim in oppido Marburgk constructa fuit ei de maceria luti et lignorum domuncula et habitaculo humilis, qua ingrediens ibidem cum suis in omni humilitate et paupertate morabatur.

Qualiter contemptum omnium orando a domino impetravit

Magister vero Conradus qui eam commissione apostolica erudiendam susceperat et regendam, de profectu salutis et sanctitatis eius sollicitus, contemptum ei temporalium persuasit et despectum omnium terrenorum. Cum dei famula considerans se suis viribus non posse perficere, quesivit ad dominum quod concupivit precibus impetravit. Ita cum oracionem devotam fudisset ad dominum, familiariter dilectis sibi pedissequis dixit: Dominus audivit oracionem meam. Et ecce omnes mundane possessiones et divicie quibus olim dilexi sunt a me tanquam stercora reputata. Proprios ex uteri mei dilectissimos pueros quos tenerrimo amplexu abar affectu ita velut proximum tueor deo teste. Ipsi eos optuli et committo ipse de eis ordinet et impleat sue beneplacitum voluntatis. In calumpniis quoque hominum et detractionibus malignorum mei quoque contemptu contueor et delector. Nullam creaturam sed solum diligo creatorem. O sublimem animam quam nec rerum cupiditas nec plus dulcedine nec contumeliarum acritudine potuit incurvare. O quam pura oratio et quam sincera devotio que tanta copie gratia meruit obtinere. O singularis caritas que tante virtutis magnitudinem opere prevaluit exercere.

De institucione hospitalis in Marburgk

Et quia caritas ubique in mente impleverat operari magna consuevit xenodochium instaurare cepit ubi infirma membra Christi colligeret in quibus ipsi Christo domino subveniret. Et ut ad remedium expeditam se et habilem redderet secularium indumentorum pondus et fastum abiciens humiliavit regum filia corpus suum utpote ancilla Christi humilem se ostendens persona. Suscepit itaque de manu magistri Conradi habitum humilem durum et abiectum cuius obscuritas in colore et vilitas erat in valore. Induta est veste consimili cum ea armigera eius Guta carissima puella devotissima et pedissequa fidelissima. Intendebat dei famula elyzabeth omni assidue exercebat opera caritatis et misericordie et quos paupertas debilitas vel infirmitas plus aliis oppresserat quosque devotio plus commendabat in suo hospicio colligens ipsis in persona propria humillime ministrabat. Cernens autem magister Conradus quod humiliores miserabiles et despectas personas mense sue apponeret reprehendit eam. Cui ~~amabili~~ illa ait acta vita recolligens dixit nichilominus se contraria contrariis sic curare asserens etiam de talibus se gratiam percipere.

De amocione familie dilecte

Intelligens igitur vir prudens discipulam Christi ad summe perfectionis culmen velle conscendere omne quod absque proposito retardare eam putavit amovere et quod promovere credidit studuit adhibere. Ideoque omnem familiam pristinam in qua delectari vel solaciari consueverat paulatim et sigillatim ab ipsa repulit quos singulos cum dolore gemitu quoque dimisit. Tandem venerabilem dominam Ysentrudim ei predilectam ab ea expulit a qua se cum multo cordis gravamine et infinitis lacrimis separavit. Et postremo Guttam quam ea ab infantia secum habuerat quam specialissime dilexit ab ea expulit quam etiam cum multis fletibus ac suspiriis dereliquit. Deinde et sacerdos sancti dei famula bona humane societatis solacio destituitur ut eius obediencie eius innotesceret constancia et adherendi deo soli prebetur copia. De paupertate magna quam sustinuit

Remansit autem paupercula Elyzabeth sola deo soli dedicata in humilitate et paupertate multa degens alimento et tegumento vilissimo sustentata. Illa cibos cum ancillis preparabat insipidos et insulsos ut potuit cum adparacione nec ars nec materia suppetebat leguminibus vel quibus oleribus sepe in simplici aqua decoctis contenta erat propter nimiam egestatem, et cum idem miserabilibus cibus eius neglectu adustiorum saperet pro hoc ancillarum correpcionem cum gaudio sufferebat. Si quando aliquid delectabile habere poterat hoc ori suo subtrahens pauperibus in eius hospicio manentibus ministrabat. De tenuitate victus et vestium vilitate.

Victum etiam manuum opere, velut consuetudinaria querere consuevit. Linum quidem filare nesciebat. Lanam vero de Aldenburg cenobio sanctimonialium sibi transmissam filabat. Accipiebat quam minus habere debuit in se ut poterat sustentavit. Hec de victu dicta sunt. De vestimento quid dicemus. Vestis eius vilis et aspera fuit, pallium eius coloris grisei quod breve fuit alterius coloris panno prolongatum fuit. Manicas eciam tunice ruptas alterius coloris panno huiusmodi emendatas panniculos quoque viles et abiectos cuiuscumque coloris panno huiusmodi et videns quosdam collectos assuens propriis manibus ut poterat lactuaz itendy laris coṽne restaurabat. Veteres quoque scissuras attriti amictus sui vestiens acum in puncta pannis vilibus obstruebat. Q. 7 revocata ad patrem redire renuit

Accidit eo tempore ut rex potens Ungarie pater huius paupercule Elyzabeth sollempne mitteret nuncium comitem virum Paviam nomine cum multo comitatu ut revocaret ad terram suam Elyzabeth filiam ipsius. Audierat rex gloriosus et dives quod filia sua quasi mendica vivens omni solacio esset destituta. At prefatus comes in Marburg oppidum cum suis veniens invenit dominam suam regis filiam sedentem ad colum et lanam filare. Et pre admiratione signo crucis se assignans exclamavit dicens. Nunquam hactenus visum est filiam regis lanam filare. Attep

tamē ac nobilis ille animꝰ
eiꝰ flecti ut ad parentē
et ad regnū vnde exierat
originē remearet Verū
illa paupertate xpi re-
galibꝰ priꝰ diuicijs et
thezauris exiliū pro dulci
natali presentis soli indu-
ci nō potuit ut cū diui-
cijs priꝰ ad terrā natiuitatis
rediret Cū illi in regi-
one sua reuersi sunt Ista
vero questuaria ad colū
suū residens apprehendit
iusti victū sibi manibꝰ
queritando Tantoqʒ studio
huic instabat operi quod cor-
poris debilis et infirma
lecto quod iacens lanā fila-
bat Cuiqʒ ancilla colū
de manibꝰ eiꝰ ut sibi p-
ceret rapiebat ne bi-
no esset odiosa Ad futurā
filatorū lanā trahendo
et dissipando manibꝰ p-
parabat Sicqʒ cū hijs
quibꝰ filabat egit fide-
liter vt aliquā a magistro Co-
rado ut veniret ysenach
amazburg vocata sti-
monialibꝰ de aldeburg
cū aliquanta lana priꝰ
quod acceptū ab eis nō-
dū meruerat remitteret
ne quid ultra debitū reti-
neret.

De humili ac dulci conuersatione cū ancillis

Porro quā dulciter et
humiliter cū domes-
ticis suis ancillis et
familia conuersata sit quis
enarrabit A pueritia
enim vsqʒ ad finē vite
sue cū simplicibꝰ et
humilibꝰ et pauperibꝰ co-
nuersatio et confabulatio eiꝰ
fuit Tandemqʒ postꝰ mu-
tatū habitū ab ancillis
suis que etiā omnino pau-
peres et degeneres erant
dominā se noluit appel-
lari sed simpliciter suo nomine
tantū sicut coequales vel infe-
riores conueniant voci-
tare Cū quibꝰ et cibos
coquere solebat sic consu-
mere faciens eas in mensa
ad latꝰ suū sedere et sua
scutella pariter manducare
Earū vna Irmen-
gardis nomine tantā hu-
militatē exhibicōz stu-
pens die quadā dixit
ei Tu domina tuū in nobis
meritū cumulas nostrū quod
periculū perpendere dissimu-
las que intumescere pos-
sumꝰ quod vna tecū come-
dimꝰ et in tuo latere resi-
demꝰ Ad hec ancilla
ancillarū xpi ecce inquit
oportet te in sinū meū se-
dere et fecit ipam Ir-
megardim in suo sinu
resedere Sicqʒ cū eis af-
fabilis et benigna vi-
sitabat tractabilis et
mansueta sermonibꝰ af-
fluens dulcibꝰ et iocun-
dis et nichilominꝰ vtilitate
fecundis neqʒ quam .n. susti-
nere poterat quod quisquā
ea presente verba vanitatis
vel indignacionis vel ire
proferret Verū si quē co-
rā ipa hoctenol vm
insonuit mox illud
zelosa auctoritate castigauit.

d. Ubi nunc dominus desertum loquentibus consuevit dominus sua presencia exhibere.

De indefessis exerciciis operum pietatis

Ibat quoque cum ancillis ad domos pauperum panes secum deferens panes carnes farinam aliaque victui necessaria que manu propria pauperibus largiens diligenter vestes et lectos eorum respiciens visitabat. Occulte anulos aureos et pepla serica aliaque ornamenta secularia vendendo distrahens egentibus ministrabat. et quociens pauperes desiderabat hoc illis studiosissime providebat. Nepe egro desideranti pisces cupiens satisfacere paratores suum invocans dominum ihesum christum ad fontem piscibus prorsus sterilem et aquam hausit et festinavit. Mox quoque ad hospicium reversa pisce sufficientem in vase reperit et infirmum refecit. Multa etiam miracula in vita sua per eam deus omnipotens dignatus est. Unde quia ipsa humilitatis cultui studuit exaltare. Mater quoque eius iamdudum miserabiliter ab ungaris interempta in sompnis ei apparens flexis genibus dixit. Dilecta filia ora pro doloribus meis quos adhuc pacior quia negligenter vixi potes enim. Evigilans elyzabeth surgit cum fletu oravit devote et iterum obdormivit. Adest mater denuo et gracias agens se asseruit liberatam dicens oraciones eius cunctis ea invocantibus profuisse. Interea pietatis opera ministra christi elyzabeth puerum paraliticum utraque parte orbatum continuo quoque fluxu sanguinis laborantem quem ter vicibus vel pluries de hac egritudine requisita brachiis sanctis noctibus deferens suis manibus sordes abluebat. Quandam mortuo virgine leprosam assumpsit. Cui in domo sua abscondite omne caritatis impendit officium ut non solum ad cibandum ei quoque sternendum et lavandum. Verum etiam ad discalciandum eam se mulier sancta regis filia humiliter exhibet. Quendam peregrinum amotum puerum pauperculum scabiosum nec pilos in capite habentem curandum assumens eius in lavando et medicando nescio a quo didicit curam gessit. Postea elyzabeth ancillarum christi humillima suis serviens ancillis ollas scutellas lavabat patellas ceteraque vasa coquinaria mundabat suis manibus et tractabat. Et ut horas iectu operis et simile liberius exercere potuisset ancillas de domo eo tempore mittebat. Quae regressae ipsam id agere vel egisse saepius invenerunt.

Alloqucio

Loquar nunc ad te confidenter. Dic nobilis et sancta femina et o elyzabeth. Quid operaris regis filia? Cur ignominiosa et humilia? Quae nitebaris in croceis, cur amplexaris stercora? Quae nunc spernis palatia et amena thuringia, responde obsecro. Noli mirari quod facio opera. Non ego operor illa sed in me manens dei gratia. Quae ago non sunt vilia sed dei mirabilia. Haec est sunt tormenta sed morum medicamenta. Cave ne dicas stercora quibus sustentantur pectora. Contempsi mundi palatia quaesitura aeterna caelestia. Elegi vitam quam reputavi despectissimam, et si foret despectior hanc praeeligerem, ut scirem quia per viam itur ad gloriam amplissimam.

Explicit liber sextus Incipit liber septimus

Post mortem serenissimi et illustrissimi principis felicis recordationis ludewici thuringie lantgravii relicta eius venerabilis elyzabeth aliquandiu ut predictum est pauperem gessit vitam et conversationem cum hylaritate multa et paciencia pertulit egestatem grandem. Magistro conrado mediante quem dominus papa Gregorius eidem dederat defensorem, a domino henrico fratre mariti sui quandam accepit dei famula pecuniae pensionem. Erat quippe idem henricus vir benignus et magistro Conrado satis subditus et devotus. Accepta vero fidelis dispensatrix et prudens non fodit in terra nec in sudario abscondit pecuniam domini sui, sed ad mensam dedit eam et tradidit ad usuram. Namque ut verissima discipula christi evangelicis edocta consiliis obedivit et omnia quae habuit vendidit pretereaque suae dotis immobilibus rebus petens et acceptans nobiles mobile pro morte se cognoscens de mobilibus sibi satagens aeterna et immobilia promovere. Iuxta evangelium vero domum dativa pauperibus iussit edicto de circumferentia oppidi marburg ad xii miliaria multitudinem pauperum convocari. Et ut in dispensando sit nulli quod precludat haec largitatis gratia certis locis et dies cunctis venire volentibus designat.

De larga elemosina una die distributa

Convenit igitur loco et die praefixo pauperum debilium cecorum et aliorum egencium infinita vtriusque sexus vndique multitudo Aderat viri et famuli robusti qui tumultum compescerent et turbam per loca disponerent ordinate Et ut vulgi ignobilis audacia et indigencium importunitatis auiditas stolida lex statuta est polita quod pena que si quis de loco surgeret vel aliquis preter dictum fratrem elemosinam iterato accipere presumeret capillorum detruncatorum confusibiliter sustineret Erat insuper persone fideles et ydonee in dispensacione huius ministerii constitute Preterea aderat multitudo non minima que videre venerat quod fiebat Horum omnium medio stabat regina gloriosa et mellita vultu placido corde iocundo ministrans in hylaritate tribuens in simplicitate Ibat circuita inter miseros consolatrix miserorum gaudebat in exercitu pauperum filia principis gratulabatur in advenis et pupillis hospitalitatem liberalis tribuens et distribuens prout destinaverat in corde suo non ex tristicia aut ex necessitate sciens quod hylarem datorem diligit deus Distributis itaque inter tot milia pauperum tot thezauris marcis videlicet quingentis una die redierunt ad loca sua domini in familia sua elyzabeth collaudantes Remanserunt autem nocte illa infirmiores et debiliores quiescentes in angulis et in sepibus hospitalis Quos videns pauperum miseratrix collegit precipiens ignem in longum parari coram eis panesque distribui quorundam quoque pedes lavari et ungi singulisque sex colonienses numos dari maioribus et pusillis Tunc repletum est gaudio cor eorum et lingua exultacione ceperunt quod cantare Quod audiens huius auctrix leticie gaudebat cum gaudentibus Dic obsecro quis umquam imperatorum regum vel principum aut ecclesiasticorum tam copiosam una die locoque in tot milia pauperum effudit elemosinam Vnde non est in hac prerogativa compar inventus similis illi Ideoque non immerito elemosinas illius enarrat omnis ecclesia sanctorum.

De conversione puelle que post precisionem capillorum

Eo ~~tempore~~ quo die quota larga quingentarum marcarum fuit elemosina distributa Contigit ut puella quedam capillis ornatissima tamquam statute legis prevaricatrix domine elyzabeth iudicio offerretur Que ne visa capillorum eius pulchritudine iussit eos continuo circumcidi Quo facto cepit adolescentula alta uoce emulare. Aderat quedam diuites ea in nocte ter punita venerat tunc elemosinam acceptura, licet sororem suam infirmam visitatura. quibus domina elyzabeth bn mg' p ea scīz hiis capillis choreas de cetero non frequentabit. que vocata ad eius presenciam, quesiuit si quem melioris vite propositum habuisset. Puella respondit: Dudum inquit domino in habitu religionis famulatum exhibuisse, si me non tantum cesariei mee claritas pulchritudo delectasset. Tunc quos ornabat ea cesaries vere cum absolone capillorum pulcherrimorum suspendio interiisset, nisi eam domina per famulam suam elyzabeth totondisset. Quo audito dixit elyzabeth castitatis amatrix plus igitur de tuorum gaudeo capillorum precisione quam de filii mei galusura fore in romanum imperium prouectione. O vbi nunc sermo regalis de fonte prodiens sincerissime caritatis. Assumpsit eciam piissima domina mutato seculari habitu in hospitali perpetuo famulatura.

De nimia elemosinarum largicione per magistrum Conradum restricta

Hys ita gestis residuum pecunie quam pro dote sua dei famula acceptauerat in opus celestis caritatis et mire studuit erogare. Dilatatum erat cor eius et manus aperta operi et palme extente ad pauperem. Unde consueuit non pro re et pauca sed liberaliter et multa miseris et egentibus elargiri. Quod magister Conradus conspiciens ipsam non sufficere formidans nimia liberalitatis effusione et prodigalitate interdixit, eo quod nil prius retineret quin pauperibus largissime erogaret. Adiecerat autem ei quasdam feminas austeras per quas multas oppressiones et cohercionibus sustinuit in paciencia ipse optime. Que etsi rigide se habentes ad ipsam et obseruantes facta eius ad magistrum eam frequenter detulerunt de obediencia non seruata, eo quod egentibus aliquid daret vel dari ab aliis flagitaret. Ac tanta non sic ab illis multa sepius verbera a magistro pertulit ita ut alapas in facie eius daret, quas tamen toto desiderio optauerat in memoria alaparum domini sustinere. In rebus arduis et difficilibus obedienciam voluntariam et promptissimam custodiuit. Ita ad loca quantumcunque distancia a magistro Conrado vocata sine mora cum veniebat amatissimis suis et intimis domine ysentrudi et sororum. Sed et ad ea quoque venientibus nec pro victualibus saltem quippiam dare nec audebat sine licentia salutare. In misericordiis autem pauperum obedientiam pristinam exhibebat. Prohibita namque ne plus quam unum nummum uni daret pauperi, sigillatim tribuit quod simul largiri non licuit. Nummorum igitur largicias interdicitur, panum loco conceditur. Verum sicut in nummis sic obedivit in panibus erogandis. Jubet tandem ne panes integros tribuat sed panis particulas tantum tradat. In quibus hiis exercebatur obedientia et probabatur misericordia. Cum prohibebatur elemosinas dare, leprosos et alios infirmos sordidos balneis lavare, egrotantium ipsa et languentium erat in visitationibus affectu et dolore compassionis intrinsecus cruciata.

De fervore et zelo erga animas infirmorum

At vir iustus videns quod fervore spiritus semetipsam non curaret, cuncta quoque terrena tamquam stercora reputaret, et timens teneritudinem nobilitatis eius posse morborum contagio inficiri vel corrumpi, a tactu et familiaritate arcebat, a tactu etiam et ab osculatione ulcerum prohibebat. Nempe circa horridos et fedos et omnibus abhominatos miseros inaudita asseritur et stupenda ferebatur spiritus vehementia et incredibili et miranda commanendi, contrectandi, procurandi quam studiosissima diligentia, prodigalitate et eius immoderata elemosinarum largitate, qui necessitatibus nichil retinere curavit, prohibuit. Singulis dei non pati se dignum indicabat quod talibus persona ori proprio detrahens deficeret aliis largiendo. Attamen hoc inspiracio divina mente eius docuerat quod sic propter Christum suum expandum deberet. Instabat tamen ministris in hospitali et corpora balneatis sternebat, in lectos deponebat et tegebat, dicens ad ancillas: Quam bene nobis est quod dominum nostrum sic balneis lavamus et tegimus. Cui una ex eis: Nobis mihi domina bene est cum istis, nescio si aliis ita bene. O res miranda et digne memorie commendanda. Ut illa scriptura loquitur, sororum quoque quanta tanta sedulitate tantaque familiaritate sordidissimorum infirmorum immundicias obsequiosis manibus contrectasse tamque indefesso corde omnibus omnibus operibus usque ad mortem insudasse. Merito proinde liquidius imparem specialis gratie prerogativa veluti. Tunc imperatores super omnia opera sic Itaque non solum corporalibus comodis sed et spiritualibus exhortacionibus studiose curavit cunctis prodesse fidelibus amonebat pie homines ne parvulos negligerent baptizare Infirmos ut sacramenta ecclesie requirerent et perciperent verbis et factis efficacissime inducebat Illa quandam paupercIam ut confiteretur amonens non proficit Iacebat enim misera sompnolenta et pigra Cum benigna dictis celatrix virgis verberavit et a sompno negligencie verberibus excitata ad confessorem induxit hiis et aliis pietatis experimentis iugiter intenta maiestati divine grata extitit et placuit mundi amatoribus displicuit apud quosdam eciam pios reprehensibilis apparuit nunc autem inter sanctos tamquam sol resplendet

De pietate quam pregnanti paupercule exhibuit

Quedam paupercula vicine partui nutrix pauperum elyzabeth hospicium et in ea iussit ob commodum puerperii Infantem baptizaret nomen suum elyzabeth imponi voluit Qualibet die matrem visitans benedicebat pasceret illa pie et dulciter integre firme mense Tandem cum a benefactrice sua accepisset pallium et calcios quos de suis pedibus exuit et parum lardi farine et xij nummos colonienses et puerorum matris que de pellicio famule sue tolli iusserat involutum sero valefaciens domine benefactrice recessit mane cum marito puerpero delicto ante matutinas uxor dixit misericordiis elyzabeth ancille sue Defer quas heri fecit preces paupercule illi quibus vtens confortetur Itaque veniens invenit puerum sine matre Cumque audiens piissima preces mox cito Affer puerum ne negligatur Itaque allatum commisit uxori cuiusdam militis Conradi ac cito in dicte civitatis precepit ut per diversas vias matrem pueri quererent Itaque non inventa dixit ad domina elyzabeth ancilla Ora ad deum ut ostendat matrem pueri Timebat enim magistri Conradi iracundiam vehementer et dixit domina Nostris petere non est voluntas dei fiat Et ecce post modicum vir egressus prostratus veniam petiit Mulier quoque adducta de ingratitudine et offensa graciam implorantes vtique manifeste professi sunt quod progredi non valentes tamquam coacti redierant ablatum autem a muliere mitta quod datum fuerat pallium quod collatum est devote virgini que mox in castitate se vovit domino servitura. Calceos vero dati fuit cuidam vidue. Conpassa tunc misericors Elyzabeth mulieri calceos alios dari iussit. Que recepto puero discessit. Vide nunc evidenter quomodo triumphat gratia de natura et super eam potenter excellit. Nonne consideras quod hec repleta gratia alienos parvulos ideo complecti et suorum natos viscerum a se abdicans oblivisci. Sepe parvulum uteri sui infantulum et sex mensium etatis habentem ne nimio eum amplecteretur affectu a se omnino elongari fecit occasione eius timens a spiritualium exercicio impediri.

De admiranda virtute orationis eius

Postquam de hiis que in plurimorum et miserorum necessitatibus sublevandis tanquam sollicita et laboriosa Martha misericorditer et benigna prefuit Elyzabeth, nunc ad considerationem spiritualium operum et donorum carismatum quibus unxit eam deus sua gratia et stilum pertranseamus quod eius meritis prestet spiritus sanctus. Quia vero placate contemplationis precedit labor iuste actionis materia de qua loqui intendimus speculationis humillimus studebat operibus et purissimis insudavit laboribus quibus dum vacabat frequentissimis et purissimis orationibus intendebat. Tanta vero orationis eius virtus extitit ut non solum spiritualiter verum etiam corporaliter sentiretur. Venit ad eam aliquando matrona nobilis Gertrudis de Leymbach visitandi gratia et cum ea adolescens quidam Bertoldus nomine seculariter indutus quem sancta contemplans Elyzabeth ad se vocatum dixit illi. Videris nimis indiscrete te habere et quare non servis creatori tuo. Respondit iuvenis. Domina mea supplico vobis ut oretis pro me ut dominus det michi gratiam suam serviendi ei. At illa. Velles ne ait quod ego orarem pro te. Et ille. Velle utique. Et ipsa. Oportet nos ut te ad gratiam dei habilites sic orando et ego pro te libenter orabo. Moxque provoluta genibus in loco competenti monasterii in werde ubi tunc erat cepit orare pro iuvene. Ipse quoque iuvenis a longe orationi instabat et cum utique aliquamdiu orasset cepit iuvenis alta voce clamare dicens. Domina cessate ab oratione. At illa fervencius instabat. Quemadmodum iuvenis aliquantum vociferari cepit dicens. O domina cessate ab oratione quia iam deficio. Nimio namque calore accensus iuvenis sudabat toto corpore et fumabat et brachiam totum quasi corpus hinc atque illuc tamquam iactabat. Cum domina ipsius servientes et due beate elyzabeth ancille attente tenuerunt eam. Et invenerunt eam in tantum incaluisse vestesque eius nimio sudore madidas. Sepius autem iteratis clamoribus tandem dixit: In nomine domini oro ut ab oratione cessetis quia iam igne consumor. Et que tenebat eam vix calore manibus poterat tollerare. Mox autem ut cessavit oratio refrigerata est. Accidit itaque hoc mirum anno ante mortem dei famule et iuvenis ille ad ordinem suum mox se transtulit sic attractus. Collegit hoc frequentius et aliis pro quibus ipsa dominum exorabat. Dixit ergo quod caritatis ardore ferveat que calore suo fluxum secularis concupiscentie siccat et ad amorem eternitatis inflamat.

De veneratione devotissima misteriorum et reliquiarum

Divinis misteriis et ministeriis cum omni reverentia adherebat tota corpore et mente. Sanctorum quoque gesta et festa religiose colens pietate venerabatur et sacras eorum reliquias condigno et dulci amplectens amore consuevit christiano more candelis ardentibus et thure accenso et devote et venerabiliter honorare nummos quos ad altare pro dei et sanctorum eius reverentia more catholico deferebat suarum laborum manuum acquirebat domini mente gerens. Cum ad quosdam religiosos paupertate professos venisset videns in ecclesia eorum sculpturas sumptuose deauratas turbata [illegible] assistentibus sibi dixit: Expensas has fructuosius in victui adhibuissetis et amictui cum hac necessitate ymaginum oportet nos in corde sculptas potissime retinere. Cum autem quidam coram ea de quadam pulchra ymagine utpote ei competente faceret mencionem respondit: Ego vero tale opus non habeo necessitate, enim eius in pectore meo porto.

De gratia contemplacionis in qua deum prestitit

Frequentius cum a pietatis opere vacabat orationi vel contemplationi ponens dei famula cum solitaria erat oculis manibus cordeque ad deum suspensis devotissime intendebat lacrimas fundens largissime numquam ut a flentibus assolet faciem deformabat fluebat tamquam de fonte vultu eius serenissimo et iocundissimo existente. Erat namque gaudens et iocundissima etiam in tribulatione adeo quod numquam visa sit moles-

tiam

tiam pati fulgebat in ea gustacio amabilis acno humilis humilitas contemptibilis affectio sancta cogitacio sincera · mundum corconscientia bona intellectus purus et simplex · fides non ficta spes invicta caritas perfecta vita immaculata contemplacio continuata Non distrahas nec mireris in hiis que audis luce non clarius cuncta patent Rapiebatur non in excessu et extasi mentis sed non erat in eius raptu rara hora et brevis · mora vero multa frequencia et persistencia diuturna siquidem per horas aliquot perduravit In illo itaque divino lumine consolata et informata intellexit et didicit unde tanta emanavit perfectio In non humane infirmitati influit quo in hac mortali vita prudenter fortiter temperate iuste que vivatur Ibique angelicas visitaciones visiones et allocuciones multasque revelaciones tam diebus quam noctibus habere meruit et tam omni studio exaltavit Ipsum quoque dominum ihesum faciem ad faciem multitudine sanctorum comitatum vidit se benignissime alloquendo consolante et appendo confortante Quamobrem cum a secreto contemplacionis veniret cernebatur facies eius splendore mirabili refulgere et quasi solis radiis ex eius oculis predebat Splendida quippe fiebat facies eius dum respiceret in eam dominus videtesque qui dignum erat claritate ipsius mirabatur valde Quamquam sic dictum est per horas aliquot rapiebatur in spiritum postmodum diutissime permansit quod nullo cibo corporali vel modicissimo pascebatur Reficiebatur namque intus invisibili mentis cibo Multa quidem et alia de hac electa sua dominus poterat et debuerat sed in omnibus fastidium mihi pluralitas est cavenda Nempe natalium eius generositate · conversacionis humilitate vite sanctitate mundi contemptu · paciencia adversitatum · largitate elemosinarum mirabiliumque operum et virtutum effectu vix aliquis sufficeret enarrare Hec autem breviter paucis verbis perstricta sunt ad utilitatem ecclesie ut laudetur in ea ihesus christus sponsus eius qui est benedictus in secula.

Explicit liber septimus Incipit octavus quomodo mortem suam predixit :·

Cum beata elyzabeth de erumpnis et laboribus huius mundi ad eternitatis gloriam transitura esset apparens ei in visu dominus vocavit eam dulciter loquens ei Veni dilecta mea in preparata tibi tabernacula ab eterno Jam udtur egrotavit vir dei magister Conradus de oppido marburg sacerdos quidam infirmitatis molestia torquebatur. Et intravit ad eum visitandi infirmorum consolatrix dei famula beata Elyzabeth. Cumque esset ut cum eo confabularetur, inter alia interrogavit eam sacerdos infirmus dicens: Tu mea domina et filia post mortem meam statum tuum pro omnibus ordinare. Cui dei famula de morte sacerdotis nil respondens, suum proprium obitum indubitanter predixit, quem spiritu sancto perhibuerit revelante. Et certe die tercia post hec verba egritudinem dei famula incidit, in qua ex hac luce subtracta mortem perdidit et vitam eternam adiit.

De egritudine extrema beate Elizabeth

Cumque per dies xii et amplius in egritudine dei famula laboraret, assidentibus eius lecto decumbentis, die quadam una ex ancillis eius ei consorta audivit quasi inter guttur eius vocem dulcissimam. Post pusillum quidem convertens se ad ancillam, iacuerat enim ad parietem versa, dixit: Ubi es dilecta? Respondit ancilla: Assum. Et adiecit: O domina, quam dulciter cantasti. Requisivit ergo ab ancilla si quid audivisset. Et dixit certa. At illa: Dico tibi quia inter me et parietem avicula quedam michi iocundissime cantavit. Cuius dulcedine excitata oportebat et me cantare. Tercia vero die eius obitum precedente iussit a se omnes seculares excludi personas, ut etiam nobiles qui ad eam frequenter visitandi gratia venerant ad se noluit intromitti. Requisita vero cur advenientes excluderet, circumsedentibus stratum suum dixit: Volo de extremo districti iudicii examine et de meo omnipotente iudice meditari. Post hoc dominica ante octavam Martini proxima post cantatas matutinas confessor eius prefatus audivit sacerdos verbum mundi cordis et pura conscientia nil recoluit quod non per veram compunctionem sepius fuit expurgatum. O felicem confessionem que non ad extremam vite horam deferre sua voluit prudencia.

De signis extreme devocionis

Completa confessione consuluit sacerdos quid de suis rebus et supellectili decernere vellet. Respondit: Omnia que iamdudum videbar possidere erant pauperum. Rogavit ipsum igitur ut omnia illis distribueret preter vilem tunicam in qua voluit sepeliri. Testamentum non statuit, heredem preter Christum habere.

noluit, sed non de propria funeris et exequiarum solempnitate cogitavit. Testabatur patris hereditatem inmarcescibilem, immortalitatis stolam, societatem angelicam et celestem quemvis habitatorem. His et filiis cum ingressu pertractatis, circa horam parum allata sunt ei veneranda corporis et sanguinis domini nostri Ihesu Christi, que plena fide et tota devotione desiderabat, sacramenta. Cuius sinceritatis affectione, quanta mentis puritate, quanto cordis desiderio et spirituali gaudio hoc sacramentum et Christum tunc accepit epulum, nullum estimare posse arbitror preter ipsum, qui in hoc ipso convivatore et viaticum ducemque quo peragebat itineris assumere digna fuit. Attamen que ex his etiam apparuerunt visibiliter hominibus pietatis indicia interioris gratie extiterunt certissima argumenta. Ex tunc quippe per totam diem usque in horam vespertinam devotissima permansit, utpote mense celestis particeps effecta et sanguine vine qui sponsus est inebriatissimo debriata. Erat illo die in eius ore frequens verbum necessitatis, et aspiciens omnes sumus sapientie loquebatur de operibus que in predicatione audierat, eructuans de corde suo bona verba, et lex clementie audiebatur et lingua eius loquebatur ex habundantia cordis sui, in quo beatas illas sorores

Mariam dico et Martham, in suscitatione fratris sui Lazari dominus Ihesus consolari dignatus est. Et tractans quemadmodum illis lacrimantibus collacrimatus flevit super mortuum, mediam habundantie suavitatis domini eructavit affectu et affatu. Quedam religiose persone que affuerant, audientes hec verba procedere in eius labiis, diffusa devotione accensi in lacrimis resoluti fleverunt. Quibus sancta dei ad mortem iam tendens Christi ad mortem euntis verba ore eius dulcia meditavit dicens: Filie Jerusalem, nolite flere super me, sed flete super vos. Hoc dicto subtiliter aperiantes. Tunc voces suavissime sine omni motu labiorum in eius gutture audiebantur. Cumque circumsedentes ab ea quererent quid hoc esset, responderet eis: Numquid audistis aliquos mecum decantantes? Hoc nulli fidelium dubitare credendum quin supercelestium agminum cum choro tu persolvanum suave ac mellifluum qui sonuit tam dulciter audierit armoniam cantans cum ipsis gloriam domini etc.

Deinde a crepusculo iacuit quasi exultans et iubilans eximieque devotionis signa preferens et ostendens usque ad gallicantum. Imminente autem gallicinio, tamquam iam secura in domino, assidentibus sibi dixit: Quid facimus si se nos.

tinnicus huam quemis dyabolus ondet. Cumque uno dicto post paululum alta et libera voce quasi demones repellens exclamavit dicens: Fuge, fuge.

De extrema expiracione:·

Audita autem post galli cantum elyzabeth dixit: Ecce instat hora in qua virgo peperit, et intulit ad presentes dicens: Nunc loquamur de deo et puero ihesu, quia instat media nox qua natus est ihesus et in presepio reclinatus, qui mundum novaque stella sua omnipotencia creavit quam numquam aliquis prius vidit. Huiusmodi loquens iocundissima fuit tamquam non infirmaret. Ait namque: Licet debilis sim, nullius tamen infirmitatis molestiam sencio vel dolorem. Hec dicens omnes sibi assidentes deo devotissime commendavit. Itaque per totam illam diem et noctem ut domine sanctissimis mentis affectionibus in deum elevata divinisque eloquiis et colloquiis semper inflammata tandem iubilando requievit et quasi suaviter obdormiens inclinato capite expiravit. Sicque a dolore mortis extranea occurrentibus et gratulantibus angelis et sanctorum choris ad regna evolavit syderea. Tuncque aderant eius familie aliique devotissime fere corpus sacrum cum reverencia componentes tunica sicut desideraverat induerunt. Quod a religiosis et clericis ac populo in capella cum canticis et orationibus et cum multis lacrimis deportatum est.

De exequiis tunc sacri corporis eius exhibitis

Compta autem eius morte monachi cistercienses aliique religiosi et clerici divites insuper et pauperes ad tam sanctas exequias ex omni parte cum devocione ac reverencia convenerunt. Plurimi vero fidei virtute sublimes alii pilos capitis alii digitorum ungues quidam auriculas et mamillarum summitates alii pannorum particulas prescidebat et pro sanctuario reservabat. Magnusque erat dolor et fletus pauperum devotus luctus omnium maxima precipue lamenta infirmorum tamquam matrem omnium extitissent. Consistente autem devocione populi usque in diem quartum sacro corpore super terra in medio multitudinis et psallencium est relictum. Erat namque non horror sed honor, non abhominabile sed amabile cernere mortuum corpus istud quod nullum omnino preter pallore solum mortis indicium preferebat. Inerat tamen quedam tamquam viventi teneritudo et in parte hinc et inde ad libitum contrectatum leniter flectebatur. Et quoniam hoc sanctum corpusculum non fuit, non est, nec erit fedum viciorum stabulum, sed fuit et est et erit divinorum apotheca ca-

rismatū v̄tutūqꝫ ac gⁿ-
ciaꝝ alabastꝝ id ē co-
ꝛpa nō detestāda.
P̄uitas fetoris q̄ ꝑutes
inficit. Verꝫ mirifica
suauissimi odoris ibū-
ditas ꝓdijt q̄ mētes re-
ficeret sensu delectaret.
ezmis tā aromatici coꝛ-
pis ꝑnciāꝫ nō affectaret
czuit huius mūdissime
carnis aspcū nō delectarꝫ

De venerabili et lacrimosa eius sepultura

Qvarta tādē die pᵒ
celebrata deuotis-
sime ac sollēpnissime
missaꝝ officia pluri-
sim̄ illud balsamū suo
vasculo receptū sculpture
tradiderūt gēma p̄cio-
sissimā sub despectabili
lapide reponētes. In-
terim fiebat multaꝝ
effusio vberrima lacri-
maꝝ sīl ē ploratu et
vlulatu. Infundebatur pc̄-
catoribus cōpunctio acce-
debatur pijs deuocio fer-
uebat oro edit qꝫ oī-
bus i qui voꝝ laudibus ꝛ
graꝝ actio. Acta sūt hec
apud oppidū hassie
marburg i capella xe-
nodochij pauꝑm qd̄
ipa nobilis regis filia
xp̄i qꝫ famula deuotissima
scā elyzabeth sūptibus sim-
plicibus cōstruxerat. In-
terfuerūt abbates mul-
ti viriqꝫ religiosi plu-
rimi ac multitudo ppli
quos ibidē dei ꝓuiden-
cia et voluntas dispo-

suerat cōgregatos cum
omni pietate xp̄iana
ac celebri reuerēcia tā
gloriosi funeris exequias
cōsumantes. Anno i carna-
cionis dn̄ice mᵒ ccᵒ xxxjᵒ
mēse nouēbri q̄nto die
migracionis eius ex hac
erūpnosa vita ad regē
opulentū. Ad quā ipius
suffragijs nos ꝑducat
dei filius dn̄s ihūs xp̄c
qui ē bndc̄s i secla. Amē.

De monacho cisterciensi

Die pᵒ hāc sepulturā
ꝓxima accessit qdā
ordinis cistercien monachus
ad tumulū i corrupte bte
elyzabeth plena fide dn̄m
ihm̄ xp̄m qui a plaga
cordis ac morbo mel'
quo p xl anos ꝛ āplius
turbulēnt laqueabat p̄ce
earū cōsolatrice libera-
tus ē et hᵒ iuramto cōfir-
mauit.

De quodā magno prelato

Accessit et alt' nobil
vir clari sāguis ac
sublimis placionis qui hoꝛ-
rendis vicijs intricatus
lubrico carnis miserabi-
lit' et detestabilit' labeba-
bat hic sordidissimoꝝ crīim
quibus vrgebatur horrore
cōfusus ad cōfessionis p̄si-
diū frequēt' veniebat.
Verꝫ pᵒ cōfessionis tutissi-
mū portū rursus tem-
pestate temptacionis ex-
orta i altitudinē rela-
bens turpitudinis ruina
desperabili mergebatur

is pollutus et immundus et obscenis peccatorum sordibus tamquam sus in volutabro volutatus ad tumbam amatricis mundicie sancte Elyzabeth cum multa devocione accedens lacrimarum fluminibus intima cordis fundens contricione orationi non perfunctorie sed devotissime cum fervore valido insistebat. Nec destitit donec appropinquaret de peccato eius compunctioni altissime et intrinsece clamor eius in aures eius. Sane precibus dilecte sue Elyzabeth suscepit dominus orationem tribulati pauperis. Sensit itaque sibi quandam spiritualis consolationis superfundi graciam per quam deinceps impulsibus obsisteret viciorum. Ipse postmodum venerabili viro magistro Conrado de Marburg in confessione cum magna attestatione asseruit quod extunc stimulus carnalis lubricitatis sic in ipso extinctus fuit quod postmodum non apprehendit eum ut prius temptatio vehemens sed nulla vel tam levis cui facillime resistebat.

De aliis viciorum turpitudine laborantibus

Aliis itidem spiritu superbie inflatis aut iracundie vel invidie stimulis agitatis seu proprietatis aut avaricie vinculo frenatis et quibuscumque viciorum spiritualium morbis occupatis beata Elyzabeth viciorum extirpatrix devote invocata expurgat, viciorum immundiciis mentes suas per dei gratiam effrenem impetum virtutis. Et sunt gloriosissima miracula quibus non egritudines morborum sed morbi sanantur viciorum, quibus non mortua corpora sed interim vivificatur credentium anima. Que tamen digniora et valenciora, quia spiritualia, interiorem hominis sanctificantia non inmerito locum optinent principalem. Sunt miraculorum et alia que non fidelibus sed infidelibus in signum data sunt exterioris hominis curationi concessa quibus chorruscat medicina celestis. Elyzabeth beatissima incessant. Nam ad eius tumbam ipsius suffragantibus meritis lumine cecis, surdis auditum redditur, claudis gradus, mutis loquela. Captivi compedibus et carceribus evadunt, paralitici, epileptici, frenetici curantur, demoniaci liberantur, mortui resurgunt, leprosi mundantur et catervatim advenientes populi in variis miseriis optatum consequuntur presidium. Quorum explicita narratio oportuniori tempori reservamus, hoc addentes quod ibi quisque cum debita humilitate petit accipit, quod cum fidei alacritate querit invenit

cu instancia deuocionibus pul
santi ianua gre apit
dno nro ihu xpo psta
te qui e sup oia deus
bndictus in secula seclorum
Amen. De miraculis
ad sedem aplicam missis

Cum declarada sca
mulie sue elyzabeth
merita a loco ubi corpus
eius quiescit deus omps
virtutu multiplicaret in
signia constructa est in
ipsa capella ad laude
dei a fidelibus duo al
taria q dn venerabilis
dns Sifridus maguntius
archiepus sic edidet
i reuelacoe accepat
ad preces deuoti viri
magistri Conradi pdica
toris ubi dei in die sci
laurencij dedicauit pstea
tus pdicator [illegible] solo dili
ex omni pte [illegible] cluse
rat infirmitatis [illegible] uit ut
qui alibi curacionis g̃
cia meritis dei famule
elyzabeth p[illegible]issent
scripti die ma[illegible]se ar
thiepo putaret qd cu
ipsos acti pgram dei
foret p testes [illegible]elit
pbaturu Conu[illegible]ti
no modica m[illegible]cando
Archiepc ac maguntius
euidencia co scribi fecit
suoq ac aliorum plato
ru sigillis roborai.
ad sedem aplicam transse
renda. De examinacoe
miraculoru

Igitur pr sco Grego
pa nono destinatis
sis a venerabili Si-
frido magunt archiepo
btissime elyzabeth mira
culis sca examinacone
diligenti maturo iudicio
ac prudenti fretus consilio
et sup oia sci spus or
diante prudencia et dis
ponente clemencia pmo
tiete gra decreuit
btam elyzabeth scorum
tris ascribenda katho
logo q lh vite conscripta li
bro cu ipsius exultat in
eterne btitudis regno lectis
quo coram oibus q de sctita
te vite et miraculorum gla
bte elyzabeth fuerat
recitada a tota multitu
dinis deuoto in eius ca
nonizacom vnanimit
et ardentissime gclamaut.

De solempni canonizacoe bte elizabeth

Cunc ptibus venera
bilibus viris theolo
licenciatis vix et antilib
seno priarchis et multis
reuerendis pribus archi
epis et epis alys qz qz
plurimis platis cu cle
ris religiosorum qz ac
pli inumerabili multitu ne
sca pressione festiua in
die magno festiuitat
penthecoste. vj kal Junij
canonizauit illa feli
ce et bndcam elyzabeth
dans illi nomine grade
iusta nom magnorum q
sut in celis et scis nom
eius commans et cognomi
nas ipsam int sctos in
notauit ac int scorum ca
thologo anotari pcepit
Iudicens qz constituit per-

sepulturam demandabat ut diebus sacre ministrationis eius annua devotione inter sanctorum festivitates ab universali ecclesia venerabiliter recolatur. O felicem et gloriosissimam feminam quam cum tot sanctis patribus ac sapientibus viris apostolice auctoritatis celsitudo eo honoris fastigio quo maiorem militantis ecclesie dignitas non habet insignissime et reverentissime sollempnavit. Et ecce inter sanctos sors illius est et inter filios altissimi computata. Hec in merito Christo ad tantum glorie culmina superne providencie ordine sublevata est que in hac vita posita per humilitatis gratiam omnem mundi vanitatem superbiam corde necnon et opere pro Christo respuit et abiecit. Parti est hoc canonizacionis officium Perusii in conventu fratrum ordinis predicatorum. Anno incarnacionis dominice m° cc° xxxv° vj kalendas Junii. Constitutum est autem ibidem altare in honore ipsius quod idem summus pontifex Gregorius devotione pia honorans dotavit xxx dierum indulgentia advenientibus cotidie et adorantibus misericorditer relaxando. Fratres quoque illius conventus diem festum beate elyzabeth valde sollempniter recolunt et devote officium tam nocturnum quam diurnum sub melodya officii sui patris sancti ~~benedicti~~ dominici celebriter peragentes.

De translacione sacrosancti corporis eius

Hdiecit adhuc altissimus humilium exaltator magnificare ancillam suam elyzabeth humilem et corpus eius sacrum infirmitate sepultum miraculorum prodigiis crebris celebriter frequentata apparicionibus sue dignacionis beneficiis virtutibus contemptibili ulterius loco recondi noluit sed plane de sua depulsione pauperem et egenum voluit de stercore suscitari. Post[illegible] sollempne itaque que per beatissimum papam gregorium nonum [illegible]ta est canonizacione inspiravit cordibus fidelium spiritus dei ut ossa [illegible] corporis signatis de sepulchro elevata humili ad locum transferret digniorem tante quam ma[illegible]rum sanctificati ipsi de[illegible]uto ad id dum sacrosancti corporis faciendam translacionem convenit episcoporum principum nobilium prelatorum religiosorum clericorum et utriusque sexus populorum innumerabilis multitudo. Tunc effusa terra et tumulo patefacto non secundum morem sepulchrorum fetor putredinis et abhoin marmario corruptionis pressit. Sed odor pietatis et mundicie redolent edificantes et letificantes assistentes. Accedentes vero religiosi et devoti huic ministerio deputati ossa sacrosancta detersa cum multa devocione et reverencia sustulerunt ea in ea archa plumbea collocantes que clausa episcoporum sigillis est fideliter consignata.

De desiderio populi :—

Expectabat autem et affectabat cum pio desiderio qui aderat cupientes videre amplecti et osculari ossa illa sacra sancti spiritus organi. De quibus tot manabat sanitatum karismata. Post hec sancta tanto conserto deposita tanti custodes et condita sacramenti hoc eciam tempore felix etas cum se talis thesaurus inestimabilis in quo pauper quod vivat inveniat dives habeat quod delectat. Ibi peccator veniam ibi egrotus si postulet inveniat medicinam. Dignissima gleba corpusculi tanti ponderis apud deum apud homines tante virtutis ut cecis visum surdis auditum claudis gressum vitam mortuis et omnibus prestet graciam sanitatum. Paveat heretice nequicie pravitas et iudaice cecitatis perfidia contabescat. Hec in sancta elyzabeth monstravit fides illa ostendit miracula fore certa. Taceat carnalis sapiencia huius mundi quam hec fecit stulte sapiens et sapienter stulta confundit. Cuius tumulum sepulture angeli frequenter visitant reges ipsi magnates inspiciunt et romanum relinquit imperium se ad videndum. Corpus enim in huius terra sinu fragrancie odore non cessat unguenta virtutum ubique distillat. Redolet aromata fragrans. Et elyzabeth corpore pullulante fidei revirescit amenitas ac ecclesie refloret caloris spiritus caritate redundat odoribus ortus eius. Cuius in feria tam sancte novitatis pulchritudo non trahat. Cuius non alliciat tam nova sanctitas.

De sublimibus personis que aderant oblacionibus

Aderat proinde gloriosissimus quidam tunc fredericus imperator suis principibus stipatus et militibus ad honorem eius coronam offerens auream in titulum regie dignitatis. Henricus quoque lantgravius illustris thuringorum presens persona cum fratre suo Conrado et matre domina Sophia aliis quoque ut usque sepos nobilibus. Lectulum quoque sepulchri elyzabeth miraculis floridum ambiebat reverenter oblacionibus condignis et oracionibus honorantes. Postea preclarus vir dominus Conradus magister dyocesanus archiepiscopus cum suis suffraganeis et venerabiles presules coloniensis et bremensis archipresules cum aliis multis episcopis huius sacre translacionis celeberrimum gaudium venerabiliter peregerunt. Diuersis itaque nacionibus pluribus et linguis tribubus ac tanta ibi fuit multitudo collecta qualis in alimanie partibus in uno loco vix umquam potuit vel in futurum poterit congregari. Oblacionum vero tam habundans et affluens erat copia quod non facile valuit estimari.

Consideracio operis legende

Intuere libera mente diuine maiestatis admirandum in hoc opere ordinem et amandum. Karolus enim hic qui mundi gloriam respuit et in hac vita magnatorum consorcia recusauit pontificalis officiis dignitatis et imperialis maiestatis obsequiis magnifice honoratur. Et qui in hoc tempore nouissimum locum eligens sedebat infra dormiuit in puluere nunc regum et principum manibus in sublime sustollitur et ad locum quo potiorem militans ecclesia non habet summo cum honore transfertur. Omne enim temporalis glorie fastigium transuolat similem statum esse in gloria sanctorum voluit. Vultum namque eius deprecantur omnes diuites plebis et reges mundi. offerunt et principes dona adducunt. Adorabunt magnates eumque simul omnes gentes. Nec immerito. Vendidit namque omnia que habuit et dedit pauperibus egenis scilicet et pauperculis. Omnem quoque substanciam suam pro nichilo computans hanc sibi eternitatis margaritam tam inpreciabilem comparauit.

De oleo quod de sacris ossibus emanauit

Post hec omnia magna et preclara quibus eum in terra plebs et apud proximos suos exaltauit, adiecit diuina libertas magnificare inter electos de plebe statum suum raro ac miraculo glorioso. Aperto quippe die sepulcri sarcophago in quo sanctissimi corporis ossa reposita sigillis pontificum fuerant consignata inuenerunt ipsum sarcophagum celestis roris unctione copiose perfusum. Illa prodiit emanacio omnipotentis dei sincera dominus Ihesus Christus salutaris olei liquorem produceret de sacrosanctis ossibus incessanter emanare. Credit quod sacri illius liquoris non modica distillacio sed habundans eructuans memoria habundantissime suauitatis prestitit. Itaque de ipso odor mirificus tanquam de sacro unguento precioso alabastro. Hec nempe ossa ex-

exerciciorum spiritualium attricionibus multipliciter dissipata et morte confracta unccionis sancti spiritus exhibeant organa et facta sint velut odoriferum alabastrum. Hoc itaque salutiferum profluvium et odoriferum stillicidium per quemmodum fidelibus inspicientibus liquide patuit declarata fide probatum. Ho illis etenim sacris ossibus gutte liquoris sancti saporis super gramine ut herba descendentes stat et distillat. Illis quoque descendentibus abstersis alie paulatim renascuntur subtilissime tamquam sudor de poris corporis evaporans.

O vere condignum et congruum et veri corporum miraculum preciosa nempe et pullulans olim Elyzabeth generosa virtutum odore florida unccionis pacisque germine fecunda luminis intellectus et medicaminis refectionibusque ubertate prodita in domo dei quasi est etiam suavissimos fructus protulit et salubres. Uncta quippe spiritu sancto et virtute in mansuetudine perficiens opera sua unitatem spiritus in vinculo pacis sollicita custodivit ut per exemplacionem quoque vite testimoniam egrorum meritis et peccatorum curacionum languidis corporibus exhibuit medicinam multa pauperum milia de suis panibus saciavit. Tota quoque etiam signis et prodigiis plus fuit. Caritas ipsius huius dulcissimi liquoris olei odoriferi decorata miraculorum cuiusque titatibus tam luculenta preciosis excellentius irradiat. Leviter suaviter habundat saciat fragrat redolens opulenter. Multa quidem et alia innumera comperta et probata sunt miracula de quibus nullam specialem mencionem facimus meritorum.

Epilogus brevis miraculorum

Porro sic electa dei famula Elyzabeth beatissima miraculis virtutum insignibus in vita claruerat. Sic et a die transitus sui beati usque in presens per diversas mundi partes preclaris miraculorum prodigiis divina eam potencia glorificante choruscat. Nam cecis mutis surdis et claudis ydropicis et paraliticis demoniacis et leprosis naufragis et captivis ipsius meritis remedia conferunt. Omnibus quoque morbis infirmitatibus et periculis subvenerunt. Sed et multos mortuos puta xvi per ipsam misericordie suscitatos innotescit fidelibus mirificans statim sua magnificencia virtutum altissimi. Cui est honor et gloria per infinita secula seculorum. Amen.

Explicit hoc opusculum

Explicit hoc opusculum

Est quedā eccl(es)ia ī honorē sc̄i michael consecrata ī monte q(ui) d(icitu)r tumba in periclo maris constituta vbi monachorum multitudo sub regulari institucione dn̄o famulat(ur). Contigit aūt quodā tempore ut succenderet(ur) ipa eccl(es)ia dei iudicio fulgure de celo ī ea cadente. Erat aūt ibidē ymago quedā decenter ex ligno fabricata in ho(n)ore dei genitricis marie venerācionē habens sup caput eius ī modū mitre velamē. Igit(ur) cū peruenisset ignis ad locū vbi erat ymago illa oīa que erat in circuitu combussit ipam n(on) ymaginē q(ua)si expauescens o(mn)ino intacta reliq(ui)t ita ut etiā velamē candidū qd gestabat ī capite odore fumi nō valeret aliq(ua)tenus obscurare. Similiter etiā ab igne vnū flabellū de pennis pauonis q(uod) iuxta erat ipi ymagini. Digna prorsus o(mn)io miraculi q(uod) illius ymaginē ignis tangere nō valuit que corpore et mente semper virgo permansit carnisq(ue) concupiscenciā nullatenus sensit. Sit ipa dei genitrix virgo maria ymaginē suā vt dixi ab igne liberauit. Ita ondit q(uod) sibi seruientes ab eterno igne liberare facile possit.

In vitas patrum legit(ur) q(uod) cū quidā peregrinus mortuus esset ī nemore inuenit eū angelus ad illum qui secū quendā duxit heremita. Cū aūt eū sepeliret heremita nares obstruxit p(ro)pt(er) fetorē cadaueris. Et paulo post venit quidā iuuenis pulcher valde et luxuriosus sedens in equo et sella deaurata ferens sertū de floribus ī capite et tunc p(ro)p(ri)o obstruxit nares angelus. Quod videns heremita quesiuit quare ī aduentu iuuenis obstruxerit nares et nō ad fetorē cadaueris. Et respondit q(uod) corpus illius defuncti et cuiuslibet fidelis et sancti sicut est suauissimi odoris corā deo. Peccator vero valde fetidus est. Sed nō senciunt homines carnales fetorē illum.

Legit(ur) in vitas patrum q(uod) quidā dyabolus indutus erat veste tali vbi erat vasa vitrea sine fiale. Cum ibat p(er) heremū desertū. Et quidā heremita videns eū quesiuit ab eo quare fialas portaret. Et dixit q(uod) fiale ille erāt diuerse temptaciones cū gr(aci)a vt q(ui) nollet bibere de vna biberet de alia.

Filius cuius vidue cū

sic solebat quadā vice lux fecit i cimitelo aie venerunt ad eum conquerentes de eo. et assignauerunt ei diē certū in illo loco vt vindicet de illo flagicio Quod cū mri retulit Illa nō timens de filio cū eo die assignata cū sacerdote et aq̄ bndcā & multo p̄plo venit ad locū Ubi dum esset maligni sp̄s. videntibus oibus eū rapuerunt et vlt' nō apparuit. :m

Quidā heremite famulus vidit i ciuitate diuitem sepeliri honorifice cū cereis et pompa magna Et rediens ad heremitā inuenit eū a bestia deuoratū. et dixit heu impius p morte honorat' & iustus i honorat' Et respōsū est ei pauca bona fecit i hoc seclo et pro eo remunerabat' i pnti Iste aūt aliq̄s culpe habuit et ppt' hoc ignominiosā mortem recepit. :m

Legit' in vita patrum q̄ quidā heremita vidit quēdā demonē sedentē sup portā ciuitatis Et vidit quandā abbaciā in qua vnicuiqz suus assistebat dyabolus Cū nō quereret cāz huius eē respondit q̄ i ciuitate voluntatē suā dyaboli faciebat et id vnus ibi sufficiebat dyabolus Sed i abbacia cū essent boni nitentes erat q̄ vnicuiqz suus assistebat dyabolus

Quidā heremita longe morans a fonte cogitauit quod domū suā appropinquaret fonti Cū aūt reuerteret' a fonte vidit quendā sequentē eū Cui dixit Tu quis es Respōdit Angelus dei sū qui nūero hos passus tuos vt pro omnibus illis adeo remunereris Et hoc audito longius fecit domū suā Audiat hoc prochiani qui a suis locis morant' exclusi Et qui se peregrinatores faciunt ad loca remota. :m

Quidā puer cuiusdā nobilis filius cogitans et videns multos tam iuuenes q̄ senes claustrū intrare vitā ducere religiosā Pr' nō suus iuravit q̄ destrueret cenobiū Cui puer respiciens dixit pessima est consuetudo in terra tua quā si destrueris reuertar tecū Cū in querendo sub vindit Innuditate permitto illā delē Et dixit puer Consuetudo illa ē q̄ ibi moriunt' tā iuuenes q̄ senes Pr' aūt videns tantā pueri prudenciā motus sensu remansit Audiat hoc iuuenes nec bnfacere tardent q̄m bonus qui portat iugū dni ab adolescencia sua. :m

Quidā frater dixerat

se nichil manibus operari sed incessanter orare eo quod dicit apostolus Sine cessacione orate. Cum quibus venit quidam senex. Vos non comeditis et dormitis? Illi professi sunt. Et dixit eis: Quis ergo tunc orat pro vobis? Et non invenerunt quod dicerent. Tunc dixit eis: Ego dicam vobis quomodo ego meis manibus et operibus sine cessacione oro. Facio enim funiculos et vasa aliqua et interim oro dicens Miserere mei deus etc. Cumque complevero opera mea vendo et denarios quos inde recipio duos pauperibus tribuo et quando comedo vel dormio tunc illi pro me orant et meum defectum supplent et sic pro me et per illos sine cessacione oro.

Cum quidam heremita matrem suam ultra flumen transportaret abbas manus pallio involvit. Cui ipsa dixit: Nunquid mater tua sum quare me tangere vitas? Cui respondit: Audivi mater quod tactus serpentis venenosus est, tactus mulieris igneus. Unde sacerdotes ad oblacionem debent tegere manum contra ora mulierum quod multi faciunt sacerdotes. Ardet enim caro mulieris ad modum ignis. Caro mulieris incentiva est libidinis secundum tactum.

Quando castrum est obsessum tunc caute mittitur aliquis per portam ad regem pro auxilio vel ad alium de quo sperat auxilium. Sic homo obsessus a dyabolo debet ad deum mittere devotas oraciones et sanctos dei deprecari. Oracio enim comparatur bono nuncio ad curiam misso qui non revertitur donec impetret. Oracio enim humiliantis nubes penetrat et non revertitur donec eam respiciat altissimus. Dyabolus autem nititur modis omnibus perturbare oracionem sciens quod ipse nulla re tantum impeditur quam per oracionem puram et devotam.

Paciencia dyabolum fugat. Unde cum quidam demoniaca percussisset quendam heremitam tanto ictu quod ipse cubavit et in maxilla paciencia sustinens inmotus surgeret dyabolus virtute paciencie ipsius coactus est exire dicens illi: Paciencia tua me vicisti ut possim amplius hic morari.

Arbor cuius radix exsiccata est non facit fructum et si etiam floruerit statim in ipso flore perit. Sic filius hominis non habens humorem gracie et devocionis fructum non facit. Et si aliquem fructum videatur pretendere scilicet opus de genere bonorum perit.

Quidam peccata sua palliant et sic peccata corrigit deus qui sub sigillo clausa usque ad diem iudicii hic aperti erunt confessores.

libri vii Job c. quasi in sacculo colligasti omnia peccata mea.

Tria sunt tabernacula malorum. Primum est anima et id in morte relinquitur dyabolo. Secundum corpus quod relinquitur terre et vermibus. Tercium divicie quod mundo vel parentibus et nullus horum dabit partem suam pro parte alterius.

Porcus dimissus sibi non requirit dominum nisi esurit. Sic multi deum non requirunt nisi in egestate vel cum egent in paupertate opibus in fame victualibus sanitate in infirmitate adiutorio in tribulacione tunc deum requirunt et mente sua ad ipsum elevant.

Porcus inclinato ad terram capite sub quercu comedit glandes nec in altum respicit ad quercum a qua ceciderunt. Sic multi bonis a deo sibi datis utuntur nec mente ad ipsum erigunt gracias inde sibi referentes.

Nota quidam fuit rex qui habebat tria regna. Cum tamen debebat mori misit suos quatuor ad quodlibet regnum quelibet ut ferret quilibet quartam partem pallii in quo debebat sepeliri et precepit ut quilibet clamaret in regno: Tantum fert dominus noster de regno suo. Ecce quod non debet quis ponere spem in diviciis.

Si quis magno debito teneretur regi Francie et sciret quod cito computaret camerario suo qui preest fisco tam cito ab unoquoque debito solveretur cito crederet et cum eo computaret. Cum igitur deus per sacerdotem nos absolvat quam cito bene contriti confitemur, mox ipso posse modo debemus confiteri peccata nostra legitimo sacerdoti.

Amor debet esse purus non ex spe commodi temporalis. Amor caninus est sine carnibus qui canis os quod corrodit quam diu invenit in eo quod possit corrodere et post in sterquilinio relinquit. Sic talis amor invenitur in fatua muliere que leccatori adheret donec totum consumpserit quod habet ille leccator. Talis amor potest comparari vermi qui de cadavere ~~[illegible]~~ oritur et vivit et tam diu durat quam diu invenit de eo quod comedat vel consumat. Salomon: Est amicus ad tempus et non permanebit in tempore necessitatis.

Venatores suos habet dyabolus qui opus contra naturam patrant ex denario denarium generantes sicut ex equo equus similiter generatur. Tales.

vſuarij ſut fures qz ve-
dut tempꝰ qđ ſuu nō
ē et vendē rē alienā
ivito dnō eiꝰ furtu ē
Cu ergo nichil aliud ve-
dut qz expectatoꝛ de-
nariorꝫ p tps tepꝰ ve-
dut ſcz dies ⁊ noctes ſz
dies ē tps claritatis nox
quietis et ita p qñs ve-
dut luce et quiete ergo
nō ē iuſ qz luce ⁊ quie-
tē heant ſepultura ergo
nō pdeſt eis miſſa p
defunctis :

Feneratores dei ſut
qui oīa relinquunt
p creatore ſuo illi cen-
tuplu accipiet et pro
argento vita eterna
poſſidebunt :

Queritur quare dyabolꝰ
peccatores ſinit i mor-
tali pctō exiſtentes nō vrget
et vexat inceſſanter et
aſſidue. Hoc ideo facit
ut eos in futuro punire
poſſit et ut alios nō
terreat ſz magis alliciat
qz cu nimis apparent
teria vitat animꝰ Dya-
bolꝰ ideo nō volt hoīes
erudire ymo ſpualiter exe-
cecare :

Homi in hoſtili terra
dulcis ſit recordacio
patrie miſeri ſumꝰ qz hic vbi
ſumꝰ inter hoſtes mundus
caro demonia nō recor-
damur celeſtis patrie maxi-
me cu ſciamꝰ qz nō ha-
bemꝰ hic manentem ci-
uitatem ⁊c :

Siquis videt bouē
proximi vulneratu cla-
mat ph dolor qđ non
facit qn videt pximu ca-
dere i pctm et ſe ſpualiter
vulneratum. Vnde aſina
cadit et ē qui ſubleuat
aīa perit et nō eſt qui
curat :

Si ſacerdos vinea ſua
at cepit florere vin-
demiaret nec de ſua
ſimiliter faceret quō ergo audes
hoc exēplo ipiꝰ aīaz tuā
pdere qui eiꝰ exēplo
nolles denariu amit-
tere Si crederes phiſicum
debere mori de potione
qua tibi offerret nullo
modo biberes quō ergo audes tu
ſacerdote ſequi i morti :

Fimꝰ i campo congregatꝰ
nō facit trā fertile
ſz diſperſꝰ Sicut divitie co-
gregate fratꝝ nō faciunt
ſz diſperſe Vnde diſperſit
dedit paupibꝰ Idemqꝫ
et nos ſic facere dicit in
Salon Feneratur dnō qui
miſeretur paupis :

Bvfones exeunt vi-
nea qn incipit flo-
rere nō valentes ſuſtinere
odorē Sic aliq exeunt
de eccā qn audiunt ſer-
mone dei nō valētes
ſuſtinere verbi dei odore
vnde Joh̄ ꝓpterea nō auditis
qz ex deo nō eſtis ⁊c

Qui bn̄ wlt reggē na-
uē oportz illū stāē
in posteriori pte nauis,
Sic hoiem se bn̄ reggē
uolente oportz cogitāe
de suis fine siue morte
vn̄ memorāe nouissia tua.

Sicut fur dere fur-
tiua ad collū suspe-
ditur Sic in die iudicii
ad collū pccōris pccā
sua suspendunt et q̄d
hō fecit actus et noluit
cōfiteri videbunt omnes
in die iudicii.

Forū secłāe contrariu
ē foro dei. Cōtra siquis
cōfiteatur pctm̄ suū q̄d
dignū morte faciat cō-
ra iudice secłari statim
suspendit. sic in foro dī
statim indulget.

Si aliquis habeat grela
depto ul' p aliq alia
re armat et fortiter
pugnans hre inti. Sic
dz hō facē cōtra dyabolū
aduersariū suū nō p ca-
po dut vihea. s; p pria
sua lynda et gła sem-
pitna. quā si vincat
hebit. si vincit nō solū
amittit priāz s; hebit
pena etna.

Excoriare te oportz
o claustral' cor tuū
a veteri pelle ppē volu-
tatis et corpus tuū a pel-
le rez tpaliū. Job pel-
lem p pelle etc. i. pel-
lem amoris rei mobil
et ppē volūtatis debz
hō dare p pelle imor-
talitatis. Et homo q̄ pell
quanto sbtilior ē tanto
difficilior ē ad excori-
andū. Et q̄z ppā volū-
tas sbtilior est q̄ res
tpales q̄ extrinsece sunt
difficilius spoliat hō
se ipm a ppā volutate
q̄ a possidē tpaliū. Vn̄
cōtingit aliqn̄ i clau-
stro q illi q plus habu-
dat paup exteriori
plus hnt ppē volutatis
Et attende q caput aīa-
lis difficilius excoriat
q aliud membra q̄z in ca-
pite plus viget sensus
q i cetis membris. Vn̄ p
caput signatur illi qui
plus videt hre sue z
discrecōib; et hēs scoli
difficilius excoriant a
pelle ppē volutatis q̄
simpliciores. In multa eni
scia multa indignacō. In-
dignatur eni cū eis cōt
dicit et sibi credunt i-
iuria statim ee cū ad
tractanda cōsilia domus
nō vocant. Eo q se solos
reputat sapientes. Tali-
bus n. cōmitat dns p ysa-
d. Ve qui sapientes estis
i oculis vris. Ite attende
q sic anguilla pellem
lubrica ht et vix pt
teneri ad excoriandū Sic
quidā claustrales ita lubri
ci sunt et mobiles q pelle
istius ppē volutatis spo-
liari nō pnt. ppē rones

incientes ad procedendas excusaciones in peccatis. Hee sunt pelles terre madyan quibus comminatur dominus per Abacuk dicens: Turbabuntur pelles terre madyan. Madyan interpretatur contradicens. Ei sunt pelles terre madyan nisi proprie voluntatis defensores semper ad contradicendum parati, quibus promittitur turbacio in futuro in illo districto iudicio, quia turbabuntur timore horribili prout dicitur in libro Sapiencie. Tolle ergo pellem istam, pellem dico proprie voluntatis. Propria voluntas tamen spissa pellis est et hominem confundit. Unde dominus per Oseam: Confundetur israel in voluntate sua.

Item caue ne furti iudiceris apud deum, quia deprehenderis propria. Est enim propria voluntas q(uasi) [illegible] fit. Lucifer nam propter votum transtulit dominium sue voluntatis in deum et prelatum, et iterum contendit propriam facere voluntatem, vult furari alienum et substrahere quod suum non est. Noli ergo proprie sole voluntati, sicut illi qui se contendunt propriam facere voluntatem, non aliis obtemperare sed se sibi obtemperari volunt. O quam malum dominum elegisti qui proprie voluntati sue contendis. Hec non est spoliator omnium bonorum tuorum crudelissimus. Vere spoliator, nam ipsa propria voluntas est que merita euacuat. Unde ysaias in persona illorum conqueritur dicens: Quare ieiunauimus et non aspexisti, humiliauimus animas nostras et nescisti. Quasi hec dicent: O domine quare non placuit tibi ieiunium nostrum et humiliationes nostre. Et respondit ibidem dominus: Ecce in die ieiunii vestri inuenitur voluntas vestra. Quasi dicat dominus: Non michi placet ieiunium ubi voluntas propria retinetur etc.

Misereri denique tenemur omnibus tribulatorum vel miserorum. Nam quosdam fideles cruciat mundus, quosdam demones, quosdam dyabolus, et omnium istorum tandem denique misereri. Primus valde, quia valde indiget eo quod valde tribuletur. Eccli. amplius: Terrenus maioris preciis tamen omnibus misereri debes. Dic cum propheta: Miserere anime tue etc. Sicut non compatitur corpori sic et debet comburi. Sic debes dicere: misereri quod est natura debet comburi non pro me et pro me adiuuet. Primo ergo miseres mundi quibus miserendum est, scilicet infirmi, mendici, famelici, vidue, orphani, pupilli, quando hii tribulentur sicut experti. Et si quis hiis compatitur, dominus in iudicio magnifice remunerabit eis ut promisit. Secundo sunt miseres dei qui valde ad nos clamant in purgatorio, ut multi amicorum nostrorum et aliorum plurimorum fideles, predecessores nostri, qui dure torquentur in purgatorio, quantum enim differt aqua ab igne, tantum distat aliqua pena a nostra que apud nos est. Licet quidam parum timeant purgatorium, valde tamen horrendum est incidere in penas dei viuentis. Et quia illi durissime torquentur, ideo pium est ut fideles succurrant eis aliquibus oracionibus

et inie spibus Tercium sunt
incrementa dyaboli hiis maxime
comparandi. Secundo dico quod iam
sunt in inferno Nam pro illis
nequaquam orandum est sicut nec pro
dyabolo eo quod non possunt li-
berari a penis Quarto pro illis qui
adhuc hic sunt sed ad infer-
num iam trahuntur hoc est pro
hiis qui in peccato mortali sunt
qui cottidie festinant ad
penas que tam crudeles sunt quod
excedunt omnes penas
que excogitari possunt in hoc mun-
do et etiam penas purgato-
rii Et quod nullo adiutorio
aliquo pene illorum dimi-
nuuntur per suffragia Sed illorum
pena in purgatorio cotti-
die minuitur Immo quidam in
inferno sunt adhuc infeli-
ciores quod pena eorum cottidie
crescit usque ad iudicium
adminus accidentaliter quare tamen
sunt tamen Primum sunt adinven-
tores novorum peccatorum qui
novas malicias adinvento-
nes post se relinquunt vel
inveteratas amplificave-
runt ut patet in novis theo-
logis vel ampliatis Vel
de aliis peccatis maxime de
illis Et qui noluit habere
imitatores loquor in pec-
catis suis dum hic fuit
Unde si queris quanta sit pe-
na aliquorum adinventorum no-
vorum peccatorum Respondeo quod hoc
nemo exprimere potest de no-
bis quod cottidie eorum pena
crescit per illos qui eorum
peccata imitantur et ex eis
dampnantur Nam peccatum eorum
super adinventorem devol-
vitur et quanto plures ple-
ctato maiorem penam sus-
tinebunt Secundo et quod dap-
nati desiderant suos i-
mitatores quanti ut saltem
per peccatis eorum non puniantur
ut patet de divite epulone
Quod dico de hiis qui novas
hereses invenerunt et heredi-
Secundi sunt qui fecerunt mala
consilia dant ad mala perpe-
tranda ut qui dant consi-
lia ad exactiones et ad
alia peccata ut patet de Ihe-
roboam qui dedit consilium
ad vitulos adorandos
quod per multos annos dura-
vit Tercium qui iniusta
bona lucrantur et illa su-
is heredibus post se relin-
quunt ut in eis lascivant
Unde omnia mala que perpetrant
ex occasione illorum rerum
iniustarum heredes quas alias
non perpetrassent in plures
dampnatos redundat ut
simoniaci qui filiis suis
comparant prebendas et heredi-
tatem Et multa peccata dele-
antur propter opus mie et prope
interdum maxime tamen inter
quos in miscendo omni generi
peccatorum Illa enim magis vi-
lior illa hora est miseri-
cors existimo corde il-
li qui homines invenit lesit
Quibus docet homines verba
per que possint dei amicicia ac-
quirere valde gaudet
hoc hodie breviter dico
Sed plurimi in infer-
no si hoc dixisset per opa-
cionem non ibi sed in celo essent

hoc scilicet pacto eis puer hoc tantum diligit deus quod propter eis peccata in patria veniam citer dimittere promisit dicens Si dimiseritis etc.

Inter omnes homines avari ipsos filios quos tenerrime diligere deberent occidit gladio iniuste sibi primo non tantum vna morte sed tot mortibus quot dies sunt eternitatis Ideo tantum odit illos dominus quod eos si super altare vel super sepulcro domini vel quocumque alio loco sanctissimo moriuntur inde dyabolus animas eorum evellit Hodie Ecce quis per industriam occidit proximum suum ab altari meo evellas eum ut moriatur Propter hominis est filius eius et avaritia quia denarios relinquit eis scienter de iniusto lucro tot gladiis eos transverberat et morte eterna eos occidit Unde dominus dicit vivunt in eternum Insurgent filii in parentes in iudicio suo et perimet eos duplici Pro eo quod acquisiverunt de eis scilicet de crudelibus sacrificiis eorum Unde de Jeremia loquentur filii Item Credo quod gravissime est quia in inferno ipsi eos torquebunt per imperia in tantum eos quod nescio an gravius torqueantur per demones an per filios ·:·

Magna velut mare contritio tua hoc est tot milibus annorum sustinebis penas infernales quot gutte sunt in mari et ultra Si formica vna guttam per mille annos auferret de mari adhuc spes esset Sed spes liberacionis non erit Et si aliquis rotaretur per eam cremaretur et super gladios ignitos per tempus suum ubique et tortus fuisset hoc omnia respectu penarum infernalium sunt sicut mel respectu fellis ymbecent sibi quia festum est quod hic aliquis finem habent sed de penis infernalibus nulla est spes evadendi quia ut dicitur Magna velut mare contritio tua Vadat omnis clericus legem omnis non potest scire quot sunt gutte in mari Sic quot milibus annorum peccatores in inferno puniuntur nemo scire potest ·:·

Dyabolus insidiatur hominibus in ordinata dilectione que triplex est et per pluribus illarum multos capit Tot capit quod ipsum deum per vna ipsarum capere temptavit ut cum aliquis nimis diligit aliquid suum vel hominem vel honores vel res Cum hac dilectione rerum ipsum deum temptavit quando ostendit ei in monte omnia regna mundi sed dominus vicit Prima est inordinata dilectio carnis sive corporis Et hanc vocat Johannes concupiscentiam carnis Cum hac aggressus fuit sapientissimum Salomonem et vicit eum Ubi quomodo sapiens

ficis caue ab hiis que dicuntur insi-
diis. Dicitur vicit illum sanctis-
simum dauid vn quantuli-
bet es sanctus caue. Dicitur for-
tissimum sampsonem vnde quan-
tumcunque es fortis caue. Vti-
liores insidias quas habet
est mulier. Bernardus. Cum femi-
na esse semper et feminam non cog-
noscere nonne plus est quam mor-
tuos suscitare. Ideo ferre-
as mentes libido domat.
Homines devincit non cedrum
est cordiatus amor rerum.
quem Johannes vocat concupiscentiam
oculorum. hoc est quod agimus res
minus diligit per hanc in-
finitos decipit. Ista concu-
piscentia oculorum hoc est rerum
est quasi ad volatorium au-
cupium ad quod omne genus
auium volat. Nunquam
aues ita libet ad vola-
torium aduolant sicut auari
ad res iniustas. Cupida
ita ardet appetitus illud
ac si esset celum. deus. deus
sancti. omnia gaudia celestia
Nullus lupus quantumcunque fa-
melicus. ita ardenter
oues concupiscit ut auarus
res. Cum autem captus est ab-
stinet ab oue timens ledi
Isti sciunt eternaliter torqueri
et tamen insaciabiliter audita-
te res iniustas appetunt
et ut dominus istos solum dam-
naret sed heu omnes illos
qui sciunt illas res pos-
sidere. Tercius amor est
superbie hanc vocat Johannes
superbia vite. Per hanc dy-
abolus multos decipit

ymo angelos multos de-
mones fecit. et ipsum
deum per hanc temptauit vo-
lens ipsum decipere dicens
Si filius dei es mitte te
deorsum. quo volebat non
dyabolus ipsum ad vanam
laudem trahere ∴

Peccatum ita contrarium
est deo quod voluit proprium
filium cum peccato occidi. Augustinus
Innocentes occidi et proprium
crucifigi. Immo peccatum
ita nobilitate est homini quod omnia
suffragia ecclesie amit-
tit. bonos ordines sanctorum
indulgentias et proprios la-
bores amittit quantum ad
debitum valorem ymo quicquid
facis peccator iuuat ymo
nichil te iuuat quantum
ad regnum celorum. licet ad
alia te iuuet sicut ad di-
uicias et honores vel
forte dominus dabit tibi con-
pendiosior vel infelicior mi-
trium tuum in inferno ali-
quantulum tollerabile est

Nichil est quod tantum
placeat deo in peccatore
inter omnia nisi ut per penitenciam
de peccato satisfacere et ab
eo cessare. Nichil enim
est de quo dyabolus tantum
doleat. Nichil vtilius
peccatori et in quo magis
proficiat. Nichil est quod tam
deo placeat. Si dares
deo omnia que habes. Insuper
ut dicit Paulus Si linguis
hominum loquereris et ange-
lorum. i. quod tot gentes ho-
mines ad penitenciam ut omnes

alii homines qui erunt ab in-
icio mundi et adhuc erunt
usque velut eos po-
nas dicit etc. Alios perdes
sed te ipsum consumens si a pec-
cato non cessas. Item si ha-
bueris omnem scienciam ut per
totum mundum pacem facias
omnia bona in mundo dispo-
nas tuo consilio non tibi
ad salutem prodest. Item si
habueris omnem fidem ita
ut etiam omnes hereses ymo
omnes infideles paganos
iudeos ad fidem trahes
si in peccato es pro hoc non salua-
beris. Item si omnes pau-
peres omnia hospitalia re-
bus tuis sustentes si tot
ecclesias et claustra edifi-
ces et sustentaciones eis
habundanter tribuas si a
peccato non abstines dampn-
naberis. Item si tu dederis
corpus tuum omnibus martiri-
zacionibus penis flagellis
genuflexionibus si a peccato
non abstines deum non
placabis. Ymo plus diligit
deus unam veram contricionem
a peccato abstinendi quam omnia
predicta bona cum volunta-
te peccandi. Unde ipse eius
nimia prioritate primo
pre aliis omnibus bonis illa
dies perdurauit dives pe-
nitencia apparet etc. Item
nichil molestius est dya-
bolo ipsorum peccatorum quam
peccatorem penitere et absti-
nere a peccato. Ideo non ymo in-
tantum molestus est de peccatore
ut per impossibile loquar
si etiam in camino poneres

si suspenderes si rotares.
Ideo etiam tamen dolet quia tan-
to longum laborem mente perdidit
cum interim multos alios ac-
quisiuisse forte potuisset
et valde confunditur eo quod de-
beas venire ad tantam gloriam.
Item peccatori nichil utilius
quam a peccato cessare et peni-
tere. Non sibi esset tam utile si pro
eo tociens tot misse cantarentur
quot stelle fulgent
in celo et quod omnes terra orarent
et omnes sancti interpellarent.
Ymo non tantum utile si pro
eo dominus passus esset et ad-
huc pati deberet. Ymo mira
velle esse liberius cum prima
quam in paradiso cum peccato. Si
peccatum esset. Ita inde ei ge-
ret ut lucifer de celo
et infiniti angeli cum eo nam
nobiliores me. Et si nos
scires quam utile est agere pe-
nitenciam. Sciatis quod nullus vere
penitentes ab inicio mundi ma-
la morte mortuus est nec
morietur nec moletur. Iuxta
id Sap. Iustus si morte pre-
occupatus fuerit in lecto sive
in igne sive subito moriatur.
Item quod nullus talis in inferno
repertus est nec reperietur. Alia
sed contra homines ibi reperiuntur
peccatores morientes et vere peni-
tentes. Inveniuntur ibi multi
de religiosis scilicet et de secula-
ribus laicis et illiterati di-
uites pauperes. De hiis
vero duobus nullus ibi repe-
rietur etc.

De dedicacione

Vere dns ē in loco isto
Vn̄ q tribus modis est
dns in loco isto Pmo p cor-
palem presenciā ꝛ io demq
huic loco tria sc amore
decore ꝛ timore Pmo
amore qr sic videmꝰ q lo-
cū diligit vbi amicꝰ ee
cognoscit Sic diligendꝰ
ē locꝰ vbi ppiꝰ manet
Scdo demq huic loco de-
core vbi scimꝰ ee regē
regū et dnm dnancū
videmq enī q loca or-
nat pdonibꝰ et fornica-
toribꝰ et alijs neqꝰ hoi-
bus qntomagis ornadꝰ
ē locꝰ vbi filiꝰ dei ma-
ne dignat ps Domū
tua dne decz scitudo Oz
heu multi hodie ornat
plꝰ filias suas q̄ teplū
dei De qbꝰ ps filie eorū
coposite etc Tercio deꝰ
huic loco timorē ergo Ti-
mete eū qui pt corpꝰ
ꝛ aiaz pdē i gehēnā etc
Apocal Timete dnm oes
sti eiꝰ Scdo ē dns i lo-
co isto p angloꝝ freqncia
qui scdar circa nos sta
facilt pō apd nos cus-
todiūt vn ps Angelis
suis deꝰ mādauit etc Pro-
hibet et remouet demo-
nes qui sepe inficiūt
pctores si ab angel pmit-
tent vn Bndꝰ Si boi
spūs se a nobis elonga-
uerint maloꝝ impe-
tū quis sustinebit Tercio
repntat elemosinas et
orōnes nras corā dno
Thob Cū orabas cū la-
crimis etc Tercio est
dns in loco isto p pmp-
tam pcū exaudicōem
Iuxta illud Exaudi dne
hympnū et oroz quā
seruꝰ tuꝰ orat cora
te hodie etc Nō go sta
qdemq pete Pmo pctoꝝ
remissioz iuxta id Di-
mitte nob debita nra
ps miserere mei deus
etc Scdo graciā q nos
custodiat ne itez in
pctm labamr ergo vn-
de ut celestis dabit
spm bonū petētibꝰ se
Tercio demq pete pꝰ
terminū huiꝰ vite vita
sine finis. et ipse ex-
audiet nos sicut dicit
i psalmo Vitā peciit
ate tribuisti ei etc
etc 3 ssi 19 sermōis

In principio capituli huius libri qui est collectus de gestis et translacionibus trium regum quod est prohemium operis sequentis narratur. In secundo capitulo quomodo a Balaam sancti magi habuerunt ortum et quomodo iudei et christiani de isto Balaam discordent et de beato Iob et de eius sepulchro. In 3o capitulo de monte Vaus et de custodibus qui fiebant in eo et de speculatoribus huius montis et natis ex eis. In iiiio capitulo de civitate Acon et quomodo nobiles Indi apportaverunt illuc coronam auream que postmodum fuit sub cura templariorum et de libris indeorum in Acon apportatorum. In vo capitulo de prophecia Danielis. de expugnacione Ezechie regis. de retrocessione solis. de morte Ysaie et destructione Iherusalem. de translacione librorum prophetarum in Caldaicum. et de destructione xii virorum. in monte Vaus descripcio. etiam capelle site in monte predicto. In vio capitulo ponitur ewangelium Luce Exiit edictum a cesare augusto et describit Bethlehem et domus quedam ex quo conducuntur diadema principatoribus prope dominum et locus ubi cantabat angeli Gloria in excelsis et alia loca et gentilium ritus. In viio capitulo de Herode alienigena et duplex prophecia Danielis et quomodo super hiis disputatur in partibus transmarinis. In viiio capitulo de apparicione stelle apparentis in monte Vaus et de eius forma. In ixo capitulo quomodo stella visa tres reges se ad iter arripiendum providit se. de ritu quodam paganorum et de triplici India. In xo capitulo describitur regnum Melchior et quomodo presbiter Iohannes et soldanus Babilonie tenent terras suas et maris rubri descripcio in eodem continetur capitulo Arabie que et quomodo aurum ibidem reperitur. In xio capitulo describuntur loca regnorum Balthazar Caspar et ubi corpus beati Thome quiescit et quomodo colligitur mirra et quomodo crescit thus. In xiio capitulo quomodo quilibet trium regum exivit de terra sua stella duce Iherusalem pervenerunt. In xiiio et xiiiio quomodo deus potuisset tres reges una hora perduxisse Iherusalem sicut Abacuc et quomodo tres reges prope Iherusalem in quadam nebula resederunt et de quadam capella constructa in monte Calvarie. In xvo capitulo quomodo tres reges post recessum nebule se cognoverunt in Iherusalem convenerunt et de arietibus Nabaoth. In xvio capitulo quomodo tres reges loquebantur cum Herode secundum ewangelium Cum natus esset. In xviio capitulo narratur causa quare tres reges intraverunt per Iherusalem. In xviiio capitulo quomodo recedentibus regibȝ a ihrlm pastores loqbat cu regibȝ de stella illa q ipos pcedebat ⁊ de duobȝ pcibȝ et lapide angulari mre legis In xix° cap° quo magi intrauerut betlehem stella duce ⁊ quo moleuit i illis ptibȝ q nllg vaiis maibȝ regibȝ In xx° caplo int'ducit allegoia triu munez stoz triu regu In xxi cap° quo magi sti ad xpm in betlehem venert ⁊ munera ei obtulert ⁊ de disposice loci ubi xpus fuit ⁊ de tegumetis ihu xpi ⁊ sue mris ⁊ de disposice hom orietaliu In xxii cap narrat diu'sitas munez p magos xpo datoz ⁊ de pomo aureo qd fuit quonda Alexadri magni ⁊ eiusdem pomi ⁊ munez exposicone ⁊ tropologia In xxiii° cap° quo pomu aureu pdcm fuit i maibus xpi contritu ⁊ typus statue et lapidis de qbȝ Daniel scribit In xxiiii cap° quo magi domu pbienti fuerut reuersi scepte eos herode ⁊ comburens naues tharsis ⁊ quare vocet magi In xxv° cap° ctinet quo absq cibo ⁊ potu ⁊ pabulo iumetoz magi ifra xiii dies venert betlehem qd iter infra duos annos reuertedo sumptuose pfecerut In xxvi ca° quo magi reuersi ad motem vaus capella i eade mote fecert costrui sup to reglo ⁊ form ymagis pueri que visitauit In xxvii ca° quo bta v'go cu pueo suo latitauit in qda spelunca vbi pgmod facta fuit capella ⁊ de lacte bte v'gis ⁊ camisia bte v'gis et pannis sue cunabulis dni ihu de purificacoe bte v'gis ⁊ de fuga dni i egipto ⁊ de rosis q crescut i itine eius dni fugiet⁹ ⁊ de orto balsami ⁊ de eius cultura et eius v'tute In xxviii ca° narrat multa nobilia de xxx denariis quos dno ihu xpo offerebat vna quo p vices tpm ad diu'sa puenert loca In xxix ca° quo bta v'go i fuga i egiptu hmoi xxx denarios pdidit in deserto p mag cuigda baducm puenert in teplu ⁊ pgmod ad manus iude et de mirra dno oblata ⁊ q vltra cu dcis denariis fuit fcm ⁊ de agro epto cu ipis denariis et quare vocet argentei ⁊ forma ⁊ valor xxx denarioz ⁊ de bonis militu transmarinoz ⁊ quo ordinat i milites ⁊ de militibȝ qui fuert custodes sepulchri dni ihu christi. In xxxv° ca° quod beata virgo de egipto cum filio suo fuit in iudea et quibus beatus thomas mittebatur ad indos. In xxxvi° ca° ~~quod beatus thomas~~ narratur multa que beatus thomas fecit in india et quod pervenit ad tres reges. In xxxvii° ca° quod beatus thomas tres reges ordinaverat in episcopos et quod se transtulit in superiorem indiam et ibidem mortuus fuerat et de forma hominum illius patrie et multa alia que dicti reges fecerunt post recessum beati thome. In xxxviii° ca° quod in loco beati thome tres reges ordinaverunt patriarcham Jacobum anthiocenum mutato nomine thomam vocabant et vicarium trium regum predictorum. In xxxix° ca° presbiter Johannes quod fuit ordinatus et de eius dignitate potestate vita et litteris quidem Johannes vocetur et potestate patriarche et presbiteri Johannis et de nobilitate quorundam de semine trium regum predictorum de vaus. In xl° cap° quod tres reges successive migraverunt ad christum et de apparicione cuiusdam stelle. In xli° ca° quod dicti tres reges post mortem multa fecerunt signa et quod postmodum fuerunt corpora eorum translata ad loca diversa et quod beata helena ad locum calvarie ecclesiam fecit edificari. In xlii° ca° narratur multa facta et gesta beate helene et quod camisia beate virginis et cunabula ihesu christi per eandem helenam constantinopoli postmodum per karolum aquisgranum sunt translata et camisiis mulierum transmarinarum. In xliii° ca° narratur de loco in quo christus natus fuit in bethlehem et de ecclesia quam beata helena ibidem construxit et sepulchro paule eustachii et que fuit in nocte nativitatis domini in ecclesia et quintis in epiphania domini. In xliiii° ca° quod in nazareth beata helena ecclesiam construxit in fine cuiusdam loci de capella ubi angelus mariam salutavit et de fonte in eadem et de columpna prope ipsam et de monte transfigurationis domini et de nobilibus dictis blanseugrade. In xlv° ca° quod beata helena corpora trium regum constantinopoli portaverat in ecclesiam sancte sophie collocavit et de disposicione sancte sophie ecclesie et reliquiis et quod corona spinea fuit parisius delata et de ymagine fusili imperatoris et quod per papam manuelis reliquie trium regum constantinopoli pervenerunt mediolanum et quod postmodum destructo mediolano ad peticionem reynoldi archiepiscopi coloniensis devenerunt coloniam et quod ī aduētu triū regū ī occidente multe h'eses fuert extirpate p'misteria nuunēa triū regū ipoꝝ et quali honde adhuc orientales p'secūt' 3^b reges ⁊ ponunt' ī eodē cap^o noīa diūsoꝝ xpianoꝝ trāsmarinoꝝ scismaticoꝝ ⁊ distinctiōes religiōis cuiusꝫ secte ⁊ errores ac ritus de t'ra armenie ⁊ de t'ra tenebraꝝ ⁊ de libris origenis

In p'li^o cap^o quō bta helena India intrāt ⁊ q̄ ibidē gessit ī augmētū fidei xpiane ⁊ quō triū regū corpa acquisiuit corpꝰ bti thome dās p corpore caspar et q̄ fit venturū de corpe bti thome

In p'lix^o ca^o quō vna secta h't alia odio ⁊ de ieiunio eoꝝ ⁊ de veneratiōe eccl'ie dn̄i ⁊ quō visitat iordanē de mōte sc̄i macharij ⁊ de flumi' et dispōciōe iordanis ortu ⁊ fine ⁊ de mari mortuo siue maledicto vnde cultata fact' de quibusdā cibis nobilibꝰ

In p'lij^o quō cinnamū cū nata ess& in diūsis diūsi de legit' et quō sarracenī venerat' ymagines triū regū ⁊ de quodā ritu iudeoꝝ ⁊ de quodā libro thalmud. ⁊ de messia ventūo et de ritu p'sāꝝ et h'esi nestorinoꝝ et de disputaciōibꝰ tre ⁊ oreadm

In p'lij^o cap^o narratur q̄dā ritꝰ nestorinoꝝ de ortu thartaroꝝ quō cabaleth et baldach oppugnauit ⁊ scalipham successorē machameti interfecit de arbore arida que ē thaurisij ⁊ de rege thartaroꝝ ⁊ de stibus medicātibꝰ ⁊ quib' puerōs instruunt ad cōfudendos h'eticos ⁊ iudeos

In p'lv^o ca^o quō dd̄ filiꝰ regis thartaroꝝ q̄ venerat ī auxiliū nestorinis fuit occisꝰ et de pace ⁊ treugis factis ī regem tartaroꝝ et p'sbrm Iohānē ex̄o amonicōe triū regū ubi corpꝰ bti thome sit repositū et quō et qualit' colonie debeat transferri reprobat' Etiā ī eodē ca^o q̄dā miracula q̄ scribunt' de bto thō.

In eodē etiā cap^o narra' multa que scribunt' in libris Indoꝝ et dicunt' in ptibꝰ transmarinis de loco ⁊ ortu ⁊ miraculis triū regū de sepulchro triū regū vacuo sito ī seuwa et sepulchro balaā ⁊ Iosaphat et alioꝝ ⁊ de denarijs cū q̄bus tagunt' scoꝝ triū regū corpa et quō caucessiunt raine expulu'e portato de colonia et quō q̄m plures gentes Indoꝝ ⁊ transmarine visitat

3s reges ī colonia cēti phibeti frigoē nō audet trāsfretaē et quos ī vinea dñi sabaoth tres reges p̄ꝯ horis p̄ diūsa tp̄a ꝯtīcta vtutibꝫ et signis claruerūt In ꝑloꝗ cū describūtur laudes et virginū ꝯscripti ī diūsis ptibꝫ trāsmaritanis.

Primū Capitulum

Cum venerandissimorum trium magorum ymo ꝰ eiꝰ triū regū gloriosor vniūsꝯ mūdꝯ ab ortu solis vsqꝫ ad occasū laudibꝫ et meritis iā sit plenꝰ Ez ortꝰ solis ꝑut radys sic ꝫ ipsor triū regū btor meritis ꝑfulget Nā ī ipō solis ortu viꝫ ī oriēte verū deū ꝫ hoīem eor muneribꝫ veris et misticis idē 3s reges Bti ī carne viuentes ꝯsperūt et adorauerūt et pmicie gētiū ꝫ ex gētibꝫ pmicie virginū ipm ortu solis ꝑ fide gentiū pmitꝯ dedicauerūt Insitu ortu solis eiꝰ occasꝯ qñ aurora valde rutilās clarā aurā seqtem ꝑsignabꝫ iā fulget Nā ipm occasū solis ꝑfati tres reges eor reliquiis venerādis et signis carne soluti mltiplir ornuerūt et ī ipō solis occasū pmicias suas et fide gētiū vtutibꝫ ꝫ signis appbauert Ez ꝗ in solis ortu quos ī hūānis egerūt adhuc ꝗplurima ī diūs libris ꝫ locis de ipor meritis actibꝫ et gestibus sunt scripta q̄ ī occasu sol adhuc forsan fuerūt et sunt ꝯgnita scḋm visu auditu et relatu ī honoē dei ac marie vgīs eiꝰ matris glose ac ipor triū regū btor aliq mō insisū sunt scripta ꝫ ex diūs libris ī vnū redacta.

Capitulum scḋm

Materia niens istor triū regū btor ex ꝓphecia balaā sacerdotis madyan ꝓphe gentil origīe tunc it qui int ꝑlima ꝓphetauit sic ait ut habetur Nu' xxiiij caᵒ Orietur stella ex iacob et exurget hō de isrl et dñābitur omī gētiū put ī veteri testamento plenꝰ cotinetur De isto balaam ē altricatio ī oriēte int xpianos ꝫ iudeos Nā iudei ī libris suis dicūt balaā nō ꝓphetam sꝫ ariolu fuisse ꝫ arte magica ꝫ dyabolica ꝓphetasse quaꝓpt in scripturis ariolꝰ et nō ꝓpha merito debeat appellari Vn libri xpianor ī oppositū dicūt ꝫ allegāt ꝙ balaā fuit gentilis ꝫ fuit pmus ꝓpha gentiū ex gētibꝫ valde glose de incarnatoē istorꝰ triū regū aduētu ꝓphauit Nā si eiꝰ ꝓphetia ex arte ma-

3m cap

gica et dyabolica fuisset ipsum dyabolus ad maledicendum israel non prohibuisset si magis fovisset et ad hoc ipsum promovisset. Sed deus magna dilectione et premunicione per angelum suum ipsi Balaam signis demonstravit antequam ipsum per malum suum consilium ad iracundiam provocavit. Sed ut iam dictum est iste Balaam fuit gentilis et primus propheta gentium ex gentibus et non ex iudeis. Ideo iudei Balaam in libris eorum ariolum appellant et detestantur. Similiter in eisdem libris est quasi de beato Job quem dominus ore suo commendavit de quo iudei parum vel nichil observant ex quo fuit gentilis et non ex hebreis. Sed ad excusacionem et palliacionem eorum dicunt quod Job fuit ante legem temporibus Moysi et habitavit Mesopotamiam cum tamen scriptura dicat quod fuerat in terra Hus in Syria et habitabat in quadam villa que nunc Sabab vocatur que distat a Damasco fere per unam dietam in qua eius sepulchrum in presentem diem demonstratur. Et in eadem villa in campo beatus Paulus fuit prostratus et conversus. Itaque iudei que per Balaam et beatum Job sunt dicta et scripta prophetata penitus nil observant. Sed in libris eorum detestantur de quibus per singula longum esset enarrare. Sed ad propositum redeamus.

Sequitur tertium capitulum

Cum post egressionem filiorum israel de egypto omnem ibidem et circa terram subiugasset et eorum timor et tremor super omnes gentes in oriente et regna cecidisset et in omnibus partibus in terris ac regnis orientis preliis nullus fuit ausus intrare. Extunc quidam mons Vaus ibidem nomine quasi victorialis ibidem dicitur in oriente fuit situs et adhuc Vaus in presentem diem est vocatus. Et super hunc montem populus israel et post more Romanis die ac nocte per speculatores Indorum custodie observabant ita quod quecunque potestates et regna Indorum manu armata intrare proponebat extunc de nocte per ignem et de die per fumum per speculatores aliorum montium speculatoribus in ipso monte Vaus contiguis declarabat et significabant. Nam idem mons Vaus omnes montes illarum partium et terrarum orientis et Indorum altitudine excellebat et excellit. Et extunc speculatores huius montis Vaus speculatoribus aliorum montium eisdem signis die ac nocte significabat et extunc visis talibus signis universe terre et regiones se preparabant vel ad resistendum se preparabat. Un dum temporibus illis per Balaam tam glorioso esset prophetatum: Orietur stella ex Iacob et exurget homo de Israel et dominabitur gentium. Cuius autem huius prophetie impletorem quod homo exurgeret qui dominaretur omnium gentium omnes maiores natu et universus populus in India et oriente multum desiderabant et speculatoribus huius montis Vaus muneribus commiserunt et mercede conduxerunt ut si die vel nocte aliquod lumen vel sidus insolitum in aere celo vel firmamento remote vel longe vel prope discernerent quod ipsis protinus annunciarent et demandarent. Et de premissis sibus et universis partibus quibus fama permansit ex hoc montis nomine per susceperunt progeniem et adhuc in India et oriente maxima progenies surrexit que ibidem adhuc nobilis progenies de Vaus vocatur in presentem diem nec est ea maior et nobilior vel perfectior progenies in omnibus terris et regnis orientis et ipsa progenies ex stirpe regali. Melchior qui domino aurum obtulit processit et surrexit prout inferius audietur.

Tricatū Capᵐ

Quum autem circa annos domini M°CC° gloriosa civitas Aton que in partibus istis Akers vocatur in sua gloria et virtute floreret et per eam plurimos nobilissimos principes nobiles et barones et diversorum religiosorum ordines alias diversas et varias diversarum nacionum et condicionum hominibus ditissime et gloriose esset inhabitata et eciam nobis ad extrema mundi pervenisset et ad eam diverse contelo naciones tribus lingwis confluebant et omnia mundi mercimonia mira et rara ac monstruosa ibidem portata et mercatores deferebant et portabant et ad ultimum terre eius civitatis Akers nobilitas et gloria ac potencia fuit nominata et per totum regnum fama et mirabilia maiores natu ex hac progenie Vaus de India in Aton pervenerunt et ibidem videntes omnia tam maiora et mirabiliora quam in India et in partibus orientis audierant. Tunc cum delectacionibus ibidem permanserunt et fortissimum et pulcherrimum castrum in Aton modo et forma regali construxerunt et quamplurima cara et mirabilia ac nobilissima ornamenta ac clenodia ditissima more regio de India et oriente secum portata fecerunt et detulerunt ibidem. Inter que precipue dyadema aureum gemmis aliis preciosissimis lapidibus et margaritis ornatum habuerunt. In cuius summitate fuerunt et steterunt cum signo crucis littere caldaice et stelle in forma et similitudine prout tribus regibus visa in natiuitate domini apparuit. Et id dyadema asseruerunt fuisse melchior regis nubie qui domino aurum obtulit. Et per illud dyadema deus per merita ipsorum trium regum beatorum ibidem quam plurimas vexaciones et varias infirmitates ab hominibus depulit et iumentis. Et quicunque epilenticus morbum caducum habuit in caput imponebatur statim sanabatur et surrexit sanus. Et illud dyadema cum quampluribus nobilissimis ornamentis magister et ordo templariorum pro maximo thesauro sibi attraxerunt ex quibus dudum maximum fructum habuerunt. Sed post destructionem ordinis ipsorum quo illud dyadema cum aliis pluribus et multimodis ornamentis permanserit in presentem diem ignoratur. De quibus magnus planctus fuit in partibus illis. post tempora longa Ceterum id principes de variis portaverunt secum et detulerunt de India libros hebraice et caldaice scriptos de vita et gestis et diversis materiis trium regum beatorum qui in acon in gallicum fuerunt translati et transcripti et in ipsis partibus aliquos apud principes et nobiles ibidem libri translati in aliis partibus adhuc permanserunt et ex ipsis libris transcriptis et ex auditu et visu aliorum relatu hec sunt scripta et quedam ex aliis diversis libris et sermonibus et omeliis sunt extracta et hiis addita et partibus sunt inserta et in hoc libello in unum conscripta et redacta. Et omnes progeniti hiis scriptis varus stella cum signo crucis in forma sicut ipsis tribus regibus in nativitate domini apparuit habent in eorum armis et vexillis in presentem diem et fuit et est in oriente et in omnibus partibus maximis consuetudinis quod in omnibus exercitibus et bellis christianorum contra sarracenos semper signum illis primum exercitum precessit et in nomine et in honore trium regum beatorum secundum expectatum vexillum cum stella antecessit. Sed ut ad propositum.

Cum sicut. Quintum Capitulum

Cum sicut supra dictum est itaque hec stella per balaam prophetata super dictum montem varus per longum tempus prospeculatores expectaretur quanto plus tunc expectabatur tanto magis apud Indos et caldeos ipsius stelle fama continue accrevit et augebatur et ab omnibus desiderabatur. Temporibus ezechie regis Inde prophetavit ysaias de ipsius partu dicendo glose Ecce virgo concipiet et pariet filium etc. Et huius ysaie temporibus idem ezechias rex inde egrotavit usque ad mortem cui idem ysaias in nomine domini dicit sibi mortem imminere [illegible] ezechias rex quasi ad prete fleuit nō metu mortis sz qz filio caruit et pmissio abrahe et dauid ac phetie balaā et ysaie in ipo deberēt deficē et periē. Vn dns eius misertus et xv ānos vite sue addidit sup quibz ipe ezechias signū peciit qz sol retrocederet uersus suū ortū. Cz cū dns admisisset et sol usqz ad suū ortū impossibile retrocessit ex tunc caldei qui tunc tpibz i astrologia mltū delectabant viso tā raro et isolito signo i sole z i celo ult mod mirabantur et audito fama qz ppt ezechiā regē iude hoc signū actū fuerat ex tunc sibi qz plurima munera miserunt et ipm adorare proposuerunt. Sz qz ezechias ex mera cordis sui simplicitate hoc dissimulauit nō dans gloriā deo. Sz ex inde i aliquale simplicitē arrogātiā cordis sui fuit lapsus quas dns aliqualiter tulit qr eū qmotus oia que caldeis ex muneribz demonstrauit i babilonia ppt hoc deferre debere eid ezechie regi peud ysaiam demādauit put biblia plenius cōtinet. Ita licz ezechias rex iude esset natus z in sole z in celo ppt ipm rarū et insolitū signū esset factū tn ipe nō erat ille hō qui exurgeret de isrl et dnaret omnibz gentibz put balaā pphauit.

Et est sciendū qz caldei et greci illis tpibz i astrologia mltū vacabant z delectabantur ita ut quilibet domus eorū sciret cursus astrorū et planetarū et adhuc cotidie et assidue i oriente i ptibz ultramarinis astrologie insistunt et specialiter reges z principes qui astrologos et alios magos in hac arte peritos de longinquis ptibus sub eorū stipendiis vocare faciunt i presentem diem.

Ceterū post ezechiā regnauit manasses qui ysaiam interfecit. Post hunc regnauit Amon et post hunc regnauit yosias cuius tpibus pphauit Ieremias. Et ipius tpibz regnauit mathanias cuius tpibz nabuchodonosor et caldei ihrlm obsiderunt et destruxerunt et oia vasa z ornamenta de tēplo dni et de domo regis sicut ysaias predixit in babiloniā que a ihrlm circa quinquaginta dietas distat et iudeos captiuos duxerunt et ibidem i captiuitate septuaginta ānos pmanserunt quibz Ieremias pphēta misit et dedit librū legis dni et pphecias ne obliuiscerentur sicut biblia testatur. Et i hac captiuitate pphauit Daniel sub typo de regis ptū multis glosis de lapide abscisso de mōte sine manibz considerem z inter cetera pphauit iudeis dicens. Cū venerit scs scōrū cessabit unctio vna Hoc tunc cyrus rex persarum et caldei omnes libros iudeorum et prophecias ysaie iheremie danielis et michee et balaam et aliorum prophetarum de hebraico in caldaicum transcribi et transferre fecerunt et preceperunt inter quas quam plurima invenerunt quod per caldeos et persas sicut ipsas prophecias debebant adimpleri et specialiter de prophecia balaam prophete gentilis qui inter cetera ait Orietur stella ex iacob Et has prophecias et libros predictos iudeorum legisdoctores scribas et magistros et interpretes caldei et persi eis exponere et interpretari et declarare fecerunt Et ex illo tempore Indi et caldei et persi in expectacione huius stelle per balaam itaque prophetate ardenciores et studiosiores sunt effecti quod ex magna providencia divina ad corroboracionem et fidem magnam christianam sic factum quod balaam primus propheta ex gentibus eciam per stellam primicias vocacionis gencium prophetavit cum dixit Orietur stella ex iacob etc. Et hanc vocacionem gencium deus per suam nativitatem per hos tres reges primicias in parte gencium primitus incepit et perfecit et licet persi et caldei gentiles essent tamen in hiis libris et propheciis prout in libris iudeorum repererunt nil hesitabant sed credentes plenissime quod quicquid dominus per servos suos prophetas promiserat potens esset et adimplere Et extunc xii studiosiores in astrologia et magis doctos ex omnibus eorum terris et regnis elegerunt quos sub magnis eorum stipendiis tenuerunt ex quibus tunc aliquem decedere contingeret alter doctior vel studiosior loco defuncti constitueretur Et hii xii in monte vaus de quo supra dictum est alternatim habitabant stellam debebant observare diligenter expectare Verumptamen non tantum stellam sed eciam hominem qui omnem gentem dominaret quem stella significabat anxie expectabant Asserunt indi et caldei qui in ierusalem et alias circa partes cum peregrinacionibus mercimoniorum vel delectacionum frequenter pervenerunt quod pro maiori parte in astrologia sunt periti et docti quod in iudea et in aliis circa regionibus multe stelle de nocte apparent et discernuntur que in india et caldea et perside non videntur et econverso quod plurime stelle raro in india et caldea et perside de nocte apparent que eciam in iudea et in aliis circa locis non videntur et specialiter super istum montem vaus in aura clara quam plurime stelle rare de nocte discernuntur que in suo monte non poterant considerari

Et etiam dicunt quod ipse mons alios montes orientis altitudine excedit et excellit et desuper non est maioris capacitatis quam una pulchra stat capella quam ipsi tres reges ibi fieri fecerunt ex lignis et lapidibus desuper sumptibus. Ita ipse mons situs taliter quod plurimos gradus et circuitus desuper ascendatur et ipse mons in giro et in circuitu rubis et herbis ac diversis specialibus arboribus nobilibus est multum formosus et amenus. Alioquin propter altitudinem ta arta ipsum montem nullus ascendere posset et ab illo monte omnes regiones videntur per montana et signa et stellas undique lucide considerantur. Et dicunt etiam quod super ipsam capellam stet columpna lapidea mire altitudinis et pulchritudinis desuper artificiata facta in cuius summitate stet stella multum magna optime deaurata que volvi solet contra ventum que de die ex solis resplendore et lune de nocte in longinquis locis videatur et quamplurima de hoc monte dicunt mira de quibus dicere esset longum. Sed ad propositum redeamus.

Sequitur sextum capitulum vi

Cum autem deus peccatoribus misereri voluit et venisset plenitudo temporis in quo deus filium suum unigenitum mittere voluit in mundum de Maria virgine nasciturum. In ipso namque tempore Octavianus augustus frena romani imperii et monarchia per universum rexit mundum et anno cuius imperii xlii° prout Lucas narrat exiit edictum a cesare augusto ut describeretur universus orbis. Et est sciendum quod Bethlehem umquam non videtur fuisse reputationis vel quantitatis et habet petrosum fundum ita quod sunt ibi multe caverne et spelunce subterranee et distat a Jherusalem duo parva miliaria illius patrie et est nunc oppidum non magnum. Sed dicitur civitas David eo quod David ex ea natus fuit et in ipso loco quo quondam stetit et fuit domus Ysai patris David et in quo etiam natus fuit David et in regem iste per Samuelem unctus. In eodem vero loco deus de Maria virgine homo fuit natus et iste locus fuit in fine unius platee porticus que nunc ibidem platea coopta vocatur quia pre estimabili solis fervore cum pannis nigris et humidis rebus prout est ibidem consuetudinis desuper fuit coopta. Et in hac platea cotidie diverse res et specialiter antiqua vestimenta et alia muliebria vetera ornamenta vendebantur et semel in septimana diversarum rerum fuit in hac platea quoque forum et specialiter lignorum et in ipso loco qui itaque fuit in fine huius platee quedam stat et fuit domus ysai patris david sui fuit et adhuc remansit tugurium ante una spelunca in rupe stans in modum parvi cellarii formata et in ipsa spelunca ysai pater david et alii omnes huius loci et domus huiusmodi habitatores pro servicio solis aliqua animalia reponebat. Et ex consuetudine quod in omnibus partibus transmarinis civitatibus et villis in quibus aliquis viis constat ab antiquo fuit et est adhuc consuetudinis quod sunt in ipsis domus speciales que ibidem altham vocantur in hiis domibus sunt muli et equi et asini et cameli ut dum aliquis peregrinus mercator vel viator tendit ad aliquem locum longe vel prope et si indiget aliquo equo vel animali et iumento pro se vel pro suis rebus vel mercimoniis ad portandum vel equitandum ille vadit ad illam domum et precio conducit quodcumque animal sibi placet et cum pervenerit ad aliam civitatem quam tendit extunc depositis suis rebus dimittit illud animal quod conduxit in tali domo que ibidem et eciam alcham vocatur in qua eciam talia animalia conducuntur et extunc custos istius domus recipit animal et pabulat et ducit domino suo cum lucro remittit vel si non sit statim remittere poterit extunc ipsum animal vel equum extra civitatem ducit ad viam et tunc solum revertitur ad civitatem et ad domum domini sui qua exivit et talem pacti et consuetudinem habent inter se omnes custodes talium domorum predictarum. Nam quilibet custos talium domorum agnoscit equos et animalia nominatim licet remote distent et talia que ita conducuntur noscunt omnia itinera et cepissime per longam viam solum redeunt absque aliquo periculo animalium furti vel latronum. Et tales domus in quibus ita talia animalia queruntur et precio conducuntur per illarum partium regna et terrarum dominorum qui ex hiis magnum recipiunt thelonium et custodes talium domorum eciam ex hiis magna lucra consequuntur et huiusmodi domus quondam ante nativitatem domini fuit in loco in quo deus homo fuit natus. Sed temporibus nativitatis domini ipsa domus fuit totaliter destructa ita quod in ipso loco penitus nil remanserat nisi parvum tugurium ante ipsam speluncam sed parietes fictiles et muri lapidei diruti adhuc ibidem steterunt et super aream ipsius loci ante ipsum tugurium panes vendebantur. Nam consuetudinis est in partibus omnibus in oriente qui in omnibus civitatibus et villis in illo loco vinum panes comportant et vendunt et de omnibus vendit reges et terrarum domini de necesse recipiunt partes suas. Et postquam david rex israel fuit effectus extunc per quem modum domus ysay patris sui ad usus regios permansit. Sed predicto tempore cum ierusalem et tota civitas tratores fuit destructa ut de ipsa domo nullus curavit. Sed permansit et fuit totaliter destructa ita quod nil nisi muri lapidei et parietes fictiles diruti ibi adhuc permanserunt et in eius area ut domus esse patens videbatur in signum quod locus ad usus regios permaneret. Sed in spelunca et in tugurio ligna et huiusmodi que ad forum devenerant et vendi non poterant reponebant et asini et alia villanorum que ad forum pervenerant ibi circa tugurium ligabant. Et cum ut predictum est omnis populus ubique secundum preceptum edictum cesaris ad profitendum quivis ad civitatem et villam de qua natus erat redisset et convenisset. Et extunc Joseph cum maria tarde in crepusculo venerit et quia tarde erat et omnia loca et hospitia essent occupata ab hominibus extraneis et hospitibus erant plena et quia pauperes erant tota civitate circuibant et nullus eos hospitare volebat. Et specialiter cum homines vidissent mariam iuvenculam super asinum sedentem itinere lassam gementem et suspirantem et gravidam partui propinquam tamen in tota civitate nullus eam in tectum vel hospitium vel domum recipere voluit. Unde Joseph mariam in illud tugurium et speluncam duxit de quibus tunc nullus homo curavit. Et in ipsa spelunca eadem nocte deus pro nobis in tanta paupertate de maria virgine absque dolore partus prout decuit fuit homo natus. Et in ipso tugurio ante speluncam adhuc parum prope presepe lapideum circa unius ulne longitudinis longum in muro muratum adhuc ibi ab antiquo remansit. Ad quod bos pauperis quod nullus vel nusquam hospitari potuit fuit alligata in quo etiam Joseph asinum suum alligavit. Et in id presepe beata maria virgo puerulum suum vagientem pannis vilibus involutum ante asinum et bovem prout melius potuit in feno posuit et reclinavit. Unde considerandum quod in omnibus partibus orientis est consuetudinis quod in omnibus stabulis sunt quamplurima presepia lignea vel lapidea et unumquodque presepe est circa trium pedum longitudine ita quod quivis equus vel animal habet per se suum presepe speciale et tale velut lapideum presepe in tugurio ab antiquo adhuc permansit in quo beata virgo maria filium suum reclinavit. Item in stabulis regum et principum et nobilium sunt bona presepia in quibus sunt incastrata ad reponendum equos vel animalia. Item locus ubi angelus domini pastoribus tunc cum luce magna et claritate deum hominem natum annunciavit distat a Bethlehem dimidium miliare illius patrie et in eodem loco David etiam oves pascebat et a faucibus ursi et leonis ibidem eripiebat. Unde quidam liber continet quod pastores regionis illius bis in anno scilicet in solsticio vernali et hyemali vigilias super greges suas custodire consueverunt. De quibus est sciendum quod terra circa Bethlehem et terra promissionis et tota terra orientis inhabitabiliter est disposita et pro maiori parte in montanis sita et in aliquibus locis ~~secundum suum tempus~~ hyems vero discernitur ab estate et distinguitur et in aliquibus locis secundum suum tempus in hyemis et estatis sicut in partibus istis secundum situacionem locorum in vallibus planicie vel montanis. Nam frequenter in aliquibus locis et in montanis in mense augusto nix reperitur quam a villanis in speluncis reponitur et in paleis ad forum deportatur que a nobilibus emitur et in pelvi super mensas ad frigidandum potum eorum ponitur. Item cum discooperiuntur statim more suo pereunt et dissolvuntur. Item contingit in omnibus partibus orientis in estate pre inestimabili solis ardore penitus nulla viriditas potest crescere vel nasci nisi in aliquibus nemoribus vel umbraculis vel irrigata fluenta in ortis in quibus tamen qualiter in septimana per omnia funditus irrigatur. Item septembre et octobre adherentibus solis radiis ibidem paululum declinante extunc prima et herbarum viriditas ibidem in campis contingit crescere incipiunt sicut in partibus istis in marcio et aprili. Et in hiis mensibus marcio et aprili et in aliquibus locis segetes sciduntur et resecantur. Item contingit in maio secundum locorum situacionem. Item iuxta Bethlehem plus quam in aliis locis sunt multa loca ubertimula et pascuosa et circa festum nativitatis domini ibidem ordeum incipit habere spicas in agris ita quod ex aliis locis homines ibidem mittunt equos et mulos impinguescendum et emunt ibidem ordeum in agris prematurum et venditorum ordeorum. Habent ad hec stabula specialia in campis in quibus equi et muli et animalia mittuntur quousque pinguantur et vocatur ibidem contingit ab incolis tempore circa nativitatem domini tempus ad herbas in eorum lingua. Et quia temporibus nativitatis domini erat summa pax in toto mundo et inter bethlehem quo angelus domini tunc pastoribus apparuit erat dimidium miliare et via aliquantulum longa non erat etiam aliquod frigus in quo nimis esset. Et ex tunc pastores ibidem per totum hyemem die noctuque de loco ad locum cum suis gregibus similiter in pascuis permanserunt prout adhuc ibidem faciunt in presenti die. Sed ut ad propositum redeatur.

Sequitur septimum capitulum

In diebus illis cum itaque exiret edictum a cesare et a romanis constitutis et non erat iudeis ullus rex iudeorum natus sed ibidem cesar augustus et romani regnum iudee et quam plurimas alias terras et provincias usque ad fines indie persidis et caldee sua potestate subiugavit et potenter possederunt. Unde omnes homines in omnibus partibus indie et orientis et persidis et caldee optime sciverunt quod herodes alienigena a cesare et romanis rex iudee fuit constitutus et non de semine regali vel iudeorum natus ut in ipsis temporibus quando deus homo natus impletur prophetia danielis qui inter alia sic ait Cum venerit sanctus sanctorum cessabit unctio vestra. Verumptamen in partibus orientis et ultramarinis adhuc iudei in sua malicia perfidia et duricia perseverant dicentes Quod per longum tempus post nativitatem domini eorum unctio non cessasset sed quam plurimos habuissent sed non negant herodem esse proselitum ex patre iudeo et matre gentili chananea procreatum. Unde xpiani eorum perfidiam et eorum patriarche iacob prophetia confundunt qui ait Non auferetur sceptrum de iuda et dux de femore eius donec veniet qui mittendus est et ipse erit expectatio gentium et quam plurime questiones sunt inter xpianos et iudeos in oriente de quibus inter eos in hiis partibus non est eis cura de diversis articulis et causis de quibus per singula longum esset enarrandum. Sed ut ad propositum redeatur.

Sequitur Octavum Capitulum

Cum itaque ut supradictum est in bethlehem in spelunca deus homo esset natus ex tunc idem omnipotens deus qui solus ipse est omnibus invocantibus eum in veritate ipsa stella per balaam prophetam per longissima retroacta tempora per xij astrologos ab indis persis et caldeis supra montem vaus ut dictum est constitutos remote et anxie expectata et observata hanc stellam eadem nocte et hora qua ipse deus et homo natus est tunc super eundem montem vaus in modum solis radiantis oriri fecit et illuminavit universum celi firmamentum et paulatim in modum aquile super ipsum montem ascendit et per totam illa die in uno loco super eundem montem in primo intersticio aeris immobilis permansit, ita quod cum sol in meridie pertransiit quasi nulla erat distancia in claritate inter ipsam stellam et solem. Unde quidam libri continent quod ipsis diebus nativitatis domini elapsis hec stella ascendit sursum ad celi firmamentum. Sed ipsa stella prout in partibus istis in templis depingitur non fuit formata, sed habuit quasi plurimos longissimos radios facibus ardenciores et quasi aquila volitans et alis aerem uerberans sic radii stelle circummovebantur. Et ipsa stella habuit in se formam infantuli desuper signum crucis, et audita est vox ex stella dicens: Natus est hodie rex Iudeorum qui est expectacio gencium et dominator eorum. Ite ad inquirendum eum et adorandum.

Nonum capitulum

Ad roborandum ergo fidem gencium et confirmandam maiorem et rem gestam omnipotens deus cuius providencia in sui disposicione non fallitur, qui prout apostolus Paulus vocat eciam que non sunt tanquam ea que sunt, ex sua providencia hoc egit et disposuit ut qui veteri testamento vocem dederat ex asina Balaam hanc stellam prophetantis, quod eciam in inchoacione novi testamenti daret vocem ex stella per eundem Balaam prophetam gentibus prophetata. Unde tunc principes hominum utriusque sexus omnium illarum terrarum orientis parcium et regionum visa tam mirabili radiosa et insolita stella ex tali voce ex ipsa audita ultra modum fuerunt perterriti et admirati, et ipsam esse stellam per Balaam prophetam gentilem prophetatam et longis retroactis temporibus desideratam et expectatam esse non dubitaverunt. Et ex tunc tres reges qui in partibus et terris Indie et Caldee et Persidis regnabant de ipsa stella in oriente et de ipsa per astrologos et doctores et prophecias multum instructi multum sunt gavisi quod in ipsorum temporibus ipsam stellam tam longis ante temporibus prophetatam videre meruerunt, quam tam benignissimis temporibus omnes populi tam avide expectaverunt et videre desideraverunt. Unde hii tres reges gloriosi per nimiam et maximam eorum terrarum et regnorum distanciam separati et quilibet de alio penitus ignarus, sed uno tempore de ipsa stella in oriente cum ditissimis muneribus veris et misticis ac nobilissimis ornamentis et variis ac diversis inestimabilibus ac ornatu regio cum equis et mulis et camelis et thezauris infinitis et maximo ingenti comitatu et exercitibus prout ornacius et nobilius potuerunt ad inquirendum dominum ac regem Iudeorum natum et ipsum adorandum se preparaverunt prout vox de stella

dyxit et p̄cepit et p̄dica-
uit ⁊ tanto nobiliꝰ ⁊ honeſ-
tiꝰ ſe p̄parauit quanto ſi-
bi ſe regem altiorē natū
ꝯſiderauit ad ingrē ⁊ ado-
rāe ꝓpoſuerit et om̄em
eoꝝ expedicōnē ī bobus
gregibꝰ et iumētis cum
alijs eoꝝ lectiſtinijs et
vtenſilibꝰ et ditiſſis ac
nobiliſſis ꝑamētis et
oībꝰ neceſſarijs que ipis et
eoꝝ exercitibꝰ et comi-
tatui ſufficere poſſꝫ copio-
ſe ꝑ ire fecerūt ī multitu-ne
ꝗ plurimoꝝ camelorꝝ ⁊ iu-
mētoꝝ. Na ꝯſuetudīs ē
ī oriēte et ī oībꝰ ꝑtibꝰ
ultmarinis exceptis in
magnis ciuitatibꝰ ꝙ ī oī-
bꝰ locis et villis ſꝫ ꝗ̄-
plurīa delectabilia hoſpi-
tia ⁊ amena. Jn qbꝰ ꝓ ma-
iori pte oīa ꝯmeſtibilia
et potabilia et honori ī optio
foro repiūt̄. Et ꝑncipi-
bus et dn̄is qui cū aliq
multitudīe incedūt ī ipis nō
ſūt ꝯmoda ſꝫ lectiſternia
et huiōi vtenſilia ad ca-
merā et ad coq̄nā ꝑtine-
cia neccīa cū ꝑncipibus
et oīa portāt̄ ī mulis
⁊ iumētis et equis. Na-
que ibidē hoīes ꝓpt̄ reſ-
tiabile et intollerabile
ſolis ardorē ꝑ de nocte
equitāt ambulāt ⁊ va-
gant̄. Ceterū de regnis ⁊
terris iſtoꝝ triū regū glo-
rioſoꝝ qui ſe itaqꝫ tā no-
biliter ad ingrediendū ⁊ ado-
randū dn̄m p̄parauit. Et
ē ſciēdū ꝙ terre ſꝫ indie

q̄ſi oībꝰ t̄re et regiones
ꝓ maiori pte ſūt inſule
et oēs hee t̄re regiones
et inſule ſꝫ aquis ⁊ de-
ſertis ac ſ'pētibꝰ maiorib
et alijs aīalibꝰ piculoſis
⁊ venenoſis et paludibus
horribiliſſis ī qbꝰ creſcūt
arūdines tā groſſe ⁊ alte
ꝙ ex hijs ī ptibꝰ illis do-
mus ⁊ naues ꝯſtruūt̄ ſꝫ
diuiſe et abiūcte ſepate
et ī longīqꝫ iſtaꝝ terraꝝ
et regionū terris et in-
ſulis naſcūt̄ ⁊ creſcunt
herbe ⁊ aīalia ac beſtie
p alijs ſpeciales itaqꝫ ult̄
modū piculoſe et laborioſe
de vna t̄ra regioē uł in-
ſula ad alia ꝑuenit̄. Vn-
de legit̄ ꝙ aſſuerus regnauit
ſup centū xxvij. ꝓuinci-
as ab india vſqꝫ ad ethio-
pia. Ca. decimū Cap.

Jn pīma ergo Jndia
ſunt regnū nubie ī
quo tpibꝰ xp̄i dn̄i reg-
nauit melchior ꝙ dn̄o
aurū obtulit cuiꝰ ecia
int̄ alias t̄ras ſūt rg-
nū arabie ī q° mons ſynai
ē ſitus et mare rubrū
⁊ ꝑ id mare rubꝝ de ſiria
ī egiptū ad Jndia ſolet
nauigari. Et mercatores ⁊
alij hoīes nati ptibꝰ ciſ-
marinis tn̄ ſepe nō ꝑmittūt̄
q̄ ſoldanꝰ ab iſta pte
maris rubri in inſulis
fortiſſia hꝫ caſtra in
qbus captiui nobiles.
detinent̄ et ab illis caſtris
cauet̄ ne aliqs ho de-
ptibꝰ ciſmarinis natꝰ

ad partes et terras Indie transeat nec quis presbitero Johanni domino Indorum vel aliis regibus in India et oriente aliquas litteras de regibus primis deferat vel conspiratores. Sed homines incole de partibus ultramarinis nati etiam non transire permittuntur. Sed tamen de negociis eorum qualiter transeat ultra diligenter examinantur. Et eque iste presbiter Johannes dominus Indorum ab alia parte maris rubri etiam habet castra fortissima de quibus etiam eosdem modo cavet ne aliquis de partibus illis transeat ad dominum soldanum in suum detrimentum. Unde fratres minores augustinenses carmelite et predicatores et mercatores et alii homines de partibus cismarinis nati et ad partes Indie volentes transeunt et coluit per regnum persarum per viam multum longam et tediosam et laboriosam. Sed peregrini et mercatores qui de India per mare rubrum transeunt dicunt quod totus fundus maris rubri sit ita rubeus quod pre rubedine fundi desuper existens aqua ut vinum rubeum appareat rubea licet sit ut aliud aque coloris et salsa et clara quod in profundissimo eius lacu et fundo lapides vel pisces vel alique alie res vide distinctur. Et ipsum mare rubrum est singulariter fortum et incidit et fluit in terram ex occeano et est circa quinque vel iiijor miliarium latum et in eius latere lacroi ubi filii Israel sicco pede transierunt quando pharao cum exercitu suo fuit insecutus et ibidem submersus. Ex opposito maris rubri aliquis fluvius effluit qui cadit in nilum flumen paradisi qui fluvius transit per egyptum. Etiam per illud fluvium quam plurima ditissima et nobilissima mercimonia de oriente et India transeunt in egyptum circa babiloniam et alexandriam que de India per universum mundum deportantur et referuntur. Etiam tota terra arabia in qua mons synai est multum rubea et lapides pro maiori parte et quam plurima specialia ligna que ibidem crescunt et quecumque de talibus ibidem nascitur vel crescit et reperitur multum esse rubeum. Unde in modum et formam tenuissimam radiat ibidem optimum et multum nimis aurum rubeum ibidem reperitur et ibidem etiam in monte vena smaragdina reperitur que nimis laboriose et artificialiter exscinditur et multum diligitur a ministris soldani custoditur. Et ista terra arabia quondam presbitero Johanni totaliter pertinebat sed nunc pro maiori parte pertinet soldano. Sed tamen quod mercimonia de India transire permittantur pacifice et propter alias causas soldanus ex illa terra arabia dat tributum presbytero Johanni in presenti die etc. ut ad propositum redeatur.

Sequitur xij capitulum

Item in secunda India

fuit regnum Godolye in quo temporibus nativitatis domini regnavit Balthazar qui domino thus obtulit cuius terra inter alias terras fuit id antiquum regnum Saba in quo plus quam in aliis terris et partibus orientis specialiter crescunt quamplurima nobilissima aromata et specialiter plus quam in aliis partibus mundi crescit ibidem thus quod exstillat ex specialibus arboribus in modum gummi et in aliis terris parum vel nihil reperitur. Item in tercia India fuit regnum Tharsis in quo temporibus nativitatis domini regnavit Caspar qui domino mirram obtulit cuius etiam inter alias diversas terras fuit illa famosissima insula Egriseuwa vocata in qua nunc corpus beati Thome apostoli quiescit in qua ~~etiam~~ etiam plus quam in aliis partibus mundi vel terre crescit mirra et crescit super herbas in modum spicarum ad instar sertas in maxima quantitate et dum in herbis maturescit tam mollis quod vestimentis transeuntium se connectit et exinde quamplurime zone et corde per ipsas herbas trahuntur et illis sicut cera mollis abstrahitur et colligitur et eodem modo crescit thymiamen

Una propter ex magna providentia et predestinatione divina novus fore scitur quod illi tres reges gloriosi Melchior Balthazar et Caspar ex tribus terris illis in quibus munera crescebant que domino offerre debebant in antiquo presagio prophetia plus quam de maioribus eorum regnis debebant appellari unde ait Reges Tharsis et insule munera offerent Reges Arabum et Saba dona adducent et eorum maiorum regnorum nomina conticentur Natale tempore ipsi reges gloriosi ex parte eorum regnorum et terrarum fuerunt denominati Nam Melchior rex Nubie et Arabum vocatur et Baltazar Godolye et Saba dicebatur et Caspar rex Tharsis et insule Egriseuwa appellabatur et regnum Tharsis nominatur quia ipse insule fuerunt annexe ad terram illarum civitatum et insularum eorum nomina specialiter exprimuntur etc. ut ad propositum redeatur.

Sequitur xiij capitulum

Postquam ut dictum est

illi tres reges gloriosi itaque cum thesauris pompa et ornamentis ac comitatu et diversa expeditione se nobiliter in omnibus et per omnia preparassent et exeuntes fines regnorum suorum et quilibet de proposito et intentione alterius penitus ignarus propter multa et nimia et longa inter eos terre eorum distantia tunc unusquisque rege et suo exercitu et comitatu et expedicōm stella eq̄ bn̄ p̄cedebat ⁊ stella cū euntib; ibat ⁊ cū stātib; stabat et de nocte nō ut luna uł stella s; ut sol radians ī virtute sua viā ipsorꝫ itinera illūiabat et ī oīb; ciuitatib; ⁊ villis q̄ tūc tēpis ꝓpt̄ pacē die noctuqꝫ ī vniūso mūdo nō claudebatr̄ p quas tr̄sierūt de nocte videbatr̄ eis eē dies Vn̄ homines et h̄itatores omīū illarꝫ ciuitatū et locorꝫ p quas et q̄ itaqꝫ de nocte tr̄sierāt ult̄ modū fuerūt pterriti ⁊ admirati Nam viderūt reges et maiores exercit; et comitat; cū maxima multitudīe ⁊ expedicōne p eos tr̄sire q̄b; p omēz viā eorꝫ de nocte erat dies nescientes vn̄ venerūt uł quo tenderent ⁊ de mane videbāt t̄rā in locis eorꝫ vestigijs equorū et iumētorꝫ cōculcatā Vn̄ oēs hoīes p quos itaqꝫ tr̄sierūt facti sūt in extasi ex his maxima q̄stio fuit in ptib; vniūsis tēpib; longis Et pq̄ hij 3es reges glosi fines suorꝫ regnorꝫ fuerūt egressi ⁊ ad alias t̄ras et regiōes ignotas puenerūt ceperūt p omēs aquas deserta mōtes planicies et valles ⁊ paludes horribiles difficiles absq̄ aliquo impedimēto tr̄sire Erāt eis oīa plana et aspa ī vias planas et nusq̄ de die uł nocte descēbant uł hospicia capiebāt s; tā ipi q̄ eorꝫ exercit; et expedicōes ⁊ ipsorꝫ equi et oīa eorꝫ aialia ⁊ iumēta absq̄ cibo ⁊ potu ⁊ pabulo quousq̄ bethleē puenerūt ꝑmāserūt et ipis oīb; in via nī vna dies vniūsi videbatr̄ Et sic deo ⁊ stella duce t̄ciodecimo die natiuitatꝭ dn̄i orto iā sole de t̄ris ⁊ regnis eorꝫ ī ierłm puenerūt de quo nulli dubiū Nā adhuc mariā ⁊ īfantulū ihm̄ ī loco et spelūca q̄ nat; fuerat in p̄sepio inuenerūt ⁊ tā breui ⁊ celeri eorꝫ tr̄situ multi libri mirātr̄ Nā aliq̄ libri dicūt eos in dromedarijs ⁊ alij libri dicūt p hūc ⁊ ꝑ illū modū ī ierłm et bethleē eos tā breuit̄ ⁊ celeriter puenisse De q̄b; ē sciendū ut d̄r ī omelia gregorij Si diuina opacō humana rōe cōprehendi posset nō esset admirabil nec fides possꝫ hr̄e meritū cū humana racō p̄bet expimentū Nā ipē de; q̄ i ueteri testamēto abacuc ꝓphā de iudea ī babilonia ad caldea ad danielē in lacū leonū ultra cētū dietas ī exitu ⁊ reditu cū capillo duxit ⁊ reduxit et cōfestī ipm̄ in locū suū restituit et reduxit Ipē eciā de; ī isto nouo testamēto ipos tres

reges de oriente ⁊ caldea
in xiij diebus in iudeam duce-
rat potens in puncto absque
aliquo impedimento Et
ipse deus cuius virtute puerum idem
abacuc in medio dierum ana-
lium expauit sic ipse eciam
in signo et typo hoc partus
virginis seris et claustris
non apertis danieli in babi-
lonie prandium attulit ⁊
portauit Itaque idem deus
instante nouo testamento per
natiuitatem suam ad huma-
nos oculos clausis virginis
vteri claustris exiuit et
post suam resurreccionem ad
suos discipulos ianuis clau-
sis intrauit et sic danieli ⁊
suis socijs in camino positis
ignis non lesit nec odor fu-
mi vel ignis erat in eis Sic
istorum trium regum gloriosorum
temporibus beata maria virgo deum
et hominem genuit ⁊ itidem
permansit Et si diligenter
scripturam perscrutatur omnia que
deus in veteri testamento per da-
nielem abacuc ysaiam et
micheam et alios suos
suos prophetas in typo premi-
sit et ostendit hec idem deus
instante nouo testamento in hijs
⁊ cum hijs tribus regibus glo-
riosis principibus ex gentibus vir-
ginis misericorditer et totaliter
adimpleuit ⁊ consummauit
Sed ut ad propositum redeatur

Sequitur xvij capitulum

Posuit enim deus
hos tres reges et eorum
exercitum sicut abacuc in
momento de oriente in iudeam
perduxisse Sed sicut ipse ompo-
tens deus ut exinaniret semet-
ipsum et pro nobis in voluntaria
paupertate humanitate et
fragilitate fuerat natus tamen
ipse sua humilitate voluit
omnibus demonstrare miraculose
⁊ cum sua deitate ⁊ maies-
tate potencia omnibus in celis
et in terris gloriose

Sequitur xviij capitulum

Cum itaque hij tres
reges gloriosi quiuis
ex itinere suo cum suo exer-
citu expedicione ⁊ comita-
tu ciuitati iherusalem ad duo
miliaria appropinquassent ⁊ tunc
nebula densa ⁊ caligo
tenebrosa per vniuersum coo-
peruit et in ipsa nebula
et caligine stellam amise-
runt Unde dicit ysaias
Surge illuminare iherusalem quia
venit lux tua ⁊ gloria domini
super te orta est quia ecce te-
nebre cooperiunt terram
et caligo populos Et cum ipsi
tres reges ut supra dictum est
quiuis cum suo comitatu ex-
pedicione et exercitu ex
speciali itinere prope iherusalem
venissent Et tunc melchior
rex nubie ⁊ ara-
bie cum suo exercitu primus
iuxta iherusalem venit ⁊ iuxta
montem caluarie super quem
postmodum cristus a iudeis
in nebula ⁊ caligine rese-
dit nutu dei Et erat tunc
temporis mons caluarie rupis
per se circa vij gradus altus

super quod constellati plectebatur et intricabatur. Et in ipso huius monte erat trivium. Unde ibidem propter nebulam et caliginem et vie ignorantiam Melchior cum suis remansit nec ultra plus processit. Et postea per multos annos cum venerabili Helena ipsum montem Calvarie et sepulchrum Christi et alia loca sancta in una comprehendit ecclesia. Extunc presbyter Johannes per multos annos et alii principes de regno Nubie quo Melchior erat rex ex hac rupe durissima montis Calvarie parvam capellam laboriose exsculpere fecerunt quam in honorem dei et sue matris Marie et trium regum dedicaverunt et consecraverunt in memoriale sempiternum. Et illa capella pertinet solummodo christianis de regno Nubie qui ibidem Nubiani vocantur et illis est solummodo specialiter deputata et vocatur ibidem capella trium regum Nubianorum in presentem diem. Sed nunc Saraceni ianuas ipsius capelle lapidibus obstruxerunt et illa capella est subtus monte Calvarie excisa. Ceterum postquam Melchior rex Nubie et Arabie cum suo exercitu in ipso monte Calvarie in nebula et tenebris parum resedisset extunc in eadem nebula et caligine Balthazar rex Saba et Godolie cum suo exercitu venit ex itinere speciali et in ipso monte Oliveti in villa parva que ibidem Galilea vocabatur resedit in tenebris et remansit. Et de eadem parva villa multum loquitur evangelista et sacra scriptura nam in ea apostoli et discipuli ante resurrectionem domini et post propter metum Iudeorum ex civitate Iherusalem se secrete convenire consueverunt et in ipsa parva villa dominus post resurrectionem suam discipulis suis sepius apparuit. Unde dicit scriptura precedet vos in Galileam ibi eum videbitis. Et plurima alia de hac villa sacra narrat scriptura. Sed est alia terra que est principatus que etiam vocatur Galilea et distat ab Iherusalem ad tres dietas vel circa. Sed ut ad propositum redeamus. Re. xvi. capitulum

Cum itaque hii duo reges Melchior et Balthazar in loco superdicto in nebula et caligine et tenebris subsistebant extunc paulatim nebula sursum ascendit et stella non apparuit. Unde cum se prope civitatem esse vidissent extunc quilibet rex de alio ignarus adhuc cum exercitu suo viam versus civitatem arripuerunt. Et dum venissent ad trivium in ipso monte Calvarie extunc Caspar rex Tharsis et insule Egri-

Senwa cum exercitu suo supervenit et utique hii tres reges gloriosi cum omnibus exercitibus eorum et expeditionibus communis de tribus et regnis suis ex omnia speciali in hoc trivio convenerunt. Et licet unus numquam alterius personam vidisset tamen in osculo et amplexu mutuo pre gaudio ruebant. Et quamvis diversarum essent ydeomatum et linguarum tamen unicuique videbatur quod alter sua loquela loqueretur. Et tunc unusquisque causam sui itineris exposuisset et in hiis ~~omnibus~~ omnia concordassent. Ex tunc multum letabres et ardentes in eorum negociis sunt effecti. Et ex tunc nebula et caligo totaliter abcessit et itaque ex inopinato et improvisa orto iam sole civitatem Jherusalem intuerunt. Et cum ipsi tres reges audissent quod illa esset civitas Jherusalem regalis quam antea alii predecessores eorum et Caldei sepius obsiderunt et destruxerunt multum sunt gavisi sperantes in ea regem Iudeorum natum esse et invenire. Sed de tam forti et inopinato et valido et improviso ipsorum introitu Herodes et universa civitas est turbata et commota nam tantus eorum erat exercitus expeditionis et comitatus quod eos intus civitas capere non poterat. Sed pro maiori parte extra civitatem manserunt et circa eam qui obsidione circumvallaverunt et totaliter concluderunt. Unde inter alia ait Ysaias: Fortitudo gencium veniet tibi. Inundacio camelorum operiet te, dromedarii Madian et Effa. Et omnes de Saba venient aurum et thus deferentes et laudem domino annunciantes. Omne pecus Cedar congregabitur tibi, arietes Nabaoth ministrabunt tibi. Unde est sciendum quod prout est supra dictum quod ipsi tres reges omnem expeditionem suam et multitudinem pecorum diversorum prout in partibus illis est consuetudinis secum fecerunt et quibus arietum Nabaoth in partibus illis adhuc undique quamplures permanserunt et sunt magni arietes quam omnem pinguedinem quam alii arietes in posterioribus corporis intus habent hanc pinguedinem ipsi arietes Nabaoth habent in cauda et quasi parum vel nichil habent in corpore et latitudo ipsius caude extendit se in ipso latitudinem corporis et longitudo ultra medietatem crurium posteriorum. Et aliquando reperitur talis aries qui cum est excoriatus quod cauda plus ponderat quam reliqua pars corporis vel medietates eius. Et ex istorum arietu gñe deueniūt arietes silvestres qui sunt multu magni et pingues et fortes hñtes magna cornua grossa et pilosa ut capriolus et maioris turmis insl incedut et venat̄ et ~~currunt p medium~~ ~~p maiori spaciu~~ capiunt̄ cu canibz et leopardis et du venat̄ et currunt p nsu p maiori spaciu audiunt̄ s̄z du d canibz et leopardis tenet̄ p eis se nl monet nl defendut licz sint multu fortes Sz ut ad p̄positu redeat̄

Sequit̄ xvj · Capitulum

In diebus illis cum itaqz hij 3^b reges ut dictu e cu exercitu iherusale intrant tunc herodes erat ibi p̄ns iherosolimis et erat ibi a cesare et romanis rex iudee constitutus etate annosus et tunc hij reges de rege iudeoru nup nato ab oibus i ciuitate querebant et interrogabant ubi ait euangelista. Cu natus esset ihus in bethlehem i diebus herodis regis iudee

Sequit̄ xvij Capitulum

De hoc quare isti tres reges p̄o iherlm qua bethlehem venerut multi libri diuisimode declarat et exponunt de quibz q̄ plurime cause sunt scripte de quibz p singula longu esset enarrare Sz int cetera causas erat una q herodes et ciuitas post introitu ipsoru triu regu fuit turbata qz videbat ipsos reges sic et exercitu eoru desiderante et caldea qui ex p̄missione diuina ipam ciuitate ab antiquo sepius et terra iudee depilierat et destruxerunt et eius reges fuerat p̄secuti q hij rege iudeoru nup̄ nouiter et breuit natu ex remotissimis terris et longinquissimis ptibz orientis et caldee adorandu puenerat et qz herodes erat p̄selitus et alienigena a cesare et romanis rex iudee positus et de eius exercitu herodes et iudei timuerunt et de eoru rege nouit nuper nato q alij reges adorare venerunt no curauerunt Sz maior causa fuit q ipi 3^b reges amissa stella ex prudencia diuina iherlm ex improviso coacte intrant qz iherlm fuit ciuitas regalis et reges inde actu se in ea habitaunt et doctores in lege et scribe i p̄phetis et scripturis et p̄cia ium p̄ntes fuit et ipi iudei et scribe natum regi dni et eius natiuitatis locu predicetes nullaz de incepto posset p̄tende nl hre excusacom ad eoru p̄sidiam ab oibz detestanda et fide gencium roborandum. Nam Gregorius in omelia sic ait: Iudeus profecto sicut Ysaac cum Iacob filium suum benediceret presignavit, qui caligantibus oculis prophetizabat, in presenti filium non vidit cui tamen in posterum multa providit, quia nimirum Iudeorum populus prophetie spiritu erat plenus set cecus, quia eum de quo in futuro multa predixerunt tunc in presenti partu non cognovit. Hunc proprium natum despexerunt quem ante nasciturum longe prescierunt. Et non solum quod nasceretur prescierunt, sed etiam locum ubi nasceretur Herodi demonstraverunt, ut ipsa eorum scientia fieret ipsis in testimonium dampnacionis et nobis in adiutorium credulitatis. Et ut ad propositum revertamur.

Sequitur xviij capitulum

Cum itaque tres reges de loco nativitatis regis Iudeorum nuper nati per Herodem, scribas, doctores Iudeos plenius certi et cum eorum exercitu et expedicionibus ab Herode et Iherusalem recessissent et civitatem egressi essent, tunc more solito et priori itinere stella eis apparuit et eos sic precedens usque in Bethleem antecessit, que distat ab Iherusalem ad duo parva miliaria illius patrie. Et in ipso itinere iuxta eundem locum eos pastores quibus angelus domini cum multitudine celestis milicie et magna claritate nativitatem domini annunciavit invenerunt. Hos pastores iidem tres reges cum eorum exercitu transierunt, et ipsi pastores cum vidissent stellam statim accurrerunt et dixerunt quod illi fulgore et claritate ipsis angelus apparuit qui ipsis nativitatem domini annunciavit, et omnia que ipsis ab angelo dicta fuerunt et quod Ihesum dominum in Bethleem viderunt et audierunt et acta fuerunt per omnia narraverunt, que ipsi reges et eorum exercitus avide et libentissime audierunt. Et verba diligenter consideraverunt et ex verbis et testimonio pastorum multum sunt gavisi et de allocucione stelle et voce ex ea audita iam penitus nil hesitabant. Volunt enim quidam libri in oriente quod vox ex stella fuerat etiam vox angeli qui tam pastoribus et ipsis regibus nativitatem domini annunciavit, et dicunt etiam Iudei in oriente quibus quod credatur inter Iudeos quod angelus qui filios Israel post egressionem de Egipto cum columpna ignea precessit, quod idem angelus cuius vox ex stella audiebatur etiam cum stella ipsos tres reges antecessit. Nam cum ipsi reges itaque cum pastoribus loquerentur, stella magis ac magis in sua claritate fulgebat. Et prout ait Fulgencius in suo sermone: hee due partes, scilicet reges et pastores, sunt due partes que ex diverso venerunt et lapidem qui factus est in caput anguli unitate fidei agnoverunt; una pars venit ex Iudeis, altera ex gentibus longe a se.

diuisa erat quando diuisa credebat porro autem in medio lapis angularis qui se ad utrumque pariete adducens utrumque uno nomine nuncuparet scilicet quod unum nomine vocabulis qui erat in una gratia sacramenti per xpm et qui est pax nostra faciens utrumque iudei et gentiles fideles unum. Ad lapidem quoque angularem utrumque paries et vero angulum veritatis fidei fecerit horum parietum unus adductus est quando pastoribus iudeis xpm natum angelus nunciavit. Et alter paries adductus est quando gentilibus novum sidus apparuit. Illi scilicet pastores fuerunt primicie iudeorum et isti scilicet tres reges fuerunt primicie gentium et isti pastores de prope sunt adducti et isti scilicet reges remote et longe sunt reducti. Prope erat enim iudeis qui xpm colebant et longe erat gentibus qui ydolis serviebant. Hoc utique significabat iudei pastores qui nascente xpo sunt prope inventi et magi de longissimis partibus orientis sunt adducti qui tamen vincentes legis iudei non erant tamen regem iudeorum professi sunt et xpm ad adorandum venisse dixerunt prout dicit ewangelista.

Sequitur xixm Capitulum

Cum itaque hii tres reges cum comitatu eorum et exercitu a pastoribus datis eis muneribus recessissent et in Bethlehem se esse cognovissent. Sed tunc se regalibus vestimentis et aliis ornamentis prout nobilius et honestius poterat se diligenter preparabat et iterum eos stella precedebat et quantomagis Bethlehem appropinquabat tantomagis stella in sua virtute fulgebat et sic eadem die hii tres reges a Ierusalem hora prima recedebant et post tunc in Bethlehem hora quasi sexta perveniebant et per plateam de qua supra dictum est que ibidem platea cooperta vocatur transierunt in cuius fine erat tugurium et spelunca in qua xpc erat natus et stetit super aream que erat ante tugurium in quo panes vendebant. Stella stetit immobilis et infra muros lapideos et fictiles qui adhuc ab antiquo permanserunt per modicum intervallum stella cum tali et tanta claritate et fulgore se dimisit quod omnia in tugurio et spelunca fuerunt illuminata et iterum mox in aere sursum ascendit et super locum immobilis stetit. Sed splendor eius in medio in spelunca remansit. Et prout ait ewangelista. Et intrantes domum invenerunt puerum cum Maria matre eius et procidentes adoraverunt eum et apertis thezauris suis obtulerunt ei munera aurum thus et mirra. Et exinde venit in consuetudinem in partibus illis quod nullus vacuis manibus et absque osculacione terre ante pedes soldani uel alicuius regis in oriente ipsis loqui potest in presenti die vnde fratres ordinis mendicancium ipsis offerunt in tribus et cistinis eorum poma et pira allegantes quod aurum et argentum non possunt possidere et cum magna reuerencia et humilitate a soldano et aliis regibus xpianis et gentibus reuerenter recipiuntur et sumuntur Sed ut ad propositum redeatur.

Sequitur xxm Capitulum

Fulgencius inter alia sua narrat in sermone quod istorum trium regum munera in vno eodemque xpo diuina maiestas et regia potestas et humana mortalitas designatur et intimatur Thus pertinet ad sacrificium Aurum ad tributum Mirra et ad sepulturam mortuorum Et omnia hec sancta fides offerre non desinit dum vnum eundemque verum deum verum regem verumque hominem credit et ipse deus qui sibi in veteri testamento primicias offerri precepit idem deus homo natus primicias gencium suo cultui dedicauit Sed ut ad propositum redeatur.

Sequitur xxjm Capitulum

Ipso die quo itaque hii tres reges in bethleem dominum quesierunt et adorauerunt et sibi munera obtulerunt erat ihesus in humanitate infantulus in etate xiij dierum et in humana persona secundum suam etatem erat aliquantulum pinguis et in panniculis pauperibus usque ad brachia in presepe in feno iacuit inuolutus Et maria mater eius prout eciam in aliis et pluribus exemplis et libris reperitur erat in persona carnosa et aliquantulum fusca et in qua presencia eorum trium regum tunc pallio blaueo fuit cooperta quod clausum ante se manu tenebat similiter et eius caput excepta facie panno lineo fuit totaliter circumuolutum et super presepe sedebat et manu dextra caput infantuli ihesu leuabat Et postquam ipsi reges terram ante presepe et manus infantuli humiliter fuerunt osculati ex tunc munera sua infantulo ihesu deuote et reuerenter obtulerunt et ipsa munera iuxta caput infantuli et gemmas sue mitris in presepe deuote posuerunt et quid de ipsis muneribus postmodum factum fuit inferius audietur Erat autem melchior rex arabum et nubie qui domino aurum obtulit tunc minor in persona et balthazar rex godolie et saba qui domino thus obtulit erat in persona mediocris Et iaspar rex tharsis et insule egriseuwe qui domino mirram obtulit erat in persona maior et ethiops niger de quo nulli dubium habetur alia eciam ait propheta Coram illo procident ethiopes et inimici eius terram lingent veniet ad te q detrahebat tibi et adorabut vestigia pedu tuoz. Erat et hij 3s reges et eoz exercitus sim statura hoim tc tpis reliquoz ipsoib z statura mltu pusilli ita q oib ppls miabat et ho testio ipis phibuit de remotissimis et longinquissimis ptibus orient et finibg tre illuc puenisse. Nam quato magis cuiq ortu sol tato magis minores z debiliores ac teneriores nascut hoies. Sz herbe sut calidiores et meliores z aromata nobiliora z melida. Et spates et huigi vermes pilosi sut venenosiores longiores z grossiores et oia aialia z volatilia silvestria z domestica sut maiora z maiora. Na dicut Indi z alij hoies qui de ptibg orie ti ihrlm et alias cta ptes ca pegriacois ul mercimonioz seu delectacois cocti et frequet pueniunt q in ptibg et regnis istoz triu regu i ortu diei et aurora solis cu tli et tato strepitu z fragore et horribilissimo sonitu sol oriri audiat q nisi qs sit cosuetg nllg possit tollerare z ult illas tras et ptes nascut hoies mltu pui q p sonitu firmati nascutur surdi et p signa emut z vendut tal opantur et sut hoies in tpalibg mltu astuti et ditissimi mercatores et tres hoies et cplures alij hoies rari ad ptes regni indee syrie et egypti frequet pueniut de qbg singla longu esst enarrare. Sz ut ad ppositu redeat.

Sequit xxiij^m Cap^m xxi

Est sciendu put etia sup dcm z q hij 3s reges de regnis ipoz qmplima z ditissima z nobilissima munera z ornamta more regali ad offerendu dno secu supportavit vltz oia ornamta que alexander philippi macedo in caldea India psde reliqs et oia ornamenta que regina saba in templo salomonis obtulit et vasa cocupiscibilia de domo regis z templi dni i ihrlm que p caldeos psas in destructione iherusale in tra eoz fuerut portata z tnslata et qmplima alia ornamenta q i auro z argento ac gemmis ac margaritis pciosis q hij 3s reges de tris eoz ad offerendu dno secu supportavit et magnifice detulert. Sz cu infantulu ihm in psepio z feno positu paupie invenerut put ipis etia pastores i via retulert ut dcm e stella itaqz intpietes an spelunca qua xpus fuit natus se diuisit per tugurium et speluncam splendore et fulgore steterunt qui in camino ignis. Et exierunt hii 3 reges de dromedarijs et equis eorum multimode ornatis descendentes tanto timore et tremore fuerunt perteriti et grauiss q de omnibus ditissimis et nobilissimis ornati ornamentis que secum ad offerendum domino detulerant et thezauris suis tunc apertis nichil quod nisi quod vnusquisque sibi primum ad manum eius peruenit recepit viz melchior rex nubie et arabie sumpsit xxx denarios aureos et paruum pomum aureum sic manu includi potuit infantulo ihesu deuote obtulit. Consequens rex Balthazar rex godolye et saba thus obtulit sic ad manum eius peruenit et deinde rex Jaspar tharsis et insule egrisoulle obtulit mirram latinose et tanto terrore erant hij 3 reges perteriti et tam deuoti ardentes in oblacione effecti q de omnibus que ibi q ihesu Beata virgo protulit que nil considerabat Sed quod vnumquemque regem offerente inclinato capite humiliter dixit deo gracias. pomum autem aureum quod melchior obtulit rex cum xxx denarijs quondam fuit Alexandri magni et non fuit maioris quantitatis quam totam manu includi potuit mundum significauit quod ex omnibus pluribus auri omnium tributorum mundi et omnium prouinciarum mundi conflatum fuerat et ipsum postea in manu portauit et velut sua potencia totum mundum in sua potencia conclusit et ipsum pomum in India et alijs ditissimis ornamentis permansit quod de paradyso terrestri venisset fuit et horum trium regum munerum interpretacio et significacio et exposicio in multis libris diuisis de exposita per doctores et declarata Sed quare rex melchior pomum aureum obtulit diuisum non recepit ab aliquibus Nam propter pomi rotunditatis immensa significacio est ipsi soli Nota quod sicut aliquid rotundum est absque principio et sine fine spera mundi concludit vniuersitate et altitudine celi et nouissima inferni sua potencia volubilitate et velocitate circuit et fines terre et qui velut quoddam rotundum est mobile prima paraon Sed illo tempore crescente fide xpiana et religione primo in oriente deinde per imperatores et ~~reges terre~~ postquam hoc per reges peruenit in consuetudinem quod hodie significacionibus imperatores et reges terre specialibus temporibus in manibus ferunt pomis aureis in presenti die Ceterum de auro thure et mirra que ipsi 3 reges domino obtulerunt plurimum libri diversimode loquuntur. Nam aliqui libri continent quod aurum fuisset oblatum ad Marie et infantuli inopiam sublevandam et thus propter fetorem stabuli et mirra ad vermes infantuli depellendos. Unde est sciendum quod in omnibus partibus orientis est consuetudinis ut dum soldanus vel aliquis rex christianus vel sarracenus aliquam suam civitatem vel villam intrat vel pertransit extunc ante omnes domos per vias ab hominibus thus vel mirra accendunt quilibet secundum suam facultatem et quicumque non facit punitur ut rebellis. Ad quod magna diligentia adhibetur. Unde thuribulis positis et accensis in oriente significat subiectionem prestitam et debitam obedientiam et assensum et consensus personarum in deum vel ydolum vel regem in presentem diem. Unde in seculo ab antiquo martires non tantum cogebantur adorare ydola quantum ad ponendum et accendendum thura et adhuc sarraceni non requirunt tantum a christianis renegatis in templis eorum cum ipsis adorare quantum quod thus in templis eorum sub ipsorum expensis spontanee thura ponant et accendant. Sed ut ad propositum redeamus.

Sequitur xxvij Capitulum

Licet omnipotens deus in nostra fragilitate et humanitate sic exinaniret semetipsum pauperius propter nos ~~sco~~ sunt natus tamen his omnibus trium regum muneribus non indiguit ad aliquam inopiam sublevandam. Quia ipse dominus est et omnia sua sunt. Nam pomum aureum oblatum per Alexandrum tam potenter congregatum et arroganter conflatum dum ipsum Melchior Ihesu infantulo obtulit et statim tunc in momento ad pulverem et favillam contritum et ad nichilum redactum. Nam sicut in typo lapis sine manibus abscisus de monte abscisus et statuam horribilem quam Nabuchodonosor vidit in sompnis comminuit et in favillam contrivit et ad nichilum redegit. Sic ad instar infantis ipse lapis id est deus tunc de virgine sine complecte cum manibus qui posuit potentes de sede et exaltavit humiles ipsum pomum quod universum signat mundum sua humilitate et potentie magnitudine in momento oculi contrivit et ad nichilum redegit. Ceterum quid de aliis muneribus trium regum factum fuerat inferius audietur. Sed ut ad propositum redeamus.

Sequitur xxviij Capitulum

Postquam ipsi tres reges dominum adorassent et sibi munera obtulissent et sibi omnia ad que de oriente dominum consumpsissent gloriose perfecissent

Sic tunc statim ipsi tres reges et eorum exercitus equi et animalia et alia eorum iumenta qui ibidem ex remotissimis et longinquissimis finibus terre orientis per omnem viam et absque aliquo cibo et potu et pabulo pervenerant extunc more suo et mortalium et humano esurire et sitire et dormire ceperunt et per totam illam diem in bethleem et aliis circa locis quiete et solacio sederunt ut cum omnibus ceteris que de finibus terre et de extremis mundi partibus eos stella miraculose duxerat humiliter obtulerunt et exposuerunt ut iudeis maior confusio et gentibus maior credulitas et inde consolacio oriretur. Sicut dicit ewangelista. Et accepto in sompnis ne redirent ad herodem responso per aliam viam reversi sunt in regionem suam. Et extunc stella que eos prius precedebat ultra non apparuit. Sed revertentes ad terras et ad regna sua humano modo hospitia die ac nocte in via capiebant et ipsi tres reges qui ex tantis viis et longinquissimis suis terris et regnis remotissime distantibus miraculose ex improviso convenerunt tunc in unum ad terras et regna sua insimul redierunt et per omnes terras et regiones et provincias per quas olim holofernes cum suo exercitu et expedicione ab oriente et caldea transivit et in iudea pervenit per has terras et vias ipsi tres reges cum exercitu et comitatu de iudea in oriente et caldea sunt reversi et cum tali et tanto exercitu et comitatu et expedicione per has terras et regiones eo in primis transierunt quod omnes homines illarum provinciarum et regionum secundum auditum antiquum et relatum putabant holofernem iterato transire. Ab omnibus villis et civitatibus et universis populis benignissime sunt recepti in quibus omnia que viderant et audierant et que ipsis acciderant post egressionem terrarum suarum omnibus humiliter predicabant et ad quecumque loca pervenerunt omnibus populis more regio benigni et benefici fuerunt. Unde eorum humilitatis et meritorum fama a iudeis in omnibus ipsis terris et provinciis numquam aboliri. Et de omnibus cibariis et necessariis que de terris et regnis suis secum susceperant tanta ipsis quod eorum exercitui et quod eorum equis et animalibus et iumentis quousque ad predictum montem vaus et ad terras et regna sua pervenerunt penitus nil defecit. Sed sani et incolumes cum omnibus suis ad propria sunt reversi. Sed via quam de tribus regibus ipsorum in xiii diebus stella duce perfecerunt in ipsa via per biennium in reditu per doctores et interpretes laboriose permanserunt et ipsi et alii homines scirent distantiam inter operationem divinam et humanam. Ceterum herodes et scribe et seniores ipsos per multa via sunt secuti et universam terram quam transierant et specialiter tharsensis cilicie cepit et philosophos ipsorum decollare et eorum civitates et multa perdicare. Et quia herodes ipsis tharsensibus ex invidia culpam imposuit quia ipsos fluvium scilicet transire permiserunt eorum naves combussit et tota terra que sub eius fuit potestate per quam transierant multum destruxit. Ceterum herodes seniores et scribe et iudei ipsos reges fuerunt secuti quia ab omnibus audiebat quomodo miraculose per omnes terras die ac nocte cum magna claritate et luce precedente stella duce miraculose in xiii diebus absque aliquo impedimento transierunt. Et quomodo laboriose stella amissa per doctores et interpretes recesserunt. Nam gentiles et gentes per quarum terras et civitates et loca ipsi reges et eorum exercitus et comitatus in eorum exitu transierant cum maiori admiratione plene narrare non sufficiebat quomodo miraculose die ac nocte per eos et eorum terras et loca et regiones transivisset. Et de hiis omnibus alii iudei qui in ipsis terris et locis inter gentiles habitabant dispersi causa herodi et senioribus ac scribis et aliis undique iudeis in templo et libris et ipsis per omnes detenus testimonium perhibebat. Et propter tale et tanta irreprehensibile admiratorum rerum gesta gentiles scripturas et nativitate domini ignorantes ipsos tres reges gloriosos magos appellabant ad quod iudei in terris gentilium habitantes et alii ubique terrarum iudei scripturas et nativitate domini et eius nativitatis locum scientes ad hoc gentiles ubique ex invidia incitabant et ubique ex perfidia confirmabant. Et quia etiam et nativitas domini per longa tempora postmodum usque post ascensionem domini postmodum gentibus non fuit predicata. Sed usque ad illa tempora alibi in universo mundo permansit ignorata. Sed propter consuetudinem prevaluit et in usu permansit quod ipsi tres reges gloriosi in toto mundo noti sunt magi in hodiernum diem. De hiis tribus regibus gloriosis multi libri diversas continent opiniones quare magi sunt vocati. Nam aliqui continent quod vocantur magi quasi et alij libri continent quod vocentur magi quia magistri sapientes. Et alij libri dicunt quod magi fuerunt malefici, sed per quem modum ad dominum conversi. Et alij plurimi libri diversimode exponunt et declarant quare hij tres reges magi sunt vocati. Et de hijs declaracionibus et omnibus exposicionibus non est necesse; nam absque aliquo dubio fuerunt reges magi et philosophi et dominijs et terris potentissimi, prout ipsorum signa et heredes proprij in hijs partibus habitantes et nati adhuc testantur, quod eciam inde in oriente et omnibus partibus ultramarinis noluit habere prerogativam et habent inter ceteros et prelatos propriamus prout infra audietur et continetur in presentem diem. Sed ut ad propositum redeatur.

Sequitur xxv. capitulum

Ad tollerandum ergo omne dubium in primis et extirpanda credulitate iudeorum et execrabilem invidiam et perfidiam et ad erudienda gentium ignorantiam et eorum infirmitatem adiuvanda et nostram fidem roboranda omnipotens deus perpetue mirabilis in suis sanctis et in sua maiestate gloriosus omnibus scire voluit que qualis et quanta esset distancia inter operacionem divinam et omnem operacionem magicam et humanam. Nam ipsos tres reges cum omni ipsorum exercitu et expedicione et comitatu absque cibo et potu et pabulo in Bethlehem in xiii diebus absque dubio impedimento de oriente et regnis eorum miraculose cum stella preclare et operacione sua divina perduxit, per quam viam in biennio laboriose vix poterant perire per interpretes et doctores operacione humana et ad propria redire et pervenire. Nam si aliqui servi in vijs perpericulis assumpsissent eciam in vijs eorum laboriosis et adversis per quemadmodum non defuisset. Sed omnipotens deus hoc per nativitatis misterium per notum voluit eciam populis universis quo nomine suum gloriosum quod prius usque ad nativitatem suam tantummodo in iudea latitabat omnibus gentibus tribus et populis ab oriente solis usque ad occasum unanimiter collaudaret. Sed ut ad propositum redeatur.

Sequitur xxvi. capitulum

Postquam vero tres reges cum exercitibus et expedicionibus eorum ut dictum est cum magnis laboribus per doctores et interpretes ad montem Vaus victorialem per biennium pervenerunt, extunc capella in honore regis iudeorum nati quam itaque construxerunt et munera obtulerunt laboriosissime et ditissime.

fiei fecerut et mltimode mod regio fecerut ⁊ ornauit et in opido qd sbtus monte situ iacebat a laboribus itineris quieuerut et ibidem mod regio pali qd tpus solacio sederet et ibidem locu sepulture concordit elegert Et deinde singlis anis cu aliis eoꝝ regibꝰ et pncipibꝰ queuie conuenerut et firmit pmansert Vn cu pq modicu tpe omiu terraꝝ et regionꝝ eoꝝ pncipes nobiles et honoati ac vniusi ppli ipsis ibidem obuiauert et ad eos vnanimit confluxert et ipsos ut decuit sollepnissime receperut et de aduentu eoꝝ multu gratulates ⁊ audientes q et qualia et quata p eos ⁊ cu eis deꝰ erat opatꝰ mirabilia timore et tremore obstupuerut et i maiori reuerentia et honore et timore quo hiis ipsos hre receperut Et sic tunc ipsi tres reges de testametis eoꝝ disposito ⁊ ornatis deo gras agentes quilibet cu oibꝰ suis ad terras et ad regna sua sani cu gaudio st reuersi Et corpibꝰ no cordibꝰ abinuicem ad tpe st sepati oibꝰ pplis q viderat audierat et ipsis acciderat humilit pdicabat Et i omi eoꝝ terris ⁊ templis stella que cu infantulo ~~ipsos duxerat~~

et desup signu crucis p omez mod et forma sicut ipsis apparuit honorifice fiei ⁊ sculpi fecerut Ex quibꝰ quapluriui gentiles relictis suis erroribꝰ et ydolis infante cui ipsi 3s reges deuote munera obtulerut adorauert Et capella sup dcm monte sctam nomie vaus ex longinquissimis ptibꝰ diusaꝝ nacoes deuotissime visitauit Na pq̄m ipsi 3s reges ad ppa st reusi oibꝰ hoibus humiliores ⁊ deuociores st effci et vniusaꝝ terraꝝ et regionu nacoes i oriente deoꝝ virtutibꝰ humilite ⁊ deuocone plene no sufficiebat enarrae et sic i laudabili vita ⁊ honesta quersacoe vsqz post ascensiom dni et aduentu bti thome apli laudabilit pmasert Sz ut ad ppositu redeat

Sequit xxxvij Capm

Post recessu ipoꝝ

triu regu de betlehem qui dno munea obtulert extunc bta maria vgo cu infatulo ihu in tugurio ⁊ spelunca in qua natꝰ fuit hoc p modicu tpe permasit Sz crescete de ipa et tribꝰ regibꝰ ta mirabili fama extunc de ipo tugurio ⁊ spelu ca i alia spelunca sbtranea in rupe stans cu infantulo ihu ppt metu iudeor intrauit 7 usqz ad die sue purificacois i ea pmasit 7 latitauit et qr ut decuit vtusqz seos hoies senes et iuuenes btaz mariaz diligebat ipaz et suu infantulu ihm incarnatu postea ht diligent' celabat z ipis nccia quibq indigerat pie ministrabat et ex eadh spelunca i qua bta maria virgo itaqz cu infantulo ihu latitauit pqmodh crescete fide xpiana fca e capella in honore triu regu et bti Nicolai gsecrata 7 videt' p ipam capella quis tristis fuisse et quoda duas ianuas habuisse sz vna ianua nuc lapidibq e obstructa et i illa capella adhuc videt' lapis sup que bta virgo maria sedde gsueuerat cu suu ifantulu ihm lactauit et quada vice ex ocan modicu lact' de sua mamilla sup lapide cecidit cuius lact' spes super eudh lapide in ppetuum die pmasit et quato plq abradit' tato plq accrescit et tle lac bte virgis in qmpluribus eccliys inuenit' demostrat et a peregrinis vndiqz deportat'. Et pq bta virgo cu infantulo ihu de spelunca in qua fuit natq ita qz metu iudeor ta celerit et festinat exiuit et in hac spelunca sbtranea de qua dixi est fuit et intuit Botu camisia sua et panos qbq ihus fuit inuolutq i feno et psepio pit fuit oblita que vsqz ad tpe venerabil helene mris constantini put deo placuit reservatq et integri i eod loco inuenit sz in psepe Na iudei ipm locu i quo natq erat ihus ab illo tpe pgqm p longa tpa ex inuidia fuerunt p loco pphanato scortilogo 7 maledto ita ut pueros perda ul gentiles ipm locu intre pmisert et tatu horre senibq et iuuenibq 7 oibq inuiaebat qi ipm locu nllq intre fuit ausq Na omez intrante p gtamnato fuert Cetez du i purificacoe sua bta virgo infantulu suu ihm fm lege moysi i teplo cu turturibq obtulit 7 ipm symeon i ulnas suas recepit dicens Nuc dimittis suu tuu dne pro ut dicit ewangta et eodh tpe ta ipe symeon qz anna ancilla de ipo infantulo ihu plurbus iudeis et eor sacerdotibq pntibq et scribis astantibus plurima pphabat

put dt ewata Notice de
relacoibȝ iudeoz q itaqȝ
tuc aderat i teplo fama
marie et i fatulo ihu de
nouo tantu accreuit q
p iudeis et herode i ipa
spelunca ul i aliq alio
loco bta vgo cu suo infa-
tulo diucius no potuit la-
titare Et tuc p ait ewata
Angelus dni appuit i sop-
nis ioseph dicens Surge
accipe puer et matrem
eius et fuge i egiptum
~~eit~~ Et qlis et qualit
bta vgo cu infantulo ihu
i egiptu puenerit et
inde redierit in libro
de infancia ihu plenius
inuenit Sz p plima lo-
ca mlta piculosa homi
siluestriu et aialiu
piculosissimoz p deserta
transiert et pmt signo
i olbus locis et vijs p
quas i exitu et reditu
bta maria vgo cu infa-
tulo ihu transiunt adhuc
crescunt rose aride q
vndiqȝ rose de iericho
vocant et hijs mlieres
sarracene mltu libet
vtunt i ptu Ceterz lo-
cq i quo bta maria vgo
cu infatulo ihu itaqz i
egipto hitauerunt di-
stat a betlehe ad xiij die-
tas p via p qua itaqz
bta virgo maria transi-
uit et no alibi nisi p
illa via crescunt ipe
rose ~~eit~~ de iericho i
memoriale sempitnu

et ipas rosas colliget
hoies qui ibidem badwini
vocant qui de loco ad
locu i ipo deserto cu pe-
corib vagant et p pas
ipas vendunt i maxia
multitudie et quatitate ho-
minibȝ incolis qui p de-
sertu transeunt et peregris
p quos ultiq vendunt
et p mundu deportant
Ceterz locq quo bta vgo
cu infatulo ihu i egip-
to p septenniu vsqȝ ad obi-
tu herodis hitauit sunt
inter ciuitates babiloniam
noua et alta ire qua
nunc e hitacio soldani z
ille ciuitates modicu
distant et sunt maiore ci-
uitates sz altaire e ma-
ior babilonia Et repu-
tat maior q septe vil-
le pisienses et ipo loco
quo itaqȝ vgo p septe-
niu cu infantulo ihu
hitauit nunc e ortus bal-
sami qui no e aditu
lapidibus magnis z i ipo
orto sunt vij fontes aque
i quibȝ bta vgo i fan-
tulu suu lauabat z bal-
neabat et sua vestimenta
lauabat z mudabat gsue-
uit Et iuxta ipos fontes
ortus e dispse sitq z no
muratq sed munitus
et crescit et efflunt bal-
samus lr prope quasi ru-
bus et e modicu altior
vlne z z i modu rubi ro-
sarum fortis et folia eius
qi trifolia sunt formata

et unusquisque rubus habet suum custodem specialem christianum aliquem de captivis soldani qui ipsum rubum habet et corpus suum custodit, irrigat et mundat. Et in mense marcii tunc soldanus continue personaliter est cum suis in hoc orto. Et tunc virga balsami in modum vitis scinditur et ipsa scissura bombice colligatur et subtus bombicem et scissuras parva vascula tunc argentea penduntur in quibus balsamus per scissuras et bombicem sicut aqua ex vite stillat et effluit. Et ex illis vasculis funditur in ampullam argenteam ibidem serra udca que modicum est maior quam sextarium vini possit intrare que semper ex omni balsamo vix adimpletur. Et soldanus recipit omne balsamum solus, sed cum legatus alicuius regis ad eum mittitur, ipse dat parvum vitriolum in modum digiti magni balsamo plenum et ita cum balsamo exstillato soldanus recedit. Et tunc unusquisque rubi custos suum ligna de suis rubis scissas et ipsas in mundissima olla bulit et balsamus qui tunc ex lignis ebullit sicut pinguedo supernatat et talis balsamus est spissus et ut brabonica coloratus. Et dum aliquis homo ab equo vel ab aliqua altitudine cadit et membra rumpit et quassat et cum illo locus perungitur statim consolidatur et cicatrices cum sit vulnere corrupte dum cum tali balsamo perunguntur modicum de cicatricis apparet sed sunt ut alterius carnis et pellis speciei. Et tale balsamum custodes ruborum tunc vendunt hominibus et peregrinis et undique per mundum deportatur sed nullius comparationis et tale virtute est et nobilitate est sicut balsamus qui naturaliter stillat ex vite. Item dum talis balsami gutta in manum ponitur ipsam manum penetrat et altera parte resudat et ille locus incorruptibilis permanebit in eternum. Et est quasi vinum vini de tenue aliquantulum turbidum coloratus et vocatur ibidem balsamus crudus et alter balsamus pollitus vocatur ibidem balsamus coctus. Et de aliis balsamis nobilibus et virtutibus longum esset enarrare. Et quod creditur firmiter in oriente et in omnibus partibus illis quod ille locus adhuc ex eo habet virtutem quod in eo balsamus crescat quod beata virgo cum infantulo suo Ihesu per septennium in ipso loco habitabat et in ipsis fontibus se et suum infantulum frequenter et eorum vestimenta lavabat. Et ad manus [illegible] ipsum ortum [illegible] nullus homo nisi sit captivus soldani potest illum custodire quod sepius est expertum. Item alii homines gentiles ipsum colent ex tunc rubi balsami et eius virge statim aruerunt et perierunt Et ut ad propositum redeat.

Sequitur xxxviij Capitulum

Ceterum de muneribus que ipsi tres reges domino obtulerunt et quid de eis factum fuerit in aliis libris continetur Nam melchior rex nubie et arabum obtulit domino parvum pomum aureum quod fuit domini et post oblacionem in familia et ad nichilum fuit redactum Item idem rex melchior obtulit xxx denarios aureos quos abraham egrediens de hur caldeorum et peregrinacionis sue secum sumpsit et in ebron que tunc arabia vocabatur portavit et cum ipsis agrum in sepulture sue et Sare et filiorum suorum ysaac et iacob comparavit et horum denariorum monetam legitur fecisse thare pater abraham cepte mesopotamie nomine ipsius et eisdem temporibus iacob pro eisdem denariis ismahelitis filius eius ad abraham agrum in sepulturam vendidit hiis ioseph a suis fratribus venditus in egiptum Et post hec ibidem xxx denarii a predictis fratribus filiis iacob in egiptum pro frumento ipsi Joseph fuerunt reportati Et deinde idem xxx denarii post obitum Jacob ad regnum saba pro aromatibus ad sepulturam jacob a Joseph fuerunt missi et in thezauros regios repositi Et post temporibus salomonis idem xxx denarii cum quam plurimis aliis ornamentis in templo domini in iherusalem a regina saba fuerunt oblata Et eisdem temporibus roboam filii salomonis in capcione iherusalem in templo domini depredacione ad manus regis arabum qui tunc temporis fuit in adiutorio egipciorum pervenerunt et cum aliis ornamentis templi aureis spoliatis in thezauros regios reponebantur Et post hoc novo testamento inchoante nato domino in bethlehem ex tunc melchior rex nubie et arabum cum quam plurimis ornamentis aureis et vasis templi ac aliis variis et ditissimis que secum supportabat hos xxx denarios ex auro arabie purissimo et antiquis et nobilibus aurum in thezauris suis Nam hos domino cum aliis predictis ornamentis offerre proposuit et solummodo hos obtulit, et alia ornamenta timore pretermisit ut supra dictum est.

Sequitur xxxix Capitulum

Cum autem beata virgo maria metu herodis fugit in egiptum ex tunc hos xxx denarios cum aliis muneribus thure et mirra sic fuerunt sibi oblata in panno lineo ligata in deserto amisit que quidem pastor unus ex pastoribus qui ibidem

Badwini vocatur degens in ipso deserto cum gregibus suis de loco ad locum et pascuis vagabatur reperit et usque ad modicum tempus ante passionem domini apud se retinuit et ex tunc idem pastor cecidit in incurabilem infirmitatem et cum audisset de fama Ihesu quod diversas infirmitates et varios languores solo verbo curaret fama per omnes terras volante ex tunc idem pastor Iherusalem se transtulit et per fide sua a domino sanitatem mox est consecutus et gavisus. Et ex tunc idem pastor idem xxx denarios aureos cum aliis muneribus thuris et mirra prout prius domino in infancia in Bethlehem per tres reges fuerunt oblati idem prout in deserto reperit, de more in Iherusalem tunc domino obtulit cum devocione. Et nunc dominus agnoscens iussit pastorem ut ipsa munera portaret super altare in templo. Unde sacerdos domini qui tunc forte exstitit in templo tam honorabilis oblacionis thus super altare in incensorium accendit. Et quia munera erant rara et gloriosa hos xxx denarios cum mirra in gazophilacium misit. Et post hec per modicum tempus tercia die ante passionem domini principes sacerdotum et omnes iudei qui principes erant in passione domini et eius morte hos xxx denarios ex quibus bursa de gazophilacio ex templo domini surripuerunt et per ipsos Iude Scarioth discipulo domini ut eum traderet tradiderunt et partem mirre et vinum quod ore domini in cruce obtulerunt miscuerunt et reliquam partem mirre Nicodemus princeps iudeorum cum aloe et aliis aromatibus addidit ad domini sepulturam. Et postquam Iudas hos xxx denarios retulit ad pedes iudeorum in templo proiecit et tunc iudei dederunt xv denarios militibus qui sepulchrum domini custodierunt et cum reliquis xv emerunt agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Unde licet evangelium etc. Et consilium inierunt emerunt ex illis agrum figuli. Et est sciendum quod idem ager figuli est prope Iherusalem situs et est vix ad semi iactum lapidis longum et temporibus quibus fuit Iherusalem christianorum et tunc de ipso agro profundissima facta et effossa est spelunca et ab omni parte sursum a fundo circummurata et desuper testitudinata et desuper in testitudine sunt foramina per que corpora mortuorum in profundum mittuntur et proiciuntur. Non moveat aliquem quod idem xxx denarii in ewangelio argentei vocantur quia fuerunt ex auro arabie purissimo. Et quia qui nomine argentei vocabatur sicut denarii

aurei nunc vocatur sudati
mutones vel florenj. Et
similitudo horum denariorum in
nomine et moneta in illis
partibus a temporibus abrahe
usque ad destructionem ihe-
rusalem per tytum et vespe-
sianum permansit et in partibus
orientis numquam mutatur mo-
nete pondere vel valore
et similitudo horum propter de-
valorem ex auro vel cupro
in similitudinem pondere et
quantitate et forma et simili-
tudo in longitudine latitudine
tunica domini inconsutilis mul-
tum artificialiter facta in oriente
apud quamplurimos principes
et nobiles adhuc heredi-
tarie permanserunt in presente
die. Et unus illorum predictorum
denariorum circa tres flore-
nos habent in pondere et
valore et in una parte
talis denarii in numis-
mate stat caput regis
laureatum impressum et
in alia parte sunt littere cal-
daice que ab hominibus
modernis non possunt le-
gi vel discerni. Ceterum
de militibus qui sepul-
chrum christi custodiebant
est sciendum quod est consuetudinis
in omnibus partibus orientis et
ultramarinis quod omnia bo-
na militum sunt bona
pheodalia que aliquo modo
non dividuntur nec separantur
sed totaliter redeunt primo-
genito et cetera bona pe-
dunt a soldano vel aliis
regibus in iure pheoda-
li et aliquo premortuo
ex tunc filius suus primogenitus
qui primum pervenerit ad
annos discretionis ex hiis
bonis efficitur miles et
ipsa bona pheodalia
non potest aliquo modo deme-
brare vel servum vel an-
cillam ex hiis vendere vel
alienare sed aliqua necessita-
te compulsus de licentia
superioris domini potest aliqua
bona meliora pro deterio-
ribus assumendo pecu-
niam dare vel permittere. Et
sunt aliqua bona pheoda-
lia aliquorum tam bona quod
oportet quod miles eorum dominus
habeat secum et sub suis sti-
pendiis duos vel tres vel
quatuor milites vel plures.
Et dum in illis partibus ali-
quis miles efficitur ex tunc
cum maximo ornatu pom-
pa comitatu nepotibus
cum suis consanguineis et
amicis et dextrariis
multum ornate incedit
per vicos et plateas ut
si aliquis indicatur quod ipsum
ex aliqua infamia vel aliis
causis quibuscumque dicat
eum milicia fore indignum
et si aliquis non reperitur
qui eius milicie contra-
dicit ex tunc in medio sui
vel domini sui pallacii super
terram magnis sternitur

lecto optimis pannis aureis et alys duersis ornamentis duersis de ornatus super quibus ille qui miles debet effici clara die omnibus presentibus nudus ascendit ad quem sic in stratibus iste ad mulieres ad pueros primum sic omnes amici ad eum accedunt ibi congratulantes quod milicia dignus inventus sit. Et tunc a nobilioribus principibus et alys nobilibus diversis vestimentis aureis et sericis et alys diversis ornamentis ornatus vestitur cingitur et calciatur et de lecto levatur quod sit in signum quod sicut solus nudus super lectum ascendit et ex eo a principibus et nobilibus ornatus levatur quod sic ab omni inquinamento viciorum et maculis mundus et in meliores mores et virtutes se mutat. Et ex tunc ipse vero alias de familia sua meliores tunc efficitur de bonis suis pheodalibus terre tenetur et tunc cuilibet tali militi datur tantum de stipendys de suis bonis quod cum duobus equis et tribus famulis se posset sustentare et illi milites tunc cum dominis eorum in plateis incedunt comitantur et dominis eorum superioribus serviunt in armis et eos sequuntur temporibus oportunis et tales fuerunt milites stipendary qui dominum crucifixerunt et eius sepulchro custodierunt quibus iudei predenarios dabant. Isti igitur denary a temporibus abrahe usque ad passionem domini semper insimul indivisi permanserunt et per quamplurima loca insimul pertransierunt. Et statim deinde de hys pro stipendio fuerat quod cum ipsis perfici debebat ex tunc abilinca fuerunt separati et divisi et per quamplures mundi undique dispersi et quamplurima alia de hys xxx denarys et ipsorum trium regum muneribus leguntur et scripta reperiuntur que ob prolixitatem scriptorum sunt permissa. Et ut ad propositum redeatur.

De xxx Capitulum

Cum elapso tempore quo beata virgo maria cum infantulo suo ihesu ex egipto remorabatur ut ait ewangelista: Ex egipto vocavi filium meum. Et defuncto herode ecce angelus domini apparuit in sompnis Ioseph dicens: Surge accipe puerum et matrem eius etc. Et que et qualia et quanta in terris et ab illis temporibus dominus ihesus in sua deitate et humanitate egerit et fecerit ut passus fuit usque ad eius passionem resurrectionem ascensionem

plenig inuenit. Cum at dns
pg suā glosā ascensioꝫ
spēār et ptes indoꝝ tho-
ma suū dsplm in sorte
pdicacois misisset In
quibg ipsi 3b reges glo-
si qui dno i sua infan-
tia munera obtulerūt
hitabat regnabat q3 lic3
thomas inuitg officiū
pdicacois assumpsit in
ptibg istis et regnis ty-
cō magna prudencia.
ipsiq summi lapidis angu-
laris qui fecit vtraqz
vnū estiat sibi fm. Nā
thomas qui passionē
dni et eig resurrectioꝫ
quā digitis palpauit
ipsis regibg et gentibus
pdicauit et annūciauit et
quos eciā cum xpo dm in-
fancia de remotissimis ꝛ
longinquissimis ptibg ori-
entis et mundi qsiuit
vidit et munerībg eoꝝ
ueris ꝛ misticis deuotis-
sime adorauit et hono-
rauit et put ait Bed
Sic nob oibg pfuit q
pg resurrectioꝫ dni tho-
mas eig disciplg vulne-
ra digitis palpado ex-
plorauit et de nob oi-
bus vulnus dubietatis
amputauit. Sic adinstar
oibg nob pfuit q reges
et h gentes cuiq dnm
i infancia quesierūt ꝛ
oculis vidit et deuotis-
sime munerībg adora-
uit et pbauit. Nec mo-
ueat aliq q sti bar-
tholomeg symon ꝛ iu-
das apli dni ecia in p-
tibg illis pdicabat q
plures sūt ptes Indie
quarū vna ps longioꝝ
latioꝝ ꝛ maioꝝ q tota
ps mundi cismarina Na
ista ps India describi-
tur in illis ptibg orien-
tis plg q centum dietas
continens i qua vigeat ꝛ
floreat fides xpiana

Sequitur xxxxj Capm

Cum thomas a-
postolg in ptibg
ꝛ regnis Indoꝝ euāgm
fideliter pdicasset et om-
nes illas insulas et
prouincias circuisset et de-
mones signo crucis
effugasset et diuersas
infirmitates et languo-
res curasset et deg per
eū q plurima mirabilia
fecisset et q plurimas gē-
tes ad dnm cōuertisset et
respiciens i oibg ydoloꝝ
templis stellā cū i fan-
tulo et signo crucis p-
ut ipsi 3b reges i oibg
eoꝝ ciuis ꝛ regnis et
eoꝝ templis fieri fece-
runt sculpē et depe-
rūt sicut de bethlehem
fuerāt reuersi. Vn cum
thomas a pontificibg tē-
ploꝝ et ydoloꝝ audis-
set et didicisset q talib

stella cum talibus signis et longis retroactis temporibus in monte Vaus in signum nati regis iudeorum prout ex illa stella fuit auditum apparuisse et ipsi tres reges propter hoc ipsum puerum natum ad adorandum cum muneribus quesierunt et miraculose in xiii diebus in Bethlehem benignissime pervenerunt. Et cum nichil laboriosissime ad terras et ad regna sua pervenerunt et de omnibus que ipsis tribus regibus acciderat et ipsi reges viderant et audierunt et egerant pontifices ydolorum et templorum thome per omnia instruxerunt. Cumque thomas per omnia audivisset exultavit ingenti gaudio et spiritu sancto repletus ipsis pontificibus et omnibus populis et gentibus ardenter circa domini nostri ihesu christi infanciam deitatem et humanitatem passionem et resurrectionem quam digitis palpavit et oculis et comprobavit fideliter et ardenter annunciavit et gratia ipsius factis signis et prodigiis archiflaminis eorum templorum et ydolorum pontifices et quamplurimas gentes ad fidem christi convertit et baptizavit et significationem et interpretationem huius stelle et signi crucis ac infantis que ipsi tres reges quesierunt et muneribus adoraverunt devote et humiliter thomas exposuit et declaravit. Et ex omnibus templis simulachris et ydolis relictis ipsa templa in honore ipsius infantis quem ipsi reges quesierunt et muneribus adoraverunt devote consecravit. Unde omnium terrarum et provinciarum per quas thomas transiebat audita tali eius fama cum variis et diversis infirmitatibus languidis et obsessi ad ipsum veniebant et confluebant quos omnes in nomine ipsius infantis et signo crucis signavit et ad fidem convertit et baptizavit in terras ad quas thomas non pervenerat per signum crucis quamplurimas infirmitates et varias languores curabat. Cum itaque thomas fidem infanciam passionem resurrectionem et ascensionem et suam domini in ipsis partibus undique predicasset et quamplurimas gentes ad dominum et ad fidem convertisset et ydolorum templa destruxisset et in honore ipsius infantis consecrasset et in ipsis episcopos et presbiteros et dei ministros ordinasset et instituisset. tandem ad vera regna ipsorum trium regum qui domino in sua infancia munera obtulerant nutu dei se transtulit et pervenit quos adhuc in carne viventes ac pronecta etate et decrepita annos cepit et expectationem iusti Symeonis expectantes prout dudum fuerunt desperati et ex hoc Christo recepto in spiritu eos mortem non videre nec gustare nisi prius aqua et spiritu sancto renati et de ipso infanti ihesu quem itaque obtulerunt cum muneribus adorauit plenius sancti informati. Vnde cum itaque hii tres reges ab omnibus audierant quod quidam homo nomine Thomas ad eorum regna et terras peruenisset qui ipsum infantem quem in sua infantia quondam obtulerunt et adorauit publice predicaret et de ipso quamplurima miracula omnibus aperte predicaret et diuersas infirmitates et valitudines languores in nomine ipsius infantis et signo crucis curaret et demones effugaret. Vnde ipsi tres reges licet essent in decrepitu ex inpunis itinere se preparabant et cum omnibus eorum regibus et principibus et nobilibus et ipsorum regnorum populis ad beatum Thomam apostolum peruenerunt quos beatus Thomas cum ingenti gaudio recepit et de omnibus que ihesus in sua infantia et deitate et humanitate fecit gessit et docuit singulariter explicauit et eius passionem resurrectionem ascensionem quam digitis suis incredulus palpauit in scripturis et prophetis docuit plenius et narrauit et specialiter de baptismate Johannis sine quo nullus regnum celorum ingredi poterit eos plenius informauit. Et ipsos tres reges cum omnibus eorum populis gratia spiritus sancti baptizauit. Et ipsi tres reges igne spiritus sancti repleti et iam Thome in verbo dei et ad predicandum in officio iam instructi. Nam omnibus populis tribubus et linguis qui ibidem tunc aderant et conuenerant a principio et usque ad finem omnia que viderant et audierant et ipsis acciderat quando ihesum in sua infantia in Bethleem cum muneribus obtulerunt et adorauerunt et per singula fideliter et humiliter omnibus exposuerunt et aperte predicauerunt et omnem ipsorum trium regum sermonem thomas per expositionem et interpretationem significauit exposuit et declarauit. Et econuerso omnia que thomas de passione resurrectione et ascensione domini populis predicauit ipsi reges de infantia ipsius prout viderant et audierant confirmabant. Vnde ipsi tres reges gloriosis cum omni eorum exercitu et comitatu et aliis quam pluribus populis ad montem Vaus cum beato thoma se transtulerunt et super hunc montem capellam cum stella et signo crucis statim in honore ipsius infantis cuius stella super eundem montem apparuit thomas consecravit et omnibus populis qualiter idem infans et tali signo crucis prout super stella apparuit pro humana salute voluntarie et spontanee fuit suspensus de novo totaliter per ordinem ardenter exposuit thomas et predicavit. Et facta est leticia magna in populis itaque utriusque sexus homines parvuli et adulti qui tunc presentes in comitatu non fuerunt de longinquis partibus ad hunc montem Vaus et capellam devotissime pervenerunt et propter talem et tantam devocionem ipsi tres reges maiorem et nobilissimam civitatem in pede illius montis construxerunt et fecerunt et ditissime consumaverunt. Et ipsam civitatem Seuwa vocaverunt que nunc adhuc est maior et ditior civitas in omnibus partibus Indye et orientis in presentem diem et in hac civitate est habitacio domini Indorum qui presbiter Johannes vocatur ac thomas Indorum ac patriarche

De xxxiij Capitulum

Ceterum postquam thomas in omnibus ipsis partibus et regnis omnes populos ad dominum convertisset et baptizasset extunc ipsos tres reges in archiepiscopos consecravit et ipsi tres reges archiepiscopi effecti alios episcopos presbiteros et clericos ex omnibus populis elegerunt et ordinaverunt et omnia ydolorum templa in honorem dei et sue genitricis male consecraverunt quibus omnibus et aliis dei ministris dona ac predia et possessiones large donaverunt. Et beatus thomas ipsis regibus archiepiscopis et aliis episcopis et presbiteris ordinem misse celebrandi et verba que dominus in cena ipsius corporis et sanguinis consecracione expressit et dominicam orationem tradidit et deinde omnibus ipsos fideliter instruxit et informavit et specialiter ordinem baptismalem ipsis dedit et ipsum baptisma nullomodo numquam debere oblivisci monuit et hortabatur et precepit. Et itaque beatus thomas ibidem omnibus populis ad dominum conversis et baptizatis et ad cultum dei omnibus dei ministris rite et laudabiliter peractis et ordinatis ad superiores partes Indye ad predicandum verbum dei se transtulit et ibidem quam pluribus populis ad dominum conversis et variis mirabilibus operatis vita ibidem martirium sicut in passione eius legitur laudabiliter consummavit. Et omnes homines utriusque sexus qui nascuntur in illis terris quibus beatus thomas fuit martirizatus naturaliter facies habent in modum canum fortasse sed non hirsutas habent in presentem diem. Nam per se in unaquaque terra et insula in india per se nascuntur et crescunt et sunt homines herbe et bestie pre aliis speciales de quibus per singula longum esset enarrare. Post recessum et decessum beati thome apostoli extunc ipsi tres reges archiepiscopi ordinati omnes gentes civitates et villas et terras circuibant in quibus quamplurimas ecclesias fundaverunt et in ipsas episcopos et presbiteros et dei ministros ordinaverunt quibus predia et possessiones large contulerunt et relicta huius mundi vanitate in civitate Sewa quam in pede montis vaus fundaverunt perpetuam mansionem elegerunt et cum adiutorio dei et aliorum episcoporum et presbiterorum terras et regna sua in spiritualibus et temporalibus adhuc gubernaverunt et rexerunt quibus omnes gentes non timore sed amore non dominis sed ut patribus in omnibus et per omnia obedierunt et caritate non ficta eos dilexerunt. Anno vero secundo ante felicem eorum resolutionem extunc ipsi tres reges archiepiscopi ordinati omnes alios reges principes et nobiles ac maiores natu de terris et regnis eorum ac omnes alios episcopos presbiteros et dei ministros in unum locum convenire et convocare fecerunt et erat iam longo senio et decrepita fessi nec habebat aliquis liberos vel heredes nam ut quibus omnium illarum provinciarum consuetudinis umquam habuerunt reginas vel concubinas et estimatur et fuerunt et creditur ab omnibus libris in oriente eos virgines fuisse et usque ad mortem permansisse. Et asserunt quidam libri quod sicut fuerunt primi gentium ~~in regali digni-~~~~tate~~ in fide ita erant primi gentium in regali dignitate. Cum vero erant domini primi ex gentibus in regali dignitate obtulerunt, sunt etiam quidam libri in eorum muneribus que domino obtulerunt inter cetera ex superfluo exponunt scilicet aurum obtulerunt domino in signum regalis dignitatis, thus in signum regalis deus comis et ordinis et mirram in signum mortificanois carnis qua nã negauit iuxo dcm sapiētis dicēs In carne viuē pt carnē ē uita angelica et nõ huana. Sz ut ad ppositu redeat

Sequit̄ xxxiij Capitulū

Qum itaqz hij 3b reges glosi ut dcm ē omēs reges epos z nobiles et omēs pplos in vnū fecert queniē extūc ipos omēs hortabant ut in fide qua ipis thomas pdicauit stabiles et fideles permanent et q ipi reges epi psbri et nobiles et vniusi ppli ibm i vnu ggregati Vnu vro uolutate in fide hntem ex oibg pplis ibm ggregat qui uoce z vnanimi consēsu eligent qui loco bti thome apli i spualibus oibg pplis ppetue pessz z cui omēs ppli vnanimit ut pri i oibus obedirēt Simlit qui ecc in honorē bti thome apli i memoriale sepiternū priarcha thomas ab oibg ppetue debēt appellari et ab oibus venerari Et pg deces su tlis vnig priarche sic elcī tunc omēs archiepi ac psbri debent i vnu locū queire et aliū loco defūcti scdm eoz consuetudinē cōcordit elige sūl vniusi ppli ut priꝰ debent obediē.

Et ipi 3b reges tunc tli priarche decias ciuitaꝝ suaꝝ et regnoꝝ suoꝝ ppetue dabat et assignabat Vnde tunc ipi tres reges et alij tunc omēs epi psbri et vniusi ppli concordit elegerūt Jacobū anthiocenū aduenā qui ad ipas ptes cū bto thoma fuit secutꝰ i pmū eoꝝ priarcha elegert cui nõie mutato nõm thomas imposuert Et pg hec Indi tali priarche qui thomas uocat̄ ut nos ppa obediuert et obediēnt i pntem die.

Sequit̄ xxxiiij Capitulū

Ceteꝝ pdicti tres reges glosi qui liberos z hedes nõ hueert extūc etiā de eoꝝ cōsilio z vnanimi cōsēsu omiū ppłoꝝ ibm cōgregatoꝝ ex oibg pplis ibm ggregatis elegert tunc viꝝ strenuū nobilē et illustralē qui oibg terris et regnis suis i tpalibg ppetue pesse deberet ut si aliq maliuoli ul malefici priarcha ul epos seu psbros nõ ūcrent ul ipis rebellarent seu a fide apostarent q p brachiū seculare ad viam rectam possz cogi. Et illud dominiū ppetue debēt succedē p hedes et ducas z tlis rector et gubernator in temporalibus non rex vel imperator debet vocari sed ab omnibus populis presbiter Johannes in perpetuum debet appellari. Item presbiter Johannes ex eo debet vocari quia presbitero nullus est dignior in mundo cuius potestate omnibus iustis et iniustis celum clauditur et in cuius extensione manuum et elevacione omnium imperatorum regum et principum et populorum genua et colla curvantur. Propter hec et quamplurimas virtutes et alias dignitates iste presbiter Johannes qui est dominus Indorum in suis litteris et epistolis specialiter scribit et exprimit. In presenti die litteras et epistolas suas quas regibus et principibus mittit sunt rotuli in quibus in principio scribit et mandat cum salutacione benedictiones omnium puerorum suorum et ancillarum armentorum et animalium agrorum et vinearum et specialiter uxorum et concubinarum et omnium que ille rex vel princeps seu homo possidet in domibus vel in campis cui litteras suas mittit. Et similiter quicumque ille est condicionis cui litteras suas mittit similiter hec sibi scribit et demandat cum salutacionibus benedictiones. Et habet dexteram dei benedicentem in circulo cum stellis ornatam in suis sigillis et vexillis. Item iste dominus Indorum propterea Johannes debet vocari a duobus viris a Johanne ewangelista qui fuit presbiter et a domino pre ceteris magis electus et dilectus. Item iste dominus Indorum Johannes debet vocari nomine et honore Johannis baptiste qui dominum baptizavit cui eciam maior non surrexit inter natos mulierum. Post Thomam apostolum per omnia ipsos informavit. Ceterum hii tres reges gloriosi omnibus regibus principibus nobilibus episcopis et presbiteris ac omnibus populis Thomam patriarcham et presbiterum Johannem eorum dominos et rectores in spiritualibus et temporalibus tunc assignabant. Tunc universi reges et principes et nobiles ac universi populi obedienciam et homagium humiliter fecerunt et se eorum ducatui et potestati subiciebant leti et gaudentes ac alacri corde super omnia que viderant et audierant et acciderant et acta et ordinata fuerant ad propria sunt reversi. Et sic isti domini et ~~nobiles~~ gubernatores Indorum in spiritualibus et temporalibus patriarcha Thomas et presbiter Johannes in universo mundo sunt vocati in hodiernum diem. Ceterum iidem tres reges de premissis ita quod dispositis et ordinatis extunc aliis principibus de sanguine eorum regali quamplurimas alias terras et insulas dederunt et perpetue hereditate assignaverunt qui principes de vanis in perpetuum debent vocari in memoriale sempiternum. Et adhuc hec provincia que de vanis vocatur est maior ac potencior ac nobilior provinciis in India et oriente in presentem diem mirabilia quibus cotidie et assidue videbantur et audiebantur. Et hec provincie ut supra dictum est in aton propter diversa castra fecerunt et ex illis quam plurimi alii principes propter eorum nobilitatem in diversis terris uxores duxerunt de quorum semine anno domini Mº CCCº quinquagesimo pd adhuc strenui principes fuerunt superstites in curia Romana ambasiatores. Et ut ad propositum redeamus.

Sequitur xxxv. Capitulum

Quum itaque omnia et per ipsos reges ut ita quod erant laudabiliter disposita et ornata extunc ad civitatem Sewa ad perpetuum manendum se transtulerunt et duobus annis supervixerunt et extunc modicum ante festum nativitatis domini quedam stella nova et rara et insolita super ipsam civitatem apparuit per quam eorum felicem resolucionem instare intellexerunt et quod a domino vocabantur omnibus intimabant. Unde ibidem in ecclesia per ipsos regaliter facta tumulum sibi more regio preparare fecerunt et per illud instans festum nativitatis domini divinum officium sollempniter peregerunt. Et octavo nativitatis domini die extunc Melchior rex Arabum et Nubie divino officio sollempniter celebrato anno etatis sue centesimo decimo sexto coram omni populo inclinato capite absque dolore in domino dulciter obdormivit. Cuius corpus alii duo reges et principes et nobiles et omnis populi vestimentis pontificalibus et regalibus cum aromatibus more regio prout decuit in tumulum posuerunt. Et post hoc quinto die quo festum epiphanie domini extunc Balthasar rex Godolie et Saba anno etatis sue centesimo duodecimo celebrata sollempniter missa coram omni populo absque aliquo dolore ibidem in domino quievit. Quem tercius rex et omnes alii principes et nobiles ac populi iuxta corpus prioris regis defuncti eodem modo et cultu regio in tumulum honorifice posuerunt. Et non post multum temporis sexto die sequenti extunc Jaspar tercius rex Tharsis et insule Egriseuwe anno etatis sue centesimo nono divino officio devote peracto coram omnibus astantibus sine dolore alios duos reges ad dominum sequebatur. Quem dum more regio prout decuit iuxta corpora duorum priorum regum ad sepeliendum deferretur extunc coram omnibus populis astantibus corpora duorum priorum regum in sepulchro posita quilibet parte cessit et corpus tercii regis in medio eorum receperunt. Et itaque gloriosi principes quod ~~gloriosi~~ in vita dilexerunt se ita et in morte non separati. Et stella rara et insolita que ante eorum obitum apparuit quousque corpora eorum colonie fuissent prout dicitur. Inde immobilis super civitatem Senwa permansit. Sed ut ad propositum redeat.

Sequitur xxxvj Capitulum

Post decessum et

obitum ipsorum trium regum gloriosorum ex tunc deus qui eos in vita dilexit ipsos eciam post mortem plurimum honoravit. Nam diversis utriusque sexus homines quacunque in infirmitate dolore angustia captivitate vel in tribulacione detinebantur longe vel prope in terra vel in mari positus qui auxilium ipsorum trium regum implorabat et devote invocabat deus per eorum merita cicius eos liberavit. Itaque ex longinquissimis partibus per terram et mare populi in maxima multitudine ad eorum reliquias confluebant et fidem quam cum beato thoma in vita predicabant eciam maioribus virtutibus et signis in morte et post mortem confirmabant. Et ipsorum corpora vestimentis regalibus et pontificalibus in sepulchro posita non quasi mortua sed ut dormiencia et melius quam in vita colorata omnibus populis apparuerunt in quibus deum benedixerunt et laudaverunt post multum vero temporis. Cum itaque fides christiana in ipsa nobili civitate Senwa et universis partibus et regnis orientis itaque floreret ex tunc inimicus omnium bonorum seminavit inter triticum zizania sed inter fidem katholicam diversas species heresum opiniones et errores propter quod tunc corpora et reliquie ipsorum trium regum ceperunt ab omnibus indulgencius et negligencia in reverencia haberi ac minus venerari. Nam terra et regna eorum in fide dividebantur odiose et ex tunc statim ipsorum trium regum corpora que usque ad illud tempus quasi dormiencia incorrupta permanserunt ex tunc eorum carnis materia de ossibus eorum solvebatur et more suo in pulverem vertebatur. Omnes homines de regnis arabie et nubie saba et godolie tharsis et insule nati in quibus ipsi reges regnabant eciam fide sic divisi. Cum itaque homines trium regum regna et universe plage orientis essent itaque corrupte et in fide et heresi essent itaque odiose divisa propter nimiam multitudinem distanciam et discordiam et discordancium potenciam a patriarcha thoma et presbitero Johanne ab erroribus non poterant revocari extunc eciam in terris et regionibus illis in hac dissencione cepit gentilitas reuiti et ad ydolatriam repullulare. Unde multi imperatores de regnis istorum trium regum beatorum nati qui in ipsa ciuitate Seuwa potenter habitabant et infideliter odiose diuinis extunc quibus tamen irreuerencia quod ex invidia corpus sanctorum regum de sepulchro surripuit quorum parte aduersa esse et quiescere ibidem noluit et ad loca maiora sue patrie reduxit quia ab omni populo prout qui vinientes de Betlehem venerunt cum ymnis et laudibus et canticis et reuerencijs maiore sunt recepta et in loculis diligentissime ornatis reuerenter sunt et in hijs per tempora longiora permanserunt. Cum autem placuit deo quod triticum et semen fidei itaque longo tempore laboratum in quo zizania ita que fuit seminata et quod ab hijs et alijs persecutoribus et impedimentis diu latitabat in terra ut eciam terribus frigoribus varijs et tempestatibus transactis eciam appareret germine. Unde circa annos domini xxxviij dum gloriosus Constantinus Imperator in occidente per sanctum Siluestrum gracia dei et signis et prodigijs ad fidem esset conuersus et a lepra carnis gentilitatis et ydolatrie esset mundatus et in nouum hominem vita et moribus in melius esset mutatus Eodem tempore venerabilis Helena sua mater inter perfidos iudeos in oriente conuersabatur et iudaica perfidia heu iam esset infecta et corrupta sed inhabitauit ad diuinam graciam prout hec omnia in libro de inuencione sancte crucis plenius reperitur. Sed extunc venerabilis Helena quantomagis prius veteri testamento et in iudaica perfidia insistebat tantomagis et plus modo in nouo testamento et ewangelijs studiosius estuabat et omnia loca sancta que in illis partibus ihesus sua deitate et humanitate ac presencia consecrauit que prius ex suggestione iudeorum ipsa Helena prophanata odiosa habuit et contaminata hec omnia loca Helena plus modo ad laudem dei et confusionem iudeorum humiliter visitauit et deuotissime honorificauit ditauit et amplificauit. Unde per quam plures modos cum venerabilis Helena crucem et clauos nutu dei miraculose inuenerit extunc super eundem locum et montem caluarie et sepulchrum xpi et locum ubi tres marie steterunt et lapidem de sepulchro reuolutum viderunt et locum quo ihesus in cruce matrem suam discipulo commendauit et locum quo ihesus marie magdalene apparuit in specie ortulani super hec omnia loca et alia sancta loca Helena pulchra ecclesias construxit in qua hec omnia loca sancta predicta insimul comprehendit et inclusit. Et postmodum presbiteri Johannes et homines de regno Nubie nati qui in illis Nubiani vocantur subtus monte Calvarie ex rupe et petra durissima capellam exsculptam fecerunt quam in honore trium regum consecratam fecerunt in memoriale quod Melchior rex Arabum et Nubie ibidem in caligine et nebula recedit quando dominum in sua infantia adorandum quesivit et vocatur illa capella in partibus istis capella Nubianorum ad reges in presentem diem. Sed Sarraceni nunc putz ianuam ipsius capelle lapidibus ob invidiam obstruxerunt. Sed ut ad propositum redeatur.

Sequitur xxxvi Capitulum

Ceterum in omnibus locis que deus in humanitate sua presentia signis et prodigiis consecravit et illustravit in ipsis venerabilis Helena monasteria et ecclesias honorifice fundavit et in hiis patriarchas et archiepiscopos episcopos abbates et presbiteros ac dei ministros instituit et ordinavit quibus predia et possessiones et decimas habundanter erogavit. Fecit etiam Helena super locum quo pastoribus angelus cum multitudine milicie celestis cum claritate nativitatem domini annunciavit pulcherrimam duplicem ecclesiam construxit quam Gloria in excelsis vocavit que adhuc in omnibus partibus orientis Gloria in excelsis vocatur in presentem diem. Et in ipsa ecclesia quondam fuit ditissimum collegium canonicorum qui ex speciali privilegio omnes horas canonicas cum Gloria in excelsis deo inceperunt sicut in partibus istis cum Deus in adiutorium etc. et adhuc incipiunt ibidem horas cum Gloria in excelsis in presentem diem per grecos. Hec etiam fuit facta et perfecta ex tunc. Helena veniens Bethleem ad speluncam et tugurium in qua deus homo fuit natus, ut super domum in ipsum locum speluncam et tugurium post nativitatem Christi usque ad istud tempus deus preservavit ex invidia iudeorum nullum hominem vel animal intrare permiserunt. Nam ipsum locum pro loco maledicto et prophanato habuerunt et omnem introitum habuerunt pro contaminato et in ipso loco Helena tunc presepe in quo Ihesus infantulus in feno ante asinum et bovem fuit positus et ipsos pannos quibus Ihesus ibidem fuit involutus et fenum et camisiam beate Marie virginis quam in presepe dimiserat oblita quando cum infantulo Ihesu de spelunca fugit metu iudeoꝝ et recessit. Et hec oīa helēa hic ipo presepio tā recent̄ iuenit sicut btā ugo ibid oblita dimisit et reliq̄ que excepto presepio oīa secū in constantinopoli transtulit et ibid i ecclīa sancte sophie reuent̄ collocauit et ibid usqz ad tēpus karoli pmaserūt q du iherlm̄ et alias ciuitates xpianoꝝ et zacharia pt'iarcha et alios xpianos de maibg sarracenoꝝ eripuisset et constantinopoli in reditu cū suis exercitibg transisset extunc camisiam bte marie ugīs z femu et pānos quibg ihūs in fasculg fuit iuolutg petiit et obtinuit q cū alijs reliquijs qbg ibim et alibi fuit honoratg secū sumpsit z aqsgrani i ecclīa bte marie ugīs quā ibid fundauit honorifice collocauit q ibid a fidelibg de longinquis ptibg visitatur et honoratur in psentem diē. Et de eius longitudine et latitudine camisie multi hoīes mirantur. De q̄ē sciend q i ptibg ultmarinis et orient' ins multū linū crescit bis i ano vn efficitur pang lineg multū bong z subtilis et i optīo foro. z i oībg ptibg illis oīa uestimenta viroꝝ z mlieꝝ p maiori pte sūt de linea et sūt mlta lōga lata z larga et ult modū alba et munda ꝓpt intollerabilissimū solis ardoꝝ sūt sta et spēal' camisie mlieꝝ i quibg aliq vlas costat sūt tā longe q fimbrias aliquoꝝ omni uestimētoꝝ circā zb qtuor ul quinqz vlnas excedit et illa ps camisie q sic excedit auro margarit' et alijs pciosis sm̄ facultatē mulieꝝ portantiū ditissime ē ornata et dū alicui nobili ul diuiti mlieri nascit filia extunc mr imediate incipit facere filie tales camisias et lintheamina et alia ornamēta ad dotē et ad nuptias nccā et apta q vix pt pficere usqz ad tps sue filie maritatonis et desponsationis. Et dū aliq sponsa ul nobil' ul diues dnā i plateis equitat extunc aliqs nobil' ul miles seu famlg pedester portat illā ptē camisie ornatā suis brachijs extensis et dū tales dne et mlieres vadūt extunc recipiunt ptē camisie sue anteriorē subtg brachia et posterioꝝ ps camisie p aliquē militē seu famulū ul pedissequā leuatur et portatur vtrisqz brachijs et manibg extensis et alie mlieres que hōnt camisias tā pciosas et ornatus habent tunicas camisias multum longas satis mundas et albas omnia alia vestimenta multum excedentes diversis aromatibus et herbis odoriferis fumatas et aqua rosacea lotas itaque ubicumque equitant vel incedunt eorum odor fraglancia per totam plateam sentitur. Camisia beate marie virginis que est aquisgrani secundum quandam consuetudinem partium illarum et secundum staturam tunc temporis hominum videtur fuisse et est multum brevis et humilis et in sibus libris et in partibus illis etiam legitur quod beata virgo fuit puella aliquantulum grossa et carnosa et fusca. Et ut ad propositum redeatur.

Sequitur xxxviii Capitulum

Super hanc speluncam tugurium et locum in bethlehem quo deus homo fuit natus et quo eciam tres reges domino munera obtulerunt qui locus ut supra dictum est itaque a iudeis fuit odiosus. Super hunc locum venerabilis helena nobilissimam et pulcherrimam ecclesiam fundavit opere musaico et marmoribus et auro subtiliter diversis depicta optime ditissime et regaliter ornata in modum castri propugnaculis firmata sed non est testitudinata sed super ligna et tigna cedrina et plumbo coopta. Et in hac ecclesia ante chorum descenditur in speluncam et locum in quo deus homo natus est ducta subtus maius altare quod est super chorum. In ipsa spelunca est altare in loco in quo deus homo fuit natus et non longe ab hoc altari est presepe lapideum ut ibidem est in muro circa trium pedum vel quattuor longum in quo beata virgo infantulum christum ante bovem et asinum in feno posuit pannis involutum. Et in eodem loco iuxta presepe tres reges dominum adoraverunt et ei ibidem munera obtulerunt. Et in ipsa spelunca sancti Jeronimi paula et Eustachium nobiles romane qui ex devocione ibidem cum beato Jeronimo degerunt sunt sepulti et in ipsa nobilissima et pulcherrima ecclesia sunt circa septuaginta columpne marmoree tecta et ligna et alia sustentantes et portantes. Et anno domini M°cc°quadragesimo post sarraceni pulchritudines columpnas excipere voluerunt et in templo eorum ponere proposuerunt sed horribili visione perterriti ipsas stare permiserunt et ultra modum hec ecclesia intus et foris est ditissima et nobilissime et regaliter structa et constructa. Et venerabilis helena in ipsa ecclesia Archiepiscopum et canonicos et presbiteros et alios dei ministros instituit qui ex privilegio speciali in omnibus missis et etiam missis animarum gloria in excelsis deo decantabat et in festivitatibus omnibus horas canonicas cum gloria in excelsis incipiebat et quamplurimas alias reverencias et prerogativas habuit hec ecclesia pre aliis et sicut prius dixi pre aliis ecclesiis de quibus per singula longum esset enarrare. Set postquam terra sancta ad manus et potestatem pervenit soldani quilibet christianus ipsam ecclesiam intrare volens dat officiato soldani ibidem duos denarios veneciarios et nunc greci sub certa pensione per se habent chorum et magnum altare ad divinum officium eorum peragendum. In nocte nativitatis domini ex tunc omnium ydeomatum et linguarum homines peregrini et christiani qui sunt sub celo in ipsa ecclesia conveniunt et tunc omnia hospicia in Betlehem peregrinis intus et extra sunt plena et preter licenciam soldani exceptis suis officiatis non permittit ibidem nisi christianos habitare. Latini omnes christiani qui ibidem in ecclesia in nocte nativitatis domini conveniunt licet in fide et linguis sint adinvicem diversi tamen quilibet populus et secta hominum christianorum in ipsa ecclesia per se suum specialem habent locum deputatum in quo secundum ritum eorum divinum officium faciunt et peragunt tunc sollempniter ut prius dixi. Set latini qui se habent ad fidem ecclesie romane agunt divinum officium suum in spelunca in altari et loco quo deus fuit homo natus. Et tunc in ipsa nocte diversa ydeomata litere et cantus melodie in variis et diversis linguis audiuntur tamen nullus homo impedit alium in suo cantu vel aliquo risu vel cachinatu. Et celebrata missa que incipit Dominus dixit ad me ex tunc vadunt omnes ad ecclesiam duplicem que gloria in excelsis vocatur ubi angelus domini pastoribus natum dominum annunciavit et ibidem tunc celebratur missa que incipit Lux fulgebit et hee due ecclesie distant per modicum dimidium miliare. Et ibidem illa missa celebrata ex tunc omnes populi cum magno gaudio et cantu redeunt in Betlehem ad summam missam tunc in hiis ecclesiis omnia evangelia ibidem principaliter leguntur de quibus tunc universa ecclesia katholica de longinquo loquitur et testatur. Et tunc utriusque sexus omnes homines quarumlibet linguarum vel sectarum existunt parvuli et adulti in ipsa ecclesia per totum illum diem cantant illa antiphona in latino Hec est dies qua fecit dominus, quam in diebus illis partibus in latino cordetenus fuit expositum. Et cum sepedicti iudei ex invidia helenam inter se stabulariam vocaverint, quia hodie nobilissimam ecclesiam super stabulum et tam vilem locum eius devotionis fundavit et edificavit, unde in nocte nativitatis domini tabula de laude et meritis venerabilis helene de digitis beati Jeronimi scripta huius presepe in spelunca pendebatur, que sic incipit: Venerabilis helena fuit bona stabularia que hic presepe domini sui fideliter quesivit, et alia quamplurima de meritis et virtutibus venerabilis helene in tabula sunt scripta. Item in festo epiphanie domini est eadem in ipsa ecclesia maximus omnium linguarum et populorum concursus, et in loco huius presepe quo tres reges dominum adoraverunt et eidem munera obtulerunt magna stella optime deaurata pendet, que consuevit quod per tota illa die artificialiter de loco ad locum in ecclesia cordis trahebatur et regebatur. Et de aliis huius ecclesie in bethlehem nobilitatibus et consuetudinibus et specialibus privilegiis et prerogativis, que hec ecclesia pre aliis ecclesiis prout decet habet, singula longum esset enarrare. Qualiter festum epiphanie ibidem honoratur et celebratur in festis audietur, ut ad propositum redeamus.

Sequitur xxxvi^m capitulum

Peter postquam hee ecclesie itaque erant complete, ex tunc helena se transtulit nazareth, que est civitas delectabilis multum et amena, in valle florida sita, non est murata, et habitatores eius et domus sunt hinc inde dispersi. Et in ipsa civitate ecclesiam magnam et pulcherrimam cathedralem fundavit, in qua archiepiscopum et canonicos et presbyteros et dei ministros instituit et ordinavit, et prediis et possessionibus quamplurimis specialiter dotavit et amplificavit. Et in eadem ecclesia helena a dextris ipsius chori cameram beate marie virginis conclusit, in qua fuit et stetit quando ei gabriel angelus dominum concepturam annunciavit. Et ipsa camera nunc facta est capella, in qua est columpna contra quam angelus stetit et reclinavit, et eius ymago in columpna sicut in sigillo est impressa. Et ante ianuam istius capelle et camere ipsi distante est fons de quo maria frequenter aquam haurire et afferre solebat, et ibidem angelus sepius salutavit et confortavit. Et ex hoc fonte peregrini ad longinquas partes aquam afferebant, et quamplurimi infirmi ex ea sanitatem receperunt. Unde ex invidia sarracenorum ipsum fonte sepius obturavit et quanto plus obturabat tanto plus ac magis erumpebat. Nec Sarracenum adhuc aliquando bibitur de ipsa aqua sed peregrinis ad longinquas partes affertur et portatur et ex ea diverse infirmitates depelluntur. Et in ipsa capella fuerunt speciales presbiteri qui omni die de dominica annunciatione cum omnibus suis officiis et horis diei et noctis cantabant et celebrabant. Et iuxta hanc capellam est camera cum columpna lapidea in qua a die quo Gabriel angelus Marie dominum annunciavit usque in presentem diem signum permansit et dum per totum annum sol tetigit illud signum linea eius directe tunc fuit et est hora qua Gabriel Mariam salutavit et deum de ipsa pro nobis hominem nasciturum annunciavit. Et temporibus christianorum fuerunt in ipsa camera speciales ministri qui cum sol tetigit illud signum in columpna quoniam tunc ter trahebant parva campanella que super columpna pendebat et tunc omnes homines cum genuflexione dicebant ter devote Ave Maria quia ipsa hora angelus Mariam salutavit et exinde per universum mundum provenit in consuetudinem ante solis occasum ter trahitur campana et dicitur a fidelibus ter cum genuflexione Ave Maria. Et illa capella ibidem in omnibus partibus orientis Ave Maria vocatur et a fidelibus de longinquissimis partibus visitatur in presentem diem. Ut dicunt ibidem in omnibus partibus illis alterutrum pro indulgentiis Nazareth ad Ave Maria. Et in illa capella et etiam in ipsa camera Marie continue omnibus horis canonicis cum Ave Maria incipiebant. Sed in temporibus istis cum Deus in adiutorium. Sed nunc in ipsam ecclesiam nobilissimam Sarraceni faciunt mortuaria iumentorum et pecorum cadavera. Sed capella fuit illesa quia degunt ibi pauperes nobiles Sarraceni qui vocantur nobiles dehes qui ex speciali consuetudine a peregrino unum denarium volunt habere venetianum. Sed tunc hec cum omnibus rebus suis in illis partibus est secularis. Et ista civitas est in terra et principatu Galilee sita et iuxta fines Galilee est mons non magnus sed ultra modum altus qui vocatur mons Thabor super quem Ihesus coram discipulis suis fuit transfiguratus prout in ewangelio continetur. Super illum montem est venerabilis Helena magnum et pulcherrimum et fortissimum monasterium et claustrum fundavit et in modum castri turribus et muris ac propugnaculis undique firmavit cuius abbas ordinis Benedicti infula et baculo anulo pastorali ac bulla plumbea utebatur. Et occurrit per illud festum transfigurationis domini in ipso die Sixti, Felicissimi et Agapiti, et tunc in omnibus partibus orientis celebratur missa cum vino novo, et omnes ecclesie metropolitane et kathedrales in oriente in honore transfigurationis sunt consecrate, et in ipso die in omnibus ecclesiis et missis cantatur Introitus Dominus dixit ad me ~~tu es~~. Et alleluia hic dies sanctificatus et cetera. Assumpsit Ihesus discipulos et ascendit in montem excelsum et transfiguratus est ante eos. Et ipso die omnes reges et principes et nobiles, barones et milites et omnes in ipsa diocesi prelati ad dedicationem ecclesie sue kathedralis et vexilla eorum cum eorum armis super ecclesiam figere et ponere faciunt, et omnes populi nocte illa in ecclesiis cum gaudiis et leticiis ducunt insompnem et multum ornant ecclesias suas diversis ornamentis. Et omnes ecclesie metropolitane et kathedrales in omnibus partibus orientis vocantur ecclesie sancte Sophie vel ubique, et est titulus omnium ecclesiarum kathedralium ibidem quod ad sanctam Sophiam vocantur. Et distat iste mons Thabor a Jherusalem ad 3es dietas cum dimidia, et inter Jherusalem et illum montem fuit via et non plus per quam Ihesus ivit cum discipulis suis in humanitate in qua sanavit et docuit et signa fecit et predicavit. Et ulterius quam inter Jherusalem et hunc montem et loca inter eos sita Ihesus in humanitate noluit vel processit. Et ipse mons Thabor desuper non est maioris capacitatis quam illud monasterium comprehendit, et ante captionem Accon Sarraceni hoc monasterium ceperunt et occupaverunt et ex eo castrum fecerunt. Contra quod christiani in pede montis aliud castrum fecerunt a quo Sarracenis assultus et defensu defenderunt, cui nomen Blanseghardi imposuerunt, et ex illo castro et nomine magna et nobilis progenies surrexit, qui hodie nobiles de Blansegharda vocantur in presenti die. Sed nunc illud castrum et monasterium super monte sunt destructa et desolata. Sed ut ad propositum redeat.

Sequitur xl capitulum

Cum itaque venerabilis Helena in his et in omnibus locis quibus ei expedire videbatur archiepiscopos et abbates, presbiteros ac alios dei ministros instituisset et ordinasset et omnia ad laudem et honorem dei rite et perfecte et laudabiliter perfecisset. Sequitur de corporibus et reliquiis trium regum quod domini ibidem adoravit et ei munera obtulerant cepit animo cogitare et ad terras et provincias quia cuncta India adhuc romano imperio permanserat cum nobili et magno comitatu se transtulit in quibus omnia templa et aras ydolorum prout ibidem ydolatria et gentilitas repullulaverat potenter destruxit et pro hiis in laude et honore dei ecclesias et monasteria fundavit in quibus archiepiscopos abbates et alios dei ministros instituit et ordinavit et cultum dei in omnibus illis partibus in omnibus et per omnia reparavit et amplificavit et fidem christianam que in illis partibus prius detestabatur tunc multum honoravit helena et exaltavit et glorificavit. Ad quam tunc omnes christiani et katholici unanimiter convenerunt et confluxerunt. Nam audierant quanta mirabilia et magnalia deus de inventione sancte crucis et clavorum ac tunice beate virginis marie feni et pannorum quibus deus in sua humanitate et in infancia fuit involutus per ipsam venerabilem helenam dominus fuerat operatus in quibus helene unanimiter congratulabantur et in fide confortabantur et iudei et gentiles ydolatre et heretici de hiis multum dolebant et confundebantur. Et extunc etiam in ipsis superioribus partibus quam plurimis ecclesiis et monasteriis fundatis undique et reparatis et in hiis dei ministris de novo institutis et omnibus predictis in fide confortatis. Extunc venerabilis helena de corporibus et reliquiis trium regum beatorum cepit inquirere et diligenter investigare. Et cum de ipsorum trium regum regnis et ipsorum vita et gestis per ipsos reges factos et ordinatos helena plenius fuisset instructa et informata extunc ipsorum corporibus et reliquiis cepit studiosius et ardentius cogitare et diligentius laborare. Cuius desiderium implevit omnipotens deus qui prope est omnibus invocantibus eum in veritate. Et qui prius ipsi helene crucem suam ac clavos sub terra profundissime absconsa revelavit ipsi helene etiam corpora et reliquias trium regum beatorum demonstravit quorum duo corpora scilicet melchior et balthazar a patriarcha thoma et a domino indorum presbitero Johanne et aliis illarum terrarum principibus et prelatis ad ampliandum honorem dei et divinum cultum miraculose et studiose impetravit. Et quia tunc pro parte romano imperio pertinebat et omnes unanimiter audierunt et sciverunt quanta mirabilia et magnalia deus per helena fuisset optatus sibi ipsorum duorum corpora regum benigne et reverenter tradiderunt et dimiserunt. Corpus vero Caspar tertii regis Nestorini habebant de regno ipsius Caspar regis nati sub eorum potestate consueverunt et in sua negocia et heresi perdurantes diu usque ad sanguinem dare restiterunt ob invidiam et negaverunt. Nam id ad melius et fortiorem et maiorem in hec insula nomine Egrisemva de qua Caspar erat rex insule vocabatur suum corpus transtulerunt et secretissime absconderunt. Venerabilis Helena habens itaque duorum regum corpora nolens ipsos tres pati dividi misit per multos sollempnes legatos precibus importunis et muneribus multis apud potentiores insule et ipsorum Nestorinorum ordinavit et obtinuit quod corpus Thome apostoli quod tunc etiam ibidem impetraverat pro corpore tertii regis Caspar dedit et permutavit et idem ipsum corpus Thome apostoli Nestorinis quod est ablatum et ex certis causis ipsis totidem restituit. Et in presentem diem est adhuc quem vaticinium in omnibus partibus illis quod adhuc corpus beati Thome apostoli eius tria vice debebat auferri et Colonie apud trium regum corpora transferri et ibidem perpetue permanere sicut adhuc inferius audietur.

Sequitur xlj Capitulum

Ceterum dum itaque corpus Caspar ethiopis tertii regis de insula portaretur et aliis duobus regum corporibus iungeretur extunc talis et tanti odoris fragrantia et suavitas ab illis exivit quod homines a longinquo suavitatis odore replebantur et reficiebantur et sanciebantur. Extunc venerabilis Helena ipsorum trium corpora regum in loculo ditissimo in maiorem et nobiliorem filii sui civitatem quam fundaverat Constantinopolim que est caput Grecie cum maxima exultatione et reverentia cum aliis reliquiis quas hic inde impetraverat et congregaverat transportavit et ab omnibus populis ad hoc ibidem specialiter congregatis et conductis cum hymnis et laudibus prout decuit multum honorifice sunt recepta et ibidem in ecclesia sancte Sophie reverenter collocata et ab omnibus venerata. Et est sciendum quod ecclesia sancte Sophie in Constantinopoli est ultra modum pre omnibus ecclesiis in mundo multum magna et lata ita quod navis magna omnibus velis suis complicatis et extensis in ea se possit comode vertere et girare. Et in ipsa ecclesia est ibidem nota ste·

sophie qd in greco dr ubi tine et ut sup dcm ʒ dinis eccie metpolitae et kathedrales i oriente ad stam sophia uocat qua Constatinus fudauit et eius maioribus marmoreas columpnas cu adiutorio dei ꝛ i spata solus leuauit et diuers alys plimis ornamentis decorauit. Et i ipsa eccia e tunica dni inconsutilis et claui dni et pars columpne ad qua ihus fuit ligatus et flagellatus et qm plurime alie et diuerse reliquie uenerande de quibus grecis no e cura. Et tpibus sti lodewici regis francoz adhuc corona dni spinea i ea remansit et tunc tpis turci et sarzaceni constatinopoli et imperiu grecoz multu destruxert et impator tunc auxiliu sti ludewici implorauit q multa pdita et deuastata cu auxilio dei recupauit et pro suis expensis impator bto ludewico ipam corona spinea tradidit et obligauit que cu grecoz maxima lamentacoe et francoz exultacoe in castro bti laurencij ad nauigiu fuit ducta et ad villa parisiensiu translata qua greci adhuc recupare sperat in psentem diem

Ceterum i hac eccia scte sophie magna stat columpna marmorea sup qua stat ymago impatoris equestris enee opere deaurata et hz pomu rotundu mod imperiali i sinistra et qr orientem rebellibus sarzacenis g minas dextra et impota et solus hac columpna venerabilis helene uxoris trium regum corpa in loculis diuisis de diuersis naturis hominis psea collocauit. Et cu ista trium corpa regum i hac eccia i ciuitate ista que erant collocata ex tunc ab longinquis terris et ptibus ab omnibus ppulis hunc visit et deuotissime sunt visitata et longo tpe venerata et ad eoz reliquias confluentibus deus dona sua nunc multimode e largitus et p ea multa miracula opatus. Na omnibus qui i fide et deuocoe eoz auxiliu implorabat a quacuq tribulacoe in terra ul i mari detenebat eoz meritis deus liberauit. Post obitu et decessu glosi constantini et venerabilis helene Julianus apostata cognatus eoz tunc ydolatria et gentilitas repullulauit et omissa psecucoe gladij i xpianos et innocentes tpibus longis put in passionibus diuersoz martirum et alys libris plenius repitur. Et ipsa persecutione gladii continue cessante ex tunc cepit in universo mundo alia de novo persecutio hereticorum et scismaticorum diversorum errorum contra katholicos et fideles et ipsa persecutio hereticorum et errorum fertur durior et maior fuisse persecutione gladii anterioris. fides christiana et katholica tamquam triticum cribraretur ut nulla pulvis errorum in ea detectus remaneret. Et in hac tribulacione grecia licet habuisset quamplurimos sanctos et egregios doctores et romanos pontifices de grecia natos tamen ab ecclesia romana in articulis fidei prout inferius audietur recesserunt et sibi proprium patriarcham prefecerunt et elegerunt cui ab illo tempore in omnibus et per omnia ut nos domino pape usque in presentem diem obedierunt. Et in hac tempestate corpora et reliquie ipsorum trium regum ab aliqua reverentia in nullius cultura permanserunt. Unde dominus greciam et armeniam tradidit in manus sarracenorum et persarum qui habitationes multas destruxerunt quas manuel primus imperator romanorum et grecie cum auxilio mediolanensium recuperavit. Unde prout fertur eiusdem imperatoris consilio ipsa trium regum corpora cum aliis reliquiis per quemmodum fuerunt translata. Et legitur quod manuel gloriosus imperator eustorgium virum religiosum et prudentem nacione grecum in legacione mediolanum misit et prudens erat et apud imperatorem potens ipsum archiepiscopum mediolanensium elegerunt et ipsorum precibus et meritis ipsa trium regum corpora de quibus tunc nullus multum curavit ab imperatore impetravit ut secum mediolanum reverenter transportavit et in ecclesia speciali per nunc que est fratrum predicatorum cum ymnis et laudibus cum omni populo honorifice collocavit. Unde eciam deus ob eciam ipsorum merita locis temporibus prout in locis temporibus multa miracula et virtutes operatus. Anno domini m°·c°·lxiiij° civitas mediolanensium frederico primo imperatori rebellavit quam imperator destruere posuit et circumvallavit. Unde meliores et maiores et nobiliores in civitate paucis scientibus ipsa trium regum corpora secretissime absconderunt et cum imperatoris auxilio reynoldi archiepiscopi coloniensis et aliorum principum et dominorum mediolanum obsedit et cepit et expugnavit Et tunc Reynoldus archiepiscopus Coloniensis pallacium ac domus de Turri quas imperator pro aliis omnibus ex opposito habuit cepit et intravit et ad manus suas obtinuit Et dominus Asso secretus erat accessit ad Reynoldum Coloniensem archiepiscopum peciit Et illi dum secretius et secrete ad archiepiscopum venisset ipsum peciit si sibi graciam apud Imperatorem posset et vellet impetrare quod tunc sibi trium regum corpora cum aliis reliquiis vellet dare et abscondita demonstrare Et hoc cum Reynoldus Coloniensis archiepiscopus fecisset et promisisset extunc sibi ipsas reliquias dedit et demonstravit quas cum hiis extunc per suos fideliores et secretiores statim versus Coloniam duxerat et destinavit quod postmodum imperator indicavit extunc primum ipsas reliquias ab imperatore postulavit peciit et impetravit et imperator plus indicare Et tamen ipsas reliquias venerandas dubitavit se posse impetrare extunc archiepiscopus ipsa trium regum corpora cum aliis reliquiis Colonia publice et honorifice transtulit et ab omni populo cum ympnis et laudibus recepta in ecclesia sancti Petri ibidem reverenter collocavit per quas deus ibidem quam plurima mirabilia et virtutes in presentem diem operatur et a principibus et nobilibus et diversis populis devote venerantur et a longinquis terris partibus et provinciis cum magnis reverenciis queruntur et visitantur Legitur enim in quibusdam libris quod postmodum ipsorum trium regum corpora de Constantinopoli in Mediolanum et de Oriente in occidente fuerunt translata quod tunc omnium hereticorum et scismaticorum errores et opiniones quibus Lumbardia Tuscia et Apulia et omnis universa terra fuit infecta per declaracionem et exposicionem trium munerum que ipsi reges domino obtulerunt fuerunt confuse et convicte ac funditus penitus sedate annichilati In auro thure et mirra per ista trium munerum presentata in uno eodem quod Christo divina maiestas et regia potestas et humana mortalitas intimantur Thus enim pertinet ad sacrificium Aurum ad tributum et mirra pertinet ad sepulturam mortuorum omnia hec sancta fides christiana Christo lidatur offerre non desinit dum unum eundem quod verum deum regem quod verum hominem credidit In oblacione thuris confusio est Arrianis qui soli patri sacrificium offerre credebat. In oblacione mirre confusus est manicheus qui christum vere mortuum pro nostra salute non credebat. In auro simul utrique confusi sunt quia manicheus de semine David secundum carnem natum non credidit. Et arrianus deo unigenito naturale mtri servitute proinde non exoperat et regem a quo per fidem regatur sed a quo per infidelitatem tirannice premitur et a bono divinitatis et ab altero veritas carnis denegatur. In ipsis eciam muneribus confusus est nestorinus qui christum in duas personas dividens mtri videat magos non alio deo et alio homini eadem munera suppliciter obtulisse non quod dividatur in personis quia non est divisus in domino. Propterea unus idem deus istis muneribus adoratur ut unus idem quia deus et homo cognoscatur. Ceterum in quali et quanta reverencia hii tres reges qui domino munera obtulerunt in honore habeantur in omnibus terris et provinciis in oriente et ab omnibus regibus et principibus et nobilibus et omnibus populis venerantur. Et est sciendum quod presbiter Johannes dominus Indorum et omnes reges sub eius imperio et rex Georgie superioris et Georgie inferioris et omnes alii reges christiani hii omnes in die epiphanie sicut in die coronacionis eorum vestimentis regalibus et aliis ornamentis in honore trium regum beatorum coronati et ornati et tribus vicibus in missis offerunt aurum thus et mirram cum maxima humilitate et devocione que oblaciones videlicet in introitu misse offertorio et communione offerunt aurum thus et mirram cum devocione. Et alii principes et nobiles quilibet pro alio se ornat prout maioris nobilitatis et facultatis et eciam offerunt ter in missis oblaciones. Item in quali et quanto honore et reverencia hii tres gloriosi reges habeantur ab omnibus hereticis et scismaticis in omnibus provinciis et partibus orientis que adhuc ibidem degunt et permanserunt. Est sciendum quod in oriente et in omnibus partibus ultramarinis fides christiana in diversas partes et hominum sectas est divisa secundum hos homines quorum nomina subscribuntur. Nubiani soldani nestorini latini Indi armeni greci suriani georgiani Iacobite ucolatte copti ysini marronini et madopoles. Et ex hiis omnibus christianis ibidem super omnes predictos homines et hereticos preter in ipsorum hereticorum propriis terris et regionibus per se habent principatum et vocantur ibidem propterea latini quia missas et horas et divinum officium cantant et agunt in latino, sed in partibus istis sed multum sollempnius in die Epiphanie divinum officium peragunt quam in partibus istis et cantant eciam in missa per speciales notas et melodias. Item Nubiani sunt homines de regnis Arabie et Nubie in quibus regnavit Melchior qui domino aurum obtulit nato. Hii pre ceteris christianis in fide stabiles permanserunt. Sed Melchior dux et rex eorum domino aurum obtulit, itaque Nubiani homines de regnis ipsius nati ipsum in fide splendide sunt secuti. Nam sicut aurum in caminis ignibus positum non minuitur nec aliquam eruginem vel rubiginem potest contrahere, sic nec isti homines Nubiani aliqua heresi non poterant corrumpi. Hii enim specialiter ibidem Nubiani vocantur, in omnibus partibus ibidem christianorum volunt eciam pre aliis habere prerogativam et habent pre aliis christianis in honorem suorum regum in presentem diem. Et quocienscumque tendunt pergunt missam intermissis ob specialem reverenciam in omnibus locis christianorum habent per se ecclesias speciales et cimiteria in quibus speciali sepeliuntur sicut Frisones Aquisgrani, et horum presbiteri cum coronis aureis vel deauratis secundum eorum facultatem ad altare coronati incedunt reverenter et hoc faciunt in signum trium regum qui domino coronati munera reverenter obtulerunt. Item Soldani sunt homines de regnis Godolie et Saba in quibus regnavit Balthazar qui domino thus obtulit nato. Hii ex parte in fide fuerunt corrupti et a quodam heretico nomine Soldanus perversi et habent se ex parte ad ritum grecorum et parte habent hebreos et utuntur literis caldaicis et habent per se proprium ydeoma. Et hii in partibus orientis inter ceteros et pre ceteris christianis non habent talem et tantam reverenciam et prerogativam sicut Nubiani. Nam sicut ipsi fidem non plene custodierunt nec servaverunt, sic et Balthazar rex eorum domino thus obtulit, cuius odor in igne quibuscumque mixtus tollit non tollitur nec ipsius odor senciatur et odoretur. Itaque tota ab hiis Soldanis fides per heresim non tollitur oblita licet in hiis aliquantulum sit corrupta. Et presbiteri cum auro et dyaconi cum thure et subdyaconi cum mirra ad altare accedunt dum celebrare missas intendunt, et hoc faciunt in signum quod ipsi tres reges domino aurum et thus et mirram obtulerunt. Ceteri homines de regnis Tharsis et insule Egrisenwa nati in quibus Caspar Ethiops qui domino mirram obtulit in omnibus partibus et terris orientis Nestoriani vocantur a quodam heretico nomine nestorini fuerunt corrupti et prius et sic irrenovabiliter a fide katholica per heresim totaliter recesserunt et apostaverunt. Unde sicut mirra quam Caspar rex domino obtulit nullis aliis mixturis potest obdulcari, Sic hii nestorini a nullis doctoribus vel predicatoribus ab eorum heresi nunquam potuerunt nec adhuc poterunt revocari. Et hii tres reges in nullo precio habent reverentia sed quando episcopi eorum consecrant et ordinant presbiteros recipiunt ab eis sacramentum quod omnes consiliarios et fautores debeant in omnibus missis eorum anathematizare et excommunicare quorum consilio et auxilio ipsis corpus Caspar regis fuit ablatum. Et hii in omnibus partibus orientis aliis christianis sunt exosi et despecti et eorum heresi circa quadraginta regna fuerunt infecta et sunt pro maiori parte ethiopes nigri et in terris ipsorum et regionibus in ecclesiis eorum pingunt deum et suam matrem et tres reges et sanctum thomam nigros et dyabolos albos in despectu eorum et aliorum prout in sequentibus plura de ipsis audietur. Item Indi de regnis presbiteri Iohannis nati sunt boni christiani et habent per se patriarcham qui thomas vocatur cui ipsi in omnibus et per omnia obediunt ut nos domino pape et presbitero Iohanni obediunt et nos Imperatori vel regi et horum habitacio est in civitate Seuwa qua ipsi tres reges decesserunt et de sepulchro fuerunt excepti et ad alia loca deportati. Et dum istorum Indorum episcopi ordinant presbiteros ex tunc benedicunt ignem in quo ponunt ferrum acutissimum et cum ipso ferro benedicto acuto ferventissimo scindunt presbiteros per fronte et nasum deorsum usque ad ossa nuda et hoc faciunt in signum quod spiritus sanctus in igne descendit in discipulos et hiis similiter in partibus illis presbiteri discernuntur sicut in partibus istis coronis rasis. Et horum presbiteri dum missas celebrant pendunt super altare corona aurea vel deaurata extunc presbiteri dyaconi et subdyaconi ex tribus vicibus separatim ad altare reverenter accedunt et hoc faciunt in signum quod tres reges de tribus regnis et vicibus in Betlehem ad dominum venerunt et eum adoraverunt. Item presbiteri grecorum sunt uxorati et habent longas crines et non credunt spiritum sanctum a patre et filio procedere sed solum a patre. Item non credunt esse purgatorium et hiis articulis aberrant romana sunt divisi et dum missam celebrare intendunt ex tunc scindunt de pane fermentato hostiam quadratam consecratam quam in discum aureum vel argenteum ponunt et desuper ipsam oblatam ponunt stellam in modum tripedis plexam cum pannis odoriferis et mundissimis tectam et post offertorium ponunt discum cum oblata et stella super caput et cum thuribulis et candelis cum maxima reverentia per ecclesiam circueunt usque ad altare ex tunc omnes presentes prostrati in ecclesia cadunt in terram et hoc faciunt in signum quod tres reges dominum cum muneribus quesierunt quos stella ad presepe perduxit. Item Suriani sunt homines de regno yndie nati. Nam illa terra circa Iherusalem que olim Iudea vocabatur nunc Suria dicitur. Unde ipsi homines Suriani nuncupantur et non habent multum de heresi et in partibus illis Christiani de cinctura vocantur quia pannis lineis sunt tincti in prerogativa quia de regno iudee est nati et vigilia Barbare beate cuius corpus in Babilonia soldani quiescit cum maximo gaudio sunt in partibus istis vigilia sancti Martini deducunt. Et tunc unus amicus mittit alteri caulium et aliarum herbarum semina que in ipso anno in ortis debent seminari et habent coram iudiciis monstrant per [illegible] et istos tres reges sic imitant in partibus ad istos in iudiciis et hoc faciunt in honorem trium regum beatorum quia in regno Indie unde ipsi sunt nati dominum quesierunt et adoraverunt. Item Armeni sunt Christiani in Armenia strenuissimi et multos antiquos errores postposuerunt et ritus priores iam dimiserunt. Nam in vigilia pasche carnes comedere consueverunt dicentes quod dominus sabbato surrexit a mortuis. Et presbiteri in consecrationibus ad vinum oleum addiderunt sed nunc conversi ad fidem ecclesie romane accrescunt et episcopi eorum et presbiteri ab episcopis latinis consecrantur et ordinantur et ipsorum missas et processiones cantant in melodia latinorum et isti Armeni incedunt per viam ut habitu vestimentorum in palleis in capite et parte die in modo et forma prout tres reges fuerunt vestiti et induti qui in Iherusalem dominum quesierunt et in regnis eorum sunt vestiti quando adhuc vixerunt. Item Georgiani sunt homines de regno Georgie superioris nati et habent pro magna parte habent se ad ritum Grecorum sed in heresi non sunt obstinati et vocantur ibidem Georgiani. Nam quocumque tendunt per terminos ut Frisones vel Ungari se intendunt et per habent vexillum cum ymagine beati Georgii depictum.

et sunt christiani in armis strenuissimi et sunt vicini terre Meche ubi habetur corpus Machameti Sarracenorum prophete et habent per se proprium ydeoma et habent archiepiscopum qui est in monte Synay in claustro sancte Katherine cui in omnibus obediunt ut nos domino pape et ipsorum religiosi habent se ad ordinem sancti Anthonii vel Macharii et per omnem terram Soldani transeunt absque aliquo tributo vel impedimento et vicinis suis aliis Sarracenis sunt amicabiliores et maiores et ubicunque incedunt religiosi vel seculares semper cantant canticum de tribus regibus ex eorum meritis et signis. Item sunt alii christiani qui Georgiani vocantur quia sunt nati de regno Georgie in Ysidori quod nunc regnum aptias vocatur et dicitur quod est terra per omnia montosa et ibi Armenia maior nominatur et in hac terra est mons super quem post diluvium archa Noe quievit et dicunt quod propter nives et aliis causis horribilibus ad ipsum montem non est via vel accessus. Sed huius cacumine ulterius et super omnia alia montium cacumina distinguitur et videtur. Et super huius montis cacumine apparet quoddam lignum nigrum sicut sit arbor robusta magna et dicunt et credunt incole terre illius illud lignum ex archa Noe ibidem adhuc permansisse et in terra est quedam alia terra que ibidem Hemyssen vocatur et est in longitudine et latitudine circa quinque miliarium et per ipsam terram transit fluvius et est in illa et tanta caligine et nebula tenebrosa ita quod in mense augusti in meridie sol antequam terra illa pertranseat nunquam potest videri vel discerni. Et dicunt homines et incole regionis illius quod in aliquo libro non est scriptum vel unquam auditum quod aliquis homo ipsam terram tenebrosam introiverit vel exiverit nisi ad tractum baliste. Et in ipsa terra ab aliis hominibus et incolis undique circumhabitata. Item circa illam terram sunt loca multum uberrima et pascuosa et non est aliquod obstaculum vel impedimentum illam terram tenebrosam intrandi vel exeundi nisi solummodo caligo vel nebula densa. Et in ipsa terra tenebrosa est habitacio humana. Item in ipsa frequenter audiuntur hinnitus equorum et cantus gallorum et unus fluvius qui per ipsam terram transit veniunt et descendunt ligna et similia et huiusmodi alia manibus humanis attractata. Et legitur in partibus illis quod temporibus Eraclii Romanorum imperatoris dum Machameto et Sarracenorum potestas erupisset et christianos undique interfecisset et effugasset quod christiani de aliis terris ad illa terram montosam fu-

fuisset quos cum sarraceni in montibus obsedissent ita quod ad dextram sive ad sinistram non potuerunt declinare. Totus christianorum auxilium dei invocabat et per merita tamen regum beatorum qui tunc temporis in oriente et in universo mundo multum venerabantur quod deus eorum meritis ipsis subveniret et liberaret. Eo tunc statim locum ubi sarraceni cum uxoribus et parvulis ac pecoribus prius ibidem ad manendum pro tunc venerant fuerant castrametati et circumdati ipsum locum tunc nebula tam densa et taliter tenebrosa operuit et tantum dedit quod ab illo tempore numquam aliquis eorum exivit et aliquis per quemmodum homo numquam ad eos intravit in presentem diem. Et unde christiani de regno illo qui etiam georgiani inferiores vocantur quocumque transeunt vel pergunt in turmis suis strictones incedunt cum vexillis in quibus ymagines beatorum trium regum sunt facte in hodiernum diem quia eorum meritis deus tam evidenter et tam miraculose eos liberavit. Item Jacobite sunt christiani heretici hinc inde in diversis terris et regnis inter alios homines habitantes a quodam heretico nomine Jacobus fuerunt perversi et hii non credunt sanctam trinitatem sed unitatem tantum unde signum cum ante se faciunt signum sancte crucis cum uno digito. Et horum presbiteri stant simul in altari et secundum ritum eorum pariter recipiunt dominum et hoc faciunt quia tres reges simul et semel domino in presepio munera obtulerunt. Item Maroniti sunt christiani a quodam heretico nomine Maro corrupti et sunt hinc inde in diversis regnis et terris civitatibus dispersi et horum presbiteri dyaconi subdyaconi sunt uxorati et per totum annum nisi in festo pasche et nativitatis domini non celebrant nisi de sancto thoma et de tribus regibus alternatim. Et inter alios suos errores ex fatali causa habent ecclesias eorum prophanatas ut gutte pluvie interius stillat vel radius solis aliquod foramen penetrat vel si aranea pertexerit et aliis huiusmodi similibus causis. Et hii ex consensu et voluntate unius separant matrimonium parte altera non vocata. Item Copti sunt christiani heretici et secta per se et inter alios homines inde dispersi habitantes. Et horum presbiteri utuntur in ecclesiis eorum quodam libro fabuloso a sede apostolica reprobato et ipse liber secreta sancti petri vocatur. Et in missis eorum legunt evangelium Nichodemi et episcopi eorum utuntur cappis sicut predicatores et in diebus missis addunt collectam de tribus regibus. Item Ysini sunt christiani heretici et secta per se et pro maiori parte degunt in egipto sub ditione soldani et pueri horum dum baptizatur extunc presbiteri in frontibus infancium scindunt cum ferro candido et acuto. Cuius crucis signum in frontibus eorum omnibus diebus vite ipsorum permanebit. Et hii firmiter credunt quod adhuc in tanta multitudine crescant quod violenter in Babiloniam, quo soldanus habitat, pergant et unusquisque lapidem suat et pre multitudine eorum ibidem lapillus non debeat remanere. Unde Anno domini m° ccc° xlii° in damasco et egipto omnes expoliato a volgo et generali populo persecucio et interfeccio christianorum sicut in partibus istis in pestilencia iudeorum, que per tres menses duravit. Sed postmodum per soldanum multi fuerunt vindicati. Et in hac persecucione isti christiani perversos egipcios et sarracenos apud soldanum de eorum oppressione fuerunt plurimum accusati. Et quibus tunc soldanus respondit quod non esset aliquis dies in anno in quo ultra mille vecturas lapidum ad structuram veherent et portarent et quivis lapis in quamplurimas partes divideret et secaret, et impossibile esset quod tot homines ex ipsis possent nasci. Et talibus laboribus bladis et similibus tunc populum ab eorum persecucione et infectione compescuit et sedavit. Et horum ipsorum presbiteri post missam dant populo benedictionem quod deus eos respiciat et conducat sicut tres reges cum ipsos per stellam in Bethleem ad suum presepe perduxit. Item Maronini sunt christiani heretici et secta per se inter alios christianos et sarracenos hinc in diversis degentes, et pro maiori parte habent se ad ritum nestorinorum. Sed non credunt tamen quidquid agunt vel agere incipiunt semper dicunt: In nomine dei et tui regni. Item Nycolaite sunt christiani heretici antiquiores in mundo. De hiis legitur in Apocalipsi, et inter alios quamplurimos suos errores hunc replicant et predicant pro irremediabili peccato, ut si vir mulierem vel mulier virum pro concubitu rogaret et quis alteri denegaret. Et quod peccata cetera hec et ex aliis possent contingere et devenire, deus remitteret cum misericordiis et relaxaret et predicant eos per misericordiam dei dedignes adhuc esse salvandos. Unde creditur quod isti maledicti et omnes supradicti heretici et specialiter isti Nycolaite post mortem Origenis magne auctoritatis viri sui nomen gloriosum effuscare et denigrare nitebantur et laborabant. Nam omnes errores suos et hereses articulos in libris Origenis scripserunt et quasi eorum erroribus et heresi consentire videtur. Et isti Nycolaite scripserunt in libris Origenis ad confirmacionem eorum heresis et errorum et conubitus et feditatis quod opera que deus fecisset non odiret ea scilicet scriptum in alijs libris scilicet ea de hijs que deus fecisti non odisti et quamplurimos alios errores et hereses libris Origenis inscripserunt et eos odisse ascripserunt ut alij christiani simplices ipsis hereticis magis et melius consentirent. Et omnes libros Origenis quos in oriente inuenire potuerunt partibus sibi attraxerunt et alterunt ac combusserunt et nouos libros hi scripserunt in quibus heretica sua et errores in locis conuenientibus ex nomine Origenis inseruerunt in quibus etiam quod deus corpus habet scripserunt. Et sic quilibet secta omnium scriptorum ad maiorem eorum confirmacionem auctorum errores suos in libros Origenis bene caute scripserunt ut ipsis in erroribus eorum consentire videtur. Unde alij christiani simplices libros Origenis comburere nitebantur et a quampluribus episcopis quamplurima concilia in oriente super dampnacione librorum Origenis fuerunt celebrata. Sed libri sui combusti in maxima autem in oriente permanserunt omnes errores et heresim quos heretici libris suis inseruerunt et scripserunt expungebat et deleuit. Nam in diebus antiquis libris Origenis penitus nil erroris inuenitur. Sed contra omnes hereticos et eorum opiniones glosas et omelias composuit super ewangelium. Attendite a falsis prophetis et super ewangelium Mathei et alia in quibus contra errores hereticorum quemadmodum videbatur omelias multum glosas composuit. Per quas omnium hereticorum errores confudit et eosdem reprobauit et annichilauit quas in presenti die pro omelijs auctenticis habentur et leguntur in ecclesijs vniuersis. Et alie quedam omelie sine titulo super ewangelijs leguntur quas aliqui Origeni ascribunt asserentes ipsum esse dampnatum eo quod sine titulo leguntur. Sed non attendunt quod tam pro autenticis in ecclesia katholica habentur sicut que cum titulis leguntur. Et alicuius hominis iudicium non est Origenem vel aliquem hominem esse saluatum vel dampnatum. Nam in omnibus partibus Orientis de ipso legitur quod post apostolos quam apostolicam vitam sic Origenes sequeretur non sit inuentus. Super carnem cilicio fuit indutus et numquam carnes comedebat et vinum vel siceram vel omne quod inebriare potuit numquam bibebat. Et qualis erat sua doctrina talis erat sua vita et in nocte et in die scriptores penes se habebat qui ex ore suo libros suos composuerat et scribebat. Et quamplurime alie virtutes et inclita sanctitates in oriente de ipso et sua vita leguntur de quibus congruum esset enarrare. Nam episcopi et alii sancti presbiteri et doctores ab hoc nomine oriens sibi cognomen origenes imposuerunt et omnia heretica et errores quos heretici in libros suos ad confirmationem eorum post mortem suam scripserunt et persecutionem quam ipse et libri sui post mortem suam paciebantur honorifice ad domum suam pervenit et in omnibus partibus orientis pro viro eximio et magne sanctitatis et doctore egregio et libri sui per multum pro autenticis habentur in presentem diem. Et ut ad propositum redeat hii prefati Nicolaite licet sint heretici tam perversi tamen non est aliquis eorum tam pauper nisi omni die dat pauperibus suas elemosinas pro ipso et uxore sua et libros osculatur in honore tamen regum beatorum. Item in oriente et in omnibus partibus ultramarinis sunt homines propria in multum speciales qui ibidem Mandopoles vocantur. Hii se non tenent vel habent ad aliquam specialem fidem vel ritum vel heresim nec habent inter se presbyteros cum uxoribus et pueris et armentis in maximis turmis incedunt et non seminant neque metent et nunquam in hyeme vel in estate in pluviis vel in frigore vel in estivalibus solis ardore die vel nocte in domibus dormiunt vel mulieres eorum in domibus pariunt. Sed de loco ad locum de villa ad villam per totum annum vagantur et quando diu in uno loco moram trahunt tunc cribra et hungori in domibus vel in villis necessaria hominibus operantur. Sed in uno loco ultra triduum manere non possunt et sepius est expertum si in uno loco ultra triduum tenentur vel si per una die in aliquibus domibus sub tectis maneret vel dormiret statim moreretur. Et hii homines habent inter se ydeoma speciale quod nullus hominum nisi ipsi inter se potest intelligere scire vel docere. Sed ipsi quamplurima alia omnium hominum ibidem sciunt et intelligunt linguas et ydeomata. Vel nunquam habent inter se discordiam verbis vel factis. Sed dum aliquis alteri prout est consuetudinis aliquid furatur vel aliquis alium cum uxore sua vel filia in adulterio vel concubitu reperit non irascitur sed dum potest reddit sibi talionem. Et hii homines ad quecumque loca civitates vel villas cum christianorum vel hereticorum cum predictorum vel sarracenorum vel turcorum vel tartarorum vel quorumcumque hominum pervenerint quamdiu inter eos sunt et conversantur tamdiu secundum eorum ritum legem mores et consuetudines se habent et vivunt. Et ubicumque ieiunatur celebratur comeditur bibitur operatur doletur plangitur congratulatur gaudetur ibidem ipsi homines etiam ieiunant comedunt bibunt celebrant operantur dolent plangent gaudent et congratulantur nec habent aliquos proprios nec habent se ad aliqua speciali lege vel fide ritu heresim. Et in quorumcumque christianorum vel hereticorum mulieres eorum pariunt secundum ritum et fidem eorum ibidem infantes eorum baptizantur. Et in quocumque christianorum vel hereticorum loco confirmantur secundum ritum eorum faciunt confessionem et recipiunt communionem et mortui secundum ritum eorum traduntur ecclesiastice sepulture. Et in quibuscumque locis christianorum vel hereticorum in die dominico de mane cum tibiis et instrumentis omnibus hominibus et puellis a minimo usque ad maximum ieiunii devote ad ecclesiam simul et semel pervenerunt. Multum humiliter deum adorando et ibidem tunc pro missa de tribus regibus faciunt celebrare ut deus per ipsorum merita per totam septimanam predicta campos et montana sanos ab omni periculo vermium et animalium perducat et conducat. Et hii homines et omnes ac universi heretici et scismatici supradicti complures alias habent consuetudines ritus et mores que pretermittuntur. Nam de ipsis specialiter dicere esset longum nimis ea quibus ipsos tres reges beatos venerantur recitantur ut eos magis et diligencius ab aliis katholicis honorent. Iste fuerunt in oriente alii pessimi qui arriani vocabantur sed hii tres reges nullam habebant reverenciam specialem et ipsorum heresi totus mundus fuit infectus et hii nunc funditus sunt deleti et radicitus exstirpati sunt

Sequitur plus Capitulum

Preter omnes predicti

et supradicta christiani et heretici scilicet armeni et georgiani. Soldini. Jacobite. maroniti. Suriani. Copti. ysini et greci ac nestorini et mandoples et omnes secte predicte quedam ex eis secta habet magis de heresi et quedam secta minus. Et quevis secta habet aliam odiose excogitata et condempnata nec una secta vult cum alia aliqualiter communicare vel participare. Et istarum sectarum presbiteri obediunt episcopis de quorum dyocesi ipsi vel parentes eorum sunt nati licet remotissime ab invicem sint separati. Et in omnibus terris et provinciis orientis non est aliqua civitas ubi omnes predicte secte habitent in ea. Et quelibet secta et presbiter per se ubicumque degunt ~~[illegible]~~

hnt speale ecclam Et i
quocuq3 loco degut eorz
n' dece ep̄o obedia q̄ ha-
beat p̄p̄e p̄sb̄rm̄ speale
Et sūt p maioi p̄te viri
distretissimi et optimi
medici Et ditissimi mer-
catores i t̄palib9 multum
astuti et expti licz hijs
misterijs i fide et ritu
sīt tā odiose diuisi Sz
tū q̄t sarzatenos et i ne-
nearos tū regn̄ sp̄ sūt
vnanimes et concordes
et tūc i vna p̄cessiōe ad
eccl̄as vadut et tūc diu-
se lingue et melodie au-
diuntur Cetrm omēs p̄p̄iai
p̄fati hetici secte z scis-
matici z seculares et reli-
giosi laici et ordiati hij
omēs i vigilia ntitatis dn̄i
vsq3 ad crepusclm̄ ieiu-
nat et tūc q̄libs ponit
mēsā suā cū potu z ci-
barijs q̄ durāe p̄ut z
vsq3 ad die Ephīe itaq3
mēsā cū mēsalib9 coo-
ptā portam cū cibarijs
suppositis s̄m q̄ quib9 e
facultas stāe p̄mittit
Et i vigilia natiuitatis
dn̄i ~~vsq3 ad ephiam~~ can-
dela ul lapāde accen-
dut quā vsq3 ad diem
ephīe iux̄ mēsā die
et nocte ardē p̄mittut
Ita oleū et cibaria ibim
i op̄tio foro repiut Et
i vigilia natitatis dn̄i
vsq3 ad ephiam itaq3
cū vxoribz et puulis
de ipā mēsa itaq3 po-
sita comedūt z bibūt
z cū maxīs gaudijs illos
dies natiuitatis dn̄i vsq3 ad
die Ephīe dn̄i cōducut
Ceterz i die ephīe pq
solis occasū tūc quili-
bz vadit ad domū sui
amici ul cognati cū can-
dela ardēti et sp̄ i int̄o-
itu domg dicit bōa dies
sit nob et si aliq̄s dicet
bonū nesp ul bōa nox
sit nob p̄ eo ipīs indico
p maiora iniuria quem-
ret z accusaret Et itaq3
p tota nocte ephīe cū
maiora letitia z sollēp-
nitate de domo ad do-
mū eudo comedēdo z
bibēdo et itaq3 saluta-
do cū cādelis diluxit in-
sop̄nes et hoc faciūt
i meoria q̄ stella ar-
dens q̄ i natiuitate dn̄i ap-
paruit vsq3 ad ephiam
et illud tp̄s ad reges z
eorz comitatus i bethlehē
duxit et p̄cessit non
erat aliq̄ nox sz cū i-
mēsa claritate lucis vna
dies videbat Cetrm in
die ephīe omēs p̄p̄ia-
ni incole z pegrini z
scismatici et hetica de
longinq̄s ptib9 cū eorz
ep̄is et abbatib9 et
p̄sb̄ris et religiosis z
ordinatis cū crucib9 ar-
genteis thuribul z ca-
delis vadut et pueni-
ut ad iordane qui di-
stat a ihr̄lm ad quinq3
miliaria p̄ua Et tūc
oīb9 xp̄ianis scismati-
cis et heticis nupta Ior-

dane congregatis. Ex tunc quilibet presbiter christianorum stat simul in loco speciali et cum magno silencio sancto in ipso ponunt cruces reuerenter in terra. Et tunc quiuis presbiter christianorum etiam quorumcunque ydeomatum sit vel linguarum legunt ibidem in latino ewangelium Cum natus esset Ihesus in Bethleem. Et lecto ewangelio ex tunc quilibet presbiter cruce sua cum maxima reuerentia et deuocione adorat, oblaciones offerunt reuerenter secundum hoc quod cuilibet est facultas in signum trium regum qui tunc domino munera obtulerunt. Et postquam cruce itaque adorauerint et ei munera obtulerint ex tunc vna pars post alia ad ripam Jordanis ad locum quo baptizatus fuit Ihesus ordinate procedunt et tunc quilibet presbiter legunt etiam in latino hoc ewangelium hoc modo Secundum Johannem In illo tempore venit Ihesus a Galilea ad Johannem ut baptizaretur ab eo in hoc Jordane in isto loco. Et lecto ewangelio benedicunt aquam et cruce baptizant. Ex tunc omnes claudi ceci et infirmi quorum maxima multitudo tunc ibi conueniunt et portantur nudi in Jordane se mergunt balneantur et lauant quorum quamplurimi ex fide sanantur. Et tunc omnes homines habent vascula vel vasa in quibus recipiunt aquam benedictam ex Jordane quam ad longinquas partes portant et mittunt que per totum annum permanet incorrupta et ex ea infirmi bibunt vel se lauant quorum quamplurimi in honore dei sanitatem consequuntur. Et itaque peracto iuxta Jordanem ordinate diuino officio ex tunc omnes presbiteri christianorum ad propria pacifice recedunt. Et est ibi tunc etiam magna custodia armatorum ex parte Soldani ne fiat ibi aliqua rixa vel discordie vel conspiraciones. Et inter Jordanem et Jherusalem est quedam pars deserti que ibidem montosum vocatur et in ipso deserto Johannes baptista habitauit et primum predicauit et ibidem venit Ihesus ad Johannem ut ipsum in Jordane baptizaret. Et in hoc deserto Ihesus xl diebus et xl noctibus ieiunauit et ibi dyabolus eum temptauit. Et iuxta Jordanem contra locum quo baptizatus fuit Ihesus et ad tractum balliste est monasterium ordinis sancti Macharij cuius monachi brachium sancti Johannis dicunt se habere. Ima Jordanis in medio et qui suo fluxu et meatu est circa xij passibus latus et habet multum limosum fundum et ripas altas et paludes nec habet aliqua vada nisi in loco iquo Ihesus est baptizatus et ibidem etiam filii Israel sicco pede transierunt quando Jhericho destruxerunt. Et Jordanis aliquando ex aquis pluvialibus de monte Lybani et aliis montibus venientibus tantum inundat et crescit quod fines suos usque ad illud monasterium excedit et portare posset naves honestas. Et locum monasterii a Jordane in tantum est translatum et oritur Jordanis ad radices montis Lybani ex duobus rivis quorum unus Jor, alter Dan nominatur qui duobus locis in mare Galilee incidunt et aperte per idem mare transeunt et in unum flumen exeunt et Jordanis nominatur et durat fluvius Jordanis ad viginti maiora miliaria istius patrie et a loco quo baptizatus fuit Ihesus incidit in mare maledictum et ultra non apparet. Et est questio in partibus illis quare aqua tam benedicta intrat in aquam tam maledictam et dicunt quidam quod in suo introitu et in profluxu a terra absorbeatur. Nam aliquando Jordanis in tantum crescit et inundat quod esset impossibile si ipsum mare intraret quod fines suos non excederet et inundaret. Et alii dicunt quod aqua Jordanis tam benedicta propterea intraret aquam tam maledictam quod maledictionem unius per undarum altius tempestet et sic utrumque est credendum. Item mare mortuum seu maledictum quo Zodoma et Gomorra, Sabaym et Adama et alie civitates et ville et castra steterunt que deus subvertit et est circa lxxx miliaria istius patrie longum et latum. Et nulla creatura vivens per maledictionem eius in ea recipitur. Et dum ventus per idem in tempestate transit ex tunc omnes homines per maximum spacium circa habitantes habitacula eorum claudunt nec aperiunt nec aliquid pecora extra domum permittunt. Alioquin ex eius intollerabilissimo et pessimo fetore inficerentur. Et illa tempestate quamplurimi pulchriores lapides et alias varias pulchras res eicit quas si aliquis in manu sua receperit infra triduum fetor a manu non potest aboleri et lavari. Et circa et circum idem mare usque Jericho est multum pulchra et delectabilis terra et pulcherrime arbores pomifere hyeme et estate eque virides. Et poma et fructus earum dum ex delectatione franguntur sunt interius cinis et favilla cum pessimo fetore licet sint foris visu multum pulchre et delectabiles. Et circa idem mare sunt plurimi ceti venenobilissimi hospites qui tyro uocantur. Vnde syriaca ecclesia que in aliis locis perit in illo loco maledictus nunquam recipiuntur. Ceterum alii christiani heretici scismatici super dicti qui in aliis partibus degunt non possunt ad Jordanem pertingere vel venire hinc a maiore usque ad minorem in die epiphanie domini ad ecclesias perueniunt et cum maxima sollempnitate et deuocione hora debita conueniunt omnes et cum episcopis abbatibus et presbiteris ordinatis religiosis cum crucibus thuribulis candelis ad proximam aquam fluentem, ad quam attingere et venire possunt cum processione sollempnissime vadunt et quelibet secta et genus christianorum vadit ad aliquem specialem locum et tunc magno silencio facto vnanimiter cuncti ea munera in signum trium regum offerunt reuerenter et deuote et tunc legitur ewangelium Cum natus esset ihesus in bethlehem etc. Et quarumque linguarum vel litterarum vel nacionum vel ritus existunt semper tamen legunt illud ewangelium in latino et loco ewangelio extunc episcopi et alii presbiteri benedicunt aquam in signum Jordanis et in ea crucem baptizant. Et tunc ecce quam plurimi infirmi ceci in ipsa benedicta aqua se lauant quorum quamplurimi per fidem eorum recipiunt sanitatem et in terris christianorum vel sarracenorum semper ipso die epiphanie in tali populorum congregacione a soldano et aliis regibus adhibentur magne custodie armatorum ne a vulgo et in populo fieret discordie vel rixe seu alique male conspiraciones. Et tunc omnibus ritibus peractis extunc omnis populus cum gaudio recedit et itinere iactat se cum pomis que poma aranzia vocantur que tunc ibi existunt matura sunt ut ad propria redeant.

Ca. xliij Capitulum

Item omnes episcopi et abbates et bonorum christianorum et hereticorum cuiusque ritus et condicionis vel nacionis existunt in omnibus partibus orientis in die premissa legunt idem ewangelium Cum natus esset ihesus in bethlehem etc. sic in partibus istis legitur ewangelium In principio erat verbum etc. et legitur in eorum litteris et linguis et non in latino nisi in die epiphanie. Secundum tamen legitur diuersimode secundum quod ibidem ewangelium est particula. In iherusalem et sua diocesi legitur sic Cum natus esset ihesus in bethlehem in diebus herodis hic regis ecce magi ab oriente venerunt huc dicentes etc. Item in bethlehem et in sua diocesi legitur in ewangelio sic Cum natus esset hic ihesus in diebus herodis tunc hic iudee regis etc. Item nubiam soldani indilegitur sic: Cum natus esset Ihesus in Bethlehem Iude in diebus Herodis regis ecce tres reges venerunt de oriente de regnis suis et partibus versus Iherosolimam dicentes. Item alii christiani et heretici per quorum terras et loca hii tres reges in accessu et reditu transierant in specialem honorem quod exinde habent in eorum terris et aliis ubicumque degunt legitur id ewangelium in hunc modum: Cum natus esset Ihesus in Bethlehem Iude in diebus Herodis ecce magi reges gloriosi cum magna habundancia ab oriente venerunt et per nos transierunt. Et sic omnes christiani in missa et post missam legunt id ewangelium in presenti sic in eorum terris et partibus est pactum. Item Sarraceni qui sunt de lege Machameti et alii Tartari et Turci etiam ipsos gloriosos tres reges habent in aliquali reverencia speciali. Item in omnibus partibus et terris eorum in ecclesiis christianorum per eos destructis et desertis omnium ymaginum in hiis sculptarum vel pictarum cum cultellis eruunt ~~[illegible]~~ oculos et nasos abscindunt et deturpant [illegible]. Sed ymagines ipsorum trium regum beatorum semper integras et illesas stare permittunt. Item Iudei perfidi habent hos tres reges in reverencia et memoria sed absconse sub velamine plus omnibus scripturas et prophecias intelligunt et exponunt. Item ex quo ipsi tres reges in Iherusalem eorum civitati regali tam clara irradiante et flammea stella duce Iudeorum regem natum quesiverunt nec invenerunt. Unde in huiusmodi signi et regni et stelle memoriam ab illo tempore stella ex argento vel ere fusa in modum lampadis pluribus luminibus accensa et irradiantem et totam eorum domum illuminantem et precipuis eorum festivitatibus de vespere et de nocte super mensas eorum in presentem diem pendere consueverunt. Item in eorum libro secreto qui Thalamuth vocatur continetur quod Iudeorum rex qui Messias nominatur quod adhuc non sit natus sed dum ille advenerit et nascetur extunc plus in omni mundo mille annis imperabit et christianos subpeditabit et Iudeos super ipsos et omnes gentes et populos exaltabit et ipsis omnes terras et omnia regna in quibus nunc humiles sunt et degunt dispersi ad voluntatem eorum subiciet et subiugabit. Unde in libris Iudeorum in oriente ad fidem christianam conversorum habetur in Thalamuth Iudeorum huiusmodi expositiones continentur videlicet quod ipse angelus qui filios Israel in egressione de Egipto cum columpna ignea duxit et precessit et omnibus eorum viis illuminavit. Ipse idem angelus etiam hos tres reges cum stella radiosa et ignea duxit et antecessit et ipsignorum ex stella sit audita que ipsis regibus et omnibus tunc Iudeorum regem natum annunciavit et ipsum adinquirendum et adorandum hortabatur et mandavit. Unde ab illo tempore Iudeorum seniores scripturas scientes in huiusmodi stelle prophetate pastorum et complexorum et ipsorum regum memoria sub palliacione secta ut supra dictum est in eorum papirulis festis in domibus eorum hanc stellam accensam posteris eorum instituerunt et in omnibus partibus orientis ab illo tempore usque in presens in eorum synagogis stellam pingi vel sculpere fecerunt ut etiam in partibus Sarracenorum adhuc in pluribus synagogis reperitur. Et est sciendum quod Iudei habent quendam secretum librum qui thalamuth in hebrayco dicitur in quo omnes prophetie et cetera alia sunt scripta et omnium scripturarum veteris et novi testamenti speciales articuli et super hiis et contra hos va~~rie~~rie et diverse et perverse continentur opiniones et exposiciones et quamplura fabulosa que in Biblia vel in illis scripturis reperiuntur cum omnibus prophetiis et cetera alia et scripturas eq-

nova ad eorum voluntatem exposuit et declaravit. Iste preterea sunt absque fide vel lege tamen cum christianis in civitatibus eorum orant. Et sicut quod a parentibus eorum et aliis sunt instructi. Et dicunt quod postquam corpora trium regum de partibus eorum de oriente in occidente fuerunt translata quod ex tunc stella magis in partibus eorum et regionibus Nestorinorum postmodum non fuit visa. Unde Nestorini pessimi heretici propter vicium et invidia odiose in oppositum allegant dicunt quod stella magis in perfide et eorum regionibus non videatur hoc non fuit nec evenit ex ipsorum trium regum translacione sed fuit ex plaga et regionum eorum situacione. Et est ea questio in partibus illis quod quo mundus in modum pomi sit rotundus et mare mediterraneum desuper stet cuius altitudo quasi omnium moncium aliarum partium altitudine excedat et magnum mare occeanum in finibus mundi partibus se confluat et versus septentrionem iuxta Constantinopolim et occeanum effluat et inter Callabriam et Apulleam ab altitudine ad inferiora cum tanta velocitate descendat quod aliquis navigia licet sub bono ductore speciali ibidem non potuit pertransire quousque ipsum mare mediterraneum ex qua vi in extremis mundi partibus versus meridiem inter Hyspaniam et et marrathyma cum tali et tanta velocitate ex magno mari occeano influat et tantam altitudinem mundi ascendat et ipsa aqua ibidem adhuc non plene est soluta. Quod ut ad propositum redeatur.

Sequitur xliiij Capitulum

Nestorum perfidiam de quibus est supra dictum sunt homines de regno Tharsis et insule Egriscumba nati in quibus regnavit Caspar tercius rex Ethiops qui domino mirra obtulit et in mundo non sunt peiores heretici et eorum heresi invalescente tota completa regna fuerunt infecta et corrupta et hij inter alios suos errores ut inde contendunt et hij a fide katholica et domino presbitero Johanni et eorum domino et a fide Thome Indorum et ipsorum patriarche se potenter alienabant et apostatabant et rebellabant et per longa tempora ab aliquibus doctoribus et sanctis patribus et predicatoribus venientibus et signis ab eorum nequicia et eorum heresi numquam potuerunt revocari. Sed Anno domini m° cc° lxviij deus homines rudes et viles qui in adiacentibus Nestorinorum terris pastores erant contra hos Nestorinos incitavit qui se Tartaros vocaverunt et sibi fabrum in capitaneum elegerunt et prefecerunt qui tunc potenter eruperunt et omnia regna et terras ipsorum Nestorinorum destruxerunt et ipsos iuvenes et senes prout deo placuit absque aliqua misericordia interfecerunt et deleverunt et omnes eorum civitates et villas et castra et regna ceperunt in quibus nunc Tartari habitant et regnant in presentem diem. Et ceperunt Cambalech et in paucis diebus oppugnaverunt Baldach in qua fuit Sarracenorum calipha successor Machameti in eorum lege sicut papa sancti Petri successor itaque ei per omnia obedierunt. Et ipsum calipham fame occiderunt et postmodum calipham Sarracenorum non habuerunt nec habent in presentem diem. Et eciam oppugnaverunt Thauris et tres civitates que sunt meliores et ditiores quam totum dominium Soldani. Ita de fortitudine civitatis Cambadalech et diviciis nullus potest plene enarrare. Et Baldach est civitas que ab antiquo Babilonia magna vocabatur in qua fuit turris Babel sed est a loco quo Babilonia quondam stetit propter paludes vermes et bestias periculosas ad dimidium miliare translata. Et civitas Thaurisia ab antiquo vocabatur Susis in qua regnavit Assuerus rex. Et in ipsa civitate in templo tartarorum est arbor arida de qua plurima narratur in universo mundo, que ultra modum cum armigeris et stipendariis custoditur et seris et aliis diversis muris et ferris est quasi multipliciter serata et inclusa. Item ab antiquis in omnibus partibus orientis fuit et est consuetudo quod si quis rex vel dominus vel populus tam potens efficiatur quod scutum vel clypeum suum in illa arbore potest pendere et violenter, illi regi vel domino vel populo totum viginti quinque provincie ab India usque ad Ethiopiam absque omni contradictione alicui regi vel domino vel populo aut necnon eorum regi vel domino in omnibus et per omnia obediunt. Et si aliquis rex vel dominus aut populus ipsam civitatem vi non caperet et oppugnaret et ad illam arborem scutum vel clypeum pendere non posset, extunc cum ipsis non obediret et ipsam civitatem omnes ibidem maxime defendunt quousque ab ipsa violenter debellatur. Item ad obtinendam totam terram aliqua civitas nec thaurus queritur nec circumvallatur. Et nunc dominus tartarorum in illis partibus Canis imperator Cathagie vocatur in presentem diem. Et nunc non est maior vel potentior vel ditior dominus in mundo. Item de quo breviter temporibus preteritis ubi omnes terras regna et provincias et gentes quibus natus fuit dominus tradidit propter peccata eorum et subiecit. Item ipse idem Imperator sibi se habet et regnat in omnibus terris provinciis et regionibus in quibus Nabuchodonosor, Darius, Balthasar, Arfaxat, Assuerus et Romani in oriente ab antiquo regnabant, ut ipse Imperator tartarorum pro modo in omnibus multum faciebat. Et ipsamet in terris et regnis suis christianis et fides christiana que in omnibus terris provinciis et regionibus per infideles et hereticos et nestorinos fuit ablata et oblita, nunc per fratres minores, augustinenses, predicatores, doctores ac carmelitas de regno incipit reflorere. Item mercatores de Lumbardia et aliis partibus ditissimi qui in ipsis partibus degunt et frequenter perveniunt trahunt hos ordines ad illas partes et eis cum auxilio aliorum mercatorum et fidelium claustra fundunt et omnia necessaria largiter administrant secundum quod quis aliquem ordinem diligit. Et ipsi mercatores in diversis provinciis emunt innumerabiles pueros diversis linguis eruditos quos dant ordinibus, tunc ab eis non possunt se alienare vel apostotare, et illos pueros fratres docent latinum et docent et expo-

-nunt suis libros in quibus continentur omnes confusiones iudeorum et hereticorum et omnem eorum opinionem et errorem et tales libros et eorum expositiones docent ipsi pueri cordetenusque sicut scolares docent cordetenusque regulas vel donatum et tales pueri apti et diversis linguis eruditi dantur et portantur et mittuntur ibi in ordinibus de longinquis partibus amore dei. Et illi tunc ab ordinibus non possunt fugere vel apostatare quia ordinibus iugo fuerunt (?) asscripti et per talem modum fratres mendicantes in partibus illis quam plurimos episcopos habent predicatores ipsi imperatori et quam pluribus regibus aliis hominibus dilectos. Et ille imperator tartarorum qui regnavit Anno domini .m°.ccc°.xxx°. pl°. fuit homo statura brevis et vultu humilis et devotus adorabat deum in mortale hic (?) fecit et dedit edictum in omnibus terris et regnis suis quod omnis homo posset vel quamvis legem vel fidem vel ritum vellet dummodo ydola non adoraret sed deum immortale (?) ... ipsi fratres de ordine mendicantium quam plurimos diversorum errorum vel rituum homines ad fidem katholicam attraxerunt. Et eciam iidem fratres imperatorem induxerunt quod biblia in diversis linguis et literas transferre fecit et omnia que deus per ipsos reges in quorum regnis ipse regnavit fuit operatus pacem in prandiis (?) et tempus legem fecit et deo gratias pro omnia egit quod ipsum ad hoc predestinavit quod ipse pro omnia regna aliorum regum regnaret et super omne prandium benediccionem et post prandium gratias in lingua sua legere consuevit. Et habet imperator filios primogenitos Melchior Balthazar Caspar et quartus David vocabatur et constituit in perpetuum utraque filios suos nominare et ille fuit tercius imperator tartarorum ex causa prout inferius audietur.

Sequitur .xlv.ᵐ Capitulum

Omnis quoque populus tartarorum arripuisset et omnia regna terras et provincias infidelium specialiter istorum nestorinorum prout adeo fuit diffinitum ita quod cepisset et destruxisset et ipsos sub una interfecisset et funditus delevisset. Et tunc ipsi nestorini a presbytero Iohanne auxilium implorabant et se ad fidem christianam et ad suum dominium sub tributo se conversuros et reversuros (?) promiserunt. Et cum presbyter Iohannes facere proposuisset exercitum contra reges ubi ipsum in primis monuerunt ne nestorinis auxilium vel consilium ferret inhibuerunt. Ita apud deum esset diffimitum quod debet deleri et perire et funditus exstirpari. Quia deus eorum nequitiam diutius nollet sustinere obstinatam tamen ne nestorini consiliantibus presbiteri Johannis mulieribus convenerunt quod presbitero Johanni dixerunt sompnia ho debet curare sed ipsum in eorum auxilium mulcerunt et incitaverunt quod david suum primogenitum cum valido exercitu in auxilium misit nestorinis quod tartari cum suo exercitu cum nestorinis interficerent et quam plurimas terras et regna presbitero Johanni abstulerunt et quam plurima alia sibi abstulissent. Sed presbiter Johannes penitencia ductus auxilium trium regum beatorum et dei invocavit et imploravit qui tunc de nocte cum validissimo exercitu imperatori tartarorum in sompnis apparuerunt horribiliter et preceperunt ut a persecucione presbiteri Johannis et subditorum terrarum statim desisteret et cum ipso pacem et firmas amicicias et treugas iniret et faceret inter ipsos perpetue duraturas horribiliter preceperunt. Sed terras presbitero Johanni propter eius obedienciam ablatas obtineret in memoria ut sui posteri et alii timerent in exemplum. Unde ipse imperator tartarorum hac visione et iussu perterritus licet esset absque lege et tunc gentilis tamen statim legatos suos misit ad presbiterum Johannem et perpetuam pacem et firmam amiciciam fecit et iniit ita videlicet quod in perpetuum primogenitus unius filiam alterius recipere debet in contoralem. Et tunc pax et amicicia et contractus est inter eos in hodiernum diem. Et cum imperator de tribus regibus qui sibi tam horribiliter in sompnis apparuerunt fuisset instructus et eorum regnis et dicionibus et eorum vita et gestis fuisset informatus extunc constituit quod semper suus primogenitus et alii filii successores horum trium regum nominibus debent appellari et in memoria ipsorum trium regum in perpetuum nominari. Et isti nestorini fuerunt deleti et de regnis et terris eorum expulsi sed nunc habitant in ipsis partibus et aliis terris sicut in istis partibus iudei undique degunt dispersi et in eorum propriis terris et in quibuscumque locis degunt semper pro aliis hominibus specialiter dant tributum. Sed obtinuerunt et habent adhuc sub se sub speciali tributo fortissimam et famosissimam insulam que egriseuwa nominatur de qua Caspar tercius rex ethiopum qui domino mirram obtulit rex insule nominabatur. Et in ipsa insula corpus beati thome absque aliquo honore quiescit et illud corpus a nestorinis bis est ablatum et ipsis ex legittimis causis totaliter restitutum. Et hanc insulam nestorini in quantum in eis est et ulterius prout nullum divinum honorem nisi sit de ritu eorum vel per officiatos imperatoris transire et pervenire permittunt. Et omnia eorum mercimonia ad vendendum ex hac insula ad alia deportantur et ad eandem insulam alia mercimonia de aliis partibus ipsis ad emendum deportantur. Et in omnibus partibus orientis non est homo christianus katholicus vel peregrinus aut mercator visus qui dixisset se in ipsa insula fuisse et corpus beati Thome vidisse. Ita que vaticinium est in omnibus partibus illis quod adhuc corpus beati Thome apostoli tres reges debent sequi et Colonie transferri et ibidem in perpetuum permanere et quomodo et qualiter et per quem modum hoc fieri debeat et prophetia publice vaticinatur. Et dicunt vulgariter quod adhuc veniat tempus quando hoc prophetia deo placuit quod erit et veniat adhuc unus archiepiscopus coloniensis quem deus ad hoc elegit tam Prudens et potens qui ordinat copulam et matrimonium inter filium et filiam imperatoris romanorum et imperatoris tartarorum quos deus ad hoc predestinavit et cum ipso contractu et amicitia reddetur christianis terra sancta et omnia ibidem revertentur et constituentur in bonum et in statum pristinum et cum hiis et in hiis corpus beati Thome apostoli et corpora trium regum Colonie debent transferri. Et quia clerici et tota nestorini corpori beati Thome non adhibent reverentiam sicut propter famam ex invidia enim itaque fuit destructa et adhuc plus debent annichilari et dehonestari. Ceterum hii nestorini utuntur quodam libro ex veteri et novo testamento collecto ut et inde concidunt et qui potestates erant extunc maiores et peiores eorum hereses articulos post mortem venerabilis Origenis in ~~his~~ locis in quibus ipsis expedire videbatur libris suis inseruerunt ut ipsorum erroribus consentire et confirmare videtur et eorum erroribus reverentia et honore. Tamen de eorum magnitudine qua contra deum et hos reges habuerunt pre omnibus hereticis in oriente omnibus christianis et sarracenis sunt odiosi et exosi et omni favore potentia et honore apud deum et homines sunt privati debet dicere per singula satis longum. Ceterum festum beati Thome apostoli pre aliis apostolorum festis celebrius habetur in omnibus partibus orientis sed de quam pluribus miraculis que in partibus istis de eo leguntur et dicuntur de hiis in partibus illis nichil reperitur

Ita legitur in partibus istis quod in civitate qua corpus beati thome quiescat ibidem ultra annum non possit vivere hereticus vel iudeus de hijs ibidem mo mil sentit quia eius corpus absque aliqua reverentia inter pessimos hereticos quiescit. Item legitur quod corpus beati thome apostoli in kathedra aurea resideat et dignis eukaristiam tradat et indignis retrahat et de hijs omnibus et alijs que de beato thoma in hijs partibus leguntur et dicuntur penitus nichil vidi. Sed quando dum corpus eius in alijs locis inter homines katholicos quiescebat hec omnia et quam plurima alia mirabilia fiebant videbantur. Item in omnibus partibus orientis quam plurima mirabilia de tribus regibus dicuntur et leguntur que in colonia non videntur videlicet dicitur et legitur ibidem quod ipsa stella que ante ipsorum trium regum decessum super civitatem Seuwa in monte vaus applicuit quousque ipsorum trium regum corpora colonie transferebantur super civitatem stetit et monte locum mutavit. Sed postquam corpora eorum fuerunt colonie translata extunc deinceps ipsa stella ceteris stellis pulchrior et splendidior super coloniam transivit et immobilis permansit et videatur in presentem diem. Item dicunt Indi et in eorum libris legitur quod in colonia ante hostium ipsorum trium regum loculum sit stella magna aurea in modum prout ipsis tribus regibus apparuit ex cuius splendore candelabrorum appositorum tota ecclesia intus refulgeat et illuminetur. Item dicunt Indi et in ipsorum libris legitur quod in colonia dextera brachia ipsorum trium regum sit multum venerabiliter et ditissime alijs brachijs aureis inclusa et in unius regis brachio manus sit aurea et in secundi regis brachio sit thus et in tercii regis sit mirra et ipsa brachia principibus et peregrinis cum reverencia demonstrentur. Et extunc ipsa ossa sacra cum instrumento argenteo fricentur et sindone tergantur et quanto plus fricentur tanto plus in modum aromatum conteruntur per totam ecclesiam miri odoris fragrancia ex ipsis ossibus sacris senciatur. Item dicunt Indi et in ipsorum libris legitur quod quandocumque aliqua tribulacio vel potestas ex partibus terre ecclesie seu civitati coloniensi instat vel immineat extunc ipsa brachia predicta a tribus presbiteris coronis aureis coronatis cum stella aurea ad hoc statuta ante sacramentum in altari positum dominicum per civitatem coloniensem portentur et cum pervenerint ad aliquam ecclesiam quam ad hoc elegerint extunc ipsi presbiteri coronati

ferunt ipa triu regu brach-
ia alternati vnq pq alium
ad dnicu sacmtu i altari
poitu 7 i mod tu regu
offerunt dnico sacmeto
munera q i ipis brachijs
sit anexa Et q tr tati
ppli gcursu 7 gfluxus
et gtricio et deuoco ab
oibq ppls iuadat oiat
7 accrescit q deq qcuq
tribulacom et angustia
imminete abipis auferat
Ite dicut Indi q sepul-
chro ipoz triu regum
i ciuitate seuwa in qua
po defucti fuut positi 7
pqmod excepti et adt.
ibid integro remasit.
7 adhuc a longinqs pti-
bus a diusis nacoibus
7 hoibq deuote visite
Et deq p merita ipoz triu
regu ibi mltas virtu-
tes opat et dicut q sup
id sepulchro adhuc stet
stella aurea q ab illo
tpe qn ipi 3es reges po
fuert sepulti 7 adhuc
remasit et deq p merita
ipoz triu regu ad se-
pulchro eoz uenientibq
et ipos uenerantibq mul-
ta mira 7 vtutes opet
i pntem die Itm dicut
Indi q frequter i ihrlm
7 ad alias cta ptes ca
deuocois memoriaz ul
delectacois frequt puen-
ut q adhuc i ipa ciuitate
seuwa hant reliqas
barbaraz 7 Josaphat 7
alioz plurimoz scoz de
semine regali reliqas
venerandas It indi q
ihrlm et alias cta ptes
frequt puenunt hnt 7
portat penes se anu-
los et denarios aureos
quos a peregrinis asma-
rinis emerunt qui reli-
quias scoz triu regu
i colonia tetigert quos
cu deuocoibq mltu ve-
nerat et frequt osculat
7 asserut q p fide et
deuocom p ipos qplu-
rimi i firmi sanitates
cosecut Itm sic qplur
mi perciti peregrini qui
de ptibq asmarinis ad
illas ptes frequt pue-
nerut et aliqua mem-
moria de ptibq ibi defe-
rut q de colonia asserut
detulisse et quida deceis
deferut tra qua de ca-
miterio xi milium vgin
asserut ee supta et ta-
lia clenodia de colonia
et ilem tra querut in
di i hospicijs ilim peg-
noz 7 de talibq inqui-
rut et asserut yndi q
i ptibq eoz i horribi-
lissimis paludibq 7 aqs
vlt oia alia i comoda
i audita maxiaz rana-
ru paciut uexacoes
Sz cu de illa tra i palu-
dibq ul aqua piciat
omo rane rauce fiat
7 qplurima alia mirabi-
lia de reliquijs triu
triu regu 7 xi milium

virginis in omnibus partibus orientis dicitur et legitur plus quam in partibus istis de quolibet per singula longum esset enarrare. Unde quia plurimi undique frequentant Jherusalem et alias sanctas partes propter diversas causas pervenerunt multum ampie et ardenter utique Coloniam transire desiderat si frigus et statum patrie posset tollerare quod ex quampluribus in itinere moriuntur et quamplurimi revertuntur. Nam Yndi postquam terra eorum et partes unde sunt egressi nullum omnino frigus possunt pati sed statim induunt pellicia vestes ad talos longa consuta ex pellibus nobilissimorum animalium naturaliter rubeis et multum hirsutis et licet sit in augusto in ferventissimo solis ardore tamen sibi videtur quod tantum frigus esset in alienis partibus quod non possint tollerare. Et quanto plus versus ortum solis tanto plus sunt homines debiliores et minores sed sunt optimi sagittarii et in omnibus multum astuti. Sed cum Jherusalem et alias sanctas partes Yndi pervenerint omnia que de regibus et principibus terris et regnis istarum partium transmarinarum et specialiter de tribus regibus et Colonia et eius clero et populo pertinent inquirunt et investigare sub aliquo episcopi vel principis sigillo vel litteras scripta petunt et recipiunt licet presbitero Johanni et patriarche Thome cuius potentie et dominationi. Nam in omnibus partibus Yndie et orientis omnes populi nationes et lingue hos tres reges gloriosos multum plus quam in hiis partibus habent in reverentia speciali et honore et merito ab omnibus populis tribubus et linguis hii tres reges gloriosi primicie gentium ex gentibus primicie virginum specialiter sunt honorificandi et glorificandi. Nam sicut operarii qui inchoatione novi testamenti et vocatione gentium in novissimis mundi partibus pro celeste premium familias in vinea sua missi quorum mane hora prima tercia sexta nona operarii in ipsa vinea fidelissime laboraverunt et absque murmure mercede aliquale perpetue receperunt. Mane vero in Jherusalem et Bethlehem hii tres reges gloriosi inter Iudeos ex ipsa vinea primissos et iresponsabiles indkyre perfidie et invidie lapides longe foras miserunt et eiecerunt. Hora prima hii tres reges gloriosi in carne viventes inter gentes ipsam vineam diversis tribulis carduis et spinis diversorum errorum et ydolatrie occupata una cum beato Thoma apostolo mundaverunt et novas fidei katholice palmites et vites in ea miserunt.

plantauit. Hora tercia huius
3b gloriosi reges defuncti per
venerabilem helenam de-
uocione congregati et collecti
huius vinee macerias ex-
clusis impedimentis ⁊ heresi
⁊ ydolatrie dirutas eciam
de nouo reposuerunt et
palmites fidei qui in ipsa
vinea iam marcescentes pe-
rierant ⁊ arescere ceperunt vir-
tutibus ⁊ signis irriga-
uerunt ⁊ dulcibus miraculis
refecerunt quod denouo fi-
dei katholice vineas et
fructus produxerunt. Hora vj.
huius 3b reges gloriosi qui in
medio mundi in grecia ⁊
constantinopoli translati ipsam
eciam vineam eciam virtutibus
⁊ signis plantauerunt ⁊ pu-
rificauerunt ut plus fidei
fructus faceret ut eius pro-
pagines ad omnes fines terre
per fidem ⁊ noticiam eorum se
extenderet ut omnes popu-
li tribus et lingue ac nacio-
nes de eorum fructibus ac
vinee vinis ⁊ botris sa-
ciati et inebriati nomen
domini quod prius solummodo in
iudea latitabat ab or-
tu solis usque ad occasum
collaudarent. Hora nona
huius 3b reges vinee domini
sabaoth pariter gloriosi
causa in ipsa vinea plus
expandi per mare transeun-
tes de oriente in occidentem
videlicet de Constantinopolim
in mediolanum translati ⁊
ipsa vinea dumis suorum he-
sium et errorum hereticorum
vulpeculas qui ipsarum vi-
neas dulcissimas radicibus ⁊ heresibus
demoliri nitebantur predi-
cacionum ⁊ sanctificacionum et
exposicionum ac inplacacionum
eorum munerum que domino ob-
tulerunt ut est supra dictum
depulerunt effugauerunt
⁊ radicitus extinxerunt.
Vndecima vero hora circa oc-
casum solis extunc in mun-
di et solis occasu huius 3b
reges pariter gloriosi de
mediolano in coloniam
translati etiam mercede equa-
li ab eis ac celesti patre-
familias recepta pre-
tium quiescendi locum ibi
elegerunt hic tamen postmodum
predictam vineam domini sa-
baoth virtutibus ⁊ miraculis
et signis ibidem in presentem
diem colere deseruiunt. Nus-
quam enim tocius noui testa-
menti scriptura reperitur ali-
quem vel aliquos sanctos ab
ortu solis usque ad eius
occasum tam venerabiliter et
gloriose ac specialiter ⁊ mira-
biliter sicut hos 3b reges
gloriosos ad loca tam insig-
nia fore translatos ⁊ no-
uissime ad ciuitatem et ecclesiam
absque dubio ab omnipotenti
deo ad hoc specialiter predestina-
tos electos ⁊ deputatos.
Nam quamuis ab ortu solis
vsque ad occasum sint quam-
plurime ecclesie ciuitates
et loca magna maiorate
⁊ maxima que deus sua dei-

et quamtote ipse et alios quamplurimos sanctos in vita et in morte et post mortem specialiter honorauit et glorificauit et quamplurimis prerogatiuis honorauit et decorauit et diuersis virtutibus et signis et reliquiis venerandis illustrauit et decorauit. Cum inter has et omnes ceteras ciuitates et loca non est aliqua ecclesia tam nobili canonicorum collegio qui deo in ipsis personis adherendo sunt assistenti sicut ecclesia coloniensis ornata nec aliqua ciuitas cum honestissimo populo et aliis dei ministris sicut ciuitas coloniensis decorata quod ex diuina prouidentia scilicet namque specialiter factum fuit quod omnipotens deus in ipsa ecclesia tam nobiles suos ministros instituerit et ordinauerit. Et in hac ciuitate tam honestissimum populum predestinauerit et in qua tam nobilissimos tres reges suos primicias gentium et virginum perpetue manendo collocauerit. Letare nobile collegium quod te deus tam singulari priuilegio a maioribus principibus prerogatiuis honoris et naturis donis pre cunctis collegiis preamauit et ditauit et te in suos nobiles ministros pelegit et ordinauit et tibi specialissimum suum thezaurum tres reges primicias gentium et virginum et eorum fundamento a bortu

specialibus pre aliis locis et ecclesiis egregiis et insignibus specialiter et mirabiliter destinauit et diligenter commendauit. Vnde de hiis omnibus deo gratias agere et in eius et suarum primiciarum laudibus et seruiciis tibi specialiter iunctis ex hiis et quamplurimis dotatis beneficiis consecutis nunquam cesses vel fatigeris nec ipsis fine verecunderis ne vt nestorini deo et suis primiciis et hominibus de superbia expositis ira et furore dei aliquando visiteris arguaris vel corripiaris et exterminaris et tamen specialissimis prerogatiuis quibus ex hiis cunctis precellis ex ingratitudine sicut isti nestorini priueris et ab omnibus honoribus abiciaris et in extremo iudicio cum sinistris reprobis. Sed cum innumeris gloriosis deo et suis primiciis et hominibus dilectis et electis cum quibus in vniuerso mundo ex hiis pre aliis collegiis extolleris et ab omnibus singulariter veneraris in die iudicii cum nobilissimis tribus regibus primiciis gentium et virginum a dextris colloceris. Nec ergo absque presagio illa ciuitas gloriosa que ab antiquo agrippina vocabatur nunc sancta est nomine quod a colendo deum colonia ~~vocata~~ nuncupatur. Nam in omnibus partibus orientis in ecclesiis omnibus oratoriis et capellis et locis in quibus istorum trium regum gloriosorum laus diversis litteris et linguis est conscripta inter alia que de ipsorum laudibus rigmatice vel prosayce in latino sunt scripta prout subsequitur scriptum reperitur

Sequitur xlvi Capitulum

Ab helena crux inventa per quam hec hiis eadem regina est postea inventa congregandis regibus. Inde reges olim peregrini ornant urbem constantini allatis corporibus. Unde inde sunt translati commendati antistiti cui nomen ambrosia. Terminatos ter translatos munere dei sibi datos. Colit hiis colonia. Ortus dedit occidenti quod tres reges terminati excolit colonia numquam locum mutaturi nec ut olim reversuri sunt per via alia. Colunt reges propter regem summum regis servat legem coloni colonie. Gaude felix colonia que speciali gratia et prudentia ditata tam nobilissimis tribus regibus primiciis gentium et virginum et tam nobili collegio ipsorum ministrorum ornaris de quibus plus omnibus opibus tuis gloriaris et ubique terrarum ab omnibus populis specialiter amaris. Et propter hos ultra omnes civitates mundi et loca specialiter indesinenter quereris et veneraris et frequentaris pre omnibus mundi civitatibus regnis et locis a regibus et principibus et nobilibus tribubus et linguis usque ad fines terre nominaris. Unde quanto plus dei et tuarum primiciarum meritis et eorum nobilibus ministris pre aliis mundi civitatibus et locis insignibus et egregiis veneraris et amaris et extolleris tanto obligatior in dei graciarum actione et suarum et tuarum primiciarum et earundem nobilium ministrorum reverencia vice versa teneris. Unde deum et suas et tuas primicias et earundem nobiles ministros et tali et tanta reverencia et graciarum actione quod ex hiis in die iudicii sis secura in reddenda racione. Amen.

Calistus Episcopus Servus servorum dei venerabilibus fratribus patriarchis Archiepiscopis Episcopis Electis necnon dilectis filiis eorum in spiritualibus vicariis ac Abbatibus Ceterisque ecclesiasticis personis ubilibet per orbem christianum constitutis Salutem et apostolicam benedictionem. Cum hiis superioribus annis Impius nominis christiani persecutor Thurcorum tyrannus post oppressam Constantinopolim Civitatem in qua omne genus crudelitatis exercuit, semel non solum in homines sed ex quo in deum nostrum non poterat in suos sanctorumque reliquias impii desiderii conatu totis viribus sit persecutus, fideles populos ad quod valuit apparatu acerrimis cladibus affligendo, Ita ut nove plage in dies calamitatis mitterentur. Cumque sciamus quod indignius hiis non contentus sed maioris superbie cursu ascendens vastitatem totius populi christiani ac occidentis imperium mente conceperit, ad terras invadendas violenciusque se in dies parat, gestiens sicut ipsum omnium hominem de terra perdere. Et impiam eius machameti dampnatam et horrendam blasphemiam inducere. Hinc est quod nos pridem in tanta discrimina temporum et rerum condicione ad summi apostolatus apicem meritis licet insufficientibus evocati conspicientesque dominico gregi sic passim sub infideli gladio cadenti, quem dominus salvator noster custodiendum et pascendum nobis commisit, conati sumus usque in hanc diem quantum divina gracia largiri dignata est, hiis tam perniciosis conatibus nostras et romane ecclesie vires pro posse apponere. Ad hoc ipsum mente et animo sedule intendentes iam pridem declaravimus per orbem christianum toti clero et utriusque sexus fideles populos ad quem fidei causam per litteras nostras ac ceteros nuncios missos qui ad causam domini cruce tuenda quemque pro posse se accingere predicarent christianorumque adiumenta colligerent. Legatos insuper nostros partim ad pacanda regna partim ad excitandos reges et principes partimque ad congregandos ducendosque quatenus hodie alterius machameti vestigia imitante excitaverint. Nuper vero dilectum filium Ludovicum tituli sancti Laurentii in Damaso presbiterum Cardinalem Camerarium nostrum cum classe maritima ire auctore domino iussimus. Denique nichil omisimus quod tu dominus iuvare dignatus es et quod ad hanc salutarem expedicionem terra et mari proficere potuerit. Verum quia ut ait Apostolus nostrum est tantum laborare, solius autem dei incrementum dare. Videmusque vel actu esse tatorum operum studio non intimimus fletu et planctu et orationibus revertamur ad dominum, ut ipse revertatur ad nos qui pro nostris excessibus hodie flagellis conterit populum christianum velut servum scientem voluntatem domini sui et non facientem. ac propterea nitendumque et maxime oportunum ut misericordiam eius cum gemitu et lacrimis implorantes animas nostras in oratione humilique. Non in humanis tamen viribus nostris confidentes quia fragiles sunt et caduce, sed in domino exercituum qz ue z bnzib fortitudinis et qui olim Abrahe cum paucis vernaculis in domino confidenti de potentibus regibus victoriam dedit, ab ipso cum victoria belli. Non enim salvabitur rex per multam virtutem et gigas non salvabitur in multitudine virtutis sue. Ecce inquit scriptura: Oculi domini super metuentes eum et in eis qui sperant super misericordia eius, ut eruat a morte animas eorum et alat eos in fame. Nonne orationibus magis quam armis Amalechitas Israheliticos populus superavit divina scriptura testante? Cumque levaret Moyses manus vincebat Israel. Cum autem paululum remisisset superabat Amalech. Et pugnaturi contra Philisteos petunt Samueli dixerunt: Ne cesses clamare pro nobis ad dominum deum nostrum ut salvet nos de manu Philistiorum. Cumque ille clamaret sacrificaretque pro illis, intonuit dominus fragore magno in die illa super Philisteos et exterruit eos, cesique sunt a filiis Israel. Nonne superbum Senacharib regem Assiriorum in multitudine exercituum et equitum gloriantem humiliavit Ezechie regis atque devota oratione? Centum octuaginta quinque milibus interemptis angelo percuciente una nocte contrivit. Cur non eos nunc moneat in hodiernis tribulacionibus et pressuris que ad victissimam artem sic ad orationem confugere. Regis Iosaphat plebs invasa quam magna victoria que Iudeis atque ab omnibus finitimis terre nacionibus generavit timorem perterritusque ad dominum totum se contulit, predicavitque ieiunium in universo Iuda et toto populo congregato devotissima obsecratione dominum exoravit, qui emisso spiritu suo super Iahaziel Zacharie filium ita ille respondit: Attendite omnis Iuda et qui habitatis Ierusalem et tu Iosaphat. Hec dicit dominus vobis: Nolite timere nec paveatis hanc multitudinem. Non est enim vestra pugna sed dei. Non enim eritis vos qui dimicabitis, sed tantummodo estote confidentes et videbitis auxilium domini super vos. Ac ille vehementius orationibus laudibusque divinis insistens cantores instituit qui laudarent dominum in singulis turmis exercitus veluti sermissa et i exepugna lia presidia antecedunt et voce consona dicerent: Confitemini dno qui motiui mia sius. Cumque illi laudes cantare cepissent convertit dominus insidias hostium in semetipsos. Ita ut invicem semetes mutuis conciderent vulneribus hostes quos artibus preparauerat. Judith holofernem necauit et tumorem maioris regis Nabuchodonosor superbiam quod fragilis femina oratione lacrimis suffulta contriuit. Non enim in multitudine est virtus tua domine nec in equorum viribus voluntas tua nec superbi ab initio placuerunt tibi sed humilium et mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Quid dicemus de fortissimo viro antiquis scilicet seculis glorioso Machabeo qui quociens oratione suffultus belli congressus est victor euasit ac uero cum oratione neglecta deo quasi non inuocato cum Anthiocho rege congreditur profligatus effugit. Et nimirum quia obmissis precibus bello contra bachide necatus et tandem occisus et dei populus contritus est. Dicamus igitur Justus es domine et rectum iudicium tuum merito omnia patimur quia peccauimus tibi et mandatis tuis non obediuimus. Non complet diuina clementia tam seuero iudicio corripere populum peccatorem nisi cum illum videt a suis preceptis pertinaciter oberrare. Achior amonites licet gentilibus holofernis consilium dedit dicens. Perquire domine si est aliqua iniquitas istorum in conspectu dei ipsorum. Ascendamus ad illos quoniam tradens tradet illos deus eorum tibi et subiecti erunt sub iugo potentie tue. Si autem non offensio est populi huius coram deo non poterimus resistere illis quia deus eorum defendet eos et erimus in obprobrium vniuerse terre. Hic timendum est et vehementer formidandum quia nunquam contra fidelem populum infidelium furor tantum preualere potuisset. Nisi in ipsis fidelibus saluator aliquid reperisset quod oculos sue maiestatis vehementer offenderet quia nunquam solet corruptos hominum mores bellis conterere atque emendare se de inimicis vendicare. Ad promerendam igitur orationem maturandum nobis est ne diu de die in diem defendo emendacionem et ad dominum deum nostrum reuertentem nobis secunda contingat. Certi quidem quia si reuertemur ad dominum ipse reuertetur ad nos. Videns enim afflictionem filiorum israel in egipto audiens clamorem eorum gloriosissime illis de egipto triumphum dedit et liberos eos cum gaudio tum per mare tum per vasta illam deserti solitudinem ad terram promissionis transduxit. Cumque illi veteribus malis noua congererent et pro suis peccatis ab omnibus finitimis nationibus variis temporibus essent oppressi quociens quasi dominum postulabant auxilium diuina miseratione liberauit. Niniuite deuote penitenti et cum fletu dicenti peccauimus dominus ex templo parcens dimisit. Et Ezechie oranti vite periodum mortis scilicet terminum prorogauit et petitiones iusta sua muniuit. Cum flentes orantesque ad eum fuere quasi in vna exaudiuit. Et hec quidem non est abreuiata manus domini benignus et misericors est et paciens et multe misericordie et prestabilis super malicia populi sui hiis itaque scripturarum testimoniis et exemplis Aliisque quam plurimis permoti hortamur vos fratres et filii per viscera misericordie dei nostri Ihesu Christi Et iuxta crediti nobis officii pastoralis racionem reformacioni morum subditorum populorum nostrorum secundum statuta sanctorum patrum canones et decreta diligencius insistatis Quoniam ut beatus Gregorius predecessor noster ait Dominicum gregem lupus non iam in nocte latenter sed in aperta luce dilaniat Vigilemus ergo magis ne pereat Et si captum forte quid fuerit vocibus divinorum eloquiorum ad gregem dominicum reducatur Nec nos labor terreat Quoniam nomen pastoris non ad quietem sed ad laborem suscepimus cum me relinquentes voluerit eos proculdubio pastor occidit nobis at tanto cordi est tanquam desideramus quod omnium christianorum prout secundum deum debemus et obligamur vitam moresque reformare quodque deo adiutore debite inter metas prosequi intendamus Verum quia nos in presenciarum ista Turcorum nimis urget tempestas ad occurrendum illi toto studio omnibusque viribus insudamus et sic a Christi fidelibus tam clericis quam laicis per bullam nostram super inde confecta temporalia auxilia requirimus ne nobis spiritualia deesse videamur Ita et nunc spiritualia que maiora sunt instancius postulamus Vos igitur et vestrum singulos monemus hortamurque in domino atque de dei omnipotentis et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi mandamus et precipimus ut omnes et singuli sacerdotes eciam si cardinalatus aut alia quavis ecclesiastica dignitate prefulgeant secularium et regularium ordinum quorumcumque exemptorum et non exemptorum quociens cum eos celebrare contingat commemoracionem faciant et oracionem dicant contra paganos instituta videlicet Omnipotens sempiterne deus in cuius manu sunt omnium potestates ac omnia iura regnorum respice in auxilium christianorum et gentes paganorum que de sua feritate confidunt dextera tue potencie conterantur quibus quidem celebrantibus et huiusmodi oracionem dicentibus de spirituali thesauro ecclesie centum dies de iniunctis eis penitenciis misericorditer in domino relaxamus Et ut sibi populus cuiuscumque sexus et generis oracionum et indulgenciarum huiusmodi particeps esse possit precipimus et mandamus ut in singulis ecclesiis quarumcumque civitatum terrarum et locorum Inter nonas et vesperas videlicet ante pulsacionem vesperorum seu in ipsorum propinquo saltem per intervallum mediocre hoc singulis diebus tribus vicibus una campana sonorosa ut bene audiatur pulsetur quemadmodum pro anglica salutatione dicenda pulsari consuevit. Et tunc quilibet dominicam orationem videlicet Pater noster. Et anglicam salutationem videlicet Ave maria etc tribus vicibus dicere debeat. Quibus semel Quadraginta tribus vero vicibus dicentibus genibus flexis Centum dies indulgentiarum misericorditer in domino elargimur. Mandamus insuper atque precipimus quod in singulis civitatibus terris Castris et villis sive locis vestrarum diocesum ad administrationem seu iurisdictionem vestram pertinentibus diebus dominicis singulorum mensium processiones generales fieri faciatis ad quas omnis populus conveniat et clerici sive seculares sive regulares mendicantes et non mendicantes exempti et non exempti qui extra aut intra menia Civitatum terrarum castrorum atque villarum seu locorum consistant aut in suburbiis. Religiosi vero qui in solitudine degunt quique ad huiusmodi processiones que in civitatibus terris castris et villis sive locis fieri solet convenire non consueverunt non compellantur sed eisdem diebus ipsi aut intra claustra monasteriorum suorum aut in circuitu ~~eius~~ eorum. Aut ad aliquam propinquam basilicam se conferentes prout eis maior devotio fuerit processiones faciant. Moniales autem intra menia urbium sive extra habitantes predictas processiones intra clausura faciant. Septem psalmos penitentiales cum letaniis decantantes. Si postea in predictis diebus dominicis aliquod legitimum impedimentum supervenerit quominus huiusmodi generales processiones devote atque pacifice fieri non possent. volumus quod unaquaque parochia sive monasterium. aut quibus alia ecclesia intra ambitum ecclesiarum aut claustrorum eas faciant aut quomodo vobis et cuilibet vestrum devotioni et tranquillitati populi convenire indicabit. super quo vestras conscientias oneramus. Orationes autem cantus ceteraque circumstantie in predictis processionibus ita fiant sicut in quibuslibet civitatibus terris castris et villis sive locis consuetum est. Aut sicut vos ipsi pro rerum et temporum necessitate devotioneque ordinandum putaveritis. Ita tamen quod missa sollempnis dicenda in predictis processionibus sit ea que in ecclesia contra paganos per ecclesiam ordinata est. Verum quia et fides et opera fidei ex auditu sunt. Ut

ait Aplus Ne quis au-
dire pt sine pdicante.
Volum atz mandam qd in
ciuitatibz t'ris castris
et villis sine locis in
quibz pdicator quispia
verbi dei hri pt infra
sollepnite processionis per
illu sermo fiat ad pplm
in quo pmu studebit fi-
dem confirmare. eosqz pa-
cientes in hodi tribulaci-
bus rddre. doceatqz quo
pbacio fidei paciam opa-
tur et paciam opus pfectu
habz Et ut ait btus Au-
gustinus Ut quociensqz
pssure ul tribulacoes ali-
quid patim'. admoni-
ciones sut et correctioes
nre Na et ipse sce lre
no nob pmittut pace
securitate et quiete s
tribulacoes pssuras et
scandala denunciant qd
tali mo generis humani
pati insolitu qd no
prres nri passi st et
ecca quda sacta st sicut btus
Ambrosius in salo mudi
huius constituta crebris
ventorum flatibz et aqrum
fluctibz i. temptacionu
verberibz fatigata na-
uis qua turbidi fluctus
i. huius secli ptates co-
nat' ad saxum reducere
q et si vndarum fluctibz
diu procellis sepe vex-
at' nuqz pt sustinere
naufragiu qm in ar-
bore eius id est in cruce
xpus erigit' in puppe

pr residet gubnator pro-
ra paraclitus seruat sponsus
hant p angusti hui mu-
di freta duodecim remi-
ges ducunt id e apli seu
et similis nus pphetarum Hec
inqua e nauis que et si
quottidie seclm istud ta-
qua aliqd pelagus forti'
in sestu. nuqz eliditur ad
saxu nec mergit' ad p-
fundu secli rebz psperis
consulat' ut aduersis no
frangat' et rebz aduersis
exercitat' ne corrupat'
psperis p diuina prudencia
procurat' atqz ita vult te-
pat' ex alteris horte in-
sup pplm ad pniam ex-
ita eni mgr ueritatis sicut
qz pcursor Johes officiu
pdicacois exorsus st di-
centes Pniam agite et
appropinquabit illico regnu
celorum. atqz eciam die
iudicium solliciata mente
conspiciat et errorem illius
penitendo puniat delic-
torum omni maculas fletibz
lauet ut pius conditor
nr cu ad iudicium vene-
rit tanto eos maiori gra
compleat quanto nunc con-
spicit q ab eis sua de-
licta puniunt' ac demumqz
seueritate Circumcirca ill'
exposita quanta pro pia
nobis intulerit frequenter co-
ncipet' mala omnes orones
ac pia erigant ad deum
vota contra illos Nos vero

qui de dei omnipotentis misericordia confisi larga indulgencia opem corporalem ferentibus concessimus indulgenciam eciam concedimus eis qui opem tulerint spiritualem. Omnibus itaque vere penitentibus et confessis qui ad predictas processiones convenerint septem annos et totidem quadragenas de iniuncta indulgencia impartimur. Illis vero qui pia emiserint vota ea compleverint aut oracioni a peregrinacioni aut elargicionis elemosinarum ut omnipotens deus ad auxilium christianorum respicere pro sua pietate dignetur duos annos et totidem quadragenas de iniuncta penitencia indulgencias contentis in nostris presentibus litteris apostolicis seu bullis duraturis quamdiu sancta cruciata nostra durabit et de celo nobis concessa victoria dabitur contra dictum perfidum Thurcum et alias secte dampnate machametice in partibus orientalibus sectatores. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum monicionis hortacionis relaxacionis precepti mandati elargicionis confessionis et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignacionem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Rome apud sanctum Petrum Anno incarnacionis dominice m. cccc l. sexto duodecima kalendas Julii Pontificatus nostri Anno secundo.

Hermannus Rosenberg decretorum doctor Scolasticus ecclesie beate Marie ad gradus Maguntinensis Reverendissimi in christo patris et domini nostri domini Theoderici Sancte Maguntinensis sedis Archiepiscopi in spiritualibus vicarius generalis Universis et singulis Abbatibus Prioribus Prepositis Decanis Scolasticis Cantoribus Thesaurariis Custodibus tam Cathedralium quam Collegiatarum Canonicis capitulis et Ruralibus prochialium quoque ecclesiarum Rectoribus Archipresbiteris Camerariis seu locatenentibus eorundem Plebanis viceplebanis Capellanis curatis et non curatis Ceterisque presbiteris clericis religiosis et secularibus per Civitates Opida Castra et villagia Maguntinensis diocesis ubilibet constitutis Salutem in domino. Litteras Sanctissimi domini nostri domini Calisti divina providencia pape tercii prefato Reverendissimo domino nostro Archiepiscopo Maguntinensi presentatas Noveritis nos recepisse cum ea qua decuit reverencia Suprascripti tenoris hortacionemque et monicionem eiusdem domini nostri pape in dictis litteris apostolicis factis obedire et parere debere decrevisse. Ut autem quibus utilitas earundem litterarum apostolicarum et in eis contentorum ad noticiam singulorum deveniat indubitatam, Idcirco et de speciali mandato prefati reverendissimi domini nostri archiepiscopi Moguntinensis vobis omnibus et singulis supradictis et aliis quorum interest in genere et in specie iniungimus et mandamus in virtute sancte obediencie ac sub suspensionis late sententie Quatenus mox receptis presentibus prout ad quemlibet vestrum spectat et pertinet in singulis locis pro capitulo indicendo consuetis Capitulum indicetis seu convocetis vocatis vocandis Et has preinsertas litteras apostolicas et contenta in eisdem ibidem fideliter publicetis Omnes et singulas ecclesias monasteria et Capellas Civitates opida castra et villagia dicte diocesis Magontinensis huiusmodi tradita et durante in eisdem litteris apostolicis forma et tenore procedendo ac observando hortacioni et monitioni apostolicis huiusmodi in omnibus et per omnia devote pareatis et obtemperetis nec non a ceteris Christifidelibus parere et obtemperare faciatis et procuretis Datum sub impressione sigilli officii nostri Vicariatus Anno domini xiiijᶜ. lxxxto die vicesima sexta mensis Octobris

Hs 751 (früher 494)

Handschr.

751

Inches
Centimetres
Farbkarte #13
B.I.G.
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black